BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
23 D
27

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

48. d. 5.

48
d
5.

14-14, a, 24

CVRSVS PHILOSOPHICVS THOMISTICVS.

VBI CONCLVSIONES ſingulæ ex principiis tribus expoſitis deductæ ſyllogiſticè & reductæ; obiectiones ſingulæ (pro euacuandis difficultatibus) ſuis plenè inſtantiis euacuatæ;

Totumque ad libram Angelici Præceptoris appenſum.

Authore P. F. ALEXANDRO PINY, Ordinis FF. Prædicatorum Sacræ Theologiæ Baccalaureo & Profeſſore.

TOMVS PRIMVS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LVGDVNI,
Apud I. CARTERON, in vico Mercatorio, propè Plateam FF. Prædicatorum.

M. DC. LXX.
Cum Approbatione & Permiſſu.

4.to

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

PATRI, ET PATRIARCHÆ
Suo amantiſſimo ſed amatiſſimo,
primitias operis conſecrat Autor
cum ſequenti Elogio.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

SANCTISSIMI PATRIS

DOMINICI

INCLYTI

PRÆDICATORVM ORDINIS
FVNDATORIS,

ELOGIVM.

Continuis perſtrictum Elogiolis.

ECHO.

DIC perſonata perſonans Echo;
Qua exanimis viuis, elinguis loqueris,
Quaque per auras ludens aures illudis:
Dic
Quis Dominicus?
Et cum Magnorum nomina futuri ſint oracula,
Dic
Quid fatidicum prænunciauit nobis Dominici nomen! Omen.
Bene:
Ominoſus namque Dominicus;
Dum ſtella micans in fronte paruuli nouum iubar præmonſtrat ſæculi.
At

Ergo

BIBLIOTECA NAZ. VITT. EMANUELE ROMA
COLL. ROM. SOC. IESV * BIBLIOTH.
BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE IN ROMA

Ergo nè Dominico nouam decuit ſtellam horo-ſcopari? Pari.

Ita planè:

Neque enim horoſcopari par fuerat,
aut Candori lilij venerem;
aut roſas inſerenti Martem;
Aut nutanti Eccleſiæ conſtanter ſuccollanti inconſtantem lunam;
Aut publicæ ex ſtellâ lætitiæ genitui Saturnum;
Aut mendacem Mercurium fundatori Ordinis veritatis;
Aut Chriſti lucernæ terrenum Solem;
Aut ei, qui malorum pœnitentiam maluit ſemper, quam pœnam
Horoſcopari par fuerat vltorem Iouem.

Sed quid hoc ſtellifero prænunciatur de illo cometâ meta

Sic eſt:

Verè meta Dominicus, & meta metus,
Qui ſcilicet orbem implens Roſariis, orbauit dæmonem auxiliariis.
Tenebrionem illum Roſarij ope fulminauit nedum, ſed tumulauit.
Albigenſes auxiliariæ eiuſdem Hydræ capita tot cum Roſario numerauit deiectos, quot obiectos.
Infernum plectit coronâ hâc ſuplici, quæ cœlum flectit.

Vno verbo

Procumbunt hîc flammarum hoſpites, ne occumbant;
Sicque metus meta Dominicus,
Cui ita cedit communis hoſtis, ne cadatur.

At

Quis hic Dominicus?
Vt altiſſimi æmulus ei ſeruilis vilis.

Digna reſponſio!

Neque enim aſcenſum miraturi ſumus in homine, qualem non miramur in flumine;
Quod non aſcendit & ipſum ſublimius, quam ante deſcenderit.

Vilis

Vilis ergo Dominicus , qui humilis corde , vt Dominus;

Qui

Contentus tantum , quantum contemptus
Contemptum non vitat , ſed inuitat.
Vilis inquam,
Qui Regiæ ſtirpis Regalior palmes
Guſmanorum familiæ culmen & columen,
Auis decorus , auorum decus,
Tam omnibus clarus , quam charus
Vt fortunas ſuas extra fortunam poneret in paupertatis recondit ſinu,
Opibuſque patriis inopes ditat pauper :
Sicque
Diuite hâc inopiâ cum regales vileſcant diuitiæ veluti nouum numen ſui tantum egens
Meruit vilis, quod altiſſimi æmulus ei ſeruilis.
Sed age fidelis Echo!
Quid vltra de Dominico , cuius acta legi volunt , non tegi ?
An ſuauior ille ſibi , & ſauior proximo ? imò
Imò certè ;
Cùm alienum malum vt ſuum, ſuum vt alienum ſentiens
Omnium ſemper ſe impenderit commodo , præterquam ſuo.
Cum vt amor proximi totum eius impleret pectus totum ſui amorem à ſe procul expectorauerit.
Cum tam ſuplicia , quam flagitia peroſus æquè fuerit ignoſcentiæ fautor , ac innocentiæ.
Cum pro ſalute proximi ferueret ei viuidus ſanguis , quia effundi auidus.
Cum irati in peccatores numinis telum vt frangeret , in ſe reflectens
Catenis ſe cinxerit ferreis , quia ferum eſt ferrum.
Demùm
Cum alienis pro ſceleribus virgineas ad carnes virgas expediens
Sanguineas faceret noctibus ſingulis,

Sponſi ſanguinum facturas æmulum.
Sed perge, quæ nobis linguam elinguis facis.
Quid hic Religioni Religionis inſtitutor? tutor.
Verè id actum:
Tutor namque Dominicus dum inſtitutor,
Qui ordinem in Eccleſia inſtituit, vt reſtituat.
Qui ex quo ſuum inſtituit ordinem
Eccleſiæ Athlantis viſus eſt fungi vicibus, ſed veri, non fabuloſi.
Qui Ordinem fundat Prædicatorum;
Vt vbi meſſis multa, forent & operarij multi.
Qui in profligandis, ſed ablegandis Religionis hoſtibus
Albigenſibus ſcilicet,
Qui albi in ore, ſed nigerrimi in more,
Fuit periculis interritus, imò & pericula irritans.
Qui tam inſitis, quam aſcitis virtutibus
Eccleſiam decorat, dum ſupremo inquiſitionis officio decoratur,
Qui filios Eccleſiæ procreat, ſed tales;
Qui vel vitia increpando humana, vel encomia concinendo diuina
Eodem vterentur ad modulandum, quoad feriendum.
Qui vt intaminatum tueretur fidei candorem
pio igne purgans, dum probans hanc
prædicat puram;
Sed moribus, vt vocibus,
Sed actu vitæ, vt ſono linguæ,
Sed factis pronunciantibus, vt labiis ſonantibus.
Qui demùm
Vni totius Eccleſiæ ſaluti totus impendens
Tanquam verus Apoſtolicæ Scholæ peripateticus ſuos docet mundum perambulando
fugere, fugiendo lucrari;
Dum ipſum locus retinet nullus:
Quia ſtare in angulo neſcit ſol orbi natus.
Sed dicas quæſo
An fuerit ſicut laborioſa, ſic & miraculoſa vita?

vita? ita

Ita planè;
Cum Empyreus hic, non Empiricus Archiatrus.
Cum ſalutifer hic, ſicut & opifer.
Cum ſit, dum ægros tangens ægritudines fugans.
Cum ab eo ſalutem hauriant, qui pro medicina mortem expectant.
Cum animet exanimes, moueat exangues.
Cum ſanctitatis odor ductor ſit ſanitatis.
Cum mortem ſuo non ſemel deiiciat è curru.
Cum eius ſtillent digiti vitam.
Cum eo attollente vocem attollant & mortui caput.
Demùm
Cum viderit non ſemel Roma
Quod apprehenderit mirus hic medicus mortui manum,
Non tam exploraturus motum arteriæ, quam daturus.
Dic tandem quæſo.
Quæ huc vſque tam bene dixiſti:
Qualem habuit è vitâ exitum, qui tam fauſtum habuit principium? pium
Pium prorsùs & omninò pium
Qui, vt pius vixerat Prædicator & Rector pios inter Prædicatores
Hâc expirauit concione piâ.
Eia, inquit, fratres in Chriſto filij
Quæ poſtremò vos alloquor monita audite;
Vt moti ſimul ac moniti
Et proſperè expleatis, propter quæ viuitis,
Et proſperrimè cœlum adeatis, cui nati eſtis.
Ergo
Mementote humilitatis;
Sed & humilis paupertatis;
Sed & inter pauperes charitatis.
Audite quid dicit veritas, vt diſcatur humilitas:
Sine me, *inquit*, nihil poteſtis facere:
Siue ergo parum ſiue multum ſine eo fieri non

 poteſt,

poteſt, ſine quo fieri nihil poteſt.
Ergo eſtote humiles, vt Chriſto ſimiles,
Qui totum in humilitate reponit, dum ſolum corde humilem ſe proponit.
Eſtote humiles, ſed memores,
Quod verus humilis vilis vult reputari; non tamen humilis prædicari.
Hinc
Honores non ambiatis ſi ſapiatis:
Cui enim honos, eidem onus!
Ea igitur deſinite ſequi, quæ miſerum eſt aſſequi.
Vltra
Diuitiæ ſi affluant, ſinite libenter, vt fluant:
Adeò quædam eſt ſocietas penè etiam nominis duabus hic rebus, vitiis & diuitiis.
An non beatus qui poſt illa non abiit,
Quæ poſſeſſa onerant, quæ amata inquinant, ſed quæ amiſſa cruciant?
An non talia ſatiùs cum honore ſpernitis, quam cum dolore perditis?
Fateor:
Res quidem vobis anguſta;
Sed patri credite ſinceriùs monenti, quia morienti
Per anguſta tutiùs pergitur ad auguſta.
Huius tandem mementote effati,
Quod Charitatem ſi non habuero nihil mihi prodeſt;
Sunt autem in charitate amores duo
Dei, & proximi:
Duæ quidem partes, ſed vnum totum:
Annuli duo, ſed catena vna:
Duæ actiones, ſed vna virtus;
Duo opera, ſed vna Charitas:
Non ergo putetis amari alterum ſine altero; cum alterum ametur in altero.
Horum ergo, ſicut & huius mementote,
Quod tamdiù Ego Pater, quamdiù vos filij ij.

Licentia

Licentia Reuerendiſſimi Vicarij Generalis Ordinis.

NOs Fr. Petrus Maria Paſſerinus de Sextula, Sacræ Theologiæ Profeſſor, Ordiniſque FF. Prędicatorum Procurator & Vicarius Generalis. Vt *Curſum tuum Philoſophicum Thomiſticum*, edere poſſis, modo priùs à duobus in Sacra Theologia Magiſtris à Prouinciali tuo deſignandis approbetur, harum ſerie noſtrique authoritate officij tibi R.P.F. Alexandro Piny, S. Theologiæ Baccalaureo & Profeſſori licentiam facimus & facultatem, ſeruatis tamen ſecundum iura ſeruandis. In quorum fidem his officij noſtri ſigillo munitis propria manu ſubſcripſimus. Datum Romæ die 13. Iulij anno Domini 1669.

FR. PETRVS MARIA PASSERINVS, Vicarius Generalis Ordinis.

Mandatum Reuerendi admodum Patris Prouincialis.

NOs Fr. Ioannes Lange, in Sacra Theologia Magiſter, Prouinciæ Ordinis FF. Prædicatorum humilis Prior Prouincialis. Audientes compoſitum *Philoſophicum curſum* atque *Thomiſticum* à R.P. Fr. Alexandro Piny, Sacræ Theologiæ Baccalaureo Profeſſore, in quo concluſiones ſingulæ ex principiis tribus expoſitis deductæ ſyllogiſticè & reductæ, &c. totumque ad libram Angelici præceptoris ponderatum, appenſum, audimus illum in viis iuſtitiæ ambulantem, in medio ſemitarum

ã 6 iudicij,

iudicij, ſicque currentem vt verius comprehendat, apprehendatur ab omnibus ſapientia fauſto Philoſophico curſu atque Thomiſtico, D. Thoma currente primo, quem poſſedit Dominus in initio curſus ſui, atque viarum, & ex antiquis, vt veram, iuſtam, rectam, & ſolidam currerent ſinguli Philoſophiam, omnia appendentem, terræ ſolida fundamenta, fontes aquarum, æthera, certa lege & gyro vallantem omnia, ſingula percurrentem, ſingula penetrantem, apprehendentem omnia, & in aquis abiſſi (quam D. Thomæ nomen ſignificat (omnia continentem tribus principiis quaſi tribus fluminibus, aut quaſi tribus digitis tota terræ mole appenſa. Quæ quamuis omnibus his modis iuſta, pateat amplius iuſtificata iuſto examine & librata approbatione Mandamus curæ RR. PP. Magiſtrorum in Theologia Honorati Fulconis, & Antonini Fort, iuxta præſcriptum nobis à Reuerendiſſimo P. Vicario Generali Petro Maria Paſſerino. Datum in Conuentu noſtro Aquenſi, die 6. Auguſti anni 1669.

Fr. Ioannes Langi, qui ſupra.

Approbatio Doctorum Ordinis.

C*Vrſum Philoſophicum Thomiſticum à R. P. Fr. Alexandro Piny, Sacræ Theologiæ Baccalaureo & Profeſſore*, vidi & nihilque in eo deprehendi, quod vel doctrinam ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, vel morum probitatem offendat; & cum ſit ſingulari arte elaboratum, multiplicique eruditione amœnatum, vt ſit, cur ſibi gratuletur auctor, eiuſque doctrina eluceſcat vberiùs, & ab omnibus videri queat, dignum propterea ſentio, quod in lucem prodeat, non minorem iſtius operis frugem expectans, quam ab aliis tractatibus non

ita

ita pridem ab eodem auctore in lucem editis. Datum Aquis Sextiis die 9. Auguſti, anno 1669.

P. Fr. Honoratus Fulconis, Ord. FF. Prædic. Sacræ Theologiæ Magiſter.

Philoſophiam Reuerendi Patris Alexandri Piny, Ordinis FF. Prædicatorum, Baccalaurei & Profeſſoris, ex mandato R. admodum Patris Prouincialis perlegi, eamque vbique publicandam, Typiſque mandandam publicis cenſui; cum in eâ quod fidei Catholicæ refragetur nihil, quod illi ſuffragetur multum ſit, opus certè in ſtylo reſolutione, acumine authoris dignum: ingenio, eruditione, ſoliditate commendandum; vno verbo quod Angelicum ſapit Magiſtrum. Hæc eſt noſtra ſub ſapientiori correctione ſententia in Conuentu Maſſilienſi, die 15. Auguſti anni 1669.

P. Fr. Antoninus Fort, Ord. FF. Prædic. S. Theologiæ Magiſter.

Ego

EGo Doctor Sorbonæ & Eccleſiæ Lugdunenſis Theologus legi librum, cuius titulus eſt, *Curſus Philoſophicus, Thomiſticus &c. Authore R. P. Alexandro Piny, &c.* In quo teſtificor me nihil contra fidem, nec contra bonos mores agnouiſſe, & propterea typis, mandari poſſe mihi viſus. Lugduni, die 24. Nouembris anno 1669.

ARROY.

CVrſus Philoſophicus Thomiſticus, Authore R. P. Alexandro Piny, Ordinis Prædicatorum S. Theologiæ Baccalaureo & Profeſſore, facile in lucem prodire poſſe iudico; vtpote qui nihil contineat quod fidei aut probis moribus aduerſetur, ita teſtor Ego Doctor Pariſienſis, Lugduni, die Ianuarij 8. anni reparatæ ſalutis, 1670.

F. E. VIAL.

Ego

Go infra ſcriptus Religioſus inclytæ Abba-
tiæ ſancti Victoris Maſſilienſis, Iuris vtriuſ-
octor, & in eadem Abbatia S. Theologiæ
ofeſſor, diligenter & ſummâ cum animi vo-
ptate expendi, *Curſum Philoſophicum Tho-*
iſticum, vbi concluſiones ſingulæ ex princi-
is tribus expoſitis deductæ ſyllogiſticè & redu-
æ &c. in quo nihil à rectâ fide alienum aut
is moribus diſſonum, ſed omnia profundam
uditionem redolentia & ſanæ doctrinæ con-
na, reperi: in eo ſiquidem concluſiones ſin-
ılæ Philoſophicæ eo ſunt ordine & iudicio
geſtæ; eâ ingenij ſubtilitate diſcuſſæ, eâ
rſpicuitate vſque ad principia indubitata re-
lutæ, vt quod hactenùs aliis videtur ignotum
ıthor iſte in hoc opere feliciter conſecutus
ıerit. Sicut ergo Doctor Angelicus Theologiæ
parator ab omnibus commendatur, quia ſa-
am doctrinam ad certum redegit ordinem, &
multis quibus olim ſcatebat inuolucris exe-
it, ita & author iſte præceptoris ſui fide-
ſſimus diſcipulus Philoſophiæ reſtaurator non
nmeritò dici poteſt, quia in aliis ſcriptori-
us vel mancam, vel ſane non tanto labore
igeſtam Philoſophiam priſtinæ reſtituit di-
nitati, dum quam illi ſcientiam vt plurimum
on probant, ſed ſupponunt, non reſoluendo
ſque ad principia, ipſe mirâ & nouâ arte ſo-
diſſimè & euidenter, quantum fieri poteſt,
emonſtrauerit. In hoc etiam opere aduerſa-
iorum acies adeò fortiter perſtringit, retun-
it ſpicula, ſoluit verſutias, vt nihil intactum,
ihil inſolutum remaneat, immò (quod om-
i commendatione dignum eſt) ita illorum
onatus irridet, vt difficultates quas ipſi exili-
er proponunt multum augeat, quaſi noua illis
rma ſubminiſtrare velit, quod ſane generoſi
nimi eſt. Curſum itaque iſtum Philoſophi-
um Thomiſticum, non ſolum publicâ luce,
ed & æternâ & immortali memoriâ dignum

cenſeo.

cenſeo. Datum Maſſiliæ, die 14. Septembris, anno 1669.

I. Iacobvs de Vias.

EGo infra ſcriptus Presbyter Oratorij Domini Ieſu, & publicus in Ciuitate Arelatenſi, Sacræ Theologiæ Profeſſor, *Curſum Philoſophicum Thomiſticum*, cuius *Author eſt R. P. Alexander Tiny, vbi concluſiones ſingulæ ex principiis tribus expoſitis deductæ ſyllogiſticè & reductæ &c.* accuratiſſimè legi: præter inſolitam quam in argumentis in eo contentis noui efficaciam; hoc inſuper ad ipſius commendationem adiiciam, nimirum opus eſſe titulo ſuo digniſſimum, & in quo nulla niſi ſana ac germana ſanctæ Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici continetur doctrina.

Cotel, Arelatenſis Theologiæ Profeſſor.

Rette

R*Euerendi P. Fr. Alexandri Piny, Ordinis Prædicatorum, S. Theologiæ Baccalaurei & Profeſſoris, Curſum Philoſophicum Thomiſticum, vbi concluſiones ſingulæ ex principiis tribus expoſitis deductæ ſyllogiſticè & reductæ &c.* attentâ & accuratâ mente perlegi: in quo nihil fidei orthodoxæ, & bonis moribus aduerſans reperi; imò omnia ad inconcuſſam Doctoris angelici doctrinam intelligendam perutilia, paſſim cum admiratione inueni, in hoc enim curſu, Author celeriter adeò currit, vt ſeipſum ſuperans, quieſcat tutus in ſublimi vertice, quem nullus hactenus aſcendit. Quod maximè demonſtrant ſubtile & ardens illius ingenium, acre & præſens iudicium; in quæſtionum varietate ſtupenda eruditio; in explicandis enuendiſque difficultatibus mira dexteritas, ſtyli claritas, rationum vbertas, & hucuſque fœcunditas inaudita, ac mirabilis ſingularum concluſionum cum tribus principiis textura. Accedant igitur cuncti veræ Philoſophiæ amatores, & de puriſſimis hauriant huius cœleſtis doctrinæ vndis; in illis Doctores occultiora D.Thomæ teſtimonia mirâ claritate explanata reperient; tyrones breuitatem commodam; litterati profunditatem ſubtilitati ſociatam inuenient: meridianâ enim hæc Philoſophia refulget methodo, & rara diſpoſitione omnes ad ſui amorem allicit & laudem trahit. Quare ego infra ſcriptus in hoc Aquenſi Cœnobio Ordinis Minimorum Sacræ Theologiæ Profeſſor, cenſeo hoc opus eſſe digniſſimum, vt typis ad authoris ſui gloriam, Scholæ Thomiſticæ decorem, omniumque gaudium & vtilitatem mandetur. Datum Aquis Sextiis apud ſanctam Mariam de ſede, die 10. Septembris anno 1669.

P. Fr. Lvdovicvs Rabier, Ordinis Minimorum, S. Theologiæ Profeſſor.

Curſum

Curſum hunc Philoſophicum Reuerendi Patris Alexandri Piny, Ordinis FF. Prædicatorum in Theologia Baccalaurei & Profeſſoris, ſtudentium quiſque inoffenſo currere poteſt pede, nihil in eo ſpinoſum à quo pungi, nihil ſalebroſum in quod impingi ab vllo currentium poſſit: immò ſic plana omnia, ſic omnia florida, vt intendiſſe videatur author lectorem ſuum inter delicias nedum inter anguſtiarum moleſtias ad Angelicam manuducere ſapientiam. Tanta quippè cum intelligentia eius principia radiare facit; tanta cum euidentia eius concluſiones deducit; tanta cum ſoliditate pariter atque ſubtilitate quidquid contra opponitur diſſoluit; tanto cum ordine quidquid in eâ tractatur diſponit; tanta cum perſpicuitate atque puritate quidquid docet exprimit, vt non tam cum peritorum aliquorum laude probari, quam cum litteratorum omnium plauſu excipi mereatur. Laudare igitur & de plenitudine cordis plaudere geſtienti hoc vnum attexam: deſperet æternum à diſſipandâ Eccleſiâ totus infernus, nihil in eam ſe poſſe ſentiens quamdiu ſtabit Thomas, tamdiu Angelici Doctoris Theologia ſtabit, quamdiu ſtabit eius compacta Philoſophia per Alexandrum ex digno Thomæ diſcipulo nunc dignum colentem Thomam Magiſtrum. Ita ſentit pro veritate & ſua in authorem debitâ pietate. Datum Maſſiliæ in noſtro Dominæ de concordia cœnobio pridie idus Septembris anni 1669.

FR. I. A SANCTA ANNA, Sacræ Theologiæ Profeſſor, è Congregatione Fullienſi.

PER

PERMISSIONS.

IE n'empéche pour le Roy, l'impreſſion du liure intitulé, *Curſus Philoſophicus, Thomiſticus &c. Authore R. P. Alexandro Piny, &c.* par *I. Garteron*, auec les deffences ordinaires, ce 8. Ianuier 1670.

GALLIAT.

SOit fait ſuiuant les Concluſions du Procureur du Roy, ce 13. Ianuier 1670.

DE SEVE.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

INDEX

INDEX
TOMI PRIMI.
De Dialectica.

QVÆST. I. De variis terminorum diuiſionibus, eorumque proprietatibus, pagina 3
II. De propoſitione, eiuſque proprietatibus. 14
III. De argumentatione præcipuè ſyllogiſticâ. 19

Ex libro primo Logicæ.

QVÆST. I. Vtrum obiectum formale Logicæ ſit ens rationis. 31
Soluuntur obiectiones. 38
Diſcutitur mens Diui Thomæ. 60
II. Vtrum Logica ſit ſimpliciter ſcientia. 63
Soluuntur obiectiones. 68
Diſcutitur mens Diui Thomæ. 83
III. Vtrum Logica ſit ſimpliciter ſpeculatiua, an practica. 85
Soluuntur obiectiones. 91

Diſ

QVÆSTIONVM.

Diſcutitur mens Diui Thomæ. 103
V. Vtrum Logica docens & vtens ſint duo diſtincti realiter habitus. 105
Soluuntur obiectiones. 111
Diſcutitur mens Diui Thomæ. 135
V. Vtrum ad alias ſcientias acquirendas ita neceſſaria ſit Logica, vt ſine ea haberi non poſſit aſſenſus vllus eſſentialiter & ſubſtantialiter ſcientificus. 136
Soluuntur obiectiones. 142
Diſcutitur mens Diui Thomæ. 158

Ex libro ſecundo Logicæ.

QVÆST. I. Vtrum detur ens rationis. 160
Soluuntur obiectiones. 165
Diſcutitur mens Diui Thomæ. 186
II. Vtrum per ſolum intellectum fiat ens rationis. 189
Soluuntur obiectiones. 195
Diſcutitur mens Diui Thomæ. 207
III. Vtrum nedum intellectus humanus vel Angelicus, ſed etiam diuinus poſſit conficere ens rationis. 208
Soluuntur obiectiones. 217
Diſcutitur mens Diui Thomæ. 228

Ex libro tertio Logicæ.

QVÆST. I. Vtrum dentur naturæ vniuerſales. 237

Sol

Soluuntur obiectiones. 245
Diſcutitur mens Diui Thomæ. 254
Quæſtiuncula de ideis Platonicis, quanam ſcilicet fuerit Platoni cauſa errandi circa ſeparationem vniuerſalium à ſingularibus. 255
II. *Vtrum diſtinguantur naturæ vniuerſales à ſingularibus diſtinctione aliqua formali, à parte rei, ſiue media aliqua diſtinctione inter realem & rationis.* 258
Soluuntur obiectiones. 269
Diſcutitur mens Diui Thomæ. 288
III. *Vtrum à parte rei & ancecedenter ad operationem intellectus detur vniuerſale formaliter, ſeu vnitas denominans naturam formaliter vniuerſalem.* 290
Soluuntur obiectiones. 300
Diſcutitur mens Diui Thomæ. 314
IV. *Per quam actionem intellectus fiat vniuerſale formaliter.* 216
Soluuntur obiectiones. 324
Diſcutitur mens Diui Thomæ. 334
V. *Vtrum vniuerſale ſit genus ſiue vniuocum ad quinque prædicabilia.* 337
Soluuntur obiectiones. 346
Diſcutitur mens Diui Thomæ. 355
Quæſtiuncula de numero vniuerſalium ſiue prædicabilium. 356
VI. *Vtrum compoſitio ex genere & differentia ſit compoſitio realis, ſeu ex natura rei,*

an

an vero ſolum rationis. 363
Soluuntur obiectiones. 370
Diſcutitur mens Diui Thomæ. 382
Quæſtiuncula de definito in definitione generis, an ſcilicet per ſe definiatur ipſa intentio generis, an natura ſubiecta huic intentioni. 384
VII. *Vtrum intentio ſpeciei prædicabilis conuenire poſſit naturæ creatæ cui plura repugnant indiuidua.* 390
Soluuntur obiectiones. 400
Diſcutitur mens Diui Thomæ. 419
Quæſtiuncula vtrum ſpecies formaliter vt ſubiicibilis ſit etiam formaliter vniuerſalis 423
Corrollarium de correlatiuo ſpeciei ſiue de induiduo. 430
VIII. *Vtrum ratio differentiæ ſit vniuoca ad communem propriam & propriiſſimam, an vero ſolum analoga.* 435
Soluuntur obiectiones. 444
Diſcutitur mens Diui Thomæ. 455
Quæſtiuncula, vtrum differentiæ ſuperiores & genericæ includantur formaliter in differentiis inferioribus & atomis. 457
IX. *Vtrum proprium conſtituatur vniuerſale ſeu quartum prædicabile per ordinem ad ſpeciem cuius eſt proprium, an vero per ordinem ad indiuidua.* 466
Soluuntur obiectiones. 474
Diſcutitur mens Diui Thomæ. 487
X. *In quo ſenſu definitio de accidente tradita*

dita ſit bona. 488
Soluuntur obiectiones. 495
Diſcutitur mens Diui Thomæ. 509
Quæſtiuncula reſpectu quorum inferiorum conſtituatur accidens quintum prædicabile. 505
QVÆST. vltima, *De modo prædicandi abſtracta de concretis & concreta de abſtractis.* 510

FINIS.

BRE-

BREVIS
AD LOGICAM
INTRODVCTIO.

QVONIAM Logica, quæ deſcribitur communiter Ars diſputandi, ſeu habitus operationum mentis directiuus, ad rectè & ſine errore definiendum, diuidendum & argumentandum, in duas diuiditur partes ab Ariſtotele; prioriſticam ſcilicet, quæ verſatur circa formam diſcurſûs, & poſterioriſticam, quæ de diſcurſûs materia tractat, docens ſcilicet ex quibus & qualiter neceſſariis præmiſſis, vt ſcientiam generet, diſcurſus procedere debeat, quæque quia principalior, & longior, & prolixior, nomen ipſum retinet Logicæ, cum altera Dialecticæ ſeu Summularum nomine nuncupetur; ideo vt ad principaliorem, de qua mouentur hodie difficultates quæ diſputari ſolent apud Logicos, quam primò deueniamus, quæ circa diſcurſus formam tradi ſolent, breuiter, vt ſolent, exponam, tradens ſcilicet quæ de ea ſcienda occurrunt, omiſſis quæ circa eandem occurrere poſſunt, ſcibilibus; & hoc tum vt faſtidium quod eſt in tyronibus delicatiſſimum, & in his, vt pluries expertus ſum, frequentiſſimum, leuem vtcumque; tum quia quæ non tam ſcienda quam ſcibilia ſunt in his & ſimilibus materiis, ſua nimietate non parum officiunt, atque tyronum

memoriam, vbi diu vexauerint, prius ac magis atterunt ac debilitant, quam acuant.

Quæ igitur in his neceſſaria ac perutilia noui, atque in vſum venientia tribus abſoluam quæſtionibus, in quarum prima agetur de vocibus ſimplicibus ſeu terminis, eorumque proprietatibus, ex quarũm quidem ignorantiâ vel inaduertentia committitur frequenter defectus in diſcurſibus ſeu ſyllogiſmis. In ſecunda vero agetur de propoſitionibus; & tandem in tertia de argumentatione præcipue ſyllogiſtica: huius autem diuiſionis & ordinis ratio eſt, quia cum tractatus iſte prioriſticus ordinetur vt dictum fuit ad dirigendum intellectum, vt rectè & abſque errore in ſuis operationibus procedat ex parte formæ; & tres diuerſæ ſint intellectus noſtri operationes, propterea quod per triplex genus operationis verſari poteſt circa obiectum: primo ſimpliciter ſibi repreſentando vnum vel multa ſine affirmatione aut negatione, quæ dicitur prima tum ſimplex apprehenſio; ſecundo aliquid de alio affirmando vel negando, quæ dicitur iudicium & ſecunda intellectus operatio; tertio aliquid ex alio inferendo, quæ eſt ratiocinatio ſiue diſcurſus, conſequenter fit quod cùm voces ſint ſigna conceptuum noſtrorum ſicut & rerum; conceptuum quidem, quia per ſui cognitionem mẽtem inducunt, vt eius qui loquitur conceptum nobis efformemus, ex quo ſequitur quod ſint & ſigna rerum, cum non ſint conceptuum ſigna, niſi quatenus conceptus illi ſunt repreſentatiui rerum; inde, inquam fit quod pro triplici genere operationum noſtrarum intellectualium, ad quarum directionem ordinatur hæc introductio, ſiue hæc Logicæ pars prioriſtica: debeat conſequenter tractare de vocibus ſecundum quod ſignificantibus ad modum vel primæ, vel ſecundæ, vel tertiæ operationis; ac proinde cum vox omnis ſiue ſimplex, ſiue complexa id eſt ex multis

conſlata

conflata dictionibus, (quam orationem vocant,) pertineat vel ad primam mentis operationem, & vulgó apellatur terminus, vel pertineat ad ſecundam, & dicitur enunciatio ſeu propoſitio ; vel denique ad tertiam quæ eſt argumentatio : ideo de ſingulis præfato & ſupra expoſito ordine agendum eſt:vnde ſit.

QVÆSTIO I.

De variis Terminorum diuiſionibus, eorumque proprietatibus.

SCIENDVM *eſt primò*, terminum eſſe dictionem extremam propoſitionis, in quam ſcilicet diuiditur propoſitio tanquam in ſubjectum & prædicatum : quas énim appellant dictiones Grammatici, à Logicis dicuntur termini, ex eo quòd propoſitiones terminent; ſicque in hac propoſitione, Petrus eſt homo, Petrus dicitur ſubiectum, prædicatum vero eſt homo, qui de Petro dicitur ; & ſiue prædicatum ſiue ſubiectum dicuntur termini, quia propoſitionem terminant.

Sciendum ſecundò, quod terminus vel eſt mentalis qui mente ſolum concipitur, vel vocalis qui voce exprimitur : iſque vel poſitiuus, ſi quid reale ſignificat, vt homo : vel negatiuus ſi quid non reale, vt tenebræ : item alius quem categorematicum appellant, qui ſcilicet per ſe aliquid ſignificat vt homo : alius autem eſt ſyncategorematicus qui per ſe nihil ſignificat, ſed categorematico adiunctus, illi certum ſignificandi modum tribuit, vt coniunctiones, aduerbia, &c.

Sciendum tertiò, quod ille idem terminus alius eſt ſimplex & incomplexus qui talis dicitur, dum ſcilicet eſt tantum vnica dictio, vt

homo ; alius vero complexus ſiue compoſitus , ſi eſt ex multis,vt animal rationale : item dicitur ille terminus vel finitus vel infinitus: infinitus ille eſt cui præfigitur particula non, vnde rebus diuerſis,in infinitum attribui poteſt; vt non homo,quod dici poteſt de re qualibet præterquam de homine ; finitus autem è contra.

Sciendum quartò, quod categorematicus terminus vel eſt nomen vel verbum;eſt autem verbum ex Ariſtotele, vox ſignificatiua ad placitum cum tempore, & eſt nota eorum quæ dicuntur de altero;ea nempe eſt natura verbi, primo quidem vt aliquod genus actionis aut paſſionis de altero ſignificet, qua ratione *amo* v. g. ſignificat actionem amandi in me , ſicque etiam ſignificat connexionem prædicati cum ſubiecto , eamque ob cauſam dicitur eſſe nota eorum quæ dicuntur de altero : at ipſi adiuncta eſt & hæc particula, cum tempore, eo quod ſcilicet ſimul indicet tempus, quo res ſignificata fiat , quod vtique nomini competere nequit : etenim ſignificare cum tempore eſt ſignificare actionem vel paſſionem , prout infieri ; ex eo ſcilicet quod motus & actio tempore regulentur & menſurentur ; nullum autem eſt nomen, quod ſignificet motum, actionem , vel paſſionem prout in fieri, & ita nullum ſignificat cum tempore , ſed hoc competit verbo,vt patet in hoc verbo ; *curro* : quod quidem ſignificat curſum prout in præſenti tempore exercetur : vnde terminus ille dicitur nomen quod eſt vox rei ſignificatiua ad placitum ſine tempore;vt *lapis,homo, domus.*

Sciendum quintò , quod terminus ille, qui dicitur nomen , alius eſt primæ, alius ſecundæ intentionis , ſiue quibus ſignificantur primæ aut ſecundæ intentiones , id eſt intellectus noſtri notiones:notabis enim intentionem hoc in loco & apud Logicos idem eſſe ac notionem, ſeu cognitionem intellectus vel directam vel

reflé

reflexam, licet in moralibus ſignificet intentio actum voluntatis, quo finem ſeu bonum, ad quod tendit, proſequitur:vnde quia intellectus noſter per actum cognitionis primo intendit ad ea, quæ rebus conueniunt à parte rei, citra omnem noſtri intellectus operationem, vt ad eſſe animal, ad eſſe hominem, ad eſſe arborem : ideo voces illæ, *animal, homo*, &c. dicuntur termini & nomina primæ intentionis aut etiam primæ impoſitionis:at vero ſecundæ intentiones ſunt ea attributa, quæ rebus illis conueniunt tantum poſt operationem noſtri intellectus;quo modo animali conuenit eſſe genus aut prædicatum:dicunturque illæ ſecundæ intentiones, quia intellectus nonniſi per reflexam & veluti ſecundariam cognitionem ad illa intendit, & ideo illa nomina *genus, prædicatum* &c. vocantur nomina ſecundarum intentionum, & ſecundæ impoſitionis, quia rebus non imponuntur, niſi vt ipſæ prius habent attributa eiuſmodi ab intellectu noſtro.

Sciendum ſextò, ex illis terminis & nominibus alia eſſe concreta, quæ ſcilicet formam cum ſubiecto, ſeu compoſitum ex forma & ſubiecto ſignificant; alia autem ſunt abſtracta, quæ ſolum formam deſignant;quæ quidem, vt tyro intelligat, notandum eſt formam hîc apellari rem illam, quæ in alio tanquam in ſubiecto recipitur, facitque vt denominetur, ſeu dicatur tale : ſic lapis albus eſt ſubiectum albedinis, quæ dicitur forma in lapide exiſtens, & faciens, vt denominetur, ſeu dicatur albus : album autem, quod dicitur nomen concretum, idem eſt ac res illa alba, ſeu compoſitum ex ſubiecto & illa albedine, at albedo eſt abſtractum ab albo ſolam albedinis formam ſignificans : vt autem etiam explicetur quid paſſim in Philoſophia ſignificet ly abſtractum & abſtrahere ; notabis abſtractum idem eſſe ac quaſi ſeparatum ſeu præciſum ab alio, quod beneficio intellectus fieri paſſim

in Philoſophia videbimus : ſic albedo conſiderata ſine ſubiecto, cui inhæret, dicitur forma abſtracta à ſuo ſubiecto : ſic ſimiliter intellectus præcisè conſiderans. v.g. animal, non cogitando vel hominem vel equum &c. dicitur abſtrahere, ſeu etiam præſcindere animal ab equo & homine & ſimilibus aliis, quo pacto animal dicitur eſſe natura per operationem intellectus abſtracta ab homine & equo.

Sciendum ſeptimò, ex terminis alium eſſe connotatiuum & alium abſolutum: terminus connotatiuus eſt ille, qui rem aliquam ſignificat aliam importando propter connexionem, quam inter ſe habent : ita pater dicitur connotare filium, aut ſeruus dominum, criſpitudo capillum, & ſimitas naſum:terminus vero abſolutus ille eſt qui aliquid ſignificat independenter ab alio, vt *homo*, *animal*, *lapis*.

Sciendum octauò, terminum alium vocari eſſentialem, quia rei eſſentiam ſignificat; alium autem accidentalem, qui tantum deſignat aliquod accidens, ſeu rem alteri accidentalem: pro quo notabit tyro eſſentiam illud appellari, per quod res primo in ſuo eſſe conſtituitur, & ſine quo nec eſſe nec concipi poteſt: quamobrem dicitur & primum principium aut proprietatum aut operationum, quæ in ea reperiuntur: è contra vero illud dicitur accidens aut rei accidentale, quod ipſi extra eſſentiam accidit, vt homini eſſe magnum, doctum, album validum &c. ſicque albedo, calor, doctrina &c. ſunt accidentia in homine : nam homo intelligitur eſſe homo, ex eo præciſe quòd ſit animal rationale, abſtrahendo à doctrina, calore, albedine aliiſque ſimilibus, quæ in eo reperiri poſſent.

Sciendum nonò, ex terminis alios dici particulares aut ſingulares qui rem particularem aut ſingulalem ſignificant ; vt *aliquis homo*, *Petrus &c.* alios vero dici communes, qui ſcilicet pluribus attribuuntur vt nomen *animal*

quod

quod tribuitur homini, equo &c. Notabis autem rem termino communi ſignificatam conuenire & tribui pluribus vel eodem modo, vt animal homini, equo &c. iſtique vocantur termini vniuoci; vel certè pluribus conuenit diuerſo modo, vt homo, tum picto, tum vero homini; ſuntque iſti termini æquiuoci.

Sciendum decimò, quod termini illi vniuocè communes proprie, & vt plurimum dicuntur vniuerſales, adeoque res illa pluribus vniuocè communis vocatur natura vniuerſalis; illa vero plura vocantur naturæ ipſius vniuerſalis inferiora, qua ratione homo, equus, leo, &c. dicuntur inferiora animalis; ſicque etiam homo albus, nix, lapis albus, dicuntur inferiora albi; atque ita natura vniuerſalis reperitur in inferioribus vel eſſentialiter, vt animal in homine, equo &c. vel accidentaliter ſeu denominatiue, vt album in homine & lapide albo.

Sciendum vndecimò, pro ampliori termini illius *vniuerſale* intelligentia, quintuplex ex communi ſententia eſſe vniuerſale, nam primo vel id quod eſt commune pluribus, ſubindeque & eſt vniuerſale, eſt tota natura, vt homo reſpectu Petri & Pauli &c. & hoc dicitur *ſpecies* ſeu natura ſpecifica, vel ſecundò eſt aliquis gradus, ſeu pars naturæ multis ſpeciebus communis, vt animal quod eſt commune homini, equo & leoni, & hoc dicitur genus, ſeu vniuerſale genericum, aut natura generica; vel tertiò eſt gradus naturæ ſpecificæ proprius, & per quem ſub illo communi genere differt ab aliis, vt rationale quod eſt commune Petro, Paulo & aliis huiuſmodi inferioribus, quæ apellari ſolent indiuidua, quia in alia inferiora ſunt indiuiſibilia, & tale commune, ſeu vniuerſale dicitur defferentia: vel quarto commune illud pluribus eſt accidens aliquod proprium, ſeu quod habet conexionem neceſſariam cum ſuis inferioribus, vt riſibile cum omnibus hominibus indiuiduis, &

hoc dicitur vniuerſale proprium ; vel denique illud commune pluribus eſt accidens contingens , ſiue ſolum contingenter inhærens ſuis inferioribus , vt album quod eſt commune Petro & lapidi , & hoc dici ſolet vniuerſale accidentale.

Sciendum duodecimò , præter iſtos vniuerſales terminos , eſſe alios , qui dicuntur tranſcendentales , qui ſcilicet non ſolum pluribus vt ly vniuerſale precisè ſumptum , ſed etiam rei cuicumque tribuuntur , vt *ens* , *vnum* , *verum*, *bonum* , *aliquid* ; nihil enim eſt reale , quod non dicatur ens , & ſub hac ratione entis , quod non dicatur vnum , verum, bonum , aliquid , vt Deo dante,fusè videbimus in Metaphyſica.

Sciendum decimotertiò , ex terminis, ſeu nominibus aliqua dici *denominatiua* , ſeu paronyma : dicitur autem denominatiuum nomen illud , quod à priori aliquo vocabulo & ſignificatione deducitur vt album ab albedine, iuſtus à iuſtitia , & ſignificat per modum adiacentis ; pro cuius pleniori intelligentia notandum eſt denominatiua propriè & iuxta Ariſtotelem eſſe tantum accidentalia, non autem ſubſtantialia, ipſumque concretum, puta album vocari denominatiuum ; abſtractum autem vt albedo , vocatur forma denominans : at ſubiectum puta paries dicitur denominatum , ſeu res denominata ; item communis ille eſt loquendi modus , formam ſubiecto aduenientem communicare illi ſuam denominationem, hoc eſt communicare illi ſuum effectum formalem , & facere vt ſit & dicatur tale : exempli cauſa albedo parieti inexiſtens communicat illi formaliter eſſe albi ; ac proinde facit , vt denominetur, id eſt, vt dicatur , ſeu dici à nobis poſſit albus : eſt autem omnis denominatio vel intrinſeca , ſi forma denominans eſt intra ſubiectum, ſeu in ipſo ſubiecto , vt quando paries denominatur albus ab albedine

in

in ipſo exiſtente: vel extrinſeca, ſi forma denominans ſit extra ſubiectum denominatum, vt quando paries denominatur viſus à viſione mea, quæ circa ipſum verſatur.

Sciendum decimoquartò, præter nomina denominatiua, ſiue paronyma, alia eſſe vniuoca, ſeu ſynonyma: vniuocum autem dicitur illud, quod ſub eodem nomine rationem habet in multis perfectè eandem; id eſt eodem modo; quantum eſt de ſe in ſuis inferioribus continetur, vt animal in homine & equo: ex qua quidem definitione ſequitur primo, vniuoca perfectè & adæquatè abſtrahere à differentiis, per quas ad inferiora contrahuntur, ita vt ſecundum totum ſuum conceptum conſiderentur extra illas, alioqui ratio illa abſtracta non eſſet vna, nec conſequenter eadem; ſiquidem differentias includendo multiplicitatem diceret & diuerſitatem: item ſequitur, vniuoca inferioribus quantum eſt de ſe non conuenire inæqualiter, adeo vt ſi inæqualiter reperiantur, hoc ſit tantum per accidens & ratione differentiarum, quæ ſe habent ad illa vt quid extrinſecum: ratio autem huius eſt, quia ratio vniuoca ideo dicitur perfectè vna, quia fundata eſt in perfecta conuenientia inferiorum: ſequitur tandem ex præfata definitione, rationem vniuocam non conuenire ſuis inferioribus, ſecundum prius & poſterius, iuxta id quod habetur ex Ariſtotele in Metaph. *poſterius illud fore deterius*, id eſt, minoris perfectionis eſſentialis: quo modo ait ſæpe D. Thomas cum Ariſtotele accidens participare rationem entis per poſterius ad ſubſtantiam, quia non participat illam rationem entis niſi ſuppoſita ſubſtantia, aut per ordinem ad ſubſtantiam, qua ſublata non foret accidens: at ratio vniuoca animalis ita participatur ab homine & equo, vt non ſequatur equum eſſe impoſſibilem, ſi homo non fuerit poſſibilis; nec enim participat rationem animalis per

ordinem ad hominem, aut dependenter ab ipſo.

Sciendum decimo quintò, præter vniuocum & denominatiuum nomen, aliud eſſe æqui uocum, ſeu homonymum, quod quidem ſumptum vt ſic, in duas diuiditur ſpecies; nam ex æquiuocis alia ſunt quæ dicuntur pure æquiuoca, ſeu æquiuoca à caſu; alia autem ſunt, quæ in doctrina peripatetica vocantur, æquiuoca à conſilio, ſolentque vulgo appellari analoga: dicuntur autem purè æquiuoca ab Ariſtotele ea, quorum nomen ſolum commune eſt, & ratio per nomen ſignificata omninò diuerſa, vt quando nomen canis tribuitur tam vero cani, quàm cæleſti conſtellationi, aut piſci, quem canem etiam apellant, vocaturque æquiuocum à caſu & fortuito, id eſt ſine vllo fundamento in re, idem illud nomen rebus tam diuerſis fuit impoſitum, æquiuoca vero à conſilio, ſiue analoga ſunt ea, quæ ſub eodem nomine rationem habent partim eandem & partim diuerſam: ita ratio pedis eſt quidem ſimpliciter diuerſa in pede ſcamni, & pede animalis, at nihilominus in eo conueniunt ſecundum quid, ſeu proportionem in eo habent, quod illa pars in ſcamno ſuſtineat totam molem, perinde, ac pes in homine: vnde appellantur huiuſmodi analoga proportionis, alia namque ſunt analoga attributionis, quorum dicitur eſſe ratio eadem propter ordinem, quem habent vel multa ad vnum vel vnum ad multa: primo enim aër, medicina, ſudor, cibus & cætera id genus dicuntur ſana, ex eo quod habeant ordinem ad ſanitatem animalis, cui propriè tantum ſeu formaliter & primariò conuenit ſanitas, & ideò vocatur primum & præcipuum analogatum; alia autem ſecundaria ſolum analogata, atque iſta quidem ſolent etiam dici analoga ad vnum; cum alia huius generis dicantur è contrà analoga ab vno: quo modo libri vocantur medici

medici, & ſchola medica propter Medicinam, quæ in iſtis eſt præcipuum analogatum;ſiquidem à Medicinà deriuatur illa ratio ad alia.

Sciendum decimoſextò, terminum complexum quem ſupra diximus illum eſſe qui pluribus conſtat dictionibus, vulgo dici orationem ſimplicem, quæ ſcilicet collectio eſt ex multis vocibus ſenſum aliquem vnum conſtituentibus, cuius proinde partes ſeorſim ſumptæ aliquid ſignificant, porro hæc oratio ſimplex, quæ talis dicitur ad differentiam enunciationis, quæ eſt oratio compoſita, ſolet vt plurimum & in præſenti vſurpari pro definitione & diuiſione: dicitur autem communiter definitio oratio explicans rei naturam, ſeu eſſentiam;vt cum aiunt, homo eſt animal rationale; tunc enim homo vocatur definitum, ſeu res quæ definitur: at animal rationale eſt definitio; nam eſt explicatio clara & diſtincta hominis,cuius natura alioquin concipiebatur ſolum confusè: quo pacto definitio confert ad perfectionem primæ operationis intellectus, cum illam ſic reddat claram & diſtinctam; diuiſio vero dicitur communiter oratio quâ totum in ſuas partes diſtribuitur vt cum aio: hominis pars, alia corpus, alia anima: vbi quod eſt totum vocari ſolet diuiſum vt homo, partes vero illius dicuntur membra diuidentia vt corpus & anima:pro pleniori autem horum intelligentia, *Quid ſit definitio & quid diuiſio.*

Sciendum vltimò, rei ſaltem creatæ naturam ſeu eſſentiam continere in ſe quaſi plures partes ſeu perfectionis gradus ex quibus conſtet: primo enim in ea deſignatur gradus genericus, eſtque id in quo conuenit cum rebus aliis diuerſæ ſpeciei, cuiuſmodi in homine eſt animal, ſic enim in gradu animalitatis conuenit homo cum equo,leone & aliis animantibus: at ſecundo eſt gradus ſpecificus, per quem in tali ſpecie animalis conſtituitur, qui vocari ſolet differentia, vt in homine, ra-

tionale ; ſic enim per gradum illum differt ab aliâ quâcumque animalis ſpecie : quare notabis definitionem, vt bona ſit, debere conſtare genere & differentia, alioquin rei eſſentiam clarè & diſtinctè, ſeu per partes non explicaret : hæ autem ſunt definitionis leges ; primo vt clarior ſit definito ; nam eum in finem oratio illa eſt inſtituta, vt ſcilicet ignotam definiti naturam manifeſtet. Secundo vt adæquetur cum definito, & cum ipſo conuertatur ; id eſt vt omni & ſoli definito conueniat: cum enim eſſentiam rei contineat, omni & ſoli talem habenti eſſentiam non poteſt non conuenire ; tertio breuis eſſe debet, vt Philoſopho ſit magis in promptu, & memoriæ facilius mandetur : quantum verò ad diuiſionem leges huius præcipuæ ſunt, quod membra illius ſint oppoſita, ſiue quod non debeant ſe ſe mutuo includere : ſecundo quod diuiſum latius pateat quam ſingula membra ſeorſim ſumpta, at vero ſimul ſumpta omnia ipſum adæquent diuiſum, id eſt nec minus eo pateant, nec latius : potrò hac etiam oratione multum quoque iuuatur intellectus ad rem clarè & diſtinctè concipiendum : poteſtque perinde ac definitio, reuocari ad primam mentis operationem ſi fiat ſine affirmatione aut negatione, alioquin pertineret ad ſecundam ; vt quando ſic totum eſſentiale diuidunt in ſuas partes eſſentiales : hominis pars alia eſt corpus, alia autem eſt anima, vel quando ſic diuiditur genus in ſuas ſpecies, animal aliud eſt homo, aliud eſt brutum.

Quæ ſint leges bonæ definitionis.

De legibus bonæ diuiſionis.

De Proprietatibus terminorum.

Sciendum primò, præcipuas terminorum proprietates, ex quarum variatione vel inaduertentia ſæpiſſime committuntur defectus in diſcurſibus, eſſe tres, ſcilicet ſuppoſitionem,

aut

ampliationem, & appellationem: dicitur autem in præſenti, ſuppoſitio acceptio vocis, vel pro ſe ipſa vel pro re ſignificata; vnde duplex eſt ſuppoſitio: altera materialis, quando ſcilicet vox ſupponit pro ſe ipſa, vt cum aïo, Deus eſt nomen; altera eſt ſuppoſitio formalis, quando ſupponit vox pro re ſignificata, vt ſi dicatur; Deus eſt immenſus: ampliatio vero eſt, quando vocis ſeu termini ſignificatum ad alia etiam tempora extenditur, vt cum aiunt omne animal eſt viuens, tam intelligitur de animalibus quæ fuerunt & futura ſunt, quam de iis quæ exiſtunt: appellatio denique eſt quando vocis ſignificatum alicui tantum rei certæ ac determinatæ applicatur, vt cum aiunt; Ariſtoteles eſt magnus philoſophus, ly magnus dicitur appellare ly philoſophus; diciturque philoſophus eſſe res appellata, ſeu res ſub qua Ariſtoteles dicitur magnus: quantum autem ad ſuppoſitionem, quæ præcipua eſt, & ad quam præcipue eſt attendendum, pro variis diſcutiendis fallaciis,

Sciendum vltimò, ſuppoſitionem formalem aliam eſſe ſimplicem, aliam autem perſonalem; ſimplex ea dicitur, quando vox ſumitur pro ſuo immediato ſignificato, vt cum dicitur; animal eſt viuens & ſentiens: tunc animal ſumitur immediate ſeu in communi, non autem pro animalibus in particulari: perſonalis vero ſuppoſitio eſt quando vox ſumitur pro ſignificato mediato, id eſt, cum extenditur ad ſignificata particularia: item perſonalis ſuppoſitio alia eſt ſingularis, quando vox ſumitur pro ſignificato aliquo ſingulari, vt cum aïo; Petrus vel hic homo loquitur: alia autem eſt communis, quando nomen commune ſumitur pro ſuis inferioribus; at præterea communis hæc ſuppoſitio perſonalis habet ſub ſe diuerſas ſpecies: primo enim eſt diſtributiua, quando vocis ſignificatum extenditur ad omnia inferiora diſtributiuè ſumpta; id eſt cum de quolibet infe

inferiori ſigillatim dicitur, vt cum aiunt omnis homo eſt animal rationale: ſecundo eſt copulatiua quando ſignificatum vocis ſumitur tantum pro inferioribus collectiue ſumptis, vt cum aiunt omnia elementa ſunt quatuor: tertio eſt confuſa ſeu indeterminata quando ſcilicet ſumitur ſignificatum vocis pro inferioribus tantum indeterminatè & diſiunctiuè, hoc nimirum vel illo, vt cum dicitur penicillus eſt pictori neceſſarius ad pingendum: notabis denique ſupoſitionem diſtributiuam de qua ſupra, eſſe vel completam, vel incompletam, completa eſt quando vox ſupponit, id eſt, ſumitur pro ſingulis generum, ſeu pro ſingulis ſub genere contentis, vt cum aio: omnis homo eſt animal rationale: incompleta vero eſt quando terminus accipitur tantum pro generibus ſingulorum, id eſt, pro aliquibus duntaxat indiuiduis illorum generum, aut ſpecierum, vt cum aiunt omne animal fuit in arca Noe.

QVÆSTIO II.

De propoſitione, eiuſque proprietatibus.

SCIENDVM *primò*, propoſitionem ſiue enunciationem aut prædicationem eſſe orationem in qua vnum de alio affirmatur vel negatur; vt cum aio, Petrus eſt homo, vel Petrus non eſt lapis: quo pacto differt ab aliis operationibus: vnde etiam intelligis affirmationem vel negationem eſſe eſſentiales propoſitioni, ipſamque diuidi in affirmatiuam & negatiuam, tanquam in duas ſpecies eſſentialiter diuerſas: apellatur autem propoſitio, eo quod in ea aliquid proponatur diſcutiendum; item apellatur enunciatio, eo quod in ea aliquid de alio enuncietur: item etiam vocatur *prædi-*

catio,

catio, eo quod in eâ prædicetur, ſeu dicatur vnum de alio: très autem continet partes vel explicitè, ſeu formaliter, vel implicite, ſeu virtualiter, nam primo continet *prædicatum*, ſeu *attributum*, nempe id, quod enunciatur de alio; ſecundo continet *ſubiectum*, de quo enunciatur; ac tertio denique continet *copulam*, ſeu verbum (eſt) quo ſubiectum & prædicatum ſimul coniùnguntur: at dicitur propoſitio partes illas tres continere formaliter & explicitè, quando ipſæ tres exprimuntur; ita vt adiaceat aliquod tertium verbo (eſt,) vnde & appellatur propoſitio de tertio adiacente; vt dum dicitur: Petrus eſt hòmo; aliòquin ſi verbum (eſt) prædicatur, nihilque adiacet, vocatur propoſitio ſecundi adiacentis, vt iſta Deus eſt, continetque tantum virtualiter ſeu implicite tres partes; ſi enim reſoluitur, eadem erit ac Deus eſt exiſtens; idem autem per proportionem exiſtimandum de eâ, in quâ loco verbi, eſt, aliud ponitur vt ſi dixeris, Petrus currit, quam appellant propoſitionem de verbo adiectiuo.

Sciendum ſecundò, propoſitionem ratione qualitatis; vnde quæritur qualis ſi, diuidi in affirmatiuam vel negatiuam; at ratione quantitatis, vnde quæritur quanta ſit, diuidi in vniuerſalem & particularem: ſignum autem vniuerſalis affirmatiuæ eſt, *omnis*, vt cum dicitur omnis homo eſt animal; ſignum vero vniuerſalis negatiuæ eſt, *nullus*, vt nullus homo eſt lapis: ſignum denique particularis propoſitionis eſt, *aliquis*, vt, aliquis homo eſt bonus: quantum autem ad diſtributionem huius ſigni, notabis, ſignum ly omnis, diſtribuere tantum vocem illam, cui immediate præfigitur, id eſt illi tantum tribuere ſignificationem vniuerſalem, vnde ſumatur vniuerſaliter; ſicque in allata propoſitione affirmatiua ſolum ſubiectum ſumitur vniuerſaliter: at ſignum vniuerſale negatiuum diſtribuit

tam

tam ſubiectum quam prædicatum.

Sciendum tertiò, Propoſitionem ratione materiæ ſeu rei ſignificatæ diuidi in eſſentialem, & accidentalem, eſſentalis dicitur, quando prædicatum, id eſt res ſignificata per prædicatum, eſt de eſſentia ſubiecti, ſeu rei ſignificatæ per ſubiectum; vt homo eſt animal: alioquin dicitur tantum accidentalis, quando Prædicatum eſt extra eſſentiam ſubiecti, vt paries eſt albus: item diuiditur propoſitio ratione materiæ in neceſſariam & contingentem: neceſſaria dicitur, quæ eſt in materia neceſſaria, id eſt, quæ aliter eſſe non poteſt, quando ſcilicet prædicatum neceſſariam habet connexionem cum ſubiecto, vel quia eſt illi eſſentiale, vt in hac, homo eſt animal, vel quia eſt proprium accidens, vt in hac,ignis eſt calidus, vel quia eſt effectus neceſſarius,vt ſi dixero Luna patitur eclipſim,quando inter ipſam & Solem terra eſt directè poſita.

Sciendum quartò, propoſitionem diuidi quoque in abſolutam & modalem:modalis ea eſt, quæ modum exprimit, quo prædicatum conuenit aut repugnat cum ſubiecto;vt cum aiunt: neceſſe eſt hominem eſſe animal, aut impoſſibile eſt hominem eſſe lapidem, aut poſſibile eſt aut contingens eſſe pium: abſoluta vero eſt quando fit abſque expreſſione talis modi, vt in hac, homo eſt animal, non eſt lapis: item propoſitio alia eſt ſimplex, ſeu incomplexa, cum ſcilicet eſt vnica vel affirmans vel negans aliquid de alio, vt Petrus eſt homo; alia eſt complexa ſiue compoſita, quæ ſcilicet conſtat ex multis ſimplicibus aliqua coniunctione vnitis; eſtque huiuſmodi in varias ſpecies diuiſa, puta in copulatiuam, diſiunctiuam, cauſalem, & reduplicatiuam, quæ vltima talis dicitur in qua ſubiectum reduplicatur, ſeu geminatur adiuncta aliqua ex iſtis particulis, vt, prout, quatenus, vt ſic, v. g dum dicitur, homo quatenus homo, eſt animal rationale,

nix

nix vt alba diſgregat viſum, ſitque idcirco reduplicatio eiuſmodi, vt deſignetur cauſa, cur prædicatum attribuatur ſubiecto: cauſa enim, cur nix dicitur diſgregatiua viſus, eſt albedo in ea exiſtens.

De proprietatibus propoſitionis.

Sciendum quintò, inter propoſitionis proprietates numerari ſolere *conuerſionem*, *oppoſitionem*; *æquipollentiam*, tum maxime *veritatem aut falſitatem*; quia vero de veritate & falſitate infra in ſecunda parte Logicæ nobis agendum; ideo vt alias proprietates quantum ſatis eſt Philoſophiæ ſtudio proſequar, dico conuerſionem eſſe permutationem ſubiecti in prædicatum & prædicati in ſubiectum, manente eadem veritate aut falſitate propoſitionis: quæ autem propoſitio conuertitur, vocatur conuerſa, altera autem conuertens: item triplex eſt, nimirum ſimplex, ſeu per ſe, per accidens, & per contrapoſitionem, quæ vix eſt in vſu; conuerſio ſimplex ſeu per ſe eſt, quando ſeruatur ſemper eadem quantitas vt in hac, nullus homo eſt lapis, ergo nullus lapis eſt homo: conuerſio per accidens eſt, quando non ſeruatur eadem quantitas, ſed potius vniuerſalis mutatur in particularem vt in hac, omnis homo eſt animal, ergo aliquod animal eſt homo: dicitur vero conuerſio per contrapoſitionem dum ſeruatur eadem quantitas & qualitas, ſed termini propoſitionis infinitantur, vt in hac, omnis homo eſt animal ergo omne non animal eſt non homo: notandumque eſt conuerſionem ſimplicem vi formæ valere tantum in propoſitionibus negatiuis vniuerſalibus & in particularibus affirmatiuis: at vniuerſalis affirmatiua tum vniuerſalis negatiua poteſt conuerti conuerſione per accidens; conuertitur autem per contrapoſitionem tum vniuerſalis affirmatiua, tum vniuerſalis negatiua; quod

quidem

quidem duobus iſtis verſiculis deſignatur.

Feci ſimpliciter conuertitur : eua per acci:
Aſto per contra : ſic fit conuerſio tota.

Quibus quidem verſiculis, perinde ac in iis in quibus d.ſignabuntur, poſtea modi varii in ſingulis figuris obſeruandæ ſunt illæ vocales A E I O, quarum ſignificatio duobus etiam ſequentibus verſibus exprimitur

Aſſerit A, *negat* E, *verùm generaliter ambæ.*
Aſſerit I, *negat* O, *ſed particulariter ambæ.*

Sciendum ſextò, alteram propoſitionum proprietatem quæ dicitur oppoſitio tunc eſſe, cum duæ ſubiecto & prædicato eodem conſtantes pugnant, vel in qualitate, id eſt in affirmatione, aut negatione, vel in quantitate, id eſt in vniuerſalitate & particularitate, vel in vtraque ſimul : quadruplex autem eſt eiuſmodi oppoſitio, ſcilicet contraria, ſubcontraria, contradictoria, & ſubalterna ; primo enim illæ dicuntur contrariæ propoſitiones, quæ ſunt vniuerſales, affirmatque altera, quod altera negat : alioquin ſi particulares fuerint, dicuntur ſubcontrariæ: dicuntur autem contradictoriæ, quarum vna eſt vniuerſalis, altera particularis, pugnantque in affirmatione aut negatione, harumque alterutra ſemper vera eſt, altera falſa : denique illæ vocantur ſubalternæ, quarum vna eſt vniuerſalis, altera autem particularis, conueniuntque in affirmatione aut negatione, vt dum dicitur, omnis homo eſt animal, & aliquis homo, eſt animal.

Sciendum ſeptimò, æquipollentiam, quæ eſt altera propoſitionis proprietas tunc eſſe, quando propoſitiones oppoſitæ æquiualent propter additionem, aut detractionem vnius vel plurium negationum, vt dum dicitur omnis homo eſt animal & nullus homo non eſt animal. proquo notandum eſt particulam hanc negatiuam non eſſe malignantis naturæ, cum eas propoſitiones aut terminos quibus præfigitur, immutet ſemper in oppoſitum ſenſum, ita vt

ſi

ſi fuerit v. g. propoſitio affirmatiua vniuerſalis, reddatur hoc pacto non ſolum negatiua, ſed etiam particularis; item cum negatio, ſi alteri negationi aduenerit deſtruat ſenſum illum quem prima inuexerat; vnde & dici ſolet quod duæ negationes efficiunt affirmationem. ſic autem breui compendio quatuor iſti verſiculi oſtendunt, quantum voleant negationes diuerſis propoſitionibus aut terminis præfixæ.

Non omnis quidam non; omnis non quaſi nullus.
Non nullus quidam; ſed nullus non, valet omnis
Non aliquis nullus: non quidam non, valet omnis
Non alter neuter: neuter non præſtat vtrumque.

QVÆSTIO III.

De argumentatione præcipue ſyllogiſticâ.

SCIENDVM *primò*, argumentationem, ſeu diſcurſum aut ratiocinationem, quam vocant, eſſe proceſſum quendam à re nota ad ignotæ rei veritatem aſſequendam, propter connexionem, quæ inter illam rem notam & ignotam deprehenditur; vel vt vulgo aïunt *argumentatio* eſt oratio, in qua vnum ex alio infertur, ſeu colligitur; diciturque vnum inferri ex alio, quando vna propoſitio ſequitur ex aliqua aut pluribus aliis, quæ idcirco vocantur *præmiſſæ*, quia præcedunt illud, quod ex iis colligitur: tres itaque continentur partes in omni argumentatione, ſeu diſcurſu: prima eſt antecedens, ex quo ſequitur, ſeu infertur alia propoſitio, quam appellant conſequens, ſeu concluſionem, ac tertio denique eſt *illatio*,

tio, ſeu coniunctio, per quam vnum intelligitur ſequi ex alio; exprimiturque hac voce, ergo vel alia æquiualenti, & apellatur vulgo *ſequela* aut conſequentia.

Sciendum ſecundò, conſequentiam tunc dici in argumentatione bonam, dum conſequens rectè infertur ex antecedenti, ob connexionem, quam habent inter ſe: eſt autem bona vel ratione materiæ, & tunc eſt tantum materialis, vel ratione formæ & dicitur conſequentia formalis: at bona eſt vi formæ dum concluſio valet ratione diſpoſitionis terminorum & propoſitionum antecedentium, de qua infra; vnde cuicumque materiæ applicetur iſta diſpoſitio terminorum, ſemper recte concludet: bona vero eſt tantum ratione materiæ, vbi valet tantum ratione connexionis neceſſariæ, quæ eſt inter res ipſas, puta inter prædicatum & ſubiectum concluſionis, vt dum dicitur, Petrus eſt rationalis, ergo eſt animal: ibi namque non concluditur vi formæ, ſiquidem alias vera eſſe poteſt etiam iſta concluſio; ergo eſt doctus, quia ibi eſt ſimilis terminorum diſpoſitio

De variis argumentationis ſpeciebus. *Sciendum tertiò*, vulgo apud Logicos admitti quatuor ſpecies argumentationis nempe *inductionem, exemplum, enthimema & ſyllogiſmum*: inductio autem dicitur argumentatio in qua variis ſingularibus ſufficienter enumeratis infertur propoſitio vniuerſalis, v.g. hæc & iſta, & iſta planta eſt vegetatiua; ergo omnis planta eſt vegetatiua: notabis vero hanc methodum vocari compoſitiuam, ſufficitque (in materia quidem neceſſaria) ſi fiat inductio ex quibuſdam variis in locis ac temporibus: quæ enim ſemper & vbique ſimul ſunt, habere videntur connexionem neceſſariam, qualis eſt inter ſubiectum & attributa ipſius eſſentialia, aut proprietates: exemplum vero eſt argumentatio, in qua ex vno vel quibuſdam aliis particularibus particulare aliud ob rationis paritatem con

concluditur, vt dum dicitur, Petrus ita ſe geſſit vt cum in gradum perueniret: ergo idem tibi præſtandum eſt; notandumque eſt exemplum dici argumentum imbelle & inefficax, quia vt conſideranti patebit, in eo non concluditur à toto ad partem ſub eo contentam, ſed tantum à parte ad partem: enthimema autem eſt argumentatio in qua infertur concluſio ex præmiſſa vnica, altera in mente retenta: qua de cauſa dici ſolet ſyllogiſmus imperfectus, vt dum dicitur; omne vegetatiuum eſt viuens: ergo omnis planta eſt viuens, alioquin fieret ſyllogiſmus integer, ſi ſecundo loco interiiceretur illa propoſitio: atqui omnis planta eſt vegetatiua: nam ſyllogiſmus, qui & proprie ratiocinatio apud Latinos dicitur, eſt oratio in qua ex duabus propoſitionibus certo quodam modo inter ſe diſpoſitis & combinatis tertia colligitur, vt mox fuſius declarabitur: vnde

De natura ſyllogiſmi,

Sciendum quartò, pro intelligentiâ naturæ ſyllogiſmi, ſyllogiſmum ex Ariſtotele eſſe argumentationem, in qua quibuſdam poſitis, id eſt in qua conceſſis duabus præmiſſis neceſſe eſt aliud, nempe concluſionem, ſequi, ex eo quod hæc ſint conceſſa; vnde notandum eſt differre ſyllogiſmum ab enthimemate, quod ex duabus præmiſſis concluſionem inferat, ſicque habet formaliter & explicitè, ſeu expreſſe tres illos terminos, nempe maius & minus extremum, tum medium terminum; pro quorum declaratione notabis, quod cum in argumentatione vnum inquiratur de alio, ideo vt hoc reſoluatur & quidem perfecte, vt in ſyllogiſmo, debet aſſumi aliquod tertium, cum quo illa duo comparata iudicentur habere connexionem: illa autem duo vocari ſolent extrema; tertium vero dicitur medium illa connectens: quare in ſyllogiſmo, qui eſt perfecta argumentatio, debent explicite reperiri tres termini; nam primò quidem eſt ſubiectum de quo inſtituitur quæſtio & vulgò apellatur minus

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

nus extremum ; ſecundo eſt illud quod inquiritur, ſeu attributum, quod vocant maius extremum, quia ſolet eſſe quid vniuerſalius & latius patere ; tertio denique eſt medium, cuius beneficio infertur concluditurque connexio maioris extremi cum minori, vt ſi dixero: omne vegetatiuum eſt viuens ; ſed omnis arbor eſt vegetatiua : ergo omnis arbor eſt viuens : ly arbor & viuens ſunt duo extrema, vegetatiuum autem eſt medium, ſeu medius terminus.

Sciendum quintò, concluſionem hic ſequi neceſſario ex præmiſſis, quia maius & minus extremum in ea connexionem inter ſe neceſſariam ſeruant, propter connexionem, quam habent in præmiſſis cum medio termino iuxta illud axioma : *quæ ſunt eadem vni tertio, ſunt eadem inter ſe*: ſed obſerua tertium illud, ſeu medium terminum debere diſtribui & ſumi vniuerſaliter & adæquatè, ſiue pro illo omni ſumi debere, pro quo ſumi poteſt, quam ob cauſam tres ſanctiſſimæ Trinitatis perſonæ non ſunt idem inter ſe, cum potius ab inuicem diſtinguantur realiter, quamuis idem ſint in natura, quam ſingulæ indiuiſibiliter continent, quia illam ſcilicet non totam continent adæquatè, id eſt ſecundum ea omnia, quæ continentur in natura diuina : natura namque diuina continet tres perſonalitates diſtinctas inter ſe, at perſona v.g Patris non eſt perſona Filij, aut Spiritus ſancti ; vnde non eſt id totum, quod dicit natura diuina, nec conſequenter debent eſſe idem inter ſe.

Sciendum ſextò, vim omnem inferendæ concluſionis in ſyllogiſmis affirmatiuis in illo principio niti : *dictum de omni* ; cuius quidem ſenſus iſte eſt, vt quod dicitur de aliquo vniuerſaliter ſumpto, dicatur quoque & de iis, quæ ſub ipſo continentur, vt quia dicitur de omni animali quod ſit viuens dicitur etiam illud de homine, quia ſub animali continetur ;

è con

è contra vero in ſyllogiſmis negatiuis, vbi vis omnis inferendæ concluſionis in illo nititur & fundatur principio; *dictum de nullo*; cuius ille etiam eſt ſenſus, vt quod de aliquo vniuerſaliter ſumpto negatur, negetur quoque de iis, quæ ſub eo continentur.

Sciendum ſeptimò, formam ſyllogiſmi, quâ quidem non ſeruatâ nihil concludit ſyllogiſmus, eſſe terminorum & propoſitionum aptam inter ſe coordinationem in figura & modo: eſt autem figura ſyllogiſmi medij termini cum maiori & minori extremo apta complicatio ad concludendum: quare pro diuerſa ratione complicandi medij termini cum illis extremis oriuntur figuræ inter, ſe eſſentialiter diuerſæ, ſicque iuxta Ariſtotelem tres ſunt figuræ, quarum prima medium terminum habet ita diſpoſitum, vt ſit ſubiectum in maiori & prædicatum in minori: v. g omne vegetatiuum eſt viuens; atqui omnis planta eſt vegetatiua, ergo omnis planta eſt viuens: ſecunda vero figura eſt cum medius terminus prædicatur in vtraque præmiſſa, vt omne animal eſt viuens; atqui nullus lapis eſt viuens: ergo nullus lapis eſt animal: tertia denique figura eſt quando medius terminus eſt ſubiectum in vtraque præmiſſa, vt omne ſenſitiuum eſt animal; ſed omne ſenſitiuum eſt viuens; ergo aliquod viuens eſt animal. *De figuris ſyllogiſmi.*

Sciendum octauò, modum ſyllogiſmi eſſe aptam coordinationem propoſitionum inter ſe penes quantitatem & qualitatem, id eſt, penes vniuerſalitatem aut particularitatem, tum penes affirmationem aut negationem: non enim quælibet propoſitionum coniugatio rectè concludit: quinam autem modi in ſingulis figuris ſint vtiles ad concludendum, ſeu qualem habere debeant propoſitionum inter ſe ordinationem, vt rectè concludant, deſignari ſolet illud per ſingulas voces quatuor iſtorum verſiculorum; ac pro modis quidem primæ figuræ *De modis ſyllogiſmi*

propriis

propriis traduntur nouem iſtæ voces.

Barbara, celarent, darij, ferio, baralipton,
Celantes, dabitis, fapeſmo, friſeſomorum.

Ad modos vero ſecundæ figuræ ſunt iſtæ.

Ceſare, cameſtres, feſtino, baroco.

Ac tandem eſto pro modis tertiæ figuræ
darapti,
Felapton, diſamis, datiſi, bocardo, feriſon.

De modis directis & indirectis. *Sciendum nonò*, pro pleniori horum intelligentiâ, quod in ſingulis illis vocibus habetur tantum ratio primarum vocalium, quarum quæ primo loco eſt, deſignat qualis & quanta debet eſſe maior propoſitio; ſecunda eſt prominori; ac tertia denique pro concluſione: notabis autem, quod iam ſupra monui per vocalem A, oſtendi propoſitionem debere eſſe vniuerſalem affirmatiuam, per vocalem E, debere eſſe vniuerſalem negatiuam, per vocalem I, debere eſſe particularem affirmatiuam, per vocalem O, particularem negatiuam: item notabis ex aſſignatis modis alios eſſe directos, alios indirectos: directi vocantur ij, qui directè concludunt, id eſt, in quibus maius extremum concluditur de minori; quales ſunt quatuor primi modi primæ figuræ; reliqui enim eiuſdem figuræ ſunt indirecti: in aliis vero figuris recenſentur ſolum directi, cæteri vero modi, qui in ſingulis illis figuris ſupponi poſſent negliguntur à philoſophis, tanquam minus naturales & minus idonei.

De ſyllogiſmo expoſitorio. *Sciendum decimò*, his annumerari debere ſyllogiſmum expoſitorium conſtans medio ſingulari, quique ſic apellatur, quod rem illam, de qua agitur, veluti oculis ſubiiciat, cum ſingularia potiſſimum ſint nobis manifeſta, atque ille ſyllogiſmus fieri quidem poteſt in ſingulis figuris; videtur tamen maiorem habere euidentiam in tertia: vt dum dicitur: Petrus eſt homo; Petrus eſt animal; ergo aliquod animal eſt homo: negarunt autem aliqui hunc eſſe proprie ſyllogiſmum, aut aliquam ratiocinationis

tionis ſpeciem,eo quod velint omnem ratiocinationem niti ſemper ſub aliquo principio vniuerſali; hoc tamen falſum reputo: neque vero hæc alia eſſe poteſt operatio mentis quam tertia, imo videtur eſſe ſyllogiſmorum perfectiſſimus, quia eſt alienus à confuſione præceptorum de diſtributione & ſuppoſitione medij, concluditque euidentiſſimè, cum ſit in eo euidentiſſima identificatio extremorum cum medio termino adæquatè ſumpto.

De reductione ſyllogiſmorum.

Sciendum vndecimò, ex omnibus figuris abſolutè loquendo primam eſſe omnium præſtantiſſimam: quâ de cauſâ aliarum figurarum ſyllogiſmi vulgo putantur imperfecti, eo quod in iis conſequentiæ bonitas non ſit ita per ſe euidens, ideoque ſolent reduci ad modos directos primæ figuræ, vt manifeſtior fiat rei concluſæ veritas: porro modus, quo fit illa reductio eſt multiplex: prima ergo reductio eſt per oſtenſionem, quæ reductio oſtenſiua eſt, quando per aliquam conuerſionem aut propoſitionum transmutationem retento eodem medio colligitur in ſyllogiſmo perfecto eadem concluſio, quæ fuit negata in ſyllogiſmo imperfecto: dicitur autem retento eodem medio. vt diſtinguatur à reductione per expoſitionem, ſeu quæ fit per ſyllogiſmum expoſitorium, quando ſcilicet medio ſingulari ſubſtituto in locum medij communis, infertur eadem concluſio, quæ inferebatur in ſyllogiſmo de medio communi vt ſi negetur iſta concluſio; omne animal eſt ſenſus capax: omne animal eſt corpus: ergo aliquod corpus eſt ſenſus capax ſumi debet pro reductione per expoſitionem aliquod ſingulare contentum ſub animali hoc modo: Petrus eſt ſenſus capax; ſed Petrus eſt corpus: ergo aliquod corpus eſt ſenſus capax: denique reductio per impoſſibile, ſeu ad impoſſibile eſt, quando negatâ concluſione alicuius ſyllogiſmi imperfecti, aſſumitur illius contradictoria, cum altera ex præmiſſis iam

conceſſis, vt inde concludatur contradictoria vel contraria præmiſſæ alterius iam conceſſæ, vt ſi conceſſis præmiſſis, negetur iſta concluſio in Baralipton; Omne animal eſt ſubſtantia; omnis homo eſt animal; ergo aliqua ſubſtantia eſt homo: ſic reſumi debet in Celarent: Nulla ſubſtantia eſt homo; omne animal eſt ſubſtantia; ergo nullum animal eſt homo.

De legibus ſyllogiſmorum

Sciendum duodecimò, in omni ſyllogiſmo eſſe debere tres terminos nec plures nec pauciores; vnde ſequitur nullum ex illis debere ſumi equiuocè, ſeu in multiplici ſignificatione, vel, vt aiunt, eandem ſemper ſeruare debere ſuppoſitionem, alioquin pluribus æquiualeret; ita foret ille paralogiſmus, ſeu vitioſus ſyllogiſmus; omnis canis latrat; ſed ſidus eſt canis; ergo ſidus latrat: vel, rex eſt vnius ſyllabæ; Ludouicus eſt Rex: ergo Ludouicus eſt vnius ſyllabæ: ibi namque nomen, Rex, non retinet eandem ſuppoſitionem.

Sciendum decimotertiò, medium terminum, in altera ſaltem præmiſſarum debere diſtribui, id eſt, debere ſumi vniuerſaliter, & adæquatè, ac ſecundùm id totum, quod ſignificat, alioquin non ſeruaretur *dictum de omni*, quo nititur vis omnis ſyllogiſtica Diſtribuitur autem, vbi afficitur ſigno aliquo vniuerſali, ita vt ratione illius ſigni extendatur ad omnia ſua ſignificata. Memineris verò, quod ly omnis habet tantum diſtribuere vocem illam cui immediatè præfigitur, cùm tamen ly nullus habeat diſtribuere tam ſubiectum, quàm prædicatum.

Sciendum decimoquartò, quòd nullus terminus non diſtributus in antecedente, poteſt diſtribui in conſequente: ſic enim fieret conſequentia à parte ad totum; & ita non valet; Omne animal eſt ſenſus capax; atqui omne animal eſt ſubſtantia; ergo omnis ſubſtantia eſt ſenſus capax: nam lapis eſt ſubſtantia,

ſtantia, qui tamen non eſt ſenſus capax.

Sciendum decimoquintò, non valere conſequentiam à parte ad partem, vt quando fit ſyllogiſmus ex puris particularibus: exempli gratiâ: Aliquod animal eſt bipes; aliquis equus eſt animal; ergo aliquus equus eſt bipes: tunc enim extrema non habent connexionem in antecedente cum aliquo tertio; Nec dicas, valet in ſyllogiſmo expoſitorio ex puris ſingularibus; ergo & à pari in iſto: Neganda enim eſt paritas, quia in ſyllogiſmo expoſitorio terminus ſingularis non ſumitur per modum partis, habetque ſufficientem cum vtroque extremo connexionem, vt *ſuprà* dixi.

Sciendum decimo ſextò, quòd ex puris negatiuis nihil ſequitur, quia *dictum de nullo* non ſeruatur, niſi medius terminus per affirmationem coniungatur cum aliquo extremorum in antecedente; vnde non valet: Nullus homo eſt brutum; ſed nullus equus eſt homo; ergo nullus equus eſt brutum. Item medius terminus nunquam ingredi debet concluſionem, quia idem tunc probaretur per idem, vt patet in hoc: Omne animal eſt viuens; omnis homo eſt animal; ergo omne animal eſt viuens.

Sciendum decimoſeptimò, concluſionem ſemper ſequi debiliorem partem antecedentis, ita vt, ſi aliqua ex præmiſſis fuerit particularis, aut negatiua, concluſio non poſſit eſſe aut vniuerſalis, aut affirmatiua; cuius ratio eſt quia, vt aiunt: *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis*; nempe ſiquis defectus in qualitate, aut quantitate contineatur in antecedente, quod concluſionis cauſa eſt, à fortiori debet ille reperiri in ipſa concluſione: Notabis tamen agere me tantùm de defectu in qualitate, aut quantitate: quamuis enim ex antecedente vero, non poſſit inferri niſi verum; ea tamen eſt conſe-

quentiæ natura, vt tum falſum, tum verum ex falſo poſſit inferri, vt ſi dicas: Homo eſt lapis; ergo eſt inſenſibilis: quod falſum eſt; ac erit verum; ergo eſt ſubſtantia; ſicque etiam ex contingenti antecedente poteſt conſequi & neceſſarium, puta; Petrus videt; ergo eſt animal.

Sciendum decimooctauò, quòd ſuæ ſunt in ſingulis figuris propriæ ſyllogiſmorum leges, quæ quidem tribus his verſibus exponi ſolent.

In prima figura.

Sit Minor affirmans, nec maior ſit ſpecialis.

In ſecunda.

Vna negans præeat, nec Maior ſit ſpecialis.

In tertia.

Sit Minor affirmans, concluſio ſit, ſpecialis.

De fallaciis. *Sciendum decimononò*, Syllogiſmum ſophiſticum eum eſſe, qui concludit tantùm ex apparenter veris, aut propoſitionibus apparenter probabilibus, quæ tamen non ſunt, probabiles, ſicque inducitur fallacia; quod quidem eſt finis, ſeu meta ſophiſtæ, compellendo videlicet reſpondentem, vel vt conceſſa neget, vel vt manifeſtè falſa admittat, hæreatque ſuſpenſus, quæ ſolet appellari *meta, non loqui, &c.* Notabis autem multiplex eſſe huiuſmodi fallaciarum, ſeu captionum genus, ex quibus aliæ in verbis, ſeu dictione, aliæ in rebus poſitæ ſunt. Vnde.

Sciendum vigeſimò, ex fallaciis verborum primam dici æquiuocationis, quæ petitur ex æquiuocatione vocis alicuius, puta ſi dixeris quæcumque expediunt ſunt bona; atqui interdum mala expediunt; ergo mala interdum ſunt bona. Secundò eſt fallacia amphibologiæ, quæ oritur ex oratione in vario ſenſu accepta, vt ſi dicas: qui liber eſt Ariſtotelis poſſidetur ab Ariſtotele; atqui iſte liber eſt Ariſtotelis; ergo poſſidetur ab Ariſtotele: hic enim ambiguum eſt, an loquens ſignificet librum eſſe ſcriptum ab Ariſtotele, aut potiùs

potiùs ab eo poſſideatur: tertio eſt fallacia compoſitionis & diuiſionis, cùm propoſitio vera eſt in ſenſu compoſito, & falſa in diuiſo, aut è contra: Ita quis fallitur compoſitione: Cæci vident, vt habetur in Euangelio: ſed qui carent viſu, ſunt cæci; ergo qui carent viſu vident. Fallitur autem diuiſione hoc modo: *Qui* bonus eſt philoſophus eſt bonus; atqui Auerroës bonus eſt philoſophus; ergo Auerroës eſt bonus: Hucque poteſt iſtud reuocari: Qui dicit te eſſe animal, dicit verum; ſed qui dicit te eſſe leonem dicit te eſſe animal; ergo qui dicit te eſſe leonem dicit verum. Item: Habes quod non amiſiſti; atqui theſaurum non amiſiſti: ergo theſaurum habes: quarto denique eſt fallacia in figura dictionis, vbi ſcilicet res ſignificatæ per ſimiles voces, eodem ſumuntur modo vt: Comediſti quod emiſti; ſed emiſti carnes crudas: ergo comediſti carnes crudas.

Sciendum vigeſimo primò, ex fallaciis quæ poſitæ ſunt in rebus, primo occurrere fallaciam accidentis, quando ſcilicet infertur aliquid rei conuenire, ex eo quod ipſius accidenti conueniat, vt ſi dicas: Homo eſt animal; ſed animal eſt genus; ergo homo eſt genus: Vel: Petrus eſt homo: ſed homo eſt tertiæ declinationis; ergo Petrus eſt tertiæ declinationis; Item alia eſt fallacia, quæ dicitur ignoratio elenchi; quæ quidem accidit, quando colligitur id, quod eſt tantùm apparenter contradictorium propoſitionis conceſſæ: item datur fallacia petitionis principij, quæ in eo eſt, quod idem probetur per idem: datur & fallacia conſequentis, quæ tunc eſt quando ex conſequente infertur antecedens, vt ſi dicas: Si homo eſt, animal eſt; ergo ſi non eſt homo non eſt animal. Datur denique fallacia, quæ dicitur non cauſæ vt cauſæ, quæ tunc accidit, quando falſitas concluſionis ex vna præmiſſa proueniens, alteri

tribuitur præmiſſæ, quæ vera eſt.

Sciendum vltimò, fallaciam interdum ſuboriri poſſe ex propoſitionibus indeterminatis, iis nempe, quæ nullum habent ſibi affixum, aut vniuerſalitatis, aut particularitatis ſignum, vt ſi dixeris: Homo eſt animal: paries eſt albus: ſupponendum eſt enim eas quæ ſunt in materia neceſſaria reuocari ſemper ad vniuerſales; quæ autem ſunt contingentes non reuocantur, niſi ad particulares, vt veræ ſint. Cæterum vt alia, quæ videntur eſſe minoris momenti prætermittam, obſeruandum eſt paucis Elenchum omnem ſophiſticum, ſeu argumentum omne cauillatorium, ſolui vt plurimum vel iungendo, quod diuidit, vel diuidendo quod conjungit, vel obſcurum ſenſum, aut æquiuocationes explicando.

LIBER PRIMVS, DE PROOEMIALIBVS LOGICÆ.

QVIA ex communi docendi methodo quædam ad ſcientiam quamlibet præmitti ſolent Quæſtiones procemiales, has quoque & nos in hoc primo Libro præmittemus; eaſque ſicut & cæteras quas in hoc philoſophico curſu agitabimus ad ſua (ſecundum vires à Domino conceſſas) reſoluemus principia: ſit igitur.

QVÆSTIO I.

Vtrum obiectum formale Logicæ ſit ens rationis.

PRAEMITTENDVM *primò*, pro quæſiti intelligentiâ, quod cum nomine obiecti formalis intelligatur illud, quod per ſe attenditur, & ratione cuius cætera attinguntur à potentiâ vel habitu, propterea dum inquiritur an ſit ens rationis obiectum formale Logicæ, eſt idem, atque inquirere an res omnes & materiæ quæ tractantur & diriguntur à Logicâ, tractentur & attingantur de facto ratione alicuius, quod ſit ens rationis, ſeu proprietas quædam quæ conſequatur rem, ſecundum quod & ex eo quod conſideratur ab intellectu: quia vero entia rationis ſupponuntur in duplici genere, aliqua ſcilicet quæ conſequuntur naturas rerum, non quidem ſimpliciter, ſed ſuppoſito actu intellectus, vt ſunt iſta entia rationis: *Eſſe genus, eſſe ſpeciem, eſſe abſtractum*; Et alia quæ conſequuntur ipſas res, non quidem ex natura ſua, ſed ex placito inſtituentis, qualis eſt ſignificatio vocum: ipſa namque vox eſt indifferens ad ſignificandum res omnes, ſicut & ipſa res eſt indifferens ad ſignificari per omnem vocem, ideò notandum vlterius pro intelligentiâ tituli, quod cum Logica conſideret res vt genera & vt ſpecies, vt vniuerſales & particulares; neque pendeat ex voluntate inſtituentis, quod res poſſit intelligi vniuerſaliter vel particulariter, quod poſſit denominari genus vel ſpecies, vt per ſe patet, conſequenter fit, quod ly ens rationis de quo procedit titulus ſupponere debeat pro

eo quod conſequitur ad naturas rerum, præmiſſo ſcilicet actu intelligendi, ex quo propterea habet eſſe rationis. Et hoc quidem poteſt præterea inſinuari ex eo ſcilicet, quod conſideratio huiuſmodi entis rationis, valet ad habendum modum communem & generalem procedendi in aliis ſcientiis, vt pote qui deſumitur ex ordine ſuperiorum ad inferiora, puta ex ordine generis ad ſpecies & differentias; ſubindequè cum ad hoc præcipuè attendat Logica, ſi circa aliquod ens rationis velut circa formale obiectum verſari debeat, circa præfati conſiderationem verſari debet.

Præmittendum ſecundò, pro declaratione principiorum, ad quæ concluſionis veritas reduci debet, tria hæc eſſe apud omnes philoſophos receptiſſima, ſubindeque & vim habitura principij philoſophici reſpectu concluſionis inferendæ, puta quod *Logica ſit argumentatiua ex proprio munere*; quod *ſit logica directiua actuum rationis ex proprio fine*; quod *ſit modus ſciendi ex propria quidditate:* primò quidem eſt logica argumentatiua ex proprio munere: ad eumdem ſiquidem ſpectat habitum eſſe argumentatiuum ex proprio munere, ſeu modum tradere argumentandi ad quem ſpectat ex proprio munere certitudo & firmitas reſolutionis iudicij, tum ex parte formæ, tum etiam ex parte materiæ: iam ſic eſt quod iſtud ad logicam ſpectat ex proprio munere, quod quidem patet ex eo quod pars prima & ſecunda logicæ, ſeu libri priorum & poſteriorum vocantur analitici ab Ariſtotele, ideſt reſolutorij, quia ſolum in illis docetur firmitas, & certitudo reſolutionis, tam prioriſtica ex parte formæ, quam poſterioriſtica ex parte materiæ: eſt ergo Logica ex proprio munere argumentatiua.

Quod autem ſit etiam directiua actuum rationis ex proprio fine, ex eo ſimiliter patet, quod cum nomem habeat logica à vocabulo Græco λογος, quod ſermonem ſignificat, tum internum

internum nempe rationem, tum externum interni expreſſiuum, quem & orationem appellant, eſt conſequenter Logica facultas quædam ad hunc finem acquiſita, vt circa ſermonem internum, ſubindeque circa actus rationis verſetur: iam ſic eſt quod non habet logica verſari circa eiuſmodi rationis actus, quaſi illos conſideret & de illis diſcurrat ſecundum eſſe ſuum naturale & phyſicum, aut ſecundum aliquod eſſe morale: reſtat igitur, vt circa eoſdem verſetur prout rectificandos & dirigendos, ad hoc vt verè & abſque errore procedant in ſermocinando ſeu diſcurrendo, ac proinde eſt Logica directiua actuum rationis ex proprio fine.

Demùm eſt Logica modus ſeu medium ſciendi ex propria quidditate: ſcire namque eſt rei notitiam per demonſtrationem acquirere: Iam ſic eſt quod tota ferè eſt Logica in docendo, quo ſcilicet modo confici debeat demonſtratio; vnde & in libris priorum tota eſt in docendo, quæ requiruntur ex parte formæ; & in libris poſteriorum, quæ requiruntur ex parte materiæ, ſeu ex parte propoſitionum neceſſariarum & per ſe, quæ ſunt materia demonſtrationis: Veriſſimum ergo eſt & illud tertium, quod ſcilicet Logica ſit modus ſeu medium ſciendi ex propriâ quidditate. His ergo tribus præmiſſis tanquam certis; & apud omnes receptiſſimis principiis, iam pro quæſiti reſolutione, necnon & concluſionis ad eadem principia reductione, ſit

CONCLVSIO, *Obiectum formale Logicæ eſt ens rationis.*

Probatur primò, ex primò præmiſſo principio: *Logica eſt argumentatiua ex proprio munere*: Ergo hab t Logica, pro formali obiecto ens rationis, *Probatur conſequentia.* Non poteſt modus arguendi non eſſe de obiecto formali Logicæ. hoc ipſo quod eſt Logica ſic argumentatiua: Sed modus arguendi

inuoluit vt talis ens rationis : Ergo hoc ipſo quod eſt Logica argumentatiua ex proprio munere, haber pro formali obiecto ens rationis. Maior patet ex terminis. *Probatur Minor:* Modus arguendi conſiſtit in hoc, quòd concludatur vnio extremorum inter ſe ex vi vnionis extremorum cum medio. Sed vnio illa eſt ens rationis. Ergo modus arguendi inuoluit vt talis, ens rationis. Maior conceditur. *Probatur Minor.* Quod ſupponit ens rationis ad hoc vt ſit, non poteſt non eſſe ens rationis; ſed vnio illa extremorum cum medio ſupponit ens rationis ; ad hoc vt ſit. Ergo vnio illa extremorum cum medio eſt ens rationis. Maior eſt certiſſima;cùm enim reale ens pendere non poſſit ab ente rationis in ſuo eſſe, vt pote quod eſt poſterioris atque debilioris entitatis, euidenter ſequitur, quòd id quod ſupponere debet ens rationis, ad hoc vt ſit, non poſſit non eſſe ens rationis. *Probatur Minor.* Vnio illa extremorum cum medio ſupponit illa eſſe tria, vt per ſe patet : Ergo ſupponit in illis tres vnitates : Sed vnitates illæ non ſunt niſi ens rationis ; aliàs ſi reales eſſent, diſtinguerent realiter medium & maius & minus extremum ab inuicem, quod ſupponitur falſum : Ergo vnio illa extremorum cum medio ſupponit ens rationis ad hoc vt ſit : Ergo vnio illa extremorum cum medio eſt ens rationis : Ergo modus arguendi qui talem inuoluit vnionem, inuoluit vt talis ens rationis : Sed modus arguendi eſt de obiecto formali Logicæ : hoc ipſo quod eſt Logica ex proprio munere argumentatiua : Ergo hoc ipſo quod Logica eſt argumentatiua ex proprio munere (quod eſt primum præmiſſum principium,) habet hoc ipſo Logica pro formali obiecto ens rationis.

Probatur ſecundò, ex ſecundò præmiſſo principio : *Logica eſt directiua actuum rationis ex proprio fine* : Ergo habet Logica pro formali

formali obiecto ens rationis. *Probatur Conſequentia*, Non poteſt logica, eſſe ſic directiua rationis actuum, & non habere pro formali obiecto rectam eorum diſpoſitionem; Sed diſpoſitio illa eſt ens rationis: Ergo hoc ipſo quod eſt Logica directiua actuum rationis ex proprio fine, habet pro formali obiecto ens rationis. Maior patet ex terminis: *Probatur Minor*: Diſpoſitio illa rationis actuum, eſt repreſentatiuè ipſamet diſpoſitio eorumdem obiectorum; Sed recta illa diſpoſitio in ipſis obiectis, ſeu rebus, eſt ens rationis: Ergo & diſpoſitio illa rationis actuum eſt ens rationis. Maior eſt certiſſima: nec enim aliter dicuntur actus rationis diſpoſiti, ad formam ſubiecti & prædicati, antecedentis & conſequentis, &c. Niſi quia attingunt, & repreſentant obiecta ad talem formam redacta, & diſpoſita. *Probatur Minor*. Diſpoſitio illa conſiderata, vt quid inhærens & intrinſecum ipſis rebus, ſiue obiectis, eſt ens rationis; Sed de facto conſideratur à Logicâ, vt quid inhærens, & intrinſecum ipſis obiectis: Ergo diſpoſitio illa rerum, ſeu obiectorum, vt à Logicâ attingitur eſt ens rationis. Maior eſt euidens; talis namque diſpoſitio ad formam ſubiecti, prædicati &c. non habet à parte rei eſſe inhærens, & intrinſecum quid ipſis rebus, cum ex variâ conſideratione intellectus, amittatur & acquiratur; ac proinde conſiderata, vt intrinſecum quid ipſis rebus, non poteſt non eſſe ens rationis. Minor vero in quâ tota ſita eſt difficultas, quæque tam mordicus controuertitur inter Thomiſtas & Suariſtas probatur triplici medio.

1. Actus rationis dicuntur ſic vel ſic diſpoſiti, propter obiecta, ſeu quia attingunt obiecta, ſic vel ſic diſpoſita: Ergo debet diſpoſitio illa magis & intimiùs afficere ipſa obiecta, iuxta hoc axioma: *Propter quod vnumquodque tale & illud magis*: Sed ex eo affi-

cit diſpoſitio illa extrinſecè rationis actus : Ergo debet ex eodem afficere, ſeu conſiderari, vt afficicens intrinſece ipſa obiecta.

2. Diſpoſitio illa admodum ſubiecti, prædicati, &c conſideratur à Logica, vt exiſtens repreſentatiuè in ipſis rationis actibus ; vt notatum fuit ſupra, in explicatione vnius Maioris : Ergo conſideratur à Logica diſpoſitio illa, vt exiſtens entitatiuè in ipſis rebus, ſiue obiectis ; cum exiſtere repreſentatiuè in vno, ſit correlatiuum ad exiſtere entitatiuè, ſeu quaſi entitatiuè in alio : atqui conſiderari vt exiſtens entitatiuè in ipſis obiectis, idem eſt, atque conſiderari vt illa intrinſecè, ſeu quaſi intrinſecè afficiens & denominans : Ergo diſpoſitio illa conſideratur à Logicâ, vt quid inhærens & intrinſecum ipſis obiectis, ſeu conceptibus obiectiuis.

3. Ad Logicam ſpectat, non ſolum conceptus illos obiectiuos recte diſponere, ſed etiam de rectâ eorundem diſpoſitione iudicare : ſed pro tali habendo iudicio debet hanc diſpoſitionem attingere, vt quid ipſis intrinſecum & inhærens : Ergo de facto conſideratur à Logica hæc diſpoſitio vt quid intrinſecum ipſis rebus ſiue obiectis. Major eſt certiſſima: Aliàs non procederet Logica certitudinaliter, & modo ſcientifico in diſponendo conceptus illos obiectiuos, nec conſequenter in dirigendo rationis actus. *Probatur minor*. Iudicium de tali diſpoſitione obiectorum, ſupponit in obiectis hanc diſpoſitionem, pro illo tunc quo habetur iudicium; Sed pro illo tunc non alia habetur diſpoſitio, quam quæ apprehenditur intrinſeca ipſis obiectis : Ergo pro tali habendo iudicio de diſpoſitione obiectorum, debet hanc Logica apprehendere, vt quid intrinſecè afficiens ipſa obiecta. Major patet ex terminis. *Probatur minor*. Diſpoſitio hæc rerum, ſeu obiectorum, non alia eſſe poteſt, quam vel actiua eorum diſpoſitio, ſubindeque extrinſeca, vel quæ ex actiua apprehen-

prehenditur relicta in obiectis, ſubindeque inhærens & intrinſeca; Sed pro illo tunc, pro quo iudicat Logica de tali diſpoſitione obiectorum, ſupponitur tranſacta actiua illa diſpoſitio, vt per ſe patet: Ergo pro tali habendo iudicio, debet apprehendere Logica præfatam diſpoſitionem, vt quid intrinſecum ipſis obiectis, ſeu conceptibus obiectiuis: Ergo cum tale de facto Logica habeat iudicium, de facto etiam apprehendit hanc diſpoſitionem, vt quid intrinſecum ipſis obiectis: Ergo recta hæc diſpoſitio vt à Logicâ attingitur eſt ens rationis: Ergo hoc ipſo quod illa recta diſpoſitio eſt de formali obiecto Logicæ, habet Logica pro formali obiecto ens rationis: atqui eſt recta hæc diſpoſitio de obiecto formali Logicæ, hoc ipſo quod eſt Logica directiua actuum rationis ex proprio fine: Ergo hoc ipſo quod Logica eſt directiua actuum rationis ex proprio fine, (quod eſt ſecundum præmiſſum principium) habet hoc ipſo Logica pro formali obiecto ens rationis.

Probatur 3. concluſio ex tertio præmiſſo principio. *Logica eſt ex propriâ quidditate modus, ſeu medium ſciendi:* Ergo habet Logica pro formali obiecto ens rationis. *Probatur conſequentia.* Hoc ipſo quod extenditur Logica ad omne ſcibile, habet pro formali obiecto ens rationis; Sed extenditur Logica ad omne ſcibile, hoc ipſo quod eſt modus ſciendi: Ergo hoc ipſo quod eſt Logica modus ſciendi, habet pro formali obiecto ens rationis. Minor conceditur, & patet ex terminis. *Probatur maior.* Hoc ipſo quod extenditur Logica ad omne ſcibile, habet pro formali obiecto rationem communem, ſub qua omne attingit: Sed ratio illa communis, ſub qua omne attingit ſcibile, eſt ens rationis: Ergo hoc ipſo quod extenditur Logica ad omne ſcibile, habet pro formali obiecto ens rationis. Major conceditur, & colligitur ex definitione obiecti formalis, quam tetigimus ſupra in præmiſſis. *Probatur*

minor

Minor: Ratio quæ communis eſt omni ſcibili, eſſe tantum poteſt, vel ratio aliqua propria entis realis vt ſic, vel ens rationis; Sed ratio illa, ſub qua attingit Logica omne ſcibile, eſſe non poteſt ratio aliqua propria entis realis vt ſic: Ergo ratio illa, ſub qua attingit Logica omne ſcibile, eſſe tantum poteſt ens rationis. Major ſupponitur certa: Nihil enim datur commune omni ſcibili, niſi vel ens reale vt ſic, ſiue propria aliqua eius ratio, vel ens rationis, quod quidem fundari poteſt in quolibet. *Probatur Minor*. Huius tantum eſt, attingere rationem propriam entis realis vt ſic, cuius eſt attingere, & conſiderare ens vt ſic reale, cum eadem ſit ſcientia quæ attingit eſſentiam & proprietates: Sed Logica attingere non poteſt ens vt ſic reale, cum vt tale ſit proprium obiectum metaphyſicæ: Ergo ratio, ſub qua attingit Logica omne ſcibile, eſſe non poteſt ratio aliqua propria entis vt ſic realis; Ergo ratio, ſub qua attingit Logica omne ſcibile, eſſe tantum poteſt ens rationis: Ergo hoc ipſo quod extenditur Logica ad omne ſcibile habet pro formali obiecto ens rationis: Atqui extenditur Logica ad omne ſcibile, hoc ipſo quod ex propria quidditate eſt modus ſeu mediū ſciendi: Ergo hoc ipſo quod Logica eſt ex propriâ quidditate modus ſeu medium ſciendi, (quod eſt tertium præmiſſum principium) habet hoc ipſo Logica pro formali obiecto ens rationis.

Soluuntur obiectiones.

Videantur alia concluſionis fundamenta in ſolutionibus obiectionum.

Obiicies 1. Logica verſatur circa definitionem, diuiſionem, & argumentationem, tanquam circa proprium obiectum; Sed definitio, diuiſio, & argumentatio, etiam formaliter ſumptæ, non ſunt ens rationis, ſed reale quid: Ergo ens rationis non eſt obiectum formale Logicæ. *Probatur Minor*: definitio, diuiſio, &c. formaliter ſumptæ, ſunt modus ſcien

ſciendi; ſed modus ſciendi vt talis, eſt in genere entis realis; Ergo & definitio, diuiſio, & argumentatio formaliter ſumptæ. *Probatur Minor:* modus rei eſt de genere rei, cuius eſt modus; Sed ly ſcire, ſiue ſcientia eſt in genere entis realis: Ergo & modus ſciendi, etiam formaliter vt modus. Minor per ſe patet. *Probatur Maior:* hoc ipſo quòd modus non ponitur in genere, niſi reductiuè, eſt hoc ipſo de genere rei, cuius eſt modus, cùm non niſi ad illud reduci poſſit; Sed ſic eſt, quod modus non ponitur niſi reductiuè in genere, vt patet in exiſtentia, quæ dicitur modus, quæ quidem in accidente reducitur ad genus accidentis, & in ſubſtantia ad genus ſubſtantiæ: Ergo modus debet eſſe de genere rei, cuius eſt modus.

Reſpondeo negando minorem primi, & ſecundi argumenti. Ad tertium verò diſtinguo Maiorem ſic: Modus rei eſt de genere rei, cuius eſt modus, ſi dicatur modus per hoc, quod modificat & afficit id, cuius eſt modus, eſtque aliquid eius; Concedo: ſi autem modus dicatur per hoc potius, quod eſt medium & via ad aſſequendum id, cuius eſt modus; Nego, quod modus ille debeat eſſe de genere rei, cuius eſt modus: licet ergo modus modificans, cùm ſit aliquid eius quod modificat ſiue afficit, qualis eſt exiſtentia, ſubſiſtentia, inhærentia, &c. debeat eſſe tunc de genere rei, cuius eſt modus, propterea quòd, cùm ſit aliquid eius, & conſequenter incompletum quid, non niſi reductiue poni poteſt in genere, ſubindeque non niſi ad genus illius, cuius aliquid eſt, reduci poteſt; nihilominus modus qui talis dicitur, non quia modificat, ſed potius quia mediat, deſeruitque ad aſſecutionem rei, cuius dicitur modus, non propterea eſſe debet de eiuſdem genere, quin immò petit vt plurimùm in alio reponi, cùm modus medians, & deſeruiens non ſit vt plurimum aliquid eius, ad quod deſeruit:

Defini

Definitio autem, diuiſio, & argumentatio, quandodicuntur modus ſciendi, non niſi in hoc ſecundo ſenſu ita appellantur, cum modus ſciendi, ſeu ſcientias acquirendi eſſe poſſit, non habitis ſcientiis, quarum eſt modus, quod quidem dici non poſſet, ſi talis eſſet modus modificans, de cuius ſcilicet ratione eſt, quod eſſe non poſſit ſine re, cuius eſt modus, vt patet in exiſtentiâ, inhærentia,&c. Non ergo ſequitur definitionem, diuiſionem, &c. ex eo quod ſunt modus ſciendi; eſſe debere reale quid, non autem ens rationis

Inſtabis: Pari modo philoſophandum eſt quoad realitatem de modo ſciendi vt ſic, ac de modo taliter vel taliter ſciendi; ſed modus vel taliter taliter ſciendi, ſiue ſciendi hoc vel illo modo, eſt reale quid; Ergo & omnis modus ſciendi. Maior patet: Neque enim occurrit ibi aſſignabilis, vel aſſignanda diſparitas. *Probatur minor:* Modus ſciendi clarè vel obſcurè, eſt modus taliter vel taliter ſciendi; Sed modus ſciendi clare vel obſcurè eſt reale quid. Ergo & modus ſciendi taliter aut taliter, ſiue hoc vel illo modo. *Probatur minor:* Quæ diſtinguntur realiter, non poſſunt non eſſe quid reale; Sed modus ſciendi clarè, & modus ſciendi obſcurè diſtinguntur realiter, cum diſtinguantur per ly clare vel obſcurè, quæ quidem diſtinguntur realiter: Ergo modus ſciendi clare vel obſcurè eſt reale quid.

Reſpondeo negando paritatem maioris, ſi nimirum ly taliter vel taliter ſupponant, pro ly clare vel obſcurè, vt ſupponit arguens, vel pro aliis huiuſmodi, quæ ſe tenent ex parte intellectus, & non ex parte rei intellectæ. Ratio autem diſparitatis eſt, quia modus ſciendi ita ſimpliciter dictus, qualis eſt definitio, vel argumentatio, talis dicitur, & conſtituitur in eſſe talis, per hoc quòd repreſen- *Nota.* tet, ſiue diſtinguat in obiecto ſcibili, rationem

nem ſubiecti & prædicati, vniuerſalis & particularis, generis & ſpeciei, ex quibus ad inuicem comparatis, formantur propoſitiones neceſſariæ & per ſe, quæ quidem ſunt obiectum ſcientiæ, & id quod denominatur ſcitum; cum autem hæc omnia non conſequantur rem, ſeu ſcibile, niſi ſecundum quod eſt obiectiue in intellectu; conſequenter fit, quod modus ille ſciendi ita ſimpliciter dictus ſit ens rationis: At vero modus ſciendi taliter aut taliter, puta clare vel obſcure, non habet dici talis, ex eo quòd rem conſequatur, ſecundum quòd eſt obiectiue in intellectu, ſed vt plurimùm, ex eo quòd alio & alio lumine illuſtratur, & confortatur intellectus; quod quidem lumen, cum realiter afficiat intellectum, inde fit modum illum ſciendi taliter, aut taliter, clare ſcilicet vel obſcurè eſſe debere reale quid.

Obiicies 2. Obiectum Logicæ debet eſſe ens definibile; Sed ens rationis non eſt ens definibile; Ergo nec eſſe poteſt obiectum Logicæ. Maior eſt certa, cum enim principium, ex quo quilibet habitus probat vt plurimum ſuas concluſiones, demonſtrando ſcilicet proprietates de obiecto, ſit eiuſdem obiecti definitio; euidenter ſequitur, quod obiectum Logicæ eſſe debet ens definibile. *Probatur minor:* ens dicitur definibile, hoc ipſo quod explicari poteſt per definitionem ſolam explicantem eſſentiam; Sed ens rationis non poteſt explicari per definitionem ſolam explicantem eſſentiam: Ergo ens rationis non eſt ens definibile. Maior eſt euidens; cum enim definitio ſit oratio explicans naturam rei, & quæuis natura ex ſolis conſtet eſſentialibus; adeo vt quæ de eſſentia non ſunt, ſint extra naturam; conſequenter fit, quod ens definibile debet poſſe explicari per definitionem ſolam explicantem eſſentiam. *Probatur minor:* vbi non

poteſt

poteſt eſſentia concipi ſine exiſtentia, ibi explicari non poteſt per definitionem ſolam explicantem eſſentiam; Sed eſſentia entis rationis non poteſt concipi ſine exiſtentia, cum ſit ens rationis talis naturæ, quod exiſtat, hoc ipſo quod concipitur: Ergo ens rationis non poteſt explicari, per definitionem ſolam explicantem eſſentiam.

Reſpondeo negando minorem primi & ſecundi argumenti Ad tertium vero diſtinguo maiorem: vbi non poteſt eſſentia concipi ſine exiſtentia, ibi explicari non poteſt ens per definitionem ſolam explicantem eſſentiam, ſi quod non poſſit ſine exiſtentia concipi, hoc habeat, quia exiſtentia conceptum eſſentiæ ingreditur, concedo, quod tunc per definitionem explicari non poſſit ſolam explicantem eſſentiam: ſi autem quod non poſſit ſine exiſtentia concipi, hoc habeat, quia ex eius actiuo conceptu reſultat exiſtentia, nego: Tunc enim exiſtentia relinquit conceptum eſſentiæ intactum & integrum, proindeque & ſolum; cum ſupponatur reſultare ex illo, quod quidem dici non poſſet, ſi non eſſet conceptus obiectiuus eſſentiæ ſolus, ſed haberet adiunctam exiſtentiam; alias idem à ſe ipſo reſultaret. Modo ſic eſt quod eſſentia entis rationis, cum dicitur non poſſe concipi ſine exiſtentia, hoc non habet, niſi in hoc ſecundo ſenſu, ex eo ſcilicet, quod ex conceptu eius actiuo reſultat exiſtentia, non autem eo quod exiſtentiam ad ſui conceptum requirat, ſeu ex eo quod exiſtentia ingrediatur conceptum eius obiectiuum, quod quidem patet ex eo, quod & ante & poſt conceptum, quo actiue concipitur eſſentia entis rationis, ſupponitur eſſe quantum ad eſſe eſſentiæ, cum eius eſſentialia ſupponantur æternæ veritatis, & tamen pro illo tunc non ſupponitur exiſtentia: Ergo quod non poſſit eſſentia entis rationis actiue concipi ſine exiſtentia, non propterea impedit, quo

minus

minus adhuc explicari poſſit per definitionem ſolam explicantem eſſentiam.

Inſtabis : exiſtentia ingreditur conceptum obiectiuum eſſentiæ entis rationis : ergo non eſt ens rationis definibile, per definitionem ſolam explicantem eſſentiam. *Probatur Antecedens :* conceptus eſſentiæ entis rationis obiectiuus eſt iſte; quod habet tantum eſſe obiectiue in intellectu; Sed ly eſſe quod ibi exprimitur, eſt eſſe exiſtentiæ : Ergo exiſtentia ingreditur conceptum obiectiuum eſſentiæ entis rationis. *Probatur Minor* : eſſe habitum, non poteſt pro alio ſupponere, quam pro eſſe exiſtentiæ, cum ipſum eſſe, quod dicitur eſſentia, ſit quod habet, ſeu exprimatur per modum habentis, vt patet inductione; Sed ly eſſe, quod exprimitur in præfato conceptu obiectiuo, eſt eſſe habitum, ſeu eſſe quod habetur, vt patet ex terminis : Ergo illud eſſe ſupponit pro eſſe exiſtentiæ.

Reſpondeo negando antecedens. Ad cuius probationem diſtinguo maiorem : Conceptus eſſentiæ entis rationis obiectiuus eſt iſte, quod habet tantum eſſe obiectiue in intellectu; ita vt illud omne de conceptu ſit, ſeu conceptum formet; nego maiorem; ita vt illud omne, vel de conceptu ſit, vel conceptum circumloquatur, vt dicit D. Thomas ſiue notificet, concedo : & conceſſa minori, nego conſequentiam. Pro quo notandum eſt, quod ſicut quan- *Nota.* do definitur ſubſtantia, & dicitur : Subſtantia eſt id quod per ſe eſt, vel quando dicitur de accidente : Accidens eſt, quod eſt in alio, non eſt hic vera definitio, nec conſequenter vere definitus conceptus, ſed circumloquutio veræ definitionis, quæ talis intelligitur : Subſtantia eſt res, cuius naturæ debetur eſſe per ſe; accidens vero eſt res, cuius naturæ debetur eſſe in alio; ita ſimiliter dicendum in præſenti, quod quando definitur, ſeu exprimitur conceptus eſſentiæ entis rationis dicendo ſcilicet

cet

cet : quod habet tantum eſſe obiectiue in intellectu : non eſt ibi verus & eſſentialis conceptus, ſeu conceptus definitus, ſed circumloquutio conceptus & definitionis, taliter quod ſenſus ſit: ens rationis eſt id, cuius eſſentiæ, ſeu naturæ debetur eſſe tantum obiectiuum in intellectu ; atque ita quamuis ibi exprimatur eſſe exiſtentiæ ; non propterea ingreditur conceptum eſſentialem entis rationis, cum non ſit ibi conceptus definitus, ſed ſolum circumloquutio definitionis atque conceptus.

Obiicies tertiò : in obiecto Logicæ debet eſſe veritas, quæ ſit ſimpliciter talis ; Sed in ente rationis non poteſt eſſe veritas, quæ ſit ſimpliciter loquendo veritas : Ergo non poteſt ens rationis eſſe obiectum Logicæ, Maior eſt certa: Cùm enim non demonſtretur niſi veritas ; & obiectum, ſiue Logicæ, ſiue alterius ſcientifici habitus, ſit ſimpliciter loquendo demonſtrabile, debet per conſequens in eo attendi veritas, quæ ſit ſimpliciter talis : *Probatur Minor* : Veritas ſimpliciter importat entitatem etiam ſimpliciter talem ; Sed in ente rationis non eſt entitas, quæ ſit ſimpliciter talis : Ergo neque veritas. Minor per ſe patet ; cùm ens rationis non ſit ens ſimpliciter loquendo, ſed ſolum cum hoc addito, rationis, *Probatur Maior* : Sicut ſe habet veritas vt ſic, ad entitatem vt ſic, ita veritas talis ad talem entitatem:Sed veritas vt ſic, importat entitatem vt ſic : Ergo & veritas ſimpliciter talis importat entitatem ſimpliciter talem

Reſpondeo negando minorem : ad cuius probationem diſtinguo Maiorem : veritas ſimpliciter importat entitatem etiam ſimpliciter talem, ſi ſermo ſit de veritate quæ eſt tranſcendens, & omnino intrinſeca. Concedo : ſi autem ſermo ſit de veritate non tranſcendente & inuoluente extrinſecum quid ; Nego : pro quo ſciendum eſt duplicem in qualibet naturâ diſtingui poſſe veritatem, alteram ſcilicet quæ

eſt

eſt tranſcendens & omnino intrinſeca, quæque talis dicitur; quia intimè imbibitur in intrinſecis cuiuſlibet naturæ, & ex illis præcisè, vt intrinſeca & eſſentialia ſunt, exurgit, eſtque talis veritas connexio huiuſmodi eſſentialium, aut potiùs ipſamet eſſentialia naturæ cuiuſlibet, provt intellectui obiiciuntur, & ab eo apprehenduntur connexa; altera verò, quæ in quauis natura diſtingui poteſt veritas, eſt ea, quæ dicitur non tranſcendens, eo quod ſcilicet non reperiatur imbibita in intrinſecis naturæ, præcisè vt intrinſeca ſunt, ſed aliquod requirat & inuoluat extrinſecum, ad hoc vt ſit, eſtque talis veritas ipſa connexio naturæ cuiuſlibet cum ſuis proprietatibus, aut accidentibus, quæ quidem, cum ſint ipſi naturæ extrinſeca, faciunt per conſequens, quòd talis veritas non ſit tranſcendens reſpectu naturæ, eo quod ſcilicet in eius entitate quâ tali non reperiatur imbibita: iam ergo dico veritatem, quæ eſt ſimpliciter loquendo talis, haud dubie importare entitatem ſimpliciter talem, ſi ſermo ſit de veritate tranſcendente, & omnino intrinſeca, eo quod ſcilicet cùm illa, hoc ipſo quód tranſcendens, ſit ipſamet entitas, non poteſt per conſequens non proportionari cum eâ, quantum ad præfatam denominationem ſimpliciter: non tamen idem dicendum de veritate non tranſcendente & inuoluente extrinſecum quia, eo quod ſcilicet veritas hæc, etſi ſupponat entitatem, non tamen deſumitur ex entitate ſuppoſita, ſed ex connexione illius cum ſuis proprietatibus; & quia connexio illa cum proprietibus tam neceſſaria eſſe poteſt in entitate, quæ eſt talis tantum ſecundùm quid, quàm in eâ, quæ eſt talis ſimpliciter, propterea quod vis & neceſſitas connexionis ex eo prouenit, quòd ſint proprietates illius, nec eſſe poſſint alterius, quod quidem non minus verificatur in proprietatibus entis ſecundùm quid, quam entis & entitatis ſimpliciter:

Nota. *Nota.*

pliciter; conſequenter fit quod veritas illa non tranſcendens poſſit eſſe talis ſimpliciter, etſi entitas, cuius veritas eſt, non ſit ſimpliciter talis modo ſic eſt quod veritates ad quas demonſtrandas attendit Logica circa obiectum ſuum ſupponunt pro veritatibus non tranſcendentibus; eo quod non demonſtret de obiecto, niſi proprietates ſequitur ergo de primo ad vltimum verſari Logicam circa obiectum, quod in ratione attingibilis per demonſtrationem eſt verum ſimpliciter, & conſequenter ſcibile & cognoſcibile ſimpliciter in eodem ſenſu.

Inſtabis: Nulla prorſus veritas, ſiue ſit tranſcendens, ſiue non ſit, poteſt eſſe ſimpliciter talis in ente, quod non eſt tale ſimpliciter vt eſt ens rationis: Ergo nulla ſolutio. *Probatur Antecedens*: A ſuperiori ad inferius valet conſequentia negatiue, vt docent Dialectici: eſt enim verum dicere, Non eſt animal: ergo non eſt equus; Vel: ergo non eſt homo; Sed ens ſuperius eſt ad omne verum, ſicut & ad omnem aliam rationem, cum nulla ſit ratio, quæ poſſit ſubterfugere rationem entis: Ergo vbi non eſt ens, quod ſit tale ſimpliciter, nulla poteſt dari veritas quæ ſit ſimpliciter talis.

Reſpondeo negando antecedens, cuius quidem negati ratio eſt ſatis abundè tradita in reſponſione ad argumentum præcedens. Ad huius autem probationem diſtinguo maiorem: A ſuperiori ad inferius valet conſequentia negatiuè, in his in quibus propriè exercetur ſuperioritas & inferioritas; Concedo: In his in quibus non ſe habent propriè vt ſuperius & inferius; Nego. Notandum ergo, quòd quia ratio, propter quam adducitur à Dialecticis præfatum axioma eſt hæc; quia ſcilicet inferius, hoc ipſo quod tale, virtualiter intrinſecè continetur in ſuperiori, & ſuperius, hoc ipſo quòd tale, eſt in potentia, & in confuſo ſua inferiora, ex quo fit quòd à negatione illius,

ſiue

ſiue ſuperioris, non poteſt negatio inferiorum non ſequi, conſequenter fit, quod præfatum axioma non valet, vbi propriè non exercetur ſuperioritas & inferioritas; ex eo ſcilicet quod tunc illud, quod inferius dicitur, non continetur virtualiter intrinſecè in ſuperiori, cum propriè inferius non ſit: Modo ſic eſt quod ens & verum, de quo eſt ſermo, quod ſcilicet ab extrinſeco prouenit, non ſe habent propriè vt ſuperius & inferius, cum ly verum, & ſi ſupponat ens, addat tamen rationem quandam veri, quæ in ente propriè non contineatur intrinſecè; Sed ab extrinſeco deſumpta ſit, ſcilicet à neceſſariâ connexione, quam habet ens cum ſuis proprietatibus: Ergo non valet ibi conſequentia, nec eſt hæc propoſitio propriè à ſuperiori ad inferius: Non eſt in ente rationis ens ſiue entitas ſimpliciter; Ergo neque veritas ſimpliciter; ſicut & ob eandem rationem nec rectè concluderet qui diceret: linea quæ eſt de genere quantitatis, non eſt ſimpliciter ens, cum ſit accidens: Ergo non eſt ſimpliciter in longum extenſa. *Nota.*

Obiicies quartò; Obiectum cuiuſlibet ſcientifici habitus, habere debet proprietates, ſeu proprias paſſiones; Sed ens rationis non habet proprietates: Ergo nec eſſe poteſt obiectum Logicæ. Maior eſt euidens; Alias nihil haberet obiectum, quod de ipſo demonſtrare poſſet habitus, cum ſecluſis proprietatibus nihil ſit, quod cum obiecto neceſſariam habeat connexionem. *Probatur Minor*: de ratione proprietatum eſt, quod exiſtente eſſentiâ, cuius proprietates ſunt, exiſtant & ipſæ: Sed exiſtente eſſentiâ entis rationis, non propterea exiſtunt eius proprietates: Ergo quæ eius aſſignantur proprietates, verè proprietates non ſunt. Maior patet, & oſtendi poteſt inductione. *Probatur Minor*: quæ aſſignantur proprietates de ente rationis, ſunt entia rationis; Ergo actu non exiſtunt, niſi dum actu conſiderantur:

rantur: Sed dum actu conſideratur eſſentia, non propterea illæ conſiderantur; Ergo actu exiſtente eſſentia, non propterea illæ exiſtunt.

Reſpondeo negando minorem: Ad cuius probationem, diſtinguo maiorem: de ratione proprietatum eſt, quod exiſtente eſſentia, exiſtant & ipſæ, vbi proprietates reſultant naturaliter, ſine actionis interuentu, Concedo: vbi interuenire debet actio altera ad reſultantiam proprietatum, Nego; quod ſcilicet exiſtente eſſentia, debeant propterea de neceſſitate exiſtere proprietates; Ex eo ſcilicet, quod fieri poſſit, quod eſſentiâ poſitâ impediatur, aut nondum poſita ſit actio illa altera, mediante quâ reſultare debent proprietates, atque exiſtere: hoc autem ita contingit in præſenti; Siquidem quæ aſſignantur proprietates entis rationis, non habent, quod exiſtant, nec quod ab eſſentia dimanent, niſi quando interuenit operatio intellectus: mediâ quâ conſideratur dimanare: non ergo amittere debent propterea proprietatis, ſeu propriæ paſſionis rationem, & ſi non ſemper actu exiſtant, quando actu exiſtit eſſentia. Ratio autem huius ſolutionis eſt, quia ad connexionem proprietatis cum eſſentiâ ſufficit, quod vna exigat poſitionem alterius;

Nota. Modo ſic eſt quod ſaluatur præfata exigentiâ, ſiue ponatur proprietas ex vi actionis, quæ eſſentiam ponit, ſiue interuentu alterius actionis poni debeat, quin immo plenius ſaluatur in hoc ſecundo caſu, quam in primo; vim exigentia poſitionis non tam ſit rigoroſe loquendo repoſitâ, quam nondum poſitâ: Non ergo de ratione proprietatis eſt, loquendo abſolute, quod ex vi actionis, quâ eſſentia ponitur, poni debeat, nec conſequenter quod exiſtente eſſentiâ, exiſtat & ipſa.

Inſtabis; omnis vera proprietas, quæ ſcilicet demonſtrabilis eſt, non poteſt non diſtingui ſaltem per intellectum ab eo; cuius eſt proprie

proprietas : Sed quæ aſſignantur proprietates in ente rationis , non ſunt huiuſmodi ; ergo non habet ens rationis veras, ſeu demonſtrabiles proprietates. Maior ſupponitur certa ; cum enim id, quod demonſtratur, & id de quo demonſtratur , ſe habeant vt aliud & aliud , vt patet ex terminis , non poteſt perconſequens proprietas , quæ eſt id quod demonſtratur , non diſtingui ſaltem per intellectum ab eo, cuius eſt proprietas , de quo ſcilicet demonſtratur. *Probatur Minor* : quod comparatiuè ad intellectum eſt idem cum ente rationis , non poteſt etiam per intellectum ab eo diſtingui : Sed quæ aſſignantur proprietates in ente rationis, ſunt idem cum eo, comparatiue ad intellectum ; ergo proprietates illæ non ſunt etiam per intellectum diſtinctum quid ab eo , cuius ſunt proprietates. Maior patet ex terminis. *Probatur Minor* : proprietates illæ non habent eſſe , niſi per intellectum , & comparatiue ad illum : Sed eſſe illud , quod habent , eſt eſſe , ſeu ens rationis ; ergo proprietates illæ ſunt idem cum ente rationis comparatiue ad intellectum.

Reſpondeo negando minorem primi , & ſecundi argumenti : Ad tertium vero diſtinguo minorem : Sed eſſe illud , quod habent comparatiue ad intellectum , eſt eſſe ſeu ens rationis , ita quod ſit aliquod eſſe rationis, Concedo : e t eſſe ſeu ens rationis , ita quod ſit illud ens rationis , cuius aſſignantur proprietates, Nego minorem ; & ſimiliter conſequentiam , vt pote quæ in hoc ſecundo ſenſu procedit : dico igitur quod , quamuis quæ aſſignantur proprietates ſint etiam ens rationis , ly tamen ens rationis quod ſunt , ſeu quod de illis dicitur , eſt eſſe per modum conſequentis & dimanantis , cum non niſi ſub illâ ratione conſiderentur , & attingantur per rationem , ſeu intellectum : ens vero rationis , cuius aſſignantur proprietates , eſt ens non per mo-

dum conſequentis, ſed per modum entis, ex quo aliud conſequitur, ex eo ſcilicet quod non niſi ſub hâc ratione, attingatur ab intellectu, & aliunde ens rationis ſapiat naturam entis realis, ad cuius ſimilitudinem apprehenditur, cum ſit ens rationis non ens conceptum per modum entis: Ergo adhuc ſufficienter diſtinguntur præfatæ proprietates ab ente rationis, cuius aſſignantur proprietates, quamuis non ſint niſi comparatiue ad intellectum, & conſequenter comparatiue ad eundem intellectum ſint ens rationis.

Obiicies 5. demonſtratio eſt de obiecto formali Logicæ: Sed demonſtratio etiam formaliter ſumpta, eſt ens reale: Ergo reale ens non autem ens rationis eſt obiectum formale Logicæ. *Probatur Minor:* quod concurrit per modum cauſæ ad effectum realem, eſt reale ens; Sed forma demonſtrationis concurrit per modum cauſæ ad effectum realem: Ergo forma demonſtrationis, ſeu demonſtratio formaliter ſumpta, eſt reale ens. *Probatur Minor:* aſſenſus ſcientificus concluſionis eſt quid reale; Sed forma demonſtrationis concurrit per modum cauſæ, ad talem aſſenſum: Ergo concurrit per modum cauſæ ad realem effectum. *Probatur Minor:* vbi concurſus ſupponitur, nec dari poteſt ratio, quod ſit per modum conditionis, niſi recurrendo ad principium, credendum eſt concurſum fieri per modum cauſæ; Sed ſupponitur formam demonſtrationis concurrere ad aſſenſum ſcientificum concluſionis, & probari non poteſt, quod ſit per modum conditionis, niſi recurrendo ad principium, dicendo ſcilicet, quia eſt ens rationis: Ergo dicendum eſt demonſtrationis formam concurrere ad talem aſſenſum per modum cauſæ.

Reſpondeo negando minorem primi, ſecundi, & tertij argumenti: Ad quartum vero nego ſimiliter minorem: fateor equidem non ſolere

ſolere Thomiſtas hic rationem huius aſſignare; ſed quod ita ſe gerant non eſt putandum prouenire ex penuria rationum, ſed magis, quia cum hic negantium partes agant, arguentium, ſiue aduerſariorum eſt probare, quod res non ita ſe habeat, & quod præfata demonſtrationis forma concurrat, non tantum per modum conditionis, ſed etiam per modum cauſæ. Nego igitur minorem vltimi huius argumenti, & pro huius negati ratione dico, non quidem recurrendo ad principium, vt dicunt aduerſarij, ſed alio & quidem irrefragabili medio, dico inquam quod ſi forma demonſtrationis, ſeu bonitas conſequentiæ concurreret ad aſſenſum ſcientificum conclusionis, vt cauſa per ſe, & non tantum vt conditio, vbicumque eſſet eadem forma, ſeu eadem bonitas conſequentiæ, etiam in materia demonſtrabili, eſſet etiam æqualis veritas & certitudo concluſionum, vt per ſe patet, & vt prætereà colligi poteſt ex inductione aliorum effectuum eandem habentium cauſam per ſe: Modo ſic eſt quod iſtud falſum reputatur ab omnibus Theologis, qui quidem cum diuo Thoma in *quæſtione prima ſuæ ſummæ art. quinto*, probant excedere Theologiam in certitudine ſuarum concluſionum omnes ſcientias naturales, licet non excedat in bonitate conſequentiæ, & forma diſcursûs: Ergo minoris negatæ habetur ratio, eaque meo ſenſu irrefragabilis, abſque eo quod recurrere debeamus ad principium. *Nota.*

Inſtabis: realis effectus non poteſt etiam tanquam à conditione, pendere ab ente rationis; Sed aſſenſus ſcientificus concluſionis pendet ex conceſſis à formâ demonſtrationis vt à conditione: Ergo quo quo modo concurrat præfata forma, habetur ſemper non eſſe ens rationis. *Probatur Maior*: realis effectus ſub nullâ ratione poteſt eſſe inferior ad ens rationis; Sed quod pendet ab alio, vt à con-

ditione eſt inferius ſub eâ ratione , quâ pendet : Ergo talis effectus non poteſt etiam tanquam à conditione, pendere ab ente rationis.

Reſpondeo, negando maiorem. Ideo namque dici ſolet, quod realis effectus expoſcit de neceſſitate realem cauſam, nec poteſt pendere ab ente rationis tanquam à cauſâ, quia ſcilicet effectus correſpondere debet ſuæ cauſæ, & cum eâ adaptari & proportionari : Modo ſic eſt quod cum conditione, à qua pendere poteſt, non petit ita correſpondere, neque proportionari; fides namque ſupernaturalis, vt habeatur, pendet multoties à propoſitione credendorum, vt à conditione, quæ tamen propoſitio credendorum, eſt vt plurimum naturalis; & gratia ſupernaturalis collata Verbi gratia per ſacramentum Euchariſtiæ, pendet ab applicatione Miniſtri & à ſumptione recipientis vt à conditione, cum tamen & applicatio miniſtri, ſeu collatio & ſumptio ipſius ſumentis ſint motus quidam naturales : non ergo repugnat realem effectum pendere vt à conditione ab ente rationis, ſicut nec repugnat quod ſupernaturale ens pendeat vt à conditione ab ente naturali.

Ad probationem autem maioris negatæ, nego minorem, nimirum quod id quod ab alio pendet vt à conditione, ſit ei ſub ea ratione inferius : ſicut enim, quod aliquid ab alio pendeat tanquam ab inſtrumento, non infert inferioritatem reſpectu inſtrumenti, in eo quod pendet, quin immo inferioritatem potius ſupponit in inſtrumento, eo quod ſcilicet hoc ipſo quod exigitur vt inſtrumentum, exigitur per modum alicuius, quod alteri ſubordinatur, quodque non eſt, niſi in quantum deſeruit alteri, propter quod eſt, & ad quod inſtrumentaliter concurrit : ita ſimiliter quia id, quod ſe habet conditionaliter, & ad modum conditionis, talis eſt naturæ,

turæ, quod alteri ſubordinatur, ad quod ſcilicet eſt conditio, vt patet in approximatione ignis ad lignum, quæ conditio eſt ad combuſtionem requiſita; conſequenter fit quod, hoc ipſo quod aliquid ab alio pendet vt à conditione, non propterea eſſe debeat ei ſub aliqua ratione inferius; cum tunc non pendeat ab eo, niſi inquantum illud ad ſe, ſiue ad eſſe ſui ſubordinat, ſeu inquantum illud per modum deſeruientis ſibi requirit.

Inſtabis 2. non poteſt ſub vlla ratione realis effectus relationem dicere ad ens rationis: Sed hoc ipſo, quod penderet ab eo vt à conditione, relationem diceret ad illud: ergo non poteſt realis effectus, nec conſequenter aſſenſus ſcientificus concluſionis pendere ab ente rationis vt à conditione. Minor patet: Dependentia namque alicuius ab alio quæcumque illa ſit, eſt reſpectiua, ſubindeque inuoluit relationem. *Probatur Maior*: relatio, quam dicit realis effectus vt talis, realis eſt; Sed non poteſt dari realis relatio ad ens rationis: ergo nec poteſt realis effectus relationem dicere ad ens rationis. Maior ſuponitur certa, cum ſit relatio alicuius ſecundum quod reale eſt. *Probatur Minor*: relatio eſt, cuius totum eſſe eſt ſe habere ad aliud; Sed non poteſt hoc verificari de relatione reali, comparatiue ad ens rationis: ergo dari non poteſt realis relatio ad ens rationis. *Probatur Minor*: illud, cuius totum eſſe eſt ſe habere ad aliud, eſſe non poteſt ſecluſo illo alio; Sed ſecluſo quocumque ente rationis, adhuc eſt aut eſſe poteſt relatio realis; cum hoc ipſo quod realis eſt, ſit ſecluſâ conſideratione intellectus, quâ quidem ſecluſâ, non eſt ens rationis: ergo de reali relatione verificari nequit, quod totum eius eſſe ſit ſe habere ad ens rationis.

Reſpondeo negando maiorem. Ad cuius probationem nego minorem: Ad tertium vero

nego ſimiliter minorem : Ad quartum autem, in quo ſita eſt vis argumenti, minorem etiam nego : Pro quo dico non in hoc præcisè differre reale ens ab ente rationis, quod exigat reale ens eſſe, aut poſſe eſſe ſecluſa quacumque operatione intellectus, cum tamen eâ ſecluſâ non ſit, nec eſſe poſſit ens rationis : dantur enim plura entia realia, quæ quidem ſecluſa operatione intellectui non ſunt, vt ſunt ſpecies omnes, ſiue ſimilitudines expreſſæ, quæ intantum actu ſunt, in quantum obiectum actu repreſentant intellectus, ſubindeque in quantum eſt intellectui in actuali cognitione & operatione : Non ergo in hoc ſtatuendum eſt diſcrimen inter reale ens & ens rationis, ſed in hoc quod ens rationis in tantum eſt, in quantum actu conſideratur per modum obiecti, ex quo ſcilicet fit, quod eſſe tantum habeat obiectiuum ; cum tamen reale ens, licet quandoque pendeat ab operatione intellectus, ad hoc vt ſit, non tantum obiectiuum habeat eſſe, ſeu non tantum actu ſit, quia actu obiicitur intellectui conſiderandum, ſed habeat præterea eſſe ſubiectiuum verum & proprium in aliquo reali, ſiue reale illud ſit intellectus, ſiue aliquid aliud. Cum ergo præfata relatio ad ens rationis ſit huiuſmodi ; adeò vt habeat, ſeu ſupponatur habere eſſe ſubiectiuum in ſuo fundamento quod refert, neque verificetur de ea, quod intantum eſt, inquantum obiicitur intellectui conſideranda, vt per ſe patet, conſequenter fit quod quamuis non ſit ſecluſa conſideratione intellectus, ex qua ſcilicet ens rationis, ad quod eſt, habet eſſe, adhuc tamen ſit & eſſe poſſit realis relatio : poteſt ergo reale ens realem dicere relationem ad ens rationis.

Obiicies vltimò : Obiectum formale Logicæ debet eſſet quid pertinens ad directionem rationis ; Sed nullum ens rationis poteſt eſſe tale

le [illegible] Ergo nec poteſt eſſe obiectum formale Logicæ. Maior conceditur ab omnibus, cum tota ſit Logica in dirigendis operationibus mentis. *Probatur Minor:* non aliud ens rationis poteſt eſſe tale quid, quam diſpoſitio, qua diſponit Logica conceptus, ſiue formales ſiue obiectiuos; Sed talis diſpoſitio non eſt ens rationis: Ergo nullum ens rationis poteſt eſſe tale quid pertinens ad directionem rationis. Maior patet, & colligitur ex probationibus concluſionis. *Probatur Minor:* intantum diſpoſitio illa eſt ens rationis, inquantum actualiter conſideratur ab intellectu; Sed ſeclusâ actuali conſideratione, manent præfati conceptus ſufficienter diſpoſiti ad præfatum finem: Ergo diſpoſitio illos diſponens ad talem finem non eſt ens rationis. Maior eſt certa; etenim ens rationis actualiter non exiſtit; niſi dum actualiter conſideratur. *Probatur Minor:* per hoc præcisè quod terminant conceptus illi diſpoſitionem actiuam ipſius Logicæ, ſunt ſufficienter diſpoſiti ad præfatum finem: Sed illud habent ſeclusâ actuali illâ conſideratione: Ergo ſeclusâ actuali illâ conſideratione manent præfati conceptus ſufficienter diſpoſiti ad præfatum finem, directionem ſcilicet rationis.

Reſpondeo negando minorem primi, ſecundi, & tertij argumenti: Ad quartum vero diſtinguo maiorem: per hoc præcisè, quod conceptus terminant diſpoſitionem actiuam Logicæ, ſunt ſufficienter diſpoſiti ad præfatum finem, vt modo ſcientifico & regulariter obtinendum, nego maiorem: ad præfatum finem, vt qualitercumque obtinendum, concedo; & conceſſa minori, diſtinguo ſimiliter conſequens, vel etiam nego conſequentiam, cum finis ille non reſpiciatur à Logicâ, niſi vt ſcientifico modo habendus. Pro quo dico, quod quia ad hoc vt Logica poſſit rationem dirigere in cognoſcendo modo ſcientifico, debet *Nota.*

non ſolum diſponere ita artificialiter conceptus, ſiue formales ſiue obiectiuos, ſed præcipuè debet eorum diſpoſitionem artificioſam cognoſcere, & de ea iudicare, ne intellectus in tali diſpoſitione actiuâ, & in aliis operationibus ex illa dependentibus, cum aliquo errore procedat; conſequenter fit quod, cum per diſpoſitionem actiuam nil reale ponatur in his conceptibus ſic diſpoſitis, vt intellectus earum diſpoſitionem cognoſcat, & de ea iudicet, debet per conſequens huiuſmodi diſpoſitionem, ad modum formæ alicuius intrinſecæ & inhærentis conſiderare, quod quidem idem eſt, atque cognoſcere in illis formam rationis; ad modum formæ realis, ipſos conceptus quaſi intrinſece & formaliter denominantem; cumque talis forma rationis ſit in hoc caſu id, ad quod cognoſcendum præcipuè attendit, & intendit Logica, ſequitur per conſequens de primo ad vltimum, ens rationis fore obiectum Logicæ, eo quod debeat eſſe quid pertinens ad directionem rationis.

Inſtabis: inintelligibile eſt diſpoſitionem illam admodum formæ intrinſecæ conſideratam eſſe id, ad quod præcipuè attendit & intendit Logica: Ergo nec intelligibile eſt eſſe obiectum formale Logicæ vt eſt ens ſeu forma rationis. *Probatur antecedens*: id ad quod præcipuè attendit Logica, debet poſſe cõducere ad cognitionẽ veritatis; Sed diſpoſitio illa ita conſiderata, nequit ad hoc conducere: Ergo nec eſſe poteſt id, ad quod præcipuè attendit Logica. *Probatur Minor*: non poteſt diſpoſitio illa conducere ad cognoſcendam veritatem quando non eſt; ſed, quando cognoſcitur veritas, actu non eſt; cum ſolum actu ſit, quando actu conſideratur, & non conſideretur actu, quando alia cognoſcitur veritas: Ergo diſpoſitio illa ita ad modum formæ intrinſecæ conſiderata, non poteſt ad cognitionem veritatis conducere.

Reſpondeo negando antecedens. Licet enim diſpo

diſpoſitio illa ad modum formæ intrinſecæ, non id, ad quod præcipuè attendit Logica in hoc ſcilicet ſenſu, quaſi id quod præcipuè inquirit ſit; an præfata forma, ſeu diſpoſitio ſit intrinſeca, non enim hoc eſt intentum Logicæ: nihilominus eſt adhuc præfata diſpoſitio ita conſiderata id, ad quod præcipuè attendit Logica, inquantum ſcilicet attendit præcipuè Logica ad rectitudinem, ſeu rectam diſpoſitionem conceptuum vt cognitam & talem iudicatam, vt conſtat ex dictis ſupra, quod quidem intentum Logicæ haberi non poteſt, non conſideratâ præfatâ diſpoſitione ad modum formæ intrinſecæ & inhærentis, vt etiam ſupra oſtenſum fuit. Negandum ergo eſt antecedens; ad cuius probationem nego minorem: Nec enim haberi poteſt cognitio veritatis ſcientifica, non habitâ certitudine de rectâ diſpoſitione conceptuum, ad quod requiritur præfatum iudicium, & conſequenter conſideratio præfatæ diſpoſitionis ad modum formæ intrinſecæ, vt ex dictis ſupra colligitur. Ad tertium vero Reſpondeo 1. diſtinguendo maiorem: Non poteſt cognitio illa conducere ad veritatis cognitionem, quando non eſt, nec in ſe nec in ſuo fundamento, concedo; quando non eſt in ſe, eſt tamen in ſuo fundamento, nego; Sicut enim exiſtente fundamento relationis rationis, quâ conſtituitur ſignum ad placitum formaliter in eſſe ſigni, impoſitione ſcilicet ad ſignificandum non retractatâ, ſicut inquam tali exiſtente fundamento id ſufficit, ad hoc vt ſignum poſſit ducere in cognitionem ſui ſignificati, quamuis præfata relatio rationis, quia actualiter non conſideratur, formaliter non exiſtat, ita ſimiliter & exiſtente fundamento præfatæ diſpoſitionis ad modum formæ intrinſecæ conceptibus ſcilicet actiuè & artificio è à Logicâ diſpoſitis, etiam in eſſe tali conſideratis. poteſt hoc ſufficere ad hoc, vt intellectus ducatur in veritatis cognitionem, quamuis diſpoſitio illa *Nota.*

ad modum formæ intrinſecæ, non ſit [illegible] tunc formaliter, ſed fundamentaliter tantum, quia pro illo tunc ſupponitur non conſiderari actualiter. Vel ad idem tertium argumentum.

Reſpondeo 2 negando minorem, cuius negati ratio eſt, quia cognitio formans ens rationis, & conſequenter diſpoſitionem illam ad modum formæ intrinſecæ, non eſt illa actualis conſideratio, quâ ens rationis denominatur reflexe cognitum, ſeu tanquam id quod cognoſcitur, cum conſideratio illa ſupponat ens rationis formatum, & ſuper ipſum feratur tanquam ſuper terminum cognitum, ſed eſt illa, quâ vnum cognoſcitur in ordine ad aliud, ad quod de facto non eſt relatum; cum hoc ipſo reſultet relatio rationis, & exercitè attingatur, licet non in actu ſignato: Modo ſic eſt quod in cognitione veritatis, res ſic ſe habet. Non enim poteſt hæc, v. g. cognoſci veritas: *ergo Petrus eſt rationalis*; quin comparet intellectus extrema ad inuicem, nec non ad medium, quod eſt ly homo, inter quæ tamen nullus habetur comparationis ordo: Ergo contra minorem vltimi argumenti adhuc ſufficienter eſt præfata diſpoſitio conceptuum, vt eſt forma rationis, quando actu cognoſcitur veritas; quamuis actu non conſideretur vt quod, ſeu tanquam id quod tunc cognoſcitur.

Colliges 1. ſpecificatiuum intrinſecum ipſius habitus Logicæ, quod quidem eſt ordo, quem dicit ad ſuum obiectum, eſſe reale quid, ſiue realem ordinem, quamuis ſpecificatiuum extrinſecum, quod eſt obiectum, ſit ens rationis; neque pro ſaluandâ realitate huius ordinis, ſeu relationis, recurrendum puto ad tranſcendentiam relationis, vt recurrunt ibi plures Thomiſtæ dicentes ſcilicet ordinem, quem dicit Logica ad ens rationis realem eſſe, quià cum tranſcendentalis ſit, eſt ipſamet entitas ſui habitus, provt obiectum connotat: nam præterquam quod non eſt ita certum ordinem

hunc

hunc eſſe ſolum tranſcendentalem ; quin immo videtur mihi eſſe prorsùs prædicamentalem ; cum relatio prædicamentalis, tertij ſcilicet generis fundetur in menſura & menſurabili ; ſubindeque comprehendat relationem habitus ad obiectum, quæ quidem eſt inter menſurabile & menſuram : præter hoc inquam,adhuc ſufficienter ſaluatur in ordine realitas, & ſi tranſcendentalis non ſit, ſed prædicamentalis, ſeu ſuperadditus entitati rei, cuius eſt ordo, dicendo ſcilicet quod, quamuis totum ſuum eſſe habeat ad ens rationis ; ſubindeque non ſit eo ſecluſo, non tamen propterea in tantum eſt, inquantum obiicitur conſiderandus intellectui, in quo diſcriminatur ens rationis ab ente reali, ſed habet præterea eſſe ſubiectiuum in habitu, cuius eſt ordo.

Colliges 2. res omnes & materias, quæ à Logicâ tractantur & diriguntur, ad eam non pertinere, nec ab eâ attingi, niſi ſub ratione aliquâ, quæ realis non eſt, ſed rationis, ſeu niſi inquantum ſunt entia rationis, & hoc vel formaliter & denominatiuè, vt ſunt conceptus obiectiui, ſeu res conceptæ & apprehenſæ, quæ quidem formaliter denominantur ſubiectum, prædicatum, genus, ſpecies, &c. vel repræſentatiuè, vt ſunt conceptus formales, ſiue operationes mentis, quæ quidem cum importent formalem ſimilitudinem rerum, quas apprehendunt, ſunt per conſequens in eſſe repræſentatiuo intellectuali, ſubiectum, prædicatum, & aliæ ſimiles intentiones rationis, cum omnia illa attingant, & ex eo quòd attingunt, repreſentent. Quod autem non attingat Logica conceptus illos formales, ſeu operationes intellectus, niſi inquantum ſunt repreſentatiuè entia rationis præterquam quod ex dictis ſupra colligitur ; poteſt vlterius colligi ex eo ſcilicèt,quod non verſatur Logica circà præfatos actus, ſiue conceptus, niſi dirigendo ſeu diſponendo, cum autem huiuſmodi con-

ceptus non dicantur diſpoſiti, quaſi ſingaliter ſiue entitatiuè, eo modo quo lapides in domo diſponi ſolent, vt per ſe patet, ſequitur non aliter diſponi à Logicâ niſi inquantum verſantur repreſentatiuè circa obiecta à Logicâ diſpoſita & ordinata, ſubindeque nec conſiderari à Logicâ, niſi inquantum ſunt in eſſe repreſentatiuo entia rationis, ſeu niſi inquantum ſunt repreſentatiuè ipſa obiecta, provt habentia ordinationem illam logicalem, quæ eſt ens rationis: neque obſtat, quod ibi dicunt aliqui, quod ſcilicet præfati conceptus habent naturaliter, & conſequenter realiter repræſentare, adeoque, quod sēper ſecundùm reale quid conſiderentur à Logicâ: non inquam hoc obſtat; licet enim repreſentatio, ſiue tendentia actuum, ſeu conceptuum ad repreſentandum ſit naturalis, ly tamen repreſentatum eſt formaliter ens rationis vt ibi ſupponitur, & fuit ſuprà abundè probatum; & quia repreſentatiuum formale eſt in eſſe repreſentatiuo ipſum repreſentatum; propterea quod (dicunt communiter Theologi) ſi in viſione beatificâ daretur ſpecies ipſius diuinæ eſſentiæ, per modum formalis ſimilitudinis, illa eſſet Deus in eſſe repreſentatiuo, conſequenter fit, quod cum id, ad quod attendit Logica in actibus, ſeu conceptibus formalibus, ſit non ipſa tendentia ad repreſentandum (quæ quidem Phyſica, ſeu naturalis & realis eſt) ſed id quod ſunt in eſſe repreſentatiuo, attendat per conſequens Logica ad ens rationis in præfatis actibus, quantumuis repreſentatio ipſa, ſeu tendentia actuum ad repreſentandum naturalis ſit atque realis.

Quænam fuerit mens diui Thomæ circa agitatam difficultatem.

Reſpondeo D. Thomam fauere haud dubiè huic noſtræ ſententiæ, quod quidem ex tribus colligo locis, quorum primus habetur *in 1. poſter.*

ſtr. lect. 2. vbi ſic habet: *Quia circa omnia quæ ſunt, habet negotiari ratio, & eſt Logica de operationibus rationis; erit etiam Logica de his, quæ communia ſunt omnibus, id eſt, de intentionibus rationis, quæ ad omnes res ſe habent:* hæc ſanctus Doctor, ex quibus argumentor ſic. Ex diuo Thomâ Logica eſt de intentionibus rationis, quæ ad omnes res ſe habent; Sed per huiuſmodi intentiones rationis non aliud intelligendum venit ex eodem ſancto Doctore, quam præfatum ens rationis, de quo ſupra: Ergo ex D. Thomâ eſt Logica de præfato ente rationis; ſubindeque & illud habet pro obiecto. *Probatur Minor*: ideo ex D. Thomâ eſt Logica de præfatis intentionibus rationis, quæ ſcilicet ad omnes res ſe habent, quia eſt de operationibus rationis ex vna parte, & ex altera habet ratio negotiari circa omnia, quæ ſunt: Ergo eſt Logica ex D. Thoma de præfatis intentionibus rationis, tanquam de his, quæ negotiatur ratio circa omnia quæ ſunt; Sed hæc quæ negotiatur ratio circa omnia quæ ſunt, non aliud eſſe poſſunt, quam præfatum ens rationis de quo ſupra, cum talia nec ſint de his omnibus, quæ realiter ſunt, vt pote quæ circa illa ſunt; nec ſint de actibus rationis, cum ad eos potius conſequantur; nec ſint denominationes ſolum extrinſecæ, cum hæ non ſint negotiatum quid, ſed naturaliter reſultent ex cognitione: Ergo per huiuſmodi intentiones rationis, de quibus ex diuo Thoma eſt Logica, non aliud ex eodem ſancto Doctore intelligendum venit, quam præfatum ens rationis, de quo ſupra.

Alius verò locus ex quo hoc idem colligo eſt *in proœmio Ethicæ*, vbi habet: *Alius autem eſt ordo; quem ratio conſiderando facit in proprio actu, puta cum ordinat conceptus ſuos ad inuicem, & ſigna conceptuum, quæ ſunt voces ſignificatiuæ*; & paulo poſt: *ordo autem, quem ratio conſiderando facit in proprio actu, pertinet*

net ad rationalem Philoſophiam ſcilicet Logicam. Hæc S Doctor; ex quibus argumentor ſic.

Ex diuo Thomâ ordo, quem ratio conſiderando facit in ſuo conceptu, ad ipſam pertinet Logicam, proindeque & eius eſt obiectum: Sed ordo ille non eſt, nec eſſe poteſt ens reale: Ergo ex diuo Thomâ ens, quod eſt obiectum Logicæ, eſt ens rationis vt condiſtinctum contra ens reale. *Probatur Minor*: reale ens, hoc ipſo quod tale, eſt, quantumuis non conſideretur eſſe: Sed ordo ille, quem ratio conſiderando facit, non eſt niſi inquantum conſideratur eſſe: Ergo ordo ille non eſt nec eſſe poteſt ens reale. *Probatur Minor*: quod in tantum fit, inquantum conſideratur, intantum etiam eſt, inquantum conſideratur eſſe, cum eſſe ſit ipſum paſſiuum fieri, ſicut dici ſolet, quod conſeruatum eſſe, eſt ipſum continuatum fieri, ſeu produci: Sed ordo ille, quem ratio conſiderando facit, intantum fit, inquantum conſideratur vt ex terminis patet: Ergo ordo ille quem ratio conſiderando facit, non eſt niſi inquantum conſideratur eſſe.

Tertius denique locus, vnde hoc idem colligo, *habetur in 4. Metaph. lect. 4.* vbi hæc habet S. Doctor: *Ens eſt duplex, ſcilicet, ens rationis, & ens naturæ, ens autem rationis propriè dicitur de illis intentionibus, quas ratio adinuenit in rebus conſideratis, ſicut intentio generis, & ſpecici, & ſimilium, quæ quidem non inueniuntur in rerum natura, ſed conſiderationem rationis conſequuntur, & huiuſmodi, ſcilicet ens rationis eſt propriè ſubiectum Logicæ.* Hæc Diuus Thomas, quæ quidem clara adeo ſunt ad intentum, vt nihil clarius, meo iudicio, adduci poſſit, vt conſideranti patebit.

QVÆSTIO II.

Vtrum Logica ſit ſimpliciter ſcientia.

PRAEMITTENDVM I. non eſſe quæſiti ſenſum, an Logica ſit ita ſcientia vt à ſe excludat rationem artis. Licet enim Philoſophus enumerando virtutes intellectuales, condiſtinguat ſcientiam ab arte, pro certo tamen habetur & habendum eſt, quod ſi de facto condiſtinguat ibi virtutes intellectuales ab inuicem, non loquatur ibi de quâuis arte, ſed de arte ſolum mechanicâ, cum mathematicæ, quæ ſunt ſimpliciter ſcientiæ, verè tamen ſint & annumerentur inter ſeptem artes liberales, quia docent metiri & numerare, vt docet ſanctus Thomas *opuſc.* 7. *quaſt.* 6. cuius quidem ratio eſt, quia licet ars, ſecundum quod denominat vſum artis, ſeu regularum applicationem, non procedat modo reſolutiuo, & circa corruptibilia & contingentia verſetur, ars tamen prout docet modum conficiendi aliquod opus, bene poteſt procedere reſolutiuo modo, ac circa neceſſaria & incorruptibilia verſari; cum ibi non agat de ſingularibus operibus, ſed naturam in communi operis conficiendi demonſtret, ac doceat, adeoque procedit ibi, & procedere poteſt modo ſcientifico: non ergo quando inquiritur in titulo, vtrum ſit Logica ſimpliciter ſcientia, intentum aut ſenſus tituli eſt, an Logica taliter ſceintia ſit, quod à ſe excludat rationem artis; ſed potius an Logica, cum hoc quod habet, aut habere videtur rationem artis, tradendo, ſcilicet certa & determinata præcepta, ac regulas immutabiles, circa conſtructionem argumentationum, definitionum, &c. tanquam circa opus internum, cum

cum hoc inquam adhuc dicenda ſit verè & ſimpliciter ſcientia.

Præmittendum 2. pro declaratione principiorum, ad quæ concluſionis veritas reſolui debet, tria hæc eſſe apud omnes Philoſophos receptiſſima, ſubindeque & vim habitura principij, reſpectu concluſionis inferendæ, puta quod; *de omni ſcibili & ſciendo detur ſcientia: quod habitus diſcurſiuus, qui per ſe eſt de vniuerſalibus, ſit ſcientia ſimpliciter*: quod, *ſcientia ſit habitus per demonſtrationem acquiſitus.*

Primo quidem de omni ſciendo & ſcibili datur, ſeu dari debet ſcientia: ſcibile namque atque ſciendum expoſcit aliquid aliud, quo ſcilicet ſciri poſſit & debeat; alias idem eſſet, quod ſcitur, & quo ſcitur, quod quidem reperiri non poteſt in creatis, vbi ſcilicet id quod eſt, eſt ſemper aliud ab eo, quo eſt: modo ſic eſt, quod illud, quo ſcitur, aut ſciri poteſt ſcibile, non aliud eſt quam ſcientia: Ergo de omni ſciendo & ſcibili neceſſe eſt, quod detur, ſeu dari debeat ſcientia.

Secundum autem principium eſt, quod habitus diſcurſiuus, qui per ſe eſt de vniuerſalibus eſt ſimpliciter ſcientia, ſiue ſcientificus; cuius quidem ratio eſt, quia cum materia, de quâ eſt ſcientia ſimpliciter dicta, ſint propoſitiones neceſſariæ & per ſe, de quibus ſcilicet haberi tantum poteſt cognitio certa & euidens, proindeque ſcientifica: illæ autem ſint propoſitiones neceſſariæ & per ſe, in quibus eſſentialia prædicata vel propriæ paſſiones prædicantur: & talia prædicata eſſe non poſſint, niſi vniuerſalia, cum hoc ipſo quod eſſentialia prædicata ſunt, aut propriæ paſſiones, conueniant omnibus ſingularibus naturam, ſcilicet participantibus, cuius ſunt prædicata, ſequitur per conſequens habitum artificialem qui eſt per ſe loquendo de vniuerſalibus, verſari circa propriam materiam ſcientiæ ſubindeque dicendum

dum eſſe ſimpliciter ſcientiam, ſiue habitum ſimpliciter ſcientificum.

Tertium denique principium eſt, quod ſcientia eſt habitus per demonſtrationem acquiſitus; cuius quidem ratio eſt, quia actualis ſcientia, humana, ſcilicet & naturalis, de qua eſt ibi ſermo, eſt & dicitur eſſe cognitio veritatis, parta per diſcurſum certum, euidentem, ac neceſſarium; per hoc enim differt ab aliis cognitionum generibus, puta à ſcientiâ diuinâ & Angelicâ, quæ non eſt diſcurſiua, ſed veluti ſimplex rei vt in ſe eſt, intuitus; nec non à fide & ab opinione, vt per ſe patet: cum ergo habitualis ſcientia ſit habitus elicitiuus actualis ſcientiæ, erit per conſequens habitualis ſcientia, dequâ ibi eſt ſermo elicitiuus habitus præfatæ cognitionis, partæ ſcilicet per diſcurſum certum euidentem & neceſſarium. Modo ſic eſt, quod omnis acquiſitus habitus, eſt acquiſitus per actus ſimiles iis, quos elicit, cum ſit habitus quaſi ſemen actus, ſeu ex actu relictum, vt in eius abſentiâ vices illius gerat, producendo ſimiles actus: ergo acquiritur habitualis ſcientiâ per præfatum, diſcurſum, ſubindeque eſt habitus per demonſtrationem acquiſitus, cum ſit præfatus diſcurſus demonſtratio, ſiue demonſtratiuus. His ergo præmiſſis tanquam certis & ab omnibus concedendis principiis, nimirum quod de omni ſciendo & ſcibili detur ſcientia: quod habitus, qui per ſe eſt de vniuerſalibus, ſit ſimpliciter ſcientia; & quod ſcientia ſit habitus per demonſtrationem acquiſitus, iam pro quæſiti reſolutione, nec non & concluſionis ad eadem principia reductione ſit.

CONCLVSIO: *Logica eſt ſimpliciter ſcientia.*

Probatur 1. concluſio ex primo præmiſſo principio *de omni ſciendo & ſcibili datur ſcientia:* Ergo Logica eſt ſimpliciter loquendo ſcientia.

tia. *Probatur conſequentia*; Illud quod conſideratur à Logicâ eſt ſciendum & ſcibile quid: ergo hoc ipſo quod de omni ſciendo & ſcibili datur ſcientia ſimpliciter, Logica eſt ſimpliciter ſcientia. *Probatur antecedens*: illud quod facit ſcire, non poteſt non eſſe ſciendum & ſcibile quid; Sed quod principaliter conſideratur à Logicâ, eſt demonſtratio, ſeu ſyllogiſmus faciens ſcire: ergo quod conſideratur à Logicâ, eſt ſciendum & ſcibile quid. Minor eſt euidens. *Probatur Maior*: illud de quo ſciri oportet, quod facit ſcire, non poteſt non eſſe ſciendum, & ſcibile quid; Sed de ſyllogiſmo, qui facit ſcire, ſciri oportet quod facit ſcire; Ergo ſyllogiſmus qui facit ſcire, non poteſt non eſſe ſciendum, & ſcibile quid. Maior patet ex terminis *Probatur Minor*: non poteſt aliquis ſcire ſe ſcire, niſi ſciendo quod ſyllogiſmus, per quem ſcit, facit ſcire, vt per ſe patet: Sed vt aliquis ſit perfecte ſciens, oportet quod ſciat ſe ſcire, cum oporteat, quod rationem ſciat, propter quam ſcit: ergo de ſyllogiſmo, qui facit ſcire, ſciri oportet, quod facit ſcire: ergo ſyllogiſmus, qui facit ſcire, non poteſt non eſſe ſciendum & ſcibile quid: ergo quod cadit ſub conſideratione Logicæ eſt ſciendum, & ſcibile quid: ergo hoc ipſo quod de omni ſciendo & ſcibili datur ſimpliciter ſcientia (quod eſt primum præmiſſum principium) hoc ipſo Logica eſt ſimpliciter loquendo ſcientia.

Probatur ſecundò, ex ſecundo præmiſſo principio: *Habitus qui per ſe diſcurrit circa vniuerſalia eſt ſimpliciter ſcientificus*: Ergo Logica eſt ſimpliciter loquendo ſcientia. *Probatur conſequentia*, Logica eſt per ſe primò de vniuerſalibus: ergo hoc ipſo quod habitus per ſe diſcurrens circa vniuerſalia eſt ſimpliciter, ſcientificus, Logica eſt hoc ipſo ſimpliciter ſcientia. *Probatur antecedens*: habitus habens eſſe ex conſideratione vniuerſalium, non

non poteſt non eſſe per ſe primò de vniuerſalibus: Sed Logica habet eſſe ex conſideratione vniuerſalium: Ergo Logica eſt per ſe primo de vniuerſalibus. Minor patet: habitus namque definitur per ordinem ad id, ex cuius conſideratione habet eſſe, ſubindeque non poteſt non agere de illo per ſe primò. *Probatur Minor:* quod non agit de ſingularibus, niſi poſt conſiderationem vniuerſalium, habere debet eſſe ex conſideratione vniuerſalium; ſed non agit Logica de ſingularibus, niſi poſt conſiderationem vniuerſalium: Ergo Logica habet eſſe ex coſideratione vniuerſalium. Minor conſtat: non enim Logica conſtruit ſyllogiſmum in hâc, vel illâ materiâ ſingulari ex tribus propoſitionibus, niſi quia conſiderauit iam ſyllogiſmum vt ſic, & in vniuerſali, conſtare neceſſariò tribus propoſitionibus; alias procederet cæco & ignaro modo in conſtructione ſyllogiſmorum, & aliorum rationis operum. *Probatur Maior:* habitus ille diſcurſiuus, qui non agit de ſingularibus, niſi poſt conſiderationem vniuerſalium, habet eſſe, priuſquam ſingularia conſideret, ſed in illo priori non conſiderat, niſi vniuerſalia: ergo habitus, qui non agit de ſingularibus, niſi poſt conſiderationem vniuerſalium habere debet eſſe ex conſideratione vniuerſalium: ergo Logica habet eſſe ex conſideratione vniuerſalium: ergo Logica eſt per ſe primò de vniuerſalibus: ergo hoc ipſo quod diſcurſiuus habitus, qui eſt perſe primo de vniuerſalibus, eſt ſcientia ſimpliciter dicta (quod eſt ſecundum præmiſſum principium) Logica eſt hoc ipſo ſimpliciter ſcientia.

Probatur tertiò, ex tertio præmiſſo principio: *Scientia eſt habitus per demonſtrationem acquiſitus:* Ergo Logica eſt, ſimpliciter loquendo, ſcientia. *Probatur conſequentia:* per aliud non acquiritur habitus Logicæ, quam per domonſtrationem: ergo hoc ipſo quod ſcientiâ

ſcientia ſimpliciter dicta, eſt talis habitus taliter acquiſitus; Logica eſt ſimpliciter ſcientia. *Probatur antecedens*: omnis qui acquiritur habitus, acquiritur per actus ſimiles iis, quos elicit: ſed Logica elicit actus demonſtratiuos: ergo Logica eſt habitus per demonſtrationem acquiſitus. Major admittitur ab omnibus: eſt enim habitus quaſi ſemen actus, ſiue ex actu relictum, vt ſcilicet in eius abſentiâ vices illius gerat, producendo ſimiles actus; ac proinde actus, per quos acquiritur, non poſſunt non eſſe ſimiles iis quos elicit. *Probatur Minor*: non poteſt concluſio reduci ad principia indemonſtrabilia niſi per actum demonſtratiuum, cum hoc proprium ſit demonſtrationis, vt ex eius definitione patet; Sed Logica plures reducit concluſiones ad principia indemonſtrabilia, vt v.g. cum probat contradictorias propoſitiones eſſe non poſſe ſimul veras ex illo principio: *quodlibet eſt vel non eſt*; nec poſſe contrarias eſſe ſimul veras, quia eſſent hoc ipſo contradictoriæ ſimul veræ: item ſyllogiſmum in *darij* recte concludere, quia perfecte ſaluatur in illo, *dici de omni*: & ſic de cæteris: ergo elicit Logica actus demonſtratiuos: ergo Logica eſt habitus per demonſtrationem acquiſitus: ergo hoc ipſo quod ſcientia ſimpliciter dicta eſt habitus per demonſtrationem acquiſitus (quod eſt tertium præmiſſum principium) eſt hoc ipſo Logica ſimpliciter ſcientia.

Soluuntur ebiectiones.

Videantur alia concluſionis fundamenta in ſolutionibus obiectionū

Obiicies primò, ſcientia debet eſſe de neceſſariis, non tantum ſecundum eſſentiam; ſed etiam ſecundum exiſtentiam; ſed Logica non eſt huiuſmodi: ergo Logica non eſt ſimpliciter loquendo ſcientia. Minor eſt certa: Logica namque ſupponitur eſſe de ſyllogiſmo, definitione, & aliis huiuſmodi intentionibus

tionibus rationis, quæ quidem in fieri ſunt à nobis libere operantibus, ac proinde neceſſaria non ſunt ſecundum exiſtentiam. *Probatur Maior:* hoc ipſo quod habitus, qui non eſt ſcientia, eſt de neceſſariis ſecundum eſſentiam, debet ſcientia de neceſſariis eſſe, etiam ſecundum exiſtentiam; ſed habitus qui non eſt ſcientia, eſt de neceſſariis ſecundum eſſentiam: ergo debet ſcientia de neceſſariis eſſe, non tantum ſecundum eſſentiam, ſed etiam ſecundum exiſtentiam. Major per ſe patet; cum enim ſcientiæ habitus petat eſſe de neceſſariis, & hoc non petat habitus, qui ſcientia non eſt; euidenter ſequitur ea, de quibus eſt ſcientia, magis habitura de neceſſario, quam ea, de quibus eſt habitus, qui non eſt ſcientia, *Probatur Minor:* habitus artis mechanicæ eſt habitus, qui non eſt ſcientia; ſed ea de quibus eſt, neceſſaria ſunt ſecundum eſſentiam, artefactum enim v g. calceus non minus neceſſarium eſt ſecundum prædicata ſua eſſentialia, quam aliud quoduis ſecundum ſua; ergo habitus qui ſcientia non eſt, de neceſſariis eſt ſecundum eſſentiam.

Reſpondeo negando maiorem: ſufficit namque ad obiectum ſcientiæ, quod taliter neceſſarium ſit, vt ſit æternæ veritatis, ex eo ſcilicet, quod hoc ipſo quod eſt æternæ veritatis, ſit abſolute loquendo, & non tantum ex ſuppoſitione cognoſcibile certò; cum igitur illud, quod eſt ſecundum eſſentiam neceſſarium, ſit eternæ veritatis, ratione ſcilicet connexionis eſſentialis, & indefectibilis, quæ reperitur tunc inter prædicata eſſentialia, aut proprias paſſiones: conſequenter ſit præfatam quoad eſſentialia tantum, neceſſitatem ſufficere ad obiectum ſcientiæ. Ad probationem vero, diſtinguo maiorem: hoc ipſo quod habitus, qui non eſt ſcientia, eſt de neceſſariis ſecundum eſſentiam, debet habitus qui

qui ſcientia eſt eſſe de neceſſariis etiam ſecundum exiſtentiam, ſi habitus ille, qui non eſt ſcientia, & qui ſupponitur eſſe de neceſſariis ſecundum eſſentiam, non ſit ſcientia, defectu ſufficientis neceſſitatis in illo de quo eſt; concedo maiorem, quod ſcilicet tunc habitus, qui ſcientia eſt, debeat eſſe de obiecto magis adhuc neceſſario, ſeu neceſſario ſecundum exiſtentiam: ſi autem habitus ille ſcientia non ſit, non quidem defectu neceſſitatis, ſed magis ratione vilitatis obiecti; nego. Non igitur habitus artis mechanicæ, dicitur non eſſe ſcientia, ex eo quod eius obiectum non ſufficienter neceſſarium ſit, ad terminandam cognitionem ſcientificam; artefactum enim, hoc ipſo quod ſecundum prædicata eſſentialia neceſſarium eſt, habet quod ſit ſecundum illa æternæ veritatis; ſubindeque quod de eo dari poſſit cognitio ſcientifica, ſi eius natura, ſiue connexio prædicatorum eſſentialium cognoſceretur, ac natura aliorum obiectorum, de quibus eſt ſcientia: nihilominus, quia viliorum huiuſmodi rerum ſcientia, ſiue cognitio ſcientifica, meritò contemnitur: perinde ac in rebus phyſicis ſcientia de Muſca, Pulice & aliis huiuſmodi vilibus entibus, propterea fit quod de huiuſmodi artefactis non detur ſcientia, non quidem defectu ſufficientis neceſſitatis, ſed potius ratione vilitatis. Vnde ſicut male argueret, qui inferret non dari ſcientiam de homine, quia non magis habet de neceſſitate, quam Muſca, de quâ quidem non datur ſcientia, ex eo ſcilicet quod hoc non ſit, defectu ſufficientis neceſſitatis in Muſcâ, ſed ratione vilitatis, ratione cuius meritò contemnitur cognitio illius naturæ, ita ſimiliter infertur male non dari ſcientiam de ſyllogiſmo, & de aliis intentionibus rationis, quia non datur ſcientia de artefactis quæ æquè neceſſaria ſunt, ac præfatæ intentiones: quod enim de artefactis non detur ſcientia, hoc non eſt defectu

Nota.

ſufficientis

ſufficientis neceſſitatis, ſed quia ratione vilitatis cognitio eorumdem naturæ ac proprietatum contemnitur, qui quidem contemptus, cum ita non fiat de naturâ ſyllogiſmi, & aliarum rationis intentionum, ex eo ſcilicet quod eorum cognitio multum vtilis eſt, &c. imò & neceſſaria ad acquiſitionem aliarum ſcientiarum: conſequenter fit, quod de huiuſmodi intentionibus rationis detur, & dari debeat ſcientia, quantumuis de artefactis communibus non detur.

Inſtabis: ſyllogiſmus & aliæ huiuſmodi rationis intentiones, non ſunt etiam ſecundum eſſentiam omnino neceſſariæ: Ergo & defectu neceſſitatis, de illis dari non poteſt ſcientia; conſequentia eſt euidens *Probatur antecedens*: quod ſecundum eſſentiam ordinatum eſt ad finem contingentem, non eſt etiam ſecundum eſſentiam omnino neceſſarium: Sed ſyllogiſmus & aliæ huiuſmodi rationis intentiones ordinantur ab eſſentia ſua, ad finem contingentem: Ergo non ſunt etiam ſecundum eſſentiam omnino neceſſariæ. Maior videtur certa: tale namque quod ita ordinatur ſecundum eſſentiam ad finem contingentem, inuoluit in ſui definitione contingens, quid cum definiatur per ordinem ad talem finem: ſubindeque & in eſſentiâ eſt quid contingens. *Probatur minor:* ſyllogiſmus eſt medium eſſentialiter ordinatum ad acquiſitionem aliarum ſcientiarum: Sed talis acquiſitio fit contingenter: Ergo ſyllogiſmus eſt quid ab eſſentiâ ordinatum, ad finem contingentem.

Reſpondeo negando antecedens: tam enim neceſſarium eſt, quod conſtet ſyllogiſmus tribus propoſitionibus; quod definitio conſtet ex genere & differentia, quam quod homo conſtet ex anima & corpore. Ad probationem autem nego maiorem. Cum enim finis ſit extrinſecum quid, reſpectu eius, cuius eſt finis, non poteſt per conſequens ex variatio-

ne

ne ſui, variare illud, cuius eſt finis in eſſentialibus atque intrinſecis, ſubindeque nec ex ſui contingentia illud idem denominare eſſentialiter contingens. Neque vrget quod in huius probatione affert obiiciens, nimirum quod tunc definitur tale quid eſſentialiter, per ordinem ad quid contingens, vnde infert, quod in definitione inuoluit quid contingens, ſubindeque & in eſſentia: non inquam hoc vrget, ſiquidem contingens illud in definitione non ponitur, niſi vt quid extrinſecum, ſubindeque non ponitur, niſi vt quid exiſtens extra eſſentiam illius, in cuius definitione ponitur; ac proinde non debet talis eſſentia ex illius contingentiâ dici intrinſecè & eſſentialiter contingens: concedo igitur ſyllogiſmum eſſe medium eſſentialiter ordinatum ad acquiſitionem aliarum ſcientiarum quæ contingenter fit, ex quo quidem inferri poteſt ſyllogiſmum eſſe contingens quid, ſecundum exiſtentiam, inquantum ſcilicet exiſtentia medij non eſt vt plurimum, niſi cum exiſtentia finis præſente ſcilicet, vel futura: non tamen propterea inferri poteſt eſſe ſyllogiſmum contingens quid, ſecundum eſſentiam, tum ob rationem ſupra allatam, tum etiam, quia præfata ſcientiarum acquiſitio, quantum eſt ex parte ſyllogiſmi ad eam eſſentialiter ordinati, ſub ratione medij, neceſſaria eſt & minime contingens, cum ſyllogiſmus puta demonſtratiuus ſit de neceſſitate generatiuus ſcientiæ.

Obiicies ſecundò, non poteſt Logica eſſe ſcientia ſimpliciter, & non eſſe ſimpliciter loquendo cognoſcitiua: Sed non eſt Logica ſimpliciter loquendo cognoſcitiua: Ergo nec eſſe poteſt ſcientia loquendo ſimpliciter. Major per ſe patet: ſcire namque eſt tali modo cognoſcere, certo ſcilicet & euidenter, ac proinde habitus, qui ſimpliciter loquendo cognoſcitiuus non eſt, non poteſt ſimpliciter loquendo

loquendo eſſe ſcientia. *Probatur Minor* : taliter cognoſcitiua eſt Logica, qualiter cognoſcibile eſt eius obiectum ; Sed ens rationis quod eſt obiectum Logicæ, non eſt ſimpliciter cognoſcibile ; Ergo neque Logica ſimpliciter cognoſcitiua. Major conſtat, cognoſcitiuum enim non eſt, niſi rei cognoſcibilis, ſubindeque & taliter cognoſcitiuum, ſupponit taliter cognoſcibile. *Probatur Minor* : cognoſcibilitas ſequitur entitatem ; Sed ens rationis non eſt ſimpliciter loquendo ens ſed cum addito tantum, ſcilicet rationis : Ergo ens rationis non eſt ſimpliciter cognoſcibile.

Reſpondeo negando minorem primi, & ſecundi argumenti. Ad cuius probationem diſtinguo maiorem : cognoſcibilitas ſequitur entitatem : ſi ſermo ſit de cognoſcibilitate immediata, ſeu rei in ſe ; Concedo Maiorem: ſi autem ſit ſermo de cognoſcibilitate mediata, ſeu in alio, ſiue cum alio ; Nego Maiorem : hæc enim non ſequitur abſolutè entitatem, ſed vt connexam cum illo, ex quo, vel cum quo cognoſcitur, ac proindè non debet talis cognoſcibilitas commenſurari cum entitate, cuius eſt cognoſcibilitas, ſed magis cum connexione, ad quam ſequitur, quæ proinde ſi ſit abſolute & ſimpliciter connexio, erit & cognoſcibilitas abſolute, & ſimpliciter talis : patet hæc ſolutio in exemplo de Deo vt vno & trino, qui quidem, licet æquiparentur quoad rationem ſupernaturalis in cognoſcibilitate immediatâ, differunt tamen in cognoſcibilitate mediatâ, adeò vt Deus vt vnus, ſit naturali lumine cognoſcibilis, ſecus autem Deus vt trinus, propterea quod cognoſcibilitas hæc commenſuratur cum entitate, non abſolute ſumptâ, ſed prout cum alio connexa ; & Deus vnus, formaliter connexus eſt cum effectibus naturalibus, ſecus autem vt trinus. Modo ſic eſt, quod cognoſcibilitas, de quâ agitur in præſenti, ſeu ad quam at-

tendit Logica in ente rationis ſupponit, non pro immediatâ, ſed mediatâ tantum cognoſcibilitate; cum ſupponat pro eiuſdem entis rationis cognoſcibilitate, non in ſe, ſed vt connexi cum proprietatibus, pro quibus, & in quibus demonſtrandis & cognoſcendis laborat Logica: non ergo ens rationis prout obiectum Logicæ, eſt tantum ſecundum quid cognoſcibile, quamuis ſit tantum ens ſecundum quid, ſed de facto eius cognoſcibilitas eſt ſimpliciter talis, ſicut connexio quam habet cum propriis paſſionibus, eſt ſimpliciter talis, ſeu cum non minus ſit connexum cum propriis paſſionibus, quam alia entia cum ſuis.

Inſtabis: ideo ergo ens rationis eſt à Logicâ ſimpliciter cognoſcibile, quia connexio, quam habet cum proprietatibus, & cum quâ commenſuratur cognoſcibilitas, eſt ſimpliciter talis: Sed hoc eſt falſum; Ergo & falſum eſt, quod ſit ens rationis ſimpliciter cognoſcibile. *Probatur Minor*: connexio, quæ prouenit ab extrinſeco, non eſt ſimpliciter & abſolutè talis; Sed connexio, quam habet ens rationis cum proprietatibus, prouenit ab extrinſeco, ſiue ab intellectu connectente: ergo non eſt talis connexio ſimpliciter dicenda connexio. Major patet: connexio namque, quæ ſolum eſt ab extrinſeco, cum eſſentialis non ſit, ſeu ab intrinſeco, eſt conſequenter ſolum accidentalis, agnoſcitque hoc ipſo majorem, atque ita non niſi ſecundum quid eſt connexio, & cum addito, ſcilicet ab extrinſeco. *Probatur Minor*: ab eo habet ens rationis connexionem cum proprietatibus,à quo prouenit, quod ſint proprietates: Sed ab intellectu prouenit qnod ſint proprietates: ergo & ab intellectu prouenit, quod habeat ens rationis cum proprietatibus connexionem.Major patet ex terminis. *Probatur Minor*: quod non eſt, niſi inquantum cognoſcitur eſſe, habet

habet ab intellectu, quod ſit: Sed proprietates entis rationis non ſunt niſi inquantum cognoſcuntur eſſe, cum huiuſmodi proprietates ſint ens rationis: ergo ab intellectu prouenit, quod huiuſmodi proprietates ſint.

Reſpondeo negando minorem primi, & ſecundi argumenti: ad tertium autem, diſtinguo Maiorem: ab eo habet ens rationis connexionem cum proprietatibus, à quo prouenit, quod ſint proprietates, id eſt, à quo prouenit quod proprietates rationem proprietatum habeant, concedo: quod ab eo habeatur connexio, à quo prouenit, quod ſint proprietates, id eſt, à quo prouenit, quod proprietates habeant eſſe ſiue exiſtere, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam. Dico igitur quod propoſitio illa, in qua vim facit arguens: *Ab intellectu prouenit, quod proprietates entis rationis ſint*; duplicem patitur ſenſum. *Nota.* Primus qui occurrit ſenſus, iſte eſt: ab intellectu prouenit, quod proprietates entis rationis ſint, id eſt, quod habeant rationem & quidditatem proprietatum. Secundus vero ſenſus eſſe poteſt: ab intellectu prouenit quod proprietates entis rationis ſint, id eſt, quod proprietates entis rationis, quæ ex propria quidditate ſupponuntur habere rationem proprietatum, ſint, id eſt, habeant eſſe, ſiue exiſtere: Notandum autem eſt, quod cum connexio, de qua agitur in præſenti inter ens rationis & eius proprietates, proueniat ex ipſa ratione quidditatiua proprietatum, ſeu ex eo quod habent rationem proprietatum illius, non autem ab earumdem exiſtentia, propterea fit quod quando dicitur, quod ab eo habet ens rationis præfatam connexionem, ex quo prouenit quod ſint proprietates, non ſit vera hæc propoſitio, niſi in primo ſenſu, non autem in ſecundo in quo ly, ſint, ſupponit pro eſſe exiſtentiæ non autem pro eſſe quidditatiuo. Modo ſic eſt quod ab intellectu pro-

uenit quidem, quod proprietates entis rationis ſint in hoc ſecundo ſenſu, cum non exiſtant, niſi inquantum cognoſcuntur exiſtere; minimè tamen ab intellectu prouenit, quod tales proprietates rationem habeant, & quidditatem proprietatum, ſed hoc prouenit ex propria quidditate & natura, tum entis rationis, quod petit eſſentialiter tales habere proprietates, tum earumdem proprietatum, quæ petunt ex propria quidditate, eſſe proprietates talis entis: prædicabilitas enim, v g. ſiue de ea cogitet, ſiue non cogitet intellectus, taliter eſt, & eſſe petit proprietas vniuerſalis, vt eſſe non poſſit alterius, quam vniuerſalis proprietas: Ergo connexio, quam habet ens rationis cum proprietatibus, non ab extrinſeco tantum prouenit, ſiue ab intellectu connectente, ſed ab intrinſeco, & ex propria quidditate.

Obiicies 3. habitus, de quo prædicatur ſimpliciter eſſe ars, non poteſt eſſe ſimpliciter ſcientia; Sed de Logicâ prædicatur ſimpliciter eſſe ars: Ergo Logica non eſt ſimpliciter ſcientia. Maior videtur certa, quantumuis enim ſcientia ſimpliciter, poſſit eſſe ſimilitudinariè ars, non video tamen, quo iure dici poteſt ars ſimpliciter, ſi eſt ſimpliciter aliud ab arte, ſcilicet ſcientia. *Probatur minor:* habitus, qui loquendo ſimpliciter, eſt infallibiliter directiuus & regulatiuus, eſt ſimpliciter ars: Sed talis eſt habitus Logicæ: Ergo Logica eſt ſimpliciter ars. Minor patet; Logica namque tradit certa & determinata præcepta, & immutabiles regulas, circa conſtructionem argumentationum, definitionum, & hoc habet ſimpliciter loquendo *Probatur Maior:* materia dirigibilis & regulabilis per certas & infallibiles regulas, eſt materia artis, prout ars eſt ſimpliciter; Sed habitus, qui loquendo ſimpliciter, eſt infallibiter directiuus & regulatiuus, talem habet materiam: Ergo talis habitus eſt ſimpliciter loquendo ars. Minor conſtat ex terminis.

Probatur Maior : quod eſt materia artis prout à prudentia condiſtinguitur, eſt materia artis, prout ars eſt ſimpliciter : Sed materia regulabilis per certas & immutabiles regulas, eſt materia artis, prout ars à prudentia condiſtinguitur, vt concedunt omnes ; cum prudentia non alia de cauſa dicatur dirigere conſilio & non arte, niſi quia non habet certas & determinatas regulas, ſed arbitrarias & prudentiales, iuxta circunſtantias occurrentes : Ergo materia regulabilis per certas & immutabiles regulas, eſt materia artis prout ars eſt ſimpliciter

Reſpondeo negando maiorem ; cuius quidem negati rationem, ex duplici aut triplici deduco fundamento ; primo quidem ex eo quod obiectum artis, ſicut & obiectum ſcientiæ, eſt neceſſarium & vniuerſale, quantum ad eſſentiam & proprias paſſiones, ſubindeque & ſcibile eſt, ſicut eſt iſtud ; vnde ſi de illo non datur ſcientia, non ex eo prouenit, quod ſcibile non ſit, ſed quia non eſt ſciendum, ſeu quia propter vilitatem, non expedit ſciri : atqui non repugnat dari artem aliquam, puta liberalem, cuius obiectum ſit ſciendum, idque ſciri expediat ob nobilitatem, vel ob vtilitatem : Ergo non repugnat de eodem obiecto, de quo eſt ars ſimpliciter, eſſe etiam ſimpliciter loquendo ſcientiam. Secundum autem fundamentum ex quo hoc idem colligo, ex eo petitur, quod ars non dicitur eſſe de ſingularibus & contingentibus, niſi ex ea parte applicationis ad opus, non autem ex parte regularum, quibus dirigit ; illæ enim ſunt certæ, determinatæ, & in vniuerſali traditæ ; atqui ſecundum quod verſatur, circa præfatas regulas, ſeu regularum traditionem, eſt ſimpliciter ſcientia, cum non verſetur circa illas vt plurimum, niſi ſcienter ; & hæ ſic certo & in vniuerſali traditæ, ſint ſcibiles : Ergo non eſt inconueniens, quod idem habitus, de quo ſim-

pliciter prædicatur eſſe ars, poſſit eſſe ſimpliciter ſcientia; non ergo dicitur ars aliud à ſcientia, & contra ſcientiam condiſtingui, quaſi non poſſit eſſe ſimul & ſcientia, ſed quia poteſt non eſſe: ſiue non propterea dicitur aliud à ſcientia, quaſi ſit aliud excluſiuè, ſed quia eſt aliud permiſſiuè; quatenus ſcilicet, ſicut fieri poteſt, quod ars ſit ſcientia, ita & fieri poteſt, quod ars non ſit ſcientia, vt accidit in mechanicis, quæ quamuis ſcibilia ſint, quia tamen ob vilitatem non ſunt ſcienda, ars propterea quæ de illis eſt; taliter eſt ars, quod non ſit ſcientia.

Inſtabis: vbi adunantur duo aliqua, ibi quod eſt proprium vni, non eſt repugnans alteri; Sed quod eſt proprium arti, eſt repugnans ſcientiæ; Ergo ſcientia & ars non poſſunt ſimpliciter adunari in eodem habitu, ac proinde nec in Logicâ. Maior patet ex terminis. *Probatur minor*: procedere ad obiectum ſuum componendo, eſt proprium arti; Sed repugnat ſcientiam ad obiectum procedere componendo: Ergo quod eſt arti proprium, repugnat ſcientiæ. Maior eſt certa, eſt enim arti proprium procedere ad obiectum velut ad artefactum; artefactum autem, & arte compoſitum idem ſonant; vnde cum ad arte compoſitum non poſſit ars procedere, niſi componendo, vt patet ex terminis, conſequenter fit, quod procedere ad obiectum componendo, ſit arti proprium. *Probatur minor*: illud cuius proprium eſt ad obiectum procedere reſoluendo, non poteſt ad idem procedere componendo; Sed proprium eſt ſcientiæ ad obiectum procedere reſoluendo: Ergo ei repugnat ad obiectum procedere componendo. *Probatur minor*: procedere ad aliquid reſoluendo, eſt illud reducere ad ea, ex quibus eſt; Sed taliter procedit ſcientia ad ſuum obiectum; cum ad illud procedat ſcienter & ſcientificè, & ſcire, ſit rem per cauſas, ex quibus eſt, cognoſcere, quod

quidem

quidem eſt ad ea, ex quibus eſt reducere: Ergo proprium eſt ſcientiæ ad obiectum procedere reſoluendo.

Reſpondeo negando minorem primi, & ſecundi argumenti. Ad tertium autem, quod in probationem affertur, diſtinguo maiorem: habitus, cuius proprium eſt ad obiectum procedere reſoluendo, non poteſt ad idem procedere componendo, ſi habitus ille non ſupponatur eſſentialiter regulatiuus, concedo: ſi autem habitus ille, qui ſic procedit reſoluendo, ſit eſſentialiter regulatiuus & directiuus, vt ſupponitur in præſenti, nego: quod procedendo reſolutiuè non poſſit etiam procedere componendo. Ratio autem huius ſolutionis eſt, quia habitus ille, ex qua parte reſolutiuus eſt, reſoluit certitudinem, & infallibilitatem regularum, de quibus eſt, & agit per ſe in hac ſuppoſitione, in ſuas cauſas & principia, ex quibus habetur præfata regularum infallibilitas & certitudo, ſicque procedit reſoluendo: & quia regularum certitudo eſſentialiter ordinatur ad applicationem, cum regula, hoc ipſo quod talis, ſit propter regulandum, conſequenter fit quod habitus, qui eſſentialiter eſt regulatiuus, cum hoc, quod procedit reſoluendo, poſſit vlterius procedere componendo, applicando ſcilicet regulas, de quarum certitudine & infallibilitate, certus ſupponitur per reſolutionem: non ergo quod proprium eſt arti, eſt propterea repugnans ſcientiæ, nec conſequenter Logicæ quod quidem vlteriùs ex eo patet, quod illud quod ſcientiæ proprium eſt, ſcilicet modo procedere reſolutiuo, non eſt propterea repugnans arti, cum arti non repugnet naturâ in communi operis conficiendi, & ſimul & ſemel conficiendi modum tradere & docere, quod quidem tradi & doceri non poteſt, niſi reſoluendo, ſiue reſolutiuo modo, cum fieri non poſſit componendo.

Obiicies 4. ſcientia eſt habitus per demon-

ſtrationem acquiſitus : Sed Logica non eſt huiuſmodi : Ergo non eſt ſimpliciter ſcientia. *Probatur Minor* : habitus per demonſtrationem acquiſitus, non eſt elicitiuus, niſi actuum demonſtratiuorum, ſeu demonſtrantium: Sed Logica aliorum actuum elicitiua eſt, quam demonſtratiuorum : Ergo non eſt Logica habitus per demonſtrationem acquiſitus. Maior eſt certa; non enim habitus ex repetitis actibus generatur, niſi ad hoc vt facile poſſit elicere ſimiles actus, atque adeo & demonſtratiuos, ſi ex demonſtratiuis actibus fuit generatus, & acquiſitus habitus. *Probatur Minor:* actus ex topicis & probabilibus rationibus habiti, non ſunt actus demonſtratiui; Sed plures ſunt actus & aſſenſus in Logica topicis ſolum & probabilibus rationibus habiti; Ergo Logica aliorum actuum elicitiua eſt quàm demonſtratiuorum.

Reſpondeo negando minorem, cuius quidem negari ratio habetur fusè in probationibus concluſionis, ad probationem vero, diſtinguo maiorem : habitus per demonſtrationem acquiſitus, non eſt elicitiuus, niſi actuum demonſtratiuorum, loquendo de elicientiâ primò, & primariò facta, concedo: loquendo de actuum elicientiâ ſolum ſecundariò factâ, nego; & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam. Iam vero, quod habitus per demonſtrationem acquiſitus, poſſit ſecundariò elicere actus probabiles & non demonſtratiuos, ex triplici colligo ratione; primo quidem, quia in quâlibet aliâ ſcientiâ, de qua controuerſia non eſt inter authores, an ſcientia ſit, & conſequenter per demonſtrationem acquiſita, aliqui etiam reperiuntur actus, ſiue aſſenſus probabiles, & ad euidentiam & certitudinem non peruenientes; neque enim omnia, quæ noſcit phyſicus de ente naturali, noſcit ſine vlla formidine & omninò euidenter; ergo non repugnat, quod

habitus

habitus per demonſtrationem acquiſitus, eliciat ſecundariò actus probabiles, & non demonſtratiuos; ſecundo hoc idem colligo ex eo, quod habitui ſcientifico, & per demonſtrationem acquiſito, non repugnat modum demonſtrare procedendi opinatiuè & probabiliter, ſeu eliciendi actus, ſeu aſſenſus probabiles, imo & falſos & apparentes: Ergo cum ex illo modo probabiliter procedendi ita demonſtrato, poſſit ſine difficultate procedi probabiliter, ſiue elici probabilis actus, poteſt per conſequens idemmet habitus actus elicere probabiles ſecundariò. Tertiò demùm poteſt hoc colligi ex eo ſcilicet, quod actus probabiles poſſunt ſubeſſe eidem abſtractioni à materia, & conſequenter eidem rationi, ſub quâ, cui ſubſunt actus demonſtratiui; abſtractio namque à materia ſingulari, v. g. quæ eſt ratio phyſicæ, ſub quâ, non minus afficit actum quo probo aliquid probabiliter de corpore ſiue compoſito vt ſic, quam actum quo aliquid de eodem demonſtro: Sed quidquid cadit ſub abſtractionem à materia ſeu ratione ſub quâ alicuius ſcientiæ, poteſt ab ea attingi: Ergo non repugnat habitum aliquem per demonſtrationem acquiſitum extendere ſe vltra actus demonſtratiuos, & ſecundariò elicere actus probabiles & topicos.

Inſtabis actus ſcientificus atque opinatiuus non poſſunt eſſe ſimul in eodem intellectu, de eodem obiecto: Sed ſi habitus per demonſtrationem acquiſitus, poſſet ſecundario elicere actus probabiles & topicos, hoc ſequeretur: Ergo neque etiam ſecundariò poteſt habitus per demonſtrationem acquiſitus, probabiles & topicos actus elicere Maior eſt communis apud authores. Etenim aſſenſus opinatiuus & ſolum probabilis dicit, ſeu cauſat in ſubiecto aſſentiente priuationem illius certitudinis, quam in eodem ſubiecto cauſat aſſenſus ſcientificus, cum dicat & cauſet in eo dubium, ſeu

formidinem, an res aliter ſe habere poſſit; Ergo pro certo ſupponendum eſt, non poſſe reperiri ſimul aſſenſum ſcientificum, atque opinatiuum de eodem. *Probatur Minor:* hoc ipſo quod demonſtratiuus habitus poteſt ſecundariò elicere actum probabilem, poteſt illum elicere circa concluſionem, circa quam iam elicuit demonſtratiuum: Sed hoc eſt habere actum ſcientificum & opinatiuum de eodem: Ergo ſi habitus per demonſtrationem acquiſitus, poſſet ſecundariò elicere actus probabiles; poſſent aſſenſus ſcientificus, atque opinatiuus ſimul haberi de eodem. Minor patet. *Probatur Maior:* medio, per quod habitus demonſtrat concluſionem aliquam, poteſt adiungi medium probabile: Ergo hoc ipſo quod demonſtratiuus habitus poteſt ſecundariò elicere actum probabilem, poteſt illum elicere circa concluſionem circa quam elicit demonſtratiuum.

Reſpondeo negando minorem primi, necnon ſecundi argumenti, quantumuis ſupponatur hæc ab arguente tanquam per ſe patens. Suppoſito namque, quod per medium probabile, probet habitus concluſionem aliquam, quam quidem per medium etiam demonſtratiuum probauit, tunc cum cognitione ſcientificâ per demonſtrationem habitâ manet, non quidem ipſa cognitio opinatiua, ſiquidem manere non poteſt cum formidine talis veritatis, & abſque formidine non eſt eſſentialiter cognitio opinatiua, ſed manet ex medio illo probabili, ipſa cognitio ſcientifica, cum maiori extenſione ſubiecti, quam ſi ad illam, ſola demonſtratio concurreret: inquantum ſcilicet cognoſcit, quod talis concluſio, quæ per demonſtrationem attingitur, non ſolum habet neceſſariam connexionem cum cauſa, per quam demonſtratur, ſed probabilem etiam connexionem cum cauſa, ſeu cum medio, per quod ſcilicet probabili ſyllogiſmo probatur.

Quanam

Quænam fuerit mens D. Thomæ circa agitatam difficultatem.

Reſpondeo D. Thomam fauere haud dubiè huic noſtræ ſententiæ, quod quidem ex tribus colligo: primo quidem hoc colligo ex his, quæ habet, *opuſc. 7. quæſt. 5. art. 1. ad tertium*, vbi ait; *illæ inter cæteras ſcientias, dicuntur artes, quæ non ſolum habent cognitionem, ſed etiam opus aliquod quod eſt immediate ipſius rationis, ſicut ſyllogiſmum*, hæc ille, ex quibus ſic argumentor.

Qui reponit Logicam intra ſcientiarum numerum, ex ea etiam parte, ex qua videtur excludenda, ille ſentit haud dubie, dicendam eſſe ſimpliciter ſcientiam; Sed D. Thomas ex verbis citatis reponit Logicam inter ſcientiarum numerum ex ea etiam parte, ex qua à tali numero videtur excludenda; Ergo ſentit D. Thomas eſſe Logicam ſimpliciter loquendo ſcientiam. *Probatur Minor*: ſi ex aliquo capite eſſet Logica excludenda à numero ſcientiarum, eſſet maxime ex illo capite, ex quo dicenda eſt, vel eſſet ars, ſiue conficiens aliquod opus; Sed diuus Thomas loco citato, reponit Logicam intra ſcientiarum numerum ex illa etiam parte, ex qua ars dici debet, cum illam dicat artem, inter cæteras ſcientias, ſubindeque & illam velit ſcientiam, hoc ipſo quod artem; Ergo reponit diuus Thomas Logicam intra ſcientiarum numerum, ex ea etiam parte, ex qua à tali numero videtur excludenda, ſiue excluderetur, ſi excludi poſſet.

Secundus autem locus eſt *in 2. 2. quæſt. 51. art. 2. ad 3.* vbi habet: *in ſpeculatiuis alia rationalis ſcientia eſt dialectica*: ex quibus verbis arguo ſic.

Qui Logicam dicit ſcientiam, ſub ea ratione, qua ſcientia denominatur talis ſimpli-

citer, ille haud dubie ſentit eſſe Logicam ſimpliciter loquendo ſcientiam; Sed in præfato loco appellat D. Thomas Logicam. ſeu dialecticam ſcientiam, ſub ea ratione ſub qua denominatur ſcientia talis ſimpliciter: Ergo ſentit D. Thomas eſſe Logicam ſimpliciter loquendo ſcientiam. *Probatur Minor:* ſcientia denominatur talis ſimpliciter, quia ſpeculatiua, cum ſpeculatiuum ex eodem D. Thoma 2. *metaph. lect.* 2, in hoc conſiſtat ſimpliciter loquendo, quod veritatem reſpicit vt ſciatur: Sed D. Thomas loco citato Logicam dicit ſcientiam, prout annumeratam inter ſpeculatiuas: Ergo & Logicam dicit ſcientiam ſub ea ratione, ſub qua denominatur ſcientia talis ſimpliciter.

Tertius denique locus ex quo hoc idem colligo habetur 2.2. *quæſt.* 47. *art.* 2. *ad* 3. vbi hæc habet ſanctus Doctor: *datur ars ſpeculatiua, ſed non ſpeculatiua prudentia, quia ſpeculatiua ratio quædam facit, puta ſyllogiſmum, propoſitionem, &c.* ex quibus verbis argumentor ſic.

Ars illa ſpeculatiua, dequa ibi loquitur D. Thomas ſupponit ibi pro Logica, cum ſupponat pro arte, quæ facit ſyllogiſmum, & propoſitionem: Ergo ex diuo Thoma non eſt Logica de illis artibus, quæ ex eodem 1. *Metaph. Lect.* 1. condiſtinguntur contra rationem ſpeculatiui; Sed artes, quæ condiſtinguntur contra rationem ſpeculatiui, taliter artes ſunt, vt ſcientiæ dici non debeant, cum non ſint liberales artes, ſed mechanicæ; Ergo ex diuo Thoma Logica taliter dici debet ars, quod tamen ſcientia ſit dicenda.

QVÆSTIO III.

Vtrum Logica ſit ſimpliciter ſpeculatiua, an practica.

P*Ræmittendum primò*, pro quæſiti intelligentia, quod cum deſcribi ſoleat ſpeculatio actus intellectus, prout non ordinatus ad aliquid, extra genus intellectionis, & ab ipſa veritatis comtemplatione diſtinctum; hinc quando inquiritur, vtrum ſit Logica ſimpliciter ſpeculatiua, ſenſus quæſiti eſt; vtrum ſcilicet Logica ita verſetur circa comtemplationem ſui obiecti, vt nec ad opus aliquod extra genus ipſius comtemplationis, & ab ipſa comtemplatione diſtinctum ordinetur; adeo vt quamuis, vt ens eſt, modo procedat compoſitiuo, introducendo ſcilicet formam in materia, id tamen non faciat, niſi in materia ſpeculabili, & ita non amittat rationem habitus ſpeculatiui; è contra vero, quia praxis deſcribi poteſt operatio, vel alia ab intellectione, vel cette ad aliud, quam ad intelligendum, ſeu extra genus intellectionis ordinata, & apta regulari per habitum practicum; ideo vbi inquiritur vtrum ſit Logica habitus ſimpliciter practicus, ſenſus quæſiti eſt, an ſcilicet, quæ regulantur per habitum Logicæ, ſint vel aliud ab intellectione, vel ſi ſint intellectio ſiue actus intellectus, ad aliud quam ad intelligendum, & contemplandum ordinentur, prout attinguntur à Logica: adeo vt ſicut prudentia, etiam inquantum dictans ſpeculationem, ſiue actum ſpeculatiuæ ſcientiæ, eſſe bonum quoddam eligendum, dicitur practica, ſiue habitus practicus, quamuis verſetur tunc circa ſpeculationem

tionem, quia ſcilicet eam attingit, ſub aliâ ratione, puta ſub ratione eligendi boni, & bonum faciat ſpeculantem: ita ſimiliter, quamuis laboret Logica circa diſponendos conceptus mentis, eos tamen prout ad aliud quid extra genus intellectionis & contemplationis ordinatos attingat, ſicque dicatur practica.

Præmittendum ſecundò, hæc tria receptiſſima eſſe apud Philoſophos, ſubindeque vim habitura principij Philoſophici reſpectu concluſionis inferendæ, puta: quod *ſit Logica obiectiue de modis ſciendi*: quod *principale Logicæ opus ſit conſtructio ſyllogiſmi*: quod *ſit Logica per ſe loquendo de ſecundis intentionibus adiunctis primis*, primo quidem eſt Logica obiectiue de modis ſciendi: verſatur namque Logica circa definitionem, diuiſionem, & argumentationem, tanquam circa obiectum, quod quidem per ſe conſiderat; hæc autem tria ſunt quidditatiue, & eſſentialiter modi ſciendi, cum hoc ipſo quod talia, nobis de re qualibet manifeſtent, quam ignoramus, naturam ſcilicet, quam quidem manifeſtat per ſe definitio, partes quas explicat diuiſio; & proprietates, vel alia huiuſmodi, quæ ſcilicet manifeſtantur per argumentationem, quippe quæ ex natura vel naturæ partibus cognitis, infert talia vel talia ei competere accidentia: ergo eſt Logica obiectiuè de modis ſciendi.

Secundum autem, quod ſimiliter habendum eſt tanquam principium receptiſſimum, eſt quod præcipuum & principale Logicæ opus eſt conſtructio ſyllogiſmi, vt enim docet D. Thomas 1. *Perhi. lect.* 1. Omnes tres intellectus operationes ita ſe habent, quod prima & ſecunda ordinantur ad tertiam, vt ad principalem, in qua quidem perficitur ratiocinatio & diſcurſus: cum ergo Logica proprie & eſſentialiter ſit rationis directiua, illud per conſequens eſt opus eius principale, vbi principalius.

cipalius inuenitur ratiocinatio & diſcurſus, cum certitudine & ſine errore : contingit autem error, ex defectu formæ, vel ex contingentia materiæ : Ergo præcipuum & principale Logicæ opus debet eſſe ſyllogiſmi conſtructio, in quo quidem, ſi conſideretur vt ſic & in communi, inuenitur proceſſus rationis ſine errore ex parte formæ, ſi vero conſideretur in materia tali, puta demonſtrabili, inuenitur præfatus rationis proceſſus ſine errore, tam ex parte materiæ, quam ex parte formæ.

Tertium denique, quod etiam habendum eſt, tanquam principium apud omnes philoſophos receptiſſimum, eſt, Logicam eſſe de ſecundis intentionibus, adiunctis primis ; eſt enim extra controuerſiam, Logicam agere de aliquibus rationibus (quas quidem volunt Thomiſtæ eſſe entia rationis) quæ tribuuntur rebus vt cognitis, quales ſunt rationes generis & ſpeciei, prædicati & ſubiecti, ſimilium que aliarum intentionum : cum ergo præfatæ rationes ſint ſecundæ intentiones, ex eo ſcilicet, quod cum non conueniant rebus, niſi vt cognitis, & conueniant per intellectum, ſunt, per conſequens id, ad quod terminatur ſecunda, intentio mentis, ſeu intellectus vt ſecundò cognoſcens, ſequitur euidenter, agere Logicam de ſecundis intentionibus ; & quia de illis agit in concreto, prout ſcilicet denominant res, vt primo cognitas, quæ propterea appellantur primæ intentiones, agit conſequenter de ſecundis intentionibus Logica, adiunctis primis. Quod quidem vlterius ſuaderi poteſt ex eo ſcilicet, quod, id omne de quo eſt Logica, in his tribus continetur, ſcilicet in prædicabilibus, quæ ſunt modi prædicandi, in quibus diſtinguitur, ſubindeque & explicatur modus prædicandi eſſentialis & quidditatiuus, à modo accidentali vel qualificatiuo ; deinde in decem prædicamentis, ad quæ tanquam ad decem claſſes, & ſumma genera,

nera, omnes reducuntur naturæ rerum, & earum gradus, atque eſſentialia & propria prædicata; & tandem in libris poſteriorum, in quibus ſcilicet ex præfatis gradibus & prædicatis, docentur formari propoſitiones neceſſariæ & per ſe, & fieri demoſtrationes ſcientificæ: cum ergo taliũ conſideratio ſit conſideratio ſecundarum intentionum, puta rationum prędicabilis & ſubiicibilis, generis, ſpeciei, ſuperioris, inferioris, antecedentis, conſequentis, &c. ſitque talium conſideratio in primis intentionibus, ſiue in rebus & naturis, quas denominant, pro certo propterea habendum eſt, eſſe Logicam de ſecundis intentionibus adiunctis primis. His ergo præmiſſis tanquam certis, & ab omnibus concedendis principiis, iam pro quæſiti reſolutione & concluſionis ad eadem principia reductione ſit

CONCLVSIO: *Logica eſt ſimpliciter ſpeculatiua, non autem practica.*

Probatur 1. ex primo adducto principio. *Logica eſt obiectiuè de modis ſciendi:* Ergo eſt Logica ſimpliciter ſpeculatiua. *Probatur conſequẽs:* hoc ipſo quod nihil habet Logica extra genus ſpeculationis eſt ſpeculatiua ſimpliciter: Sed hoc ipſo quod eſt obiectiuè de modis ſciendi, nihil habet Logica extra genus ſpeculationis: Ergo hoc ipſo quod eſt obiectiuè de modis ſciendi eſt ſimpliciter ſpeculatiua. Maior patet ex terminis, & colligitur ex præmiſſis. *Probatur Minor* quod nihil habet, quod per ſe non ordinetur ad ſpeculandum, nihil habet extra genus ſpeculationis: Sed hoc ipſo quod Logica eſt obiectiuè de modis ſciendi, nihil habet, quod per ſe non ordinetur ad ſpeculandũ: Ergo hoc ipſo quod eſt obiectiuè de modis ſciendi, nihil habet Logica extra genus ſpeculationis. Maior ſupponitur certa ex terminis. *Probatur Minor:* vbi omne quod eſt, ordinatur per ſe, vt intellectus illuminetur, ibi nihil habetur, quod non ordinetur per ſe ad ſpecu-

ſpeculandum ; Sed hoc ipſo quod Logica eſt obiectiuè de modis ſciendi, id omne de quo eſt, ordinatur per ſe, vt intellectus illuminetur: Ergo & hoc ipſo id omne quod habet Logica, ordinatur per ſe ad ſpeculandum. Maior ſupponitur certa ex terminis, necnon ex ſequenti argumento. *Probatur Minor*: modus ſciendi eſt ex propria quidditate, manifeſtatiuus veritatis ignotæ: Ergo hoc ipſo quod Logica eſt obiectiuè de modis ſciendi, illud, de quo eſt ordinatur per ſe, vt manifeſta fiat veritas: atqui illuminatur intellectus, per hoc quod manifeſta ſit ei veritas: Ergo hoc ipſo quod eſt Logica obiectiuè de modis ſciendi, nihil habet, quod per ſe non ordinetur ad ſpeculandum: Ergo hoc ipſo quod eſt obiectiuè de modis ſciendi, nihil habet Logica extra genus ſpeculationis: Ergo ex eo quod ſit Logica obiectiuè de modis ſciendi, (quod eſt primum præmiſſum principium) verificatur hoc ipſo noſtra concluſio, puta quod Logica eſt habitus ſimpliciter ſpeculatiuus.

Probatur 2. concluſio ex ſecundo adducto principio: *præcipuum & principale Logicæ opus, eſt conſtructio ſyllogiſmi*: Ergo eſt Logica ſimpliciter ſpeculatiua. *Probatur conſequentia*: hoc ipſo quod Logica ſuum principale opus conſtruit, ſpeculando, eſt hoc ipſo ſimpliciter ſpeculatiua; Sed conſtruit Logica ſuum principale opus, ſpeculando, hoc ipſo quod ſyllogiſmus eſt tale opus: Ergo hoc ipſo quod opus principale Logicæ, eſt ſyllogiſmus, eſt Logica ſimpliciter ſpeculatiua. Maior ſupponitur certa ex terminis. *Probatur Minor*: inferre eſt ſpeculari, ſiue actus intellectus ſpeculatiui: Sed Logica ſyllogiſmum conſtruit vnum inferendo ex alio, ſiue ex aliis: Ergo Logica ſuum principale opus conſtruit, ſpeculando, hoc ipſo quod ſyllogiſmus eſt illud opus. Minor colligitur ex ipſa definitione ſyllogiſmi. *Probatur Maior*: & quidem duplici

medio

medio. 1. inferre eſt tertia mentis operatio: Ergo eius eſt mentis, ſeu intellectus, cuius ſunt aliæ duæ operationes: Sed aliæ duæ operationes, ſcilicet apprehendere & iudicare, ſunt intellectus ſpeculatiui, cum terminetur apprehendere ad rei naturam, & iudicium ad veritatem rei, quæ quidem duo ſunt propria ſpeculationis obiecta: Ergo inferre eſt actus intellectus, prout ſpeculatiui, ſicut vnum cum alio conferre dicitur actus intellectus practici 2. eius eſt inferre vnum ex alio, ſiue ex aliis, cuius eſt apprehendere naturam conſequentiæ, aut conſequentis: Sed apprehendere naturam conſequentiæ & conſequentis, non eſt, niſi intellectus ſpeculatiui; Ergo & inferre vnum ex alio. Maior eſt certa & patet ex terminis. *Probatur Minor:* apprehenſio, quæ ad hoc tendit vt ſciamus nos ſcire, eſt propriè intellectus ſpeculatiui, vt concedunt omnes, & vt colligitur ex præmiſſis; Sed apprehenſio naturæ conſequentiæ & conſequentis, ad hoc vnum tendit vt ſciamus nos ſcire, cum non niſi per eam, & cum ea, ſciamus nos ſcire: ergo apprehenſio naturæ conſequentiæ & conſequentis eſt intellectus tantum prout ſpeculatiui: Ergo & inferre vnum ex alio, ſiue ex aliis, eſt actus intellectus ſpeculatiui: Ergo Logica conſtruens ſyllogiſmum inferendo conſtruit ſpeculando: Ergo conſtruit Logica ſuum principale opus ſpeculando, hoc ipſo quod ſyllogiſmus eſt illud opus: Ergo ex eo quod, & hoc ipſo quod ſyllogiſmus eſt opus principale Logicæ (quod eſt ſecundum præmiſſum principium) ſequitur Logicam eſſe ſimpliciter ſpeculatiuam.

Probatur 3. ex tertio præmiſſo principio: *Logica eſt per ſe de ſecundis intentionibus, adiunctis primis:* Ergo Logica eſt ſimpliciter ſpeculatiua. *Probatur conſequentia:* hoc ipſo quod non habet Logica, niſi materiam ſpeculabilem, eſt hoc ipſo ſimpliciter ſpeculatiua; Sed

Sed hoc ipſo quod eſt de ſecundis intentionibus adiunctis primis, non habet, niſi materiam ſpeculabilem: Ergo & eſt hoc ipſo ſimpliciter ſpeculatiua. Maior patet ex terminis. *Probatur Minor*: intentiones primæ, vt à ſecundis denominabiles aut denominandæ, non ſunt, niſi materia ſpeculabilis: Sed hoc ipſo quod Logica eſt de ſecundis intentionibus, adiunctis primis, non aliam habet materiam, quam primas intentiones, vt denominabiles à ſecundis: Ergo non habet hoc ipſo niſi materiam ſpeculabilem. Minor ſupponitur certa ex terminis. *Probatur Maior*: quod habet rationem materiæ, per eſſe cognitum ſic vel ſic, habet tantum rationem materiæ ſpeculabilis: Sed intentiones primæ habent denominari à ſecundis, per eſſe cognitas ſic vel ſic: Ergo intentiones primæ, prout denominabiles à ſecundis, non ſunt, niſi materia ſpeculabilis. Minor conceditur, & conſideranti patebit. *Probatur Maior*: quod habet reddi tale per meram ſpeculationem, eſt ſpeculabile, hoc ipſo quod tale; Sed per meram ſpeculationem, terminatam ſcilicet ſic vel ſic, redditur aliquid ſic vel ſic cognitum: Ergo quod eſt materia, per ſe eſſe cognitum ſic vel ſic, eſt tantum materia ſpeculabilis: Ergo intentiones primæ, vt à ſecundis denominabiles aut denominandæ, ſunt materia tantum ſpeculabilis: Ergo hoc ipſo, quod eſt Logica de ſecundis intentionibus, adiunctis primis, non habet Logica, niſi materiam ſpeculabilem: Ergo ex eo quod, & hoc ipſoquod eſt Logica de ſecundis intentionibus, adiunctis primis, (quod eſt tertium præmiſſum principium) eſt hoc ipſo Logica ſimpliciter ſpeculatiua.

Soluuntur obiectiones.

Obiicies 1. Hoc ipſo quod habitus aliquis, eſt ſpeculatiuus ſimpliciter, habet pro fine vltimo ſpeculari: *Videantur alia*

concluſionis funda-menta in reſponſionibus obiectionū.

ſpeculari : ſed non habet Logica ſpeculari pro fine vltimo : Ergo non eſt habitus ſimpliciter ſpeculatiuus. *Probatur minor :* qui ſpeculatur propter aliud quid non poteſt habere ſpeculari pro fine vltimo : ſed Logica ſpeculatur propter aliud : Ergo non habet ſpeculari pro fine vltimo. Maior conſtat ex terminis, *Probatur minor* : qui ſpeculatur, vt dirigat, ſpeculatur propter aliud : Sed Logica ſpeculatur vt dirigat : ſpeculatur enim regulas bonæ definitionis, diuiſionis, & argumentationis, vt poſtea intellectum dirigat in definiendo, & argumentando : Ergo Logica ſpeculatur propter aliud.

Reſpondeo negando minorem primi, & ſecundi argumenti, cuius quidem negati ratio poteſt abunde colligi ex probationibus concluſionis. Ad tertium autem, iuxta primum principium, ſuprà in probandâ concluſione expoſitum, Diſtinguo maiorem ſic : qui ſpeculatur, vt dirigat, ſpeculatur propter aliud, ſi directio illa non ſit de modis ſciendi, tranſeat : ſi autem directio illa ſit, vt in præſenti ſupponitur, de modis ſciendi, Nego ; quod, qui ſpeculatur, vt ita dirigat, ſpeculetur propter aliud cum hoc ipſo, quod directio illa eſt de modis ſciendi, & vt habeantur modi ſciendi, ad hoc tendat per conſequens, vt ignota veritas mediis illis modis ſciendi, ad quos habendos dirigit, intellectui manifeſtetur, in qua quidem manifeſtatione, reperitur ſpeculatio; & ſic qui ſpeculatur, vt ita dirigat, ſpeculatur, vt ſpeculetur, cum ſpeculetur, vt dirigat, & dirigendo habeat, quo veritas ignota manifeſtetur.

Vel ſecundo iuxta ſecundum principium diſtinguo maiorem ſic : qui ſpeculatur vt dirigat, ſpeculatur propter aliud, ſi directio illa, propter quam ſpeculatur, non fiat inferendo, iudicando, & apprehendendo, tranſeat: ſi autē fiat ita directio illa nego: directio namque quæ fit vel inferēdo, iudicando, aut apprehendendo, fit per actū intelle-

intellectus ſpeculatiui, vt demonſtratum fuit ſupra, in ſecunda probatione concluſionis; ſubindeque cum per actum intellectus ſpeculatiui, fieri non poſſit quid practicum, conſequenter fit; quod directio illa, quæ fit, vel inferendo, vel iudicando, & apprehendendo, eſſe non poſſit quid practicum, & à ſpeculatione aut ſpeculabili condiſtinctum; atque ita & falſum, quod qui ſpeculatur, vt ita dirigat, ſpeculetur propter aliud: iam ſic eſt quod Logica non habet dirigere,niſi inferendo,iudicando vel apprehendendo,cum dirigat in definiendo,proponendo intellectui obiectum apprehenſũ,& ſub ratione communi,ſiue generica,& ſub ratione propria, ſeu differentiali, vt ſcilicet circa illud, ſuum eliciat actum definientem: dirigat in diuidendo, aut componendo, ſeu conſtruendo propoſitiones proponendo intellectui obiectum ordinatum, ad modum prædicati & ſubiecti; ſubindeque per actum iudicatiuum attactum, vt circa illud ita propoſitum, eliciat intellectus ſuum iudicij actum, & tãdem dirigat in argumentando,ſiue ſyllogiſando, proponendo intellectui obiectum ordinatum, admodum antecedentis & conſequentis; ſubindeque per actum illationis attactum; vt circa tale obiectum ita propoſitum, intellectus ſiue aliæ ſcientiæ ſuum eliciant actum illatiuum: Ergo ex hoc quod ſpeculetur Logica, vt dirigat, non propterea ſpeculatur propter aliud,ab ipſa ſpeculatione aut ſpeculabili condiſtinctũ.

Inſtabis: directio, qua dirigit Logica, eſt extra genus ſpeculationis, hoc ipſo quod talis: Ergo hoc ipſo quod ſpeculatur Logica, vt dirigat, ſpeculatur propter aliud. *Probatur antecedens*: artificioſa conceptuum diſpoſitio, eſt extra genus ſpeculationis,hoc ipſo quod talis; Sed directio illa Logicæ nihil aliud eſt, quã artificioſa conceptuum diſpoſitio: Ergo directio illa Logicæ, hoc ipſo quod directio eſt, eſt extra genus ſpeculationis. *Probatur maior*: omnis artificio

ficioſa diſpoſitio eſt extra genus illius, cuius eſt artificioſa forma, ſeu diſpoſitio: cum in hoc differat à naturali diſpoſitione & formâ, quæ cum conſtet vnum per ſe, cum eo, cuius eſt forma, debet eſſe de genere illius; Sed conceptus, qui artificiosè diſponuntur, ſunt ex genere ſuo ſpeculatio ſiue ſpeculatiui: Ergo artificioſa eorum diſpoſitio debet eſſe extra genus ſpeculationis.

Reſpondeo negando minorem, cuius quidem negati ratio abundè colligitur ex dictis ſupra, quibus addi poteſt, quod non niſi ad fugandum ignorantiam habetur, vel adducitur hæc directio, quod minimè de ea dici poſſet, ſi eſſet extra ſpeculationis genus; ad ſecundum vero nego maiorem, in qua ſcilicet dicitur, quod artificioſa conceptuum diſpoſitio, inquantum talis, eſt extra ſpeculationis genus: pro quo dico, quod ſi artificioſa hæc

Nota. conceptuum diſpoſitio, eſſet diſpoſitio, & collocatio aliqua ſitualis & entitatiua (vt nimis craſsâ imaginatione imaginantur hic, plures ex aduerſariis) ad eum quaſi modum, quo dicuntur lapides diſponi, & collocari in domo; tunc certè dici deberet artificioſa hæc diſpoſitio extra genus ſpeculationis, ſiquidem præfata ſitualis collocatio habetur, & dicitur talis, non per hoc quod cognita, ſed per hoc quod eſt abſolutè, & ſimpliciter facta, & quidem per aliud quam per cognitionem, ſeu ſpeculationem, vt per ſe patet: at quia nimis craſſa eſt (vt iam dixi) hæc de præfata diſpoſitione imaginatio, nec aliter dicuntur conceptus artificiosè diſpoſiti (ſi ſermo ſit de obiectiuis) niſi quia obiecta habent cognoſci ſic vel ſic, ad modum ſcilicet ſuperioris vel inferioris, vniuerſalis vel particularis, antecedentis & conſequentis, & (ſi ſermo ſit de conceptibus formalibus) niſi quia habent attingere, ſeu repreſentare obiecta ſic vel ſic ordinata, conſequenter ſit quod præfata conceptuum

ptuum diſpoſitio non ſupponat pro forma aliqua reali realiter, & per aliud à ſpeculatione in conceptus inducta, cum non tranſcendat limites cognitionis, & quidem ſpeculatiuæ, vt ex dictis patet, ac proinde falſum eſt, quod hæc artificioſa, & logicalis conceptuum diſpoſitio, ſit extra genus ſpeculationis. Ad tertium autem diſtinguo maiorem ſic: omnis artificioſa diſpoſitio, eſt extra genus illius, cuius eſt diſpoſitio, ſi ſermo ſit de diſpoſitione inducta realiter & reali, concedo: ſi autem ſermo ſit, vt de facto eſt in præſenti, de diſpoſitione non reali, ſed rationis, ſeu quæ ex ratione cognoſcente exurgit, nego; cuius quidem diſparitatis ratio eſt, quia diſpoſitio artificioſa realis & inducta realiter, reſpicit illud cuius eſt diſpoſitio, in eſſe ſuo naturali, cum illud, ſecundum ſuum eſſe reale & entitatiuum, diſponat; vnde cum artificioſum & naturale, non ſint in eodem genere inquantum talia, ideo fit, quod omnis artificioſa diſpoſitio, ſi realis ſit, & realiter inducta, ſit extra genus illius, cuius eſt diſpoſitio: at vero diſpoſitio artificioſa, quæ realis non eſt, ſed rationis, cum non competat ei, quod diſponit, ſecundum eſſe naturale, quod habet, ſed præcisè ſecundum quod habet eſſe cognitum, in quo caſu eſt initiatiuè, & fundamentaliter proximè ens rationis; conſequenter fit, quod artificioſa diſpoſitio, quæ rationis eſt, non realis, non ſit extra genus illius, cuius eſt diſpoſitio. *Nota.*

Obiicies 2. ideo dicitur Logica ſimpliciter ſpeculatiua, quia omne, quod tractat, eſt de materia ſpeculabili; Sed hæc ratio non ſufficienter probat: Ergo nō eſt dicendum Logicam eſſe ſimpliciter ſpeculatiuam. *Probatur Minor*: non probat hæc ratio ſufficienter, ſi detur actus habitus practici, qui de materiâ ſit ſpeculabili: Sed datur de facto talis actus: Ergo præfata ratio non probat ſufficienter Logicam eſſe

eſſe ſimpliciter ſpeculatiuam. *Probatur Minor:* actus, quo de facto dictat prudentia, eſſe aliquid hic & nunc ſpeculandum, eſt actus habitus practici, cum ſit actus prudentiæ; Sed talis actus eſt de materia ſpeculabili, cum terminetur ad ſpeculationem: Ergo datur actus habitus practici, qui de materia ſit ſpeculabili.

Reſpondeo negando minorem, cuius ratio in contrarium, colligitur ſufficienter ex præmiſſis; ad probationem autem diſtinguo maiorem: non probat ſufficienter præfata ratio, ſi detur actus habitus practici, qui de materia ſit ſpeculabili, ſi talis actus ſit de materia ſpeculabili, in eo, in quo ſpeculabilis eſt, concedo; ſi autem ſit de ſpeculabili materiâ, in eo potius, in quo abſtrahit à ſpeculabili, nego: modo ſic eſt, quod præfatus prudentiæ actus, qui dictat hic & nunc eſſe aliquid cognoſcendum, vel ſpeculandum, non verſatur circa materiam ſpeculabilem formaliter in eo, in quo ſpeculabilis eſt, ſed magis in eo, in quo abſtrahit à ſpeculabili; cum non dictet modum ipſius ſubſtantiæ ſpeculationis, ſed ſolum circunſtantias loci & temporis, ad ſpeculandum, hic ſcilicet & nunc, quæ quidem circunſtantiæ abſtrahunt à ratione ſpeculationis, ſuntque eiuſdem rationis, ſiue in hac, ſiue in illâ materiâ: Ergo quantumuis detur actus habitus practici, qui ſic verſetur circa materiam ſpeculabilem, adhuc tamen ſufficienter probat præfata ratio eſſe Logicam ſimpliciter ſpeculatiuam, ex eo ſcilicet, quod verſetur Logica circa materiam ſpeculabilem, etiam reduplicatiuè vt ſpeculabilis eſt, dictando ſcilicet & docendo modum, quo fieri debet ſpeculatio.

Inſtabis: etiam de materiâ in eo, in quo ſpeculabilis eſt datur actus practicus: Ergo nulla ſolutio. *Probatur antecedens:* actus dictans ſpeculationem eſſe quoddam eligendum, eſt

actus

tus practicus ; Sed talis actus verſatur circa
eculationem , vt ſpeculatio eſt , cum verſe-
r circa ſpeculationem , ſecundum ſubſtan-
ım , quæ quidem ſecundum quod talis , eſt
ıoddam eligendum : Ergo etiam de mate-
ı in eo , in quo ſpeculabilis eſt , datur actus
acticus.
Reſpondeo negando antecedens ; ad cuius
obationem nego minorem, vel claritatis gra-
ı , diſtinguo ſic ; ſed talis actus verſatur cir-
ſpeculationem tanquam circa obiectum im-
ratum & volitum , concedo : tanquam circa
tum elicitum & eliciendum, nego minorem,
conſequentiam. Pro quo dico , quod ad
ıc , vt dicatur actus vel habitus aliquis , ver-
ı circa materiam ſpeculabilem in eo , in quo
eculabilis eſt , non ſufficit , quod verſetur
ca ſpeculationem , tanquam circa obiectum
peratum & volitum , quin immo ex hoc
ecisè ſequitur , quod ſub alia , quam ſub
eculabili ratione, attingat, cum hoc ipſo ſpe-
lationem attingat , ſub ratione boni , &
ut eſt voluntatis ſaltem obiectiuè : ſed de-
t illam attingere , inquantum eſt actus eli-
us , mediante quo attingat obiectum ſpecu-
ile : cum autem non ita attingat præfatus
identiæ actus , benè quidem Logica , reſtat
conſequens Logicam eſſe ſimpliciter ſpe-
atiuam , non practicam , nec ex hoc argu-
nto vim infringi præcedentis reſponſionis.
Obiicies 3. habitus , qui eſt ſimpliciter , &
n tantum ſimilitudinariè ars , non poteſt
ſimpliciter ſpeculatiuus : Sed talis eſt ha-
us Logicæ ; Ergo Logica eſſe non poteſt
ıpliciter ſpeculatiua. Minor conſtat ex di-
, ſupra in articulo præcedenti , in quo ſci-
t euidenter oſtenſum fuit , eſſe Logicam
pliciter loquendo ſcientiam , nec tamen à
excludere rationem artis , etiam ſimpliciter
tæ : *Probatur Maior* : habitus non poteſt eſſe
ul , & ſpeculatiuus ſimpliciter , & ſimplici-

ter factiuus ; Sed habitus , qui eſt ſimpliciter loquendo ars , eſt ſimpliciter factiuus ; Ergo habitus , qui eſt ſimpliciter loquendo ars , non poteſt eſſe ſimpliciter ſpeculatiuus. Maior videtur certa ex terminis. *Probatur Minor* : habitus , qui eſt ſimpliciter loquendo ars , tendit ſimpliciter ad artefactum : Sed artefactum , vt in terminis ſonat , ſupponit aut inuoluit artem factiuam : Ergo habitus , qui eſt ſimpliciter loquendo ars , eſt etiam ſimpliciter factiuus.

Reſpondeo, non quidem negando minorem , vt reſpondent plures ex noſtris : ſuppono namque , vt abundè probaui in articulo præcedenti , bene ſtare hæc duo , & ſimul in eodem habitu compati , eſſe ſcientiam ſimpliciter & eſſe ſimpliciter loquendo artem , ſcilicet liberalem; ſubindeque quod Logica,etſi apud fere omnes Thomiſtas ſcientia ſit ſimpliciter loquendo , adhuc tamen eſſe poſſit , nec non & debeat,ars ſimpliciter ; & quamuis dicat diuus Thomas,Logicam ſicut & mathematicas ſcientias eſſe ſimilitudinarie artes; non tamen propterea intendit negare eis ſimpliciter rationem artis (hanc enim habent , hoc ipſo quod docent licet modo reſolutiuo, qualiter opus ſit faciendum , verbi gratia , quomodo conſtrui debeat ſyllogiſmus) ſed ſolum vocat illas diuus Thomas ſimilitudinariè artes , in comparatione ad artes mechanicas, vel vt dicit Ioannes à ſancto Thoma,vocat ſimilitudinarie artes, ex parte materiæ dirigibilis,quæ cum ſit in Logica internum & rationis , ſicut in aliis liberalibus artibus , & conſequenter minus ſeruilis & minus ſubdita directioni & imperio , quam in artibus mechanicis ; nihilominus tamen ex parte rationis dirigentis ſunt eiuſdem rationis cum mechanicis artibus.

Datâ igitur & conceſsâ illâ minori,nego maiorem , cuius quidem ratio eſt, quia ad artem, quæ talis eſt ſimpliciter loquendo , ſufficit ,

quod

quod in ea procedatur, per ſe loquendo, per certas & determinatas vias, ſiue regulas ad aliquid ordinandum: atqui poteſt fieri talis proceſſus, ſiue materia,in qua proceditur, ſit ſpeculabile, ſiue operabile quid: cum vtraque materia ſit regulabilis: Ergo cum proceſſus in materia ſpeculabili, arguat habitum ſimpliciter ſpeculatiuum, ſequitur euidenter dari poſſe habitum ſpeculatiuum ſimpliciter, qui tamen ſit ars ſimpliciter loquendo. Ad probationem verò dico, quod ſi ly factiuum non ſumatur rigorosè,prout condiſtinguitur contra actiuum, ſed per hoc intelligatur, vt intelligi debet in præſenti applicatiuum, conſtructiuum; vel operatiuum; neganda eſt maior, quod ſcilicet non poſſit habitus eſſe ſimul ſpeculatiuus ſimpliciter & factiuus, ſiue applicatiuus & operis conſtructiuus, ex eo ſcilicet, quod opus eius eſt conſtructiuus eſſe poteſt in materia ſpeculabili, & conducere ad ſpeculandum, vt de facto contingit in operibus Logicalibus & mathematicis, ſubindeque per hoc quod habitus eſt taliter factiuus, ſeu conſtructiuus operis, non propterea extrahi debet à ratione ſpeculatiui.

Inſtabis,implicat aut ſaltem implicare videtur in terminis fieri & conſtrui opera in materia ſpeculabili:Ergo nulla reſponſio. *Probatur antecedens* omne quod opus conſtruit, procedit componendo: ſed implicare videtur, quod procedatur in materia ſpeculabili componendo: Ergo implicare videtur, fieri & conſtrui opera in materia ſpeculabili.Maior patet ex terminis *Probatur minor*:proceſſus ſpeculatiuus, hoc ipſo quod talis, habet reſoluere,non componere, cum hoc ipſo quod talis, habeat veritatem diſcutere,quæ quidem non diſcutitur niſi per reſolutionem,ſeu reductionem ad principia ſua & ſuas partes:ſed proceſſus omnis, qui fit in materia ſpeculabili eſt proceſſus ſpeculatiuus,vt per ſe patet:Ergo implicare videtur, quod pro-

cedatur in materia ſpeculabili componendo.

Reſpondeo negando antecedens. Ad probationem verò diſtinguo minorem: ſed implicare videtur, quod procedatur in materia ſpeculabili componendo, compoſitione, quæ fiat per inductionem realis formæ in materiam, tranſeat; compoſitione, quæ fiat per objecti cognitionem ſub tali & tali ratione, nego ſiquidem in hoc caſu materia non habet formam ſuſcipere, niſi per eſſe cognitam ſic vel ſic, adeoque cum habeat reddi talis per ſpeculationem ad eam ſic vel ſic terminatam, conſequenter fit, quod materia talis compoſitionis ſit materia ſpeculabilis, vt fusè oſtenſum fuit ſupra in tertia probatione; compoſitio autem, de qua in præſenti eſt ſermo, ſiue quàm facit Logica ſua conſtruendo opera, eſt compoſitio in hoc ſecundo ſenſu, cum conſtruat Logica definitionem, apprehendendo objectum, ſub ratione communi & propria, ſiue proponendo intellectui obiectum ſub his duabus rationibus, vt circa illud ſuum eliciat actum definientem, repreſentando ſcilicet duas illas objecti rationes & ſic de cæteris operibus logicalibus vt ſupra fuſe expoſuimus: Ergo quamtumuis procedat Logica, in ſuis conſtruendis operibus, componendo, adhuc tamen procedere poteſt, atque componere in materia ſpeculabili. Dixi autem ſupra, *tranſeat*; non enim exiſtimo ego verum eſſe, abſolute loquendo, quod compoſitio, quæ fit per inductionem realis formæ in materiam, ſit ſemper & vbique extra materiam ſpeculabilem; ſiquidem fieri poteſt, vt reuera fit in ſcientiis mathematicis, quod talis compoſitio vlterius ordinetur ad quid ſpeculabile, neque fiat vt ſit facta, ſed magis vt ſit apta, ſeu aptum medium ad ſpeculandum, vt contingit in aſtrolabiis quæ conponunt ſcientiæ mathematicæ; in quo quidem caſu nemo non

videt,

idet, adhuc verſari hanc compoſitionem
ı materia ſpeculabili, cum adhuc habeat
ɔeculationem pro fine: ſubindeque & ſpe- *Nota.*
ulatiuum quid pro principio, cum inter
rincipium & finem ſit habitudo & pro-
ortio.

Obijcies 4. habitus ſpeculatiuus ſimpliciter,
ſt in omnibus ſuis actibus ſpeculatiuus: ſed
ogica non eſt in omnibus ſuis actibus ſpecu-
ıtiua: Ergo non eſt ita ſimpliciter ſpeculatiua,
uin ſimul & ſemel ſit practica. *Probatur Mi-
or,* non eſt Logica in omnibus ſuis actibus ſpe-
ılatiua, ſi aliquando actus eliciat in materia
on ſpeculabili: ſed hoc aliquando contingit
ı Logicâ: Ergo Logica non eſt in omnibus
ııs actibus ſpeculatiua. *Probatur minor,* hoc
ſo quod quis ſyllogiſmum conficit, ad demon-
randum, qualiter ſit facienda domus, con-
cit in materia non ſpeculabili: ſed con-
cit beneficio Logicæ: Ergo Logica ali-
uando elicit actus in materia non ſpecula-
ili.

Reſpondeo negando minorem, cum enim
acticum & ſpeculatiuum, ſint differentiæ eſ-
ntiales ſcientiarum & habituum inferiorum.
liter quod in habitibus inferioribus, practicū
tionem excludat ſpeculatiui, & ſpeculatiuum
tionem practici; ex eo ſcilicet, quod eodem
odo de illis Philoſophandum ſit, ac de ſenſi
ıs particularibus & inferioribus, in quibus,
ıia inferiores ſunt, reperitur ratio propria
ıiùs ſpecificatiua, cum excluſione rationis
ecificatiuæ alterius, licet huiuſmodi ratio-
s poſſint ſine tali excluſione vnius ab alterâ,
periri in aliqua potentia ſuperiori, vt in ſen-
communi; cum, inquam, practicum & ſpe-
latiuum ſic ſe mutuo excludant in habitibus
ſcientiis inferioribus, & conſequenter in
ɔgica quæ eſt ſcientia inferior, vtpote an-
laria & miniſterialis, hoc ipſo quod eſt Lo-

E 3

gica ſimpliciter ſpeculatiua, non poteſt per conſequens non eſſe ſpeculatiua, in omnibus ſuis actibus, cum hoc ipſo non poſſit eſſe ſimul practica, neganda ergo eſt illa minor, ſicut & minor ſequentis argumenti. Ad tertium verò, nego maiorem; talis enim conſtructio ſyllogiſmi, qui conficitur ad demonſtrandum, v. g. qualiter ſit facienda domus, talis inquam conſtructio ſyllogiſmi, cum ordinetur, non ad conſtructionem domus, ſed ad cognitionem & contemplationem (& quidem modo reſolutorio) naturæ domus & conſtructionis illius, verſatur conſequenter circa materiam ſpeculabilem.

Inſtabis: ideo ergo conſtructio illa ſyllogiſmi eſt adhuc in materiâ ſpeculabili, quia ordinatur ad cognitionem demonſtratiuam naturæ domus: ſed talis demonſtratiua cognitio vlterius ordinatur, aut ordinari poteſt ad exercitium domus conſtruendæ: Ergo conſtructio illa ſyllogiſmi vltimatè ordinatur ad praxim, ſiue ad aliquid non ſpeculabile; Sed omne id quod ad aliud ordinatur, ſiue quod aliud reſpicit, denominatur ſimpliciter ab eo, quod vltimatè reſpicit: Ergo conſtructio illa ſyllogiſmi abſolutè & ſimpliciter loquendo, eſt de materia non ſpeculabili.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Sed talis demonſtratiua cognitio vlterius ordinatur, aut ordinari poteſt ad exercitium domus conſtruendæ, loquendo per accidens, & ex fine operantis, concedo: loquendo per ſe & ex fine operis, nego: etenim quantum eſt ex parte operis ſiue ſyllogiſmi confecti ad demonſtrandum qualiter ſit facienda domus, finis illius intrinſecus non eſt alius, quam cognitio & contemplatio naturæ domus, ac conſtructionis illius; & quia quod quis actum vel habitum omnino ſpeculatiuum & contemplatiuum, cuius ſcilicet finis eſt ſui obiecti contemplatio, ex ſua intentione ad aliquod etiam exterius opus ordinet; & ordinare

ordinare velit, non tollit à tali actu vel habitu rationem ſpeculatiui, eo quod ſcilicet extrinſecum quid nuſquam poteſt aliud in ſuis intrinſecis variare; conſequenter fit quod conſtructio illa ſyllogiſmi, adhuc ſit actus ſpeculatiuus, & ſit ſimpliciter loquendo de materiâ ſpeculabili; & ſi conſtruens illum poſſit cognitionem per illum habitam, vlterius ad exercitium conſtruendæ domus ordinare.

Quænam fuerit mens D. Thomæ circa agitatam difficultatem

Reſpondeo D. Thomam omnino fauere præfatæ noſtræ concluſioni: quod quidem colligo ex duobus, aut tribus locis, quorum primus, ex quo duo ad intentum eruo argumenta, habetur *in* 1. 2. *quæſt.* 57. *art.* 3. vbi habet, *quod etiam in ſpeculabilibus, eſt aliquid per modum cuiuſdam operis, puta conſtructio ſyllogiſmi, aut opus numerandi, vel menſurandi, & ideo quæcumque ad huiuſmodi operationes habitus ſpeculatiui ordinantur, dicuntur per quamdam ſimilitudinem artes.* Hæc diuus Thomas ex quibus argumentor ſic.

Hoc ipſo quod non deperdit Logica rationem ſimpliciter ſpeculatiui habitus, conſtructione ſyllogiſmi, eſt omnino dicenda ſimpliciter ſpeculatiua. Sed ex diuo Thoma ibi, non deperdit Logica rationem ſimpliciter ſpeculatiui, per ſyllogiſmi conſtructionem: Ergo ex diuo Thoma debet dici Logica ſimpliciter ſpeculatiua. *Probatur Minor:* D. Thomas loco citato, pari modo & eadem verborum ſerie loquitur de ſyllogiſmi conſtructione, ac de opere numerandi vel menſurandi; ſed non deperdit habitus, per opus menſurandi & numerandi, rationem ſimpliciter ſpeculatiui, vt concedunt omnes, cum mathematicæ ſcientiæ, ad quas ſpectat huiuſmodi opus, dicantur ſimpliciter ſpeculatiuæ; Ergo nec deperdit ex D. Thoma

habitus Logicæ rationem ſimpliciter ſpeculatiui conſtructione ſyllogiſmi.

Secundo non ſolum actum Logicæ,ſed ipſum etiam habitum vocat D. Thomas ſpeculatiuum: Sed in doctrina D. Thomæ ſcientia eſt vnus tantum habitus, vt docet 1. 2. *q.* 34. *art.* 4. Ergo Logica ex D. Thoma eſt tantum ſpeculatiua: Sed non eſt ex eodem tantum ſpeculatiua, per excluſionem practici ſecundum quid, ſiue ſimilitudinariè ſumpti, cum hoc admittat D. Thomas: Ergo eſt Logica ſpeculatiua tantum, per excluſionem practici ſimpliciter ſumpti, ſubindeque & eſt ſimpliciter ſpeculatiua ex D. Thoma.

Alius vero locus ex quo hoc idem colligo habetur 2.2.*q.*47.*art.*2.*ad tertium* vbi habet: *datur ars ſpeculatiua, ſed non ſpeculatiua prudentia, quia ſpeculatiua ratio quadam facit, puta. Syllogiſmum, propoſitionem, &c.* hæc ſanctus Doctor ex quibus argumentor ſic.

Logica, de qua ibi loquitur diuus Thomas, quæ ſcilicet ſyllogiſmum facit eſt ſpeculatiua, ad differentiam prudentiæ, quæ ſpeculatiua non eſt: Sed negans D. Thomas prudentiam ſpeculatiuam, loquitur de ſpeculatiuo ſimpliciter: Ergo & ibidem affirmans eſſe Logicam, ad differentiam prudentiæ, ſpeculatiuam, intelligit de ſpeculatiuo ſimpliciter. *Probatur Minor:* inſipienter ageret, qui inquirens, in quo genere cognitionis ponatur prudentia, omiſſo genere ſimpliciter, diceret quod eſt in ſpeculatiuo ſecundum quid; ſic enim inexplicatum relinqueret, quod explicandum foret, in quo ſcilicet genere eſſet abſolutè & ſimpliciter: Sed in præfato loco inquirit D. Thomas in quo genere cognitionis ponatur prudentia: Ergo negans eſſe ſpeculatiuam, intelligere & intelligi debet de ſpeculatiuo ſimpliciter.

QVÆSTIO IV.

Vtrum Logica docens & vtens ſint duo diſtincti realiter habitus.

PRAEMITTENDVM I. pro intelligentia tituli, quod cum Logica non tantum tradat, præbeat, & explicet omnia logicalia præcepta, demonſtrando vel probabiliter de illis concludendo, quæ demonſtratiuè vel probabiliter ſolum attingi poſſunt, ſed præterea præceptis traditis diſpoſitione ſyllogiſticâ, & definitionibus vtatur, ſiue in propria materia; ſiue etiam in materia aliarum ſcientiarum: quod quidem dico, quia cum in phyſicâ, v.g. fit demonſtratio, duplex ibi videtur concurrere habitus, habitus videlicet phyſicæ ad eliciendum concluſionis aſſenſum, ſicut & præmiſſarum, & habitus Logicæ, ad diſponendum in modo & figurâ præmiſſas phyſicæ, ad inferendam concluſionem; merito propterea diuiditur Logica in docentem & vtentem; & quidem non ſolum prout ſupponit Logica pro parte ſuâ topicâ & probabili, vt aliqui exiſtimant, ſed in tota ſua latitudine accepta, ſiue prout partem etiam comprehendit demonſtratiuam: patet enim, quod ſecundum vtramque partem Logica docet, & Logicâ vtimur; neque minus vtimur præceptis traditis demonſtratiuè à Logica, cum in illâ & in quâlibet aliâ ſcientia demonſtratiuos ſyllogiſmos ad aliquid ſcientificè cognoſcendum conficimus, quàm vtimur, cum probabiles & topicos ſyllogiſmos, & diſcurſus ad aliquid probabiliter concludendum formamus; eſt ergo Logica in tota ſua latitudine accepta, in docentem & vtentem diuiſa & diuidenda, quamquam, vt

In quo ſenſu ſit Logica docens & vtens ſecundum omnem ſui partem.

verum fatear, ſi eius acciperetur vſus ſtrictiori & ſpecialiori modo, quatenus ſcilicet ea vtuntur aliæ ſcientiæ, non ſolum àb ea accipiendo definiendi & ſyllogiſandi modum, ſed prout etiam ab eâ aliquando accipiunt principia aliqua, ex quibus ſuas deducant concluſiones, tunc Logica præciſè quantum ad partem topicam & probabilem in vtentem & docentem diuidenda eſſet, cum taliter præbere principia aliqua aliis ſcientiis, ſolum competat Logicæ ſecundum partem topicam & probabilem; & hoc eſt quod intendit D. Thomas per verba, quæ aliqui contrarium ſententientes afferre ſolent *ex 4. metaph. lect. 4.* vb ipſemet Sanctus Doctor ſemetipſum explicat *opuſculo 7. quæſt. 6. art. 1.* hâc ergo ſuppoſitâ diuiſione, ſenſus tituli eſt vtrum idem ſit entitatiuè habitus Logicæ docentis & vtentis, qui videlicet vnus realiter & indiuiſus exiſtens, regulas tradat, & principia logicalia, ac paſſiones de illis & de obiecto demonſtret; nec non & à quo eliciatur vſus, quem præceptorum Logicæ in ipſa Logica, vel in aliqua ſcientia habemus; adeo vt in ordine ad tales diuerſos actus & diuerſa officia, non niſi diſtinctionem rationis ratiocinatæ, ſeu intellectus diſtinguentis cum fundamento in re, habeant inter ſe Logica vtens & Logica docens; an vero ſint duo de facto & diſtincti realiter habitus.

Præmittendum 2. pro intelligentiâ principiorum, ad quæ concluſionis veritas reſolui debet, hæc tria eſſe apud omnes Philoſophos receptiſſima, ſubindeque vim habitura principij philoſophici, reſpectu concluſionis inferendæ; puta quod, *vtens Logica vtitur docente*: quod, *vſus Logicæ eſt directiuus*: quod, *Logica docens non eſt tantum doctrinam tradens, ſed & vſum docens.* Primo quidem vtens Logica vtitur docente, ſiue, quod in idem recidit, vtitur ipſis Logicæ

docentis

docentis principiis: ſi namque Logica vtens alia applicaret principia, quæ ad docentem Logicam non pertinerent, ſeu quæ à docente Logica non eſſent tradita, iam non eſſet Logica illa vtens tantum, ſed eſſet & docens, vt pote alia tradens principia, quæ non eſſent tradita, & ſic dicerentur duæ docentes, non docens & vtens, contra ſuppoſitionem factam: applicat ergo Logica vtens in vſu ſuo, ipſa Logicæ docentis principia, ſicque verificatum manet, quod vtens Logica vtitur docente.

Secundum verò, quod etiam vt receptiſſimum habetur, eſt, quod vſus Logicæ eſt directiuus, ſiue quod, quando vtitur Logica, miniſtrando & applicando regulas deſiniendi, & ſyllogiſandi, vt ipſa vel aliæ ſcientiæ rectè & ſine errore in ſuis actibus procedant, quod, inquam, hoc non facit influendo, & operando reale quid artificioſum in ipſis actibus, ſed dirigendo ſolum, hoc eſt proponendo intellectui conceptus ipſos obiectiuos, circa quos debent ſcientiæ ſuos elicere actus, proponendo insuam intellectui huiuſmodi conceptus obiectiuos vt ordinatos. Etenim ſicut aliæ artes, quæ dirigunt inferiores, quæque vocantur propterea à philoſophis architectonicæ, non habent dirigere, per hoc quod habeant pro obiecto actus inferiorum artium, in quos influant, & imprimant reale quid, ſed per hoc quod ſuum proponunt obiectum inferioribus illis artibus, per cuius propoſitionem redduntur aliæ inferiores artes directæ in ſuis actibus, quo etiam modo lumen ſuperioris Angeli inferiorem illuminantis, explicando & proponendo obiectum, ipſum illuminat: ſic ſimiliter, hoc ipſo quod Logica proponit aliis ſcientiis conceptus obiectiuos, per intentiones logicales ordinatos, ſine alio reali influxu eas dirigit in ſuis actibus, vtpote qui tendentes

naturaliter, & naturaliter repreſentantes conceptus obiectiuos, ſunt per conſequens ſufficienter ordinati à Logica, per hoc præciſè, quod eis proponuntur à Logicâ obiecta ordinata circa quæ verſentur: eſt ergo vſus Logicæ præciſe & rigoroſe directiuus, ſenſu ſcilicet ibi expoſito.

Tertium denique quod etiam vt receptiſſimum habendum eſt, habet, quod Logica docens non eſt tantum doctrinam tradens, ſed & vſum docens, vſus namque, ſiue modus vtendi vt cognitus, neceſſariò preſupponi debet ad ſe ipſum, prout exercitum. Ergo ante ſui exercitium præcognoſci debet; ſed nihil eſt ante ipſius exercitium, à quo ſcilicet præcognoſci poſſit præter Logicam, ſecundum quod eſt docens, cum ab eius exercitio incipiat denominari Logica vtens; Ergo Logica docens, hoc ipſo quod eſt doctrinam, ſeu doctrinalia præcepta tradens habet, quod ſit & vſum, ſeu vtendi modum præcognoſcens, & conſequenter docens, his ergo tribus ſuppoſitis tanquam certis & ab omnibus concedendis principiis, iam pro quæſiti reſolutione & concluſionis ad eadem principia reductione ſit.

Conclvsio: *Logica docens & vtens non ſunt duo diſtincti realiter habitus, ſed vnus & idem entitatiuè.*

Probatur 1. ex primo præmiſſo principio. *Vtens Logica vtitur docente*: Ergo non eſt Logica vtens, habitus realiter diſtinctus à Logica docente. *Probatur conſequentia* hoc ipſo quod vtens Logica cognoſcit ſcientificè, quæ alia docet, eſt hoc ipſo vnus & idem cum illâ habitus: ſed non poteſt vti docente, & non cognoſcere ſcientificè ea quæ docet: Ergo hoc ipſo quod vtens Logica vtitur docente, eſt vnus cum illa & indiſtinctus realiter habitus Maior ſupponitur certa; alias diſtinctus habitus extenderetur, ad ſcientificè cognoſcendum obiectum alterius; quod eſt falſiſſimum. *Probatur Minor*: non poteſt vtens Logica vti docente

te, ad dirigendum ſcientificè, & non cognoſcere ſcientificè ea, quæ docet: ſed hoc ipſo quod docente vtitur, ea vtitur ad dirigendum ſcientificè: Ergo non poteſt Logica vti docente, & non cognoſcere ſcientificè ea quæ docet. Maior ſupponitur certa ex terminis. *Probatur Minor* vſus alicuius ſcientifici ad dirigendum; non niſi ad dirigendum ſcientificè eſſe poteſt, ſed hoc ipſo quod vtens logica vtitur docente, vtitur aliquo ſcientifico, eius ſcilicet principiis ſcientificis ad intellectum dirigendum vt per ſe patet Ergo hoc ipſo quod vtens Logica docente vtitur, eâ vtitur ad dirigendum ſcientificè: Ergo hoc ipſo quod vtitur docente, cognoſcere debet ſcientificè, quæ iſta docet: Ergo hoc ipſo quod Logica vtens, vtitur docente, (quod eſt primum præmiſſum principium) hoc ipſo ſequitur, vtentem Logicam eſſe eundem realiter habitum cum docente.

Probatur 2. concluſio ex ſecundo præmiſſo principio. *Vſus Logicæ eſt propriè & rigoroſè directiuus*: Ergo docens Logica eſt idem realiter habitus cum vtente. *Probatur conſequentia*, hoc ipſo quod poteſt Logica docens idem quod vtens, eſt hoc ipſo idem realiter habitus cum vtente, ſed hoc ipſo quod vſus vtentis Logicæ eſt rigoroſè directiuus, poteſt Logica docens idem quod vtens: Ergo hoc ipſo quod vſus Logicæ eſt rigoroſe directiuus, Logica docens eſt idem habitus cum docente. Maior patet ex terminis, alias multiplicarentur entia ſine neceſſitate, cum fieret per duos habitus, quod poſſet fieri per vnum. *Probatur Minor*: poteſt in hoc caſu Logica docens idem quod vtens, ſi poteſt vſum habere directiuum; ſed poteſt vſum habere directiuum: Ergo caſu quo vſus vtentis Logicæ eſt directiuus, poteſt habitus Logicæ docentis idem quod vtens. Maior ſupponitur certa, cum id quod poteſt in hoc caſu

cedatur in materia ſpeculabili componendo.

Reſpondeo negando antecedens. Ad probationem verò diſtinguo minorem: ſed implicare videtur, quod procedatur in materia ſpeculabili componendo, compoſitione, quæ fiat per inductionem realis formæ in materiam, tranſeat; compoſitione, quæ fiat per objecti cognitionem ſub tali & tali ratione, nego ſiquidem in hoc caſu materia non habet formam ſuſcipere, niſi per eſſe cognitam ſic vel ſic, adeoque cum habeat reddi talis per ſpeculationem ad eam ſic vel ſic terminatam, conſequenter fit, quod materia talis compoſitionis ſit materia ſpeculabilis, vt fusè oſtenſum fuit ſupra in tertia probatione; compoſitio autem, de qua in præſenti eſt ſermo, ſiue quàm facit Logica ſua conſtruendo opera, eſt compoſitio in hoc ſecundo ſenſu, cum conſtruat Logica definitionem, apprehendendo objectum, ſub ratione communi & propria, ſiue proponendo intellectui obiectum ſub his duabus rationibus, vt circa illud ſuum eliciat actum definientem, repreſentando ſcilicet duas illas objecti rationes & ſic de cæteris operibus logicalibus vt ſupra fuſe expoſuimus: Ergo quamtumuis procedat Logica, in ſuis conſtruendis operibus, componendo, adhuc tamen procedere poteſt, atque componere in materia ſpeculabili. Dixi autem ſupra, *tranſeat*; non enim exiſtimo ego verum eſſe, abſolute loquendo, quod compoſitio, quæ fit per inductionem realis formæ in materiam, ſit ſemper & vbique extra materiam ſpeculabilem; ſiquidem fieri poteſt, vt reuera fit in ſcientiis mathematicis, quod talis compoſitio vlterius ordinetur ad quid ſpeculabile, neque fiat vt ſit facta, ſed magis vt ſit apta, ſeu aptum medium ad ſpeculandum, vt contingit in aſtrolabiis quæ conponunt ſcientiæ mathematicæ; in quo quidem caſu nemo non

videt,

videt, adhuc verſari hanc compoſitionem in materia ſpeculabili, cum adhuc habeat ſpeculationem pro fine: ſubindeque & ſpeculatiuum quid pro principio, cum inter principium & finem ſit habitudo & proportio. *Nota.*

Obijcies 4. habitus ſpeculatiuus ſimpliciter, eſt in omnibus ſuis actibus ſpeculatiuus: ſed Logica non eſt in omnibus ſuis actibus ſpeculatiua: Ergo non eſt ita ſimpliciter ſpeculatiua, quin ſimul & ſemel ſit practica. *Probatur Minor*, non eſt Logica in omnibus ſuis actibus ſpeculatiua, ſi aliquando actus eliciat in materia non ſpeculabili: ſed hoc aliquando contingit in Logicâ: Ergo Logica non eſt in omnibus ſuis actibus ſpeculatiua. *Probatur minor*, hoc ipſo quod quis ſyllogiſmum conficit, ad demonſtrandum, qualiter ſit facienda domus, conficit in materia non ſpeculabili: ſed conficit beneficio Logicæ: Ergo Logica aliquando elicit actus in materia non ſpeculabili.

Reſpondeo negando minorem, cum enim practicum & ſpeculatiuum, ſint differentiæ eſſentiales ſcientiarum & habituum inferiorum. taliter quod in habitibus inferioribus, practicũ rationem excludat ſpeculatiui, & ſpeculatiuum rationem practici; ex eo ſcilicet, quod eodem modo de illis Philoſophandum ſit, ac de ſenſibus particularibus & inferioribus, in quibus, quia inferiores ſunt, reperitur ratio propria vnius ſpecificatiua, cum excluſione rationis ſpecificatiuæ alterius, licet huiuſmodi rationes poſſint ſine tali excluſione vnius ab alterâ, reperiri in aliqua potentia ſuperiori, vt in ſenſu communi; cum, inquam, practicum & ſpeculatiuum ſic ſe mutuo excludant in habitibus & ſcientiis inferioribus, & conſequenter in Logica quæ eſt ſcientia inferior, vtpote ancillaris & miniſterialis, hoc ipſo quod eſt Lo-

gica ſimpliciter ſpeculatiua, non poteſt per conſequens non eſſe ſpeculatiua, in omnibus ſuis actibus, cum hoc ipſo non poſſit eſſe ſimul practica, neganda ergo eſt illa minor, ſicut & minor ſequentis argumenti. Ad tertium verò, nego maiorem; talis enim conſtructio ſyllogiſmi, qui conficitur ad demonſtrandum, v. g. qualiter ſit facienda domus, talis inquam conſtructio ſyllogiſmi, cum ordinetur, non ad conſtructionem domus, ſed ad cognitionem & contemplationem (& quidem modo reſolutorio) naturæ domus & conſtructionis illius, verſatur conſequenter circa materiam ſpeculabilem.

Inſtabis: ideo ergo conſtructio illa ſyllogiſmi eſt adhuc in materiâ ſpeculabili, quia ordinatur ad cognitionem demonſtratiuam naturæ domus: ſed talis demonſtratiua cognitio vlterius ordinatur, aut ordinari poteſt ad exercitium domus conſtruendæ: Ergo conſtructio illa ſyllogiſmi vltimatè ordinatur ad praxim, ſiue ad aliquid non ſpeculabile; Sed omne id quod ad aliud ordinatur, ſiue quod aliud reſpicit, denominatur ſimpliciter ab eo, quod vltimatè reſpicit: Ergo conſtructio illa ſyllogiſmi abſolutè & ſimpliciter loquendo, èſt de materia non ſpeculabili.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Sed talis demonſtratiua cognitio vlterius ordinatur, aut ordinari poteſt ad exercitium domus conſtruendæ, loquendo per accidens, & ex fine operantis, concedo: loquendo per ſe & ex fine operis, nego: etenim quantum eſt ex parte operis ſiue ſyllogiſmi confecti ad demonſtrandum qualiter ſit facienda domus, finis illius intrinſecus non eſt alius, quam cognitio & contemplatio naturæ domus, ac conſtructionis illius; & quia quod quis actum vel habitum omnino ſpeculatiuum & contemplatiuum, cuius ſcilicet finis eſt ſui objecti contemplatio, ex ſua intentione ad aliquod etiam exterius opus ordinet; & ordinare

ordinare velit, non tollit à tali actu vel habitu rationem ſpeculatiui, eo quod ſcilicet extrinſecum quid nuſquam poteſt aliud in ſuis intrinſecis variare; conſequenter fit quod conſtructio illa ſyllogiſmi, adhuc ſit actus ſpeculatiuus, & ſit ſimpliciter loquendo de materiâ ſpeculabili; & ſi conſtruens illum poſſit cognitionem per illum habitam, vlterius ad exercitium conſtruendæ domus ordinare.

Quænam fuerit mens D. Thomæ circa agitatam difficultatem.

Reſpondeo D. Thomam omnino fauere præfatæ noſtræ concluſioni: quod quidem colligo ex duobus, aut tribus locis, quorum primus, ex quo duo ad intentum eruo argumenta, habetur *in* 1. 2. *quæſt.* 57. *art.* 3. vbi habet, *quod etiam in ſpeculabilibus, eſt aliquid per modum cuiuſdam operis, puta conſtructio ſyllogiſmi, aut opus numerandi, vel menſurandi, & ideo quæcumque ad huiuſmodi operationes habitus ſpeculatiui ordinantur, dicuntur per quamdam ſimilitudinem artes.* Hæc diuus Thomas ex quibus argumentor ſic.

Hoc ipſo quod non deperdit Logica rationem ſimpliciter ſpeculatiui habitus, conſtructione ſyllogiſmi, eſt omnino dicenda ſimpliciter ſpeculatiua. Sed ex diuo Thomâ ibi, non deperdit Logica rationem ſimpliciter ſpeculatiui, per ſyllogiſmi conſtructionem: Ergo ex diuo Thoma debet dici Logica ſimpliciter ſpeculatiua. *Probatur Minor:* D. Thomas loco citato, pari modo & eadem verborum ſerie loquitur de ſyllogiſmi conſtructione, ac de opere numerandi vel menſurandi; Sed non deperdit habitus, per opus menſurandi & numerandi, rationem ſimpliciter ſpeculatiui, vt concedunt omnes, cum mathematicæ ſcientiæ, ad quas ſpectat huiuſmodi opus, dicantur ſimpliciter ſpeculatiuæ; Ergo nec deperdit ex D. Thoma

habitus Logicæ rationem ſimpliciter ſpeculatiui conſtructione ſyllogiſmi.

Secundo non ſolum actum Logicæ,ſed ipſum etiam habitum vocat D. Thomas ſpeculatiuum : Sed in doctrina D. Thomæ ſcientia eſt vnus tantum habitus, vt docet 1. 2. *q*.34. *art*. 4. Ergo Logica ex D. Thoma eſt tantum ſpeculatiua : Sed non eſt ex eodem tantum ſpeculatiua, per excluſionem practici ſecundum quid, ſiue ſimilitudinariè ſumpti, cum hoc admittat D. Thomas : Ergo eſt Logica ſpeculatiua tantum, per excluſionem practici ſimpliciter ſumpti, ſubindeque & eſt ſimpliciter ſpeculatiua ex D. Thoma.

Alius vero locus ex quo hoc idem colligo habetur 2.2.*q*.47.*art*.2.*ad tertium* vbi habet: *datur ars ſpeculatiua , ſed non ſpeculatiua prudentia, quia ſpeculatiua ratio quadam facit, puta. Syllogiſmum , propoſitionem , &c.* hæc ſanctus Doctor ex quibus argumentor ſic.

Logica, de qua ibi loquitur diuus Thomas, quæ ſcilicet ſyllogiſmum facit eſt ſpeculatiua, ad differentiam prudentiæ , quæ ſpeculatiua non eſt : Sed negans D. Thomas prudentiam ſpeculatiuam, loquitur de ſpeculatiuo ſimpliciter : Ergo & ibidem affirmans eſſe Logicam, ad differentiam prudentiæ, ſpeculatiuam, intelligit de ſpeculatiuo ſimpliciter. *Probatur Minor :* inſipienter ageret , qui inquirens, in quo genere cognitionis ponatur prudentia, omiſſo genere ſimpliciter , diceret quod eſt in ſpeculatiuo ſecundum quid ; ſic enim inexplicatum relinqueret , quod explicandum foret, in quo ſcilicet genere eſſet abſolutè & ſimpliciter: Sed in præfato loco inquirit D. Thomas in quo genere cognitionis ponatur prudentia: Ergo negans eſſe ſpeculatiuam , intelligere & intelligi debet de ſpeculatiuo ſimpliciter.

QVÆS

QVÆSTIO IV.

Vtrum Logica docens & vtens ſint duo diſtincti realiter habitus.

PRAEMITTENDVM I. pro intelligentia tituli, quod cum Logica non tantum tradat, præbeat, & explicet omnia logicalia præcepta, demonſtrando vel probabiliter de illis concludendo, quæ demonſtratiuè vel probabiliter ſolum attingi poſſunt, ſed præterea præceptis traditis diſpoſitione ſyllogiſticâ, & definitionibus vtatur, ſiue in propria materia; ſiue etiam in materia aliarum ſcientiarum: quod quidem dico, quia cum in phyſicâ, v.g. fit demonſtratio, duplex ibi videtur concurrere habitus, habitus videlicet phyſicæ ad eliciendum concluſionis aſſenſum, ſicut & præmiſſarum, & habitus Logicæ, ad diſponendum in modo & figurâ præmiſſas phyſicæ, ad inferendam concluſionem; meritò propterea diuiditur Logica in docentem & vtentem; & quidem non ſolum prout ſupponit Logica pro parte ſuâ topicâ & probabili, vt aliqui exiſtimant, ſed in tota ſua latitudine accepta, ſiue prout partem etiam comprehendit demonſtratiuam: patet enim, quod ſecundum vtramque partem Logica docet, & Logicâ vtimur; neque minus vtimur præceptis traditis demonſtratiuè à Logica, cum in illa & in quâlibet aliâ ſcientia demonſtratiuos ſyllogiſmos ad aliquid ſcientificè cognoſcendum conficimus, quàm vtimur, cum probabiles & topicos ſyllogiſmos, & diſcurſus ad aliquid probabiliter concludendum formamus; eſt ergo Logica in tota ſua latitudine accepta, in docentem & vtentem diuiſa & diuidenda, quamquam, vt

In quo ſenſu ſit Logica docens & vtens ſecundum omnem ſui partem.

verum fatear, ſi eius acciperetur vſus ſtrictiori & ſpecialiori modo, quatenus ſcilicet ea vtuntur aliæ ſcientiæ, non ſolum ab ea accipiendo definiendi & ſyllogiſandi modum, ſed prout etiam ab eâ aliquando accipiunt principia aliqua, ex quibus ſuas deducant concluſiones, tunc Logica præcisè quantum ad partem topicam & probabilem in vtentem & docentem diuidenda eſſet, cum taliter præbere principia aliqua aliis ſcientiis, ſolum competat Logicæ ſecundum partem topicam & probabilem; & hoc eſt quod intendit D. Thomas per verba, quæ aliqui contrarium ſentientes afferre ſolent *ex 4. metaph. lect. 4.* vb ipſemet Sanctus Doctor ſemetipſum explicat *opuſculo 7. quæſt. 6. art. 1.* hâc ergo ſuppoſitá diuiſione, ſenſus tituli eſt vtrum idem ſit entitatiuè habitus Logicæ docentis & vtentis, qui videlicet vnus realiter & indiuiſus exiſtens, regulas tradat, & principia logicalia, ac paſſiones de illis & de obiecto demonſtret; nec non & à quo eliciatur vſus, quem præceptorum Logicæ in ipſa Logica, vel in aliqua ſcientia habemus; adeo vt in ordine ad tales diuerſos actus & diuerſa officia, non niſi diſtinctionem rationis ratiocinatæ, ſeu intellectus diſtinguentis cum fundamento in re, habeant inter ſe Logica vtens & Logica docens; an vero ſint duo de facto & diſtincti realiter habitus.

Præmittendum 2. pro intelligentiâ principiorum, ad quæ concluſionis veritas reſolui debet, hæc tria eſſe apud omnes Philoſophos receptiſſima, ſubindeque vim habitura principij philoſophici, reſpectu concluſionis inferendæ; puta quod, *vtens Logica vtitur docente:* quod, *vſus Logicæ eſt directiuus:* quod, *Logica docens non eſt tantum doctrinam tradens, ſed & vſum docens.* Primo quidem vtens Logica vtitur docente, ſiue, quod in idem recidit, vtitur ipſis Logicæ docentis

docentis principiis : ſi namque Logica vtens alia applicaret principia , quæ ad docentem Logicam non pertinerent , ſeu quæ à docente Logica non eſſent tradita , iam non eſſet Logica illa vtens tantum , ſed eſſet & docens , vt pote alia tradens principia , quæ non eſſent tradita , & ſic dicerentur duæ docentes , non docens & vtens , contra ſuppoſitionem factam : applicat ergo Logica vtens in vſu ſuo , ipſa Logicæ docentis principia , ſicque verificatum manet , quod vtens Logica vtitur docente.

Secundum verò , quod etiam vt receptiſſimum habetur , eſt , quod vſus Logicæ eſt directiuus , ſiue quod , quando vtitur Logica , miniſtrando & applicando regulas definiendi , & ſyllogiſandi , vt ipſa vel aliæ ſcientiæ rectè & ſine errore in ſuis actibus procedant , quod , inquam , hoc non facit influendo , & operando reale quid artificioſum in ipſis actibus , ſed dirigendo ſolum , hoc eſt proponendo intellectui conceptus ipſos obiectiuos , circa quos debent ſcientiæ ſuos elicere actus , proponendo inquam intellectui huiuſmodi conceptus obiectiuos vt ordinatos. Etenim ſicut aliæ artes, quæ dirigunt inferiores , quæque vocantur propterea à philoſophis architectonicæ , non habent dirigere , per hoc quod habeant pro obiecto actus inferiorum artium , in quos influant , & imprimant reale quid , ſed per hoc quod ſuum proponunt obiectum inferioribus illis artibus , per cuius propoſitionem redduntur aliæ inferiores artes directæ in ſuis actibus,quo etiam modo lumen ſuperioris angeli inferiorem illuminantis , explicando & proponendo obiectum , ipſum illuminat: ſic ſimiliter , hoc ipſo quod Logica proponit aliis ſcientiis conceptus obiectiuos, per intentiones Logicales ordinatos , ſine alio reali influxu eas dirigit in ſuis actibus , vtpote qui tendentes

te, ad dirigendum ſcientificè, & non cognoſcere ſcientificè ea, quæ docet: ſed hoc ipſo quod docente vtitur, ea vtitur ad dirigendum ſcientificè: Ergo non poteſt Logica vti docente, & non cognoſcere ſcientificè ea quæ docet. Maior ſupponitur certa ex terminis. *Probatur Minor* vſus alicuius ſcientifici ad dirigendum, non niſi ad dirigendum ſcientificè eſſe poteſt, ſed hoc ipſo quod vtens logica vtitur docente, vtitur aliquo ſcientifico, eius ſcilicet principiis ſcientificis ad intellectum dirigendum vt per ſe patet Ergo hoc ipſo quod vtens Logica docente vtitur, eâ vtitur ad dirigendum ſcientificè: Ergo hoc ipſo quod vtitur docente, cognoſcere debet ſcientificè, quæ iſta docet: Ergo hoc ipſo quod Logica vtens, vtitur docente, (quod eſt primum præmiſſum principium) hoc ipſo ſequitur, vtentem Logicam eſſe eundem realiter habitum cum docente.

Probatur 2. concluſio ex ſecundo præmiſſo principio. *Vſus Logicæ eſt propriè & rigorosè directiuus*: Ergo docens Logica eſt idem realiter habitus cum vtente. *Probatur conſequentia*, hoc ipſo quod poteſt Logica docens idem quod vtens, eſt hoc ipſo idem realiter habitus cum vtente, ſed hoc ipſo quod vſus vtentis Logicæ eſt rigorosè directiuus, poteſt Logica docens idem quod vtens: Ergo hoc ipſo quod vſus Logicæ eſt rigoroſe directiuus, Logica docens eſt idem habitus cum docente. Maior patet ex terminis, alias multiplicarentur entia ſine neceſſitate, cum fieret per duos habitus; quod poſſet fieri per vnum. *Probatur Minor*: poteſt in hoc caſu Logica docens idem quod vtens, ſi poteſt vſum habere directiuum; ſed poteſt vſum habere directiuum: Ergo caſu quo vſus vtentis Logicæ eſt directiuus, poteſt habitus Logicæ docentis idem quod vtens. Maior ſupponitur certa; cum id quod poteſt in hoc caſu

Logica

Logica vtens, ſit vſum habere directiuum. *Probatur Minor*, vſum habere directiuum eſt facere, quod actum eliciat intellectus ordinatum; ſed hoc poteſt facere habitus Logicæ docentis: Ergo & poteſt vſum habere directiuum. Maior per ſe patet. *Probatur Minor*: per hoc præcisè, quod intellectui proponitur ordinatum obiectum, actum elicit ordinatum, cum naturaliter tendat ad obiectum propoſitum, & illud naturaliter repreſentet vt iam dictum eſt: ſed negari non poteſt, poſſe docentem Logicam proponere intellectui ordinatum obiectum ordinatum inquam per ſecundas intentiones; cum hoc ipſo quod docet definitionem conſtare genere & differentia, v.g. poſſit obiectum aliquod attingere, ſub ratione generica & differentiali, & conſequenter ordinatum: Ergo poteſt facere habitus Logicæ docentis, quod ſuum eliciat actum intellectus, circa ordinatum objectum: Ergo poteſt habitus ille docentis logicæ vſum habere directiuum; Ergo hoc ipſo quod vſus vtentis Logicæ eſt directiuus, poteſt Logica docens ſeu habitus Logicæ docentis idem quod vtens: Ergo hoc ipſo quod vſus Logicæ vtentis eſt directiuus (quod eſt ſecundum præmiſſum principium) ſequitur hoc ipſo vtentem Logicam eſſe eundem realiter habitum cum docente.

Probatur 3. ex tertio præmiſſo principio. *Logica docens non eſt tantum doctrinam tradens, ſed & vſum docens*: Ergo non eſt Logica vtens nouus & alius realiter habitus à docente: *Probatur conſequentia*: nouus habitus non requiritur, niſi vbi noua occurrit difficultas: ſed hoc ipſo quod Logica docens non eſt tantum doctrinam tradens, ſed & vſum docens, ſeu vtendi modum, non occurrit ad vtendum noua difficultas: Ergo hoc ipſo quod eſt vſum docens, non eſt Logica vtens nouus & alius ab eâ realiter habitus. Maior ſupponitur & conceditur *Probatur Minor*: non maior

adeſt

adeſt difficultas ad vtendum in materiâ inde terminata , quam in materia determinatâ : ſed docens Logica , vſum ſeu vtendi modum docendo , de facto vtitur in materiâ indeterminatâ : Ergo & hoc ipſo quod vſum docet, ſine difficultate vti poteſt in materia determinatâ , ſiue in quacumque materiâ. Maior ſupponitur certa , cum materia indeterminata , in quâ fit vſus , ſit loco determinatæ ſuppoſita , adeoque quâ facilitate fit vſus in illa , eadem facilitate fieret & vſus in iſtâ, ſi apponeretur.

Probatur Minor : non aliter docere ſolet Logica docens vſum formæ ſyllogiſticæ , ſeu doctrinæ de ea traditæ , quam exemplum apponendo in litteris alphabeticis , dicendo , v. g. *omne B eſt A*, vt ſupponitur ; *ſed omne C eſt B*, vt etiam ſupponitur : *Ergo omne C eſt A* : ſed litteræ alphabeticæ ſunt ibi materia indeterminata , ſeu loco determinatæ ſuppoſita : Ergo docens Logica vſum,ſeu vtendi modum docendo, de facto & ſine difficultate vtitur in materiâ indeterminatâ : Ergo hoc ipſo quod Logica docens non eſt tantum doctrinam tradens , ſed & vſum docens,poteſt ſine nouâ difficultate vti in quacumque materiâ. Ergo hoc ipſo quod Logica docens non eſt tantum doctrinam tradens, ſed & vſum docens (quod eſt tertium præmiſſum principium) ſequitur hoc ipſo vtentem Logicam eſſe realiter eundem habitum cum docente.

Soluuntur obiectiones.

Obiicies 1. Si Logica docens & vtens eſſent vnus & idem habitus,quod incompatibile eſſet cum vno , eſſet etiam incompatibile cum altero ; ſed quod eſt incompatibile cum habitu Logicæ vtentis,non propterea incompatibile eſt cum habitu Logicæ docentis:Ergo Logica docens & vtens non ſunt vnus &idem habitus. Maior

Videantur alia concluſionis fundamenta in reſponſionibus obiectionũ

Digitized by Google

Maior per ſe patet. *Probatur Minor* habitus erroneus circa vſum Logicæ incompatibilis eſt, cum habitu Logicæ vtentis ; ſed non eſt incompatibilis , cum habitu Logicæ docentis : Ergo quod incompatibile eſt cum vno, non propterea eſt incompatibile cum altero. Maior ſupponitur certa , ſicut enim actus habitus erronei , circa vſum Logicæ non eſt compatibilis , cum actu ſcientifico , circa eundem vſum , ita nec conſequenter habitus erroneus, cum ipſo habitu ſcientifico Logicæ vtentis. *Probatur Minor*, per actum erroneum generatur habitus erroneus , ſicut per ſcientificum actum habitus ſcientificus ; ſed fieri poteſt , quod cum habitu Logicæ docentis erret aliquis , circa vſum : Ergo & habitus erroneus circa vſum Logicæ ſtare poteſt , cum habitu Logicæ docentis.

Reſpondeo diſtinguendo maiorem ſi Logica docens & vtens eſſent vnus & idem habitus, quod incompatibile eſſet cum vno, eſſet etiam cum altero incompatibile , ſumpto ly vno & ly altero adæquatè,& ſecundum omnem ſuam extenſionem , concedo maiorem : ſumpto ly vno vel ly altero inadæquate, ſeu non ſumpto, cum omni ſua extenſione , nego maiorem. Similiter diſtinguo minorem : ſed quod eſt incompatibile cum Logica vtente , non eſt incompatibile cum Logica docente , ſumpta ly Logicâ docente inadæquatè tantum , concedo ; ſumpta adæquatè , & pro omni ſua extenſione , nego minorem ; & conſequentiam pro quo dico , quod ſicut habitus quilibet ſcientificus , ſi ſumatur ſolum inadæquatè , prout ſcilicet dicit aſſenſum ſcientificum , circa vnam tantum concluſionem , poteſt tunc compati cum habitu erroneo , circa ſecundam de eodem obiecto concluſionem, abſque eo quod adveniente deinde aſſenſu ſcientifico , circa eandem ſecundam concluſionem & habitum circa illam erroneum excludente,nouus propterea addatur & generetur habitus;

Nota.

habitus ;quia ſcilicet quod cum primo aſſenſu ſcientifico compateretur erroneus habitus circa ſecundam concluſionem, proueniebat illud ex eo, quod habitus per primum illum aſſenſum generatus, nondum habeat omnem, quam poteſt habere extenſionem, vnde vlterius fit, quod per ſolam ſui extenſionem, & applicationem, ſine nouo per conſequens habitu, poſſit deinde excludere erroneum illum habitum: ſic ſimiliter, quamuis ſumpta Logica inadæquatè ſolum, ſeu præciſè ſecundum quod eſt doctrinam tradens, poſſit cum ea erroneus compati habitus circa vſum, ex eo ſcilicet, quod cum eâ ita ſumptâ poſſit quis errare in vtendo, licet regulariter loquendo illud non fiat, non propterea ſequitur quod alius ſit habitus ab habitu vtentis, nec quod per actum vtentis, per quem deinde excluditur erroneus ille habitus nouus addatur & generetur habitus; ex eo ſcilicet, quod, vt dictum fuit ſupra, hoc non ita contingit, niſi ex eo quod tunc habitus docentis non habet ſumi niſi inadæquatè, loquendo non de ſubſtantiâ, ſed de perfectione habitus, nec adhuc tunc habebat omnem, quam poteſt habere extenſionem; ex quo vlterius fit, quod per ſolam ſui extenſionem, ſeu applicationem, ſine nouo per conſequens habitu, poſſit deinde excludere erroneum illum habitum circa vſum.

Inſtabis: extenſio, hoc ipſo quod talis: petit eſſe, ſeu fieri ſupra eandem, ſeu ſimilem materiam, ſed vſus ille Logicæ, medio quo excluditur erroneus ille habitus, non elicitur circa ſimilem materiam Logicæ docentis: Ergo non habetur vſus ille ex ſola extenſione habitus Logicæ docentis, vt intendit præfata reſponſio. Maior ſupponitur certa cum enim in extenſione ſit eadem forma, aut quaſi forma quæ extenditur, debet conſequenter ſupponi eadē, ſeu ſimilis materia ſupra quam fiat extenſio. *Probatur Minor:*

habitus

habitus Logicæ docentis, inquantum talis, verſatur circa propriam & logicalem materiam, cum vt talis examinet principia, & proprietates ſui obiecti : Sed vſus Logicæ eſt vt plurimum, circa materiam aliarum ſcientiarum: Ergo vſus ille Logicæ, medio quo excluditur erroneus ille habitus, non elicitur, aut poteſt non elici circa materiam eandem, ſeu ſimilem Logicæ docentis.

Reſpondeo negando minorem ad cuius probationem Diſtinguo minorem; ſed vſus Logicæ eſt vt plurimum circa materiam aliarum ſcientiarum, cum excluſione propriæ & logicalis materiæ, nego minorem: circa materiam aliarum ſcientiarum, prout ſubinduentem propriam Logicæ docentis materiam, concedo minorem; & nego conſequentiam ſenſus ergo ſolutionis eſt, quod quia non verſatur vſus ille Logicæ circa materiam aliarum ſcientiarum, niſi inquantum ſuper eam applicat, quæ per ſe conſiderantur à Logica docente, principia ſcilicet ſecundarum intentionum, quæ tradit & docet, conſequenter fit, quod quamuis illud, circa quod materialiter verſatur vſus Logicæ, ſit vt plurimum materia aliarum ſcientiarum, illud tamen, circa quod verſatur formaliter, ſeu ratione cuius habet verſari circa præfatam materiam, ſit propria Logicæ docentis materia; ac proinde, cum ſit ibi continuatio, ſiue extenſio materiæ, debet per conſequens eſſe & continuatio, ſiue extenſio formæ, ſeu habitus non autem variatio, aut additio noui habitus per talem vſum.

Obiicies 2. ea quæ non ſunt vnum ſpecie, multo minus eſſe poſſunt vnum & idem realiter: Sed Logica docens & vtens non ſunt vnum ſpecie, ſiue vnius ſpeciei; Ergo Logica docens & vtens, non ſunt, nec eſſe poſſunt realiter & entitatiuè vnus & idem habitus. Maior eſt certa, cum enim vnitas realis ſit vnitas numerica, aut ſaltem eam inuoluat, & vnitas

nume

numerica ſit maxima vnitatum, conſequenter ſit quod ea, quæ non ſunt vnum ſpecie, non poſſint eſſe vnum realiter, cum id quod non habet minus in aliqua linea, ſiue vnitatis ſiue cuiuſuis alterius, non poſſit in eadem linea habere maius, ſeu maximum. *Probatur Minor*: quæ per ſe primo reſpiciunt diſtincta ſpecie, eſſe non poſſunt vnius ſpeciei; Sed Logica docens & Logica vtens reſpiciunt per ſe primo diſtincta ſpecie: Ergo non poſſunt eſſe vnius ſpeciei. Maior eſt certa, cum ea quæ per ſe primo reſpiciunt ſpecie diſtincta, habeant ſpecificatiua diuerſa, ex eo ſcilicet, quod vnumquodque ſpecificatur ab eo, quod per ſe primo reſpicit. *Probatur Minor*: res & vſus rei non poſſunt non diſtingui ſpecie cum vſus rei dici non poſſit res in recto, ſed in obliquo tantum. ſubindeque nec habeat definitionem rei ſibi communem: Sed Logica docens per ſe primo reſpicit rem, ſiue doctrinam, cuius Logica vtens per ſe primo reſpicit vſum: Ergo Logica docens & vtens reſpiciunt per ſe primo ſpecie diuerſa.

Reſpondeo negando minorem, data ſcilicet non tamen conceſſa maiori. Ad ſecundum vero nego ſimiliter minorem. Ad tertium autem, in quo videtur ſita vis argumenti; Reſpondeo primo negando maiorem; vſus namque rei, cum ſit aliquid rei, nec ſit res ipſa, eſt per conſequens aut ſaltem quaſi eſt modus rei: vnde cum modus rei inquantum talis non conſtituat genus aliquod, nec aliquam ſpeciem, vt dicunt Philoſophi, eo quod non ſit completum ens, ſed reducatur ad genus & ſpeciem rei, cuius eſt modus, conſequenter ſit quod vſus rei reducatur ad ſpeciem, rei cuius eſt vſus; ſicque tantum abeſt, quod exinde inferri debeat ſpecifica diſtinctio inter habitus Logicæ docentis & vtentis, quin potius argumentum colligitur in contrarium, quod quidem ſic conſtruo. Ad eundem ſpectat habitum agere de

re,

re, & de modo rei, cum modus præcipuè in eſſe ſcibili reducatur ad ſpeciem rei, cuius eſt modus: Sed doctrina Logicæ & doctrinæ vſus, ſe habent vt res & modus rei, cum vſus ſit aliquid rei, nec tamen ſit res ipſa, quod quidem eſt proprium modi: Ergo ad eundem ſpectat habitum doctrinam tradere logicalem, & vti doctrina ſaltem quantum eſt ex parte vſus rei, & rei cuius eſt vſus, vel

Reſpondeo 2. Diſtinguendo eandem maiorem ſic: res & vſus rei non poſſunt non diſtingui ſpecie loquendo in eſſe entis, tranſeat: loquendo in eſſe ſcibili, ſubdiſtinguo, ſi ſub eadem abſtractione à materia non attingantur, concedo: ſecùs nego; & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam cuius quidem ſolutionis ſenſus eſt, quod ſicut poteutia viſiua, v.g. ad plures colores in eſſe entis ſpecie diſtinctos, abſque aliqua formali ſui diuerſitate terminatur, quia omnes prædicti colores in ratione formali obiecti viſus, nullam prorſus formalem habent diuerſitatem; ſic ſimiliter, quia ſcientiæ, inquantum tales formaliter, tendunt in ſua obiecta, ſub ratione abſtractionis à materia, cum in tantum aliquid eſt directe cognoſcibile, inquantum eſt immateriale; propterea fit quod ab illis ſub hac ratione acceptis, vnitatem & diſtinctionem accipiant, formalem & ſpecificam quia igitur doctrina, quam tradit Logica docens; & vſus illius, in eadem conueniunt abſtractione à materia, cum doctrinæ vſus ſit ipſamet doctrina vt applicata, propterea fit, quod quantumcumque videantur diſtingui doctrina Logicæ, eiuſque vſus, non tamen ſufficienter diſtinguantur in eſſe ſcibili, ſeu in eſſe obiecti, vt inter docentem & vtentem Logicam, arguant diuerſitatem ſpecificam & formalem. Porro dixi ſupra in principio reſponſionis (data ſed non conceſſa maiori) non enim reputo ego inconueniens, *Nota.* poſſe aliqua duo adunari entitatiuè & realiter,

ter, & tamen diſtingui quaſi ſpecificè, cum non repugnet fundari in eadem entitate reſpectus ad oppoſita, qui conſequenter in tali entitate arguent virtualitates formaliter, & quaſi ſpecificè diſtinctas; quod quidem patet in actione & paſſione, quæ licet in eadem entitate motus entitatiuè & realiter adunentur, ratione tamen reſpectuum ad oppoſita, habent ſpecificè imo & genericè ab inuicem diſtingui.

Inſtabis: abſtractio à materia ex genere ſuo eſt tantum triplex, puta à materia ſingulari, & hæc conuenit phyſicis; à materia ſenſibili, ſeu ſenſibilibus accidentibus affectâ, & hæc conuenit mathematicis; & tandem ab omni materiâ, quæ quidem conuenit Metaphyſicis: Sed quæ reſpiciuntur à Logica docente & vtente diſtinguntur ab illis omnibus; Ergo non reſpiciuntur, contra ſolutionem datam, ſub vna communi abſtractione à materia, in qua adunentur.

Reſpondeo ad maiorem, quod quamuis abſtractio à materia, ex primâ ſui diuiſione, ſit tantum triplex, ex ſubdiuiſione tamen eſt quintuplex, in quo quidem quinario numero, vna eſt abſtractio, quæ logicalibus reſpondet. Etenim abſtractio illa tertia, ſcilicet ab omni materia, alia eſt abſtractio poſitiua ab omni materia, & hæc eſt, quæ conſtituit obiectum Metaphyſicæ vnum in eſſe ſcibilis & obiecti; quia quamuis plura, de quibus agit Metaphyſica, in materia, realiter ſint, illa tamen vt à Metaphyſica attinguntur, poſitiuè ab omni materiâ abſtrahunt cum attingantur ſub præciſa ratione entis: alia vero eſt abſtractio ab omni materia, quæ dicitur negatiua; & hoc genere abſtractionis dicuntur obiectum Theologiæ, & Logicæ abſtrahere ab omni materia, ex eo ſcilicet, quod in omni materia realiter non ſunt;

ſunt ; ad differentiam obiecti metaphyſicæ, quod cum ſecundum plura, quæ implicat, ſit realiter in materia, ideo ſecundum quod à metaphyſica, attingitur, dicitur poſitiuè à materia abſtrahere. Neque propterea ſequitur, quod conueniant Theologia & Logica in eſſe ſcibilis & obiecti, quia negatiuè vtraque abſtrahit ab omni materia. Hæc enim negatiua abſtractio obiecti à materiá eſt duplex, alia quæ prouenit ex ſumma perfectione & actualitate obiecti, & talis eſt ea quæ dicitur abſtrahere obiectum Theologiæ, quod quidem, propter ſuam perfectionem & actualitatem ſummam, eſt omnis materiæ & potentialitatis expers: alia autem eſt negatiua abſtractio, quæ potius ex obiecti imperfectione prouenit; & talis eſt ea, quæ dicitur abſtrahere obiectum Logicæ, quod quidem cum ſit minimæ & minutiſſimæ entitatis, materiam non habet, ſicque non propterea adunantur obiectum Logicæ & Theologiæ, in ratione formali abſtractionis à materia; nec conſequenter in eſſe obiecti aut ſcibilis.

Obiicies 3. ſi habitus vtentis Logicæ eſſet idem realiter, cum habitu docentis, eſſet etiam per actus ſolius docentis acquiſitus; Sed per actus docentis Logicæ, vt tales, non poteſt habitus vtentis Logicæ acquiri; Ergo non ſunt vnus & idem realiter habitus. Maior eſt certa, cum enim habitus Logicæ docentis per ſolos illius actus acquiratur, per eos etiam, præcisè vt ſunt docentis Logicæ, acquiri debet & habitus vtentis, ſi ſupponantur vnus & idem habitus. *Probatur Minor*: non aliter acquiritur habitus, quam per actus ſimiles iis, quos producit; Sed actus, quos producit habitus Logicæ vtentis, ſimiles non ſunt actibus Logicæ docentis: Ergo nec poteſt acquiri talis habitus per actus Logicæ docentis, in quantum tales.

Reſ

Reſpondeo negando minorem ; cùm enim per actus Logicæ docentis, talis acquiratur habitus, vt dictum fuit in probatione tertia concluſionis qui ſine difficultate vti poſſit ea, quam docet, doctrinâ in materiâ indeterminatâ, cum de facto ſic ea vtatur, vt pote qui non eſt tantum doctrinam tradens, ſed & vſum docens; nec ſit maior difficultas ad vtendum in materiâ determinatâ, vt ibidem dictum fuit, quam in materia in determinatâ, conſequenter fit, quod per actus docentis Logicæ, ſit acquiſitus habitus, qui poſſit de facili & ſine difficultate vſum elicere in omni materia ; ſubindeque quod acquiſitus ſit & habitus Logicæ vtentis. Ad probationem vero diſtinguo Maiorem ; non aliter acquiritur habitus, quam per actus ſimiles iis, quos producit ; ſi ſermo ſit de acquiſito habitu, quantum ad omnem ſui perfectionem & extenſionem ; concedo : ſi autem ſermo ſit de acquiſito habitu, ſolum quantum ad ſui ſubſtantiam, nego Maiorem, quod ſcilicet per eos tantum actus ſit acquiſitus, qui ſimiles ſunt iis, quos producit, ſeu quod non alios poſſit actus producere, quam eos, ſeu iis ſimiles, per quos fuit acquiſitus. Certum enim eſt apud omnes fere Philoſophos, quod habitus cuiuſlibet ſcientiæ, loquendo quantum ad ſubſtantiam & entitatem, acquiritur per primos, imo & per primum illum actum, per quem aliqua demonſtratur concluſio de obiecto, cum tunc quidditate obiecti cognitâ non indigeat, niſi ſpeciebus aliarum concluſionum repreſentatiuis, vt ſimiliter eas de eodem obiecto demonſtret ; & quidem ſine difficultate : nihilominus certum etiam eſt, quod actus, quos deinde elicit adeptis huiuſmodi ſpeciebus repreſentatiuis, ſimiles non ſunt, ſaltem materialiter primo illi actui, per quem fuit quantum ad ſubſtantiam acquiſitus, & quod poteſt alios etiam actus elicere, ex eo ſcilicet, quod tunc perficitur & extenditur habitus

bitus. Vnde nec mirari debemus, quod alios tunc poſſit producere actus, cum vnumquodque plus poſſit, dum ſic perfectum eſt, quam poſſit ſumptum tantummodo eſſentialiter & ſubſtantialiter: ſic ergo à pari, quamuis habitus Logicæ vtentis ſit, quantum ad ſubſtantiam productus, per actus Logicæ docentis, per quos ſcilicet fuit habitus Logicæ docentis, acquiſitus, non tamen propterea ſequitur, quod talis habitus ita acquiſitus per actus Logicæ docentis, non niſi actus docentis Logicæ poſſit producere, cum adhuc ſtet, quod adhuc extendi poſſit, ac perfici: & vnumquodque in extenſione & perfectione ſua, aliud & magis poſſit, quam inextensè, ſeu mere eſſentialiter & ſubſtantialiter ſumptum.

Inſtabis: impoſſibile eſt, quod aliter acquiratur habitus, etiam quantum ad ſubſtantiam, quam per actus ſimiles iis, quos producit: Sed actus, quos producit Logica vtens, ſimiles non ſunt iis, quos producit Logica docens. vt ſupponitur, & per ſe patet; Ergo contra ſolutionem datam, non poteſt habitus Logicæ vtentis, non tantum quoad perfectionem, ſed neque quantum ad ſubſtantiam acquiri, per actus Logicæ docentis. *Probatur Maior*: habitus etiam, quantum ad ſubſtantiam, eſt habilitas quædam atque facilitas ad actus ſingulos, quos producit; Sed ſi alios produceret actus, quam eos, ſeu iis ſimiles, per quos fuit acquiſitus; non importaret talem habilitatẽ; atque facilitatẽ Ergo impoſſibile eſt, quod habitus etiam quoad ſubſtantiã per alios acquiratur actus, quam per eos, ſeu iis ſimiles, quos producit. Maior conceditur ab omnibus. *Probatur Minor*: ideo importat habitus ad actus ſuos habilitatem, atque facilitatem, quia per repetitionem ſimilium actuum fuit acquiſitus: Sed ſi alios actus produceret, quam eos, ſeu iis ſimiles, per quos fuit acquiſitus, non habe-

re

ret locum hæc repetitio, nec valeret hæc ratio, vt patet: Ergo ſi alios actus produceret, quam eos ſeu iis ſimiles, per quos fuit acquiſitus, non eſſet habitus, ad actus ſuos ſingulos habilitas quædam, atque facilitas,

Reſpondeo negando minorem primi & ſecundi argumenti. Ad tertium autem, in quo ſita videtur difficultas, nego maiorem, quod ſcilicet, ideo tantum ſit habitus ad actus ſuos ſingulos, habilitas atque facilitas, quia non niſi per repetitionem ſimilium actuum, fuit acquiſitus; alia namque eſt cauſa, & ratio præfatæ habilitatis, dicendo ſcilicet, ex eo etiam prouenire habilitatem illam ad actus ſingulos, quia actus ſinguli talis ſunt naturæ, quod vnus non addit ſpecialem difficultatem, ſupra alterum; & hoc quidem patet euidenter in habitibus infuſis, v. g. charitatis & ſpei; quamuis enim illi non fuerint per repetitionem ſimilium actuum acquiſiti, ſunt tamen adhuc habilitas & facilitas ad actus ſingulos, ex eo ſcilicet, quod actus ſperans gloriam corporis; v. g. non addit ſpecialem difficultatem, ſuper actum ſperantem gloriam animæ; quia igitur actus vtentis Logicæ, nouam non addunt difficultatem ſuper actus docentis Logicæ, vt abunde colligitur ex dictis ſupra, & præcipuè ex ſecunda probatione concluſionis, vbi ſcilicet ex principio illo, quod vſus Logicæ eſt propriè directiuus, euidenter oſtenſum fuit poſſe docentem Logicam omne, quod vtens, cum poſſit vſum habere directiuum, ex eo ſcilicet, quod poteſt intellectui proponere ordinatum obiectum, circa quod ſuum abſque errore actum eliciat intellectus, conſequenter fit, quod quamuis habitus vtentis Logicæ acquiſitus non ſit quoad ſubſtantiam, per repetitionem ſimilium actuum, quos producit, vt vtens eſt, adhuc tamen eſſe poſſit habilitas ad tales actus, ex eo ſcilicet: quod intellectui proponere obiecta ſecundo intentionaliter or-

dinata, in quo conſiſtit vſus Logicæ, vtpote directiuus, non effectiuus, non addit ſpecialem difficultatem ſuper actus docentis Logicæ, quæ quidem habet attingere ſecundas illas intentiones, obiecta ordinantes, & conſequenter obiecta per eas ordinata poteſt de facili attingere, ſubindeque & intellectui proponere: neque enim attingentia formæ in concreto, addit ex parte formæ ſpecialem difficultatem ſuper attingentiam eiuſdem formæ in abſtracto, nec ad alium ſpectat habitum agere de forma in abſtracto, & ad alium de forma in concreto, ſubindeque nec ad alium ſpectat habitum attingentia ſecundarum intentionum, obiecta ordinantium, & ad alium attingentia, ac propoſitio obiectorum per ſecundas intentiones ordinatorum, in qua quidem vltima attingentia & propoſitione conſiſtit, vt dictum fuit, vſus præfatus Logicæ, vtpote propriè & rigorosè directiuus.

Nota.

Obiicies 4. obiecta, quæ in eſſe obiecti diſtincta ſunt atque diuerſa, non poſſunt attingi per vnum & eundem habitum; Sed obiectum Logicæ docentis non tantum in eſſe rei, ſed etiam in eſſe obiecti, diſtinguitur ab obiecto vtentis: Ergo ad hæc non ſufficit idem entitatiuè habitus. Maior ſupponitur certa: obiectum enim conſideratum in eſſe obiecti, habet reſpici ab eo, cuius eſt obiectum, eiuſque terminare reſpectum, ſubindeque non poteſt in eſſe obiecti, eſſe diuerſum, niſi in quantum reſpicitur à diuerſis. *Probatur Minor*: diſtingui aliqua in eſſe ſcibilis, idem eſt ac diſtingui in eſſe obiecti; Sed obiectum Logicæ docentis diſtinguitur ab obiecto vtentis, in eſſe ſcibilis: Ergo & diſtinguitur in eſſe obiecti. Maior per ſe patet, *Probatur Minor*: non maior poteſt dari diſtinctio, inter duo aliqua in aliqua ratione, quam ea, quæ datur per habere, & non habere: Sed obiectum Logicæ docentis rationem habet ſcibilis, quam non habet obiectum

Logicæ

Logicæ vtentis, cum hoc ſit vſus quidam in actu exercito, & conſequenter quid contingens, vt obiectum eſt: Ergo obiectum Logicæ docentis diſtinguitur ab obiecto vtentis, in eſſe ſcibilis.

Reſpondeo 1. diſtinguendo maiorem: obiecta, quæ in eſſe obiecti diſtincta ſunt, non poſſunt attingi per vnum & eundem habitum, ſi taliter in eſſe obiecti diſtincta ſunt, quod nullum inter ſe ordinem ſeruent; concedo maiorem: ſi autem cum hoc, quod in eſſe obiecti diſtincta ſunt, ſeruent inter ſe ordinem primarij & ſecundarij, nego maiorem; ſiquidem ex ratione talis ordinis, petunt ab vno & eodem attingi habitu; cum tunc ex æquo non attingantur, qualiter tamen attingerentur, ſi à diuerſis habitibus attingerentur: dato autem quod objectum Logicæ docentis, & obiectum vtentis aliqualiter diſtinguantur in eſſe objecti, cum hoc tamen ſtat, quod inter ſe præfatum ſeruent ordinem primarij & ſecundarij, cum primo & primario intendatur cognitio obiecti docentis Logicæ, quod quidem patet ex eo, quod hæc propter ſe intenditur; cum tamen vſus non propter ſe eliciatur, ſed propter aliud, eòque tendat, vel vt habeatur aſſenſus ſcientificus de obiecto Logicæ docentis, dum ſcilicet fit talis vſus, ſiue conſtructio in propria materia Logicali, vel vt habeatur aſſenſus ſcientificus de obiecto aliarum ſciẽtiarum, dum ſcilicet per earum materiam vagatur. Neque huic præfato ordini, obeſt præfata diſtinctio obiectorum, vel actuum in eſſe obiecti, ſeu in rationibus formalibus: patet enim quod amor, deſiderium, & gaudium ſunt tria, ſeu actus tres formaliter, & in rationibus formalibus diſtincti, & nihilominus procedunt ordinatè, & inter ſe ſeruant præfatum ordinem primarij & ſecundarij, ex quo vlterius fit, quod quamuis ſint ita formaliter diſtincti, adhuc tamen ab eodem procedant habitu charitatis.

habitus Logicæ docentis, inquantum talis, verſatur circa propriam & logicalem materiam, cum vt talis examinet principia, & proprietates ſui obiecti : Sed vſus Logicæ eſt vt plurimum, circa materiam aliarum ſcientiarum : Ergo vſus ille Logicæ, medio quo excluditur erroneus ille habitus, non elicitur, aut poteſt non elici circa materiam eandem, ſeu ſimilem Logicæ docentis.

Reſpondeo negando minorem ad cuius probationem Diſtinguo minorem; ſed vſus Logicæ eſt vt plurimum circa materiam aliarum ſcientiarum, cum excluſione propriæ & logicalis materiæ, nego minorem : circa materiam aliarum ſcientiarum, prout ſubinduentem propriam Logicæ docentis materiam, concedo minorem ; & nego conſequentiam ſenſus ergo ſolutionis eſt, quod quia non verſatur vſus ille Logicæ circa materiam aliarum ſcientiarum, niſi inquantum ſuper eam applicat, quæ per ſe conſiderantur à Logica docente, principia ſcilicet ſecundarum intentionum, quæ tradit & docet, conſequenter fit, quod quamuis illud, circa quod materialiter verſatur vſus Logicæ, ſit vt plurimum materia aliarum ſcientiarum, illud tamen, circa quod verſatur formaliter, ſeu ratione cuius habet verſari circa præfatam materiam, ſit propria Logicæ docentis materia; ac proinde, cum ſit ibi continuatio, ſiue extenſio materiæ, debet per conſequens eſſe & continuatio, ſiue extenſio formæ, ſeu habitus non autem variatio, aut additio noui habitus per talem vſum.

Obiicies 2. ea quæ non ſunt vnum ſpecie, multo minus eſſe poſſunt vnum & idem realiter: Sed Logica docens & vtens non ſunt vnum ſpecie, ſiue vnius ſpeciei; Ergo Logica docens & vtens, non ſunt, nec eſſe poſſunt realiter & entitatiuè vnus & idem habitus. Maior eſt certa, cum enim vnitas realis ſit vnitas numerica, aut ſaltem eam inuoluat, & vnitas

nume

numerica ſit maxima vnitatum, conſequenter ſit quod ea, quæ non ſunt vnum ſpecie, non poſſint eſſe vnum realiter, cum id quod non habet minus in aliqua linea, ſiue vnitatis ſiue cuiuſuis alterius, non poſſit in eadem linea habere maius, ſeu maximum. *Probatur Minor*: quæ per ſe primo reſpiciunt diſtincta ſpecie, eſſe non poſſunt vnius ſpeciei; Sed Logica docens & Logica vtens reſpiciunt per ſe primo diſtincta ſpecie: Ergo non poſſunt eſſe vnius ſpeciei. Maior eſt certa, cum ea quæ per ſe primo reſpiciunt ſpecie diſtincta, habeant ſpecificatiua diuerſa, ex eo ſcilicet, quod vnum quodque ſpecificatur ab eo, quod per ſe primo reſpicit. *Probatur Minor*: res & vſus rei non poſſunt non diſtingui ſpecie cum vſus rei dici non poſſit res in recto, ſed in obliquo tantum, ſubindeque nec habeat definitionem rei ſibi communem: Sed Logica docens per ſe primo reſpicit rem, ſiue doctrinam, cuius Logica vtens per ſe primo reſpicit vſum: Ergo Logica docens & vtens reſpiciunt per ſe primo ſpecie diuerſa.

Reſpondeo negando minorem, data ſcilicet non tamen conceſſa maiori. Ad ſecundum vero nego ſimiliter minorem. Ad tertium autem, in quo videtur ſita vis argumenti; Reſpondeo primo negando maiorem; vſus namque rei, cum ſit aliquid rei, nec ſit res ipſa, eſt per conſequens aut ſaltem quaſi eſt modus rei: vnde cum modus rei inquantum talis non conſtituat genus aliquod, nec aliquam ſpeciem, vt dicunt Philoſophi, eo quod non ſit completum ens, ſed reducatur ad genus & ſpeciem rei, cuius eſt modus, conſequenter ſit quod vſus rei reducatur ad ſpeciem, rei cuius eſt vſus; ſicque tantum abeſt, quod exinde inferri debeat ſpecifica diſtinctio inter habitus Logicæ docentis & vtentis, quin potius argumentum colligitur in contrarium, quod quidem ſic conſtruo. Ad eundem ſpectat habitum agere de

re, & de modo rei, cum modus præcipuè in eſſe ſcibili reducatur ad ſpeciem rei, cuius eſt modus: Sed doctrina Logicæ & doctrinæ vſus, ſe habent vt res & modus rei, cum vſus ſit aliquid rei, nec tamen ſit res ipſa, quod quidem eſt proprium modi: Ergo ad eundem ſpectat habitum doctrinam tradere logicalem, & vti doctrina ſaltem quantum eſt ex parte vſus rei, & rei cuius eſt vſus, vel

Reſpondeo 2. Diſtinguendo eandem maiorem ſic: res & vſus rei non poſſunt non diſtingui ſpecie loquendo in eſſe entis, tranſeat: loquendo in eſſe ſcibili, ſubdiſtinguo, ſi ſub eadem abſtractione à materia non attingantur, concedo: ſecùs nego; & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam cuius quidem ſolutionis ſenſus eſt, quod ſicut potentia viſiua, v.g. ad plures colores in eſſe entis ſpecie diſtinctos, abſque aliqua formali ſui diuerſitate terminatur, quia omnes prædicti colores in ratione formali obiecti viſus, nullam prorſus formalem habent diuerſitatem; ſic ſimiliter, quia ſcientiæ, inquantum tales formaliter, tendunt in ſua obiecta, ſub ratione abſtractionis à materia, cum in tantum aliquid eſt directe cognoſcibile, inquantum eſt immateriale; propterea fit quod ab illis ſub hac ratione acceptis, vnitatem & diſtinctionem accipiant, formalem & ſpecificam quia igitur doctrina, quam tradit Logica docens, & vſus illius, in eadem conueniunt abſtractione à materia, cum doctrinæ vſus ſit ipſomet doctrina vt applicata, propterea fit, quod quantumcumque videantur diſtingui doctrina Logicæ, eiuſque vſus, non tamen ſufficienter diſtinguantur in eſſe ſcibili, ſeu in eſſe obiecti, vt inter docentem & vtentem Logicam, arguant diuerſitatem ſpecificam & formalem. Porro dixi ſupra in principio reſponſionis (data ſed non conceſſa maiori) non enim reputo ego inconueniens, *Nota.* poſſe aliqua duo adunari entitatiuè & realiter,

ter, & tamen diſtingui quaſi ſpecificè, cum non repugnet fundari in eadem entitate reſpectus ad oppoſita, qui conſequenter in tali entitate arguent virtualitates formaliter, & quaſi ſpecificè diſtinctas; quod quidem patet in actione & paſſione, quæ licet in eadem entitate motus entitatiuè & realiter adunentur, ratione tamen reſpectuum ad oppoſita, habent ſpecificè imo & genericè ab inuicem diſtingui.

Inſtabis: abſtractio à materia ex genere ſuo eſt tantum triplex, puta à materia ſingulari, & hæc conuenit phyſicis; à materia ſenſibili, ſeu ſenſibilibus accidentibus affectâ, & hæc conuenit mathematicis; & tandem ab omni materiâ, quæ quidem conuenit Metaphyſicis: Sed quæ reſpiciuntur à Logica docente & vtente diſtinguntur ab illis omnibus; Ergo non reſpiciuntur, contra ſolutionem datam, ſub vna communi abſtractione à materia, in qua adunentur.

Reſpondeo ad maiorem, quod quamuis abſtractio à materia, ex primâ ſui diuiſione, ſit tantum triplex, ex ſubdiuiſione tamen eſt quintuplex, in quo quidem quinario numero, vna eſt abſtractio, quæ logicalibus reſpondet. Etenim abſtractio illa tertia, ſcilicet ab omni materia, alia eſt abſtractio poſitiua ab omni materia, & hæc eſt, quæ conſtituit obiectum Metaphyſicæ vnum in eſſe ſcibilis & obiecti; quia quamuis plura, de quibus agit Metaphyſica, in materia, realiter ſint, illa tamen vt à Metaphyſica attinguntur, poſitiuè ab omni materiâ abſtrahunt cum attingantur ſub præciſa ratione entis: alia vero eſt abſtractio ab omni materia, quæ dicitur negatiua; & hoc genere abſtractionis dicuntur obiectum Theologiæ, & Logicæ abſtrahere ab omni materia, ex eo ſcilicet, quod in omni materiá realiter non

ſunt;

ſunt ; ad differentiam obiecti metaphyſicæ, quod cum ſecundum plura , quæ implicat, ſit realiter in materia , ideo ſecundum quod à metaphyſica , attingitur , dicitur poſitiuè à materia abſtrahere. Neque propterea ſequitur , quod conueniant Theologia & Logica in eſſe ſcibilis & obiecti , quia negatiuè vtraque abſtrahit ab omni materia. Hæc enim negatiua abſtractio obiecti à materiâ eſt duplex , alia quæ prouenit ex ſumma perfectione & actualitate obiecti , & talis eſt ea quæ dicitur abſtrahere obiectum Theologiæ; quod quidem , propter ſuam perfectionem & actualitatem ſummam , eſt omnis materiæ & potentialitatis expers : alia autem eſt negatiua abſtractio , quæ potius ex obiecti imperfectione prouenit ; & talis eſt ea, quæ dicitur abſtrahere obiectum Logicæ , quod quidem cum ſit minimæ & minutiſſimæ entitatis , materiam non habet , ſicque non propterea adunantur obiectum Logicæ & Theologiæ , in ratione formali abſtractionis à materia ; nec conſequenter in eſſe obiecti aut ſcibilis.

Obiicies 3. ſi habitus vtentis Logicæ eſſet idem realiter , cum habitu docentis , eſſet etiam per actus ſolius docentis acquiſitus ; Sed per actus docentis Logicæ , vt tales , non poteſt habitus vtentis Logicæ acquiri ; Ergo non ſunt vnus & idem realiter habitus. Maior eſt certa , cum enim habitus Logicæ docentis per ſolos illius actus acquiratur , per eos etiam , præciſè vt ſunt docentis Logicæ, acquiri debet & habitus vtentis , ſi ſupponantur vnus & idem habitus. *Probatur Minor* non aliter acquiritur habitus , quam per actus ſimiles iis , quos producit ; Sed actus , quos producit habitus Logicæ vtentis , ſimiles non ſunt actibus Logicæ docentis : Ergo nec poteſt acquiri talis habitus per actus Logicæ docentis, in quantum tales.

Reſ

Reſpondeo negando minorem; cùm enim per actus Logicæ docentis, talis acquiratur habitus, vt dictum fuit in probatione tertia concluſionis qui ſine difficultate vti poſſit ea, quam docet, doctrinâ in materiâ indeterminatâ, cum de facto ſic ea vtatur, vt pote qui non eſt tantum doctrinam tradens, ſed & vſum docens; nec ſit maior difficultas ad vtendum in materiâ determinatâ, vt ibidem dictum fuit, quam in materia in determinatâ, conſequenter ſit, quod per actus docentis Logicæ, ſit acquiſitus habitus, qui poſſit de facili & ſine difficultate vſum elicere in omni materia, ſubindeque quod acquiſitus ſit & habitus Logicæ vtentis. Ad probationem vero diſtinguo Maiorem: non aliter acquiritur habitus, quam per actus ſimiles iis, quos producit; ſi ſermo ſit de acquiſito habitu, quantum ad omnem ſui perfectionem & extenſionem, concedo: ſi autem ſermo ſit de acquiſito habitu, ſolùm quantum ad ſui ſubſtantiam, nego Maiorem, quod ſcilicet per eos tantum actus ſit acquiſitus, qui ſimiles ſunt iis, quos producit, ſeu quod non alios poſſit actus producere, quam eos, ſeu iis ſimiles, per quos fuit acquiſitus. Certum enim eſt apud omnes fere Philoſophos, quod habitus cuiuſlibet ſcientiæ, loquendo quantum ad ſubſtantiam & entitatem, acquiritur per primos, imo & per primum illum actum, per quem aliqua demonſtratur concluſio de obiecto, cum tunc quidditate obiecti cognitâ non indigeat, niſi ſpeciebus aliarum concluſionum repreſentatiuis, vt ſimiliter eas de eodem obiecto demonſtret; & quidem ſine difficultate: nihilominus certum etiam eſt, quod actus, quos deinde elicit adeptis huiuſmodi ſpeciebus repreſentatiuis, ſimiles non ſunt, ſaltem materialiter primo illi actui, per quem fuit quantum ad ſubſtantiam acquiſitus, & quod poteſt alios etiam actus elicere, ex eo ſcilicet, quod tunc perficitur & extenditur habitus

bitus. Vnde nec mirari debemus, quod alios tunc poſſit producere actus, cum vnumquodque plus poſſit, dum ſic perfectum eſt, quam poſſit ſumptum tantummodo eſſentialiter & ſubſtantialiter: ſic ergo à pati, quamuis habitus Logicæ vtentis ſit, quantum ad ſubſtantiam productus, per actus Logicæ docentis, per quos ſcilicet fuit habitus Logicæ docentis, acquiſitus, non tamen propterea ſequitur, quod talis habitus ita acquiſitus per actus Logicæ docentis, non niſi actus docentis Logicæ poſſit producere, cum adhuc ſtet, quod adhuc extendi poſſit, ac perfici: & vnumquodque in extenſione & perfectione ſua, aliud & magis poſſit, quam inextensè, ſeu mere eſſentialiter & ſubſtantialiter ſumptum.

Inſtabis: impoſſibile eſt, quod aliter acquiratur habitus, etiam quantum ad ſubſtantiam, quam per actus ſimiles iis, quos producit: Sed actus, quos producit Logica vtens, ſimiles non ſunt iis, quos producit Logica docens. vt ſupponitur, & per ſe patet; Ergo contra ſolutionem datam, non poteſt habitus Logicæ vtentis, non tantum quoad perfectionem, ſed neque quantum ad ſubſtantiam acquiri, per actus Logicæ docentis. *Probatur Maior*: habitus etiam, quantum ad ſubſtantiam, eſt habilitas quædam atque facilitas ad actus ſingulos, quos producit; Sed ſi alios produceret actus, quam eos, ſeu iis ſimiles, per quos fuit acquiſitus, non importaret talem habilitatẽ; atque facilitatẽ Ergo impoſſibile eſt, quod habitus etiam quoad ſubſtantiã per alios acquiratur actus, quam per eos, ſeu iis ſimiles, quos producit. Maior conceditur ab omnibus. *Probatur Minor*: ideo importat habitus ad actus ſuos habilitatem, atque facilitatem, quia per repetitionem ſimilium actuum fuit acquiſitus: Sed ſi alios actus produceret, quam eos, ſeu iis ſimiles, per quos fuit acquiſitus, non habere

ret locum hæc repetitio, nec valeret hæc ratio, vt patet: Ergo ſi alios actus produceret, quam eos ſeu iis ſimiles, per quos fuit acquiſitus, non eſſet habitus, ad actus ſuos ſingulos habilitas quædam, atque facilitas,

Reſpondeo negando minorem primi & ſecundi argumenti. Ad tertium autem, in quo ſita videtur difficultas, nego maiorem, quod ſcilicet, ideo tantum ſit habitus ad actus ſuos ſingulos, habilitas atque facilitas, quia non niſi per repetitionem ſimilium actuum, fuit acquiſitus; alia namque eſt cauſa, & ratio præfatæ habilitatis, dicendo ſcilicet, ex eo etiam prouenire habilitatem illam ad actus ſingulos, quia actus ſinguli talis ſunt naturæ, quod vnus non addit ſpecialem difficultatem, ſupra alterum; & hoc quidem patet euidenter in habitibus infuſis, v. g. charitatis & ſpei; quamuis enim illi non fuerint per repetitionem ſimilium actuum acquiſiti, ſunt tamen adhuc habilitas & facilitas ad actus ſingulos, ex eo ſcilicet, quod actus ſperans gloriam corporis; v. g. non addit ſpecialem difficultatem, ſuper actum ſperantem gloriam animæ; quia igitur actus vtentis Logicæ, nouam non addunt difficultatem ſuper actus docentis Logicæ, vt abunde colligitur ex dictis ſupra, & præcipuè ex ſecunda probatione concluſionis, vbi ſcilicet ex principio illo, quod vſus Logicæ eſt propriè directiuus, euidenter oſtenſum fuit poſſe docentem Logicam omne, quod vtens, cum poſſit vſum habere directiuum, ex eo ſcilicet, quod poteſt intellectui proponere ordinatum obiectum, circa quod ſuum abſque errore actum eliciat intellectus, conſequenter fit, quod quamuis habitus vtentis Logicæ acquiſitus non ſit quoad ſubſtantiam, per repetitionem ſimilium actuum, quos producit, vt vtens eſt, adhuc tamen eſſe poſſit habilitas ad tales actus, ex eo ſcilicet: quod intellectui proponere obiecta ſecundo intentionaliter or-

Maior per ſe patet. *Probatur Minor* habitus erroneus circa vſum Logicæ incompatibilis eſt, cum habitu Logicæ vtentis; ſed non eſt incompatibilis, cum habitu Logicæ docentis: Ergo quod incompatibile eſt cum vno, non propterea eſt incompatibile cum altero. Maior ſupponitur certa, ſicut enim actus habitus erronei, circa vſum Logicæ non eſt compatibilis, cum actu ſcientifico, circa eundem vſum, ita nec conſequenter habitus erroneus, cum ipſo habitu ſcientifico Logicæ vtentis. *Probatur Minor*, per actum erroneum generatur habitus erroneus, ſicut per ſcientificum actum habitus ſcientificus; ſed fieri poteſt, quod cum habitu Logicæ docentis erret aliquis, circa vſum: Ergo & habitus erroneus circa vſum Logicæ ſtare poteſt, cum habitu Logicæ docentis.

Reſpondeo diſtinguendo maiorem ſi Logica docens & vtens eſſent vnus & idem habitus, quod incompatibile eſſet cum vno, eſſet etiam cum altero incompatibile, ſumpto ly vno & ly altero adæquatè, & ſecundum omnem ſuam extenſionem, concedo maiorem: ſumpto ly vno vel ly altero inadæquate, ſeu non ſumpto, cum omni ſua extenſione, nego maiorem. Similiter diſtinguo minorem: ſed quod eſt incompatibile cum Logica vtente, non eſt incompatibile cum Logica docente, ſumpta ly Logicâ docente inadæquatè tantum, concedo; ſumpta adæquatè, & pro omni ſua extenſione, nego minorem; & conſequentiam pro quo dico, quod ſicut habitus quilibet ſcientificus, ſi ſumatur ſolum inadæquatè, prout ſcilicet dicit aſſenſum ſcientificum, circa vnam tantum concluſionem, poteſt tunc compati cum habitu erroneo, circa ſecundam de eodem obiecto concluſionem, abſque eo quod adveniente deinde aſſenſu ſcientifico, circa eandem ſecundam concluſionem & habitum circa illam erroneum excludente, nouus propterea addatur & generetur

Nota.

habitus;

habitus ;quia ſcilicet quod cum primo aſſenſu ſcientifico compateretur erroneus habitus circa ſecundam concluſionem , proueniebat illud ex eo , quod habitus per primum illum aſſenſum generatus , nondum habeat omnem, quam poteſt habere extenſionem , vnde vlterius fit , quod per ſolam ſui extenſionem , & applicationem , ſine nouo per conſequens habitu , poſſit deinde excludere erroneum illum habitum : ſic ſimiliter , quamuis ſumpta Logica inadæquatè ſolum , ſeu præcisè ſecundum quod eſt doctrinam tradens , poſſit cum ea erroneus compati habitus circa vſum , ex eo ſcilicet , quod cum eâ ita ſumptâ poſſit quis errare in vtendo , licet regulariter loquendo illud non fiat , non propterea ſequitur quod alius ſit habitus ab habitu vtentis , nec quod per actum vtentis , per quem deinde excluditur erroneus ille habitus nouus addatur & generetur habitus ; ex eo ſcilicet , quod , vt dictum fuit ſupra , hoc non ita contingit , niſi ex eo quod tunc habitus docentis non habet ſumi niſi inadæquatè , loquendo non de ſubſtantiâ , ſed de perfectione habitus , nec adhuc tunc habebat omnem , quam poteſt habere extenſionem ; ex quo vlterius fit, quod per ſolam ſui extenſionem , ſeu applicationem , ſine nouo per conſequens habitu, poſſit deinde excludere erroneum illum habitum circa vſum.

Inſtabis: extenſio , hoc ipſo quod talis : petit eſſe,ſeu fieri ſupra eandem , ſeu ſimilem materiam,ſed vſus ille Logicæ,medio quo excluditur erroneus ille habitus,non elicitur circa ſimilem materiam Logicæ docentis:Ergo non habetur vſus ille ex ſola extenſione habitus Logicæ docentis , vt intendit præfata reſponſio. Maior ſupponitur certa cum enim in extenſione ſit eadem forma,aut quaſi forma quæ extenditur, debet conſequenter ſupponi eadē , ſeu ſimilis materia ſupra quam fiat extenſio. *Probatur Minor:*

habitus

habitus Logicæ docentis, inquantum talis, verſatur circa propriam & logicalem materiam, cum vt talis examinet principia, & proprietates ſui obiecti: Sed vſus Logicæ eſt vt plurimum, circa materiam aliarum ſcientiarum: Ergo vſus ille Logicæ, medio quo excluditur erroneus ille habitus, non elicitur, aut poteſt non elici circa materiam eandem, ſeu ſimilem Logicæ docentis.

Reſpondeo negando minorem ad cuius probationem Diſtinguo minorem; ſed vſus Logicæ eſt vt plurimum circa materiam aliarum ſcientiarum, cum excluſione propriæ & logicalis materiæ, nego minorem: circa materiam aliarum ſcientiarum, prout ſubinducentem propriam Logicæ docentis materiam, concedo minorem; & nego conſequentiam ſenſus ergo ſolutionis eſt, quod quia non verſatur vſus ille Logicæ circa materiam aliarum ſcientiarum, niſi inquantum ſuper eam applicat, quæ per ſe conſiderantur a Logica docente, principia ſcilicet ſecundarum intentionum, quæ tradit & docet, conſequenter fit, quod quamuis illud, circa quod materialiter verſatur vſus Logicæ, ſit vt plurimum materia aliarum ſcientiarum, illud tamen, circa quod verſatur formaliter, ſeu ratione cuius habet verſari circa præfatam materiam, ſit propria Logicæ docentis materia; ac proinde, cum ſit ibi continuatio, ſiue extenſio materiæ, debet per conſequens eſſe & continuatio, ſiue extenſio formæ, ſeu habitus non autem variatio, aut additio noui habitus per talem vſum.

Obiicies 2. ea quæ non ſunt vnum ſpecie, multo minus eſſe poſſunt vnum & idem realiter: Sed Logica docens & vtens non ſunt vnum ſpecie, ſiue vnius ſpeciei; Ergo Logica docens & vtens, non ſunt, nec eſſe poſſunt realiter & entitatiuè vnus & idem habitus. Maior eſt certa, cum enim vnitas realis ſit vnitas numerica, aut ſaltem eam inuoluat, & vnitas

nume

numerica ſit maxima vnitatum, conſequenter ſit quod ea, quæ non ſunt vnum ſpecie, non poſſint eſſe vnum realiter, cum id quod non habet minus in aliqua linea, ſiue vnitatis ſiue cuiuſuis alterius, non poſſit in eadem linea habere maius, ſeu maximum. *Probatur Minor*: quæ per ſe primo reſpiciunt diſtincta ſpecie, eſſe non poſſunt vnius ſpeciei; Sed Logica docens & Logica vtens reſpiciunt per ſe primo diſtincta ſpecie: Ergo non poſſunt eſſe vnius ſpeciei. Maior eſt certa, cum ea quæ per ſe primo reſpiciunt ſpecie diſtincta, habeant ſpecificatiua diuerſa, ex eo ſcilicet, quod vnum quodque ſpecificatur ab eo, quod per ſe primo reſpicit. *Probatur Minor*: res & vſus rei non poſſunt non diſtingui ſpecie cum vſus rei dici non poſſit res in recto, ſed in obliquo tantum, ſubindeque nec habeat definitionem rei ſibi communem: Sed Logica docens per ſe primo reſpicit rem, ſiue doctrinam, cuius Logica vtens per ſe primo reſpicit vſum: Ergo Logica docens & vtens reſpiciunt per ſe primo ſpecie diuerſa.

Reſpondeo negando minorem, data ſcilicet non tamen conceſſa maiori. Ad ſecundum vero nego ſimiliter minorem. Ad tertium autem, in quo videtur ſita vis argumenti; Reſpondeo primo negando maiorem; vſus namque rei, cum ſit aliquid rei, nec ſit res ipſa, eſt per conſequens aut ſaltem quaſi eſt modus rei: vnde cum modus rei inquantum talis non conſtituat genus aliquod, nec aliquam ſpeciem, vt dicunt Philoſophi, eo quod non ſit completum ens, ſed reducatur ad genus & ſpeciem rei, cuius eſt modus, conſequenter ſit quod vſus rei reducatnr ad ſpeciem, rei cuius eſt vſus; ſicque tantum abeſt, quod exinde inferri debeat ſpecifica diſtinctio inter habitus Logicæ docentis & vtentis, quin potius argumentum colligitur in contrarium, quod quidem ſic conſtruo. Ad eundem ſpectat habitum agere de

re, & de modo rei, cum modus præcipuè in eſſe ſcibili reducatur ad ſpeciem rei, cuius eſt modus: Sed doctrina Logicæ & doctrinæ vſus, ſe habent vt res & modus rei, cum vſus ſit aliquid rei, nec tamen ſit res ipſa, quod quidem eſt proprium modi: Ergo ad eundem ſpectat habitum doctrinam tradere logicalem, & vti doctrina ſaltem quantum eſt ex parte vſus rei, & rei cuius eſt vſus, vel

Reſpondeo 2 Diſtinguendo eandem maiorem ſic: res & vſus rei non poſſunt non diſtingui ſpecie loquendo in eſſe entis, tranſeat: loquendo in eſſe ſcibili, ſubdiſtinguo, ſi ſub eadem abſtractione à materia non attingantur, concedo: ſecùs nego; & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam cuius quidem ſolutionis ſenſus eſt, quod ſicut poteutia viſiua, v.g. ad plures colores in eſſe entis ſpecie diſtinctos, abſque aliqua formali ſui diuerſitate terminatur, quia omnes prædicti colores in ratione formali obiecti viſus, nullam prorſus formalem habent diuerſitatem; ſic ſimiliter, quia ſcientiæ, inquantum tales formaliter, tendunt in ſua obiecta, ſub ratione abſtractionis à materia, cum in tantum aliquid eſt directe cognoſcibile, inquantum eſt immateriale; propterea fit quod ab illis ſub hac ratione acceptis, vnitatem & diſtinctionem accipiant, formalem & ſpecificam quia igitur doctrina, quam tradit Logica docens, & vſus illius, in eadem conueniunt abſtractione à materia, cum doctrinæ vſus ſit ipſamet doctrina vt applicata, propterea fit, quod quantumcumque videantur diſtingui doctrina Logicæ, eiuſque vſus, non tamen ſufficienter diſtinguantur in eſſe ſcibili, ſeu in eſſe obiecti, vt inter docentem & vtentem Logicam, arguant diuerſitatem ſpecificam & formalem. Porro dixi ſupra in principio reſponſionis (data ſed non conceſſa maiori) non enim reputo ego inconueniens, *Nota.* poſſe aliqua duo adunari entitatiuè & realiter,

ter, & tamen diſtingui quaſi ſpecificè, cum non repugnet fundari in eadem entitate reſpe-ctus ad oppoſita, qui conſequenter in tali entitate arguent virtualitates formaliter, & quaſi ſpecificè diſtinctas; quod quidem patet in actione & paſſione, quæ licet in eadem entitate motus entitatiuè & realiter adunentur, ratione tamen reſpectuum ad oppoſita, habent ſpecificè imo & genericè ab inuicem diſtingui.

Inſtabis: abſtractio à materia ex genere ſuo eſt tantum triplex, puta à materia ſingulari, & hæc conuenit phyſicis; à materia ſenſibili, ſeu ſenſibilibus accidentibus affectâ, & hæc conuenit mathematicis; & tandem ab omni materiâ, quæ quidem conuenit Metaphyſicis: Sed quæ reſpiciuntur à Logica docente & vtente diſtinguntur ab illis omnibus; Ergo non reſpiciuntur, contra ſolutionem datam, ſub vna communi abſtractione à materia, in quà adunentur.

Reſpondeo ad maiorem, quod quamuis abſtractio à materia, ex primâ ſui diuiſione, ſit tantum triplex, ex ſubdiuiſione tamen eſt quintuplex, in quo quidem quinario numero, vna eſt abſtractio, quæ logicalibus reſpondet. Etenim abſtractio illa tertia, ſcilicet ab omni materia, alia eſt abſtractio poſitiua ab omni materia, & hæc eſt, quæ conſtituit obiectum Metaphyſicæ vnum in eſſe ſcibilis & obiecti; quia quamuis plura, de quibus agit Metaphyſica, in materia, realiter ſint, illa tamen vt à Metaphyſica attinguntur, poſitiuè ab omni materiâ abſtrahunt cum attingantur ſub præciſa ratione entis: alia vero eſt abſtractio ab omni materia, quæ dicitur negatiua; & hoc genere abſtractionis dicuntur obiectum Theologiæ, & Logicæ abſtrahere ab omni materia, ex eo ſcilicet, quod in omni materiâ realiter non ſunt;

ſunt ; ad differentiam obiecti metaphyſicæ, quod cum ſecundum plura , quæ implicat, ſit realiter in materia , ideo ſecundum quod à metaphyſica , attingitur , dicitur poſitiuè à materia abſtrahere. Neque propterea ſequitur , quod conueniant Theologia & Logica in eſſe ſcibilis & obiecti , quia negatiuè vtraque abſtrahit ab omni materia. Hæc enim negatiua abſtractio obiecti à materià eſt duplex , alia quæ prouenit ex ſumma perfectione & actualitate obiecti , & talis eſt ea quæ dicitur abſtrahere obiectum Theologiæ, quod quidem , propter ſuam perfectionem & actualitatem ſummam , eſt omnis materiæ & potentialitatis expers : alia autem eſt negatiua abſtractio , quæ potius ex obiecti imperfectione prouenit ; & talis eſt ea, quæ dicitur abſtrahere obiectum Logicæ , quod quidem cum ſit minimæ & minutiſſimæ entitatis , materiam non habet , ſicque non propterea adunantur obiectum Logicæ & Theologiæ , in ratione formali abſtractionis à materia ; nec conſequenter in eſſe obiecti aut ſcibilis.

Obiicies 3. ſi habitus vtentis Logicæ eſſet idem realiter , cum habitu docentis , eſſet etiam per actus ſolius docentis acquiſitus ; Sed per actus docentis Logicæ , vt tales , non poteſt habitus vtentis Logicæ acquiri ; Ergo non ſunt vnus & idem realiter habitus. Maior eſt certa , cum enim habitus Logicæ docentis per ſolos illius actus acquiratur , per eos etiam , præciſè vt ſunt docentis Logicæ, acquiri debet & habitus vtentis , ſi ſupponantur vnus & idem habitus. *Probatur Minor* non aliter acquiritur habitus , quam per actus ſimiles iis , quos producit ; Sed actus , quos producit habitus Logicæ vtentis , ſimiles non ſunt actibus Logicæ docentis : Ergo nec poteſt acquiri talis habitus per actus Logicæ docentis, in quantum tales.

Reſ

Reſpondeo negando minorem; cùm enim per actus Logicæ docentis, talis acquiratur habitus, vt dictum fuit in probatione tertia concluſionis qui ſine difficultate vti poſſit ea, quam docet, doctrinâ in materiâ indeterminatâ, cum de facto ſic ea vtatur, vt pote qui non eſt tantum doctrinam tradens, ſed & vſum docens; nec ſit maior difficultas ad vtendum in materiâ determinatâ, vt ibidem dictum fuit, quam in materia in determinatâ, conſequenter fit, quod per actus docentis Logicæ, ſit acquiſitus habitus, qui poſſit de facili & ſine difficultate vſum elicere in omni materia, ſubindeque quod acquiſitus ſit & habitus Logicæ vtentis. Ad probationem verò diſtinguo Maiorem; non aliter acquiritur habitus, quam per actus ſimiles iis, quos producit; ſi ſermo ſit de acquiſito habitu, quantum ad omnem ſui perfectionem & extenſionem, concedo: ſi autem ſermo ſit de acquiſito habitu, ſolùm quantum ad ſui ſubſtantiam, nego Maiorem, quod ſcilicet per eos tantum actus ſit acquiſitus, qui ſimiles ſunt iis, quos producit, ſeu quod non alios poſſit actus producere, quam eos, ſeu iis ſimiles, per quos fuit acquiſitus. Certum enim eſt apud omnes fere Philoſophos, quod habitus cuiuſlibet ſcientiæ, loquendo quantum ad ſubſtantiam & entitatem, acquiritur per primos, imo & per primum illum actum, per quem aliqua demonſtratur concluſio de obiecto, cum tunc quidditate obiecti cognitâ non indigeat, niſi ſpeciebus aliarum concluſionum repreſentatiuis, vt ſimiliter eas de eodem obiecto demonſtret, & quidem ſine difficultate: nihilominus certum etiam eſt, quod actus, quos deinde elicit adeptis huiuſmodi ſpeciebus repreſentatiuis, ſimiles non ſunt, ſaltem materialiter primo illi actui, per quem fuit quantum ad ſubſtantiam acquiſitus, & quod poteſt alios etiam actus elicere, ex eo ſcilicet, quod tunc perficitur & extenditur habitus

ret locum hæc repetitio, nec valeret hæc ratio, vt patet: Ergo ſi alios actus produceret, quam eos ſeu iis ſimiles, per quos fuit acquiſitus, non eſſet habitus, ad actus ſuos ſingulos habilitas quædam, atque facilitas,

Reſpondeo negando minorem primi & ſecundi argumenti. Ad tertium autem, in quo ſita videtur difficultas, nego maiorem, quod ſcilicet, ideo tantum ſit habitus ad actus ſuos ſingulos, habilitas atque facilitas, quia non niſi per repetitionem ſimilium actuum, fuit acquiſitus; alia namque eſt cauſa, & ratio præfatæ habilitatis, dicendo ſcilicet, ex eo etiam prouenire habilitatem illam ad actus ſingulos, quia actus ſinguli talis ſunt naturæ, quod vnus non addit ſpecialem difficultatem, ſupra alterum; & hoc quidem patet euidenter in habitibus infuſis, v. g. charitatis & ſpei; quamuis enim illi non fuerint per repetitionem ſimilium actuum acquiſiti, ſunt tamen adhuc habilitas & facilitas ad actus ſingulos, ex eo ſcilicet, quod actus ſperans gloriam corporis; v. g. non addit ſpecialem difficultatem, ſuper actum ſperantem gloriam animæ; quia igitur actus vtentis Logicæ, nouam non addunt difficultatem ſuper actus docentis Logicæ, vt abunde colligitur ex dictis ſupra, & præcipuè ex ſecunda probatione concluſionis, vbi ſcilicet ex principio illo, quod vſus Logicæ eſt propriè directiuus, euidenter oſtenſum fuit poſſe docentem Logicam omne, quod vtens, cum poſſit vſum habere directiuum, ex eo ſcilicet, quod poteſt intellectui proponere ordinatum obiectum, circa quod ſuum abſque errore actum eliciat intellectus, conſequenter fit, quod quamuis habitus vtentis Logicæ acquiſitus non ſit quoad ſubſtantiam, per repetitionem ſimilium actuum, quos producit, vt vtens eſt, adhuc tamen eſſe poſſit habilitas ad tales actus, ex eo ſcilicet: quod intellectui proponere obiecta ſecundo intentionaliter or-

Logicæ vtentis, cum hoc ſit vſus quidam in actu exercito, & conſequenter quid contingens, vt obiectum eſt: Ergo obiectum Logicæ docentis diſtinguitur ab obiecto vtentis, in eſſe ſcibilis.

Reſpondeo 1. diſtinguendo maiorem: obiecta, quæ in eſſe obiecti diſtincta ſunt, non poſſunt attingi per vnum & eundem habitum, ſi taliter in eſſe obiecti diſtincta ſunt, quod nullum inter ſe ordinem ſeruent, concedo maiorem: ſi autem cum hoc, quod in eſſe obiecti diſtincta ſunt, ſeruent inter ſe ordinem primarij & ſecundarij, nego maiorem; ſiquidem ex ratione talis ordinis, petunt ab vno & eodem attingi habitu; cum tunc ex æquo non attingantur, qualiter tamen attingerentur, ſi à diuerſis habitibus attingerentur: dato autem quod objectum Logicæ docentis, & obiectum vtentis aliqualiter diſtinguantur in eſſe objecti, cum hoc tamen ſtat, quod inter ſe præfatum ſeruent ordinem primarij & ſecundarij, cum primo & primario intendatur cognitio obiecti docentis Logicæ, quod quidem patet ex eo, quod hæc propter ſe intenditur; cum tamen vſus non propter ſe eliciatur, ſed propter aliud, eoque tendat, vel vt habeatur aſſenſus ſcientificus de obiecto Logicæ docentis, dum ſcilicet fit talis vſus, ſiue conſtructio in propria materia Logicali, vel vt habeatur aſſenſus ſcientificus de obiecto aliarum ſciẽtiarum, dum ſcilicet per earum materiam vagatur. Neque huic præfato ordini, obeſt præfata diſtinctio obiectorum, vel actuum in eſſe obiecti, ſeu in rationibus formalibus: patet enim quod amor, deſiderium, & gaudium ſunt tria, ſeu actus tres formaliter, & in rationibus formalibus diſtincti, & nihilominus procedunt ordinatè, & inter ſe ſeruant præfatum ordinem primarij & ſecundarij, ex quo vlterius fit, quod quamuis ſint ita formaliter diſtincti, adhuc tamen ab eodem procedant habitu charitatis.

Reſpondeo 2. negando minorem primi & ſecundi argumenti, cuius quidem negati ratio fuit ſupra, in reſponſione ad obiectionem ſecundam, abundè inſinuata. Ad tertium autem nego minorem, nimirum quod non habeat obiectum vtentis Logicæ, ſeu Logicalis vſus rationem ſcibilis; cũ enim vſus ille ſit idem ex parte formæ, & in materia probabili, & in materia demonſtratiua, & in hac vltima materiâ, demonſtratiuâ ſcilicet, ſit ſcientificus; alias demonſtrans non eſſet omnino certus de aſſenſu concluſionis, cum non eſſet de eo ſcientificè certus, ex parte formæ; conſequenter ſit, quod vtens Logica verſando circa vſum, verſetur circa aliquid ſcibile, cum de forma, qua vtitur, ſit certâ certitudine ſcientifica. Addo quod vſus ille, ſeu conſtructio logicalis, dato quod in recto non eſſet ſcibilis eſt tamen ſcibilis in obliquo, cum viam paret ad eliciendum aſſenſum ſcientificum, ſitque id medio quo ipſum cognoſcitur ſcibile, adeoque cum ſcibile ſit, ſi non abſolutè (quod tamen gratis dico) ſaltem reſpectiuè, non excludit per conſequens rationem ſcibilis à ſuo conceptu ſicque non poteſt dici, diſtingui ab obiecto docentis Logicæ, in ratione ſcibilis per habere & non habere.

Obiicies vltimo: habitus illi diſtinguuntur entitatiuè & realiter, quorum vno entitatiuè variato, alterum manet inuariatum: ſed variato entitatiue habitu Logicæ vtentis, manet habitus docentis inuariatus: Ergo diſtinguuntur entitatiuè duo illi habitus. *Probatur Minor:* variatur vnũquodque entitatiuè, hoc ipſo quod intenditur; Sed intenſo habitu vtentis Logicæ, non propterea intenditur habitus docentis: Ergo variato illo entitatiuè, manet iſte inuariatus. *Probatur Minor*: ſicut ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter, ita ſe habet magis ad magis; Sed loquendo ſimpliciter, quando exercetur Logica vtens, non propterea exercetur docẽs, quin imo ceſſat hæc exerceri, ſiue docere, quando incipit altera exerceri,

exerceri, ſeu vti; Ergo fieri poteſt, quod magis exerceatur Logica vtens in vtendo, nec propterea magis exerceatur docens in docendo; ſubindeque & quod intendatur illa, hâc non intensâ.

Reſpondeo negando minorem primi & ſecundi argumenti. Ad tertium autem, conceſsâ maiori; Diſtinguo minorem; ſed magis exercetur Logica vtens, abſque eo quod magis exerceatur docens, actiuè, concedo minorem; abſque eo quod magis exerceatur Logica docens paſſiuè, nego minorem, & conſequentiam, pro cuius ſolutionis intelligentiâ notandum eſt, poſſe docentem Logicam exerceri, & conſequenter magis exerceri dupliciter, actiuè ſcilicet, quando ipſamet ſuos elicit actus, & laborat in tradendis regulis, circa ſecundas intentiones, eiſque tradendo demonſtrandis; ſed præter exercitium illud actiuum datur, aliud quo ſcilicet paſſiuè exercetur, quod quidem accidit, quando per vſum eius ponuntur documenta in exercitio: licet autem poſſit exerceri, & magis exerceri Logica vtens, abſque eo quod exerceatur actiuè Logica docens, vt bene probat arguens, non tamen, abſque eo quod exerceatur paſſiuè, ex eo ſcilicet, quod tunc quæ actiuè tradidit documenta, paſiuè aſſumuntur, in quantum ſcilicet ponuntur, & reducuntur in vſum; cum ergo Logica docens non tantū habeat intendi & perfici per hoc, quod exercetur actiuè, ſeu per hoc quod plures elicit actus, ſed per hoc etiam quod magis exercetur paſſiuè, in quantum ſcilicet per exercitium illud paſſiuum maius, magis tunc radicatur intellectus, in cognitione Logicæ docentis, quatenus maiori experientia diſcit, quod per Logicam docentem agnouerat, conſequenter fit, quod intendatur Logicæ docentis habitus, hoc ipſo quod per exercitium maius intenditur habitus vtentis, cum in maiori illo vtentis exercitio, reperiatur incluſum exercitium paſſiuum docentis, per quod etiam, dum maius eſt, intenditur, vt dictum fuit, Logica docens. *Nota.*

Reſtat igitur eundem realiter entitatiuè habitum, ſufficere ad actus Logicæ docentis & vtentis, ſubindeque & illud omne, quod prædicatur de docente, v. g. poſſe ſimiliter de vtente prædicari, ſi nimirum fiat, & vſurpetur prædicatio in ſenſu identico, ſeu ex parte entitatis. Vnde ſicut vera eſt hæc propoſitio entitas actionis eſt paſſio, & falſa iſta entitas actionis non eſt paſſio; licet hæc vera non ſit, vt in terminis ſonat, actio eſt paſſio, ex eo ſcilicet, quod in hac vltima non ſit ſenſus identicus & realis, ſed formalis, ſeu exprimens formalitatem actionis & paſſionis, ita & vera eſt hæc: entitas Logicæ docentis eſt vtens, vel habitus Logicæ vtentis eſt docens, licet hæc falſa ſit vt in terminis ſonat Logica docens eſt Logica vtens, quia cum nulla fiat mentio de entitate, bene quidem de officio & munere, hunc facit aut faceret ſenſum, quod ſcilicet Logica docens, ſecundum rationem propriam & munus ſuum, eſt Logica vtens ſecundum ſuum, quod quidem eſt falſum. Eſt igitur vna & eadem entitas, idemque habitus, qui duo illa exercet munera docentis ſcilicet & vtentis; neque huic opponitur D. Thomas, vt quidam inconſultò exiſtimarunt, dum 2.2. *quæſt.* 41. *art.* 2. diſtinctum admittit habitum Eubuliæ, atque prudentiæ, quia illa ad conſiliandum de opere, prudentia vero ad imperandum voluntati, circa vſum operis ordinatur; hoc enim ideo verificatur in moralibus, quia cum ſæpè, qui de opere faciendo rectè conſiliatur & iudicat, difficilis ad illud imperandum voluntati inueniatur, merito ad hanc vincendam difficultatem, diſtinctus à Syneſi & Eubuliâ ponitur habitus prudentiæ: quia vero, vt ſepius demonſtrauimus, habens habitum Logicæ docentis, nouam in ipſo Logicæ vſu difficultatem non inuenit: ideo nec requirit ad talem vſum diſtinctum realiter habitum.

Qua

Quanam fuerit mens D. Thomæ circa agitatam difficultatem.

Reſpondeo D. Thom. præfatæ fauere ſententiæ; quod quidem ex vno aut altero loco colligo, & 1. *ex* 4. *metaph. lect.* 4. vbi ait: *Quod Logica, ſecundum quod eſt docens, habet conſiderationem de iſtis intentionibus, inſtituens modum, quo per eas procedi poſſit probabiliter in ſingulis ſcientiis. Vtens verò eſt, ſecundum quod modo inſtituto vtitur, ad concludendum aliquid in ſingulis ſcientiis.* Hæc ille ex quibus argumentor ſic.

Ex D. Thoma ibi conueniunt docens & vtens Logica in principiis, cum vtens ſit ex D. Thoma, ſecundum quod modo inſtituto vtitur, cuiuſmodi inſtitutione fit docens: Ergo difficultas occurrens, in cognoſcendis principiis vtentis Logicæ, fuit omnino euacuata & victa in Logica docente, cum in eâ ſupponantur ſcientificè cognita principia, quæ ſupponuntur eadem in vtraque; Sed ſemel victa difficultate, in cognoſcendis Logicæ vtentis principiis non alia occurrit vincenda ex D. Thoma, in eorumdem applicatione; Ergo vtens Logica nouam non addit difficultatem, ſupra docentem; ſubindeque nec nouus & diſtinctus eſt habitus. *Probatur ſubſumptum* ex eodem D. Thoma 2. 2. *quæſt* 47. *art.* 4. *Nota.* perfectio artis, ad differentiam prudentiæ conſiſtit in iudicando, non in præcipiendo; Ergo perfectio vtentis Logicæ conſiſtit in iudicando; ſed non habetur perfectio habitus, quandiu alia reſtat vincenda difficultas; Ergo ſemel victa difficultate, iudicando de logicalibus principiis, non alia ex D. Thoma reſtat vincenda difficultas, ex parte vtentis Logicæ.

Alius vero locus, ex quo hoc idem colligo, eſt *ex* 2. 2. *quæſt.* 47. *art.* 2. *ad* 3. vbi habet: *dari artem ſpeculatiuam, quia ſpeculatiua ratio,*

quadam facit, puta ſyllogiſmum, propoſitionem, &c. ex quibus verbis ſic arguere licet.

Ars illa, de qua ibi loquitur D. Thomas, ſupponit pro vnico habitu, cum per hoc quod eſt ars, & ars ſpeculatiua, reſtringatur ad eſſe vnicum; Sed ſupponit pro docente Logica ſimul & vtente: Ergo ex D. Thoma vnus & idem eſt habitus docentis Logicæ & vtentis. *Probatur Minor*: Logica, prout ſpeculatiua, eſt Logica docens ex eodem D. Thoma *in 4 metaph. lect.* 4. & ſecundum quod ſyllogiſmos conſtruit & facit, eſt vtens ex eodem: Sed ars illa ſpeculatiua, de qua in præfatis verbis loquitur D. Thomas, ſupponit pro Logica ſpeculatiua, & pro Logica, quæ ſyllogiſmos facit: Ergo ſupponit ars illa ſpeculatiua, de qua ibi loquitur D. Thomas, pro docente Logica, & vtente.

QVÆSTIO V.

Vtrum ad alias acquirendas ſcientias ita neceſſaria ſit Logica vt ſine eâ haberi non poſſit aſſenſus vllus eſſentialiter & ſubſtantialiter ſcientificus.

P*Ramittendum primò*, pro quæſiti intelligentiâ, vnum in præſenti ſupponi & aliud inquiri. Supponitur namque artificialem Logicam, de qua ſola fuit ſermo, in decurſu huius libri, neceſſariam eſſe ad acquiſitionem ſcientiarum quæ verè & ſubſtantialiter ſcientiæ ſunt, neceſſariam, inquam, eſſe eâ neceſſitate, quæ communiter dicitur, ad melius & facilius eſſe, ſine qua ſcilicet abſolutè finis acquiri poteſt, melius tamen & facilius cum eo, quod ita neceſſarium dicitur, conſequimur,

mur, quam ſine illo. Hoc igitur in præſenti ſupponimus tanquam certum: cum enim omnis ſcientia, ſi verè & ſubſtantialiter ſcientia ſit, neceſſario per demonſtrationem acquiratur, vt dicemus infra, & vt ex dictis ſupponimus; & demonſtrationis natura melius, ſine dubio præuia Logica artificiali, quam ſine illa cognoſcatur, melius per conſequens & faciliùs acquiretur quælibet ſcientia, cum Logica artificiali, quam ſine illâ. Hoc ergo ſuppoſito tanquam certo, iam quod in præſenti inquiritur, eſt, vtrum eadem Logica ſit præterea ita & taliter neceſſaria, vt nulla ſcientia, non tantum quoad facilius acquiri, non tantum quoad extenſiuam ſui perfectionem, ſiue cognitionem, extendentem ſe & ad faciliores, & ad difficiliores concluſiones cognoſcendas, acquiri non poſſit ſine Logicâ; ſed nec etiam quantum ad perfectionem, & rationem eſſentialem & ſubſtantialem ſcientiæ, adeò vt ne quidem vnius concluſionis aſſenſum verè ſcientificum, habere poſſit ſcientia aliqua ſine Logica.

Præmittendum 2. pro intelligentiâ principiorum, ad quæ concluſionis veritas reduci debet, tria hæc eſſe apud omnes philoſophos receptiſſima, ſubindeque vim habitura principij, reſpectu concluſionis inferendæ, puta quod, *aſſenſus verè ſcientificus cognoſci debet talis, vt talis ſit*; quod *aſſenſui ſcientifico, ſubeſſe non poteſt falſum, etiam apparens*; & quod *aſſentiens ſcientificè ex aſſenſu præmiſſarum, conuinci debet ad aſſentiendum.* Primo quidem aſſenſus verè ſcientificus cognoſci debet talis, vt talis ſit: cum enim ſcire ſit ſemper cauſam cognoſcere, in tantum conſequenter poteſt aliquis aſſenſum præſtare verè ſcientificum, inquantum illud, cui aſſentitur cognoſcit per cauſam; Sed non poteſt illud per cauſam cognoſcere, quin cognoſcat illud, per quod cognoſcit cauſam eſſe:

Ergo in tantum poteſt aliquis aſſenſum præſtare verè ſcientificum, inquantum cognoſcit illud, propter quod aſſentitur alteri eſſe illius cauſam; atqui cognoſcere quod illud, propter quod aſſentitur alteri, eſt illius cauſa, eſt cognoſcere aſſenſum eſſe ſcientificum, cum hoc ipſo rationem poſſit reddere, cur ſit ſcientificus, vt per ſe patet: Ergo intantum aſſenſus aliquis eſt verè ſcientificus, inquantum cognoſcitur talis.

Secundum vero, quod etiam habetur vt receptiſſimum, eſt, quod aſſenſui ſcientifico ſubeſſe non poteſt falſum, etiam apparens: cuius quidem ratio eſt, quia aſſenſus ſcientificus nec eſt, nec eſſe poteſt formidoloſus cum per hoc condiſtinguatur ab opinatiuo: iam ſic eſt, quod falſum apparens formidinem & dubitationem cauſat in eo, reſpectu cuius eſt falſum apparens, cum falſum apparens tale non ſit, niſi reſpectu illius, cui non apparet ratio, cur reuera falſum non ſit, bene quidem, cur falſum ſit, vt ex terminis patet; & reſpectu illius non poſſit non cauſare formidinem & dubitationem, vt per ſe patet: Ergo aſſenſus verè ſcientificus, cum nec ſit nec eſſe poſſit formidoloſus, debet eſſe talis, cui non poſſit ſubeſſe falſum etiam apparens, ſeu, quod in idem redit, eſſe debet de aliquo, quod licet poſſit apparere falſum reſpectu alterius, qui de eo non habet aſſenſum verè ſcientificum, minimè tamen reſpectu illius, qui ei ita aſſentitur ſcientificè.

Tertium denique quod ſimiliter apud omnes receptum eſt, habet, quod aſſentiens ſcientificè ex aſſenſu præmiſſarum, conuinci debet ad aſſentiēdum; & ratio huius eſt, quia aſſenſus omnis ſcientificus, non eſt niſi de duobus adunandis inter ſe, ex vi vnionis eorundem cum vno tertio, cum ſit de duorum extremorum adunatione, vt ex alio concluſa, nec aliud ſit ex quo præfata extremorum adunatio concludi poſſit, præter eorumdem adunationem cum aliquo

aliquo tertió, in qua quidem virtualiter & implicitè relucet eorumdem extremorum vnio inter ſe : modo ſic eſt quod aſſentiri vnioni duorum inter ſe , ex vi vnionis eorumdem, cum vno tertio , eſt ex aſſenſu præmiſſarum conuinci , ad alteri aſſentiendum , cum vnio cuiuſlibet extremi cum tertio , quæ quidem conuincit ad eorumdem inter ſe vnioni aſſentiendum, vnam faciat præmiſſam : Ergo aſſentiens ſcientificè ex aſſenſu præmiſſarum , conuinci debet ad aſſentiendum. His ergo tribus ſuppoſitis tanquam certis & ab omnibus concedendis principiis ; iam pro quæſiti reſolutione,& concluſionis ad eadem principia reductione ſit

CONCLVSIO : *ad alias acquirendas ſcientias ita ſimpliciter neceſſaria eſt Logica , vt nullus ſine eâ haberi poſſit aſſenſus verè & ſubſtantialiter ſcientificus.*

Probatur 1.ex primo præmiſſo principio:*aſſenſus verè ſcientificus cognoſci debet talis vt talis ſit:* Ergo non poteſt ſine Logica haberi talis aſſenſus.*Probatur conſequentia:*non poteſt ſine Logica cognoſci aſſenſus eſſe ſcientificos;Ergo hoc ipſo quod aſſenſus ſcientificus cognoſci debet talis , vt talis ſit, non poteſt ſine Logica haberi talis aſſenſus. Conſequentia eſt euidens. *Probatur antecedens :* intantum cognoſcitur aſſenſus eſſe ſcientificus , inquantum cognoſcitur, quod illud per quod eſt , facit ſcire; Sed non poteſt illud cognoci ſine Logica : Ergo nec Logicâ cognoſci poteſt aſſenſus eſſe ſcientificos. Maior ſupponitur certa ex terminis. *Probatur Minor :* facere ſcire , eſt ſyllogiſmi demonſtratiui proprietas , ſecundum quod demonſtratiuus eſt ; ſed non poteſt ſine Logica cognoſci huiuſmodi proprietas : Ergo nec poteſt ſine Logica cognoſci , quod illud , ſiue ſyllogiſmus ille , per quem eſt aſſenſus ſcientificus , facit ſcire. Maior ſupponitur & conceditur. *Probatur Minor :* illud , ex cuius co-

gnitione conſtituitur Logica, ſeu logicalis ſcientia haud dubiè cognoſci non poteſt ſine Logica, vt ex terminis patet: Sed ex cognitione proprietatis ſyllogiſmi demonſtratiui, conſtituitur Logica; cum ex tali cognitione vt pote demonſtratiua (qualis eſſe ſolet cognitio quæuis certa proprietatum) conſtituatur ſcientia aliqua, & illa eſſe non poſſit alia, quam Logica, ſeu logicalis, vt per ſe patet: Ergo non poteſt ſine Logica cognoſci ſyllogiſmi demonſtratiui proprietas: Ergo ſine Logica cognoſci non poteſt, quod ſyllogiſmus aſſenſum cauſans ſcientificum, faciat ſcire: Ergo nec ſine Logica cognoſci poteſt, aſſenſum ſcientificum eſſe verè talem: Ergo hoc ipſo quod aſſenſus verè ſcientificus cognoſci debet talis, vt talis ſit, non poteſt ſine Logicâ eſſe aſſenſus verè ſcientificus.

Probatur 2. ex ſecundo præmiſſo principio: *aſſenſui ſcientifico ſubeſſe non poteſt falſum etiam apparens*: Ergo non poteſt ſine Logica haberi talis aſſenſus. *Probatur conſequentia*: aſſenſus ſcientificus poteſt, ſeclusâ Logicâ, eſſe apparenter falſus: Ergo hoc ipſo quod aſſenſui ſcientifico ſubeſſe non poteſt falſum, etiam apparens, non poteſt ſine Logica haberi talis aſſenſus. *Conſequentia* eſt euidens. *Probatur antecedens*: illud, contra quod concludit ſyllogiſmus apparens, eſt apparenter falſum; Sed poteſt ſeclusâ Logicâ, concludere ſyllogiſmus apparens, contra aſſenſum ſcientificum: Ergo poteſt aſſenſus ſcientificus eſſe apparenter falſus, ſeclusâ Logicâ. Maior ſupponitur certa ex terminis. *Probatur Minor*: reſpectu illius datur ſyllogiſmus apparenter concludens, reſpectu cuius non apparet, in quo peccet; Sed reſpectu aſſentientis ſcientificè, non apparet ſeclusâ Logicâ, in quo peccet ſyllogiſmus, contra concludens: Ergo contra aſſenſum ſcientificum poteſt, ſeclusâ Logicâ, concludere ſyllogiſmus apparens. Maior

ior patet ex terminis. *Probatur Minor*: poteſt peccare ſyllogiſmus, vel variatione proprietatum terminorum, vt ſuppoſitionis, appellationis, &c. vel ex non ſeruatis regulis figurarum, pro diſtributione medij: Sed non poteſt ſeclusâ Logicâ apparere aſſentienti, quandonam hæc contingant, cum in his & ſimilibus docendis, tota ferè ſit Logica: Ergo reſpectu aſſentientis ſcientificè, non apparet ſeclusâ Logicâ, in quo peccet ſyllogiſmus contra concludens: Ergo contra aſſenſum ſcientificum, ſiue ſcientificè aſſentientem, poteſt ſeclusâ Logicâ concludere ſyllogiſmus apparens: Ergo aſſenſus ſcientificus poteſt ſecluſa Logica, eſſe apparenter falſus: Ergo hoc ipſo quod aſſenſui ſcientifico ſubeſſe non poteſt falſum etiam apparens (quod eſt ſecundum præmiſſum principium) non poteſt ſeclusâ Logicâ, haberi talis aſſenſus.

Probatur 3. ex tertio præmiſſo principio: *aſſentiens ſcientificè, ex aſſenſu præmiſſarum, conuinci debet ad aſſentiendum*: Ergo non poteſt ſine Logica aſſenſus haberi ſcientificus. *Probatur conſequentia*: aſſentiens ſcientificè, non poteſt ſine Logica aſſentiri præmiſſis, vt conuincentibus: Ergo hoc ipſo quod ex aſſenſu præmiſſarum conuinci debet ad aſſentiendum ſcientificè, non poteſt ſine Logicâ haberi aſſenſus ſcientificus. Conſequentia eſt euidens. *Probatur antecedens*: impoſſibile eſt aſſentiri intellectum præmiſſis, vt conuincentibus, & non cognoſcere, ex quo ſunt conuincentes; Sed ſine Logicâ cognoſcere non poteſt, ex quo ſunt conuincentes: Ergo nec poteſt ſine Logica aſſentiri præmiſſis, vt conuincentibus. Maior certa ſupponitur ex terminis. *Probatur Minor*: intantum præmiſſæ aliquæ ſunt conuincentes, inquantum ſunt propoſitiones per ſe; Sed cognoſci non poteſt ſine Logica eas eſſe propoſitiones per ſe; Ergo neque ſine Logica poteſt cognoſci id, ex quo ſunt

ſunt conuincentes Maior ſupponitur certa præmiſſæ namque, intantum ſunt conuincentes, ad aſſenſum concluſionis, ſeu vnionis extremorum inter ſe, inquantum habent includere vnionem neceſſariam extremorum cum vno medio, ſubindeque & inquantum ſunt propoſitiones per ſe. *Probatur Minor*: non cognitis modis dicendi per ſe, cognoſci non poſſunt præmiſſæ aliquæ, eſſepropoſitiones per ſe; Sed modi docendi per ſe cognoſci non poſſunt ſine Logica: Ergo nec ſine Logica cognoſci poteſt, præmiſſas aliquas eſſe propoſitiones per ſe. *Maior patet* ex terminis: *Probatur Minor*: quod habet, cum omnibus ferè logicalibus connexionem, non poteſt illud cognoſci ſine Logica: ſed doctrina de modis dicendi, per ſe, habet connexionem cum omnibus ferè materiis logicalibus, cum ad duos primos explicandos, in quibus ſcilicet vel prædicatum eſt de definitione ſubiecti, vt in primo, vel ſubiectum eſt de definitione prædicati, vt in ſecundo, in quo ſcilicet prædicatur proprietas de eſſentia, præmitti debet notitia prædicabilium & prædicamentorum, in quibus ſcilicet gradus eſſentiales, & proprij, ſiue accidentales exponi ſolent: Ergo modi dicendi per ſe cognoſci non poſſunt: ſine Logicâ: Ergo ſine Logicâ cognoſci nequit, præmiſſas aliquas eſſe propoſitiones per ſe; Ergo nec poteſt cognoſci ſine Logica id, ex quo præmiſſæ ſunt conuincentes; Ergo aſſentiens ſcientificè non poteſt ſine Logicâ aſſentiri præmiſſis, vt conuincentibus: Ergo hoc ipſo quod aſſentiens ſcientificè ex aſſenſu præmiſſarum, conuinci debet ad aſſentiendum (quod eſt tertium præmiſſum principium) non poteſt quis ſine Logica ſcientificè aſſentiri.

Soluuntur obiectiones.

Videantur *Obiicies* 1. ſi eſſet Logica ita neceſſaria ſimpliciter

pliciter ad aſſenſum habendum ſcientificum, eſſet homo naturaliter inclinans ad habendam Logicam; Sed dici non poteſt, quod ita naturaliter inclinet homo ad Logicam: Ergo nec dici poteſt, quod ſit Logica ita ſimpliciter neceſſaria, ad aſſenſum habendum ſcientificum. Maior eſt certiſſima, cum enim homo naturaliter inclinet ad aſſenſum, ſiue aſſenſus habendos ſcientificos iuxta illud *omnis homo naturaliter ſcire deſiderat*, & ſimilis, imò & eadem ſit inclinatio ad finem, & ad medium conducens ad finem, quando ſcilicet eſt ſimpliciter neceſſarium, conſequenter fit, quod ſi Logica ſit ita ſimpliciter neceſſaria, quod homo ad eam, ſicut & ad aſſenſus ſcientificos naturaliter inclinabit. *Probatur Minor* id ad quod inclinat homo naturaliter, nulli poteſt apparere homini diſconueniens; ſed multis diſconueniens apparet Logica: Ergo non inclinat homo ad Logican naturaliter. Maior eſt certa: cum terminus naturalis inclinationis ſit perfectio inclinantis, quæ quidem in quantum talis, nec eſſe nec apparere poteſt diſconueniens, cum bonum, ſeu conueniens, & perfectio conuertantur, ex eo ſcilicet, quod bonum eſt id, quod omnia appetunt; & omnia appetant ſuam perfectionem, conſequenter fit quod id, ad quod inclinat homo naturaliter, nulli poteſt homini diſconueniens eſſe, vel apparere. *Probatur Minor*: illud ad cuius acquiſitionem recuſat homo ſe applicare, non poteſt non apparere homini diſconueniens: ſed plures huiuſmodi ſunt reſpectu Logicæ: Ergo & plures ſunt, quibus homines diſconueniens apparet Logica.

alia concluſiones fundamenta in reſponſionibus obiectionũ.

Reſpondeo negando minorem primi, & ſecundi argumenti. Ad tertium autem diſtinguo maiorem: illud, ad cuius acquiſitionem recuſat homo ſe applicare, non poteſt, non apparere homini diſconueniens, ſi recuſet ad acquiſitionem ſe applicare ratione illius ſi verò non ratione illius ſed ratione potius difficultatis illi annexæ, recuſet,

cuſet ſe applicare.*nego*;quod illud propterea apparere debeat homini diſconueniens ; ſicut nec apparet homini diſconueniens bonum virtutis, quamuis multoties recuſet virtutem acquirere: quia cum id non recuſet, niſi ratione laboris & difficultatis, nec non arduitatis huiuſmodi virtutis boni , id noneſt per conſequens odio habere tale bonum,nec conſequenter apprehendere,vt diſconueniens,ſed laborem ſolum & difficultates illi annexas reſpuere : non aliter autem recuſat homo acquiſitionem Logicæ,niſi ratione laboris & difficultatis in tali acquiſitione interuenientis , non autem ratione ipſius Logicæ ; nullus namque eſt homo , qui habita aliquali , vel confusâ cognitione perfectionis Logicæ,ad illius appetitum elicitum non neceſſitetur, quoad ſpecificationem , & qui eam acquiſitionem non vellet, & ſi reſpuat ratione laboris eam acquirere;homo namque,cum ſit naturaliter diſcurſiuus ad Logicam, quæ diſcurſûs eſt directiua,non poteſt nō propendi naturaliter.

Inſtabis:difficultatē & laborem experitur homo in acquiſitione Logicæ,vt experientia cōſtat, & vt conceditur:Ergo ad Logicam homo naturaliter non inclinat.*Probatur conſequentia*:ad id omne,ad quod habet homo naturale pōdus,ſeu naturalem inclinationem, tendit faciliter & delectabiliter : ſed hoc ipſo quod in acquiſitione Logicæ laborem & difficultatem experitur, non tēdit faciliter & delectabiliter ad illā:Ergo non inclinat,hoc ipſo naturaliter ad Logicam. Minor patet ex terminis. *Probatur Maior*:non minus facilitatem & delectationem cauſat naturale pondus,in ſui termini acquiſitionem, quam habitus in ſuis operationibus ; cum pondus illud ſit æquiualenter habitus ſicut habitus eſt æquiualenter pondus illud;ſed habitus & facilitatem & delectationem cauſat,in ordine ad ſuas operationes:Ergo & naturale pondus facilitatem & delectationem cauſat,intendentia ad terminum, ſeu in termini acquiſitione.

Reſpondeo negando conſequentiam : ad cuius probationem diſtinguo Maiorem ; ad id omne , ad quod habet homo naturale pondus , tendit faciliter & delectabiliter , loquendo de tendentia in ſui principio , concedo : loquendo de tendentia in ſui progreſſu, vel in ſui complemento , nego Maiorem : & ſub eadem diſtinctione minoris , nego conſequentiam licet igitur vbi adeſt naturale pondus ad aliquid, oriatur tendentia ad tale quid cum facilitate , & delectabilitate nec in ortu talis tendentiæ experiatur quis difficultatem & laborem , ex eo ſcilicet quod præfatæ tendentiæ , quantum ad ortum ſuum , præfatum naturale pondus eſt ſufficiens principium : poteſt tamen , cum tali pondere non adeſſe talis facilitas ; & delectabilitas in progreſſu huius tendentiæ , aut in eius complemento : ex eo ſcilicet, quod in eius progreſſu & complemento plures interuenire ſolent difficultates , ad quas quidem vincendas non ſufficit naturale illud pondus , ſed alia requiruntur principia & adminicula , quæ quia aut non habentur faciliter , aut non niſi cum difficultate ad vſum applicantur , tollunt per conſequens, & impediunt in tali progreſſu , aut complemento tendentiæ facilitatem & delectationem: patet hæc ſolutio in exemplo de labore manuali , ad quem quidem habet homo ex certa diſpoſitione corporis pondus , & inclinationem naturalem, qua de cauſa dicitur *cb.* 5. *capite; homo ad Laborem naſcitur & auis ad volatum*;& nihilominus, & ſi experiatur homo facilitatem quandam , quantum ad ortum & initium tendentiæ huius , quæ ad præfatum laborem tendit, non propterea facilitatem & delectationem experitur, in progreſſu aut complemẽto talis tendentiæ, ob rationem ſcilicet ſupra adductam , quæ quidem poteſt etiam ad habitus extendi, vt pote qui , ex parte ſui ſint expediti ad operandum, & ideo in ortu operationis , aut *Nota.*

vt operatiui facilitatem quandam & delectationem præ ſe ferant, propter tamen difficultatem in progreſſu, aut complemento operationum occurrentem, laborem adhuc experiuntur.

Obiicies 2. ſi non poſſet ſine Logica vllus haberi aſſenſus ſcientificus,nec poſſet ad Logicam habitam,præſupponi habita Metaphyſica;ſed ad Logicam habendam, prærequiri & præſupponi debet habita Metaphyſica; Ergo verum non eſt quod nullus ſine Logica haberi poſſit aſſenſus ſcientificus. Maior eſt certa, ſiquidem in hoc caſu prærequireretur Logica ad ſcientiam Metaphyſicæ, cum ab ea tunc penderet Metaphyſica, in ſuis eliciendis aſſenſibus ſcientificis; ſubindeque non poſſet in hoc caſu prærequiri, & præſupponi ad Logicam, Metaphyſica ipſa iam habita. *Probatur Minor:* non eſt habita Logica,niſi per vſum ſuorum principiorum ad ſuas demonſtrandas concluſiones; ſed ad vſum principiorum prærequiri, & præſupponi debet ipſa Metaphyſicæ ſcientia:Ergo & ad habitam Logicam præſupponi debet Metaphyſica habita Maior per ſe patet. *Probatur minor*: principiorum vſus, ad demonſtrandas concluſiones,præſupponit principia probata,explicata: & defenſata:ſed vt teſtatur Philoſophus 4. *Metaph.*& D.Thomas 1 *p.qu.* 1.*art.* 8.ipſa eſt Metaphiſica,quæ probat,explicat & defendit ſua,& omnium aliarum ſcientiarum principia:Ergo ad vſum principiorum Logicæ,prærequiritur habita Metaphyſica.

Reſpondeo negando minorem: ipſa namque Logica prærequiritur, & prius addiſcenda eſt, quam addiſcātur cæteræ aliæ ſcientiæ,quæcumque illæ ſint, & quantumcumque faciles & faciliores ſint,ipſa acquiſitâ,aut acquirendâ Logicâ,vt enim notat D.Thomas *in opuſculo 7.quæſtione vltima art.* 2. incipere à facilioribus ſolum oportet, quando neceſſitas & dependentia vnius ſcientiæ,ab aliâ non compellit ad oppoſi-

Nota.

tum

tum: Logica Ergo ad ipſam Metaphyſicam præ-requiritur, non Metaphyſica ad Logicam, vt per minorem negatam intendit arguens. Ad probationem vero huius minoris, nego ſimiliter minorem. Ad tertium autem diſtinguo maiorem, principiorum vſus præſupponit principia probata & defenſata, vt diù continuetur & conſeruetur talis principiorum vſus, concedo; præſupponit principia probata & defenſata, vt talis acquiratur vſus, nego: & conceſſa minori nego conſequentiam, vel diſtinguo ſimiliter conſequens: non igitur ad vſum principiorum Logicalium neceſſe eſt ea præſupponi, ab habitu Metaphyſicæ probata & defenſata, ſi ſermo ſit de vſu vt ſolum acquiſito aut acquirendo: ad hunc enim habendum, & acquirendum vſum ſufficit habitus primorum principiorum, talia tradens & attingens principia, licet vt diu conſeruetur & continuetur talis vſus, opus deinde ſit habitu Metaphyſicæ; ex eo ſcilicet, quod in vſu cotinuo principiorum, cum non poſſint non occurrere multa apparenter ſaltem præfatis principiis repugnantia, neceſſe eſt per conſequens talia defendi & probari principia, ſubindeque & opus eſt in hoc caſu Metaphyſicâ quæ cum ex vna parte principia habeat vniuerſaliſſima, & extendentia ſe ad quælibet, & ex altera principia aliarum ſcientiarum attingat, non vnico intuitu, vt habitus primorum principiorum, ſed diſcurrendo & vt concluſa, habet per conſequens ipſa ſola, quod probare poſſit atque defendere principia, ſiue Logicæ ſiue aliarum ſcientiarum.

Inſtabis: hoc ipſo quod obiectum Metaphyſicæ eſt prius ſciendum, ſeu prius ſcibile, quam obiectum Logicæ, hoc ipſo & prior & prius eſt addiſcenda Metaphyſica, quam Logica; Sed obiectum Metaphyſicæ, ſiue ens reale eſt prius ſcibile, quàm obiectum Logicæ, ſiue quam ens rationis: Ergo & priùs addici debet, & poteſt Metaphyſica, quam Logica. Maior per ſe patet, cum enim obiectũ ſcibile non ſit, niſi per ſcientiã hoc

ipſo

ipſo per conſequens, quod eſt prius ſcibile, quam obiectum alterius ſcientiæ, terminare etiam debet ſcientiam, quæ ſit prior. *Probatur Minor*: quod eſt prius & primum cognoſcibile, non poteſt non eſſe prius & primum ſcibile; Sed ens reale eſt primum & prius cognoſcibile, quam ens rationis: Ergo & prius ſcibile eſt ens reale, quam ens rationis, Minor per ſe patet: cum enim ens rationis, non niſi per connotationem ad ens prius cognitum reale, & per ſpeciem illius poſſit cognoſci, non poteſt per conſequens reale ens non eſſe prius & primum cognoſcibile. *Probatur Maior*: hoc ipſo quod valet hæc conſequentia, *non eſt primum cognoſcibile; ergo non eſt primum ſcibile*, hoc ipſo eſt aliquid primum ſcibile, ſi ſit primum cognoſcibile,ſed hæc valet conſequentia; non eſt aliquid primum cognoſcibile;ergo non eſt primum ſcibile; ergo & eſt aliquid primum ſcibile, hoc ipſo quod eſt primum cognoſcibile. *Maior patet* ex terminis. *Probatur Minor*:à ſuperiori ad inferius valet conſequentia negatiuè vt docent dialectici; vnde & valet hæc:*non eſt animal*; *ergo non eſt homo*: Sed in exemplo adducto,arguitur à ſuperiori ad inferius negatiuè:Ergo valet hæc conſequentia;non eſt primũ cognoſcibile ergo non eſt primum ſcibile. *Probatur Minor*: abſtrahit cognoſcibile à ſcientificè, vel non ſcientificè cognoſcibili, ſicut animal ab equo & homine; Ergo eſt cognoſcibile ſuperius quid ad ſcibile; Sed in exemplo adducto arguitur à cognoſcibili ad ſcibile: Ergo arguitur in hoc exemplo à ſuperiori ad inferius.

Reſpondeo negando minorem, licet enim ens reale ſit prius cognoſcibile cognitione abſoluta,quam ens rationis, propterea quod iſtud non habet cognoſci, niſi per ſpeciem entis realis & per connotationem ad illud, non tamen propterea eſt prius cognoſcibile cognitione ſcientificâ, eo quod ſcilicet dependentia, quam habet ens rationis ab ente reali, non, eſt

niſi

niſi ex ſpecie mouente ad cognitionem, quæ debet eſſe alicuius realis, non autem in ſpecie terminante cognitionem, quæ in hoc caſu eſt ſpecies entis rationis; ac proinde cum ex parte ſpeciei terminantis deſumatur cognitio, ſecundum quod eſt ſcientifica, cum ſcientifica ſit, per hoc quod taliter cognoſcit,& conſequẽter per hoc quod ad cognitum taliter terminatur,ſeu per hoc quod ſpeciẽ habet taliter terminantem, ſequitur de primo ad vltimum, quod quamuis pendeat ens rationis in cognitione ſui abſoluta, ab ente reali, prius abſolutè cognito, non tamen in cognitione ſui ſcientifica ab ente reali pendeat, prius ſcientificè cognito, ſicque falſum eſt, quod ens reale, ſiue obiectum Metaphyſicæ,ſit prius ſcibile ente rationis,& ſi ſit concedendum, quod ſit prius abſolutè cognoſcibile. Neganda ergo eſt illa minor,ad cuius probationem nego ſimiliter maiorem. Ad tertium vero nego minorem. Ad quartum autem, in quo ſita eſt difficultas, Diſtinguo maiorem:à ſuperiori ad inferius valet conſequentia negatiuè, vbi & quando arguitur purè negatiuè, concedo maiorem, vbi non purè negatiuè arguitur, ſed virtualiter affirmatiuè, vel partim affirmatiuè & partim negatiuè, nego maiorem; & ſub eadem diſtinctione minoris nego conſequentiam,pro quo

Notandum eſt ex D. Thoma 3. *p. q.* 16. *art.* 9. *ad* 2. quod ſicut propoſitiones *de incipit*, hoc habent, quod eſſe non poſſunt purè negatiuæ, ſed habent ſemper, quod ſint virtualiter affirmatiuæ, ſeu partim negatiuæ, partim affirmatiuæ: hæc namque propoſitio: *Domus hæc non incipit eſſe*, hunc facit ſenſum: *Domus hæc antea erat*, qui quidem ſenſus eſt affirmatiuus, vt patet: ſic ſimiliter dicendum eſt de propoſitionibus *de primo*: ſeu in quibus negatur, ly *primum*; hæc enim propoſitio:*mundus*,verbi gratia,*non eſt primum cognoſcibilis*, hunc facit ſenſum, & quidem affirmatiuum

tiuum, *eſt aliud quid cognoſcibile ante mundum*; aut ſaltem hunc reddit ſenſum affirmatiuum partim, & partim negatiuum, *vel mundus non eſt cognoſcibilis, vel eſt aliquid cognoſcibile ante mundum*: ſicut ergo non valet conſequentia, in propoſitionibus negatiuis de incipit, & ſi arguatur à ſuperiori ad inferius, quia non arguitur purè negatiuè; qua de cauſa negat D. Thomas loco citato hanc conſequentiam: *Chriſtus non incipit eſſe: ergo non incipit eſſe homo*: idem ſimiliter dico ego, & ab omnibus dicendum puto, quod quamuis in propoſitionibus negatiuis de primo, arguatur & argui poſſit à ſuperiori ad inferius, non tamen valet propterea conſequentia, quia non arguitur purè negatiuè, ſed virtualiter affirmatiuè, in quo quidem caſu non valet conſequentia à ſuperiori ad inferius, vt docent dialectici; ſicque non valet hæc conſequentia: *ens rationis non eſt primum cognoſcibile: ergo nec eſt primum ſcibile.*

Obiicies 3. illud, ſine quo haberi non poteſt aſſenſus ſcientificus, conducit ſimpliciter ad talem habendum aſſenſum; Sed Logica non conducit ſimpliciter loquendo, ad habendum aſſenſum ſcientificum: Ergo ſine Logicâ haberi poteſt talis aſſenſus. Maior per ſe patet. *Probatur Minor*: quod conducit ad habendum facile; non conducit ſimpliciter ad habendum; Sed conducit Logica ad facile habendum aſſenſum ſcientificum: Ergo non conducit Logica ad habendum ſimpliciter loquendo aſſenſum ſcientificum. Maior eſt certa; eſt enim commune dictum, quod id, quod datur ad facile poſſe, non datur ad ſimpliciter poſſe. *Probatur Minor*: ad habendum aſſenſum ſcientificum non conducit Logica, niſi per modum habitus: Sed proprium eſt habitus, ad differentiam potentiæ facilitare, ſeu dari ad faciliter & delectabiliter habendum illud, ad quod datur: Ergo conducit Logica, ad facile

cile habendum aſſenſum ſcientificum.

Reſpondeo negando minorem. Ad probationem vero, licet negari poſſet maior, eo quod ſcilicet dantur multa, quæ quidem ſimul & ſemel conducunt, & conducere poſſunt ad aliud habendum, & faciliter & ſimpliciter loquendo: ſic in ſupernaturalibus, idem habitus charitatis conducit ſimpliciter, ad eliciendum charitatis actum, vtpote qui ſine eo non poteſt elici, & conducit ad hunc eliciendum faciliter & delectabiliter: in naturalibus vero, ſpecies intelligibiles conducunt, & ad cognoſcendum ſimpliciter, cum ſine huiuſmodi ſpeciebus elici non poſſit cognitio; & ad faciliter & delectabiliter cognoſcendum. Data igitur maiori illa & non conceſſa, nego minorem, ſi nimirum ita intelligatur (vt in ſenſu arguentis debet intelligi) quod non niſi & tantummodo ad facile habendum talem aſſenſum, conducat Logica. Ad tertium autem, in quo videtur poſita vis argumenti conceſſa maiori, Diſtinguo minorem: ſed proprium eſt habitus facilitare ad aliud habendum, ſi ſermo ſit de habendo, quoad ſubſtantiam, concedo; ſi autem ſit ſermo de aliquo habendo, quantum ad modum, vt de facto in præſenti eſt ſermo, nego: ſenſus autem ſolutionis eſt, quod quia, vbi agitur de aſſenſu habendo ſcientificè, non agitur præciſè de aſſenſu, quoad ſubſtantiam, ſed de aſſenſu habendo, cum tali modo ſcientifico, aut vt verius dicam, de tali modo agitur, vt modificante aſſenſum habendum, propterea fit quod, quia habitus poteſt ſimpliciter loquendo requiri ad modum rei habendum, ſiue ad rem habendam, cum tali modo, qua de cauſa dici ſolet, quod ad habendum actum cum facilitate, requiritur ſimpliciter habitus, ideo poteſt Logica conducere & concurrere ad aſſentiendum ſcientificè, non tantum faciliter, ſed etiam ſimpliciter, quamtumuis

tumuis concurrat per modum habitus.

Inſtabis: dicit Philoſophus *9. metaph. text. 7.* quod *addiſcens artem poteſt actionem artis operari ſine arte*: Ergo illud ad quod operatur Logica per modum artis, poteſt haberi ſine Logica: Sed non niſi per modum artis operatur Logica, dum concurrit cum aliis ſcientiis, ad aſſenſum eliciendum ſcientificum; cum concurrat, vt inquit Philoſophus, per modum organi & inſtrumenti: Ergo & poteſt ſine Logica aſſenſus haberi ſcientificus.

Reſpondeo diſtinguendo, & explicando antecedens; dicit Philoſophus, quod addiſcens artem poteſt actionem artis operari ſine arte, & loquitur ibi Philoſophus de omni & quacumque actione artis, nego antecedens; & loquitur ibi Philoſophus de actione, qua artis habitus acquiri ſolet, concedo; & ſub eadem diſtinctione, concedo & nego conſequentiam. Dico ergo, quod quando dicit Philoſophus, quod addiſcens artem, poteſt actionem artis operari ſine arte, intendit ſolum, quod actus alicuius habitus ſine proprio habitu poſſit haberi, quod quidem veriſſimum, imo & neceſſarium eſt de omni primo actu, quo aliquis habitus generatur; vnde hoc exponens dictum Diuus Thomas *ibidem lect. 2.* hæc habet: *quia poteſt homo aliqualiter exire in ſcientia & virtutis actum, antequam habeat habitum ſcientia & virtutis, quo deinde adepto perfectè operatur*: non autem per hoc intendit Philoſophus, quod id omne, quod habetur dependenter ab arte, ſiue ab habitu, poſſit id omne elici ſine arte; aliàs haberi poſſet ſine artis habitu facilitas ad operandum, quod tamen eſt, & ab omnibus conceditur eſſe falſiſſimum. Non ergo ſequitur ex illo Philoſophi dicto, quod poſſit ſine Logica haberi aſſenſus ſcientificus, ſicut habetur ex arte, ſeu artificio Logicæ, ſed præciſè exinde ſequitur, quod actus aliquis demonſtratiuus, quem in propria materia

teria elicit Logica, poteſt nondum habita Logica elici, quod quidem verificatur in primo illo actu, per quem generatur habitus Logicæ, qui ſcilicet elicitur ſine Logicæ habitu, & ſimilis deinde producitur per habitum Logicæ ſemel acquiſitum.

Obiicies 4. aſſenſus certus & euidens, ac per diſcurſum habitus, eſt aſſenſus ſcientificus: Sed poteſt ſine Logica talis haberi aſſenſus: Ergo & poteſt haberi aſſenſus ſcientificus. Maior eſt certiſſima; talis namque aſſenſus, cum ea ratione, qua certus & euidens eſt, non ſit nec habitus fidei, nec opinatiui, & quatenùs eſt per diſcurſum habitus, pertinere non poſſit ad habitum, ſeu lumen primorum principiorum, qui non eſt diſcurſiuus, debet per conſequens talis aſſenſus ad habitum ſcientiæ reduci, & eſſe ſcientificus. *Probatur Minor*: aſſenſus ex certis & euidentibus elicitus, eſt aſſenſus certus & euidens, & per diſcurſum habitus: Sed poteſt ſine Logica talis haberi aſſenſus: Ergo & ſine Logica haberi poteſt aſſenſus certus & euidens, ac per diſcurſum habitus. *Maior patet*, ex terminis, *Probatur Minor*: ad hunc ex certis & euidentibus eliciendum aſſenſum, non aliud requiritur, quam quod euidenter cognoſcat aſſentiens duo aliqua certa, & certam conſequentiam vnius tertij ex illis: Sed hoc poteſt aſſentiens cognoſcere ſine Logica; Ergo & poteſt ſine Logica aſſenſus elici, ex certis & euidentibus. Maior per ſe patet. *Probatur Minor*: eorum, quæ ſunt naturali lumine cognoſcibilia, poteſt cognitio haberi ſine Logica: Sed naturali lumine eſt cognoſcibile, duo aliqua eſſe in ſe certa, & vnum tertium ex illis certo conſequi: Ergo poteſt aſſentiens cognoſcere ſine Logicâ duo aliqua certa, & conſequentiam vnius tertij ex illis. Maior eſt euidens. *Probatur Minor*: naturali lumine eſt cognoſcibile, quod *quæ ſunt eadem vni tertio, ſunt eadem inter ſe*,

cum ſit dictum illud principium per habitum, ſeu lumen principiorum cognitum ; ſed naturali lumine eſt cognoſcibile , duo aliqua eſſe eadem cum vno tertio , cum experimentaliter cognoſcatur, Petrum v.g. & rationale eſſe idem cum homine: Ergo naturali lumine eſt cognoſcibile duo aliqua eſſe eadem inter ſe , ex vi identitatis naturaliter cognitæ, cum vno tertio: ſed hoc eſt naturali lumine cognoſcere duo aliqua , & conſequentiam vnius tertij ex illis: Ergo poteſt aſſentiens naturali lumine cognoſcere certa duo aliqua, & vnum tertium ex illis ſequi.

Reſpondeo negando minorem primi , ſecundi , tertij,& quarti argumenti. Ad quintum verò , in quo eſt poſita vis argumenti , nego maiorem & minorem,ſi nimirum ſermo ſit (vt eſt & eſſe debet in præſenti) de cognoſcibili , non vtcumque , ſed certo & euidenter , tali ſcilicet certitudine & euidentiâ , quæ nec virtualiter , & implicitè ſit dubitatiua , ſeu quæ in nullo caſu , nec ex vllo occurrente fieri poſſit dubitatiua. Inprimis igitur nego , quod naturali lumine poſſit ita certo cognoſci , quod quæ ſunt eadem vni tertio , ſint eadem inter ſe : illa namque certitudo debet eſſe talis,quod

Nota. reſpectu cognoſcentis principium illud , non poſſit eſſe etiam apparenter falſum , cum ſit certitudo ſcientifica , ſeu deſeruiens cognitioni ſcientificæ, quæ quidem hoc ipſo quod talis , ſicut poteſt reddere rationem veritatis , ſic & poteſt ſoluere apparentiam falſitatis : modo ſic eſt , quod reſpectu illius , qui ſolo naturali lumine cognoſcit hoc principium , poteſt principium illud fieri apparenter falſum, ſi nimirum hoc ei proponatur argumentum , vel aliud ſimile , in quo apparet identitas duorum cum vno tertio, & ex quo tamen falſo colligitur eorumdem identitas inter ſe : dicendo ſcilicet: *homo eſt ſpecies ; ſed Petrus eſt homo : Ergo Petrus eſt ſpecies ;* vel, *animal rationale eſt oratio*

tio: ſed Petrus eſt animal rationale: Ergo Petrus eſt oratio. Non ergo ex ſolo naturali lumine poteſt certo cognoſci principium illud, eâ ſcilicet certitudine, quæ poſſit deſeruire cognitioni ſcientificæ, cum cognoſcens ex occurrente aliquo, poſſit in oppoſitum deduci aſſenſum, aut ſaltem de illo, quem habebat, dubitare incipiat, cum falſitatem oppoſiti neſciat reſoluere; ſitque in tali caſu principium illud, quod antea habebat vt certiſſimum, apparenter falſum.

Iam autem negata maiori præfati argumenti, nego ſimiliter minorem, puta quod naturali lumine poſſit certo cognoſci, duo aliqua eſſe eadem cum vno tertio, ſi ſimiliter ſermo ſit de certitudine, quæ fieri non poſſit dubitatiua, quæque reſpectu illius, quem certum facit, fieri non poſſit apparenter falſa: etenim duo aliqua eſſe eadem cum vno tertio, nequit ita certo cognoſci, niſi ſimul & ſemel cognoſcatur, quâ identitate ſint eadem, & an tertium rationem ibi habeat vnius; tunc enim ſolum adeſſe poteſt præfata certitudo, cum tunc ſolum reddi poſſit ratio præfatæ certitudinis: atqui ex ſolo naturali lumine & ſecluſâ Logica cognoſci nequit, qua identitate, ſeu vnione ſint duo aliqua eadem, & vnum cum vno tertio, nec an tertium rationem habeat vnius: non quidem primum, tum quia ad hoc requiritur cognitio modorum dicendi per ſe, quæ vt dictum fuit, in probatione tertia haberi non poteſt ſine Logicâ, tum etiam quia vel leui fallaciâ in dubium reuocabitur talis identitas, vt ſi ſermo ſit de identitate eſſentiali hominis, cum rationali, & arguatur ſic in contrarium: *rationale eſt differentia; ſed homo non eſt eſſentialiter differentia: Ergo homo non eſt eſſentialiter idem cum rationali.* Similiter neque cognoſci poteſt ſecluſâ Logicâ, an tertium ſit verè vnum, vt de facto debet eſſe, ad vere concludendum; cum ad hoc ſciri debeat

quot modis variari & deperdi debet vnitas tertij, vt ſciatur, quod ab illis defectibus tertium, de quo eſt ſermo, liberum eſt, quod tamen ſine Logica ſciri nequaquam poteſt, cum ad hoc habenda ſit notita de ſuppoſitione, appellatione & aliis huiuſmodi terminorum proprietatibus, ex quarum variatione variari ſolet, & deperdi vnitas tertij: Ergo ſicut non poteſt cognoſci certo ſine Logica, quod quæ ſunt eadem vni tertio, ſunt eadem inter ſe, certitudine ſcilicet, quæ fieri non poſſit dubitatiua; nec etiam ſine Logica cognoſci poteſt, quod duo aliqua ſint eadem, cum vno tertio, loquendo ſemper de cognitione quæ præfata certitudine ſcientificâ certa ſit; & ſi cognoſcenti videatur prima fronte, quod de talibus ſit omnino certus.

Nota.

Obiicies 5. ſi eſſet Logica ad aſſenſum omnem ſcientificum neceſſario prærequiſita, eſſet maxime, quia ad aſſenſum omnem ſcientificum, præcognoſci debet, demonſtrationem, per quam acquiritur, generare ſcientiam; ſed hoc eſt falſum: Ergo & falſum eſt, eſſe Logicam ad omnem aſſenſum ſcientificum prærequiſitam. Maior conſtat ex prima concluſionis probatione. *Probatur Minor:* aſſenſus, quem de hoc habet Logica, quod demonſtratio generet ſcientiam, eſt aſſenſus ſcientificus, cum hoc demonſtret Logica: ſed ad talem aſſenſum præcognoſci non poteſt, quod demonſtratio generet ſcientiam, cum hoc in tali ſolum aſſenſu ſcientificè cognoſcatur: Ergo ad aſſenſum omnem ſcientificum præcognoſci non debet, quod demonſtratio generet ſcientiam.

Reſpondeo negando minorem, nec enim poteſt vllus veram habere ſcientiam, & aſſenſum, verè ſcientificum, niſi in exercito ſciat ſe ſcire quod quidem fieri non poteſt, niſi prius euidenter cognoſcat, demonſtrationem rectè factam generare ſcientiam, vt poſtea in exercitio cognoſcens ſe per demonſtrationem alicui concluſioni

cluſioni aſſentiri, in exercitio etiam cognoſcat ſe illam ſcire. Pro quo videatur, quæ dicta ſunt in primâ probatione concluſionis. Ad probationem autem conceſſa maiori, diſtinguo minorem; ſed ad talem aſſenſum præcognoſci non poteſt, quod demonſtratio generet ſcientiam; præcognoſci non poteſt, cognitione & aſſenſu expreſſo & formali, concedo; præcognoſci non poteſt, cognitione & aſſenſu virtuali & implicito nego, & nego conſequentiam, vel diſtinguo ſimiliter conſequens. Senſus autem ſolutionis eſt, quod quia, dum quis de demonſtratione demonſtrat ipſam generare ſcientiam, cognitio & aſſenſus huius concluſionis habetur virtualiter & implicitè in cognitione præmiſſarum, antequam per ipſius concluſionis expreſſum & formalem aſſenſum formaliter habeatur; propterea fit quod ad aſſenſum formalem talis concluſionis quod demonſtratio generat ſcientiam, præcedit, & præſupponitur in aſſenſu præmiſſarum virtualis eiuſdem concluſionis cognitio; quod quidem ſufficit, & vt poſteà expreſſa, formalis & ſcientifica eiuſdem concluſionis habeatur cognitio, & vt verificetur, quod ad omnem aſſenſum ſcientificum, etiam Logicalem præcognoſci debet vel formaliter & expreſsè, vel ſaltem virtualiter & implicite, quod demonſtratio generat ſcientiam nec non vt vitetur proceſſus in infinitus in acquirendâ Logicâ; quæ quidem cum non incipiat acquiri vt ſcientia, niſi per illam demonſtrationem, per quam de ipſa demonſtratione demonſtrat generare ſcientiam, & ad hunc habendum aſſenſum formaliter ſcientificum, non requiratur alius aſſenſus formaliter ſcientificus, ſed ſufficiat virtualis eiuſdem aſſenſus in cognitione præmiſſarum habitus, ſiſtendum eſt per conſequens pro acquirendâ Logica vt ſcientiâ, ſeu ad habendum aſſenſum illius verè & formaliter ſcientificum, ſiſtendum inquam eſt in virtuali illo de tali concluſione aſſenſu in co-

gnitione præmiſſarum habito; proindeque vitatur proceſſus in infinitum, cum non ſit recurrendum ad alium aſſenſum etiam formaliter & verè ſcientificum.

Quanam fuerit mens D. Thomæ circa agitatam difficultatem.

Reſpondeo D. Thomam fauere haud dubiè expoſitæ ſententiæ, quod quidem apertè colligo *ex* 1. *poſter. lect.* 1. vbi diſcurrit ſic ſanctus Doctor. *Ars quædam neceſſaria eſt quæ ſit directiua ipſius actus rationis, per quam ſcilicet homo in ipſo actu rationis procedat ſine errore & ars illa eſt Logica ſeu rationalis ſcientia,* hæc diuus Thomas, ex quibus ſic argumentor.

Nullus eſt nec eſſe poteſt actus verè & quoad ſubſtantiam ſcientificus, qui non ſit liber ab omni errore: Sed ex diuo Thoma in verbis relatis neceſſaria eſt Logica, vt procedat homo in actu rationis ſine errore; Ergo & ex eodem debet neceſſaria eſſe Logica ad aſſenſum omnem verè & ſubſtantialiter ſcientificum.

Sed audito diſcipulo audiamus & magiſtrum, beatum ſcilicet Albertum magnum dicentem *cap.* 3. *prædicabilium, neſciens Logicam etſi ſcire aliquid videatur, neſcit tamen, cum rationem ſui ſciti neſciat,* ex quibus verbis habes (Amice Lector) quod quamuis in facilioribus concluſionibus exiſtimes & videatur tibi, te illis certo & euidenter aſſentiri, reuera tamen ſi Logicus non es, non niſi nutanter & formidoloſe aſſentiris, cum rationem ſciti ignores, neſciens ſcilicet cur ſyllogiſmus per quem ſcis, ſcire faciat, cur præmiſſæ quæ ſolæ de tuo ſcire certum faciunt, ſunt in ſe certæ ſeu propoſitiones per ſe & neceſſariæ; cur ex eo quod illæ ſunt certæ debet & ſcita concluſio eſſe certa; quorum quidem ſignum vt diximus ſupra eſt, quod vel leui fallaciâ à certitudine quam ipſe

exiſtima

exiſtimabas habere, facillimè dimoueris, ſi Logicus non es, & in oppoſitum tranſis aſſenſum, vel ſaltem de illo quem habebas formidare incipis & dubitarè, quapropter *Logicus eſto (Amice Lector) vt ſis omniſcius, qui ſine Logica omnium es neſcius.*

LIBER SECVNDVS, DE

ENTE RATIONIS.

CVM materia quæ per ſe obiicitur conſideranda à Logica, ſit ens rationis, vt vidimus in quæſtione primâ præcedentis libri; eſt enim ſecunda intentio obiectiua, ex cuius propoſitione habet intellectus ordinatè procedere in ſuis actibus vt fusè in eodem libro oſtenſum fuit, quæ quidem ſecunda intentio, licet pro materiali ſit vt plurimum natura aliqua realis, qua de cauſa exponi ſolent in Logica naturæ omnes reales generaliter ſumptæ in prædicamentorum coordinatione & expoſitione; eſt tamen pro formali ens rationis, quod patet ex eo quod ſecunda intentio formalis, cui correſpondet obiectiua, eſt & dici ſolet conceptus, quem format intellectus de re aliqua, ſecundum id præcisè quod habet per ordinem ad intellectum, ac proinde ex parte obiecti, ſeu rationis formalis obiectiuæ ſolum correſpondere debet aliquid, cuius totum ſuum eſſe ſit eſſe obiectiuè in intellectu ſubindeque quod ſit formaliter ens rationis: cum igitur materia quæ per ſe obiicitur conſideranda à Logi-

ca ſit ens rationis ad pleniorem illius intelligentiam, hunc propterea librum de ente rationis in communi prælibamus, vt ſic ab vniuerſalioribus procedentes ſolidum proſequamur doctrinæ ordinem.

QVÆSTIO I.

Vtrum detur ens rationis.

PRæmittendum 1. pro quæſiti intelligentia quod cum ens rationis vt tale habitudinem dicat ad rationem ſeu intellectum cuius dicitur ens, ideo iuxta triplicem ad intellectum habitudinem triplex diſtingui poteſt ens rationis; aliud ſcilicet quod ordinem & habitudinem dicit ad intellectum, tanquam ad ſui ſubiectum, ſeu tanquam ad receptiuam cauſam: aliud, quod ordinem & habitudinem dicit ad intellectum tanquam efficientem ſeu effectiuum; aliud denique quod habitudinem dicit ad intellectum tanquam eius obiectum ſeu terminus eius cognitionis; & hoc adhuc duplex eſt; aliud quidem quod præter eſſe obiectiuum quod habet reſpectu intellectus, habet ſimul reale eſſe ab intellectu independens, aliud verò quod non aliud habet eſſe quam eſſe illud quod habet obiectũ reſpectu intellectus, & quod in tantum eſt in quantum obiicitur conſiderandum: hoc autem ſuppoſito iam pro quæſiti intelligentiâ dico non procedere titulũ de ente illo rationis quod tale dicitur, vel ex habitudine ad intellectum vt ad ſubiectum, vel ad eumdem vt efficientem cauſam; talia namque dari entia rationis vt certum & indubitatum ſupponitur cum indubitatum ſit apud omnes dari ſpecies intelligibiles, verbum mentis, & actionem intellectiuam,

quæ

quæ quidem ad intellectum præfatam dicunt habitudinem, cum vel ſubiectentur in eo, vel ab eo effectiuè cauſentur ſimul & ſubiectentur; non procedit etiam quæſitum tituli de illo ente rationis, quod præter eſſe obiectiuum quod habet reſpectu intellectus, aliud habeat reale eſſe, vt habet Petrus quando intellectui obiicitur conſiderandus; cum enim ens illud rationis ſit ſimpliciter ens reale & ens extra animam, non eſt illud per conſequens de quo inquirimus, quod quidem taliter eſt & eſſe debet ens rationis, vt ab ente reali condiſtinguatur: de illo enim ente rationis procedit quæſtio, quod tale dicitur per hoc, quod habet tantum eſſe obectiuè in intellectu; adeo vt ſenſus ſit an poſſibile, an verò implicet in terminiminis dari aliquid quod eſſe habeat obiectiuum in intellectu, & præter hoc eſſe obiectiuum; aliud non habeat eſſe; cum enim tale quid non ſit ens reale, vt per ſe patet, nec ſit purum nihilum, ſi ſemel detur, & aliunde dicat habitudinem aliquam ad rationem ſeu intellectum, eſt per conſequens purè dumtaxat & propriiſſimè ens rationis, quod eſt id quod in præſenti inquirimus.

Præmittendum 2. pro intelligentia principiorum ad quæ concluſionis veritas reduci debet hæc tria receptiſſima eſſe apud omnes, ſubindeque vim habitura principij reſpectu concluſionis inferendæ: puta quod *ens rationis, ſiue affirmetur dari, ſiue negetur, ſemper apprehenſiuè concipitur*: quod *detur forma ſyllogiſtica*: quod *vnitas rationis ſit ens rationis*, primo quidem ens rationis, ſiue affirmetur dari, ſiue negetur, ſemper apprehenſiuè concipitur; & huius ratio eſt, quia ratione ſubordinationis eſſentialis quæ reperitur inter operationes intellectus diſcurrentis, ſemper apprehenſiua cognitio præſupponitur ad affirmationem & negationem, adeo vt

non negetur nec affirmetur dari, niſi quod apprehenſiuè cognoſcitur: Ergo cum id quod affirmatur dari aut negatur in iſto caſu ſit ens rationis, euidenter ſequitur ens rationis ſemper apprehenſiuè concipi & cognoſci, ſiuè affirmetur dari, ſiuè negetur.

Secundum autem quod etiam tanquam concluſionis principium adducitur, puta quod detur forma ſyllogiſtica non eſt minùs certum, cum detur & dari ſupponatur ab omnibus, qui Logicam aut dialecticam vel à limine ſalutarunt, certa quædam diſpoſitio trium terminorum ſecundum ſubiectionem & prædicationem, & ex illis tribus trium propoſitionum ſecundum affirmationem & negationem, vniuerſalitatem, & particularitatem, in quibus duorum vnio & identitas inter ſe concludatur ex vi eorumdem identitatis cum vno medio termino: talis autem certa diſpoſitio eſt quod intelligendum venit per formam ſyllogiſticam: quod Ergo detur forma ſyllogiſtica eſt plus quam certum.

Denique receptiſſimum eſt etiam tertium, quod adducitur vt concluſionis principium, puta quod vnitas rationis ſit ens rationis: vnitas namque cum hoc ipſo, quod talis conſequatur ad ens, ſicut & veritas & bonitas, ſitque per conſequens proprietas entis de neceſſitate ſapit naturam entis, cuius eſt vnitas ſiuè proprietas quantum ad incluſionem aut excluſionem realitatis, cum ex reali emanare non poſſit niſi reale, & reale emanare & deriuari non poſſit ex non reali: Ergo cum vnitas rationis non ſapiat naturam entis realis, vt ex terminis patet, ſapit per conſequens naturam entis rationis condiſtincti ab ente reali, ſicque vnitas rationbis eſt de neceſſitate ens rationis; his ergo tribus præmiſſis tanquam certis & ab omnibus concedendis principiis, iam pro quæſiti reſolutione & concluſionis ad eadem principia reductione ſit.

CONCLVSIO: *Datur ſeu dari poteſt ens rationis.*

Probatur. 1. ex primo præmiſſo principio,

Ens

Ens rationis, ſiuè affirmetur dari ſiuè negetur ſemper apprehenſiuè concipitur; Ergo datur ſeu dari poteſt ens Rationis. *Probatur Conſequentia*, ens rationis habet eſſe per hoc præcisè, quod apprehenſiuè concipitur: Ergo hoc ipſo quod ſemper apprehenſiuè concipitur, ſiuè affirmetur dari, ſiuè negetur, hoc ipſo datur: conſequentia eſt euidens. *Probatur antecedens*. hoc ipſo quod ens rationis eſt in conceptu certum quid, hoc ipſo habet eſſe; ſed per hoc præcisè quod apprehenſiuè concipitur, ſiuè ab affirmante ſiuè à negante, eſt certum quid in apprehenſiuo conceptu: Ergo per hoc præcisè quod apprehenſiuè concipitur habet eſſe. *Maior patet* exterminis. *Probatur Minor*, quod eſt in apprehenſiuo conceptu, nec eſt in illo nihilum aut tanquam nihilum, eſt certum quid in tali conceptu; ſed hoc ipſo quod ens rationis apprehenſiuè concipitur eſt, obiectiuè ſcilicet in apprehenſiuo conceptu & non eſt tanquam nihilum: Ergo hoc ipſo eſt certum quid in tali conceptu: *Maior patet* ex terminis. *Probatur Minor*: Ens rationis non eſt in apprehenſiuo conceptu, niſi id quod deinde per affirmatiuum aut negatiuum conceptum negamus aut affirmamus, vt per ſe patet; cum non negemus niſi quod apprehendimus: Sed qui negat ens rationis non negat eſſe nihilum, ſed negat eſſe ens: Ergo non eſt ens rationis in apprehenſiuo conceptu nihilum ſeu tanquam nihilum; Ergo hoc ipſo quod apprehenſiuè concipitur ſiuè ab affimante ſiue negante, eſt certum quid in apprehenſiuo conceptu; Ergo hoc ipſo quod apprehenſiuè concipitnr hoc ipſo datur; atqui ſiuè affimetur dari ſiue negetur ſemper apprehenſiuè concipitur; Ergo hoc ipſo quod ſiue affimetur dari ſiue negetur apprehenſiuè concipitur (quod eſt primum præmiſſum principium) hoc ipſo datur Ens rationis.

Probatur 2. ex ſecundo præmiſſo principio, *datur forma ſyllogiſtica*; Ergo & datur Ens

rationis. *Probatur conſequentia* : forma ſyllogiſtica importat ens rationis : Ergo hoc ipſo quod talis datur ſyllogiſtica forma, datur hoc ipſo ens rationis. *Probatur antecedens* : forma ſyllogiſtica in illo vt plurimum fundatur principio : *quæ ſunt eadem vni tertio, ſunt eadem inter ſe* ; Sed principium illud importat ens rationis : Ergo & forma ſyllogiſtica. *Maior* admittitur ab omnibus. *Probatur Minor* : principium illud quæ ſunt eadem &c. ternarium quemdam importat numerum ; Sed ternarius ille quem importat numerus eſt ens rationis ; Ergo præfatum illud principium importat ens rationis. *Maior patet* ex terminis. *Probatur Minor* : numerus qui realis non eſt, nec realiter formalis, non poteſt non eſſe ens rationis ; Sed numerus ille quem importat præfatum principium nec realis eſt nec vt plurimum realiter formalis ; Ergo numerus ille eſt ens rationis. Maior per ſe patet. *Probatur Minor* : numerus exurgit ex numeratis vt plura ſunt, & non prout ſunt idem vt per ſe patet ; Sed quæ numerantur in tali principio ſunt ſemper realiter idem, vt patet ex terminis ; & eſſe poſſunt realiter formaliter idem, vt accidit quando probatur ex illo principio, duo aliqua eſſe idem inter ſe etiam formaliter : Ergo numerus ille quem importat præfatum principium nec realis eſt nec aliquando realiter formalis: Ergo numerus ille quem importat principium illud eſt ens rationis : Ergo principium in quo fundatur ars ſyllogiſtica importat ens rationis : ergo & importatur ens rationis in formâ ſyllogiſtica: ergo hoc ipſo quod datur forma ſyllogiſtica, (quod eſt ſecundum præmiſſum principium) datur hoc ipſo ens rationis.

Probatur 3. ex tertio præmiſſo principio, *vnitas rationis eſt ens rationis* : Ergo datur ſeu dabile eſt ens rationis. *Probatur conſequentia* : datur vnitas rationis : Ergo hoc ipſo quod vnitas rationis eſt ens rationis, datur hoc ipſo

ens

ens rationis. *Probatur antecedens*: definitum eſt vnum quid, reſpectu definitionis, & definitio aliud vnum, reſpectu definiti: Sed vnitas illa qua ſunt definitum & definitio vnum & vnum eſt vnitas rationis tantum: Ergo datur vnitas rationis *Maior patet* ex terminis. *Probatur Minor*: talis eſt vnitas qualis eſt diuiſio rei, cuius eſt vnitas ab omni alio; Sed diuiſio definiti à definitione, verbi gratia, hominis ab animali rationali & è contra eſt diuiſio rationis tantum: Ergo & vnitas qua ſunt definitum & definitio vnum & vnum, eſt tantum rationis. *Maior patet*, cum ſit vnitas indiuiſio rei in ſe, & diuiſio à quolibet alio. *Probatur Minor*: diuiſio ſeu diſtinctio definiti à definitione puta hominis ab animali rationali eſt talis, qua non poſſit aſſignari minor vt conſideranti patebit, niſi ſit nugatoria diſtinctio, vt eſt ea, v. g. quæ eſt inter Petrum & Petrum; Sed ſi diuiſio illa definiti à definitione non eſſet rationis tantum (poſſet tunc aſſignari diuiſio minor, ea ſcilicet quæ eſt tantum rationis: Ergo diuiſio illa qua definitum eſt diuiſum quid à definitione eſt rationis tantum; Ergo vnitas illa qua definitum & definitio ſunt vnum & vnum eſt vnitas tantum rationis: Ergo datur vnitas quæ eſt tantummodo vnitas rationis: Ergo hoc ipſo quod vnitas rationis eſt ens rationis (quod eſt tertium præmiſſum principium) ſequitur dari ens rationis.

Soluuntur obiectiones.

Obiicies 1. ens rationis eſt aliquid, cuius totum eſſe eſt eſſe obiectiuè in intellectu; Sed impoſſibile eſt dari tale quid; Ergo & impoſſibile eſt ens rationis *Probatur Minor*: id cuius toum eſſe eſt eſſe obiectiuè, non eſt habens eſſe obiectiuè; Sed impoſſibile eſt dari aliquid cuius eſſe ſit eſſe obiectiuè, & quod non ſit habens eſſe obiectiuè; Ergo impoſſibile

Videantur alia concluſionis fundamenta in reſponſionibus obiectionũ.

le eſt dari aliquid cuius totum eſſe ſit eſſe obiectiuè *Minor patet. Probatur Maior*: in omni eo quod habet eſſe aliquod, aliud eſt eſſe habitum & aliud id quod habet, vt patet in inductione; Sed in eo cuius totum eſſe eſt eſſe obiectiuè, non aliud eſt præter eſſe obiectiuum; Ergo id cuius totum eſſe eſt eſſe obiectiuè, non eſt habens eſſe obiectiuè.

Reſpondeo negando minorem: quæro namque ab arguente, num quando negat ens cuius totum eſſe ſit eſſe obiectiuè in intellectu, num inquam apprehendat illud quod negat, & neget id quod apprehendit: Sed negat hic aliquid, cuius totum eſſe ſit eſſe obiectiuè; Ergo ſupponi debet apprehendere aut apprehendiſſe tale quid, cuius totum eſſe ſit eſſe obiectiuè; Sed tale quid ita apprehenſum non aliud habet eſſe præter eſſe obiectiuum vt ſupponitur: Ergo hoc ipſo quod negat poſſibile eſſe tale quid, locum præbet ad probandum quod poſſibile ſit & quod detur. Neganda ergo eſt illa minor; ad cuius probationem nego maiorem, ob rationem mox afferendam. Vnde ad tertium in quo ſita videtur vis argumenti, Diſtinguo maiorem: in omni eo quod habet eſſe aliquod aliud eſt eſſe habitum, & aliud id quod habet. Si ſermo ſit de eo quod habet eſſe mediâ receptione, concedo; ſin minùs nego; & conceſſa minori nego conſequentiam, aut diſtinguo ſimiliter conſequens.

Verum ergo quod vbi habens eſſe habet media receptione, quod ibi aliud eſt eſſe habitum & aliud id quod habet, ex eo ſcilicet quod habens habendo ſe ibi per modum recipientis, habet ſe per modum materialis cauſæ & eſſe habitum prout receptum ad modum materialiter cauſati, ſubindeque neceſſario, diſtingui ibi debet aliud & aliud: & ideo quia creaturæ omne quod habent reale eſſe habent media receptione, eo quod habeant vt

perfe-

perfectibile perfectionem, propterea in omni creatura diſtinguitur id quod habet, & eſſe habitum, iuxta illud Boëtij *in libro de hebdomadibus: In omni eo quod eſt citra ens primum aliud eſt eſſe & id quod eſt*: verumtamen vbi habens eſſe non habet media receptione, tunc falſum eſt quod ibi aliud ſit eſſe habitum & aliud id quod habet, quod quidem patet euidenter in Deo, in quo non aliud eſt bonitas habita, & aliud habens bonitatem, ſed ipſe Deus qui habet bonitatem eſt ipſa bonitas habita, & ipſa bonitas eſt ipſe Deus: modo ſic eſt, quod ens rationis, ſiue illud cuius totum eſſe ſupponitur eſſe obiectiuè non eſt habens eſſe illud obiectiuum media receptione, tum quia eſſe quod habetur media receptione eſt eſſe ſubiectiuum ſeu ſubiectatum & non tantum obiectiuum, tum etiam quia id quod habet ita totum ſuum eſſe obiectiuè, totum habet, quia obiicitur, quod quidem verificatur ſecluſa etiam per intellectum omni receptione: Ergo quamtumcumque ſupponatur aliquid habere totum ſuum eſſe obiectiuè, non propterea verificatur quod totum eius eſſe ſit eſſe obiectiuè & quod illud idem non ſit habens eſſe obiectiuè.

Inſtabis: illud cuius totum eſſe, eſt eſſe obiectiuè habet tantum eſſe quia obiicitur: Sed de nullo verificari poteſt quod habeat tantum eſſe quia obiicitur; Ergo de nullo verificari poteſt quod totum eius eſſe ſit eſſe obiectiuè. *Maior patet*: *Probatur Minor*: omne quod intellectui obiicitur, vel obiicitur ens vel obiicitur non ens: Sed nec quod obiicitur ens, nec quod obiicitur non ens habet tantum eſſe quia obiicitur: Ergo de nullo verificari poteſt quod habeat tantum eſſe quia obiicitur. *Maior patet* ſicut & minor quoad ſecundam partem: quid enim obiicitur non ens, eſt non ens obiectiuè, ſubindeque non habet eſſe quia obiicitur. *Probatur* igitur *Minor*:

nor: quoad primam partem. Quod potius obiicitur, quia eſt ens, non tantum habet eſſe quia, obiicitur; Sed quod intellectui obiicitur ens, verè ita obiicitur quia eſt ens; Ergo nec quod obiicitur ens, habet tantum eſſe quia obiicitur. *Maior patet. Probatur Minor:* inter ens & non ens non datur medium; Sed quod obiicitur ens, non ita obiicitur quia non ens: Ergo quod intellectui obiicitur ens, verè ita obiicitur, quia eſt ens.

Reſpondeo negando minorem, cuius falſitas ex concluſionis probationibus colligi poteſt; & vlterius ex hoc colligitur argumento. **Nota.** Falſum eſt de nullo verificari poſſe quod habeat eſſe fictum ab intellectu; alias verum non eſſet quod poſſet intellectus fingere: Sed eſſe fictum ab intellectu in tantum habet eſſe inquantum intellectui fingenti obiicitur, vt per ſe patet: Ergo falſum eſt de nullo verificari poſſe, quod habeat tantum eſſe quia obiicitur, ad probationem autem huius minoris nego ſimiliter minorem, præſertim quoad primam partem: eſſe namque fictum, hoc ipſo quod obiicitur intellectui tale, obiicitur ens cum obiiciatur fictum & non ſit fictum niſi inquantum ens & tamen ly eſſe fictum vt dictum fuit ſupra habet tantum eſſe quia obiicitur; falſa ergo eſt ſecunda illa minor ſicut & prima.

Ad tertium vero nego etiam minorem, ſi nimirum ſumatur vt ſumitur in argumento, vniuerſaliter & indefinitè: licet enim ex his quæ intellectui obiiciuntur ſub ratione entis plura immo & ferè omnia ita obiiciantur, quia ſunt ens, non tamen eſt hoc vniuerſaliter verum, cuius ratio eſt, quia inter ea quæ intellectui obiiciuntur alia ſunt quæ ipſum mouent intellectum, & talia verè ita obiiciuntur quia ſunt ens; Sed alia ſunt quæ intellectui obiiciuntur non vt ipſum mouentia ad ſui cognitionem, ſed præciſè vt eius terminantia cognitionem,

tionem, & aliud ſupponentia ex quo moueatur intellectus, & talia ſunt entia rationis quæ cum concipiantur ad modum entis realis ſupponunt reale ens ex quo moueatur intellectus ad eorum cognitionem & ipſa ſolum habent eius terminare cognitionem: talia autem cum non ſint mouentia ad cognitionem ſed ſolum terminantia, magis ad cognitionem ſiue ad ipſum obiici conſequuntur, quam præcedant, ſubindeque non ideo obiiciuntur ens, quia ſunt ens, ſed potius ideo ſunt ens & habent eſſe quia obiiciuntur ens. Ad vltimum autem Diſtinguo maiorem ſic: inter ens & non ens non datur medium, quantum ad eſſe vnum vel alterum, concedo: quantum ad eſſe per vnum vel per alterum nego; licet enim omne quod intelligitur vel ſit ens vel ſit non ens, non tamen omne quod eſt habet eſſe id quod eſt vel per hoc quod ſit ens vel per hoc quod ſit non ens: homo namque verbi gratia, neque quia non ens neque quia ens habet eſſe homo, ſed quia eſt animal rationale: ſimiliter ergo dicendum in præſenti, quod illud omne quod obiicitur ens, neque quia eſt non ens ita obiicitur, neque etiam quia eſt ens, ſed obiicitur ens, quia intellectus motus per ſpeciem entis realis, illud concipit ad modum entis, dum ſcilicet in ſe ſupponitur non ens. *Nota*

Obiicies ſecundo, in tantum datur aliquid aut dari intelligitur, inquantum formalem habet exiſtentiam, qua ſcilicet formaliter exiſtat; Sed non eſt aſſignabilis formalis exiſtentia in ente rationis: Ergo nec intelligibile eſt dari poſſe ens rationis. *Probatur Minor*: ſi formaliter exiſteret ens rationis, vel per propriam vel per alienam exiſtentiam, ſiue vel per exiſtentiam ſui fundamenti, vel per aliam ſibi propriam: Sed neutrum dici poteſt: Ergo non eſt aſſignabilis formalis exiſtentia in ente rationis. *Probatur Minor* & primo quidem pro exiſtentia fundamenti: effectus realis

formalis

formalis exiſtentiæ non eſt tantum formaliter ſed & realiter exiſtere, cum formalis effectus ſit ipſa forma vt communicata; ſed ens rationis non poteſt dici realiter exiſtens: Ergo nec poteſt formaliter exiſtere per exiſtentiam realem fundamenti. *Probatur* autem eadem minor quoad alteram partem: exiſtentia propria entis rationis non alia eſſe poteſt quam exiſtentia rationis; Sed quod dicitur ens rationis, formaliter exiſtit ante exiſtentiam rationis, cum antecedenter ad omnem cognitionem rationis cæcitas quæ reputatur ens rationis hominem denominet formaliter cæcum: Ergo nec per propriam exiſtentiam habet ens rationis quod exiſtat formaliter.

Reſpondeo negando minorem. Ad cuius probationem conceſſa maiori & minori quantum ad exiſtentiam fundamenti, eamdem nego quantum ad aliud membrum de propria exiſtentia. Licet enim concedant nonnulli formaliter exiſtere ens rationis per exiſtentiam ſui fundamenti, quamuis minus connaturalem: immerito tamen illud conceditur tum propter rationem in contrarium adductam in argumento, quæ quidem meo iudicio efficaciter probat, tum quia cum res producatur, quando ei formalis communicatur exiſtentia, tunc per conſequens produceretur ens rationis quando illius produceretur fundamentum, ſubindeque nec eſſet ens rationis, cum ita independens eſſet à ratione in ſui eſſe & produci. Conceſſa igitur minori illa quantum ad membrum de exiſtentia fundamenti; nego eandem quoad alterum membrum. Ad huius autem membri probationem nego ſimiliter minorem puta quod non exiſtat formaliter ens rationis per exiſtentiam rationis. Dicit enim D. Thomas *opuſculo 42. cap. 1. tunc effici ens rationis, quando intellectus nititur apprehendere id quod nō eſt admodum entis*, hæc ille: ex quibus verbis euidenter ſequitur quod in ſententia diui Thomæ

anteceden-

antecedenter ad talem apprehenſionem rationis nullam habet ens rationis exiſtentiam formalem, nec connaturalem, nec alienam, cum in eius ſententia antecedenter ad talem apprehenſionem ſit adhuc ens rationis intra cauſas & conſequenter intra ſtatum poſſibilitatis.

Non ergo exiſtit ens rationis formaliter niſi per exiſtentiam rationis, quæ quidem rationis exiſtentia conſiſtit in paſſiua terminatione actualis cognitionis intellectus ſeu rationis; poteſtque illud vlterius colligi ex formali ratione formalis cuiuſlibet exiſtentiæ, quæ conſiſtit in hoc quod ſit vltima rei exiſtentis actualitas: cum ergo vltima actualitas entis rationis, cuius totum eſſe eſt eſſe obiectiuum, ſit haud dubiè obiici actualiter intellectui & illius actualem cognitionem ad modum entis terminare, euidenter ſequitur per eam tantum rationis exiſtentiam ſeu paſſiuam terminationem actualis cognitionis poſſe ens rationis formaliter exiſtere. Ad id autem, quod in contrarium adducitur in argumento, quod cæcitas v g. quæ reputatur ens rationis habet formaliter denominare cæcum antecedenter ad omnem conſiderationem rationis, Reſpondeo & illud ſimiliter negando: licet enim ex fundamento proximo cæcitatis & antecedente ad operationem intellectus concipientis priuationem viſus ad modum formæ intrinſecæ homo denominari poſſit abſolutè, ſimpliciter, & fundamentaliter cæcus, non tamen formaliter: quia autem ſolutio hæc quæ quidem recurrit pluries in materiis & Philoſophicis & Theologicis, quia inquam qua facilitate adducitur, eadem facilitate reſſelli & negari poteſt, niſi aliundè fulciatur, propterea.

Inſtabis 1. gratis dicitur hominem antecedenter ad operationem intellectus non denominari formaliter, ſed tantum abſolutè aut fundamentaliter cæcum: Ergo nulla ſolutio. *Probatur antecedens*: gratis hoc dicitur, ſi huius

huius aſſignari non poſſit ratio, niſi recurrendo ad negatum principium; ſed reuera ſic eſt; quod huius aſſignari non poteſt ratio niſi recurrendo ad negatum principium; Ergo quod in ſolutione adducitur gratis & ſine fundamento dicitur. *Probatur Minor:* ideo dicitur homo non denominari formaliter cæcus, antecedenter ad præfatam rationis operationem, quia ad hoc intelligi debet priuatio viſus admodum cuiuſdam intrinſecæ formæ quæ pro tunc nondum ſic intelligitur: Sed hoc eſt quod negatur principium: Ergo ſolutionis adductæ aſſignari non poteſt ratio, niſi recurrendo ad negatum principium.

Reſpondeo negando antecedens. Ad cuius probationem nego minorem. Ad tertium verò, in quo ſita eſt difficultas, diſtinguo maiorem: ideo dicitur homo non denominari formaliter cæcus, antecedenter ad præfatā intellectus operationem, quia ad hoc intelligi debet priuatio ad modum cuiuſdam intrinſecæ formæ, ita quod ly quia ſit principium ſeu vltima ratio vnde hoc deducitur nego, ita quod ly quia ſit ibi loco principij & rationis vltimatæ concedo: ſed exinde nil contra ſolutionem, vt mox dicemus, dico igitur rationem adductam puta quod homo non denominetur formaliter cæcus antecedenter ad præfatam intellectus operationem, quia ad hoc intelligi debet priuatio viſus admodum formæ alicuius intrinſecæ quæ pro tunc nondum intelligitur, eſſe quidem rationem immediatam, non tamen vltimatam & principiatiuam: datur namque rationis huius ratio altera, quæ hæc eſt: in creatis eſſe tale formaliter non poteſt non eſſe effectus formalis & quia effectus formalis eſt ipſamet forma vt communicata, conſequenter fit, quod omne quod eſt & dicitur tale formaliter, habet eſſe tale ratione alicuius ſibi communicati & ſuperadditi: atqui ſecluſa in præſenti caſu (& ſic in aliiscaſibus & exemplis quæ in hac vel aliis materiis

materiis obiici ſolent)priuatione viſus vt intellectâ ad modum formæ alicuius intrinſecæ,non eſt aſſignabile quid ſit illud , quo ſuperaddito & communicato ſit & dicatur formaliter cæcus: Ergo dato quod prima & immediata ratio ſolutionis præcedentis , negari ſoleat dum nude aſſumitur,non tamen negabitur in præſenti,quia hic non proponitur nuda, ſed fulcita irrefragabili principio,puta quod in creatis eſſe formaliter tale ſit effectus formalis , quod quidem eſt certiſſimum,cum ad differentiam entis increati quod eſt per ſe ipſum , & non per cauſam tale,eſſe tale in creatis , ſit tale per cauſam, & cauſa illa non alia eſſe poſſit quam formalis cauſa,cum ſupponatur tale formaliter:non ergo recurrimus & nos ad negatum principium in aſſignanda ratione præfatæ ſeu præcedentis ſolutionis.

Inſtabis 2 nihil facit denominatio illa formalis, ſiue ly eſſe formaliter tale, ad quod non ſufficiat denominatio abſoluta & fundamentalis , ſiue eſſe tale abſolutè & fundamentaliter: Ergo fruſtra additur denominatio illa formalis,ſuppoſita denominatione abſoluta : ſed forma illa rationis de qua eſt ibi ſermo,v g. priuatio viſus intellecta ad modum formæ alicuius , hæc inquam forma rationis non admittitur niſi ad denominandum formaliter & præbendum eſſe formaliter tale : Ergo fruſtra admittuntur formæ illæ rationis, ac proinde nec dantur , ne fruſtra dentur.

Reſpondeo negando antecedens per hoc enim quod res ſit formaliter talis nouum quoddam conſtituit genus , cum forma per quam formaliter ſit talis vtpotè ei communicata & ſuperaddita ſit ab eâ alterius rationis ; & quidem genericæ vt plurimum ; quod quidem patet in exemplo de duobus albis : hæc enim ſeclusa forma ſeu relatione ſuperaddita ſimilitudinis denominantur denominatione abſoluta ſimilia , ita tamen quod maneant ſemper intra limites

limites generis qualitatis; at hoc ipſo quod ſiunt formaliter ſimilia per aduentum formæ, ſeu relationis ſimilitudinis extrahuntur è genere qualitatis & ponuntur reductiuè in genere relationis: cum ergo quod facit vnum genus non poſſit aliud facere & præſtare, conſequenter ſit falſum eſſe præfatum antecedens, quod ſcilicet nil faciat denominatio illa formalis ſiuè ly eſſe formaliter tale, ad quod non ſufficiat denominatio abſoluta, ſubindeque & falſum eſt quod fruſta addatur denominatio illa formalis, ſuppoſitâ denominatione abſoluta, porrò ex his ſolutionibus & reſponſionibus, tum ad obiectionem, tum ad inſtantias colligimus quod quamuis antecedenter ad cognitionem intellectus dicatur Deus abſolutè & ſimpliciter Dominus creaturarum; & Chriſtus filius Beatæ Virginis; & Euchariſtia Sacramentum & ſignum; & imago alicuius non exiſtentis dicatur abſolutè illius imago, & ſignum alicuius ad placitum dicatur abſolutè illius ſignum, & manu ducat in illius cognitionem, quia ad hoc ſufficit quod eius exiſtat fundamentum, ſcilicet impoſitio ad hoc ſignificandum non retractata, ſicut & ad hoc vt Sacramentum dicatur abſolutè ſignum & Sacramentum ſufficit fundamentum talis ſignificationis, impoſitio ſcilicet non retractata, qua Chriſtus tale Sacramentum impoſuit ad ſignificandum: nihilominus vt hæc omnia denominentur formaliter talia, cum iuxta præfatam doctrinam requiratur forma aliqua ad modum formæ intrinſecæ, neceſſe eſt præcedere operationem intellectus, qui ibi apprehendat rationes quaſdam rationis ea intrinſecè & formaliter denominantes.

Nota.

Obiicies 3. omne quod eſt, aut datur præter Deum fuit priùs in potentia ad eſſe; Sed ens rationis quod dari ſupponitur non priùs fuit in potentia ad eſſe; Ergo falſo ſupponitur dari. Maior patet, *Probatur Minor*: quod eſt in potentia

potentia ad eſſe non eſt antecedenter ad eſſe purum nihilum; Sed ens rationis antecedenter ad eſſe habitum eſt purum nihilum: Ergo ens rationis non fuit in potentia ad eſſe. Minor eſt certa cum totum eſſe entis rationis ſit eſſe actu cognitum & conſequenter eſſe habitum. *Probatur Maior*: purum nihilum deficit à tota latitudine entis; Sed quod eſt in potentiâ ad eſſe eſt intra latitudinem entis; cum ens in tota ſua latitudine aliud ſit ens in actu, & aliud ens in potentia: Ergo quodeſt in potentia ad eſſe, non eſt antecedenter ad eſſe purum nihilum.

Reſpondeo negando minorē primi argumenti, & ſimiliter minorem ſecundi, non enim ens rationis antecedenter ad eſſe habitum eſt purum nihilum, cuius ratio eſt, quia purum nihilum quod tale dicitur, quia defecit à tota latitudine entis, neque ab intrinſeco neque ab extrinſeco importat ens, ſiue nec includit ens nec connotat ens; ens autem rationis, licet antecedenter ad eſſe habitum non dicatur ens ab intrinſeco, nec ſit intrinſecè ens & poſitiuum quid, ſaltem in communi & communiori ſententia, (cui tamen non aſſentior ego, contrarium Deo dante demonſtraturus in Metaphyſica vbi de conceptu quidditatiuo poſſibilitatis rerum) nihilominus importat ens rationis rationem entis ab extrinſeco & eam connotat, inquantum ſcilicet eſt pro tunc in potentia ſuæ cauſæ, ſiue in potentia actiua intellectus potentis illud intelligere, & ad illud terminari ſub ratione entis quam proinde connotat, & ex quâ connotata dicitur illud ens rationis poſſibile, non quidem per aliquid intrinſecum ſeu intrinſecam entitatem poſitiuam iuxta præfatam ſententiam, ſed per potentiam extrinſecam ſuæ cauſæ ſeu intellectus, neque vrget quod in contrarium adducitur, puta quod totum eſſe entis rationis ſit eſſe actu cognitum & conſequenter eſſe habitum; non inquam hoc vrget quia hoc ſolum verificatur de, toto eſſe entis rationis

tionis actuali, non autem de toto eſſe abſtrahente vel ab actuali vel à poſſibili; tale namque conſiſtit in eſſe obiectiuo, non autem in eſſe actu obiecto; ac proinde cum antecedenter ad eſſe actu cognitum adhuc verificetur quod habeat eſſe obiectiuum, licet non habeat eſſe obiectum, eo quod adhuc verificetur quod detur intellectus illius cognoſcitiuus qui quidem inquantum cognoſcitiuus eſt velut correlatiuus ad eius eſſe vt obiectiuum, ſicut vt cognoſcens eſt correlatiuus ad eius eſſe vt obiectum, conſequenter fit quod antecedenter ad eſſe actu cognitum adhuc ſufficienter habeat eſſe vt non ſit purum nihilum, non obſtante præfata ratione adducta in contrarium.

Inſtabis: purum nihilum eſt ſimiliter ens ab extrinſeco: Ergo quod ens rationis ſit ita ens ab extrinſeco, non impedit quo minus antecedenter ad eſſe habitum ſit purum nihilum. *Probatur antecedens:* ideo ens rationis eſt ita ab extrinſeco ens, quia ſupponit & connotat intellectum potentem illud intelligere vt ens; Sed etiam purum nihilum ſupponit & connotat eumdem intellectum illud potentem intelligere, etiam vt ens: Ergo & purum nihilum eſt ſimiliter ens ab extrinſeco.

Reſpondeo negando antecedens, ad cuius probationem nego minorem vtpote quæ in duobus & ex duplici capite reperitur falſa. Primo quidem falſa eſt in eo quod dicit purum nihilum ſupponere & connotare intellectum. Etenim quod aliud ſupponit & connotat non eſt niſi illo alio ſuppoſito & connotato: atqui ſiue ſit & ſupponatur intellectus ſiue non ſupponatur, ſed impoſſibilis ſit, adhuc eſt purum nihilum, quin immo ex impoſſibilitate intellectus exurgit, vt ita dicam, purum nihilum vt per ſe patet: Ergo falſum eſt quod purum nihilum ſupponat & connotet intellectum. 2. falſa eſt illa eadem minor, in eo ſcilicet quod dicit in fine, puta quod purum nihilum ſupponat

ponat & connotet intellectum potentem illud intelligere vt ens: dato namque quod purum nihilum ſupponeret & connotaret intellectum, non tamen vt potentem illud intelligere ad modum entis, ſed magis vt potentem illud intelligere, vt deficiens à tota latitudine entis, cuius ratio eſt, quia quod ſupponit intellectum vt potentem illud intelligere vt ens, ſe habet in hoc ſtatu per modum entis terminatiui, aut terminatiui ſub ratione entis, proindeque cum eſſe ita terminatiuum ſit aliqua ratio entis, non poteſt conſequenter illud competere puro nihilo, quod inquantum tale habet deficere à tota latitudine, ſubindeque ab omni ratione entis, non ergo inferri poteſt ex hac inſtantia ens rationis conuerti cum puro nihilo, quin imo duplex ex eius ſolutione deducitur ratio ex qua validiſſimè, ne dicam demonſtratiuè probatur ens rationis aliud eſſe à puro nihilo, ſubindeque & eſſe admittendum.

Ex prima namque parte ſolutionis ſic arguo: tantum abeſt quod purum nihilum vt tale ſit, ſupponat & connotet intellectum, quin imo ex impoſſibilitate intellectus exurgit purum nihilum vt per ſe patet; atqui hoc verificari non poteſt de ente rationis, quod ſcilicet totum ſuum eſſe habeat per eſſe obiectiuè in intellectu: Ergo illud cuius totum ſuum eſſe eſt eſſe obiectiuè in intellectu & quod dicitur ens rationis, eſt aliud à puro nihilo & conſequenter admittendum: idem etiam ex ſecunda ſolutionis parte ſimiliter deducitur, ſic enim ex hac arguo parte: terminatiuum intellectus ſub ratione entis eſt haud dubiè aliqua ratio entis, cum ſit connexum, cum ipſo ente ſiue cum ipſa ratione entis ſub qua terminat, quod quidem dici non poteſt de puro nihilo: Sed purum nihilum deficit à tota latitudine entis ſubindeque ab omni eius ratione: Ergo terminatiuum intellectus ſub ratione entis eſt aliud à puro nihilo: Sed ens rationis hoc ipſo quod *Nota.*

tale eſt ita termnatiuum ſiue petit terminare
Nota. intellectum ſub ratione entis : Ergo ens rationis eſt aliud à puro nihilo , quod quidem dato quod vt tale terminare poſſit ita intellectum , non tamen vt tale petit ſic terminare, vt intelligatur vel vt ſit purum nihilum. Vnde tertium exinde conficio argumentum ex quo non minus valide probatur idem quod prius: illud quod nedum poteſt, ſed etiam petit terminare intellectum ſub ratione entis non poteſt non eſſe aliud ab eo , quod poteſt quidem (ex dato tamen & non conceſſo) ſed minimè petit : atqui ens rationis nedum poteſt, ſed etiam petit intellectum terminare ſub ratione entis ; hoc autem minimè petit purum nihilum , vt tale ſit aut tale intelligatur : Ergo ens rationis verè aliud eſt à puro nihilo , ac proinde eſt admittendum tanquam aliud à nihilo.

Obiicies 4. denominationes extrinſecæ cogniti, ſunt ea quæ dicimus nos entia rationis; Sed denominationes illæ extrinſecæ ſunt quid reale ; Ergo & ea quæ diximus nos entia rationis ſunt quid reale , ac proinde non dantur entia rationis condiſtincta ab ente reali. Minor eſt certiſſima : etenim denominatio extrinſeca cogniti (& ſic de cæteris denominationibus extrinſecis) eſt in recto ipſa cognitio vt terminata ad Petrum , cum ex hoc præcisè & ſecluſo quocumque alio Petrus denominetur cognitus , patet autem quod cognitio vt ita terminata eſt quid reale , cum vt talis realiter pendeat menſuretur & ſpecificetur à Petro,vt concedunt omnes Philoſophi ; veriſſima eſt igitur illa minor. *Probatur Maior* : in quo ſita eſt difficultas:ea quæ admittimus nos entia rationis , ideo admittimus vt formaliter denominent ſubiecta ſic vel ſic cognita : Sed denominationes extrinſecæ cogniti habent etiam formaliter denominare ; Ergo denominationes extrinſecæ cogniti ſunt ea quæ dicimus nos entia rationis. Maior eſt certa , ideo namque

entia

entia rationis præſertim logicalia volumus nos eſſe formas quaſdam rationis vt ſcilicet ſubiecta ſua formaliter denominent : neque enim habent illa ſubiectum inhæſionis, nec habere poſſunt ; ſed denominationis tantum. *Probatur Minor*, in qua eſt difficultas : dari non poteſt formalis denominatio cognoſcentis aut videntis quin detur ſimul & ſemel formalis denominatio viſi vel cogniti; cum hæ ſint correlatiuæ & mutuæ : Sed intellectus meus per illam denominationem extrinſecam cogniti ſiue per cognitionem ſuam ad Petrum terminatam denominatur formaliter cognoſcens : Ergo & Petrus per id præciſè quod eamdem terminat cognitionem in quo conſiſtit denominatio illa extrinſeca, denominabitur formaliter cognitus.

Reſpondeo negando maiorem. Ratio autem huius negati, breuis quidem ſed efficax hæc eſſe poteſt : ea quæ dicimus & admittimus nos entia rationis, talia non ſunt niſi inquantum eſſe habent obiectiuum in intellectu ; atqui denominatio illa extrinſeca cogniti in Petro, verbi gratia, quamuis à cognitione actiuâ proueniat & per eam cognitionem Petrus habeat eſſe obiectiuum in intellectu ; ipſa tamen denominatio cogniti non habet in intellectu eſſe obiectiuum, donec eadem denominatio quaſi reflexe ab intellectu cognoſcatur & concipiatur ad modum formæ alicuius in ipſo Petro exiſtentis, fiatque per conſequens intrinſeca denominatio vt per ſe patet ; cum donec ita cognoſcatur non habeat terminare, ſed magis habeat terminari ; Ergo falſa eſt maior illa propoſitio quod denominationes extrinſecæ cogniti ſint hoc idem quod dicimus & admittimus nos ens rationis.

Ad huius autem probationem nego minorem, in qua ſcilicet dicitur quod denominatio extrinſeca cogniti habeat formaliter denominare ſubiectum cognitum, pro quo, ne ea-

dem inutiliter repetamus, videantur quæ dixi ſupra in reſponſionibus ad ſecundam obiectionem & ad inſtantias. Ad tertium vero nego maiorem : non enim inconueniens eſt quod formali denominationi cognoſcentis correſpondeat ex parte Petri, ſolum fundamentalis, licet abſoluta denominatio cogniti ; cuius ratio eſt, quia denominationes illæ cognoſcentis aut cogniti, videntis aut viſi non ſunt correlatiuæ ſeu mutuæ, niſi quoad eorumdem coexiſtentiam, adeo vt non exiſtat nec exiſtere queat denominatio cognoſcentis, verbi gratia, quin ei coexiſtat denominatio cogniti, non autem mutuæ ſunt & correlatiuæ quoad modum denominandi, vtpote qui variari ſolet & debet ex modo vario, quo ſolet forma ſe habere in vno & altero denominato : vnde ſicut denominatur intrinſecè cognoſcens, abſque eo quod ei correſpondeat ex parte obiecti denominatio intrinſeca cogniti, ſed extrinſeca tantum, ex eo ſcilicet quod cognitio denominans eſt intrinſeca cognoſcenti & extrinſeca ſolum reſpectu obiecti cogniti ; ita ſimiliter denominari poteſt formaliter cognoſcens & videns ex viſione & cognitione, abſque eo quod correſpondeat ex parte obiecti denominatio formalis cogniti, ex eo ſcilicet quod cognitio cum obiectum non informet, non denominet. conſequenter per modum formæ, ſed fundamentalis ſolum ac abſoluta, vtpote quæ fundamentum præbet intellectui ad reflectendum ſupra rationem cogniti, eamque apprehendendi rationem per modum formæ alicuius intrinſecè afficientis ſiue denominantis obiectum cognitum.

Nota.

Inſtabis : ſi à denominationibus illis extrinſecis cogniti condiſtinguerentur entia rationis, condiſtinguerentur ad aliquem finem; Sed ad nullum conducunt finem rationis entia ita condiſtincta : Ergo non ſunt de facto ab illis denominationibus condiſtincta. Maior per

ſe

ſe patet, quod enim non eſt ad finem aliquem, cum ſuperfluum ſit non eſt admittendum. *Probatur Minor* : ideo condiſtinguntur entia rationis à denominationibus illis extrinſecis cogniti, quia ratio cogniti ſe habet in illis per modum intrinſecè afficientis, non autem in iſtis ; Sed quod ratio cogniti ita ſe habeat & ita conſideretur ad nihil prorſus conducit ; nec enim aſſignabile eſt ad quid conducat : Ergo ad nullum conducunt finem entia rationis ita à denominationibus cogniti condiſtincta.

Reſpondeo negando minorem; ad cuius probationem nego ſimiliter minorem : quod enim denominationes illæ extrinſecæ cogniti fiant intrinſecè & formaliter denominantes, adeò vt ratio illa cogniti apprehendatur ab intellectu ad modum formæ alicuius intrinſecæ & intrinſecè afficientis & denominantis, ad duo conducit maximè neceſſaria, tum vt intellectus cognoſcat quænam denominatio cuilibet competat rei, tum vt cognoſcat naturam illius cui competit denominatio ; cuius ratio eſt quia ratio illa cogniti ſic vel ſic, per hoc quod ita apprehenditur ad modum formæ intrinſecæ & intrinſecè afficientis vel denominantis ſortitur rationem prædicati reſpectu obiecti quod denominat, nec habet ſe ratio illa cogniti per modum prædicati, donec per actum illum reflexum intellectus ita apprehendatur vt exiſtens quid in obiecto, cum tunc ſolum obiectum apprehenſum habeat ſe reſpectu illius per modum ſubiecti : iam ſic eſt quod notitia alicuius ſub ratione prædicati conducit maximè ad notitiam habendam de natura illius cuius eſt prædicatum. Tum quia non aliter explicari ſolet & manifeſtari natura niſi inquantum eius exponuntur & manifeſtantur prædicata ; tum quia quod aliquid ſit alterius prædicatum, ex eo ſolum prouenit, quia illud alterum talis eſt naturæ, quod tale petat habere prædicatum, cum prædicatum vt prædicatum *Nota.*

debeat eſſe præcontentum in eo cuius eſt prædicatum; atque ita cognoſci non poteſt per actum illum reflexum intellectus quod eſſe cognitum ſic vel ſic ſit prædicatum ſeu habeat ſe per modum prædicati quin cognoſcatur natura illius reſpectu cuius ſe habet per modum prædicati; Ergo quod denominationes illæ extrinſecæ cogniti fiant intrinſecè & formaliter denominantes, ſiue quod ratio illa cogniti apprehendatur ita ab intellectu per modum formæ alicuius intrinſecæ, hoc inquam conducit maximè ad hoc vt intellectus cognoſcat naturas rerum, denominatarum, proindeque & vt cognoſcat quæ & quænam denominatio cuilibet competet rei.

Obiicies vltimò: omne quod præter Deum eſt, extra nihilum eſt ex vi alicuius cauſæ efficientis; Sed non poteſt ens rationis eſſe ex vi alicuius cauſæ efficientis: Ergo nec eſſe poteſt extra nihilum, nec conſequenter dari. Maior eſt certa; cum enim omne quod eſt præter Deum extra nihilum ſit ex vi alicuius cauſæ, & ſublata cauſa efficiente omnes aliæ auferantur cauſæ, cum finalis cauſa ſit propter quam, & materialis ſit in qua, & formalis ſit qua efficiens cauſa operatur, conſequenter ſit quod omne quod præter Deum eſt extra nihilum ſit ex vi alicuius efficientis. *Probatur Minor*: cauſa hoc ipſo & ſecundum quod ſpeculatiua eſt, non eſt efficiens ſeu effectiua; Sed dato quod ens rationis ſit, eſt ex vi cauſæ prout ſpeculatiuæ: Ergo non poteſt ens rationis eſſe extra nihilum ex vi alicuius efficientis cauſæ. *Maior patet* ex terminis. *Probatur Minor*: intellectus quando verſatur circa proprium obiectum eſt intellectus prout ſpeculatiuus; cum ex philoſopho non niſi extenſione fiat practicus; vt fusè declaratum fuit in præcedenti libro; Sed dato quod ens rationis ſit, eſt ex vi intellectus verſantis circa proprium obiectum, ſcilicet circa ens vel ad modum entis: Ergo dato quod

quod ens rationis ſit, eſt ex vi cauſæ prout ſpeculatiuæ.

Reſpondeo negando minorem, ſumptam ſcilicet, vt ſonat in terminis. Pro quo notandum eſt quod aliud eſt realiter effici, ſeu immediatè terminare realem influxum, & aliud eſſe ex vi efficientis cauſæ, adeo vt quamuis id omne quod ita efficitur ſit ex vi efficientis cauſæ, non tamen id omne quod eſt ex vi efficientis cauſæ ita efficitur, aut petit ita effici; cuius ratio eſt, quia vt verificetur aliquid eſſe ex vi efficientis cauſæ, ſufficit quod non ſit niſi quid tunc efficiatur & ad quid terminetur tunc realis influxus; ad hoc autem vt aliquid verè realiter efficiatur non tantum requiritur quod non ſit, niſi quid tunc efficiatur, & ad quid terminetur tunc realis influxus, ſed prætèrea requiritur quod illud quod dicitur ita realiter effici ſit illud quid, ad quod realis ille influxus tunc terminatur: ex hâc autem doctrinâ patet euidenter falſam eſſe minorem illam primi ſyllogiſmi prout ſonat in terminis. Quamuis enim ens rationis ob ſuam minutiſſimam entitatem, quæ quidem per hoc & intantum eſt inquantum intellectui etiam ſpeculanti cognoſcenda obiicitur, non habeat poſſe ſic effici vt immediatè terminet realem influxum; adhuc tamen habet eſſe ex vi efficientis cauſæ cum hac non obſtante minutiſſimâ entitate, quin immo hoc ipſo quod eſt & intantum eſt, inquantum intellectui conſideranda obiicitur, verificetur quod non eſt niſi inquantum effectiuè elicit intellectus actum cognoſcitiuum quem terminat, proindeque quod non eſt niſi inquantum quid efficitur & ad quid terminatur realis & effectiuus influxus, quod quidem ex doctrinâ ſupra expoſita ſufficit, vt eſſe dicatur ex vi efficientis cauſæ.

Hinc autem patet ſolutio ad ſequens argumentum poteſt enim maior ſic diſtingui: cauſa hoc ipſo & ſecundum quod ſpeculatiua non

eſt efficiens vel effectiua , in hoc ſenſu , ita quod non habeat efficere per ipſum ſpeculari, concedo, ſi nimirum intelligatur de efficientia ſimpliciter tali ; non eſt efficiens vel effectiua in hoc ſenſu , ita quod cum hoc quod habet ſpeculari , non habeat efficere , nego : non enim habet intellectus ſpeculari quin efficienter producat actum ipſum ſpeculationis, cum igitur cauſa habeat eſſe efficiens & effectiua cum hoc ipſo quod habet eſſe ſpeculatiua, euidenter ſequitur quod illud quod naſcitur ex ipſo actu ſpeculatiuo , quia habet eſſe per hoc quod apprehendatur eſſe , quale eſt ens rationis,quod inquam illud adhuc ſit ex vi efficientis cauſæ, cum adhuc verificetur,quod non eſt, niſi inquantum efficitur aliquid.

Inſtabis: omne quod habet cauſam efficientem,habet aut habere debet per ſe ipſum terminare eius influxum ; Sed quod eſt ita ſolum ex vi efficientis cauſæ ſenſu expoſito , non habet per ſeipſum terminare eius influxum : Ergo tale quid non habet cauſam efficientem, ſubindeque nec aliquid eſt ; cum omne quod eſt aliquid cauſam habeat efficientem. Minor euidenter patet ex dictis ſupra in ſolutione. *Probatur Maior* : debet omne quod habet efficientem cauſam per ſe ipſum terminare eius influxum . ſi habere non poſſit terminando per aliud : Sed habere non poteſt aliquid efficientem cauſam terminando per aliud eius influxum : Ergo omne quod habet efficientem cauſam debet ſe ipſo terminare eius influxum. *Maior patet* ex terminis. *Probatur Minor* : non efficitur aliquid , per hoc quod efficitur aliud quid ; Sed ſi haberet aliquid efficientem cauſam terminando per aliud eius influxum,efficeretur aliquid,habendo ſcilicet efficientem cauſam,per hoc quod efficeretur aliud quid , per aliud ſcilicet terminãdo effectiuum influxum Ergo habere non poteſt aliquid efficiẽtem cauſam terminando per aliud eius influxum.

Reſ

Reſpondeo 1. negando abſolutè maiorem: habere namque cauſam efficientem competit enti prout & ſecundum quod condiſtinctò à Deo ac proinde huic omni competit quod ex modo eſſendi habet condiſtingui à Deo; iam ſic eſt quod illud quod eſt ita ex vi efficientis cauſæ, adeo vt non ſit niſi inquantum efficitur aliquid, & ad aliquid terminatur realis influxus, quamuis illud per ſeipſum non terminet, ſed magis exurgat ex alio illo quod terminat, illud inquam ex proprio eſſendi modo habet condiſtingui à Deo, cum Deus ad hoc vt ſit opus non habeat aliquo quod efficientis cauſæ influxum terminet, ſubindeque nec ſit ex vi efficientis cauſæ: Ergo cum cauſam habere efficientem enti competat prout condiſtinctò à Deo, illud per conſequens habet efficientem cauſam, quod quamuis per ſe ipſum non terminet realem influxum; eſt tamen adhuc ex vi efficientis cauſæ, adeo vt non ſit, niſi inquantum efficitur aliquid ſeu aliud quid.

Reſpondeo 2. claritatis gratia, Diſtinguendo eamdem maiorem. Omne quod habet efficientem cauſam, debet ſe ipſo terminare eius influxum, ſi cauſam habeat efficientem per effici, concedo; ſi autem cauſam habeat per effectum cognoſci, ſubdiſtinguo: debet eius terminare influxum obiectiuum, ſiue cognoſcitiuum, concedo effectiuum, Nego. Pro quo notandum eſt; quod cum cauſam habere efficientem huic omni competat, quod ab alio eſt, & ab alio ſit, non tantum quod eſt per effici, ſed etiam quod eſt per effectum cognoſci, cum non minus ad iſtud requiratur aliud, à quo effectum cognoſcatur, quam ad illud requiritur, à quo efficiatur, inde fit, quod poſſit aliquid cauſam habere efficientem, ſiue per effici, ſiue per effectum ab ea cognoſci; ſuppoſito quod aliquid eſſe poſſit, per hoc quod effectum, ſiue ad modum effectus alicuius realis cognoſcitur. Quod autem ſit tale quid, aut quod tale quid ſit aliquid, pro-

bant rationes ſupra adductæ in probanda concluſione, & in decurſu articuli in ſoluendis argumentis, & hac vlterius ratione confirmari poteſt: id quod effectum ſiue ad modum effectus cognoſcitur, aliquid ſupponit hoc ipſo quod tale, & ſi nihil ponat, cognoſcentem ſcilicet ad modum effectus & effectum, ad cuius inſtar cognoſcitur; Sed nihilum hoc ipſo quod tale, nec ponit aliquid, nec ipſum ſupponit: Ergo id quod effectum, ſiue ad modum effectus cognoſcitur, eſt condiſtinctum à nihilo: Ergo datur aliquid, quod eſt per hoc, quod effectum cognoſcitur: Sed tale quid habet eſſe ab alio, vt demonſtratum fuit ſupra: Ergo cum cauſam habere efficientem huic omni competat, quod ab alio eſt: datur per conſequens aliquid, quod cauſam habet efficientem, non per effici, ſed magis per effectum, ſiue ad modum effectus cognoſci, quod proinde & ſi debeat ſe ipſo terminare influxum obiectiuum, ſiue actum cognoſcitiuum, non tamen effectiuum, proindeque nec eſſe reale quid, ſed ens rationis; ſicque ens rationis, etſi minutæ adeo entitatis, cauſam tamen adhuc habet efficientem ſenſu expoſito, quod quidem clarè inſinuat D. Thomas, *opuſc.* 42. *cap.* 2. his verbis: *tunc habet effici ens rationis quando nititur intellectus apprehendere id quod non eſt ad modum entis*: Hæc ille.

Quænam fuerit mens D. Thomæ circa agitatam difficultatem.

Reſpondeo D. Thomam omnino fauere expoſitæ ſententiæ, quod quidem imprimis colligo ex 1. *p. q.* 16. *art.* 3. *ad* 1. vbi habet, quod *ens rationis dicitur, quod cum in re nihil ponat, & in ſe non ſit, formatur tamen, ſeu accipitur vt ens in ratione* hæc ille: ex quibus ſubſumo ſic: Sed datur ex diuo Thomâ tale quid, quod ſcilicet, cum in ſe non ſit, accipitur vt

ens

ens in ratione ; Ergo datur ex D. Thoma ens rationis. *Probatur Minor* : ex D, Thoma 4. *metaph. lect.* 1. *illa ſunt entia in ratione, de quibus ratio negotiatur, quaſi de quibuſdam entibus, de eis aliquid affirmando, vel negando,* Sed dantur entia aliqua, de quibus ratio negotiatur quaſi de quibuſdam entibus, de eis aliquid affirmando vel negando ; vt cum aliquis affirmat, vel negat de chimera, de vacuo, de morte, de cæcitate &c. Ergo datur ex D. Thoma tale quid, quod ſcilicet, cum in ſe non ſit, accipitur vt ens in ratione.

Notandum tamen circa maiorem illam propoſitionem depromptam ex D. Thoma *in* 4. *metaph.* quod non eſt maior illa intelligenda, quaſi ens rationis formetur ſolum per propoſitionem, quæ negat vel affirmat, ſed quia formatio propoſitionis circa obiectum, quod non habet eſſe à parte rei, eſt ſignum quod ad modum entis ab intellectu accipitur, cum illi applicetur copula ſignificans eſſe.

Alius vero locus, ex quo id colligo, eſt *in q.* 21 *de veritate art.* 1. vbi ens rationis communiſſime ſumptum, in duo diuidit membra, in negatiuum ſcilicet, & relatiuum : id inquit. *Quod eſt rationis, non poteſt eſſe niſi duplex, ſcilicet negatio, vel aliqua relatio* ; *omnis enim poſitio abſoluta aliquid in rerum natura exiſtens ſignificat* : Hæc ille: vnde ſic arguo ad intentum.

Inſipienter de aliquo inquiritur, aut reſoluitur, *quotuplex ſit*, de quo non admittitur, *quod ſit* : Sed in præfatis verbis reſoluitur à D. Thoma, quotuplex ſit ens rationis: Ergo & ab eodem admitti debet, quod ſit, interim circa præfatam diuiſionem adductam à ſancto Doctore, hoc vnum pro pleniori eius intelligentia notandum eſt, quod cum in ente rationis poſſint hæc tria conſiderari ſubiectum ſcilicet, cui attribuitur, tum ratio ipſa, quæ ad modum entis concipitur, & attribuitur alteri, tum

H. 6 deniquc

denique id, ad cuius inſtar concipitur: notandum inquam quod non diuiſit nec intendit diuidere D. Thomas ens rationis ex parte ſubiecti cui attribuitur; ſic enim diuidi ſolet ens rationis in habens fundamentum, dum ſcilicet cum fundamento ſubiecto attribuitur, & ſine fundamento; neque etiam diuiſit D. Thomas in præfata diuiſione ens rationis ex parte eius, ad cuius inſtar concipitur; ſic enim non repugnat per omnia genera diuagari, quia aliquando poteſt aliquid apprehendi ad modum ſubſtantiæ, vt chimera; aliquando ad modum quantitatis, vt vacuum; & ſic de cæteris: ſed diuiſit D. Thomas ens rationis ex parte rei conceptæ, ſeu ex parte eius, quod cum in ſe nihil ſit, apprehenditur tamen ad modum entis, quomodo ſumptum ens rationis, rectè & adæquatè diuiditur tanquam in prima genera in illa duo membra, negationem ſcilicet, ſiue priuationem & relationem; cuius quidem ratio eſt, quia ratio ipſa entis rationis formaliter ſumpta, vt in præſenti ſumitur, conſiſtit in oppoſitione ad ens reale, in eo ſcilicet, quod non ſit capax exiſtentiæ: iam ſic eſt quod omne tale, vel eſt negatio, vel relatio; vel enim eſt poſitiuum quid, vel non poſitiuum, ſi ſecundum negatio eſt, ſiue priuatio, id eſt non ponens ſed tollens formam; ſi autem ſit quid poſitiuum, cum ſit poſitiuum non dicens exiſtentiam in aliquo, & hoc ſoli competat relationi, vtpote quæ ex ſuo præciſo conceptu non dicit exiſtentiam in ſe vel in alio, ſed extrinſecam ſolum termini attingentiam, conſequenter ſit quod omne tale ens rationis per modum poſitiui relatio ſit; ſicque bona eſt diuiſio illa ex D. Thoma in negationem & relationem; & certè quid non bonum ex eo, qui bene de omnibus; dum bene de eo qui eſt omnia in omnibus.

QVÆS.

QVÆSTIO II.

Vtrum per ſolum intellectum fiat ens rationis.

PRæmittendum 1. pro quæſiti intelligentiâ, quod vbi inquiritur de cauſâ factiuâ, ſiue effectiuâ entis rationis, non procedit ibi quæſitum de verâ & propriâ cauſâ, cauſante ſcilicet per proprium & verum influxum; cum enim ens rationis non ſit propriè ens, ſed tantummodo ad modum entis, ita nec cauſam habet propriè & verè efficientem, qualiter illam habent realia entia: nihilominus quia, vt ex dictis colligitur, habet quodammodo ens rationis cauſam ſui efficientem; ex eo ſcilicet quod intellectus dum efficienter & realiter elicit intellectionem, qua aliquid, cum non ſit ens, intelligit ad modum entis, reſultat hoc ipſo, aut quaſi reſultat quædam forma rationis, cuius totũ eſſe eſt talem terminare intellectionem; quæ quidem ad actionem intellectus reſultantia eſt quædam quaſi efficientia prædictæ entitatis rationis, & quidem ſufficiens, ad hoc vt talis diminuta entitas dicatur quodammodo creatura, ad differentiam creatoris qui ſuum habet eſſe omnino à ſemetipſo, abſque eo quod illud ab alio per veram efficientiam aut per aliqualem reſultantiam cauſetur: quia igitur habet quodammodo ens rationis cauſam ſui efficientem, ratione ſcilicet præfatæ ab intellectione reſultantiæ, ideo de hoc reſultantiæ modo in præſenti inquirimus, adeo vt quæſiti ſenſus ſit, vtrum ens rationis reſultet ſolum ad actionem intellectus, vt communiter docent Thomiſtæ, an verò etiam ad actionem voluntatis & imaginatiuæ

tiuæ vt ſentit Scotus *in* 1. *diſt.* 45. *quæſt vnica:* vel ad actionem ſaltem imaginatiuæ, vt alij autumant.

Præmittendum 2. pro intelligentiâ principiorum, ad quæ concluſionis veritas reduci debet, quod hæc tria ſunt apud omnes receptiſſima; ſubindeque vim habitura principij, reſpectu concluſionis inferendæ, puta quod *ſolus actus intellectus poteſt attingere non ens:* quod *ſolus actus intellectus comparare poteſt nonens ad ens, vel ens ad non ens:* quod *ſolus actus intellectus attingere poteſt ens rationis, vt ens rationis:* primo quidem receptiſſimũ eſt apud omnes quod ſolus actus intellectus poſſit attingere non ens. Etenim non ens in quantum tale deficit à tota latitudine entis, ac proinde cum attingi non poſſit, niſi cum obliquo, quod negat, non poteſt conſequenter attingi, niſi per actum qui poteſt attingere ens in tota ſua latitudine, ſiue ens vt ſic cũ non ens ſit negatio huiuſmodi entis: eſt autem apud omnes indubitatũ, quod ſolus actus intellectus poteſt attingere ens in tota ſua latitudine cũ ſit ens vt ſic propriũ intellectus obiectum: Ergo & eſt ſimiliter indubitatũ apud omnes, quod ſolus actus intellectus poteſt attingere non ens.

Item receptiſſimum eſt apud omnes, & indubitatum, quod ſolus intellectus actus poteſt comparare non ens ad ens, vel ens ad non ens; quod quidem præterquam quod ex illo capite entis, & non entis, apertè colligitur ex principio ſupra expoſito, vbi ſcilicet verificatum fuit ſolum intellectum attingere poſſe non ens & ens, ſubindeque & illum ſolum poſſe taliter, comparatiuè ſcilicet illa attingere; poteſt præterea ex capite comparationis ſic ſpecialiter probari. Comparare vnum ad alterum illius tantum eſt, qui poteſt rationem attingere, vnde comparabilia ſunt, ſiue comparanda, vt per ſe patet cum ratione illâ non attactâ moueri non poſſit ad comparandum: atqui ſolus intellectus poteſt rationem illam attingere,

tingere, ex qua duo aliqua dicuntur comparanda, ſiue comparabilia; cum ratio illa non alia ſit, quam eorumdem connexio, aut ſaltem eſſe non poſſit ſine tali connexione; & hanc connexionem ſolus poſſit intellectus attingere; vtpote, quæ cum importet exigentiam vnius ab altero, imbibitur & radicatur in intimioribus naturæ, quam quidem ſolus poteſt intellectus attingere, vt concedunt omnes: ergo quod ſolus intellectus poſſit comparare non ens ad ens, vel ens ad non ens, eſt ſimiliter apud omnes receptiſſimum & indubitatum.

Tandem certum etiam atque indubitatum haberi debet apud omnes, quod ſolus intellectus actus attingere poteſt ens rationis, vt ens rationis ſiue dignoſcere quod ſit ens rationis. Nam etſi controuerſum ſit, an ſolus intellectus attingere poſſit ens rationis, nuſquam tamen audiui controuerſum; nec puto controuerti poſſe apud cordatos Philoſophos, an ſolus intellectus attingere poſſit ens rationis, vt ens rationis, adeo vt dignoſcat quod ſit ens rationis; cuius ratio eſt, quia attingere ſic ens rationis, vt ens rationis dignoſcendo ſcilicet quod ſit ens rationis, eſt illud attingere ſecundum eius *quod quid eſt*, ſiue eius attingere quidditatem, vt quidditas eſt, quod quidem propriū eſt ſolius intellectus, vt concedunt omnes; tum etiam quia attingere ens rationis, vt ens rationis, eſt rationem attingere, vnde habet quod ſit ens rationis; quam rationem ſolus poteſt intelelctus attingere, cum in ea attingenda, attingi debeat ens & non ens, ex eo ſcilicet quod ratio illa ſit, quia ſubrogatur ens loco non entis: Ergo certum atque indubitatum haberi debet, quod ſolus intellectus actus attingere poteſt ens rationis, vt ens rationis; & ſi controuerſum ſit, an ſolus ille attingere poſſit ens rationis. His ergo tribus præmiſſis tanquam certis; & ab omnibus concedendis principiis, iam pro quæſiti reſolutione & concluſionis

ſionis ad eadem principia reductione, ſit:

CONCLVSIO. *A ſolo intellectu formari poteſt ens rationis.*

Probatur 1. concluſio ex primo præmiſſo principio: *Solus actus intellectus poteſt attingegere non ens*: Ergo à ſolo intellectu formari poteſt ens rationis. *Probatur conſequentia*: ad formandum ens rationis, requiritur attingi non ens: Ergo hoc ipſo quod ſolus actus intellectus attingere poteſt non ens, à ſolo intellectu formari poteſt ens rationis. *Probatur antecedens*: non poteſt aliquid attingi adinſtar realis entis, quin hoc ipſo attingatur non ens; ſed formatur ens rationis, per hoc quod attingitur aliquid adinſtar realis entis: Ergo formari non poteſt ens rationis, quin hoc ipſo attingatur non ens. Minor conceditur ab omnibus. *Probatur Maior*: hoc ipſo quod attingitur aliquid, vt condiſtinctum contra ens reale, attingitur hoc ipſo non ens; ſed per hoc quod attingitur aliquid adinſtar realis entis, attingitur vt condiſtinctum contra ens reale: Ergo non poteſt aliquid attingi ad inſtar realis entis, quin hoc ipſo attingatur non ens. Maior ſupponitur certa ex terminis. *Probatur Minor*: non poteſt aliquid attingi adinſtar alterius, quin hoc ipſo attingatur, vt condiſtinctum ab eo, ad cuius inſtar attingitur, vt patet ex terminis: Sed id, ad cuius inſtar in præſenti caſu attingitur, eſt reale ens; Ergo non poteſt aliquid attingi adinſtar realis entis, quin hoc ipſo attingatur, vt condiſtinctum ab ente reali; Ergo non poteſt aliquid attingi adinſtar realis entis, quin hoc ipſo attingatur non ens: Ergo formari non poteſt ens rationis, quin hoc ipſo attingatur non ens. Ergo hoc ipſo quod ſolus actus intellectus attingere poteſt non ens (quod eſt primum præmiſſum principium) ſequitur hoc ipſo à ſolo intellectu formari poſſe ens rationis.

Probatur

Probatur 2. concluſio ex ſecundo præmiſſo principio : *ſolus actus intellectus poteſt comparare non ens ad ens , vel ens ad non ens.* Ergo à ſolo intellectu formari poteſt ens rationis *Probatur conſequentia* : non poteſt formari ens rationis , niſi per actum ita comparantem non ens ad,ens vel ens ad non ens : Ergo hoc ipſo quod ſolus actus intellectus poteſt hæc comparare , à ſolo intellectu formari poteſt ens rationis. Conſequentia eſt euidens. *Probatur antecedens* : non poteſt actus aliquis attingere non ens vt ens , niſi ſit actus comparatiuus ; cum enim actus vnus non poſſit ſimul attingere non ens,& ens, per hoc quod vnum ſit alterum , cum hoc repugnet , nec per hoc quod vnum ſit in altero, cum hoc ſimiliter repugnet, ſequitur quod debeat attingere , per hoc quod vnum eſt ad alterum ſubindeque per actum comparatiuum , Sed actus , per quem formatur ens rationis , attingere debet non ens & ens : Ergo non poteſt formari ens rationis, niſi per actum ita comparantem non ens ad ens,vel ens ad non ens. Maior eſt certa. *Probatur Minor* : hoc ipſo quod formari non poteſt ens rationis per hoc ſolum , quod attingitur ens, aut ſolum non ens, formari tantum poteſt per hoc, quod attingitur non ens & ens:ſed formari non poteſt ens rationis,per hoc ſolum quod attingitur ens , aut ſolum non ens : Ergo formari tantum poteſt attingendo non ens & ens. Maior patet ex terminis , ſuppoſito , vt ſupponunt omnes , quod ad formandum ens rationis , attingi debeat ens , aut non ens. *Probatur Minor* ; & 1. quidem quoad primam partem , de qua præcipuè eſt difficultas : formari non poteſt ens rationis per hoc ſolum quod attingitur id , ad cuius inſtar formatur & attingitur , vt per ſe patet,cum pro tunc nondum ipſum attingatur; ſed per hoc ſolum quod attingitur ens,attingitur id tantum , ad cuius inſtar formatur & concipitur ens rationis cùm illud ſolum ſit ens , & aliud

omne

omne ſit non ens ſimpliciter, vel ad ſummum non ens ad modum entis: Ergo formari non poteſt ens rationis, per hoc ſolum quod attingitur ens. *Probatur* iam eadem Minor quoad ſecundam partem: Per actum illum formari non poteſt ens rationis, per quem relinquitur intra limites puri non entis; ſed per actum illum, per quem ſolum attingitur non ens, relinquitur intra limites puri non entis, vt patet ex terminis: Ergo nec per hoc ſolum, quod attingitur ens, aut ſolum non ens, formari poteſt ens rationis: Ergo formari tantum poteſt ens rationis, per hoc quod attingitur non ens & ens: Ergo formari tantum poteſt ens rationis, per actum comparantem non ens ad ens, vel ens ad non ens: Ergo hoc ipſo quod ſolus actus intellectus poteſt comparare non ens ad ens, vel ens ad non ens, (quod eſt ſecundum præmiſſum principium) ſequitur hoc ipſo, ens rationis fieri tantum ab intellectu.

Probatur 3. ex tertio præmiſſo principio. *Solus actus intellectus attingere poteſt ens rationis, vt ens rationis*: Ergo à ſolo intellectu formari poteſt ens rationis. *Probatur conſequentia* per illum tantum actum formari poteſt ens rationis, per quem apprehenditur vt ens rationis: Ergo hoc ipſo quod à ſolo intellectu apprehenditur vt ens rationis, à ſolo intellectu formari poteſt. *Conſequentia* eſt euidens. *Probatur antecedens*: non poteſt ens rationis repreſentari quin repreſentetur vt ens rationis: ſed per illum tantum actum formari poteſt, per quem repreſentatur ens rationis: Ergo per illum tantum actum formari poteſt, per quem attingitur, ſeu apprehenditur vt ens rationis. Minor eſt euidens; cum totum eſſe entis rationis conſiſtat in obiici. *Probatur Maior*: hoc ipſo quod repreſentatur ens rationis aliud quid à nihilo, & ab ente reali, repreſentatur hoc ipſo vt ens rationis; ſed non poteſt repreſentari ens rationis, & non repreſentari aliud quid à nihilo,

&

& ab ente reali: Ergo non poteſt repreſentari ens rationis, quin hoc ipſo repreſentetur vt ens rationis. Maior ſupponitur certa ex terminis. *Probatur Minor*: quod non eſt aliud quid, niſi in quantum repreſentatur, non poteſt repreſentari quin repreſentetur aliud quid, vt patet ex terminis: ſed ens rationis non eſt aliud quid ab ente reali & nihilo, niſi inquantum taliter repreſentatur: cum tale tantum habeat eſſe, quale repreſentatur: Ergo non poteſt repreſentari ens rationis, & non repreſentari aliud quid à nihilo, & ab ente reali: ergo non poteſt ens rationis repreſentari; quin repreſentetur vt ens rationis: Ergo per illum tantum actum formari poteſt, per quem repreſentatur, & attingitur vt ens rationis: Ergo hoc ipſo quod ſolus actus intellectus poteſt ens rationis attingere vt ens rationis (quod eſt tertium præmiſſum principium,) ſequitur à ſolo intellectu formari poſſe ens rationis.

Videantur alia concluſionis fundamenta in ſolutionibus obiectionum.

Obiicies 1. hoc ipſo quod ens rationis cadit ſub obiecto alterius potentiæ quam intellectus, poteſt & ab alio quam ab intellectu formari; Sed cadit ens rationis ſub obiecto alterius potentiæ quam intellectus, puta imaginatiuæ; Ergo ab alio quam ab intellectu formari poteſt ens rationis. *Maior* ſupponitur certa cum hoc ipſo habeat ens rationis ab alio quam ab intellectu cognoſci, in quo quidem paſſiuo cognoſci conſiſtit paſſiuum eius fieri, ſeu eſſe factum. *Probatur Minor*, vnio ſiue compoſitum ex capra & dracone ſecundum figuram externam eſt ens rationis; ſed vnio illa ſiue illud compoſitum cadit ſecundum figuram externam ſub obiecto imaginatiuæ. Ergo ſub obiecto imaginatiuæ cadit ens rationis. *Minor* ſupponitur certa. *Probatur Maior*: ideo ex capra & dracone vnio ſecundum naturas eſt ens raonis quia cum in ſe non ſit ens, apprehenditur ac ſi eſſet: Sed hoc idem verificatur de vnione illa ſecundum figuram exter-
nam,

nam, cum illa reipſa non ſit, & tamen apprehendatur ac ſi eſſet: Ergo vnio ſiue compoſitum ex capra & dracone, v. g. ſecundum figuram externam eſt ens rationis.

Reſpondeo negando minorem, cuius quidem negati ratio abundè colligitur ex probationibus concluſionis, & hoc inſinuatur ſyllogiſmo quem exiſtimo euidenter concludere: ens rationis ad quamcumque comparetur aut ſupponatur comparari potentiam eſt ſemper aliud quid à nihilo & ente reali, vt concedunt omnes & per ſe patet: Sed non eſt ens rationis niſi quod repreſentatur eſſe: cum non habeat niſi eſſe obiectiuum ſeu potentiæ repreſentatum, vt etiam concedunt omnes: Ergo ad quamcumque comparetur ens rationis aut ſupponatur comparari potentiam, debet repreſentari vt aliud quid à nihilo & ente reali: Sed reſpectu nullius alterius potentiæ ab intellectu poteſt ita repreſentari vt aliud quid, cum ſolus intellectus habeat attingere extrema illa duo, ſcilicet ens reale & nihilum, à quibus repreſentatur aliud quid vt per ſe patet: Ergo vt euidenter, & (meo videri) demonſtratiuè colligitur ex hoc argumento, falſiſſimum eſt quod cadat ens rationis ſub obiecto alicuius alterius potentiæ ab intellectu.

Nota.

Hinc autem facile reſpondetur ad ſequentia argumenta: ad maiorem enim ſequentis argumenti poteſt reſponderi diſtinguendo: vnio ex capra & dracone ſecundum figuram eſt ens rationis, ſumpta ſiue repreſentata vt aliud quid ab ente reali & nihilo, concedo: ſin minus, nego: cum enim (vt dictum fuit ſupra) ens rationis ſit aliud quid ab ente reali & nihilo; & aliundè non ſit niſi quod repreſentatur eſſe, conſequenter ſit quod vnio illa non poſſit eſſe ens rationis, niſi inquantum repreſentatur aliud quid ab ente reali & nihilo: quia vero non poteſt reſpectu imaginatiuæ ita repreſentari aliud quid, cum non poſſit illa percipere

extrema

extrema à quibus repreſentari debet aliud quid, vt per ſe patet, euidenter ſequitur quod vnio illa ſecundum figuram externam non ſit vt attingitur ab imaginatiua ens rationis: Sed eſt ſolum vnio illa ex capra & dracone ens rationis reſpectu intellectus, ex eo ſcilicet quod ſolus intellectus, cum ſolus poſſit percipere quod non eſt talis vnio, ſiue ſumpta ſecundum figuram externam, ſiue ſumpta ſecundum naturas, ſolus etiam poteſt dici in eius apprehenſione apprehendere non ens ad modum entis, eamque apprehendere vt aliud quid ab ente reali & nihilo; inquantum nihilum quod attingit non eſt vt tale ad modum entis, vt illa vnio; & ens reale eſt, non quod ad modum entis, ſed id ad modum & inſtar cuius aliud eſt.

Inſtabis: quod eſt & non eſt ens reale, eſt ens rationis; Sed præfata vnio ſeu compoſitum ex capra & leone ſecundum figuram externam eſt comparatiuè ad imaginatiuam & non eſt ens reale; Ergo comparatiuè ad imaginatiuam eſt ens rationis. Maior per ſe patet. *Probatur Minor*, quoad ſecundam partem de qua ſola poteſt eſſe dubium, ens reale eſt aliquid præter hoc quod obiicitur; Sed præfata vnio ſecundum figuram externam non eſt aliquid præter hoc quod imaginatiuæ obiicitur: Ergo præfata vnio ſecundum figuram externam non eſt ens reale comparatiuè ad imaginatiuam, cui obiicitur. *Maior* conceditur ab omnibus. *Probatur Minor:* quod obiicitur vbi non eſt, illud non eſt aliquid præter hoc quod obiicitur; Sed vnio illa ſecundum figuram externam obiicitur imaginatiuæ, vbi non eſt: Ergo vnio illa ſiue illud compoſitum non eſt aliquid præter hoc quod obiicitur. Minor conſtat cum vnio illa ſiue illud compoſitum obiiciatur imaginatiuæ à parte rei, ſeu extra animam & tamen extra animam non ſit talis vnio aut tale compoſitum. *Probatur Maior:* & quidem acutiſſimo argumento, quod obiicitur vbi

non

non eſt, non eſt id quod obiicitur, niſi vbi non eſt ; Sed vbi non eſt , non poteſt eſſe aliquid præter hoc quod obiicitur : Ergo quod obiicitur vbi non eſt, non eſt aliquid præter hoc quod obiicitur.

Reſpondeo negando minorem quod ſcilicet vnio aut potius continuatio illa capræ & leonis ſecundum figuram inquantum imaginatiuæ obiicitur non ſit ens reale : quod quidem præterquam quod ex dictis ſupra poteſt ſufficienter colligi colligitur præterea ex hoc medio vniuerſaliter concludente pro quouis obiecto cuiuſlibet potentiæ ſenſitiuæ ; omne & quodvis obiectum potentiæ ſenſitiuæ eſt ens determinatum puta materiale ſenſibile ; Ergo id omne quod eſt extra lineam entis ſenſibilis & determinati, cadere non poteſt ſub obiecto ſenſus ; Sed eſſe quod non eſt reale ens , eſt extra lineam entis ſenſibilis, cum eſſe tale neget ens reale ſecundum totam ſuam latitudinem , quod non negat eſſe quod eſt intra lineam ſenſibilis , vtpote quod negat ad ſummum ſenſibile verum , ſi ſit ſolum apparenter ſenſibile, vel ſolum negat ens immateriale, ſi ſit reipſa ſenſibile : Ergo nihil eorum quæ obiiciuntur imaginatiuæ vel alteri ſenſui poſſunt eſſe , & non eſſe reale ens; proindeque nec eis obiici poteſt ens rationis , quod cum deficiat à tota latitudine entis realis , ex eo ſcilicet quod non habet eſſe præter hoc quod obiicitur non poteſt per conſequens non tranſcendere lineam entis ſenſibilis, in qua ſcilicet ſupra dictum fuit eſſe in ea repertum quodcumque illud ſit ſiue verum ſiue apparens non habet poſſe deficere à tota latitudine entis realis hoc ipſo quod tale. Neganda ergo eſt illa minor, ad cuius probationem nego ſimiliter minorem puta quod talis vnio ſeu continuatio capræ & leonis ſecundum figuram externam quæ imaginatiuæ obiicitur non ſit aliquid præter hoc quod eidem obiicitur. Hoc enim intercedit

Nota.

cedit diſcrimen inter eandem vnionem ſeu continuationem prout imaginatiuæ obiicitur, & eandem prout obiicitur intellectui, quod cum intellectus eam non tantum ſibi obiiciat ſimpliciter loquendo; Sed eam ſibi obiiciat per modum exiſtentis vbi non eſt; ideo fit quod illa vnio ſecundum figuram externam prout intellectui obiicitur non habeat aliud eſſe præter hoc quod obiicitur; cum de facto vbi non eſt, aliud non habeat eſſe præter obiectiuum nec habere poſſit: at vero imaginatiua, quando ſibi obiicit hanc figuram externam ita continuatam, non propterea ſibi eam obiicit, immo nec obiicere poteſt per modum exiſtentis vbi non eſt, cum ly vbi non eſt, ſit extra obiectum imaginatiuæ & extra eius attingentiam, vtpote quæ habet aliquid determinatum puta ſenſibile pro obiecto; ac proinde talis continuata figura externa, dum imaginatiuæ obiicitur habet ſimpliciter obiici, eo ſcilicet modo quo cætera entia obiiciuntur; atqui cætera entia etiam ex modo quo imaginatiuæ obiiciuntur (præſcindendo ab hoc quod ſint à parte rei vel non ſint) ſunt ſimpliciter aliquid, nec habent tantum eſſe obiectiuè in imaginatiua, ſed etiam ſubiectiuè, ſunt enim quid verè ſenſibile, ſiue entitatiuè ſumpta, ſiue intentionaliter, quin immo non ſunt ſenſibile quid intentionaliter & repreſentatiuè reſpectu ſenſus, quin ſint & entitatiuè ſenſibile, vt conſideranti patebit: Ergo præfata figuræ externæ continuatio hoc ipſo quod imaginatiuæ obiicitur, eſt ſimpliciter aliquid, ſubindeque falſum eſt, quod præter hoc quod imaginatiuæ obiicitur non habeat eſſe; licet non habeat eſſe niſi cum hoc quod imaginatiuæ obiicitur, ex iis autem patet ſolutio ad ſequentia argumenta in probationem minoris negatæ propoſita. *Nota.* *Nota.*

Obiicies 2. non poſſunt formari propoſitiones, quin hoc ipſo formetur ens rationis: Sed ſenſus internus propoſitiones format atque

diſcurſus

diſcurſus circa ſingularia : Ergo & à ſenſu interno formari poteſt ens rationis : Minor conceditur ab omnibus & patet in dormientibus & ſomniantibus. *Probatur Maior :* hoc ipſo quod comparatur vnum alteri ad quod non eſt comparatum, fit hoc ipſo ens rationis : Sed vbi formantur propoſitiones comparatur ibi vnum alteri ad quod non erat comparatum: Ergo vbi formantur propoſitiones, formatur ibi ens rationis. Maior videtur certa cum ibi & pro tunc attingatur ordo vbi non eſt & conſequenter non ens per modum entis. *Probatur Minor* : comparatio quæ fit in formandis propoſitionibus,eſt vt plurimum inter antecedens & conſequens , inter ſubiectum & prædicatum ; Sed ante formatas propoſitiones non erat ibi antecedens & conſequens ſubiectum & prædicatum ; cum talia non ſint niſi inquantum apprehenduntur eſſe , ex eo ſcilicet quod ſæpiſſimè ſint eiuſdem realiter de eodem: Ergo vbi formantur propoſitiones , comparatur tunc vnum alteri ad quod non erat comparatum.

Reſpondeo negando maiorem (ſumptam vt ſumitur in argumento vniuerſaliter & abſolutè) licet enim opus ſit in formandis propoſitionibus, ſiue enunciationibus, opus inquam ſit comparatione vnius ad alterum & frequenter eiuſdem ad ſeipſum ; nihilominus quia non in omni comparatione vnius ad alterum, ſiue eiuſdem ad ſeipſum fit ens rationis , ex eo ſcilicet quod ens rationis quod interuenit in tali comparatione non fit , niſi inquantum apprehenditur ordo inter extrema comparationis per modum alicuius inexiſtentis , eaque intrinſecè afficientis, quod tamen non in omni comparatione reperitur , nec ad eam requiritur, cum poſſit vnum alteri comparari præciſè per hoc quod actus talia attingens attingit vnum cum altero vel in altero , nihil cogitando de præfato ordine per modum inexiſtentis

&

& intrinſecè afficientis vt experientia colligitur & conſideranti patebit: ſequitur ergo formari poſſe propoſitiones abſque eo quod ibi formetur ens rationis; cum comparatio eiuſdem ad ſeipſum ex qua deberet reſultare in illis propoſitionibus ens rationis fieri poſſit abſque interuentu entis rationis, vt ex dictis colligitur, & patet vlterius in præſenti caſu de ſenſu interno; ſenſus namque internus valet comparare vnum ad alterum, cum valeat attingere vnum cum altero vel in altero, quando ſcilicet vnum & alterum eſt ſenſibile quid, in quo quidem caſu fit haud dubiè comparatio vnius ad alterum, cum talia tunc non attingantur abſolutè; nec tamen propterea valet ſenſus internus apprehendere ibi ordinem per modum alicuius inexiſtentis & intrinſecè afficientis, cum illa inexiſtentia & intrinſeca afficientia ſit extra obiectum ſenſus interni; quapropter ſe habet tunc ſenſus internus ſicut ſe habet oculus in intuitione ſui obiecti, qui quidem & ſi intuendo attingat obiectum exiſtens, non tamen attingit propterea exiſtentiam obiecti vtpotè quæ eſt extra latitudinem viſus, ſic ſimiliter ſenſus internus, etſi attingat extrema comparatè ſeu comparando, non propterea attingit comparationem per modum alicuius inexiſtentis inter illa, quia ita attacta eſt extra latitudinem ſenſus vt dictum fuit, & vlterius patet ex eo quod ordo ſeu comparatio dum ſumitur per modum formæ relatiuæ afficientis & informantis radicatur in natura ſeu quidditate aut ſubſtantia rei quam afficit per modum formæ relatiuæ; tum quia ſupponit tunc pro exigentia, tum quia ex vi præfatæ formæ relatiuæ ea inter quæ intercedit ſunt ſimul natura; vnde cum quidditas, natura ſeu ſubſtantia rei ſit extra latitudinem cuiuslibet ſenſus, & à ſolo intellectu attingi poſſit; conſequenter fit quod præfatus ordo ſumptus per modum alicuius afficientis & inexi- *Nota.*

ſtentis inter extrema comparationis, ſit extra latitudinem imaginatiuæ ſeu ſenſus.

Inſtabis: hoc ipſo quod præfatæ propoſitiones denominantur ſimpliciter propoſitiones, habetur hoc ipſo ordo inter extrema per modum inexiſtentis & intrinſece afficientis; Sed præfatæ propoſitiones, quæ ſcilicet fiunt à ſenſu interno denominantur ſimpliciter tales. Ergo habetur à ſenſu interno ordo inter extrema propoſitionis per modum inexiſtentis & afficientis, ſubindeque & habetur ens rationis. Minor conſtat alias non concederetur ſimpliciter fieri propoſitiones à ſenſu interno. *Probatur Maior*: ordo ille inter extrema propoſitionis exiſtens eſt veluti forma propoſitionis; Sed non poteſt propoſitio denominari talis non habitâ formâ; Ergo nec poteſt denominari talis non habito tali ordine per modum inexiſtentis & afficientis.

Reſpondeo negando maiorem; ſicut enim vt propoſitio ſimpliciter denominetur talis, non requiritur quod cognoſcatur eſſe propoſitio; ſed habet denominari talis hoc ipſo quod vnum dicitur de altero; ita nec ad talem denominationem requiri debet præfatus ordo per modum inexiſtentis & afficientis, cum non exiſtat talis ordo vt propoſitionis, niſi in quantum cognoſcitur inexiſtere; quod quidem minimè requiritur ad præfatam denominationem, ad quam ſcilicet ſufficit quod vnum dicatur de altero; vnde ad probationem poteſt maior Diſtingui ſic: ſed non poteſt propoſitio denominari talis non habitâ formâ vel formaliter vel fundamentaliter; concedo: non habitâ formâ formaliter, nego: fundatur autem hæc ſolutio in diſcrimine quod intercedit inter relationes rationis, inter quas reponitur præfata propoſitionis forma & relationes reales: cum enim in relationibus realibus relatio naturaliter reſultet ex fundamento & termino, nihil propterea conuenit nec conuenire poteſt

ex

ex vi fundamenti in ordine ad terminum niſi media relatione, ſubindeque nulla fieri poteſt in eo genere denominatio ex vi relationis vt fundamentaliter habitæ ſeu fundamenti relationis, ſed requiritur ſemper relatio formaliter habita ſiue exiſtens; at vero in relationibus, rationis, inter quas vt dictum eſt annumeratur forma illa propoſitionis; eſſe actuale ipſarum conſiſtit in actualiter cognoſci obiectiue, quod quidem non prouenit ex fundamento & termino, ſed ex intellectu, ac proinde multa poterunt ratione fundamenti dici de ſubiecto ſine reſultantiâ relationis, cum hæc non ſequatur ipſum fundamentum & terminum ſed cognitionem; vnde & litteræ in libro clauſo denominantur ſignum, etiam ſi actu non conſideretur relatio ſigni quæ eſt rationis, & Deus denominatur Dominus, etiam ſi actu non conſideretur relatio Domini, ſed ratione potentiæ dominatiuæ, quamquam non denominetur relatus quia talis denominatio pendet à relatione vt cognita & exiſtente, ſicut nec denominantur extrema propoſitionis formaliter ſimpliciter relata, niſi ex tali ordine formaliter inexiſtente: denominatur tamen ſimpliciter propoſitio ſicut & Deus denominatur ſimpliciter Dominus, quia ad tales denominationes ſufficit quod exiſtat fundamentum relationis, iuxta doctrinam ibi traditam, quæ quidem veriſſima eſt, vt omni patebit conſideranti.

Obiicies 3. attingere id quod non eſt ad modum entis eſt facere ens rationis; Sed non ſolum intellectus id facit ſed etiam voluntas; Ergo non à ſolo intellectu fit ens rationis. *Maior* eſt certa; cum in attingentiâ eius quod non eſt ad modum entis, aliquid accipiat mediâ hâc attingentiâ rationem entis, quod ante attingentiam erat non ens. *Probatur Minor*; attingere rationem boni vbi non eſt, eſt attingere id quod non eſt ad modum entis; Sed

 volun

voluntas attingit rationem boni vbi non eſt; Ergo attingit voluntas id quod non eſt ad modum entis. Minor eſt certa cum frequenter amet & proſequatur obiecta mala & ex ſe turpia ſub ratione boni, ſeu vt amanda & proſequenda. *Probatur Maior* : bonum conuertitur cum ente ; Sed attingere rationem entis vbi non eſt, eſt attingere id quod non eſt ad modum entis : Ergo & attingere rationem boni vbi non eſt, eſt attingere id quod non eſt ad modum entis.

Reſpondeo conceſſa maiori ob rationem in argumento adductam, Negando minorem: cuius ratio, quæ quidem in hac materia eſt magni ponderis, & multum notanda, hæc affertur : ad hoc vt verificetur quod attingitur id quod non eſt ad modum entis, non ſufficit quod id quod ita ad modum entis attingitur, non ſit ex ſe & in ſe, ſed nec quod ſit in alio vel ex alio ; quandoquidem, ſi illud ſupponatur eſſe in alio vel ex alio, cum hoc ipſo habeat aliqualiter eſſe, non poteſt per conſequens verificari quod dum à voluntate v. g. attingitur ad modum entis, attingatur id quod non eſt ad modum entis cum id quod non eſt ita abſolute probatum excludat tum eſſe ſimpliciter tum eſſe aliquale, ſiue tum eſſe ex ſe & in ſe, tum eſſe ex alio vel in alio ; ſed ad ſummum verificatur tunc quod id quod non eſt ex ſe & ſimpliciter, ſed aliqualiter, ſolum & in alio attingatur à voluntate ad modum entis : iam ſic eſt quod quoties voluntas fertur proſequutiuè ad obiecta mala ſub ratione boni, hoc ita euenit, adeo vt attingat quidem voluntas ad modum boni id quod ex ſe & ſimpliciter bonum non eſt, non tamen id quod abſolute loquendo non eſt bonum, ſeu quod bonum non eſt nec in ſe, nec in alio, nec ſimpliciter nec ſecundum quid, ex eo ſcilicet quod voluntas cum ſit potentia cæca non fertur ad obiectum niſi vt ab intellectu propoſitum, adeoque illud

Nota.

omne

omne quod amat bonum cum ſit tale propoſitum ab intellectu, iam bonum eſt in alio & ex alio, ſiue illud omne iam habet eſſe obiectiue reſpectu intellectus. Ergo non poteſt verificari de voluntate, quod attingat id quod non eſt abſolute loquendo ad modum entis, licet verificari poſſit quod attingat ad modum entis id quod non eſt tali modo, ſcilicet ex ſe & ſimpliciter, ex quo vlterius ſequitur quod verificari non poſſit de voluntate quod faciat tunc ens rationis, cum non fiat ens rationis, niſi per hoc quod attingitur ad modum entis id quod abſolutè loquendo non eſt; ex eo ſcilicet quod tunc tantum & mediâ tali attingentiâ accipiatur, ſiue reſultet eſſe aliqualiter ens, cum id quod ita attingitur ſit ante attingentiam abſolute loquendo non ens, per excluſionem ſcilicet omnis omnino rationis entis, ſiue aliqualiter ſiue ſimpliciter, ſiue in ſe ſiue in alio.

Inſtabis ideo ergo voluntas non facit tunc ens rationis, quia attingit ad modum boni id quod iam habet obiectiue ſiue in intellectu & aliqualiter rationem boni: Sed aliquando attingit voluntas quod nec in ſe nec in intellectu habet rationem boni: Ergo aliquando facit voluntas ens rationis. *Probatur minor:* aliquando proſequitur voluntas obiectum aliquod contradicente iudicio intellectus; Sed tunc attingit vt bonum quod nec in ſe vt ſupponitur, nec in intellectu habet rationem boni: Ergo aliquando attingit voluntas quod nec in ſe nec in intellectu habet rationem boni. *Probatur minor:* quod ſe habet vt non proſequendum reſpectu intellectus non habet rationem boni in intellectu: Sed quando proſequitur voluntas obiectum aliquod contradicente iudicio intellectus, hoc, reſpectu intellectus ſe habet vt non proſequendum: Ergo attingit tunc voluntas vt bonum ſeu proſequendum, quod non habet in intellectu rationem boni.

Reſpondeo Negando minorem, cuius ratio abundè colligitur ex præcedenri reſponſione ad probationem verò diſtinguo Maiorem:aliquando proſequitur voluntas obiectum aliquod contradicente iudicio intellectus:ſi ſermo ſit de iudicio intellectus ſpeculatiuo, concedo:ſi ſermo ſit de iudicio intellectus practico nego:pro quo notandum eſt quod intellectus in ſuis iudiciis & notitiis poteſt ſe habere vel practicè vel ſpeculatiuè: dicitur autem ſe habere ſpeculatiuè quando præcisè iudicat vnum de alio vel vnum ex alio infert;at verò habet ſe practicè, quando ſe habet imperatiuè,dictando ſcilicet aliquid fieri; tale namque imperium & dictamen cum ſit per modum dirigentis & vnum cum alio conferentis vel ad aliud ordinantis non poteſt non eſſe actus intellectus, cumque non ſit intellectus ſpeculatiui, eſſe debet intellectus vt practici. Hoc autem ſuppoſito dico quod quamuis poſſit voluntas ferri in obiectum aliquod proſequutiuè, iudicante intellectu ſpeculatiuè quod tale obiectum bonum non ſit nec proſequendum,& conſequenter attingere poſſit vt bonum quod nonhabet in intellectu ſpeculatiuo rationem boni,non tamen fieri poteſt quod feratur voluntas proſequutiuè in obiectum aliquod contradicente iudicio intellectus practico; cum voluntas ſit talis naturæ vtpote potentia cæca,quod non niſi ab alio directa ferri poſſit ad obiectum,ac proinde cum non niſi ſtante dictamine practicè dictante eſſe tale obiectum, tunc temporis & omnibus penſatis circumſtantiis proſequendum, ferri poſſit proſequutiuè ad obiectum; nuſquam propterea attingit voluntas aliquid vt bonum, quin tale quid iam habeat rationem boni in intellectu vel practico vel ſpeculatiuo.

Quanam

Quanam fuerit mens D. Thomæ circa agitatam difficultatem.

Reſpondeo D Thomam omnino fauere præfatæ ſententiæ, quod quidem ex duobus aut tribus colligo 1. quidem *ex opuſc.* 42. *cap.* 1. vbi habet : quod *tunc efficitur ens rationis quando intellectus nititur apprehendere quod non eſt ac ſi eſſet:& ex primo ſententiarum diſt.* 2. *quæſt.* 1. *art.* 3. vbi habet, quod *ens rationis conſequitur ex modo intelligendi :* ex quibus verbis arguo ſic.

Qui in ente rationis reputat pro eodem effici, apprehendi ab intellectu, & conſequi ex modo intelligendi, ille ſentit haud dubiè à ſolo intellectu effici poſſe ens rationis ; ſed D. Thomas verbis citatis pro eodem hæc tria reputat & aſſumit ; Ergo ex D. Thoma à ſolo intellectu effici poteſt ens rationis.

Alius verò locus ex quo hoc idem colligo habetur *in quæſt.* 12. *de veritate art.* 1. vbi habet:quod *ens rationis non poteſt eſſe niſi duplex, negatio ſcilicet, vel aliqua relatio :* ex quibus verbis arguo ſic.

Quod non niſi per comparatiuum actum, ſiue apprehenſionem comparantem fieri poteſt, à ſolo intellectu fieri poteſt, vt fuit ſupra demonſtratum in exponendo ſecundo principio; ſed hoc ipſo quod omne ens rationis eſt vel negatio vel relatio, non niſi per apprehenſionem comparatiuam fieri poteſt, cum debeat, ſi relatio ſit comparatiue apprehendi ad terminum ; ſi autem ſit negatio debeat concipi poſitiue adinſtar entis ſubindeque & comparatiuè, ſicut concepta Auenio ad inſtar Romæ comparatiuè concipitur & non abſolutè, quia connotatiuè ad aliud : Ergo hoc ipſo quod omne ens rationis vel eſt relatio vel negatio aliqua, non niſi per intellectum fieri poteſt : ſed ex D. Thoma ſupra citato omne ens rationis vel eſt

non eſt, non eſt id quod obiicitur, niſi vbi non eſt; Sed vbi non eſt, non poteſt eſſe aliquid præter hoc quod obiicitur: Ergo quod obiicitur vbi non eſt, non eſt aliquid præter hoc quod obiicitur.

Reſpondeo negando minorem quod ſcilicet vnio aut potius continuatio illa capræ & leonis ſecundum figuram inquantum imaginatiuæ obiicitur non ſit ens reale: quod quidem præterquam quod ex dictis ſupra poteſt ſufficienter colligi colligitur præterea ex hoc medio vniuerſaliter concludente pro quouis obiecto cuiuſlibet potentiæ ſenſitiuæ; omne & quodvis obiectum potentiæ ſenſitiuæ eſt ens determinatum puta materiale ſenſibile; Ergo id omne quod eſt extra lineam entis ſenſibilis & determinati, cadere non poteſt ſub obiecto ſenſus; Sed eſſe quod non eſt reale ens, eſt extra lineam entis ſenſibilis, cum eſſe tale neget ens reale ſecundum totam ſuam latitudinem, quod non negat eſſe quod eſt intra lineam ſenſibilis, vtpote quod negat ad ſummum ſenſibile verum, ſi ſit ſolum apparenter ſenſibile, vel ſolum negat ens immateriale, ſi ſit reipſa ſenſibile: Ergo nihil eorum quæ obiiciuntur imaginatiuæ vel alteri ſenſui poſſunt eſſe, & non eſſe reale ens; proindeque nec eis obiici poteſt ens rationis; quod cum deficiat à tota latitudine entis realis, ex eo ſcilicet quod non habet eſſe præter hoc quod obiicitur non poteſt per conſequens non tranſcendere lineam entis ſenſibilis, in qua ſcilicet ſupra dictum fuit eſſe in ea repertum quodcumque illud ſit ſiue verum ſiue apparens non habet poſſe deficere à tota latitudine entis realis hoc ipſo quod tale. Neganda ergo eſt illa minor, ad cuius probationem nego ſimiliter minorem puta quod talis vnio ſeu continuatio capræ & leonis ſecundum figuram externam quæ imaginatiuæ obiicitur non ſit aliquid præter hoc quod eidem obiicitur. Hoc enim intercedit

Nota.

cedit diſcrimen inter eandem vnionem ſeu continuationem prout imaginatiuæ obiicitur, & eandem prout obiicitur intellectui, quod cum intellectus eam non tantum ſibi obiiciat ſimpliciter loquendo; Sed eam ſibi obiiciat per modum exiſtentis vbi non eſt; ideo fit quod illa vnio ſecundum figuram externam prout intellectui obiicitur non habeat aliud eſſe præter hoc quod obiicitur; cum de facto vbi non eſt, aliud non habeat eſſe præter obiectiuum nec habere poſſit: at vero imaginatiua, quando ſibi obiicit hanc figuram externam ita continuatam, non propterea ſibi eam obiicit, immo nec obiicere poteſt per modum exiſtentis vbi non eſt, cum ly vbi non eſt, ſit extra obiectum imaginatiuæ & extra eius attingentiam, vtpote quæ habet aliquid determinatum puta ſenſibile pro obiecto; ac proinde talis continuata figura externa, dum imaginatiuæ obiicitur habet ſimpliciter obiici, eo ſcilicet modo quo cætera entia obiiciuntur; atqui cætera entia etiam ex modo quo imaginatiuæ obiiciuntur (præſcindendo ab hoc quod ſint à parte rei vel non ſint) ſunt ſimpliciter aliquid, nec habent tantum eſſe obiectiuè in imaginatiua, ſed etiam ſubiectiuè, ſunt enim quid verè ſenſibile, ſiue entitatiuè ſumpta, ſiue intentionaliter, quin immo non ſunt ſenſibile quid intentionaliter & repreſentatiuè reſpectu ſenſus, quin ſint & entitatiuè ſenſibile, vt conſideranti patebit: Ergo præfata figuræ externæ continuatio hoc ipſo quod imaginatiuæ obiicitur, eſt ſimpliciter aliquid, ſubindeque falſum eſt, quod præter hoc quod imaginatiuæ obiicitur non habeat eſſe; licet non habeat eſſe niſi cum hoc quod imaginatiuæ obiicitur, ex iis autem patet ſolutio ad ſequentia argumenta in probationem minoris negatæ propoſita. *Nota.* *Nota.*

Obiicies 2. non poſſunt formari propoſitiones, quin hoc ipſo formetur ens rationis: Sed ſenſus internus propoſitiones format atque diſcurſus

diſcurſus circa ſingularia : Ergo & à ſenſu interno formari poteſt ens rationis : Minor conceditur ab omnibus & patet in dormientibus & ſomniantibus. *Probatur Maior* : hoc ipſo quod comparatur vnum alteri ad quod non eſt comparatum, fit hoc ipſo ens rationis : Sed vbi formantur propoſitiones comparatur ibi vnum alteri ad quod non erat comparatum: Ergo vbi formantur propoſitiones, formatur ibi ens rationis. Maior videtur certa cum ibi & pro tunc attingatur ordo vbi non eſt & conſequenter non ens per modum entis. *Probatur Minor* : comparatio quæ fit in formandis propoſitionibus,eſt vt plurimum inter antecedens & conſequens , inter ſubiectum & prædicatum ; Sed ante formatas propoſitiones non erat ibi antecedens & conſequens ſubiectum & prædicatum ; cum talia non ſint niſi inquantum apprehenduntur eſſe , ex eo ſcilicet quod ſæpiſſimè ſint eiuſdem realiter de eodem: Ergo vbi formantur propoſitiones , comparatur tunc vnum alteri ad quod non erat comparatum.

Reſpondeo negando maiorem (ſumptam vt ſumitur in argumento vniuerſaliter & abſolutè) licet enim opus ſit in formandis propoſitionibus, ſiue enunciationibus, opus inquam ſit comparatione vnius ad alterum & frequenter eiuſdem ad ſeipſum ; nihilominus quia non in omni comparatione vnius ad alterum, ſiue eiuſdem ad ſeipſum fit ens rationis , ex eo ſcilicet quod ens rationis quod interuenit in tali comparatione non ſit , niſi inquantum apprehenditur ordo inter extrema comparationis per modum alicuius inexiſtentis , eaque intrinſecè afficientis, quod tamen non in omni comparatione reperitur , nec ad eam requiritur, cum poſſit vnum alteri comparari præciſè per hoc quod actus talia attingens attingit vnum cum altero vel in altero , nihil cogitando de præfato ordine per modum inexiſtentis

&

& intrinſecè afficientis vt experientia colligitur & conſideranti patebit : ſequitur ergo formari poſſe propoſitiones abſque eo quod ibi formetur ens rationis ; cum comparatio eiuſdem ad ſeipſum ex qua deberet reſultare in illis propoſitionibus ens rationis fieri poſſit abſque interuentu entis rationis, vt ex dictis colligitur, & patet vlterius in præſenti caſu de ſenſu interno ; ſenſus namque internus valet comparare vnum ad alterum, cum valeat attingere vnum cum altero vel in altero, quando ſcilicet vnum & alterum eſt ſenſibile quid, in quo quidem caſu fit haud dubiè comparatio vnius ad alterum, cum talia tunc non attingantur abſolutè ; nec tamen propterea valet ſenſus internus apprehendere ibi ordinem per modum alicuius inexiſtentis & intrinſecè afficientis, cum illa inexiſtentia & intrinſeca afficientia ſit extra obiectum ſenſus interni ; quapropter ſe habet tunc ſenſus internus ſicut ſe habet oculus in intuitione ſui obiecti, qui quidem & ſi intuendo attingat obiectum exiſtens, non tamen attingit propterea exiſtentiam obiecti vtpotè quæ eſt extra latitudinem viſus, ſic ſimiliter ſenſus internus, etſi attingat extrema comparatè ſeu comparando, non propterea attingit comparationem per modum alicuius inexiſtentis inter illa ; quia ita attacta eſt extra latitudinem ſenſus vt dictum fuit, & vlterius patet ex eo quod ordo ſeu compara- *Nota.* tio dum ſumitur per modum formæ relatiuæ afficientis & informantis radicatur in natura ſeu quidditate aut ſubſtantia rei quam afficit per modum formæ relatiuæ ; tum quia ſupponit tunc pro exigentia, tum quia ex vi præfatæ formæ relatiuæ ea inter quæ intercedit ſunt ſimul natura ; vnde cum quidditas, natura ſeu ſubſtantia rei ſit extra latitudinem cuiuslibet ſenſus, & à ſolo intellectu attingi poſſit ; conſequenter fit quod præfatus ordo ſumptus per modum alicuius afficientis & inexi-

ſtentis inter extrema comparationis, ſit extra latitudinem imaginatiuæ ſeu ſenſus.

Inſtabis: hoc ipſo quod præfatæ propoſitiones denominantur ſimpliciter propoſitiones, habetur hoc ipſo ordo inter extrema per modum inexiſtentis & intrinſecè afficientis; Sed præfatæ propoſitiones, quæ ſcilicet fiunt à ſenſu interno denominantur ſimpliciter tales. Ergo habetur à ſenſu interno ordo inter extrema propoſitionis per modum inexiſtentis & afficientis, ſubindeque & habetur ens rationis. Minor conſtat alias non concederetur ſimpliciter fieri propoſitiones à ſenſu interno. *Probatur Maior*: ordo ille inter extrema propoſitionis exiſtens eſt veluti forma propoſitionis; Sed non poteſt propoſitio denominari talis non habitâ formâ; Ergo nec poteſt denominari talis non habito tali ordine per modum inexiſtentis & afficientis.

Reſpondeo negando maiorem; ſicut enim vt propoſitio ſimpliciter denominetur talis, non requiritur quod cognoſcatur eſſe propoſitio; ſed habet denominari talis hoc ipſo quod vnum dicitur de altero; ita nec ad talem denominationem requiri debet præfatus ordo per modum inexiſtentis & afficientis, cum non exiſtat talis ordo vt pote rationis, niſi in quantum cognoſcitur inexiſtere; quod quidem minimè requiritur ad præfatam denominationem, ad quam ſcilicet ſufficit quod vnum dicatur de altero; vnde ad probationem poteſt maior Diſtingui ſic: ſed non poteſt propoſitio denominari talis non habitâ formâ vel formaliter vel fundamentaliter, concedo: non habitâ formâ formaliter, nego: fundatur autem hæc ſolutio in diſcrimine quod intercedit inter relationes rationis, inter quas reponitur præfata propoſitionis forma & relationes reales: cum enim in relationibus realibus relatio naturaliter reſultet ex fundamento & termino, nihil propterea conuenit nec conuenire poteſt

ex

ex vi fundamenti in ordine ad terminum niſi media relatione, ſubindeque nulla fieri poteſt in eo genere denominatio ex vi relationis vt fundamentaliter habitæ ſeu fundamenti relationis, ſed requiritur ſemper relatio formaliter habita ſiue exiſtens; at vero in relationibus, rationis, inter quas vt dictum eſt annumeratur forma illa propoſitionis, eſſe actuale ipſarum conſiſtit in actualiter cognoſci obiectiue, quod quidem non prouenit ex fundamento & termino, ſed ex intellectu, ac proinde multa poterunt ratione fundamenti dici de ſubiecto ſine reſultantiâ relationis, cum hæc non ſequatur ipſum fundamentum & terminum ſed cognitionem; vnde & litteræ in libro clauſo denominantur ſignum, etiam ſi actu non conſideretur relatio ſigni quæ eſt rationis, & Deus denominatur Dominus, etiam ſi actu non conſideretur relatio Domini, ſed ratione potentiæ dominatiuæ, quamquam non denominetur relatus quia talis denominatio pendet à relatione vt cognita & exiſtente, ſicut nec denominantur extrema propoſitionis formaliter ſimpliciter relata, niſi ex tali ordine formaliter inexiſtente: denominatur tamen ſimpliciter propoſitio ſicut & Deus denominatur ſimpliciter Dominus, quia ad tales denominationes ſufficit quod exiſtat fundamentum relationis, iuxta doctrinam ibi traditam, quæ quidem veriſſima eſt, vt omni patebit conſideranti.

Obiicies 3. attingere id quod non eſt ad modum entis eſt facere ens rationis; Sed non ſolum intellectus id facit ſed etiam voluntas; Ergo non à ſolo intellectu fit ens rationis. *Maior* eſt certa; cum in attingentiâ eius quod non eſt ad modum entis, aliquid accipiat mediâ hâc attingentiâ rationem entis, quod ante attingentiam erat non ens. *Probatur Minor*, attingere rationem boni vbi non eſt, eſt attingere id quod non eſt ad modum entis; Sed

voluntas attingit rationem boni vbi non eſt; Ergo attingit voluntas id quod non eſt ad modum entis. Minor eſt certa cum frequenter amet & proſequatur obiecta mala & ex ſe turpia ſub ratione boni, ſeu vt amanda & proſequenda. *Probatur Maior*: bonum conuertitur cum ente; Sed attingere rationem entis vbi non eſt, eſt attingere id quod non eſt ad modum entis: Ergo & attingere rationem boni vbi non eſt, eſt attingere id quod non eſt ad modum entis.

Reſpondeo conceſſa maiori ob rationem in argumento adductam, Negando minorem: cuius ratio, quæ quidem in hac materia eſt magni ponderis, & multum notanda, hæc affertur: ad hoc vt verificetur quod attingitur id quod non eſt ad modum entis, non ſufficit quod id quod ita ad modum entis attingitur, non ſit ex ſe & in ſe, ſed nec quod ſit in alio vel ex alio; quandoquidem, ſi illud ſupponatur eſſe in alio vel ex alio, cum hoc ipſo habeat aliqualiter eſſe, non poteſt per conſequens verificari quod dum à voluntate v. g. attingitur ad modum entis, attingatur id quod non eſt ad modum entis cum id quod noneſt ita abſolute probatum excludat tum eſſe ſimpliciter tum eſſe aliquale, ſiue tum eſſe ex ſe & in ſe, tum eſſe ex alio vel in alio; ſed ad ſummum verificatur tunc quod id quod non eſt ex ſe & ſimpliciter, ſed aliqualiter, ſolum & in alio attingatur à voluntate ad modum entis: iam ſic eſt quod quoties voluntas fertur proſequutiuè ad obiecta mala ſub ratione boni, hoc ita euenit, adeo vt attingat quidem voluntas ad modum boni id quod ex ſe & ſimpliciter bonum non eſt, non tamen id quod abſolute loquendo non eſt bonum, ſeu quod bonum non eſt nec in ſe, nec in alio, nec ſimpliciter nec ſecundum quid, ex eo ſcilicet quod voluntas cum ſit potentia cæca non fertur ad obiectum niſi vt ab intellectu propoſitum, adeoque illud

omne

omne quod amat bonum cum ſit tale propoſitum ab intellectu, iam bonum eſt in alio & ex alio, ſiue illud omne iam habet eſſe obiectiue reſpectu intellectus. Ergo non poteſt verificari de voluntate, quod attingat id quod non eſt abſolute loquendo ad modum entis, licet verificari poſſit quod attingat ad modum entis id quod non eſt tali modo, ſcilicet ex ſe & ſimpliciter, ex quo vlterius ſequitur quod verificari non poſſit de voluntate quod faciat tunc ens rationis, cum non fiat ens rationis, niſi per hoc quod attingitur ad modum entis id quod abſolutè loquendo non eſt; ex eo ſcilicet quod tunc tantum & mediâ tali attingentiâ accipiatur, ſiue reſultet eſſe aliqualiter ens, cum id quod ita attingitur ſit ante attingentiam abſolute loquendo non ens, per excluſionem ſcilicet omnis omnino rationis entis, ſiue aliqualiter ſiue ſimpliciter, ſiue in ſe ſiue in alio.

Inſtabis ideo ergo voluntas non facit tunc ens rationis, quia attingit ad modum boni id quod iam habet obiectiue ſiue in intellectu & aliqualiter rationem boni: Sed aliquando attingit voluntas quod nec in ſe nec in intellectu habet rationem boni: Ergo aliquando facit voluntas ens rationis. *Probatur minor:* aliquando proſequitur voluntas obiectum aliquod contradicente iudicio intellectus; Sed tunc attingit vt bonum quod nec in ſe vt ſupponitur, nec in intellectu habet rationem boni: Ergo aliquando attingit voluntas quod nec in ſe nec in intellectu habet rationem boni. *Probatur minor:* quod ſe habet vt non proſequendum reſpectu intellectus non habet rationem boni in intellectu: Sed quando proſequitur voluntas obiectum aliquod contradicente iudicio intellectus, hoc, reſpectu intellectus ſe habet vt non proſequendum: Ergo attingit tunc voluntas vt bonum ſeu proſequendum, quod non habet in intellectu rationem boni.

Quænam fuerit mens D. Thomæ circa agitatam difficultatem.

Reſpondeo D Thomam omnino fauere præfatæ ſententiæ, quod quidem ex duobus aut tribus colligo 1. quidem *ex opuſc.* 42. *cap.* 1. vbi habet: quod *tunc efficitur ens rationis quando intellectus nititur apprehendere quod non eſt ac ſi eſſet:& ex primo ſententiarum diſt.* 2. *quæſt.* 1. *art.* 3. vbi habet, quod *ens rationis conſequitur ex modo intelligendi*: ex quibus verbis arguo ſic.

Qui in ente rationis reputat pro eodem effici, apprehendi ab intellectu, & conſequi ex modo intelligendi, ille ſentit haud dubiè à ſolo intellectu effici poſſe ens rationis; ſed D. Thomas verbis citatis pro eodem hæc tria reputat & aſſumit; Ergo ex D. Thoma à ſolo intellectu effici poteſt ens rationis.

Alius verò locus ex quo hoc idem colligo habetur *in quæſt.* 12. *de veritate art.* 1. vbi habet: quod *ens rationis non poteſt eſſe niſi duplex, negatio ſcilicet, vel aliqua relatio*: ex quibus verbis arguo ſic.

Quod non niſi per comparatiuum actum, ſiue apprehenſionem comparantem fieri poteſt, à ſolo intellectu fieri poteſt, vt fuit ſupra demonſtratum in exponendo ſecundo principio; ſed hoc ipſo quod omne ens rationis eſt vel negatio vel relatio, non niſi per apprehenſionem comparatiuam fieri poteſt, cum debeat, ſi relatio ſit comparatiue apprehendi ad terminum; ſi autem ſit negatio debeat concipi poſitiue adinſtar entis ſubindeque & comparatiuè, ſicut concepta Auenio ad inſtar Romæ comparatiuè concipitur & non abſolutè, quia connotatiuè ad aliud: Ergo hoc ipſo quod omne ens rationis vel eſt relatio vel negatio aliqua, non niſi per intellectum fieri poteſt: ſed ex D. Thomà ſupra citato omne ens rationis vel eſt

negatio aliqua vel aliqua relatio: Ergo ex D. Thoma à ſolo intellectu fieri poteſt ens rationis.

QVÆSTIO III.

Vtrum nedum intellectus humanus vel angelicus, ſed etiam diuinus poſſit conficere ens rationis.

PRæmittendum 1. pro quæſiti intelligentiâ, quod vbi inquiritur an poſſit diuinus intellectus conficere ens rationis, non procedit quæſitum de omni modo quo fieri poteſt, adeoque nec eſt tituli ſenſus, an poſſit Deus facere ens rationis, eo quo ſolet modo intellectus humanus, vel omni quo poteſt fieri modo; certum enim eſt quod non poteſt Deus ſua inter attributa formare diſtinctionem rationis, illo quo nos ſolemus modo, per conceptus ſcilicet inadæquatos & plures diuinorum attributorum: ſimiliter nec poteſt Deus formare intentiones illas ſeu relationes rationis quæ conſequuntur ad actus noſtros diſcurſiuos vel enunciatiuos, eo ſimili modo quo nos ſolemus conficere, cum apud nos ſequantur huiuſmodi intentiones ſeu relationes rationis ad actus noſtros multiplicatos, ſeruantes vt plurimum realem ordinem prioris & poſterioris atque inadæquatè obiecta attingentes: certum etiam eſt quod nec poteſt Deus conficere entia rationis chimerica modo illo quo fieri ſolent ab intellectu humano; cum ſoleat intellectus humanus talia ita concipere ad modum entis, vt ibi ſiſtat conceptus, velut & quaſi vltimatus adeoque conceptus ille quo ita concipit ſit vel
Nota. formaliter vel virtualiter aſſertiuus; cum tamen

men certum ſit non poſſe Deum talia ita ſiſtenter & vltimatè concipere ad modum entis, cum ſit ſemper in actuali cognitione negatiua quod talia taliter concepta ſint ens: non ergo procedit quæſitum tituli de omni vel ſimili modo quo fieri ſolet ens rationis ab intellectu humano; ſed ſenſus tituli eſt an entia rationis quæ non niſi cum imperfectione, & modo defectiuo fieri ſolent ab intellectu humano, fieri poſſint & confici modo aliquo qui ab omni præſcindat & denudetur imperfectione, quique proinde tribui poſſit & conuenire diuino intellectui: ego re ſerio & per multum otium meditatâ in affirmatiuam inclinor & in hanc imprimis adducor ex duplici definitione quæ afferri ſolet de ente rationis, puta *quod ſit id quod habet tantum eſſe obiectiuè*; & quod ſit *non ens conceptum ad modum entis*, ex his namque ita ſum ratiocinatus duæ illæ definitiones eamdem explicant naturam entis rationis Ergo idem important ſignificatum & in idem coincidunt; Ergo ſecunda definitio puta non ens conceptum ad modum entis, quæ quidem eſt in hac materia totum aduerſariorum fundamentum ſaluatur per hoc præciſè & hoc ipſo quod ſaluatur prima, puta habere tantum eſſe obiectiuè in intellectu; iam ſic eſt quod ly habere tantum eſſe obiectiuè in intellectu modo quodam fieri poteſt præſcindente & denudato ab omni imperfectione, cum id habeat eſſe obiectiuè per hoc præciſè quod ſit intellectui præſens, quod haud dubiè nullam præ ſe fert imperfectionem, ſed potius perfectionem, cùm præciſè dicat extenſionem intellectus ad aliquid cognoſcibile; Ergo non videtur negandum modò quodam fieri poſſe & confici ens rationis præſcindente ab imperfectione, ſubindeque & Deo conuenienti, ſed pro maiori huius elucidatione.

Præmittendum 2. dupliciter intelligi poſſe, quod non ens concipiatur ad modum entis, ſci-

licet repræſentatiuè, & aſſertiuè; vel quod in idem redit per conceptum non vltimatum, & tendentem ad negationem, & per conceptum vltimatum ibique ſiſtentem dicitur autem concipi non ens ad modum entis repræſentatiuè, quando ſcilicet intellectus ſibi præſentia reddit entia fictitia, ſeu cognoſcibilia ad modum entis; & hoc per ſimplicem repræſentationem nec formaliter nec virtualiter aſſeuerantem, immo tendentem vlterius ad negationem; adeo vt non ſibi talia repræſentet intellectus niſi ad negandum quod talia & taliter repræſentata verè & in ſe talia ſint. Secundo verò concipi poteſt non ens admodum entis non tantum repræſentatiuè, ſed aſſertiuè aut quaſi aſſertiuè; quod quidem accidit, quando intellectus non tantum taliaſibi facit præſentia, ſed præterea rationem illam entis eis tribuit tanquam eis conuenientem & per iudicium formaliter aſſertiuum, vel certè ex modo quo illa ſibi præſentia facit per conceptum ſcilicet vltimatum, ibique ſiſtendo nec vlterius tendendo ad negationem, talia ſi non formaliter, ſaltem virtualiter aſſertiuè attingat ad modum entis, quo ſcilicet modo ſolemus nos Philoſophi nobis repræsẽtare relationes rationis & alia huiuſmodi rationis entia. Hoc autem ſuppoſito & diligenter prænotato iam dico, quod dum vel concludendo vel in probanda concluſione vel in decurſu quæſtionis hoc occurret dictum, quod ſcilicet & poteſt diuinus intellectus concipere non ens ad modum entis ſubindeque & facere ens rationis, quod dictũ illud non debet nec volumus in hoc ſecundo vſurpari ſenſu; adeo vt Deus aſſertiuè vel quaſi aſſertiuè & per conceptum ſiſtentem & quaſi vltimatum poſſit id quod non eſt concipere ad modum entis; ſed vſurpari debet in primo ſenſu ita vt poſſit diuinus intellectus ſibi præſentia facere huiuſmodi entia per ſimplicẽ repręſentationem, nec formaliter nec virtualiter aſſeuerantem, ſed potius tendentem vlterius ad negationem;

ſenſu.

ſenſu ſupra expoſito neque in alio ſenſu vſurpatur in definitione quæ adduci ſolet de ente rationis dum ſcilicet definitur non ens conceptum admodum entis:cum enim vt dictum fuit ſupra, ſecunda hæc definitio conuertatur cum altera, in qua ſcilicet definitur id quod habet tantum eſſe obiectiuè in intellectu; & per hoc præcisè quod ſit ens rationis,ſeu nō ens ad modum entis intellectui præſens per ſimplicem repreſentationem , per hoc præcisè habeat eſſe obiectiuè; vt per ſe patet ; nec ad hoc requiratur aſſertio ſeu aſſertiuus conceptus ; cum hoc ipſo quod aſſertiuus eſt , ſit de re iam præſuppoſitâ ſeu ſuppoſita in eſſe,ſupra quod cadit aſſertio ,vt ſatis indicat terminus ille aſſertionis . conſequenter fit quod ly non ens conceptum ad modum entis, vt exprimitur in ſecunda definitione vſurpetur in primo ſenſu ſupra explicato , vel ſaluetur in primo illo ſenſu ſcilicet per ſimplicem repreſentationem, non autem aſſertiuè, & per conceptum ibi quaſi aſſertiuè ſiſtentem.

Præmittendum vltimo pro intelligentia principiorum , ad quæ reduci debet concluſio,quod hæc tria ſunt apud omnes receptiſſima , ſubinde vim habitura principij reſpectu concluſionis inferendæ : puta quod *Diuinus intellectus habet concipere ens rationis à nobis factum:* quod *habet concipere ens rationis negatiuè ;* quod *habet concipere ens rationis ſpeculatiuè.* Primo quidem habet diuinus intellectus concipere entia rationis à nobis facta cuius ratio eſt , quia comprehendit Deus omnes actus intellectus humani; omnes enim illi,vtpote actus reales ſunt à Deo comprehēſiuè cognoſcibiles: Ergo cognoſcit Deus omnium prædictorum actuum obiecta , prout ipſorum actuum obiecta ſunt ; implicat enim aliquem comprehendi actum cognoſcitiuum,quin eius comprehendatur obiectum : iam ſic eſt quod inter actus intellectus humani aliquæ ſunt cognitiones entium rationis, ad quas ipſa entia rationis re-

ſultant: Ergo cognoſcit Deus talia entia rationis, quæ mediis talibus actibus ab intellectu humano cognoſcuntur, & efficiuntur.

Secundum verò non eſt minus certum, quod ſcilicet habeat diuinus intellectus concipere entia rationis negatiuè ſeu per conceptum negatiuum. Hæc enim propoſitio *ens rationis non eſt reale ens*, eſt vera, & æternæ veritatis: Ergo non poteſt ſubterfugere diuinam cognitionem, ſed cognitio quæ hanc attingit veritatem, non eſt niſi cognitio negatiua: Ergo pro certo eſt habendum, & tanquam principium certum, quod habet diuinus intellectus, concipere ens rationis negatiuè.

Tandem pro certo ſimiliter haberi debet, quod habet diuinus intellectus concipere ens rationis ſpeculatiuè: Deus namque ſiue diuinus intellectus ſpeculatiuus eſt infinitæ cognoſcibilitatis actiuæ; Ergo nihil ſpeculabile poteſt eius ſubterfugere cognitionem ſpeculatiuam; iam ſic eſt, quod ens rationis eſt ſpeculabile quid, cum ſit aliqualis entitatis, ſubindeque & cognoſcibilitatis paſſiuæ; ſitque connexio neceſſaria inter ipſum, eiuſque quæ ipſi aſſignantur proprietates, vt fusè oſtenſum fuit in libro præcedenti: Ergo diuinus intellectus habet cognoſcere ſpeculatiuè ens rationis, his ergo tribus præmiſſis tanquam certis & ab omnibus concedendis principiis iam pro quæſiti reſolutione & concluſionis ad præmiſſa principia reductione ſit

videantur alia concluſionis fundamẽta in ſolutionibus obiectionum.

CONCLVSIO: *Poteſt fieri & de facto ſit ens rationis à diuino intellectu.*

Probatur 1. ex primo præmiſſo principio, *habet diuinus intellectus concipere ens rationis à nobis factum*; Ergo & facit diuinus intellectus ens rationis. *Probatur conſequentia*: hoc ipſo quod ens rationis aliud acquirit eſſe per hoc quod cognoſcitur factum, hoc ipſo ſit: ſed per hoc quod illud cognoſcit Deus à nobis factum aliud acquirit eſſe: Ergo hoc ipſo quod cognoſ-

cit

cit Deus ens rationis à nobis factum, hoc ipſo facit, *Maior patet* ex terminis; fieri namque & acquirere eſſe idem ſonant. *Probatur Minor:* eſſe entis rationis eſt eſſentialiter & conuertibiliter obiectiuum; ſed per hoc quod cognoſcitur factum, aliud acquirit obiectiuum ſeu obiici: Ergo per hoc quòd cognoſcitur factum à nobis, aliud acquirit eſſe. *Minor patet,* cum ſupponatur tunc acquirere ſeu habere obiici, reſpectu alterius, ſiue diuini intellectus. *Probatur Maior*: vbi non habetur eſſe ſine obiectiuo, nec obiectiuum ſine eſſe, ibi eſſe eſt eſſentialiter & conuertibiliter obiectiuum; ſed nec habetur eſſe entis rationis ſine obiectiuo vt patet ex terminis, cum propterea dicatur eſſe rationis ſeu in anima; nec etiam habetur eius obiectiuum ſine eſſe, cum eius obiectiuum ſit ad modum entis, ſeu obiici ens: Ergo eſſe entis rationis eſt eſſentialiter & conuertibiliter obiectiuum: Ergo hoc ipſo quod aliud acquirit obiectiuum, aliud acquirit eſſe; Ergo aliud acquirit eſſe per hoc quod cognoſcitur factũ, cum aliud hoc ipſo acquirat obiici: Ergo per hoc quod cognoſcitur factũ, hoc ipſo fit: Ergo hoc ipſo quod cognoſcit Deus ens rationis à nobis factũ (quod eſt primum præmiſſum principium) ſequitur ens rationis de facto fieri ab intellectu diuino.

Probatur 2. ex ſecundò præmiſſo principio, *ens rationis cognoſcitur à Deo negatiuè.* Ergo ens rationis fit à Deo. *Probatur conſequentia*: hoc ipſo quod ens rationis eſt in apprehenſiuo Dei conceptu certum quid, fit hoc ipſo à Deo: Sed eſt certum quid in apprehenſiuo Dei conceptu, hoc ipſo quod cognoſcitur negatiuè à Deo: Ergo hoc ipſo quod ens rationis cognoſcitur à Deo negatiuè, fit hoc ipſo à Deo. *Maior* eſt certa, cum hoc ipſo quod eſt certum quid in apprehenſiuo Dei conceptu, fit etiam tale quid ex apprehenſiuo eius conceptu, in quo conſiſtit ipſius fieri. *Probatur Minor*: quod eſt in apprehenſiuo conceptu, nec eſt in illo nihi-
lum

lum, aut tanquam nihilum, eſt certum quid in apprehenſiuo conceptu; ſed hoc ipſo quod ens rationis cognoſcitur negatiuè à Deo, eſt, ſcilicet obiectiuè in apprehenſiuo conceptu, vt conceditur; nec eſt in illo nihilum aut tanquam nihilum; Ergo hoc ipſo quod cognoſcitur à Deo negatiuè, eſt certum quid in apprehenſiuo Dei conceptu. *Maior patet*, ex terminis. *Probatur Minor*: vnumquodque non eſt in apprehenſiuo conceptu niſi id quod per negatiuum conceptum negamus, vt per ſe patet, cum non negemus niſi id quod apprehendimus; ſed hoc ipſo quod ens rationis negatiuè cognoſcitur à Deo, negatur eſſe ens, non autem negatur eſſe nihilum: Ergo, & hoc ipſo quod ens rationis negatiuè cognoſcitur à Deo eſt in eius apprehenſiuo conceptu, & non eſt tanquam nihilum; ergo hoc ipſo quod negatiuè cognoſcitur à Deo eſt certum quid in eius apprehenſiuo conceptu; ergo hoc ipſo quod negatiuè cognoſcitur à Deo (quod eſt ſecundum præmiſſum principium) ſequitur hoc ipſo fieri à Deo.

Probatur 3. ex tertio præmiſſo principio: *Ens rationis cognoſcitur à Deo ſpeculatiuè*; Ergo fit ſeu fieri poteſt à Deo ens rationis. *Probatur conſequentia*. Ens rationis fieri poteſt per cognitionem ſpeculatiuam. Ergo hoc ipſo quod cognoſcitur à Deo ſpeculatiuè fieri poteſt à Deo. *Conſequentia* eſt euidens. *Probatur antecedens*: per illam cognitionem fieri poteſt ens rationis, per quam conſeruatur in eſſe; Sed per cognitionem ſpeculatiuam conſeruatur in eſſe; Ergo & per cognitionem ſpeulatiuam fieri poteſt. *Minor* ſupponitur certa; cognitio namque quâ reflectitur intellectus ſupra ens rationis factum, quæque non eſt niſi ſpeculatiua, vt patet, habet conſeruare tale ens rationis in eſſe *Probatur Maior*: quod non poteſt ab vno fieri & ab altero conſeruari; per idem fit per quod conſeruatur: ſed ens ratio-

nis,

nis talis eſt naturæ, quod non poteſt per vnam cognitionem fieri & per alteram conſeruari: Ergo per illam cognitionem fit ens rationis per quam conſeruatur in eſſe. *Maior patet* ex terminis: *Probatur Minor*: eſſe entis rationis ex ſui natura eſt obiectiuum; ſed illud obiectiuum quod habet à cognitione per quam fit, continuari non poteſt, ab aliâ, cum hoc ipſo quod alteri obiicitur cognitioni, ſit aliud paſſiuum obiici ſeu obiectiuum, ſicut eſt aliud actiuum obiicere? Ergo ens rationis talis eſt naturæ quod non poteſt per vnam cognitionem fieri & per alteram conſeruari; Ergo ens rationis per eamdem cognitionem fit per quam conſeruatur in eſſe; Ergo ens rationis fieri poteſt per cognitionem ſpeculatiuam; Ergo hoc ipſo quod cognoſcit Deus ſpeculatiuè ens rationis (quod eſt tertium præmiſſum principium) ſequitur ens rationis fieri poſſe ab intellectu diuino.

Probatur inſuper contra tritum illud aduerſariorum dictum & vnicum ferè eorum fundamentum, puta quod fabricatio entis rationis inuoluit imperfectionem, contra quod fundamentum arguo ergo ſic: hoc ipſo quod fieri entis rationis non dicit imperfectionem inſeparabiliter annexam, poteſt hoc ipſo ens rationis fieri à Deo; ſed non dicit fieri entis rationis imperfectionem inſeparabiliter annexam: Ergo poteſt ens rationis fieri à Deo. *Maior* conceditur ab aduerſariis & per ſe patet: cum hoc ipſo ſit aſſignabilis modus quo fiat ens rationis, qui ab omni præſcindat imperfectione ſubindeque qui Deo non repugnet. *Probatur Minor*: ideo fieri entis rationis imperfectionem, dicit inſeparabiliter annexam, quia dicit non ens conceptum ad modum entis: Sed conceptus non entis ad modum entis non dicit imperfectionem annexam: Ergo nec ipſum fieri entis rationis. *Maior* eſt ex doctrina aduerſariorum. *Probatur Minor*: quod imper-

fectionem

fectionem inſeparabiliter annexam, in nullo poteſt caſu ab ea denudari: Sed conceptus non entis ad modum entis poteſt in caſu aliquo ab imperfectione denudari; Ergo conceptus non entis ad modum entis non dicit imperfectionem inſeparabiliter annexam *Maior* patet ex terminis. *Probatur Minor*:per hoc præciſè quod concipitur ens ab alio fictum, concipitur non ens ad modum entis;cum hoc importet ly eſſe fictum: Sed concipitur ens ab alio fictum ſine vlla prorſus imperfectione, cum perfectio ſit cognoſcere conceptum alterius, ſubindeque & terminum illius conceptus, qui terminus eſt aliquando fictum quid, Ergo conceptus non entis ad modum entis non dicit imperfectionem inſeparabiliter annexam: Ergo fieri entis rationis imperfectionem non dicit inſeparabiliter annexam: Ergò poteſt ens rationis fieri à Deo

Probatur vltimò:fit ens rationis à Deo, hoc ipſo quod habet actuale eſſe ex apprehenſiuo Dei conceptu; Sed habet ens rationis actuale eſſe ex apprehenſiuo Dei conceptu; Ergo ens rationis fit à Deo *Maior* patet ex terminis. *Probatur Minor*: hoc ipſo quod habet ens rationis actuale eſſe in apprehenſiuo Dei conceptu, habet & ex apprehenſiuo Dei conceptu; Sed habet ens rationis actuale eſſe in apprehenſiuo Dei conceptu; Ergo & habet ex apprehenſiuo Dei conceptu, *Minor* conceditur ab aduerſariis & patet ex eo quod apprehenſiuus Dei conceptus comprehendit omnes noſtras cognitiones, ſubindeque & earumdem terminos, inter quos plura ſunt entia rationis: cum ergo vnumquodque ſit obiectiuè in conceptu quo apprehenditur, euidenter ſequitur quod entia rationis habeant eſſe in apprehenſiuo Dei conceptu. *Probatur Maior*, in qua eſt difficultas, id ex quo habet ens rationis actuale eſſe, debet eſſe conceptus aliquis; Sed non alius eſſe poteſt quam conceptus in

quo

quo habet eſſe ; Ergo ſi habet ens rationis actuale eſſe in apprehenſiuo Dei conceptu habet & ex apprehenſiuo Dei conceptu. *Maior* conceditur ab omnibus & propterea dicitur eſſe ens rationis. *Probatur Minor* : conceptus ex quo habet ens rationis actuale eſſe non alius eſſe poteſt quam ille cui actu obiicitur; cum eo ſecluſo conceptu, intelligi non poſſit in actuali eſſe & eo præcisè poſito, ſecluſo quocumque alio habeat hoc ipſo actuale eſſe ſicut per poſſe actu obiici habet hoc ipſo eſſe poſſibile ſeu in potentia; Sed ille cui actu obiicitur non alius eſt, quam in quo habet eſſe ; cum ly in ſupponat in præſenti pro in obiectiuo, non ſubiectiuo, ergo conceptus ex quo habet ens rationis actuale eſſe non alius eſſe poteſt, quam conceptus in quo habet eſſe : Ergo hoc ipſo quod habet ens rationis actuale eſſe in apprehenſiuo Dei conceptu, habet & ex apprehenſiuo Dei conceptu : Ergo cum habeat in apprehenſiuo Dei conceptu actuale eſſe, habet & ex apprehenſiuo Dei conceptu, proindeque & habet quod fiat à Deo.

Obiicies 1. cognitio factiua entis rationis dicit inſeparabiliter imperfectionem : Ergo non poteſt diuinus intellectus facere ens rationis. *Probatur antecedens* : cognitio fingens dicit inſeparabiliter imperfectionem ; Sed cognitio factiua entis rationis eſt de neceſſitate cognitio fingens ; Ergo cognitio factiua entis rationis dicit inſeparabiliter imperfectionem. *Probatur Minor* : cognitio cuius terminus eſt fictitium quid eſt de neceſſitate cognitio fingens ; Sed cognitio factiua entis rationis terminatur de neceſſitate ad quid fictitium : Ergo cognitio factiua entis rationis eſt de neceſſitate cognitio fingens. *Probatur Minor* : inter ens verum & fictitium non datur medium ; Sed cognitio factiua entis rationis terminatur ad ens, nec terminatur ad ens verum vt per ſe patet : Ergo cognitio factiua entis

tis rationis terminatur ad quid fictitium.

Reſpondeo negando antecedens, cuius falſitas abundè colligitur ex dictis ſupra in probanda concluſione & præcipuè ex quarta probatione : ad probationem vero nego minorem: etenim cognitio fingens vt talis ſit debet ita & taliter ſe habere in modo attingendi obiectum ſuum ſeu fictitium ens, vt ex modo attingendi non appareat quod ſit fictitium, alias ſi ex modo attingendi hoc appareat ; erit tunc cognitio manifeſtatio rationis fictitiæ, adeoque non erit fingens: iam ſic eſt quod cognitio factiua entis rationis poteſt eſſe talis, vt ex modo attingendi obiectum appareat quod ſit fictitium, quandoquidem cum tali modo attingendi obiectum adhuc verificatur quod tale ens fictitium eſſe habeat obiectiuum in tali cognitione, eaque ſeclusa non habeat huiuſmodi eſſe; Ergo cognitio factiua entis rationis non eſt de neceſſitate cognitio fingens. Vnde ad id quod dicitur ad tertium argumentum, Reſpondeo Diſtinguendo maiorem: cognitio quæ terminatur ad quid fictitium eſt de neceſſitate cognitio fingens : ſi terminetur ad illud fictitium aſſertiuè aut quaſi aſſertiuè, concedo : ſi vero ad fictitium terminetur repræſentatiuè ſolum, nego ; & ſub eadem diſtinctione minoris nego conſequentiam Etenim cognitio, quâ cognoſco ego ens à te fictum, ſeu cognitionem alterius fictiuam terminatur haud dubiè ad quid fictitium ; & nihilominus eſt pluſquam certum quod talis mea cognitio non eſt cognitio fingens, propterea quod non habet terminari ad illud fictitium niſi repræſentatiuè & præſentialiter, illud ſcilicet ſibi repreſentans, ſibique illud efficiens præſens : non ergo dici debet cognitio fingens ex hoc præcisè quod terminetur ad fictitium, ratio autem huius ſolutionis eſt, quia cognitio quæ ita per ſimplicem repræſentationem attingit ens fictitium ; licet attingat ly fictitium tanquam rationem quæ ſeu id quod

attingitur, attingit tamen ſub ratione purè repræſentabilis tanquam ſub ratione ſub qua; vnde cum illa repræſentabilitas, ſeu ita eſſe repræſentabile non ſit in ente fictitio quid fictitium, cum de facto & reipſa ſit ens fictitium ita repræſentabile, ex eo ſcilicet quod de facto & reipſa intellectus eſt potens illud ſibi repreſentare, ſequitur de primo ad vltimum, quod cognitio quæ ita repræſentatiuè attingit ens fictitium, quæque vt dictum fuit ſupra, & vt in ſequenti ſolutione vlterius probabitur eſt factiua entis rationis, non ſit cognitio fingens.

Inſtabis: ideo ergo cognitio factiua entis rationis non eſt de neceſſitate cognitio fingens, quia eſt factiua per hoc præcisè quod repræſentatiuè attingit ens fictitium; Sed falſum eſt quod per hoc præcisè ſit factiua entis rationis: Ergo & eſt falſum quod cognitio factiua entis rationis non ſit de neceſſitate cognitio fingens. *Probatur Minor*: cognitio factiua entis rationis debet eſſe talis, quod tribuat non enti rationem entis: Sed per ſimplex repræſentari in eſſe non tribuitur eſſe; Ergo per hoc præcisè quod cognitio repræſentatiuè attingit ens fictitium non eſt factiua entis rationis.

Reſpondeo negando minorem; quod ſcilicet cognitio non ſit factiua entis rationis per hoc præcisè quod repræſentatiuè attingit ens aliquod fictitium in particulari; primo namque ſi eſſe actuale entis rationis talis eſt naturæ quod mediet inter ens reale & nihilum vt concedunt omnes, pro certo conſequenter haberi debet, quod hoc ipſo quod ita negotiatur cognitio circa aliquid vt illud ita condiſtinguat ſeu in ſtatu ponat, in quo ſit condiſtinctum ab ente reali & nihilo, quod illi conferat talis cognitio actuale eſſe; ſubindeque & faciat: iam ſic eſt quod per hoc præcisè quod cognitio habet ſibi repræſentare ens aliquod fictitium, habet per hoc præcisè illud *Nota.*

in.

in tali ſtatu ponere ; cum hoc ipſo verum ſit dicere quod habet eſſe in tali cognitione, quod dici nequit de nihilo ; & quod habet tantum eſſe in tali cognitione, quod ſimiliter dici nequit de reali ente : Ergo per hoc præciſè quod ita repræſentatiuè attingit ens fictitium, habet facere ens rationis. Secundo per hoc præ- *Nota.* ciſè quod cognitio repræſentatiuè attingit ens aliquod fictitium in particulari, illud ſibi repræſentans exiſtens, facit illud ſibi actu præſens quantum ad eſſe, ſubindeque & illi confert actualem quandam præſentiam iam ſubſumo : Sed actualis illa præſentia eſt quoddam eſſe actuale rationis, cum ſit extractum quid ex nihilo præſentiæ obiectum : Ergo per hoc præciſè quod cognitio repræſentatiuè attingit fictitium aliquod ens puta diſtinctionem inter attributa diuina facit hoc ipſo ens rationis. Tandem fit ens rationis ſecundum aduerſarios, per quamcumque operationem intellectus ſubindeque & per cognitionem apprehenſiuam : iam ſic eſt quod cognitio illa apprehenſiua quâ fit ens rationis non aliter negotiatur circa illud quàm per ſimplicem repræſentationem, ſeu repræſentatiuè attingendo relationem, Petri ad hominem, verbi gratia, ſub ratione relationis cum omnis alia negotiatio, quæ tranſilit limites ſimplicis repræſentationis, tranſiliat etiam limites apprehenſionis, vt ſeriò conſideranti patebit : Ergo per hoc præciſè quod repræſentatiuè attingitur ens aliquod fictitium in particulari, fit hoc ipſo ens rationis.

Vnde ad probationem minoris negatæ Diſtinguo minorem : ſed per ſimplex repreſentari in eſſe non tribuitur eſſe ; non tribuitur omni quo poteſt, aut quo à nobis ſolet modo, concedo, non tribuitur modo aliquo & abſolutè loquendo, ſubdiſtinguo, ſi ſermo ſit de eſſe aliquo reali, concedo ; ſi ſermo ſit de eſſe tantum obiectiuo, Nego : ratio autem huius eſt, quia

quia eſſe tantum obiectiuum talis eſt naturæ, quod ſe habet conuertibiliter cum obiectiuo, adeo vt nec haberi poſſit eſſe ſine obiectiuo, nec eius obiectiuum ſine eſſe: iam ſic eſt quod per ſimplex repræſentari tribuitur obiectiuum, vt patet ex terminis: Ergo vbi ſermo eſt de eſſe non reali, ſed obiectiuo, ibi per ſimplex repræſentari in eſſe tribuitur, addo quod per hoc tribuitur eſſe obiectiuum per quod extrahitur ex non eſſe obiectiuo; Sed per ſimplex repręſentari extrahitur ex non eſſe obiectiuo; cum de non eſſe intentionaliter præſens, fiat præſens quantum ad eſſe: Ergo idem quod prius. *Nota.*

Obiicies 2. ens rationis eſt non ens conceptum ad modum entis; Sed non poteſt diuinus intellectus non ens concipere ad modum entis; Ergo non poteſt diuinus intellectus conficere ens rationis. *Probatur Minor*: non poteſt diuinus intellectus ſimul concipere ad modum entis quod concipit ad modum non entis; Sed diuinus intellectus habet ſemper concipere non ens ad modum non entis; cum ſit verus ille conceptus, & verus omnis conceptus præſumendus ſemper ſit eſſe in Deo ſiue diuino intellectu: Ergo diuinus intellectus núſquam habet concipere non ens ad modum entis.

Reſpondeo diſtinguendo claritatis gratiâ maiorem ſic: ens rationis eſt non ens conceptum ad modum entis, conceptum vel repræſentatiuè vel aſſertiuè aut quaſi aſſertiuè, concedo: cóceptum tantum aſſertiuè vel quaſi aſſertiuè, Nego; & ſub eadem diſtinctione minoris nego conſequentiam. Etenim ly conceptum per modum entis quod in hac definitione exprimitur, conuertitur cum ly habere tantum eſſe obiectiuè, quod exprimitur in altera: modo ſic eſt, quod per hoc præcisè quod concipitur non ens ad modum entis repræſentatiuè, verificatur & ponitur ly habere tantum eſſe obiectiuè, vt abundè colligitur ex dictis ſupra, & vlterius

Nota. terius ſuadetur hoc argumento ; per id actu & de facto ponitur habere eſſe obiectiuum, per cuius oppoſitum de facto & exercitè tollitur : ſed per hoc quod non ens habet repræſentari vt non ens , per hoc tollitur , ſi quod habet eſſe obiectiuum ; Ergo & per hoc quod habet repræſentari vt ens , hoc ipſo de facto ponitur eius eſſe obiectiuum ; ac proinde ad hoc vt ſit & ponatur ens rationis ſufficienter concipitur non ens ad modum entis , hoc ipſo quod concipitur & attingitur tantum modo repræſentatiuè. Vnde ad ſequens argumentum dico , quod quamuis non poſſit diuinus intellectus illud aſſertiuè concipere ad modum entis , quod aſſertiuè concipit ad modum entis , poteſt tamen repræſentatiuè concipere & attingere ad modum entis quod aſſertiuè concipit ad modum non entis ; cum repræſentabilitas ad modum entis non pugnet cum ipſa ratione non entis , ſed magis ſequatur & comitetur, vt ſerio conſideranti patebit : imo non poteſt Deus (meo videri) concipere relationem Petri ad hominem ad modum non entis aſſertiuè , vt de facto concipit , quin & eam repræſentatiuè attingat ſeu concipiat ad modum entis ; cum illam concipere aſſertiuè ad modum non entis,ſit de facto negare hanc eſſe ens , & nihil negetur, niſi ſub ea ratione qua repræſentatiuè ſiue apprehenſiuè attingitur: non ergo implicat quod poſſit diuinus intellectus repræſentatiuè , attingere & concipere ad modum entis,id quod aſſertiuè concipit ad modum non entis.

Inſtat Ioannes à S. Thoma:debet Deus poſſe ſemper iudicare de re eo modo quo apprehendit:Sed ſi ſub aliqua ratione attingeret non ens ad modum entis , tunc iudicare non poſſet de re,quo modo apprehendit : cum de non ente iudicare nequeat quod ſit ens & tamen tunc apprehenderet ens ; Ergo ſub nulla ratione poteſt Deus concipere non ens ad modum entis.

Reſ

Reſpondeo Diſtinguendo maiorem: debet Deus poſſe ſemper iudicare de re eo modo quo apprehendit; iudicio vel affirmatiuo vel negatiuo; concedo; iudicio ſemper affirmatiuo, Nego; vel claritatis gratia ſubdiſtinguo ſic, quando apprehendit eo tantum modo quo petit apprehendi, concedo; quando apprehendit non tantum vt petit; Sed etiam vt poteſt apprehendi, Nego; quod tunc per iudicium affirmatiuum debeat poſſe iudicare de re, eo modo quo apprehendit. Pro quo dico quod cum iudicium ſit duplex, & vtrumque cadat ſupra rem apprehenſam, ſed oppoſito & contradictorio modo, propterea fit quod ſicut iudicium affirmatiuum dum verum eſt petit quod res ſit apprehenſa vt eſt in ſe; ſic ſimiliter petit iudicium negatiuum quod quidem oppoſito modo procedit, quod res ſit aliter repreſentata in apprehenſione quam ſit in ſe; ac proinde cum hoc ferat diuinus intellectus iudicium negatiuum de ente rationis, puta de diuinis attributis, quod non ſint diſtincta; vel quod non ſit relatio inter Petrum & hominem, & ſic de cæteris; & cadat iudicium ſupra rem vt in apprehenſione repreſentatam, non poteſt conſequenter relatio aut diſtinctio illa non eſſe in diuina apprehenſione repreſentata ad modum relationis & diſtinctionis. Tantum ergo abeſt quod ex eo quod iudicare debeat diuinus intellectus de re eo modo quo apprehendit, non poſſit non ens ad modum entis repræſentatiuè attingere, quin immò ſequitur euidenter oppoſitum, cum iudicium ferre poſſit diuinus intellectus & affirmatiuum & negatiuum, & iudicium negatiuum petat rem per apprehenſionem aliter repræſentatiuè attingi; ac eſt in ſe; aliter falſum eſſet iudicium negatiuum, cum cadat ſupra rem vt in apprehenſione repræſentatam. Vnde ſic arguo & retorqueo contra Ioannem à ſancto Thoma cuius

cuius eſt præſens inſtantia:

Nota. Apprehenſio ſ illa immeritò excluditur & immeritò explodenda colligitur ex iudicio, quæ potius conducit ad verum iudicium proferendum: Sed apprehenſio repræſentatiuè attingens non ens ad modum entis conducit vt verum proferat diuinus intellectus iudicium: Ergo immeritò colligitur à diuino intellectu explodenda ex eius iudicio. *Maior* patet ex terminis. *Probatur Minor:* negatiuum iudicium quod profert diuinus intellectus circa ens rationis, quod non ſit ens, quod non ſit relatio, diſtinctio &c. eſt verum iudicium: Sed verum eſſe nequit niſi ſit ens rationis repræſentatiuè apprehenſum ad modum entis: Ergo apprehenſio repræſentatiuè attingens non ens ad modum entis conducit vt verum proferat diuinus intellectus iudicium. *Maior* per ſe patet. *Probatur Minor:* iudicium ſiue affirmatiuum ſiue negatiuum cadit ſupra rem vt in apprehenſione repræſentatam; cum ſit de naturâ ſuâ ſecunda intellectus operatio, ſubindeque & ſubordinata eſſentialiter primæ: Ergo intantum verum eſt iudicium negatiuum, inquantum res non eſt in ſe quod eſt in apprehenſione repræſentata: Sed vt non ſit ens rationis in ſe quod eſt in apprehenſione repreſentatum, ad hoc conducit eius repræſentatiua apprehenſio ad modum entis: Ergo ad hoc verum proferendum iudicium de ente rationis, quod non ſit ens, conducit eius repræſentatio ſeu repræſentatiua apprehenſio ad modum entis.

Obiicies 3. ſi poſſet diuinus intellectus conficere entia rationis, poſſet & Logicalia; Sed conceditur communiter quod non poteſt entia rationis Logicalia conficere; Ergo nec vlla conficere poteſt. *Maior Probatur* ex tribus ſupra præmiſſis principiis: poteſt enim & Logicalia cognoſcere Deus facta; cognoſcere ſpeculatiuè; cognoſcere & negatiuè; ſed alia facit Deus rationis

rationis entia per tres illos cognoſcendi modos. Ergo & Logicalia poterit facere.

Reſpondeo Diſtinguendo maiorem : ſi poſſet diuinus intellectus conficere entia rationis, poſſet conficere & Logicalia, ſumendo ly entia rationis Logicalia ſeorſim à Logicali modo quo ſolent confici, concedo ; ſumendo illa coniunctim cum modo illo Logicali, nego; & ſub eadem diſtinctione minoris nego conſequentiam pro quo dico quod entia rationis dicuntur & poſſunt denominari Logicalia,& quia ſunt quid pertinens ad conſiderationem Logicæ ; & quia modo fiunt Logicali ſiue ab intellectu vt à Logica regulato & ordinato : ſi ergo dum fit ſermo de entibus rationis Logicalibus vſurpetur talis denominatio Logicalis ratione vtriuſque ; tunc certum eſt & indubitatum non poſſe diuinum intellectum entia huiuſmodi conficere, cum modus ille conficiendi Logicaliter inuoluat inſeparabiliter imperfectionem ex parte intellectus, vtpote qui non niſi per plures & inadæquatos conceptus obiecti poteſt hoc Logicali modo procedere, vt patet in nobis manifeſtè ; & quia quoties loquimur de entibus rationis Logicalibus, de iis loqui ſolemus in vtroque ſenſu, propterea fit, quod etiam communiter negari ſoleat quod poſſit Deus facere entia rationis Logicalia: nihilominus loquendo de huiuſmodi entibus Logicalibus, præcisè vt ſunt quid pertinens ad conſiderationem Logicæ, & ſeorſim à modo illo Logicali, quo fieri ſolent, tunc dico quod poſſunt huiuſmodi entia accipere & acquirere eſſe ex diuina cognitione, quantum ad id quod in illis eſt formaliter rationis, puta quantum ad illam relationem rationis, quæ concipitur inter antecedens & conſequens, vel inter ſubiectum & prædicatum;cuius quidem ratio, eaque (meo iudicio) manifeſta eſt quia quamuis non poſſit illa relatio reſultare ex diuina cognitione, vt ſolet ex noſtra reſultare dum ſcili-

cet alio & alio conceptu concipimus ſubiectum & prædicatum vel antecedens & conſequens, eaquè conceptibus inadæquatis & ad inuicem comparatis, poteſt tamen diuina cognitio apprehenſiua illam ſibi repreſentare relationem ad negandum de ea quod ſit, poteſt illam ſimiliter repreſentatiuè attingere vt potentem terminare conceptus noſtros; iam ſic eſt quod per talem repreſentatiuam attingentiam habet talis relatio acquirere eſſe actuale & quidem aliud ab eo quod habet ex noſtra cognitione vt ſupra exiſtimo pluries demonſtraſſe; & vlterius patet ex eo quod per talem repreſentatiuam attingentiam extrahitur relatio illa de ſtatu poſſibilitatis quantum ad præſentiam illam obiectiuam, ad ſtatum actualitatis, cum fiat actu præſens intellectui quoad ſuum eſſe; & quidem ad ſtatum actualitatis rationis cum præſentia illa actualis ſui eſſe quam habet tunc non ſit niſi rationis, ſicut eſt eius eſſe vt per ſe patet; Ergo entia illa rationis Logicalia etſi fieri non poſſint à Deo modo Logicali; poſſunt tamen ſufficienter acquirere eſſe, ex diuina illa cognitione repreſentatiuè attingente; vt dicantur fieri poſſe à Deo cum hoc addito, tali ſcilicet modo.

Inſtat Ioannes à S. Thoma qui conficit ens rationis Logicale puta propoſitionem vel ſyllogiſmum, hoc ipſo denominatur enuncians vel ſyllogiſans; Sed non poteſt Deus denominari enuncians vel ſyllogiſans; Ergo non poteſt Deus conficere entia rationis Logicalia.

Reſpondeo Diſtinguendo maiorem: qui conficit entia rationis Logicalia, hoc ipſo denominatur enuncians vel ſyllogiſans, ſi talia conficiat Logicalia Logicali modo, concedo; ſin minus, nego; & conceſſa minori diſtinguo ſimiliter conſequens, pro quo dico quod ſicut non denominatur Deus materialiter enuncians vel materialiter diſcurrens aut ſyllogiſans, quantumuis per cognitionem ſuam habeat quod affirmet, neget aut inferat; ſiue quamtumuis faciat per ſuam cognitio

cognitionem, quod per actus noſtros enunciatiuos aut diſcurſiuos meterialiter ſumptos facimus, propterea quod denominationes illæ diſcurrentis, ſyllogiſantis aut materialiter enunciantis pendent ex modo illo Logicali, quo actus illi poni & fieri ſolent, puta ex pluralitate actuum ſiue conceptuum inadæquatorum realem quendam ordinem inter ſe ſeruantium; ita & quamuis Deus poſſit tribuere certo quodam modo eſſe actuale relationibus illis rationis quæ competunt enunciationibus vel ſyllogiſmis formaliter ſumptis, imo & quæ ſunt veluti eorumdem formæ; quia tamen non habet illis tribuere eſſe modo illo Logicali, attingendo ſcilicet obiecta per plures & inadæquatos conceptus & talem inter ſe ſeruantes ordinem & modum, vt ex illis reſultent præfatæ relationes rationis, quæ in nobis taliter reſultant, ideò fit quod quamtumuis ita faciat Deus entia illa rationis Logicalia, non propterea denominari debeat ſyllogiſans formaliter, vel formaliter enuncians, ſicut nec denominatur materialiter enuncians, vel materialiter ſyllogiſans, quamtumuis concedant omnes Philoſophi & Theologi, quod habeat facere per actum ſuum cognoſcitiuum, quod facimus nos per actus illos per quos dicimur & denominamur materialiter enuntiantes vel ſyllogiſantes, affirmando ſcilicet, negando, & inferendo.

Ex quo vlterius ſequitur, quod nec propterea debeat dici Deus facere aut poſſe facere propoſitiones vel ſyllogiſmos, & alia huiuſmodi, quia ad hoc non ſufficit poſſe vtcumque tribuere eſſe relationibus illis logicalibus quæ ſunt veluti formæ huiuſmodi propoſitionum aut ſyllogiſmorum, ſed illis debet tribui eſſe prout informantibus materiam ſyllogiſmi & propoſitionis, puta actus illos plures inadæquatos & ordinatos qui dicuntur materialiter propoſitiones & ſyllogiſmi; quod quidem cum non propterea faciat, aut poſſit Deus facere;

ideo nec propterea dicendus eſt poſſe facere ſyllogiſmos propoſitiones; atque ita ſi hoc intendat Ioannes à S. Thoma dum probat non poſſe Deum facere entia rationis Logicalia, hoc ei libenter concedimus; cum quo tamen ſtat quod poſſit Deus per ſimplicem & apprehenſiuam repreſentationem tribuere eſſe actuale relationibus illis rationis quarum conſideratio ſpectat ad Logicam; ſic & ſemper ſtat quod in hoc ſenſu conficiat entia rationis Logicalia proindeque & quod abſolutè loquendo faciat ens rationis.

Quænam fuerit mens D. Thomæ circa præſentem difficultatem.

Quamuis qui nobis in huius difficultatis reſolutione aduerſantur Thomiſtæ, exiſtiment mentem præceptoris noſtri angelici D. Thomæ nobis apertè contradicere; & ideo cauſam ad D. Thomæ tribunal euocare ſoleant: hic tamen breuiter demonſtrandum ſuſcepi aduerſam potius ſententiam, quæ ſcilicet negat poſſe Deum vllo prorſus modo conficere ens rationis doctori ſancto è diametro repugnare; vnde & coram eius tribunali cauſam dicere non recuſamus, eiſque reſpondemus, quod olim reſpondit feſtus D. Paulo ad tribunal Cæſaris prouocante: *Cæſarem appellaſti, ad Cæſarem ibis.*

Probatur Ergo primo ex 4. Metaph. lect. 1 vbi hæc habet ſanctus doctor: *illa ſunt entia in ratione, de quibus ratio negotiatur quaſi de quibuſdam entibus, dum ſcilicet de eis aliquid affirmat vel negat:* ex quibus verbis argumentor ſic.

Ex præfatis verbis ſancti Doctoris, fiunt entia in ratione, hoc ipſo quod de eis negotiatur ratio, quaſi de quibuſdam entibus: Sed ex eodem Sancto Doctore negotiatur diuina ratio de his, quæ dicimus entia rationis, quaſi de quibuſdam

buſdam entibus: Ergo ex eodem ſancto Doctore facit diuina ratio ſiue diuinus intellectus entia rationis. *Probatur Minor*: tunc ex D. Thoma negotiatur ratio de entibus rationis quaſi de quibuſdam entibus, dum ſcilicet de eis aliquid affirmat vel negat; pro quo videatur iterum prima concluſionis probatio; Sed diuina ratio habet plura negare de entibus rationis: Ergo & negotiatur ex D. Thoma diuina ratio de his quæ dicimus entia rationis quaſi de quibuſdam entibus.

Probatur hoc idem ſecundo ex eo quod habetur 1. *p. q.* 14. *art.* 9. vbi ait, quod *Deus cognoſcit omnia, quæ quocumque modo ſunt in potentia creaturæ, ſiue in eius potentia opinandi, ſiue imaginandi vel quocumque modo ſignificandi:* & ita concludit Sanctus Doctor dicens: *quæcumque igitur poſſunt per creaturam fieri vel cogitari vel dici cognoſcit Deus omnia*: ex quibus verbis arguo ſic: cognoſcit Deus ex D. Thoma, quæ creatura imaginari, cogitare, & ſignificare poteſt: Ergo cognoſcit Deus ex D. Thoma quæcumque à creatura imaginantur entia per potentiam imaginatiuam, vel etiã ſine fundamento; iam ſic eſt quod entia per Imaginatiuã ſine fundamento imaginata fiunt entia rationis, vbi primum ab intellectu diuino cognoſcuntur: Ergo cognoſcens Deus ex D. Thoma quæcumque per creaturam imaginari poſſunt, facit hoc ipſo, ſubindeque & ex eodem D. Thomaens rationis. *Probatur ſubſumptum*: ideo ſecundum Thomiſtas entia illa ſine fundamento imaginata non ſunt reſpectu Imaginatiuæ & ab ea entia rationis, quia non cognoſcuntur cum habitudine ad non ens, ſiue vt ſubrogata loco non entis, pro quo videantur quæ dicta ſunt ſupra in ſecunda quæſtione vbi de potentia formatiua entis rationis; atqui hæc quæ ſine fundamento imaginantur entia, vbi primum ab intellectu & præcipuè diuino cognoſcuntur cognoſcuntur cum habitudine ad non ens, ſiue

vt ſubrogata loco non entis : Ergo entia per imaginatiuam ſine fundamento imaginata vbi primum ab intellectu diuino cognoſcuntur fiunt entia rationis.

Tertio probatur ex his quæ habentur 1. *part. quaſt.* 15. *art.* 2. *ad* 3. vbi hæc habet : *ad tertium dicendum, quod huiuſmodi reſpectus quibus in Deo multiplicantur ideæ, non cauſantur à rebus, ſed ab intellectu diuino comparante eſſentiam ſuam rebus* : ex quibus verbis arguo ſic : reſpectus illi ideales ſumpti formaliter & non tantùm fundamentaliter, ſunt propriè entia rationis : Sed loquitur ibi diuus Thomas de reſpectibus idealibus ſumptis formaliter : Ergo aſſerendo cauſari ab intellectu diuino, hoc ipſo & aſſerit cauſari entia rationis. *Maior* conceditur ab omnibus ; cum enim reſpectus illi ſint reſpectus eſſentiæ diuinæ ad creaturas, eam diuerſimodè imitantes, & habere non poſſit diuina eſſentia reſpectus reales ad creaturas, vt ſupponitur, euidẽter ſequitur quod ſi reſpectus illi ſumantur formaliter & non tantum fundamentaliter, ſiue pro imitabilitate diuinæ eſſentiæ cognita quæ eorum eſt fundamentum, reſpectus illi ſint & ſumantur propriè entia rationis. *Probatur Minor*, quam negant communiter aduerſarij, & quidem multipliciter; 1. loquitur D. Thomas de reſpectibus illis vt ab intellectu diuino cauſatis ; Sed ſumptis reſpectibus illis fundamentaliter, ſiue proximè ſiue remote, dici non poteſt tales eſſe ab intellectu diuino cauſatos ; Ergo loquitur ibi D. Thomas de reſpectibus illis ſumptis formaliter, & non tantum fundamentaliter *Probatur Minor* : Reſpectus illi ſumpti fundamentaliter remote ſupponunt pro imitabilitate diuinæ eſſentiæ à variis creaturis, & ſumpti fundamentaliter proximè ſupponunt pro eadem imitabilitate vt à Deo cognita, vt concedunt omnes : Sed ſub nulla harum rationum dici poſſunt cauſati, cum imitabilitas illa ſic denominata

minata quaſi intrinſecè cognita non importet niſi diuinam eſſentiam, quæ ab intrinſeco eſt imitabilis, & diuinam cognitionem ad eam terminatam, quarum nulla vt perſe patet dici poteſt cauſata: Ergo ſumpti reſpectus illi fundamentaliter dici non poſſunt ab intellectu diuino cauſati.

Secundò loquitur ibi D. Thomas de reſpectibus illis cauſatis à diuino intellectu, prout comparante eſſentiam ſuam: Sed hæc verba verificari nequeunt de reſpectibus fundamentaliter ſumptis: Ergo non loquitur ibi D. Thomas de reſpectibus illis ſumptis fundamentaliter, ſed formaliter. *Probatur Minor*: reſpectus illi ſumpti vt cauſantur à Diuino intellectu prout comparante eſſentiam, ſumuntur vt aliud à diuina eſſentia cognita vt comparabili, cumvt ita cauſati exurgant, ſeu ſequantur ad illam comparatam ſeu cognitam comparabilem: Sed ſumpti reſpectus illi ſolum fundamentaliter non ſunt aliud à diuina eſſentia comparata ſeu cognita comparabili, vt conceditur ab omnibus: Ergo ly cauſati à diuino intellectu vt comparante eſſentiam ſuam, verificari nequeunt de reſpectibus fundamentaliter ſumptis.

Tertio dicit ibidem D. Thomas ad quartum, quod *reſpectus illi non ſunt in creaturis, ſed in Deo*: Ergo cum hoc dicat in reſponſum, in eodem de illis ſenſu loquitur, in quo idem locutus eſt arguens: ſed D. Thomas in argumento locutus eſt de reſpectibus ſumptis formaliter, & non tantum fundamentaliter: Ergo & de illis formaliter ſumptis loquitur in reſponſione. *Probatur Minor*, & quidem demonſtratiuè: ſic arguit diuus Thomas in argumento: reſpectus iſti aut ſunt in creaturis tantum aut etiam in Deo: Ergo loquitur de reſpectibus illis prout ſunt etiam aut eſſe poſſunt in creatutis: Sed reſpectus illi ſumpti fundamentaliter eſſe non poſſunt in creaturis, nec hoc vllus vnquam ſomniauit, cum ita fundamentaliter ſumpti ſint

Deus ipſe vt imitabilis & participabilis : Ergo locutus eſt D.Thomas in argumento de reſpectibus formaliter ſumptis, & non tantum fundamentaliter.

Quartò probatur ex iis quæ habet D.Thomas *in* 1 *ſent.diſt.* 36.*qu.*2.*art.* 2.*ad* 2. vbi habet quod *ab æterno eſt pluralitas idearum in intellectu diuino non in natura ipſius*:ex quibus verbis arguo ſic:nihil eſt ab æterno reale,quod non ſit in ipſa Dei natura ; & hoc eſt de fide ; cum Deus ſolus ſit ab æterno:Ergo hoc ipſo quod datur aliquid ab æterno : quod non eſt in natura ipſius, illud eſt quid rationis ; Sed ex D. Thoma eſt ab æterno idearum pluralitas in intellectu diuino , quæ non eſt in natura ipſius : Ergo ex D. Thoma datur ab æterno quid rationis : Sed tale ens rationis ſupponere non poteſt Pro ente rationis fundamentaliter ſumpto , cum iſtud & ſit reale quid & ſit in ipſa Dei natura , cum ſit ipſiſſima Dei natura in recto ; Ergo ex D. Thoma datur ab æterno ens rationis etiam formaliter ſumptum : Sed tale ens rationis ab alio habere non poteſt ſuum eſſe formale quam ab intellectu Diuino , cum ab æterno nullus alius extet formaliter intellectus : Ergo ex D. Thoma facit Diuinus intellectus formaliter ens rationis.

Dices:dicit D.Thomas *opuſc.*42.*cap.* 1. quod *tunc efficitur ens rationis , quando intellectus nititur apprehendere quod non eſt,& ideo fingit illud ac ſi eſſet ens* : Sed de Diuino intellectu verificari non poſſunt hæc vltima verba , puta quod fingat illud ac ſi eſſet ens:Ergò ex Diuo Thoma non poteſt diuinus intellectus efficere ens rationis.

Reſpondeo explicando dictum D. Thomæ , & quidem explicatione in eius fundata doctrina Dicit D. Thomas quod tunc efficitur ens rationis, quando intellectus nititur apprehendere id quod nõ eſt,& ideo fingit illud ac ſi eſſet ens;adeo

eo vt per ly *fingit* intelligat ibi loqui D. Thomas de illo fingere quod dicit inſeparabiliter imperfectionem, Nego: adeo vt per ly fingit, intelligat hic D. Thomas repreſentat, ſeu repreſentatiuè attingit illud ac ſi eſſet ens, quod quidem ab imperfectione denudatur, Concedo; & ſub eadem Diſtinctione minoris nego conſequentiam. Iam vero quod huiuſmodi expoſitio & explicatio ſit ad mentem D. Thomæ, id colligo ex ipſis etiam verbis ab arguente adductis & citatis. Etenim dicit ibi D. Thomas quod quia intellectus nititur apprehendere quod non eſt, ideo fingit illud; Ergo loquitur ibi Diuus Thomas de illo fingere quod facit & cauſat intellectus per apprehenſionem Ly enim *ideo.* eſt particula cauſalis; iam ſic eſt quod fingere quod facit intellectus per apprehenſionem, non eſt ex eodem D. Thoma illud fingere, quod Deo repugnat; & quod dicit inſeparabiliter imperfectionem: Ergo non loquitur D. Thomas in verbis ab arguente citatis de illo fingere, quod dicit inſeparabiliter imperfectionem. *Probatur ſubſumptum.* D. Thomas *quodlibeto* 3 *art.* 5. vbi excludit fictionem à Chriſto hanc adducit authoritatem D. Auguſtini *ex lib*, 83. *quæſtionum* dicentis; *Si fallit, veritas non eſt*; quibus verbis ſubiungit ſtatim D. Thomas: *vnde nulla fictio decet Chriſtum, qui veritas eſt:* Ergo ideo excludit D. Thomas fictionē à Chriſto ſiue à Deo, quia cum veritas ſit non fallit: ſed fictio quam facit intellectus apprehendendo, nec habet falli nec fallere, vt per ſe patet; cum in prima operatione intellectus nec falſitas ſit nec veritas: Ergo cum hæc ſit ratio ex D. Thoma, cur nulla fictio Deo conueniat, conſequenter fit quod fictio quam facit intellectus per primam apprehenſionem, qualis eſt ea de qua loquitur in præſenti, Deo non repugnet, nec dicat inſeparabiliter imperfectionem: & verè ſic eſt; cum tale fingere per apprehenſionem fiat per ſimplicem repreſentationem, vt conſideranti patebit,

tebit, quæ quidem ſimplex repreſentatio ab omni denudatur imperfectione, vt abundè ſupra fuit demonſtratum; Sed pro maiori huius intelligentia, & vt radicitius intelligantur & confirmentur, quæ ſupra dicta fuere, ſiue in probanda concluſione, ſiue pro ſoluendis obiectionibus,

Colliges, quod quamuis ad fabricandum ens rationis etiam per repreſentatiuam apprehenſionem, videatur requiri quod etiam ex parte cognoſcentis ſeu modi cognoſcendi cognoſcatur aliquid ad modum entis, quod reuera non eſt ens, ex eo ſcilicet quod ipſum ens rationis, cum ex ſe non habeat eſſe ad modum entis realis, poteſt ſolum illud habere in quantum ex parte cognoſcentis ad modum realis entis cognoſcitur: nihilominus quod ens rationis ita ex parte cognoſcentis concipi debeat ad modũ entis realis, non propterea dicit huiuſmodi cognoſcendi modus inſeparabiliter imperfectionem, nec ſubinde repugnat propterea diuino intellectui, vt exiſtimat quidam ex noſtris, qui ex hoc capite putat ſe demonſtraſſe Deo repugnare, quod conficiat ens rationis; ex eo, inquit, quod non tantum ex parte obiecti cogniti, ſed etiam ex parte cognoſcentis, ſeu modi cognoſcendi oportet concipere non ens ad modum entis, puta relationem, diſtinctionem vel aliquid aliud ens vbi non eſt. Neque enim aduertit author ille, (pace ſua dixerim) dupliciter fieri & euenire poſſe, quod non ens etiam apprehenſiuè concipiatur ex parte cognoſcentis, ſeu modi cognoſcendi ad modum entis, puta quòd concipiatur relatio quædam inter hominem v.g. & Petrum; primo nàque hoc euenire poteſt ex eo quod homo & Petrus attingantur duobus conceptibus inadæquatis; iiſque comparatiuis; ex hoc enim cognoſcendi, ſeu attingendi modo; ſequitur quaſi per reſultantiam relatio quædam, ſeu attingentia alicuius relationis quaſi inter illa mediantis; & hic quidem cognoſcendi modus imperfectionem importat inſeparabiliter, non quidem præ-

Nota.

ciſà

ciſè per hoc quod concipitur apprehenſiuè relatio, vbi non eſt, ſeu non ens ad modum entis; ſed quia ex modo cognoſcendi inadæquatè, ſubindeque & imperfectè debet ita concipi. At poteſt & ex alio capite prouenire quod ex parte cognoſcentis concipiatur non ens ad modum entis, & quidem ſine vlla imperfectione, quando ſcilicet obiectum cognitum talis eſt naturæ, quod non poteſt ex parte obiecti cogniti cognoſci ad modum realis entis, quin ſimul & ex parte cognoſcentis ſic cognoſcatur; tunc enim cum ita cognoſcere ex parte cognoſcentis proueniat ex natura & ex parte obiecti cogniti, quod quidem imperfectio non eſt, ſed potius perfectio; ita ex parte illius cognoſcere, conſequenter fit, quod nec imperfectio ſit illud ita cognoſcere ex parte cognoſcentis, ſeu modi cognoſcendi: iam ſic eſt quod obiectum cognitum in præſenti caſu, ens ſcilicet rationis talis eſt naturæ, quod non poteſt ex parte ſui attingi & cognoſci ad modum entis, quin hoc ipſo attingatur & ex parte cognoſcentis; propterea quod ipſum ens rationis, cum ex ſe & ex natura obiecti cogniti non habeat eſſe ad modum entis realis, poteſt per conſequens illud tantum habere in quantum ex parte cognoſcentis ad modum realis entis cognoſcitur. Ergo non omnis attingentia ex parte cognoſcentis, ſeu modi cognoſcendi ad modum realis entis dicit inſeparabiliter imperfectionem; ac proinde non rectè concludit author ille diuino repugnare intellectui, quod conficiat ens rationis, quia ad hoc requiritur, quod etiam ex parte cognoſcentis, ſeu modi cognoſcendi cognoſcatur repreſentatiuè non ens ad modum entis.

LIBER TERTIVS, DE VNIVERSALIBVS.

QVAMVIS quæ hic miſceri ſolent quæſtiones de vniuerſalibus, ſpectent ſub certâ ratione ad conſiderationem metaphiſicæ; propterea quod ad Metaphyſicum principaliter pertinet conſiderare naturas rerum, quæ quidem naturæ ita directè & principaliter conſideratæ, ſunt vniuerſale quid ſiue quid in vniuerſali conſideratum; cum taliter ſpectatæ conſiderentur, non ſecundum quod ſunt contractæ ad hoc vel illud indiuiduum; ſed magis vt abſtrahunt ab hoc vel illo: nihilominus quia vniuerſale, & ſi dicat de materiali & præſuppoſitiuè ipſam naturam, cuius conſideratio dicitur pertinere ad Metaphyſicam, de formali tamen dicit vniuerſalitatem denominantem talem naturam, quæ quidem vniuerſalitas eſt forma quædam rationis, ſeu ſecunda intentio & relatio quædam rationis ordinata ad dirigendum intellectum, pro habendo ſcilicet & cognoſcendo ſcientiarum obiecto, quod eſt ſemper vniuerſale quid, nec non vt ſciat qualiter vniuerſalia de ſingularibus prædicentur; ideo tractatum hunc de vniuerſalibus in communi, nec non & ſequentem de vniuerſalibus in particulari merito hic diſcutiendum ſuſcipimus, cum ex proprio munere conſideret Logicus huiuſmodi ſecundas intentiones ſeu relationes rationis; & præſuppoſi-

tiuè

tiuè conſideret naturas tanquàm id, in quo fundantur præfatæ intentiones; & aliundè ad eumdem ſpectet Logicum conſideratio prædicationis atque prædicabilitatis ſuperiorum de inferioribus, quæ quidem prædicatio aut prædicabilitas eſt proprietas vniuerſalitatis, cum non ſit vnum de multis prædicabile niſi inquantum in iiſdem multis eſt illud vnum, in quo vt dicemus conſiſtit ratio & quidditas vniuerſalis.

QVÆSTIO I.

Vtrum dentur naturæ vniuerſales.

PRæmittendum 1. vniuerſale ex nominis ethymologiâ idem ſignificare ac vnum verſus alia; ſeu quod eſt vnum habens ordinem ad alia: quo pacto multiplex eſt vniuerſalis genus; primo enim eſt, quod vocant *vniuerſale in cauſando*, qualis eſt cauſa ſuperior ad varios diuerſæ rationis effectus concurrens, vt Deus & Sol; ſecundo eſt *vniuerſale in repreſentando*, ſeu *ſignificando*, vt eſt vox illa homo, & conceptus formalis illi correſpondens; tertio eſt, vt probatur in præſenti articulo, *vniuerſale in eſſendo*, nempe natura aliqua vna quæ ſit apta eſſe in multis, quomodo concipimus hominem vt ſic, ſeu naturam ſignificatam per hanc vocem, *homo*, eſſe quid vnum; in Petro, paulo, aliiſque ſimilibus exiſtens, quarto tandem diſtingui ſolet *vniuerſale in prædicando*; & eſt ipſummet vniuerſale in eſſendo, quatenus prædicatur aut prædicabile eſt de multis; cum autem ſpectet ad phyſicum agere de vniuerſali in cauſando, in quantum ad eundem pertinet diſcutere vniuerſales & particulares cauſas cuiuſlibet cauſandi generis: de vniuerſali verò in ſignificando ſeu repræſentando pertineat agere ad dialecticum, ad quem

quem ſcilicet pertinet agere de vocibus & terminis, vt ſunt, & ſecundum quod ſunt ſignificatiua ad placitum, & ſic vel ſic ſignificatiua; conſequenter fit, quod de vniuerſali in eſſendo & prædicando pertineat agere ad Logicum, quia cum ad illum ſpectet haud dubiè agere de vniuerſali in prædicando, ex eo ſcilicet quod, non niſi prædicando habet conficere propoſitiones, & non ſit aliquid vniuerſale in prædicando, niſi inquantum eſt vniuerſale in eſſendo, vt dicemus; propterea fit, quod vtraque vniuerſalis acceptio pertineat ad Logicum. Vnde & de vniuerſali ſecundum eam duplicem acceptionem, aliis relictis, in ſequentibus diſputabimus.

Præmittendum 2. præfatum vniuerſale Logicum, ſiue in eſſendo & prædicando communiter definiri, ſeu deſcribi. *Vnum in multis & de multis:* in quâ quidem deſcriptione optimè explicatur natura vniuerſalis Logici, inquantum ſcilicet explicatur in eâ & fundamentum ipſius vniuerſalitatis, & ipſa vniuerſalitas, ſeu vniuerſalitatis relatio, & tandem illius proprietas. Etenim fundamentum vniuerſalitatis, cum ſit vnitas illa formalis, quam habet natura in pluribus, licet in illis realiter ſiue materialiter multiplicata, optimè explicatur per illam particulam, *Vnum:* per illam vero particulam, *in multis*, optimè explicatur ipſa vniuerſalitatis relatio, inquantum ſcilicet per illa multa, in quibus natura illa vna eſt, denotantur eius inferiora, ad quæ quidem tanquam ad proprium terminum relatio vniuerſalitatis terminatur. Demùm per vltimam illam particulam, *De multis*, explicatur proprietas vniuerſalis in eſſendo, illius ſcilicet de pluribus prædicabilitas. Notandum tamen eſt pro maiori huius elucidatione, quod quando dicitur præfatum vniuerſale, *Vnum in multis & de multis:* debet hoc additum tunc ſubintelligi, adeo vt illa multa ſint, & dicantur multa in tali vno, ſiue

vt.

vt illud vnum, quod eſt vnitate vniuerſalitatis vnum, verè ſub ratione aliquâ multiplicetur in illis multis: cuius ratio eſt, quia cum illa multa debeant ſic eſſe multa ſecundum quod reſpiciuntur à tali vno, & non reſpciantur ab illo, niſi ſub ea ratione, quâ illud participant, conſequenter fit, quod debeant eſſe multa, ſecundum quod participant illud vnum, ac proinde quod multa ſint in tali vno, ſiue quod natura illa vna verè multiplicetur in illis multis, per quod excluditur à ratione vniuerſalis natura diuina, licet ſit vnum in multis & de multis, ſiue licet vnus Deus in tribus exiſtat diuinis perſonis, atque de illis prædicetur. Quod ergo in præſenti inquirimus eſt, an detur præfatum vniuerſale in eſſendo, vt condiſtinctum ab vniuerſali in ſignificando; ſiue an dentur in rebus vniuerſalia: in rebus inquam, non vero ſolum in vocibus, nominibus, & conceptibus formalibus, vt exiſtimant nominales aſſerentes nullum ex parte rerum ſiue obiecti correſpondere vniuerſale ipſis nominibus, ſiue conceptibus formalibus: notandum autem eſt, quod præfatum quæſitum procedit in præſenti indeterminatè & in communi, adeo vt inquirentes an dentur vniuerſalia in rebus, ſiue naturæ vniuerſales, non propterea inquirimus determinatè & in particulari, an dentur in rebus vniuerſalia cum ſingularibus realiter identificata, an vero ab illis realiter ſeparata; de hoc enim infra aduerſus Platonem diſputabimus, neque etiam determinatè inquirimus, an dentur in rebus vniuerſalia ſolum fundamentaliter, an vero & formaliter, etiam antecedenter ad intellectus operationem; de hoc namque etiam agemus in ſequentibus: ſed ſolum indeterminatè procedit quæſitum tituli & in communi, ſenſu ſcilicet ſupra expoſito. Pro quo

Præmittendum vltimò, pro intelligentiâ & declaratione principiorum, ad quæ concluſionis

nis veritas reduci debet, quod hæc tria ſunt apud omnes receptiſſima, ſubindeque vim habitura principij reſpectu concluſionis inferendæ,& ad eadem reducendæ; puta quod *propter quod vnum quodque tale & illud magis:* quod *omnè genus eſt eſſentialiter in ſua ſpecie:* & quod *homo naturaliter ſcire deſiderat.* Primo quidem verum eſt dicere, quod propter quod vnum quodque tale & illud magis: cum enim ſenſus huius ſit, quod vbi aliquid ſit & denominatur tale per aliud,quod illud aliud,per & propter quod tale ſit, eſt magis tale; & hoc ſit prorſus indubitatum,ex eo ſcilicet quod eſt indubitatum, quod id quod eſt tale per ſe, habet eſſe magis tale quam id quod eſt tale per aliud: euidenter ſequitur, indubitatum eſſe & dictum illud: propter quod vnum quodque tale & illud magis.

Secundo certa eſt etiam, & apud omnes indubitata ſecunda illa propoſitio,puta quod genus eſt eſſentialiter in ſua ſpecie, cuius ratio eſt, quia prædicari de aliquo præſupponit eſſe in eo, ſiue cum eo identificari, quâ de causâ falſa eſt hæc propoſitio, *homo eſt albedo*; cum tamen hæc ſit vera: *homo eſt albus*,ex eo ſcilicet quod albedo, cum ſit nomen abſtractum,ac proinde ſupponens non pro ſubiecto ſed pro ipſa forma albedinis, quæ quidem realiter diſtinguitur ab homine, quantumuis ei inſit, non poteſt conſequenter medio nomine abſtracto verè de homine prædicari; cum è contra ly album, cum ſit nomen concretum ſupponens per conſequens pro ſubiecto, ſeu ſuppoſito, verè conſequenter prædicatur de homine,cum idem ſit ſuppoſitum hominis, ac ſubiectum albedinis. Prædicari ergo de aliquo,præſupponit eſſe per identitatem in eo: Ergo & prædicari eſſentialiter de aliquo,præſupponit eſſe eſſentialiter in eo: iam ſic eſt quod omne genus eſſentialiter prædicatur de ſua ſpecie:eſt enim vera hæc prædicatio: *homo eſt eſſentialiter animal,* cum

ſit

ſit tale ex ſui definitione : ergo omne genus eſt eſſentialiter in ſua ſpecie.

Denique eſt indubitatum ac receptiſſimum tertium illud, puta quod homo naturaliter ſcire deſiderat, cuius quidem rationem inſinuat D.Th. 1. *phyſicorum lect.* 10. *dicens*;[verum eſt bonum intellectus ; vnde ſicut res cognitione carentes mouentur naturaliter ad ſuos fines tanquam in bonum proprium, ita & intellectus hominis quadam naturali inclinatione tendit in veritatem] hæc ille ; cum ergo non niſi per ipſum ſcire, certitudinaliter attingatur veritas, conſequenter fit, quod homo ſiue hominis intellectus naturaliter ſcire deſideret. His ergo tribus præmiſſis tanquam certis & ab omnibus concedendis principiis, iam pro quæſiti reſolutione, & concluſionis reſolutoriæ ad eadem principia reductione, ſit:

CONCLVSIO : *dantur vniuerſalia in rebus, ſiue naturæ quæ denominantur vniuerſales.*

Probatur 1. ex primo præmiſſo principio: *propter quod vnumquodque tale & illud magis:* Ergo quæ dantur vniuerſalia, non ſunt tantum in vocibus, ſed præcipuè in rebus, ſeu in naturis. *Probatur conſequentia* : non eſt vniuerſalis vox illa, homo, niſi propter naturam ſeu rem vniuerſalem, quam ſignificat : Ergo ſi propter quod vnum quodque tale & illud magis ; dantur vniuerſalia præcipuè in rebus ſiue naturis, *conſequentia*, eſt euidens. *Probatur antecedens* ; vox illa, homo, non eſt vniuerſalis, niſi propter ſignificatum;Sed ſignificatum illud non aliud eſſe poteſt, quam res ſeu natura communis : Ergo non eſt vniuerſalis vox illa, homo, niſi propter naturam ſeu rem vniuerſalem quã ſignificat. *Maior* conceditur ab aduerſariis, & patet tum quia non eſt vniuerſalis niſi in ſignificando, ſubindeque & ratione ſignificati, tum quia, cum non ſit ex natura ſua ſignificans, debet eſſe conſequenter vniuerſalis in ſignificando per aliquid aliud, quod quidem aliud eſſe

eſſe non poteſt quam ſignificatum. *Probatur Minor*:ſignificatum , propter quod vox illa,homo, ſiue vocalis ſiue mentalis eſt vniuerſalis debet eſſe quid vniuerſale & commune:ſed ſignificatum non eſt aliud quam natura : Ergo ſignificatum : illud , propter quod vniuerſalis eſt vox illa,homo, eſt natura communis ſeu vniuerſalis. *Minor* per ſe patet. *Probatur Maior*: quandocumque aliquid eſt tale per aliud, non poteſt nō ſupponere illud aliud tale,iuxta illud propter quod &c.Sed vox illa,homo,eſt vniuerſalis per aliud;cum ex natura ſua non ſit vniuerſalis; Ergo illud aliud, per quod vniuerſalis eſt, non poteſt non eſſe quid vniuerſale; atqui tale aliud non eſt aliud quam ſignificatum,vt per ſe patet,& vt iam dictũ eſt:Ergo ſignificatũ propter quod vox illa homo eſt vniuerſalis , debet eſſe vniuerſale quid & quid commune : ergo non eſt vniuerſalis vox illa homo niſi propter naturam ſeu rem vniuerſalem per quam ſignificat: Ergo hoc ipſo quod, verificatur ly propter quod vnum quodque tale & illud magis)quodeſt primum præmiſſum principium)hoc ipſo quæ dantur vniuerſalia, non ſunt tantumin vocibus ſed præcipuè in rebus ſeu in naturis.

Probatur 2. ex ſecundo præmiſſo principio , puta quod *genus eſt eſſentialiter in ſua ſpecie:* arguo ergo ſic Vniuerſale quod eſt genus eſt eſſentialiter in ſua ſpecie , ſenſu ſcilicet ſupra in præmiſſis expoſito : Ergo vniuerſale non eſt tantum in vocibus , ſed etiam in rebus,ſeu in naturis. *Probatur conſequentia*:ſumptum genus ſecundum vocem, nō poteſt eſſe eſſentialiter in ſua ſpecie:Ergo hoc ipſo quod vniuerſale quod eſt genus,eſt eſſentialiter in ſua ſpecie , non eſt tantum vniuerſale in vocibus, Conſequentia eſt euidens. *Probatur antecedens*:animal comparatur ad hominem , ſicut genus ad ſuam ſpeciem: Sed animal ſecundũ vocem non eſt eſſentialiter in homine ſumpto ſimiliter ſecundum vocem : Ergo ſumptum genus ſecundum vocem non eſt

eſſentia

eſſentialiter in ſua ſpecie. *Probatur Minor:* non poteſt animal eſſe eſſentialiter in homine, niſi per identitatem cum homine; cum ex eo quod ita ſit, habeat de illo prædicari, in quo inuoluitur identitas: Sed animal ſecundum vocem ſiue prolatam ſiue mentalem non habet identitatem cum homine, cum ſecundum quod prolata non ſit, dum profertur vox illa, homo; & ſecundum quod mentalis alius ſit realiter formalis conceptus à formali conceptu illius vocis, homo; Ergo animal ſecundum vocem non eſt eſſentialiter in homine, ſumpto ſimiliter ſecundum vocem: Ergo ſumptum genus ſecundum vocem non poteſt eſſe eſſentialiter in ſua ſpecie: Ergo hoc ipſo quod vniuerſale, quod eſt genus, eſt eſſentialiter in ſua ſpecie (quod eſt ſecundum præmiſſum principium) eſt hoc ipſo vniuerſale, non tantum in vocibus, ſed etiam in rebus ſiue naturis.

Probatur 3. ex tertio præmiſſo principio: *homo naturaliter ſcire deſiderat:* Ergo vniuerſalia non ſunt tantum in vocibus, ſed etiam in rebus ſiue naturis. *Probatur conſequentia:* non ſunt naturæ ſcibiles, niſi in vniuerſali, ſiue vt vniuerſales: Ergo hoc ipſo quod homo naturaliter ſcire deſiderat, vniuerſale non eſt tantum in vocibus, ſed etiam in naturis. Conſequentia ſupponitur certa. *Probatur antecedens*, quod quidem negant aduerſarij. Non habent naturæ abſtrahere ab hic & nunc, ſiue à loco & tempore, niſi ſecundum quod vniuerſales; Sed ſecundum quod ſcibiles habent abſtrahere ab hic & nunc, ſiue à loco & tempore; Ergo non ſunt naturæ ſcibiles niſi in vniuerſali, ſiue vt vniuerſales. *Maior* conceditur & ſupponitur certa. *Probatur Minor*, de qua ſolum poteſt eſſe aliqua difficultas: naturæ ſcibiles ſunt ſecundum quod connexę cum propriis prædicatis & paſſionibus; Sed ſecundum quod ita connexæ habent abſtrahere ab hic & nunc; Ergo naturæ ſecundum quod ſunt ſcibiles

biles habent abſtrahere ab hic & nunc. *Maior* conceditur ab omnibus. *Probatur Minor:* quod, ſecluſo per intellectum hic & nunc, adhuc verificatur, habet abſtrahere ab hic & nunc: Sed ſecluſo hic & nunc per intellectum, verificatur adhuc connexio naturæ cum propriis prędicatis & paſſionibus, vt per ſe patet; Ergo naturæ ſecundum quod connexæ cum propriis prædicatis & paſſionibus habent abſtrahere ab hic & nunc: Ergo naturæ, ſecundum quod ſcibiles ſunt, habent abſtrahere ab hic & nunc; Ergo naturæ ſecundum quod ſunt ſcibiles, ſunt in vniuerſali ſiue vniuerſales; Ergo hoc ipſo quod homo naturaliter ſcire deſiderat (quod eſt tertium præmiſſum principium) eſt hoc ipſo vniuerſale, non tantum in vocibus ſed etiam in naturis ſiue in rebus.

Videantur alia concluſionis fundamenta in ſolutionibus obiectionum.

Soluuntur obiectiones.

Obiicies 1. hoc ipſo, quod ex parte rei ſiue obiecti per voces vniuerſales ſignificati non correſpondet aliquid vnum, non datur hoc ipſo vniuerſale in rebus; Sed ex parte rei ſiue obiecti per voces vniuerſales ſignificati non correſpondet aliquid vnum: Ergo non datur vniuerſale in rebus. *Maior* ſupponitur certa. *Probatur Minor:* ſignificatum per nomen collectiuum eſſe non poteſt aliquid vnum: Sed vox vniuerſalis eſt quaſi nomen collectiuum; Ergo ex parte obiecti per voces vniuerſales ſignificati non correſpondet aliquid vnum. *Maior* patet ex terminis: collectiuum namque, vt in terminis ſonat: deſignat aggregationem & collectionem, quæ quidem eſſe non poteſt niſi plurium. *Probatur Minor*: ideo populus, v. g. nomen eſt collectiuum, quia quod verificatur de populo verificatur hoc ipſo de pluribus; Sed etiam quod dicitur & verificatur de voce vniuerſali, puta de homine, verificatur etiam de pluribus; hoc ipſo namque, quod eſt verum

rum dicere : homo eſt riſibilis , verum eſt dicere ; ſinguli homines ſunt riſibiles : Ergo vox vniuerſalis eſt aut quaſi eſtcollectiuū nomen.

Reſpondeo negando minorem : etenim dato, quod ex parte obiecti ſignificati per vocem illā homo correſpondeant plures ſiue ſinguli homines ; attamen certum eſt apud omnes, quod ſinguli illi homines , qui ſupponuntur correſpondere ex parte ſignificati, non correſpondent huic vni voci,niſi in quantum ſub aliquâ ratione conuenientes ; alias æquiuoca eſſet illa vox homo , & qui impoſito nomine hominis ipſi Petro, idem imponeret nomen Iacobo,non magis aduerteret ad rationem , propter quam ipſi impoſuit Petro, quam aduertat qui animal latrabile canem nominat, poſt quam ſidus cœleſte prænominauit canem ; quæ omnia ſunt pluſquam abſurda ; iam ſic eſt quod hoc ipſo quod ex parte obiecti per hanc vocem homo ſignificati correſpondent ſinguli homines prout in natura conuenientes , hoc ipſo correſpondet aliquid vnum ; cum idem ſit dicere correſpondere ſingulos homines , prout conuenientes in natura , ac correſpondere naturam, prout ſingulis communem hominibus, vt patet & vt ſeriò conſideranti patebit:Ergo falſa eſt prima illa minor , quod ſcilicet ex parte obiecti per vocem vniuerſalem ſignificati non correſpondeat aliquid vnum.

Vnde ad probationem nego ſimiliter minorem ; ſi namque vox vniuerſalis puta , homo, eſſet aut quaſi eſſet collectiuum nomen; adeo vt ſignificaret immediatè plures vt plures ſunt, tunc falſæ eſſent ferè omnes propoſitiones , in quibus vox illa poneretur ex parte prædicati puta , dum diceretur Paulus eſt homo : ſenſus namque tunc eſſet quod Paulus eſſet plures homines , itaque ad vltimum dico , quod non ideo præciſè collectiuum nomen eſt tale, quia, quod de illo verificatur , verificatur de pluribus, ſed quia vbicumque ponatur quomodocumque

cumque ponatur, ſemper importat plura & ſupponit pro pluribus, vt patet in illa voce populus, grex &c. iam ſic eſt quod hoc non verificatur de voce vniuerſali puta, homo; non quidem primum, quandoquidem, dum ponitur ex parte prædicati, non ſupponit vt plurimum pro pluribus, ſed ad ſummum pro aliquo communi pluribus, vt patet in exemplo ſupra adducto; ſed neque etiam ſecundum verificatur, ſiquidem ponendo ex parte ſubiecti vocem vniuerſalem ſiue diſtributiuè ſiue indefinitè, vt homo currit, tunc non ſupponit pro pluribus, alias ſenſus eſſet quod omnes homines, ſeu omne quod eſt homo currit, & ſic omnes propoſitiones indefinitæ eſſent falſæ: dicendum ergo eſt, quod ex parte obiecti per vocem vniuerſalem ſignificati, correſpondet aliquid vnum, & non tantum aliquid adunatum, vt ex parte ſignificati per nomen collectiuum.

Inſtabis: ſignificatum per vocem vniuerſalem ſupponitur eſſe reale quid; Sed hoc ipſo quod correſpondet ex parte ſignificati aliquid vnum, non correſpondet reale quid: Ergo ex parte talis ſignificati non correſpondet voci vniuerſali aliquid vnum. *Probatur Minor*: omne reale vel eſt exiſtentia vel capax exiſtentiæ; Sed illud vnum quod correſponderet nec eſſet exiſtentia vt ſupponitur, nec capax exiſtentiæ: Ergo hoc ipſo, quod correſpondet ex parte ſignificati aliquid vnum, non correſpondet reale quid: *Probatur Minor*: de omni eo quod eſt exiſtentiæ capax, non repugnat verificari, *exiſtit*: Sed de tali vno repugnat verificari, exiſtit; cum illud vnum inuoluat vnitatem, quam implicat exiſtere realiter vt ſupponitur: Ergo illud vnum quod correſponderet vniuerſali voci, capax non eſſet exiſtentiæ.

Reſpondeo negando minorem, cuius ratio eſt, quia vt correſpondeat voci vniuerſali reale quid ex parte ſignificati, ſufficit quod correſpondeat aliquid, quod ſub aliquo ſtatu ſit

capax

capax exiſtentiæ, cum hoc ipſo quod tale ſit capax exiſtentiæ abſolutè loquendo & ſecundum ſe, quod quidem non niſi reali enti poteſt competere: iam ſic eſt quod illud vnum, quod correſpondet ex parte ſignificati voci vniuerſali, eſt huiuſmodi, inquantum ſcilicet, & ſi non ſit capax exiſtentiæ ſub ſtatu illo vnitatis, vtpote quæ rationis eſt, eſt tamen illud idem ſub alio ſtatu exiſtentiæ capax, immo & de facto exiſtens: Ergo quantumuis correſpondeat ex parte ſignificati aliquid vnum, adhuc correſpondet reale quid; cum verificetur quod correſpondeat aliquid vnum (intellige materialiter vt in præſenti eſt ſermo & non formaliter)per hoc præcisè quod correſpondet aliquid, quod capax eſt ſtatus vnitatis; & illud ſit reale quid, cum ſit illud idem, quod capax eſt ſtatus realis pluralitatis, & quod eſt de facto exiſtens, quod quidem ſupponitur reale quid. Vnde ad probationem diſtinguo ſimiliter minorem, ſed illud vnum quod correſponderet non eſſet exiſtentiæ capax, ſub omni & in omni ſtatu, concedo; non eſſet exiſtentiæ capax ſub alio ſtatu, quam ſtatu vnitatis, intellige formaliter ſumptæ: nego; hoc autem ſufficit, vt illud vnum quod correſpondet ſit quid reale, ſiue vt dicatur correſpondere aliquid reale quod ſit materialiter vnum, vt ex ratione ibi adductâ colligitur.

Obiicies ſecundò, vniuerſale eſt de neceſſitate aliud à ſingulari: Sed omne quod eſt in rebus eſt ſingulare: Ergo non datur vniuerſale in rebus. *Maior* per ſe patet. *Probatur Minor:* ſingulare dicitur, quod afficitur ſingulariſantibus conditionibus; Sed omne quod eſt in rebus afficitur conditionibus ſingulariſantibus: Ergo omne quod eſt in rebus eſt ſingulare.

Reſpondeo diſtinguo maiorem: vniuerſale eſt de neceſſitate aliud à ſingulari, ſi ſermo ſit de ſingulari ſingulariter ſumpto, concedo; ſi ſermo ſit de ſingulari ſumpto conuenienter,

ſeu ſub conformitate, ſubdiſtinguo: vniuerſale eſt aliud à ſingulari, vniuerſale formaliter ſumptum, concedo: vniuerſale ſumptum fundamentaliter, nego; & ſub eadem diſtinctione minoris nego conſequentiam. Ratio autem huius diſtinctionis & ſubdiſtinctionis eſt, quia ſingulare ſumptum vt conueniens & vt importans conformitatem, importat hoc ipſo aliquid in quo ſit conueniens & conforme, & cum tale quid non poſſit ſupponere pro ipſis conditionibus ſingulariſantibus & indiuiduantibus, cum in iis potius diſconueniat, importat conſequenter aliquid quod ſit ſub aliqua ratione aliud à præfatis conditionibus indiuiduantibus; cumque non poſſit eſſe aliud, niſi per poſſe ab illis abſtrahi, cum non ſit aliud à parte rei ab illis, nec per ſeparationem actualem vel poſſibilem, nec per actualem abſtractionem, ſequitur de primo ad vltimum, quod ſingulare ſumptum ita conuenienter & vt dicens conformitatem habeat, vnde poſſit præbere intellectui fundamentum ad abſtrahendum, & conſequenter conficiendum vniuerſale formale: iam ſic eſt quod in hoc importatur vniuerſale fundamentale: Ergo quamtumuis omne quod eſt in rebus ſit ſingulare, ex modo tamen quo ſingulare eſt, adhuc habet quod ſit in rebus vniuerſale fundamentale, de quo in præſenti eſt ſermo.

Inſtabis: vniuerſale non poteſt ſupponere pro ſingulatibus etiam vt conuenientibus: Ergo ſi non ſaluatur vniuerſale in rebus, niſi quia ibi dantur ſingularia vt conuenientia vt dicit præfata ſolutio, non datur hoc ipſo vniuerſale in rebus. *Probatur antecedens:* vniuerſale, de quo eſt quæſtio, eſt vniuerſale requiſitum & ſufficiens vt dentur ſcientiæ: ſed vniuerſale ſupponens pro ſingularibus vt conuenientibus, non poteſt eſſe ad hoc ſufficiẽs: Ergo vniuerſale, de quo eſt quæſtio, ſupponere non poteſt pro ipſis ſingularibus etiam conuenienter ſumptis. *Maior*

ior colligitur ex tertia probatione concluſionis. *Probatur Minor*: vniuerſale non eſt ſufficiens, vt dentur ſcientiæ, niſi quia neceſſarium eſt & non contingens: Sed in ſingulari etiam vt conuenienti, nihil eſt non contingens & neceſſarium: Ergo vniuerſale ſupponens pro tali ſingulari non eſt ſufficiens, vt dentur de illo ſcientiæ. *Probatur Minor*: in ſingulari conuenienti duo tantum diſtinguuntur à parte rei, ly ſcilicet ſingulare & ipſa conuenientia; Sed ly ſingulare eſt quid contingens, vt per ſe patet, & ipſa etiam contingens eſt conuenientia; cum ſit relatio quædam, cuius totum eſſe eſt ad extrema contingentia ſcilicet ſingularia: Ergo in ſingulari etiam vt conuenienti nihil eſt non contingens & neceſſarium.

Reſpondeo negando antecedens, tum ob rationem in ſoluenda obiectione adductam; tum quia intelligi non poteſt ſingulare vt conueniens, quin hoc ipſo intelligatur communis aliqua ratio, in quâ conueniat, non quidem communitate reali, ſed communitate rationis, quod quidem ex eo patet, quod oppoſitorum oppoſita eſt ratio, & ſingulare vt diſconueniens intelligi non poteſt, quin hoc ipſo intelligatur diſtincta & diuerſa ratio, in quâ fiat diſconuenientia: Ergo cum ſupponat vniuerſale fundamentale pro eo, quod præbet intellectui occaſionem ad quid intelligendum commune pluribus, conſequenter fit, quod ly vniuerſale, de quo eſt quæſtio, poſſit ſupponere pro ſingulari vt conuenienti; quamuis, ſi in rigore dialectico loquamur, melius exprimatur vniuerſale fundamentale per eſſe in ſingulari vt conueniẽti; quam per eſſe ſingulare vt conueniens; & ideò non diximus in concluſione, quod vniuerſalia ſint res ipſæ ſeu ipſa ſingularia, ſed quod vniuerſalia ſint in rebus, in quantum res ipſæ, etſi non ſint natura, ſunt tamen habentes naturam, quæ quidem vniuerſalitate afficitur, ad probationem verò nego minorem 2. & 3. argumenti ad vl-

timum verò diſtinguo maiorem : in ſingulari conuenienti duo tantum diſtinguntur à parte rei, ly ſcilicet ſingulare & ipſa conuenientia; loquendo de diſtinctione actuali ſubindeque reali, concedo : loquendo de diſtinctione virtuali & fundamentali nego. Ly namque ſingulare conueniens ſubdiſtinguitur in naturam ſeu rationem formalem, in qua conuenit, & in ipſum ſingulare ſeu habens naturam, quod conuenit, adeo vt fundamentum habeat intellectus in ipſo ſingulari conuenienti ad diſtinguendum id, quod conuenit ab illo, in quo conuenit vt ex terminis patet : iam ſic eſt, quod illa fundamentalis & virtualis diſtinctio inter ipſam naturam, in qua fit conuenientia, & ipſum ſingulare quod in ea conuenit, eſt pluſquam ſufficiens vt habeatur obiectum ſcientiæ, & certitudo atque neceſſitas in eo requiſita, tum quia ratione virtualis huius diſtinctionis ſe habet natura comparatiuè ad intellectum, in quo eſt ſcientia, ac ſi reuera eſſet à ſuo ſingulari diſtincta, in quo caſu haberet haud dubiè ſufficientem certitudinem atque neceſſitatem ad obiectum ſcientiæ ; tum quia illa virtualis & fundamentalis diſtinctio facit, quod vbi primum attingitur & conſideratur illa natura ab intellectu ſciente, attingatur ſiue attingi poſſit vt actu diſtincta & abſtracta ab ipſo ſingulari. in quo quidem ſtatu, cum abſtrahat à ſingularitate & exiſtentia, abſtrahit conſequenter à contingentia, habetque veritates, quæ pro omni loco & pro omni tempore verificari poſſunt de ſingularibus, quod dici non poſſet, niſi eſſent veritates certæ & neceſſariæ: Ergo in ſingulari conuenienti habetur ſufficienter, & ſufficienter ſaluatur obiectum ſcientiæ, ſubindeque & ſufficienter in eo ſaluatur vniuerſale.

Nota.

Obiicies 3. ſi darentur vniuerſal'a in rebus, darentur maximè, quia requiruntur ad ſcientias : Sed non requiruntur de neceſſitate ad

ſcientias:

ſcientias : Ergo non probat hæc ratio ſufficienter dari vniuerſalia in rebus. *Maior* conſtat ex dictis ſupra. *Probatur Minor* : ideo requiri dicuntur vniuerſalia ad ſcientias, quia ea ſola habent eſſe incorruptibilia, ſubindeque & certa ac neceſſaria ; Sed non tantum de in corruptibili, ſed etiam de corruptibili, datur & dari poteſt ſcientia : Ergo non requiruntur vniuerſalia de neceſſitate ad ſcientias. *Probatur Minor* : de homine, verbi gratia, ſecundum quod homo eſt datur ſcientia : ſed homo vt homo eſt habet eſſe corruptibilis; cum ſit corruptibilitas proprietas hominis, quatenus eſſentialiter componitur ex materia & forma non ſatiante materiæ capacitatem, quod quidem per ſe primò conuenit homini vt homo eſt : Ergo etiam de corruptibili datur & dari poteſt ſcientia.

Reſpondeo negando minorem ; cuius quidem negati ratio poteſt ex dictis ſupra ſufficienter colligi. Ad probationem vero diſtinguo claritatis gratiâ maiorem ſic : ideo requiri dicuntur vniuerſalia ad ſcientias, quia ea ſola habent eſſe incorruptibilia ſub omni ratione, nego ; quia ea ſola habent eſſe incorruptibilia ſub ratione terminatiua ſcientiæ, concedo : & ſub eadem diſtinctione minoris nego conſequentiam : ſenſus autem ſolutionis eſt, quod quando dicuntur requiri naturæ vniuerſales ad ſcientias ratione incorruptibilitatis, hoc non ideo eſt nec ita dicitur, quaſi omnis natura hoc ipſo, quod vniuerſalis, & hoc ipſo quod de ea datur ſcientia, debeat eſſe ſecundum ſe & ſimpliciter loquendo incorruptibilis, etiam per ſe, cum benè contrarium probet obiectio, in cuius confirmationem hoc ego affero argumentum : *vniuerſale nil aliud eſt quam ipſa ſingularia vt conformia ſunt :* Sed *fieri poteſt quod ſingularia illa conformia ſint in eſſe corruptibili:* Ergo *vniuerſale tunc eſt per ſe primo quid corruptibile.*

Ob aliud igitur dicitur naturas requiri vniuerſales ad ſcientias, ratione incorruptibilitatis: nempe ratione cennexionis ſuorum eſſentialium, ſiue propriorum prædicatorum, ratione cuius habent quod ſcientias terminent; quæ quidem connexio ſemper manet, & eſt ita incorruptibilis, vt nec per ſe nec per aliud poſſit corrumpi; adeo vt quantumuis omnia ſingularia, quibus aliqua competit natura corrumpantur, nec per accidens ad corruptionem illorum corrumpatur aut deſinat eſſe connexio eſſentialium, & propriorum prædicatorum talis naturæ: & cum ſcientia verſetur circa naturas communes,nō vt in indiuiduis exiſtentes & ad corruptionem indiuiduorum corruptibiles, ſed vt dicunt connexionem illam eſſentialem ſuorum prædicatorum, inde fit quod naturæ alias ex ſe corruptibiles ſub eâ ratione attingantur à ſcientiâ, ſub quâ ſunt illæ omnino perpetuæ & incorruptibiles, & nec per accidens aut per aliud poſſunt ad corruptionem aliorum corrumpi. Interim plures hic Thomiſtas monitos velim, eos (meo iudicio) non ſufficienter occurrere argumento propoſito, dum ſcilicet reſpondent naturas vniuerſales, quæ dicuntur corruptibiles, non dici tales per ſe ſaltem quoad exercitium corruptionis,ſed ſolum per aliud ſcilicet ad corruptionem indiuiduorum, licet enim ſit hoc pluſquam certum, nihilominus cum hoc adhuc ſtare poterit quod poſſint naturæ vniuerſales (quidquid ſit de modo, ſiue per ſe ſiue per aliud) omnino & totaliter deſinere eſſe ad corruptionem ſcilicet omnium ſuorum indiuiduorum, quæ ſupponuntur poſſe taliter deſinere eſſe, ac proinde iuxta hanc reſponſionem haberi poterit ſcientia de aliquo, quod modo aliquo fieri poteſt omnino incertum & habere ſe ac ſi non eſſet: quod (meo videri) nullus poteſt cordatus Philoſophus concedere,niſi velit incidere in hanc, quam impugnamus ſententiam Nominalium. Vnde melius

dicitur

dicitur (vt reſponſum fuit ſupra) dari in præfatis naturis corruptibilibus connexionem ſuorum prædicatorum, ratione cuius ſcientias terminant, quæque nec per ſe nec per aliud eſt corruptibilis,

Inſtabis : ideo ergo de vniuerſalibus datur tantum ſcientia, quia in illis tantum reperitur connexio prædicatorum omnino incorruptibilis; Sed etiam in ſingularibus reperitur talis connexio ; Ergo etiam de ſingularibus poterit dari ſcientia. *Probatur Minor*, hæc eſt connexio omnino incorruptibilis, *ſingulare eſt hic & nunc* : Sed talis connexio eſt in ſingularibus & de ſingularibus: Ergo etiam in ſingularibus reperitur connexio omnino incorruptibilis.

Reſpondeo negando minorem loquendo, vt de facto loquitur argumentum, de ſingularibus provt ſunt extra lineam vniuerſalis. Vnde ad probationem conceſſa maiori Diſtinguo minorem: Sed talis connexio eſt in ſingularibus & de ſingularibus, ſumptis ly ſingularibus in actu ſignato, & ſecundum rationem communem ſingularitatis, concedo : ſumptis ly ſingularibus in actu exercito, & ſecundum talem vel talem ſingularitatem, nego ; & nego conſequentiam vel diſtinguo ſimiliter conſequens. Pro quo notandum eſt, quod ſingulare poteſt ſumi dupliciter, vel in actu ſignato & ſecundum rationem communem ſingularis, in qua conueniunt ſingularia ſecundum quod ſingularia ſunt ; & taliter ſumptum, licet dicatur nominaliter ſingulare, eſt tamen reipſa vniuerſale quid ; vnde non mirum quod in tali ſingulari reperiatur connexio neceſſaria prædicatorum: aliter vero ſumi poteſt ly ſingulare, inquantum ſcilicet ſupponit pro tali vel tali ſingulari, & de eo taliter ſpectato procedit in præſenti ſermo : iam ſic eſt quod de tali ſingulari non verificatur incorruptibiliter eſſe hic & nunc, ſumpto ſimiliter ly hic & nunc, non ſecundum rationem communem, ſed prout ſupponit pro

tali hic & nunc, non inquam verificatur incorruptibiliter vt per ſe patet, tum quia nec ſemper eſt tale ſingulare vt de illo ſemper & incorruptibiliter verificetur aliquid, tum quia non eſt perpetuo & incorruptibiliter in tali loco & tali tempore, pro quibus ſupponunt ly hic & nunc, ſumptis ſimiliter non in actu ſignato ſed in actu exercito; ergo ex hac inſtantia euidenter infertur in ſolis vniuerſalibus reperiri præfatam connexionem incorruptibilem, ſubindeque & de illis ſolis dari poſſe ſcietiam.

Quænam fuerit mens D. Thomæ circa agitatam difficultatem.

Reſpondeo D Thomam præfatam docere ſententiam pluribus in locis; quod quidem in primis colligo, *ex cap.4. de ente & eſſentia*, vbi triplicem aſſignat naturæ ſtatum; alium ſcilicet, quem vocat ſtatum naturæ ſecundum ſe; alium quem vocat ſtatum ſingularitatis naturæ; & alium quem vocat ſtatum abſtractionis naturæ, ſeu naturæ ſtatum in intellectu, in quo quidem ſtatu concludit naturam fore vniuerſalem: ex quibus arguo imprimis ſic.

Illud denominatur ex D. Thoma vniuerſale, de quo verificantur tres illi ſtatus; Sed tres illi ſtatus verificantur ex D. Thoma de natura, cum eos propterea expreſſis terminis appellet ſtatus naturæ; Ergo illud, quod denominatur vniuerſale ex D. Thom. eſt ipſa rerum natura.

Præterea illud, de quo affirmat D. Thom. fieri & denominari vniuerſale in tertio illo ſtatu, eſt illud idem, cuius negat vniuerſalitatem in primo, in quo ſcilicet ſumitur ſecundum ſe; Sed illud, cuius negat vniuerſalitatem in primo illo ſtatu, eſt ipſa natura, cum ſtatus ille primus ſit ſtatus rei ſecundum prædicata eſſentialia, quæ quidem non competunt, niſi naturæ quam conſtant: Ergo & illud de quo aſſerit S. Doctor vniuerſalitatem eſt ipſa natura.

Alius

Alius vero locus, ex quo hoc idem euidenter colligitur, habetur *in 7. Metaph. lect. 3.* vbi hæc habet ſanctus Doctor *vniuerſale poteſt accipi dupliciter, vno modo pro ipſa natura, cui intellectus attribuit intentionem: Vniuerſalitatis; & ſic vniuerſalia videlicet genera & ſpecies ſubſtantias rerum ſignificant, & prædicantur in quid:* hæc ille, ex quibus argumentor ſic: præſens hæc quæſtio, an ſcilicet dentur vniuerſalia in rebus, non procedit de ipſa intentione vniuerſalitatis; de hac enim agetur infra, ſed de ſubiecto, cui attribuitur vniuerſalitatis intentio; Sed aſſerit expreſsè D. Thomas loco citato, quod ipſa eſt natura, cui attribuitur vniuerſalitatis intentio; Ergo & ſentit D. Thomas, quod dentur vniuerſalia in rebus.

QVÆSTIVNCVLA
DE IDEIS
PLATONICIS,

Quænam ſcilicet fuerit Platoni cauſa errandi circa ſeparationem vniuerſalium à ſingularibus.

RESpondeo pro reſolutione, & quidem ex D. Thoma in commento ſuper primum Metaphyſicæ, quod dum admiſit Plato, dari à parte rei naturas vniuerſales realiter ab omnibus ſingularibus ſeparatas, quas ipſe vocabat ideas, dicebatque eſſe vniuerſales, quatenus ex illis ſuas ſingularia naturas participa-

bant, ad modum quo ex impreſſione ſigilli in cera diuerſæ ſigillationes ab ipſo ſigillo realiter diſtinctæ reſultant. Reſpondeo, inquam, quod ex eo in tali poſitione errauit Plato, quia exiſtimauit, quod modus rei intellectæ in ſuo eſſe ſit, ſicut modus intelligendi rem; & ideo, quia inuenit quod intellectus noſter abſtracta intelligeret, & quidem dupliciter: primò vniuerſalia intelligendo abſtracta à ſingularibus; ſecundò vero intelligendo Mathematica à ſenſibilibus abſtracta, ideo vtrique abſtractioni intellectus voluit Plato reſpondere abſtractionem; ſubindeque & ſeparationem in eſſentiis ſeu naturis rerum: vnde voluit & Mathematica eſſe, quantum ad eſſentias ſuas abſtracta & conſequenter ſeparata, & ſimiliter ſeparatas eſſe ſpecies rerum.

Porro dixi, ex eo in ſua poſitione erraſſe Platonem, quia ſcilicet hoc neceſſarium non eſt, nec verum: etenim licet intellectus noſter intelligat res per hoc, quod eis aſſimilatur quantum ad ſpeciem intelligibilem, per quam fit in actu, non tamen oportet quod eo modo ſit ſpecies in intellectu, ſicut in re, nec è conuerſo: cuius quidem ratio eſt, quia omne quod eſt in aliquo eſt per modum illius in quo eſt, & ideo ex natura intellectus, quæ eſt alia à naturâ rei intellectæ neceſſarium eſt, quod alius ſit modus intelligendi quo intellectus intelligit, & alius ſit modus eſſendi quo res exiſtit. Licet enim illud in re eſſe oporteat quod intellectus intelligit, non tamen eodem modo: vnde quamuis intellectus intelligat Mathematica, non intelligendo ſenſibilia, & vniuerſalia præter particularia, non propterea oportet, quod in re & à parte rei Mathematica ſint præter ſenſibilia, & vniuerſalia in re & à parte rei præter particularia: videmus namque quod & viſus colorem percipit ſine ſapore, cum tamen in re & ex parte rei ſenſibilis ſimul inueniantur ſapor & color. *Nota.*

Dices

Dices in fauorem Platonis: quod eſt in ſingularibus, eſt hic & nunc: ſed nullum vniuerſale eſt hic & nunc; ergo nullum vniuerſale eſt in ſingularibus, ac proinde eſt præter ſingularia, ſiue à ſingularibus ſeparatum. Sed ad hoc, præter quam quod reſpondeti poteſt negando minorem, ſi nimirum procedat vt procedere debet de vniuerſali ſecundum realitatem, licet ſit concedenda vt intellecta de vniuerſali ſecundum eſſe copulæ ſiue ſecundum veritatem propoſitionum, quæ de illo fiunt, reſpondetur præterea negando maiorem, quia quod eſt in pluribus ſingularibus realiter diſtinctis non poteſt eſſe hic, ſecundum quod ly hîc denotat determinatum locum ſingularem, ſed eſt in locis pluribus ſecundùm illa in quibus eſt; quod ſi inſtes; Ergo ſaltem vniuerſale ſecundum quod erit in vno ſingulari, erit hîc & nunc, Reſpondetur, quod vniuerſale non eſt in vno ſecundum ſuæ vniuerſalitatis ambitum, ſed ſolum ſecundum partem vnam ſui ſubiectiuam, ac proinde quod dicatur vniuerſale eſſe hîc, hoc non niſi ratione partis ſubiectiuæ de vniuerſali verificatur, non autem de vniuerſali vniuerſaliter ſumpto: quod ſi vniuerſale ſolum habeat ſingulare vnum vt natura vniuerſalis ſolis, tunc eſt quidem ſolum vniuerſale in vno determinato loco; ſed hoc eſt ſolum per accidens, ſiue hoc ipſi accidit, quia non habet niſi partem vnam ſubiectiuam & vnum occupantem locum, non autem hoc ei conuenit per ſe & in quantum vniuerſale eſt.

Dices 2. corrupto ſingulari vno remanet adhuc vniuerſale; ſed ita remanere non poſſet, niſi extaret à ſingulari ſeparatum: Ergo ſeparatum de facto eſt vniuerſale à ſingulari: ſed ad hoc reſpondetur quod remanere vniuerſale ſingulari corrupto intelligi poteſt dupliciter, vno modo ita quod remaneat ſecundum illud eſſe, quod habet in ſingulari corrupto, & in hoc ſenſu falſa eſt maior; alio

verò modo ita quod remaneat vniuerſale ſecundum illud eſſe quod in alio habet ſingulari, & in hoc quidem ſenſu verè quidem remanet vniuerſale corrupto ſingulari; ſed hinc infertur tantum, hominem in Paulo ſeparari à Petro, ſubindeque & quod vniuerſale ratione vnius partis ſubiectiuæ ſeparatum maneat ab alia parte ſubiectiua; non autem quod ſecundum eſſe quod habet in vnâ parte ſubiectiuâ & ſecundum quod habet de illa prædicari, (in quo ſenſu procedit quæſtio) ab ea maneat ſeparatum.

QVÆSTIO II.

Vtrum diſtinguantur naturæ vniuerſales à ſingularibus diſtinctione aliqua formali à parte rei, ſiue media aliqua dinſtinctione inter realem & rationis.

PRamittendum 1. pro intelligentiâ, & quidem profundiori aduerſæ ſententiæ fundamentum primum & radicale, ex quo adſtruunt Scotiſtæ in vno & eodem diſtinctionem formalem; ſiue diſtinctas formalitates ſtante vnitate reali, hoc inquam fundamentum iſtud eſſe, quia inquiunt multiplicata formalitate non propterea oportet multiplicari modum intrinſecum qualis eſt realitas. Pro huius autem intelligentiâ aliter definiunt formalitatem, & aliter modum intrinſecum; & volunt quod formalitas ſit quidditas vniuſcuiuſque rei habentis quidditatem, ſiue ſit quid definibile ſiue non; quod quidem addunt propter ens quod eſt, inquiunt, formalitas, nec tamen eſt definibile, vnde vt cognoſcatur, quandonam aliquid ſit formalitas, hanc volunt obſerua-

obſeruari regulam quandocumque, inquiunt, aliquid ſic ſe habet, quod aliqua formalitas vel aliquæ formalitates ſint de eius quidditatiua eſſentia, vel ipſum ſit de quidditate & eſſentia alterius, vt accidit in ente, tunc illud omne eſt formalitas, & ideo omne quod ponitur in prædicamento volunt eſſe formalitatem, ſicut & ipſum ens, quia includitur in quidditate cuiuſlibet & ſubſtantiæ & accidentis: modus autem intrinſecus ſic ab illis deſcribitur: eſt illud inquiunt, quod adueniens rei, vel ab eâ recedens non variat rationem eius formalem ſeu quidditatem; & exemplum afferunt in exiſtentia, realitate, & hæcceitate: iſta namque inquiunt in nullius rei definitione ponuntur, & res quælibet eamdem habet quidditatem & in potentia obiectiua dum eſt poſſibilis, & dum realiter exiſtit: porro ex hac doctrina hoc inferunt ad propoſitum & dicunt quod naturæ vniuerſales & ſingulares ſiue gradus ſuperiores & inferiores ſunt diſtinctæ ex natura rei formalitates, quæ tamẽ formalitates ſunt idem eſſentialiter propter eamdem exiſtentiam, & ſunt idem realiter propter eamdem realitatẽ, & ſunt idem numericè propter eandem hæcceitatem: quia enim, inquiunt, formalitas & modus intrinſecus differunt ex natura rei, ideo multiplicato vno non propterea oportet aliud multiplicari, ſubindeque in vno & eodem multiplicatis formalitatibus non propterea oportet multiplicari realitatem, atque ita ſtare poterit in vno & eodem diſtinctio in formalitatibus, ſtante in eo vnitate reali.

Sed vt paretur via ad veritatis declarationem, placet hîc vnum proponere argumentum contra præfatam doctrinam, & quidem ex eadem doctrinâ deductum. arguo ergo ſic: ideo ex præfata doctrinâ diſtinguuntur formaliter & ex natura rei naturæ vniuerſales & inferiores, ſiue gradus ſuperiores & inferiores non obobſtante vnitate reali, quia multiplicari poſſunt

ſunt formalitates non multiplicata realitate, ſiue non multiplicatis modis intrinſecis ; Sed hoc ex eadem doctrinâ reperitur falſum : Ergo & illud, vel certè in ſe diuiſum eſt doctrinale hoc regnum. *Probatur Minor :* ideo ex præfata doctrina multiplicari poſſunt formalitates non multiplicata realitate, quia formalitates differunt ex natura rei à modis intrinſecis inter quos eſt realitas ; ſed hoc ex eadem doctrinâ reperitur falſum; Ergo & aliud. *Probatur Minor* ideo ex præfata doctrina differt formalitas ex natura rei à modis intrinſecis, quia modus intrinſecus, non eſt ex natura rei formalitas ; Sed hoc ex eadem doctrina reperitur falſum : Ergo & illud. *Probatur Minor*: ex præfata doctrina quidquid includitur in definitione formali & quidditatiua alicuius, illud eſt formalitas : iam ſic eſt quod modus intrinſecus includitur in definitione formali exiſtentiæ realitatis & hæcceitatis ; etenim ſi definiatur hæcceitas, dicetur eſt modus intrinſecus A ; realitas, eſt modus intrinſecus B ; & exiſtentia eſt modus intrinſecus C, ponendo ly modus intrinſecus pro genere & A, B, C, pro differentiis : item ſiquis interroget quid eſt hæcceitas aut realitas : Reſpondebitur abillis quod ſunt modi intrinſeci ac proinde modi intrinſeci ſunt de quidditate : Ergo modi intrinſeci ex præfata doctrina ſunt formalitates : Ergo ex præfata doctrina formalitates non differunt ex natura rei ab ipſa realitate ; Ergo ex præfata doctrina multiplicari non poſſunt in vno & eodem formalitates multiplicata realitate:ergo ſibi apertè contradicit doctrina illa, dum admittit in vno & eodem diſtinctionem formalem & ex natura rei ſtante reali vnitate.

Præmittendum 2 pro declaratione noſtræ ſiue Thomiſtarum ſententiæ, quod, vbi agitur de diſtinctione ex natura rei ſiue à parte rei inter naturas vniuerſales & ſingulares, vel

vel inter gradus ſuperiores & inferiores, poteſt quæſitum illud in duplici ſenſu procedere, vno modo in eodem ſubiecto ſiue ſuppoſito, ita vt gradus ſuperior importet aliquid in eodem, quod non importatur per inferius in eodem; & in hoc ſenſu, in quo quidem procedit præſens quæſtio, impoſſibile eſt, inquiunt Thomiſtæ, quod diſtinguantur à parte rei ſuperius & inferius, natura vniuerſalis & ſingularis, puta homo & hic homo in eodem Petro, vel animal & rationale in eodem homine; alio vero modo poteſt intelligi præfata diſtinctio à parte rei, aſſumendo ſcilicet ly ſuperius ſiue vniuerſalem naturam, non quidem ſecundum quod contractam in eodem cum inferiori, ſed ſecundum indifferentiam ſuorum inferiorum, in quantum ſcilicet ipſum ſuperius ad aliquid ſe extendit in prædicatione, quod negatur de determinato inferiori, ſicut animal ſe extendit per prædicationem ad aſinum, qui negatur de homine; & homo ſe extendit per prædicationem ad Paulum, qui negatur de hoc determinato homine, puta de Petro; & in hoc ſenſu concedunt quidem Thomiſtæ, quod homo & hic homo, vel animal & rationale differunt ex natura rei ſiue à parte rei & realiter, non quidem ita quod homo ſecundum omnia ſua inferiora diſtinguatur ab hoc homine à parte rei; non enim homo per humanitatem huius hominis differt ab hoc homine, ſicut nec animal per animalitatem hominis differt ab homine; ſed ratione partium ſubiectiuarum determinatarum, quia ſcilicet animalitas verbi gratia includit animalitatem bouis aſini & leonis, ratione quarum differt à parte rei & realiter à rationalitate hominis: & homo includit humanitatem Pauli Iacobi & Ioannis, ratione quarum differt à parte rei & realiter ab alio homine puta Petro. Vnde notant Thomiſtæ aut certè no- *Nota.*

to

to pro Thomiſtis, & quidem pro ſolutione euidentiſſima omnium fere argumentorum quæ nobis opponunt aduerſarij, noto inquam & hoc vnum fere in hac materia notandum velim, quod cum procedat quæſtio de naturis vniuerſalibus & ſingularibus, ſiue gradibus ſuperioribus & inferioribus in eodem ſubiecto ſiue ſuppoſito, fere omnia tamen Scotiſtarum argumenta concludunt in alio ſenſu; adeo vt hoc vnum probent quod gradus ſuperior ſecundum indifferentiam ſuorum inferiorum habeat differre à parte rei à gradu inferiori ſenſu ſupra expoſito: ſed quia hoc magni eſt ponderis in hac materia placet rem ponere in exemplo: probant contra Thomiſtas Scotiſtæ quod animal verbi gratia differat ab ipſo homine à parte rei; quia aliquid dicitur de homine, ſecundum quod eſt animal ſiue de animalitate hominis, quod non dicitur de ipſo homine puta conuenire cum boue &c. Iam quæro vnde habent quod aliquid dicatur de animalitate hominis, quod non dicatur de homine. Reſpondent quia animal quod prædicatur de homine prædicatur & de animalitate bouis & aſini, iam ſic proſequor & concludo; ergo non differt animal ab homine à parte rei, niſi quia includit animalitatem bouis & aſini; quæ haud dubiè differunt ab homine: iam ſic eſt quod illa differentia non eſt, niſi ratione quarumdam partium ſubiectiuarum animalis vt per ſe patet, cum non ſit niſi in quantum ly animal ad aliquid ſe extendit in prædicatione, quod negatur de homine: Ergo tritum illud aduerſariorum argumentum, quod quidem eſt omnium fere aliorum fundamentum, non probat quod controuertitur, puta quod animal ad hominem contractum diſtinguatur à parte rei ab ipſo homine; ſed probat ſolum quod animal ſumptum ſecundum indifferentiam ſuorum

rum inferiorum ſiue ratione quarumdam ſui partium ſubiectiuarum diſtinguatur ab homine, quod quidem nos libenter concedimus: ad hanc ergo doctrinam quam merito appellauerim clauim regiam pro intricatiſſimis extricandis in hac materia difficultatibus, ad hanc inquam ſeriò aduertant Thomiſtæ: ſed ô vtinam aduerterent Scotiſtæ qui eſto quod hîc laudabiliter inſudent & inſudarint, parum tamen vtiliter; cum aliud intendant probare, & ad hoc non aduertentes aliud probent.

Præmittendum tertiò & vltimò pro declaratione principiorum; ad quæ concluſionis veritas reduci debet, quod hæc tria ſunt apud omnes receptiſſima, ſubindeque & vim habitura principij reſpectu concluſionis inferendæ, puta quod *ex verò ſequi non poteſt falſum*; *quod propoſitio hæc Petrus eſt homo vel homo eſt animal non eſt ſimpliciter & abſolutè loquendo neganda*; quod *quæ de ſe prædicantur in eo ſenſu in quo prædicantur non diſtinguuntur*. Primo quidem receptiſſimum eſt apud omnes dictum illud, quod ex verò non poteſt ſequi falſum: cuius hæc ratio afferri poteſt, quia certum & certiſſimum eſt quod verificari non poſſunt duo contradictoria; Ergo ex verò ſequi non poteſt verificabilis contradictio: iam ſic eſt quod, hoc ipſo quod ſequitur admittendum aliquod falſum, ſequitur hoc ipſo verificabilis contradictio, cum hoc ipſo quod ſequitur admittendum ſit; & hoc ipſo quod falſum, non ſit iuxta illud: ex eo quod res eſt vel non eſt, propoſitio dicitur vera vel falſa: Ergo certiſſimum eſt, quod ex verò ſequi non poteſt falſuum.

Iam verò quod ſimiliter certum ſic aliud dictum, puta quod propoſitio hæc: Petrus eſt homo vel homo eſt animal &c. non ſit ſimpliciter & abſolutè loquendo neganda, ex eo patet:

patet quod huiuſmodi propoſitiones ſunt veræ & concedendæ loquendo eſſentialiter, Petrus namque eſt eſſentialiter homo & homo eſſentialiter animal; iam ſic eſt quod omne quod eſt tale eſſentialiter eſt etiam tale ſimpliciter & abſolutè loquendo, cum ſit regula generalis, quod oppoſitorum oppoſita eſt ratio, & omne quod eſt tale ſolum accidentaliter(quod quidem contraponitur ei quod dicitur tale eſſentialiter)ſit tale ſolum ſecundum quid,& cum addito, non autem ſimpliciter & abſolutè vt concedunt omnes: Ergo huiuſmodi propoſitiones: Petrus eſt homo, homo eſt animal &c. non ſunt ſimpliciter & abſolutè loquendo negandæ.

Tandem quod aliud vltimum ſit etiam certum & receptiſſimum,ſubindeque & vim habiturum principij, puta quod quæ de ſe prædicantur, in eo ſenſu in quo prædicantur non diſtinguantur, ex eo etiam euidenter patet, quod prædicatio importat identitatem prædicati cum ſubiecto, quâ de causâ falſa eſt hæc prædicatio;pomum eſt dulcedo cum tamen hæc ſit vera, pomum eſt dulce; ex eo ſcilicet quod dulcedo cum ſit nomen abſtractum, ac proinde ſupponens non pro ſubiecto, ſed pro ipſa forma dulcedinis, quæ quidem realiter diſtinguitur à pomo, non poteſt conſequenter medio nomine abſtracto de pomo prædicari, cum è contra ly dulce, cum ſit nomen concretum ſupponens per conſequens pro ſubiecto ſeu ſuppoſito verè conſequenter prædicatur de pomo cum idem ſit ſuppoſitum hominis ac ſubiectum dulcedinis: Ergo cum prædicatio identitatem importet, ea per conſequens quæ de ſe prædicantur in eo ſenſu, in quo prædicantur diſtingui non poſſunt; cum in tali ſenſu dicant & importent identitatem, his ergo tribus præmiſſis tanquam certis & apud omnes receptiſſimis principiis, iam pro quæſiti reſolutione & concluſionis ad eadem principia reductione ſit:

CON

CONCLVSIO : *inter naturas vniuerſales & ſingulares , ſiue inter gradus ſuperiores & inferiores , nec datur nec dabilis eſt à parte rei formalis aliqua, ſeu media diſtinctio inter realem & rationis.*

Probatur 1. ex primo præmiſſo principio: puta quod *ex vero non poteſt ſequi falſum* : Ergo non poteſt in veritate admitti media illa , ſeu formalis diſtinctio à parte rei. *Probatur conſequentia :* tali admiſſa formali diſtinctione ſequitur falſum : Ergo hoc ipſo quod ex vero ſequi non poteſt falſum , non poteſt in veritate admitti talis diſtinctio. *Conſequentia* eſt euidens. *Probatur antecedens :* falſum & falſiſſimum eſt tantum diſtingui duo aliqua ab eo in quo conueniunt , quam ab eo à quo differunt; Sed hâc admiſſa media diſtinctione inter formalitates, hoc ſequeretur:Ergo hac admiſſa diſtinctione ſequitur falſum. *Maior* patet ex terminis.*Probatur Minor:*formalitates duæ,verbi gratia , A & B , conueniunt in ratione formalitatis vt ſic , & differunt in ratione formalitatis talis & talis ; Sed hac admiſsâ dinſtinctione media tantum differret formalitas A , à formalitate vt ſic , quam à formalitate B : Ergo hac admiſſa diſtinctione inter formalitates tantum differrent duo aliqua ab eo , in quo conueniunt, quam ab eo à quo differunt. *Maior* conceditur ab omnibus. *Probatur Minor*, hac ſemel admiſsâ diſtinctione , admittenda eſſet inter formalitatem vt ſic & formalitatem talem ; cum ſit ibi gradus ſuperior & inferior, inter quos ex doctrina aduerſariorum hæc de neceſſitate debet admitti diſtinctio : Sed hac tantum diſtinctione ſupponitur diſtingui formalitas A, à formalitate B , ſeu formalitas talis ab alia formalitate tali : Ergo hac ſemel admiſſa diſtinctione tantum differret formalitas talis à formalitate vt ſic , quàm ab alia formalitate tali : Ergo hac ſemel admiſſa dſtinctione tantum differrent duo aliqua ab eo in quo

con

conueniunt, quam ab eo à quo differunt: Ergo hac admiſſa diſtinctione media ſiue formali, ſequitur falſum: Ergo hoc ipſo quod ex vero non poteſt ſequi falſum, quod eſt primum præmiſſum principium, ſequitur non poſſe in veritate admitti mediam illam ſeu formalem diſtinctionem.

Probatur 2. ex altero præmiſſo principio, puta quod *hæ propoſitiones, Petrus eſt homo, homo eſt animal, non ſint ſimpliciter & abſolutè negandæ*, vnde ſic arguo: propoſitio hæc Petrus eſt homo neganda non eſt loquendo ſimpliciter & abſolutè; Ergo ibi Petrus non diſtinguitur formaliter ab homine nec ſimiliter homo ab animali: *antecedens* ſupponitur tanquam principium certum, & vt tale conceditur ab aduerſariis, qui propterea volunt has & ſimiles negandas eſſe propoſitiones loquendo non abſolutè, ſed comparatiuè ad modum; adeo vt, inquiunt, negandum ſit, non quod Petrus ſit homo, ſed quod ſit homo tali modo, ſcilicet formaliter. *Probatur* igitur *conſequentia*: tali admiſſa diſtinctione eſſent illæ propoſitiones ita ſimpliciter prolatæ abſolutè negandæ: Ergo hoc ipſo quod non ſunt negandæ loquendo abſolutè & ſimpliciter, non poteſt ibi Petrus formaliter diſtingui ab homine, vel homo ab animali. *Probatur antecedens:* omnis propoſitio formaliter falſa, eſt ſimpliciter & abſolutè neganda, ſumendo ly formaliter vt in pręſenti ſumitur, puta pro ly à parte rei ſeu ex natura rei: Sed hac admiſsâ formali diſtinctione inter Petrum & hominem, propoſitio hęc Petrus eſt homo eſſet falſa formaliter: Ergo hac admiſsâ diſtinctione eſſet hæc propoſitio abſolutè & ſimpliciter neganda. *Minor:* eſt euidens. *Probatur Maior*: propoſitio ſimpliciter falſa eſt etiam ſimpliciter neganda; Sed propoſitio falſa formaliter eſt ſimpliciter falſa; Ergo propoſitio formaliter falſa eſt ſimpliciter & abſolutè neganda. *Maior* patet ex terminis. *Probatur*

batur Minor: ſicut ſe habet veritas in ſenſu formali ad veritatem ſimpliciter, ita & falſitas in ſenſu formali ad falſitatem ſimpliciter: Sed propoſitio vera, ſeu veritas in ſenſu formali eſt veritas ſimpliciter: Ergo & falſitas ſeu propoſitio falſa in ſenſu formali eſt etiam falſa ſimpliciter. *Maior* patet ex terminis. *Probatur Minor* : ſicut ſe habet formalitas ad entitatem ſimpliciter, ita & veritas in ſenſu formali ad veritatem ſimpliciter: Sed formalitas etiam ex doctrina aduerſariorum eſt entitas ſimpliciter: Ergo & veritas in ſenſu formali eſt veritas ſimpliciter. *Maior* patet ex terminis. *Probatur Minor* : entitas ſimpliciter aut prædicatur de formalitate aut de realitate; Sed non prædicatur de realitate; cum ex aduerſariis ſit ſolum entitas modalis, ſubindeque & entitas cum addito & non ſimpliciter: Ergo de formalitate prædicatur entitas ſimpliciter, etiam ex doctrina aduerſariorum; ſubindeque formalitas eſt entitas ſimpliciter: Ergo & veritas in ſenſu formali, eſt veritas ſimpliciter: Ergo & propoſitio falſa in ſenſu formali, eſt falſa ſimpliciter: Ergo propoſitio falſa in ſenſu formali, eſt ſimpliciter & abſolutè loquendo neganda: Ergo admiſsâ inter Petrum & hominem diſtinctione formali, eſſet hoc abſolutè negandum: Petrus eſt homo: Ergo hoc ipſo quod hæc propoſitio: Petrus eſt homo: homo eſt animal, non eſt abſolutè & ſimpliciter loquendo neganda (quod eſt ſecundum præmiſſum principium (nec debet formalis hæc diſtinctio admitti inter Petrum & hominem, ſeu inter gradus ſuperiores & inferiores.

Probatur 3. ex tertio præmiſſo principio; *quæ prædicantur de aliquo in eo ſenſu in quo prædicantur, non diſtinguuntur:* Ergo nec diſtinguuntur formaliter, ſeu ex natura rei naturæ vniuerſales & ſingulares, ſeu gradus ſuperiores & inferiores. *Probatur conſequentia:* naturæ ſeu gradus ſuperiores prædicantur in-

ſenſu

ſenſu formali de inferioribus : Ergo hoc ipſo quod quæ prædicantur de aliquo , in eo ſenſu in quo prædicantur, non diſtinguuntur, nec diſtinguuntur naturę ſeu gradus ſuperiores ab inferioribus. *Conſequentia*, eſt euidens. *Probatur antecedens :* par eſt ratio quantum ad propoſiſitum de gradu vno & de altero : ſed gradus ſuperior entis prædicatur in ſenſu formali de homine, v.g. vel de Petro: Ergo & idem dicendum de gradibus ſingulis ſuperioribus & inferioribus. *Maior* : eſt certa in doctrina aduerſariorum , qui ſcilicet à primo gradu qui eſt gradus entis vſque ad infimum ſuam vbique interponunt diſtinctionem mediam ſiue formalem, eo quod inquiunt quot ibi gradus , tot etiam ſunt formalitates. *Probatur Minor* : non poteſt ly vnum prædicari in ſenſu formali de homine, quin prædicetur & ens: Sed vnum prædicatur in ſenſu formali de homine: Ergo & ens debet ſimiliter prædicari. *Maior* per ſe patet & conceditur. *Probatur Minor :* impoſſibile eſt eſſe aliquid vnum ſine vnitate; Sed ſi homo non includeret formaliter vnum, eſſet aliquid vnum ſine vnitate: Ergo vnum formaliter includitur in homine ſeu de homine prædicatur in sẽſu formali. *Maior* patet ex terminis. *Probatur Minor :* & quidẽ (meo videri) demonſtratiuè quælibet pars binarij eſt in ſe vna ſine aliâ; cum quælibet ſeiunctim ſumpta ſit aut poſſit eſſe principium numeri , quod quidem non conuenit niſi huic quod dicitur vnum : Sed ſi homo non ſibi formaliter identificaret ly vnum ; ſed ab eo formaliter diſtingueretur daretur ibi binarium formalitatum : Ergo earum quælibet eſſet vna ſine aliâ : atqui vna illarum conſtituentium iſlud binarium, eſſet vnitas : Ergo daretur ibi aliquid (alia ſcilicet binarij pars puta formalitas hominis) quod eſſet vnum ſine vnitate : Ergo debet ly vnum identificari etiam formaliter cum homine ; Ergo & debet ens prædicari in ſenſu formali de homine : Ergo datur gradus vnus

ſupe

ſuperior qui prædicatur formaliter de inferiori: Ergo cum ſit par ratio de vno & de altero, prædicari debent ſuperiores gradus de inferioribus in ſenſu formali: Ergo hoc ipſo quod quæ prædicantur de aliquo, in eo ſenſu in quo prædicantur, non diſtinguuntur (quod eſt tertium præmiſſum principium) nec diſtinguuntur formaliter naturæ ſeu gradus ſuperiores à gradibus inferioribus.

Soluuntur obiectiones.

Obiicies primò. quæcumque ſunt aliquo modo non idem ex natura rei ſunt etiam ex natura rei aliquo modo diſtincta; Sed gradus ſeu natura ſuperior & inferior ſunt certo quodam modo non idem ex natura rei: Ergo & ſunt ex natura rei ſeu formaliter certo quodam modo diſtincta. *Maior* eſt certa ſiquidem inter identitatem & diſtinctionem non datur medium; ac proinde à negatione vnius arguendo ad poſitionem alterius, bona eſt conſequentia. *Probatur Minor*: quæ non ſunt ex natura rei omnibus modis idem ſunt aliquo modo non idem ex natura rei; Sed gradus ſeu natura ſuperior & inferior non ſunt omnibus modis idẽ ex natura rei: Ergo ſunt certo quodam modo non idem ex natura rei. *Maior* patet per regulam æquipollentiæ; etenim non omnibus modis idem æquipollet huic, aliquo modo non idem; cum negatio præpoſita vniuerſali affirmatiuæ faciat æquipollere ſuo contradictorio. *Probatur Minor*: identitas conuertibilitatis ſiue quod aliqua ſint idem conuertibiliter eſt aliqua idẽtitas ex natura rei: Sed gradus ſeu natura ſuperior & inferior non ſunt idem conuertibiliter: non enim valet eſt homo, ergo eſt Petrus: Ergo gradus ſeu natura ſuperior & inferior non ſunt omnibus modis idem ex natura rei.

Videantur alia concluſionis fundamenta in reſponſionibus obiectionũ.

Reſpondeo negando minorem primi & ſecundi argumenti. Etenim gradus ſuperior & inferior, v g. Petrus & homo ſufficientem habent

iden

identitatem, vt poſſit dici, Petrus eſt homo; iam ſic eſt quod non poſſet hoc dici, niſi eſſent omnibus modis idem ex natura rei; cuius quidem hæc in præſenti afferri poteſt ratio; etenim hoc ipſo quod abſolutè & ſimpliciter loquendo verificatur Petrus eſt homo, ſiue Petrus eſt idem cum homine, hoc ipſo eſſe debet inter Petrum & hominem illa identitas, quæ facit ad veritatem ſimpliciter; atqui identitas illa quæ facit ad veritatem ſeu verificationem ſimpliciter non eſt alia, quam identitas in ipſa rei natura, cùm omnis alia identitas quæ non eſt in rei natura non ſit niſi in modo, ſiue in entitate modali aut modaliter ſumpta, ſubindeque nec poſſit facere, quod Petrus v. g. ſimpliciter loquendo ſit homo, ſed ſolum quod ſit homo tali modo, in quo ſolo ſupponitur habere identitatem: Ergo dici non poſſet ſimpliciter & abſolutè Petrus eſt homo, niſi Petrus eſſet idem cum homine ex natura rei: vnde ad probationem ſiue ad vltimum argumentum diſtinguo minorem; ſed gradus ſeu natura ſuperior & inferior non ſunt idem conuertibiliter, ſumpto ly gradu ſuperiori ſecundum indifferentiam ſuorum inferiorum, ſiue ad ſua inferiora, concedo: ſumpto ly gradu ſuperiori in ipſo inferiori; in quo ſenſu procedit quæſitum, nego: licet igitur gradus ſuperior v. g animal ſumptum ſecundum indifferentiam ſuorum inferiorum non ſit idem conuertibiliter cum homime, non quidem ita quod animal ſecundum nulla ſui inferiora ſit idem, quandoquidem animalitas hominis eſt idem conuertibiliter cum homine, vt fuſius declarabimus in ſequentibus, ſed quia ratione quarumdam ſui partium ſubiectiuarum non eſt idem, in quantum ſcilicet animal in tali ſumptum indifferentia includit animalitatem bouis & aſini, ratione quarum habet non eſſe idem ſiue diſtingui ab homine: licet ergo ſit hoc cōcedendum de gradu ſuperiori in

tali

tali indifferentiâ ſumpto, nihil tamen exinde inferre licet contra intentum concluſionis, tum quia non procedit quæſitum de gradu ſuperiori; niſi in quæſtum determinato ad tale inferius: tum quia ſi exinde inferretur diſtinctio aliqua ex natura rei inter animalitatem hominis & ipſum hominem, inferretur & realis diſtinctio; cum animalitas bouis & animalitas aſini, quas includit animal in tali indifferentiâ, & ratione quarum diſtinguitur ab homine, de quo tales animalitates negantur, cum inquam animalitates illæ non tantum ex natura rei, ſed etiam realiter diſtinguantur ab homine: cum ergo nihil probet qui nimis probat, conclude Lector.

Inſtabis: animal ſiue animalitas etiam prout eſt hominis, non habet eſſe idem conuertibiliter cum homine; Ergo nulla ſolutio. *Probatur antecedens*: animal ſumitur vt eſt hominis, hoc ipſo quod, ſumitur vt prædicatum; ſed ſumptum animal vt prædicatum hominis non eſt idem conuertibiliter cum homine: Ergo neque prout eſt animal ſiue animalitas hominis. *Probatur Minor* animal quod eſt hominis prædicatum eſt illud idem, quod eſt de homine prædicabile; ſed animal de homine prædicabile non eſt idem conuertibiliter cum homine cum illud ſit de pluribus prædic abile: Ergo ſumptum animal vt prædicatum hominis non eſt idem conuertibiliter cum homine.

Reſpondeo diſtinguendo claritatis gratiâ antecedens, & quidem diſtinctione, quam alteram clauim regiam merito dixerim, pro enodandis ſed apertiſſimè difficilioribus aduerſariorum argumentis: diſtinguo ergo claritatis gratia antecedens ſic: animal ſiue animalitas etiam prout eſt hominis non habet eſſe idem conuertibiliter cum homine, ſi ſermo ſit de animali, prout eſt hominis per rationem ſeu prædicationem, concedo: ſi verò ſermo ſit, vt de facto eſt in præſenti, de animali prout eſt homi

hominis à parte rei ſeu per productionem, nego; & nego ſimiliter conſequentiam, vtpote quæ non niſi in hoc ſecundo ſenſu procedit. In hoc ergo hallucinantur & iterum aduerſarij, quod cum procedat quæſitum de diſtinctione animalis, v. g. ab homine, prout eſt animal hominis vel in homine à parte rei & per productionem, aliud tamen non controuerſum ſolum probent, puta quod animal quod eſt hominis per rationem, ſeu per prædicationem diſtinguatur ab homine, quia tale non eſt idem conuertibiliter cum homine. Vnde notant Thomiſtæ, aut certè notandum velim pro Thomiſtis, quod animal in quantum tribuitur homini per rationem ſiue per prædicationem non eſt haud dubiè idem conuertibiliter cum homine, quod quidem inſinuat Philoſophus in prædicamentis, vbi dicit quod animal ſumptum vt prædicatum ſecundum vnam & eamdem rationem prædicatur de homine de Leone, & equo & de omnibus aliis ſpeciebus, ex quo euidenter ſequitur quod animal in quantum prædicatur de homine competit alteri quam ſubiecto, ſubindeque quod ibi ſit prædicatio maioris, ſeu latius patentis, de minori ſeu minùs late patenti; atque ita quod ſub hac ratione prædicati non poteſt eſſe idem conuertibiliter cum homine: nihilominus exinde nihil contra intentum concluſionis, ſiue in fauorem aduerſæ ſententiæ concludi poteſt: tum quia quod animal inquantum prædicatur de homine ſit quid latius patens, ſubindeque & non idem conuertibiliter, hoc non eſt niſi inquantum accipitur vt quid vnum comparatiuè ad plura ſiue in pluribus: Ergo cum vnitas illa, quam habet in pluribus, non ſit, niſi vnitas rationis ſeu per rationem (vt infra demonſtrabimus) conſequenter ſit, quod illa non identitas, ſubindeque & diſtinctio, quæ exindè infertur, non

non ſit niſi rationis, & non à parte rei: tum etiam quia hoc non obſtante adhuc verificatur de animali provt eſt hominis per productionem, quod eſt idem conuertibiliter cum homine; cum non minus verum ſit dicere, quod producto tali animali producitur homo, quam quod producto homine producitur illud animal, quod ſcilicet eſt idem cum homine: Iam ſic eſt, quod omne quod eſt in creatis à parte rei, eſt per productionem: Ergo hoc non obſtante adhuc verificatur quod animal provt eſt hominis ſit idem conuertibiliter cum homine à parte rei. ***Nota.***

Obiicies 2. ea de quibus verificantur oppoſita non poſſunt non eſſe diſtincta à parte rei; Sed de homine, verbi gratia, ſecundum quod animal, & de eodem ſecundum quod homo verificantur oppoſita: Ergo animal in homine & homo ipſe, ſiue ſuperior gradus & inferior ſunt à parte rei, ſiue mediâ aliquâ diſtinctione inter realem & rationis diſtincta. *Maior* videtur certa ex terminis. *Probatur minor*: differre & conuenire ſunt maximè oppoſita: Sed homo ſecundum quod animal habet conuenire, habet vero differre ſecundum quod homo, puta à leone & equo: Ergo de homine, ſecundum quod eſt animal, & de eodem ſecundum quod eſt homo, verificantur oppoſita.

Reſpondeo negando minorem, datà tamen, non autem conceſſa maiori, circa quam plura dicam ſuo loco, plura iam habens dicenda, & quidem, meo iudicio, egregia & multum doctrinalia: datâ ergo in præſenti maiori nego minorem: ad cuius probationem diſtinguo maiorem: differre & conuenire ſunt maximè oppoſita, ſi conuenire ſupponat pro conuenire realiter, ſicut ſupponit differre, concedo; ſi vero ly conuenire ſupponat ibi pro conuenire ratione, & differre ſupponat pro differre realiter, nego maiorem, quod ſcilicet ſint oppoſita. Similiter diſtinguo minorem:

Sed homo ſecundum quod animal habet conuenire, realiter ſiue à parte rei, nego: habet conuenire ratione concedo; & nego conſequentiam: certum eſt ergo & apud omnes indubitatum quod realiter differre & conuenire ratione non dicunt inter ſe oppoſitionem, tum quia conſiderantur tunc ſub alio & alio ſtatu, puta intra intellectum & extra, ex qua ſtatus diuerſitate deperditur haud dubiè oppoſitio, tum etiam quia in eo ipſo in quo realiter differunt, poteſt intellectus fundare rationis conuenientiam, conſiderando ſcilicet rationem illam realiter differendi in actu ſignato, vt quid commune vtrique realiter differenti: iam ſic eſt quod quando dicitur homo conuenire cum equo ſecundum quod eſt animal, & differre ſecundum quod homo; ly conuenire non ſupponit ibi niſi pro conuenientia rationis: cuius ratio eſt, quia conuenientia hæc actualis, de qua eſt ibi ſermo, cum omnem excludat differentiam in eo in quo conuenientia eſt, vtpote quæ contraponitur alteri membro, quod eſt differentia, eſt conſequenter conuenientia non tantum conformitatis ſed etiam identitatis, quæ quidem identitas non alia eſſe poteſt inter Petrum & Paulum quam rationis, ſiue per rationem abſtrahentem; cum omnia quæ habent à parte rei, habeant per productionem; & nihil ex iis quæ ſunt in Petro, verbi gratia, producta fuerint ad productionem Pauli: Ergo hoc ipſo quod de homine ſecundum quod animal eſt & ſecundum quod homo verificantur differre & conuenire, non propterea verificantur oppoopoſita aut contradictoria, vt quidam inconſequenter inferunt.

Inſtabis: ideo ergo non propterea verificantur oppoſita, quia conuenit homo per animal ratione tantum, cum tamen realiter differat vt homo eſt: ſed inintelligibile eſt quod homo conueniat tantum ratione per animal,

&

& quod realiter differat: Ergo & inintelligibile eſt quod de illo non verificentur oppoſita. *Probatur Minor* : quo modo facit differentia differre, eo pari modo facit & genus conuenire; Sed differentia hominis facit in præſenti differre realiter vt ſupponitur : Ergo & genus debet facere realiter conuenire : Sed animal eſt tale genus : Ergo inintelligibile eſt quod homo conueniat tantum ratione per animal, & quod realiter differat.

Reſpondeo negando minorem : tantum enim abeſt quod hoc ſit inintelligibile, quin imo eſt prorſus inintelligibile eius oppoſitum, puta quod magis conuenire poſſit homo per animal quam ratione, quod quidem prætterquam quod iam ſupra oſtenſum fuit, & infra in ſequenti quæſtione vlterius ſuadebitur, ex hoc in præſenti probari poteſt, quod non habet animal eſſe id in quo conueniant equus & homo, niſi inquantum eſt idem cum vtroque, ſed idem inadæquatè & inconuertibiliter, non conuertibiliter & adæquatè, vt per ſe patet; ſic enim ſaluatur conuenientia cum ipſa differentiâ, quæ quidem excluderetur differentia, ſi eſſet animal idem conuertibiliter cum vtroque, cum tunc liceret concludere identitatem extremorum inter ſe : iam ſic eſt quod non habet animal eſſe idem ita inconuertibiliter & inadæquatè, niſi per intellectum & in ratione, & habet extra intellectum eſſe idem conuertibiliter; ſiquidem omne quod habet homo extra intellectum habet per productionem, & loquendo ſecundum productionem non eſt minus verum quod producto animali quod eſt idem cum homine producitur homo, quàm quod producto homine qui eſt idem cum animali producatur animal : Ergo quod habeat animal eſſe idem cum homine & equo, ſed idem inconuertibiliter, hoc non habet niſi per rationem abſtrahentem rationem animalis, eamque conſiderantem vt quid indifferenter

contrahibile & ad hominem & ad equum, ac proinde inintelligibile eſt, hominem poſſe per animal conuenire cum equo magis quam ratione. Vnde ad probationem nego maiorem, ſiue paritatem maioris, cuius diſparitatis ratio eſt quia quod faciat genus actu & formaliter conuenire, hoc non habet niſi inquantum ſumitur ſecundo intentionaliter & in ratione, cum inquantum ſumitur extra intellectum & à parte rei, ſit vt dictum eſt, idem conuertibiliter cum natura ſpecifica, ſubindeque & differre faciat non minus quam ipſa natura ſpecifica; ac proinde non poteſt genus conuenientiam arguere niſi in ratione; at vero differentia ſiue ſumpta ſecundo intentionaliter, ſiue primo intentionaliter & extra intellectum habet quod faciat differre, ſicque non tantum habet cauſare differentiam in ratione, dum ſcilicet ſumitur in ratione & vt formaliter vniuerſalis, ſed etiam realem ſiue à parte rei inquantum ſumitur à parte rei & primo intentionaliter.

Obiicies tertiò, non poſſunt entia realia differre definitione, & non differre à parte rei ſiue ex natura rei; Sed naturæ vniuerſales & ſingulares, ſiue gradus ſuperiores & inferiores differunt definitione: Ergo & differunt à parte rei. *Minor* conſtat: aliter enim definitur Petrus ſecundum quod homo & ſecundum quod animal. *Probatur Maior*: non poſſunt entia realia differre in eſſe & non differre à parte rei: Sed hoc ipſo quod differunt definitione, differunt in eſſe: Ergo non poſſunt entia realia differre definitione & non differre à parte rei. *Maior* eſt certa ſi. quidem eſſe entis realis eſt eſſe à parte rei, ac proinde hoc ipſo quod differunt entia realia in eſſe; differunt in aliquo quod eſt à parte rei, quod eſt differre à parte rei. *Probatur Minor*: non poſſunt entia realia differre definitione & non differre definito: Sed definitum

Nota.

in

in definitione entis realis eſt eſſe reale: Ergo hoc ipſo quod differunt entia realia definitione, differunt hocipſo in eſſe.

Reſpondeo negando maiorem, cuius ratio (& quidem meo videri, euidentiſſima) eſt, quia cum intellectus noſter cuius eſt definire, vtpote finitus & limitatus non poſſit vno conceptu ſiue ſimplici ſiue compoſito ens aliquod reale attingere ſecundum omnem eius rationem; propterea fit quod definiens intellectus ens aliquod, non definiat per definitionem omnem eius explicantem rationem, ſed aliquam ſolum vel aliquas; ac proinde cum ratio quælibet ſit definibilis; ex eo ſcilicet quod de re quâlibet ſub quâlibet ratione inquiri poſſit: Quid ſit res illa ſub tali ratione; ſequitur de primo ad vltimum quod ſufficiat ſola rationum multiplicitas & diſtinctio, vt de eâ tradi poſſint diſtinctæ & variæ definitiones: Iam ſic eſt quod illa rationum multiplicitas & diſtinctio ſtat & ſtare poteſt cum vnitate à parte rei, cum per hoc præcisè quod aliquid gerit vicem plurium varias & plures habeat rationes, vt per ſe patet, & nihilominus non gerat vicem plurium à parte rei, niſi ſecundum quod à parte rei eſt vnum: Ergo falſiſſima eſt illa maior quod non poſſint entia realia differre definitione & non differre à parte rei, ſuppoſito vt ſupponitur in præſenti, quod ſint realia entia, eadem tamen realitate, vnde ad probationem diſtinguo maiorem: non poſſunt entia realia differre in eſſe & non differre à parte rei, ſi ly eſſe ſupponat pro eſſe exiſtentiæ, concedo: ſi autem ſupponat pro eſſe quidditatiuo, ſiue pro eſſe quod intelligendum venit per ly quid eſt, nego: pro quo notandum eſt ex Diuo Thoma 1. *ſent diſt.* 33. *qu.* 1. *art.* 1. *ad* 1. quod eſſe ſumi poteſt tripliciter: primo modo dicitur eſſe ipſa quidditas rei, in quo ſenſu dici ſolet quod definitio eſt oratio ſignificans quid eſt eſſe,

Nota.

eſſe. Secundo ſumitur eſſe pro ipſo actu eſſentiæ, ſiue pro exiſtentia quæ dicitur actus eſſentiæ; In quo ſenſu dicitur quod Adamus per creationem & Petrus per generationem acceperunt eſſe: Tertio demùm ſumitur eſſe pro copula quæ ſignificat veritatem compoſitionis in propoſitionibus. Dico igitur quod quamuis quæ diſtinguuntur in eſſe exiſtentiæ diſtinguantur à parte rei, non tamen vniuerſaliter tenendum eſt quod quæcumque diſtinguntur in eſſe, quod intelligendum venit per ly quid eſt, debeant diſtingui à parte rei, quod quidem in præſenti ex eo colligo, quod de vno & eodem à parte rei, quale eſt id quod vnum manens gerit vicem plurium, multipliciter inquiri poteſt ly quid eſt, cum de eo inquiri poſſit quid ſit prout gerit vicem illius, & quid ſit pro vt gerit vicem alterius: non ergo ſequitur, quod omnia entia realia quæ differunt in eſſe, eo ſcilicet quod per definitionem explicatur, differant propterea à parte rei.

Inſtabis: hoc ipſo quod inter præfata definita impoſſibilis eſt rationis diſtinctio, eſt hoc ipſo admittenda diſtinctio à parte rei: ſed inter præfata definita impoſſibilis eſt rationis diſtinctio: Ergo inter illa eſt admittenda diſtinctio à parte rei. *Maior* ſupponitur certa, cum ſupponatur quod inter talia definita, quæ ſcilicet explicantur per diſtinctas definitiones, admittenda ſit diſtinctio aliqua *Probatur Minor*: inter extrema realia impoſſibilis eſt rationis diſtinctio: ſed præfata definita ſunt realia entia: Ergo inter præfacta definita impoſſib[illegible]
eſt rationis diſtinctio. *Minor* ſupponitur[illegible]
Petrus enim realis eſt, & ſecundum[illegible]
mo & ſecundum quod animal. [illegible]
in præſenti definita de quib[illegible]
batur Maior: extrema [illegible]
diſtinctionem. [illegible]
extrema [illegible]
di[illegible]

... magis adæquata quam altera , nec maiori
neceſſitate ſequitur vna quam altera , tunc vna
non eſt magis incommunicabilis quam altera :
iam ſic eſt quod diſtinctio rationis & vnitas
rationis , quæ ſunt paſſiones entis rationis , ſic
ſe habent ad illud , quod vna non eſt magis
adæquata enti rationis quam altera , nec ma-
iori neceſſitate ſequitur vna ens rationis quam
altera , ſicut nec maiori neceſſitate ſequitur
vnitas realis ens reale , quam diſtinctio realis:
Ergo ſi vna communicatur alteri , debet & al-
tera poſſe communicari : atqui vnitas rationis,
etiam in doctrina aduerſariorum reperitur in-
ter extrema realia : Petrus enim & Paulus qui
ſunt extrema realia , ſunt vnum ſpecificè , quæ
vnitas eſt rationis , vt ipſi etiam *concedunt &*
oſtendetur infra : Ergo & *diſtinctio rationis*
poterit inter extrema realia reperiri , *neganda*
eſt igitur illa maior. Et ad vltimum *argumen-*
tum diſtinguo minorem ſic : *ſed impoſſibile*
eſt quod diſtinctio rationis *faciat extrema rea-*
lia , in hoc ſenſu , ita quod *faciat quod quæ*
extrema ſu... realia , *concedo* : in hoc
ſenſu , i... t *quod quæ realia ſunt*
fiant ex... *inorem & conſequen-*
tiam : e... *lia ſunt etiam* eade...
realitat... *inuicem* compar...
... *ione* , & ſic ea c...
... *non quidem* fa...
... *realia fiant*, ſed...
... *ſunt* , *fiant* ...
... *er rationem*...

... *actus* pr...
M 4

gnat etiam & actus ſecundus: Sed eſſe rationis & diſtinctio rationis rationem habent actus primi & actus ſecundi: Ergo cui repugnat eſſe rationis, repugnat & diſtinctio rationis: Sed eſſe rationis repugnat entibus realibus: Ergo & eis repugnat diſtinctio rationis.

Reſpondeo concedendo totum ſyllogiſmum, ſi nimirum intelligatur maior, vt intelligi debet, vniformiter; ita quod ſenſus ſit quod eo modo quo repugnat actus primus, repugnare debeat & actus ſecundus. Iam verò ad ſubſumptum diſtingo ſic: Sed eſſe rationis repugnat entibus realibus, loquendo ſubiectiuè & quidditatiuè, concedo: loquendo obiectiuè, relatiuè aut denominatiuè nego; & ſub eadem diſtinctione nego conſequentiam; quod ſi vltra quæratur an extrema realia ſint extrema diſtinctionis rationis, vt res, vel vt non res; Reſponderi debet, nec ſic, nec ſic, ſiquidem ſi eſſent reduplicatiuè vt res, tunc nihil diſtingueretur ratione niſi res, ſed nec etiam vt non res, quia tunc res non poſſent ratione diſtingui, vel illa ſolum quæ non ſunt res poſſent ratione diſtingui, cuius oppoſitum probauimus: vnde quando inquiritur ſub qua reduplicatione extrema realia ſint extrema diſtinctionis rationis, Reſponderi debet quod ſub hac reduplicatione habent eſſe extrema puta vt comparata per rationem.

Nota.

Obiicie 4. qualis eſt diſtinctio inter vnitatem formalem & numericam, talis & eadem eſt inter ipſam naturam vniuerſalem & ſingularem, ſiue inter hominem & hunc hominem: Sed inter vnitatem formalem & numericam eſt diſtinctio à parte rei: Ergo & inter naturam ſeu gradum ſuperiorem & inferiorem. Maior ſupponitur certa: vnitas namque numerica eſt ipſamet natura ſingularis pro vt dicit carentiam diuiſionis per principia materialia, quomodo quodlibet indiuiduum eſt in ſe vnum & indiuiſum; & vnitas formalis eſt ipſamet

natura prout dicit carentiam diuiſionis penes principia formalia, quomodo Petrus eſt indiuiſus à Paulo & diuiſus ab equo : Ergo pari modo Philoſophandum eſt quoad diſtinctionē de natura ſuperiori & inferiori, ac de vnitate formali & numerica. *Probatur Minor* : eodem modo diſtingui debent vnitates, quo diſtinguuntur diuiſiones, quarum dicunt priuationes : Sed diuiſiones quarum priuationes dicunt vnitas formalis & numerica diſtinguuntur à parte rei : Ergo & huiuſmodi vnitates. *Maior* videtur certa ; vniuerſaliter enim priuationes omnes eodem modo diſtingui ſolent inter ſe, ac inter ſe diſtinguntur formæ poſitiuæ quarum ſunt priuationes. *Probatur Minor*: in Petro verbi gratia in ordine ad Paulum reperitur diuiſio numerica, non autem diuiſio formalis ; Ergo diuiſio formalis & diuiſio numerica ita ſe habent, quod vna ſit ſine altera : Sed ibi inuoluitur diſtinctio à parte rei ; Ergo diuiſiones quarum priuationem dicunt vnitas formalis & numerica diſtinguuntur à parte rei.

Reſpondeo 1. negando minorem primi argumenti, ad cuius probationem nego ſimiliter minorem, puta quod diuiſio formalis & numerica diſtinguantur à parte rei : tales namque diuiſiones identificantur cum entitate ; imò per eamdem entitatem per quam aliquid eſt in ſe vnum numericè diuiditur ab alio materialiter à ſe diſtincto ; & per eamdem entitatem qua Petrus verbi gratia eſt vnus formaliter cum Petro, diuiditur formaliter à leone, cum vnumquodque, hoc ipſo quod eſt aliquid ſit aliud quid : non ergo diuiſiones illæ, formalis ſcilicet & numerica diſtinguuntur à parte rei, ſaltem in recto quantum ad entitatem quam conſequitur diſtinctio ; licet terminatiuè diſtinguantur, quod quidem verificatur per hoc præcisè quod diſtinguuntur ea à quibus diuidunt, vnde ad vltimum nego pri-

mam conſequentiam ſubindeque & ſecundam: etenim vt verificetur quod diuiſio numerica ita ſe habeat ad formalem, quod vna ſit ſine altera non ſufficit quod Petrus habens diuiſionem numericam à Paulo, non habeat ab eo diuiſionem formalem, ſed præterea requiritur, quod nec habeat diuiſionem formalem ab alio, quod quidem ibi minime reperitur, cum Petrus habens diuiſionem materialem & numericam à Paulo per eamdem entitatem habeat formalem diuiſionem ab equo, cum per eamdem entitatem ſit comparatiuè ad equum aliquid & conſequenter aliud quid. Ratio autem huius dicti eſt, quia hoc ipſo quod Petrus habens diuiſionem numericam à Paulo habet & diuiſionem formalem ab equo, cum hoc habeat per eamdem entitatem, ex eo ſcilicet quod diuiſio à quocumque alio eſt transſcendentale quid & transſcendentaliter commune omni enti, non minùs quam vnitas, conſequenter ſit quod hoc ipſo identificantur cum vno tertio diuiſio numerica & formalis, puta cum eadem entitate etiam ſecundum quod ens eſt, ac proinde quod hoc ipſo quod Petrus habens diuiſionem numericam à Paulo habet & diuiſionem formalem ab Equo, non ſit verum dicere, quod diuiſio vna ſit ſine altera.

Inſtabis: Ideo ergo non differunt à parte rei diuiſio numerica & formalis, quia per idem diuiditur Petrus à Paulo & ab equo: Sed hoc eſt falſum: Ergo eſt falſum diuiſionem formalem & numericam, quarum priuationem dicunt formalis vnitas & vnitas numerica, non differre à parte rei. *Probatur Minor*: diuiſio quæ eſt in natura, eſt alia, in eo quod diuiditur ab ea quæ eſt ſolum in hæcceitate: Sed Petrus diuiditur ab Equo in natura ſeu per naturam, & ſolum diuiditur à Paulo in hæcceitate: Ergo falſum eſt per idem diuidi Petrum à Paulo & ab Equo. *Maior patet* ex terminis.

terminis. *Probatur Minor* : quoad ſecundam partem de qua ſolum poteſt eſſe difficultas. Et quidem argumento quod putant inuictiſſimum, omnis differentia ſiue diuiſio differentium reducitur ad aliqua primo diuerſa, alias daretur proceſſus in infinitum: Sed petrus & Paulus per diuiſionem numericam verè differunt : Ergo eorum diuiſio & differentia reduci debet ad aliqua primo diuerſa : Sed illa primo diuerſa non ſunt natura in illo & in iſto, cum in natura potius conueniant : Ergo oportet quod ſit aliquid aliud : Sed non poſſunt eſſe negationes, cum illud aliud ſit per ſe primo diſtinctiuum, & diſtinctio ſit paſſio entis : Ergo erunt aliquæ poſitiuæ entitates per ſe determinantes naturam, ſcilicet modi intrinſeci hæcceitatum. *Nota.*

Reſpondeo negando minorem cuius falſitas, præter quam quod colligi poteſt ex præcedenti reſponſione, poteſt vlterius confirmari ex eo quod Petrus non per aliud differt & diuiditur ab equo quàm per propriam eſſentiam : iam ſic eſt quod etiam per propriam eſſentiam diuiſus eſt à Paulo, cum diuiſus ſit à Paulo ſecundum. quod indiuiduus, & indiuiduus ſit per propriam eſſentiam, cum ſecluſo quocumque quod eſt extra eſſentiam adhuc ſit indiuiduus ; ex eo ſcilicet quod ponatur vt indiuiduus in recta lineâ prædicamenti, à qua ſecluditur omne quod eſt extra eſſentiam : Ergo falſum eſt quod per id, per quod diuiditur Petrus ab equo, non diuidatur à Paulo, vnde ad probationem nego ſimiliter minorem quoad ſecundam partem ad vltimum verò quod putant inuictiſſimũ nego, primo ſubſumptum puta quod illa primo diuerſa per quæ differunt Petrus & Paulus non ſint naturæ in iſto & in illo, vt probatum manet ex ratione ſupra adducta. Naturæ namque in iſto & in illo ſunt primo diuerſæ diuerſitate reali & à parte rei cum nihil *Nota.*

habeant à parte rei commune & indiuiſum; licèt non ſint primo diuerſæ diuerſitate excludente conformitatem ſpecificam, in quo aliter ſunt primo diuerſa quam comparatiuè ad equum, comparatiuè ad quem adeſt diuerſitas excludens talem conformitatem. Neque propterea ſequitur quod eadem eodem conueniant & differant ex eo ſcilicet quod differunt realiter & ſolum ratione conueniunt, adeoque non propterea oportet ponere diſtinctas entitates, vnam in qua realiter conueniant, ſiue à parte rei, puta naturam, & aliam in quâ realiter differant, puta hæcceitatem, cum ex dictis conſtet quod per totum quod eſt in ipſis indiuiduis differant, & ſolum ratione actu conueniant.

Iam verò contra hoc quod clamant inuictiſſimum argumentum placet hoc proponere

Nota. conuincentiſſimum. Non poſſunt duo pluſquam genere, differentia per eamdem indiuiduationem indiuiduari: Sed ſi admitteretur huiuſmodi hæcceitas, hoc ſequeretur: &c. Ergo. *Probatur Minor*: natura & modus naturæ, ſiue modus & quidditas differunt plus quam genere: Sed hæc ita admiſſa hæcceitate, modus & natura per eamdem indiuiduationem indiuiduarentur: Ergo. *Probatur Minor*: hæcceitas vt ſic & in communi ſe habet ad naturam vt modus ad quidditatem; Sed per hæcceitatem per quam indiuiduaretur natura, indiuiduaretur hæcceitas vt ſic. Ergo. *Maior* eſt ex principiis Scotiſtarum. *Probatur Minor*: hæcceitas per quam iuxta illos indiuiduatur natura, debet eſſe hæcceitas talis & hæc, non autem hæcceitas in communi quæ prædicatur de omnibus hæcceitatibus: Sed etiam hæcceitas in communi indiuiduaretur per hæcceitatem talem, tum quia fit per hanc ſingularis, tum quia ſi ſe ipsâ indiuiduaretur hæcceitas vt ſic & in communi, idem ſimiliter licebit dicere de natura, imo &

poiiori

potiori iure, cum ſit natura perfectior modo; & indiuiduari per aliquid ſui generis pertineat ad perfectionem: Ergo ex doctrina illa quam dicunt inuictiſſimam de modo hæcceitatis ſequitur per ſequelam conuincentiſſimam abſurdum maximum, puta quod quæ differunt pluſquam genere per eamdem indiuiduationem indiduarentur.

Colliges 1. pro reſolutione triti cuiuſdam argumenti quod etiam in diſputationibus proponi ſolet ab aduerſariis pro ſtabilienda diſtinctione illa media à parte rei inter ipſos naturæ gradus, propterea quod inquiunt in his fundantur relationes diſtinctæ & diuerſæ à parte rei, puta in albedine relatio ſimilitudinis ad aliam albedinem & relatio diſſimilitudinis ad nigredinem. Colliges inquam quod cum relatio ſit ex propria quidditate, cuius totum eſſe eſt eſſe ad aliud, conſequenter ſit quod vbi variatur ly aliud, variari debeat & ipſum eſſe eſſentiale ſiue ſpecificum relationis: ac proinde cum varietur ly aliud hoc ipſo quod albedo comparata ad albedinem; iam comparatur ad nigredinem, propterea ſit quod, quantumcumque ſupponatur eadem à parte rei albedo, quæ comparatur ſeu quæ refertur, adhuc referri debeat per varias & diſtinctas relationes ad nigredinem & albedinem, quod ſi vrgeant dicentes hoc eſſe inintelligibile quod vnum & idem fundet vt tale plura & diſtincta, Reſpondeo hoc eſſe inintelligibile ſi fundet ad modum entis abſoluti: ſecus vero ſi fundet ad modum relatiui entis, propterea quod fundare ad modum relatiui entis plura & diſtincta, ſeu plures & diſtinctas relationes, nihil aliud eſt quam idem habere comparari poſſe ad aliud & aliud, ex eo ſcilicet quod varietur de neceſſitate relatio, hoc ipſo quod variatur ly aliud & aliud vt dictum fuit: ac proinde cum non ſit inintelligibile idem comparari poſſe ad aliud & aliud, vt conſtat, nec etiam *Nota.*

in

contrahibile & ad hominem & ad equum, ac proinde inintelligibile eſt, hominem poſſe per animal conuenire cum equo magis quam ratione. Vnde ad probationem nego maiorem, ſiue paritatem maioris, cuius diſparitatis ratio eſt quia quod faciat genus actu & formaliter conuenire, hoc non habet niſi inquantum ſumitur ſecundo intentionaliter & in ratione, cum inquantum ſumitur extra intellectum & à parte rei, ſit vt dictum eſt, idem conuertibiliter cum natura ſpecifica, ſubindeque & differre faciat non minus quam ipſa natura ſpecifica; ac proinde non poteſt genus conuenientiam arguere niſi in ratione; at vero differentia ſiue ſumpta ſecundo intentionaliter, ſiue primo intentionaliter & extra intellectum habet quod faciat differre, ſicque non tantum habet cauſare differentiam in ratione, dum ſcilicet ſumitur in ratione & vt formaliter vniuerſalis, ſed etiam realem ſiue à parte rei inquantum ſumitur à parte rei & primo intentionaliter.

Obiicies tertiò, non poſſunt entia realia differre definitione, & non differre à parte rei ſiue ex natura rei; Sed naturæ vniuerſales & ſingulares, ſiue gradus ſuperiores & inferiores differunt definitione: Ergo & differunt à parte rei. *Minor* conſtat: aliter enim definitur Petrus ſecundum quod homo & ſecundum quod animal. *Probatur Maior*: non poſſunt entia realia differre in eſſe & non differre à parte rei: Sed hoc ipſo quod differunt definitione, differunt in eſſe: Ergo non
Nota. poſſunt entia realia differre definitione & non differre à parte rei. *Maior* eſt certa ſi quidem eſſe entis realis eſt eſſe à parte rei, ac proinde hoc ipſo quod differunt entia realia in eſſe; differunt in aliquo quod eſt à parte rei, quod eſt differre à parte rei. *Probatur Minor*: non poſſunt entia realia differre definitione & non differre definito: Sed definitum in

in definitione entis realis eſt eſſe reale: Ergo hoc ipſo quod differunt entia realia definitione, differunt hocipſo in eſſe.

Reſpondeo negando maiorem, cuius ratio (& quidem meo videri, euidentiſſima) eſt, quia cum intellectus noſter cuius eſt definire, vtpote finitus & limitatus non poſſit vno conceptu ſiue ſimplici ſiue compoſito ens aliquod reale attingere ſecundum omnem eius rationem; propterea fit quod definiens intellectus ens aliquod, non definiat per definitionem omnem eius explicantem rationem, ſed aliquam ſolum vel aliquas; ac proinde cum ratio quælibet ſit definibilis; ex eo ſcilicet quod de re quâlibet ſub quâlibet ratione inquiri poſſit: Quid ſit res illa ſub tali ratione; ſequitur de primo ad vltimum quod ſufficiat ſola rationum multiplicitas & diſtinctio, vt de eâ tradi poſſint diſtinctæ & variæ definitiones: Iam ſic eſt quod illa rationum multiplicitas & diſtinctio ſtat & ſtare poteſt cum vnitate à parte rei, cum per hoc præcisè quod aliquid gerit vicem plurium varias & plures habeat rationes, vt per ſe patet, & nihilominus non gerat vicem plurium à parte rei, niſi ſecundum quod à parte rei eſt vnum: Ergo falſiſſima eſt illa maior quod non poſſint entia realia differre definitione & non differre à parte rei, ſuppoſito vt ſupponitur in præſenti, quod ſint realia entia, eadem tamen realitate, vnde ad probationem diſtinguo maiorem: non poſſunt entia realia differre in eſſe & non differre à parte rei, ſi ly eſſe ſupponat pro eſſe exiſtentiæ, concedo: ſi autem ſupponat pro eſſe quidditatiuo, ſiue pro eſſe quod intelligendum venit per ly quid eſt, nego: pro quo notandum eſt ex Diuo Thoma 1. *ſent diſt.* 33. *qu.* 1. *art.* 1. *ad* 1. quod eſſe ſumi poteſt tripliciter: primo modo dicitur eſſe ipſa quidditas rei, in quo ſenſu dici ſolet quod definitio eſt oratio ſignificans quid eſt *Nota.*

 eſſe,

eſſe. Secundo ſumitur eſſe pro ipſo actu eſſentiæ, ſiue pro exiſtentia quæ dicitur actus eſſentiæ; In quo ſenſu dicitur quod Adamus per creationem & Petrus per generationem acceperunt eſſe: Tertio demùm ſumitur eſſe pro copula quæ ſignificat veritatem compoſitionis in propoſitionibus. Dico igitur quód quamuis quæ diſtinguuntur in eſſe exiſtentiæ diſtinguantur à parte rei, non tamen vniuerſaliter tenendum eſt quod quæcumque diſtinguntur in eſſe, quod intelligendum venit per ly quid eſt, debeant diſtingui à parte rei, quod quidem in præſenti ex eo colligo, quod de vno & eodem à parte rei, quale eſt id quod vnum manens gerit vicem plurium, multipliciter inquiri poteſt ly quid eſt, cum de eo inquiri poſſit quid ſit prout gerit vicem illius, & quid ſit pro vt gerit vicem alterius: non ergo ſequitur, quod omnia entia realia quæ differunt in eſſe, eo ſcilicet quod per definitionem explicatur, differant propterea à parte rei.

Inſtabis: hoc ipſo quod inter præfata definita impoſſibilis eſt rationis diſtinctio, eſt hoc ipſo admittenda diſtinctio à parte rei: ſed inter præfata definita impoſſibilis eſt rationis diſtinctio: Ergo inter illa eſt admittenda diſtinctio à parte rei. *Maior* ſupponitur certa, cum ſupponatur quod inter talia definita, quæ ſcilicet explicantur per dictinctas definitiones, admittenda ſit diſtinctio aliqua *Probatur Minor*: inter extrema realia impoſſibilis eſt rationis diſtinctio: ſed præfata definita ſunt realia entia: Ergo inter præfacta definita impoſſibilis eſt rationis diſtinctio. *Minor* ſupponitur certa. Petrus enim realis eſt, & ſecundum quod homo & ſecundum quod animal. Quæ duo ſunt in præſenti definita de quibus eſt ſermo. *Probatur Maior*: extrema non fiunt talia niſi per diſtinctionem, ſiue diſtinctio non eſt niſi inter extrema quæ facit; ſed impoſſibile eſt quod diſtinctio rationis faciat extrema realia: Ergo

&

& impoſſibile eſt quod diſtinctio rationis ſit inter extrema realia.

Reſpondeo negando minorem, ad cuius probationem nego maiorem, puta quod inter extrema realia impoſſibilis ſit rationis diſtinctio: etenim quandocumque ſubiectum aliquod duas habet paſſiones, quarum vna non eſt magis adæquata quam altera, nec maiori neceſſitate ſequitur vna quam altera, tunc vna non eſt magis incommunicabilis quam altera: iam ſic eſt quod diſtinctio rationis & vnitas rationis, quæ ſunt paſſiones entis rationis, ſic ſe habent ad illud, quod vna non eſt magis adæquata enti rationis quam altera, nec maiori neceſſitate ſequitur vna ens rationis quam altera, ſicut nec maiori neceſſitate ſequitur vnitas realis ens reale, quam diſtinctio realis: Ergo ſi vna communicatur alteri, debet & altera poſſe communicari: atqui vnitas rationis, etiam in doctrina aduerſariorum reperitur inter extrema realia: Petrus enim & Paulus qui ſunt extrema realia, ſunt vnum ſpecificè, quæ vnitas eſt rationis, vt ipſi etiam concedunt & oſtendetur infra: Ergo & diſtinctio rationis poterit inter extrema realia reperiri, neganda eſt igitur illa maior. Et ad vltimum argumentum diſtinguo minorem ſic: ſed impoſſibile eſt quod diſtinctio rationis faciat extrema realia, in hoc ſenſu, ita quod faciat quod quæ extrema ſunt, fiant realia, concedo: in hoc ſenſu, ita quod faciat quod quæ realia ſunt fiant extrema, nego minorem & conſequentiam: etenim ea quæ realia ſunt etiam eadem realitate poteſt ratio ad inuicem comparare, ſub alia ſcilicet & alia ratione, & ſic ea conſtituere, extrema realia, non quidem faciendo quod quæ extrema ſunt, realia fiant, ſed potius faciendo quod quæ realia ſunt, fiant extrema, inquantum ſcilicet fiunt per rationem ad inuicem comparata.

Inſtabis 2. cui repugnat actus primus, repu-

gnat etiam & actus ſecundus: Sed eſſe rationis & diſtinctio rationis rationem habent actus primi & actus ſecundi: Ergo cui repugnat eſſe rationis, repugnat & diſtinctio rationis: Sed eſſe rationis repugnat entibus realibus: Ergo & eis repugnat diſtinctio rationis.

Reſpondeo concedendo totum ſyllogiſmum, ſi nimirum intelligatur maior, vt intelligi debet, vniformiter; ita quod ſenſus ſit quod eo modo quo repugnat actus primus, repugnare debeat & actus ſecundus. Iam verò ad ſubſumptum diſtingo ſic: Sed eſſe rationis repugnat entibus realibus, loquendo ſubiectiuè & quiditatiuè, concedo: loquendo obiectiuè, relatiuè aut denominatiuè nego; & ſub eadem diſtinctione nego conſequentiam; quod ſi vltra quæratur an extrema realia ſint extrema diſtinctionis rationis, vt res, vel vt non res; Reſponderi debet, nec ſic, nec ſic, ſiquidem ſi eſſent reduplicatiuè vt res, tunc nihil diſtingueretur ratione niſi res, ſed nec etiam vt non res, quia tunc res non poſſent ratione diſtingui, vel illa ſolum quæ non ſunt res poſſent ratione diſtingui, cuius oppoſitum probauimus: vnde quando inquiritur ſub qua reduplicatione extrema realia ſint extrema diſtinctionis rationis, Reſponderi debet quod ſub hac reduplicatione habent eſſe extrema puta vt comparata per rationem.

Nota.

Obiicie 4. qualis eſt diſtinctio inter vnitatem formalem & numericam, talis & eadem eſt inter ipſam naturam vniuerſalem & ſingularem, ſiue inter hominem & hunc hominem: Sed inter vnitatem formalem & numericam eſt diſtinctio à parte rei: Ergo & inter naturam ſeu gradum ſuperiorem & inferiorem. Maior ſupponitur certa: vnitas namque numerica eſt ipſamet natura ſingularis pro vt dicit carentiam diuiſionis per principia materialia, quomodo quodlibet indiuiduum eſt in ſe vnum & indiuiſum; & vnitas formalis eſt ipſamet natura

natura prout dicit carentiam diuiſionis penes principia formalia, quomodo Petrus eſt indiuiſus à Paulo & diuiſus ab equo: Ergo pari modo Philoſophandum eſt quoad diſtinctionē de natura ſuperiori & inferiori, ac de vnitate formali & numerica. *Probatur Minor*: eodem modo diſtingui debent vnitates, quo diſtinguuntur diuiſiones, quarum dicunt priuationes: Sed diuiſiones quarum priuationes dicunt vnitas formalis & numerica diſtinguuntur à parte rei: Ergo & huiuſmodi vnitates. *Maior* videtur certa; vniuerſaliter enim priuationes omnes eodem modo diſtingui ſolent inter ſe, ac inter ſe diſtinguntur formæ poſitiuæ quarum ſunt priuationes. *Probatur Minor*: in Petro verbi gratia in ordine ad Paulum reperitur diuiſio numerica, non autem diuiſio formalis; Ergo diuiſio formalis & diuiſio numerica ita ſe habent, quod vna ſit ſine altera: Sed ibi inuoluitur diſtinctio à parte rei; Ergo diuiſiones quarum priuationem dicunt vnitas formalis & numerica diſtinguuntur à parte rei.

Reſpondeo 1. negando minorem primi argumenti, ad cuius probationem nego ſimiliter minorem, puta quod diuiſio formalis & numerica diſtinguantur à parte rei: tales namque diuiſiones identificantur cum entitate; imò per eamdem entitatem per quam aliquid eſt in ſe vnum numericè diuiditur ab alio materialiter à ſe diſtincto; & per eamdem entitatem qua Petrus verbi gratia eſt vnus formaliter cum Petro, diuiditur formaliter à leone, cum vnumquodque, hoc ipſo quod eſt aliquid ſit aliud quid: non ergo diuiſiones illæ, formalis ſcilicet & numerica diſtinguuntur à parte rei, ſaltem in recto quantum ad entitatem quam conſequitur diſtinctio; licet terminatiuè diſtinguantur, quod quidem verificatur per hoc præcisè quod diſtinguuntur ea à quibus diuidunt, vnde ad vltimum nego pri-

mam conſequentiam ſubindeque & ſecundam: etenim vt verificetur quod diuiſio numerica ita ſe habeat ad formalem, quod vna ſit ſine altera non ſufficit quod Petrus habens diuiſionem numericam à Paulo, non habeat ab eo diuiſionem formalem, ſed præterea requiritur, quod nec habeat diuiſionem formalem ab alio, quod quidem ibi minime reperitur, cum Petrus habens diuiſionem materialem & numericam à Paulo per eamdem entitatem habeat formalem diuiſionem ab equo, cum per eamdem entitatem ſit comparatiuè ad equum aliquid & conſequenter aliud quid. Ratio autem huius dicti eſt, quia hoc ipſo quod Petrus habens diuiſionem numericam à Paulo habet & diuiſionem formalem ab equo, cum hoc habeat per eamdem entitatem, ex eo ſcilicet quod diuiſio à quocumque alio eſt tranſcendentale quid & tranſcendentaliter commune omni enti, non minùs quam vnitas, conſequenter fit quod hoc ipſo identificantur cum vno tertio diuiſio numerica & formalis, puta cum eadem entitate etiam ſecundum quod ens eſt, ac proinde quod hoc ipſo quod Petrus habens diuiſionem numericam à Paulo habet & diuiſionem formalem ab Equo, non ſit verum dicere, quod diuiſio vna ſit ſine altera.

Inſtabis: Ideo ergo non differunt à parte rei diuiſio numerica & formalis, quia per idem diuiditur Petrus à Paulo & ab equo: Sed hoc eſt falſum: Ergo eſt falſum diuiſionem formalem & numericam, quarum priuationem dicunt formalis vnitas & vnitas numerica, non differre à parte rei. *Probatur Minor*: diuiſio quæ eſt in natura, eſt alia, in eo quod diuidit ab ea quæ eſt ſolum in hæcceitate: Sed Petrus diuiditur ab Equo in natura ſeu per naturam, & ſolum diuiditur à Paulo in hæcceitate: Ergo falſum eſt per idem diuidi Petrum à Paulo & ab Equo. *Maior patet* ex terminis.

terminis. *Probatur Minor* : quoad ſecundam partem de qua ſolum poteſt eſſe difficultas. Et quidem argumento quod putant inuictiſſimum, omnis differentia ſiue diuiſio differentium reducitur ad aliqua primo diuerſa, alias daretur proceſſus in infinitum: Sed petrus & Paulus per diuiſionem numericam verè differunt : Ergo eorum diuiſio & differentia reduci debet ad aliqua primo diuerſa : Sed illa primo diuerſa non ſunt natura in illo & in iſto, cum in natura potius conueniant ; Ergo oportet quod ſit aliquid aliud : Sed non poſſunt eſſe negationes, cum illud aliud ſit per ſe primo diſtinctiuum, & diſtinctio ſit paſſio entis : Ergo erunt aliquæ poſitiuæ entitates per ſe determinantes naturam, ſcilicet modi intrinſeci hæcceitatum. *Nota.*

Reſpondeo negando minorem cuius falſitas, præter quam quod colligi poteſt ex præcedenti reſponſione, poteſt vlterius confirmari ex eo quod Petrus non per aliud differt & diuiditur ab equo quàm per propriam eſſentiam : iam ſic eſt quod etiam per propriam eſſentiam diuiſus eſt à Paulo, cum diuiſus ſit à Paulo ſecundum quod indiuiduus, & indiuiduus ſit per propriam eſſentiam, cum ſecluſo quocumque quod eſt extra eſſentiam adhuc ſit indiuiduus ; ex eo ſcilicet quod ponatur vt indiuiduus in recta lineâ prædicamenti, à qua ſecluditur omne quod eſt extra eſſentiam : Ergo falſum eſt quod per id, per quod diuiditur Petrus ab equo, non diuidatur à Paulo, vnde ad probationem nego ſimiliter minorem quoad ſecundam partem ad vltimum verò quod putant inuictiſſimũ nego, primo ſubſumptum puta quod illa primo diuerſa per quæ differunt Petrus & Paulus non ſint naturæ in iſto & in illo, vt probatum manet ex ratione ſupra adducta. Naturæ namque in iſto & in illo ſunt primo diuerſæ diuerſitate reali & à parte rei cum nihil *Nota.*

habeant à parte rei commune & indiuiſum; licèt non ſint primo diuerſæ diuerſitate excludente conformitatem ſpecificam, in quo aliter ſunt primo diuerſa quam comparatiuè ad equum, comparatiuè ad quem adeſt diuerſitas excludens talem conformitatem. Neque propterea ſequitur quod eadem eodem conueniant & differant ex eo ſcilicet quod differunt realiter & ſolum ratione conueniunt, adeoque non propterea oportet ponere diſtinctas entitates, vnam in qua realiter conueniant, ſiue à parte rei, puta naturam, & aliam in quâ realiter differant, puta hæcceitatem, cum ex dictis conſtet quod per totum quod eſt in ipſis indiuiduis differant, & ſolum ratione actu conueniant.

Iam verò contra hoc quod clamant inuictiſſimum argumentum placet hoc proponere conuincentiſſimum. Non poſſunt duo pluſquam genere differentia per eamdem indiuiduationem indiuiduari: Sed ſi admitteretur huiuſmodi hæcceitas, hoc ſequeretur: &c. Ergo. *Probatur Minor*: natura & modus naturæ, ſiue modus & quidditas differunt plus quam genere: Sed hac ita admiſſa hæcceitate, modus & natura per eamdem indiuiduationem indiuiduarentur: Ergo. *Probatur Minor*: hæcceitas vt ſic & in communi ſe habet ad naturam vt modus ad quidditatem; Sed per hæcceitatem per quam indiuiduaretur natura, indiuiduaretur hæcceitas vt ſic. Ergo. *Maior* eſt ex principiis Scotiſtarum. *Probatur Minor*: hæcceitas per quam iuxta illos indiuiduatur natura, debet eſſe hæcceitas talis & hæc, non autem hæcceitas in communi quæ prædicatur de omnibus hæcceitatibus: Sed etiam hæcceitas in communi indiuiduaretur per hæcceitatem talem, tum quia fit per hanc ſingularis, tum quia ſi ſe ipsâ indiuiduaretur hæcceitas vt ſic & in communi, idem ſimiliter licebit dicere de natura, imo & potiori

potiori iure, cum ſit natura perfectior modo; & indiuiduari per aliquid ſui generis pertineat ad perfectionem: Ergo ex doctrina illa quam dicunt inuictiſſimam de modo hæcceitatis ſequitur per ſequelam conuincentiſſimam abſurdum maximum, puta quod quæ differunt pluſquam genere per eamdem indiuiduationem indiduarentur.

Colliges 1. pro reſolutione triti cuiuſdam argumenti quod etiam in diſputationibus proponi ſolet ab aduerſariis pro ſtabilienda diſtinctione illa media à parte rei inter ipſos naturæ gradus, propterea quod inquiunt in his fundantur relationes diſtinctæ & diuerſæ à parte rei, puta in albedine relatio ſimilitudinis ad aliam albedinem & relatio diſſimilitudinis ad nigredinem. Colliges inquam quod cum relatio ſit ex propria quidditate, cuius totum eſſe eſt eſſe ad aliud, conſequenter ſit quod vbi variatur ly aliud, variari debeat & ipſum eſſe eſſentiale ſiue ſpecificum relationis; ac proinde cum varietur ly aliud hoc ipſo quod albedo comparata ad albedinem; iam comparatur ad nigredinem, propterea ſit quod, quantumcumque ſupponatur eadem à parte rei albedo, quæ comparatur ſeu quæ refertur, adhuc referri debeat per varias & diſtinctas relationes ad nigredinem & albedinem, quod ſi vrgeant dicentes hoc eſſe inintelligibile quod vnum & idem fundet vt tale plura & diſtincta, Reſpondeo hoc eſſe inintelligibile ſi fundet ad modum entis abſoluti: ſecus vero ſi fundet ad modum relatiui entis, propterea quod fundare ad modum relatiui entis plura & diſtincta, ſeu plures & diſtinctas relationes, nihil aliud eſt quam idem habere comparari poſſe ad aliud & aliud, ex eo ſcilicet quod varietur de neceſſitate relatio, hoc ipſo quod variatur ly aliud & aliud vt dictum fuit: ac proinde cum non ſit inintelligibile idem comparari poſſe ad aliud & aliud, vt conſtat, nec etiam *Nota.*

inintelligibile eſt idem fundare plures & diſtinctas relationes; neque propterea ſequitur quod eadem prorſus ratione fundandi plures illas fundet relationes, propterea quod ratio fundandi relationem reducitur iam ad ipſum genus relationis tanquam initiatiuum, ac proinde ſicut variatur relatio, hoc ipſo quod variatur ly aliud & aliud ad quod eſt, ita & cum proportione dicendum de ratione fundandi relationem; atque ita cum non exerceatur ibi ratio illa fundandi niſi erga aliud & aliud; conſequenter fit quod ſit eadem natura albedinis quæ fundat, non tamen ſub ratione fundandi prout omnino eadem & vnâ: tandem placet hæc omnia confirmare ex ipſa aduerſariorum doctrina, ſiue hoc idem in eos retorquere, quod nobis obiiciunt. Aſſumo ergo formalitatem vnam ex iis quas ſolent ipſi admittere & arguo ſic. Formalitas illa eſt vna & eadem formaliter; Sed formalitas illa fundat relationes formaliter diuerſas, cum alia haud dubiè ſit relatio qua refertur ad aliam formalitatem, & alia qua refertur ad modalitatem: Ergo cum illud habeat ex eo quod ſit ad aliud & aliud, euidenter ſequitur ex eorum doctrina poſſe vnum & idem fundare plures & diſtinctas relationes, per hoc præcisè quod ſit ad aliud, & aliud.

Nota.

Colliges 2. quæſtionis huius reſolutionem & concluſionem pari modo debere applicari apud eos, qui præfatam quæſtionem ſolent ſub his verbis proponere, an ſcilicet vnitas formalis identificetur à parte rei cum vnitate numericâ, enim vero ſuppoſito quod natura & hæc natura non ſint actu à parte rei aliud & aliud, cum vnitas formalis & numerica tranſcendentaliter imbibantur in natura & hac natura, ex eo ſcilicet quod vnumquodque per propriam entitatem habet eſſe indiuiſum in ſe & diuiſum à quocumque alio, inquantum eſſe non poteſt aliquid, niſi ſit ſimul & ſemel aliud quid, euidenter

denter ſequitur quod neque vnitas formalis & numerica eſſe poterunt aliud & aliud à parte rei, neque obſtat quod dicunt ibi, quod ſcilicet natura ſpecifica, quam comitatur vnitas formalis contrahitur per differentiam indiuidualem, quæ quidem conſtituit vnitatem numericam, ſicut & natura generis habet contrahi per differentiam ſpecificam, ſubindeque quod differentia indiuidualis ſiue vnitas numerica debet eſſe entitas aliqua naturæ ſuperaddita, proindeque & vnitati formali; non inquam hoc obſtat, ſiquidem contractio de qua ibi eſt ſermo non eſt alia in vno & in altero caſu niſi contractio rationis, vt fusè probant quæ ſupra diximus ſiue in probanda concluſione ſiue in ſoluendis obiectionibus; ac proinde nihil exinde contra nos in præſenti concluditur, quia ibi non loquimur de vnitate numerica rationis; ſic enim ſupponimus eſſe hæcceitatem ſiue differentiam indiuidualem ratione aduenientem ipſi naturæ, ſed loquimur de vnitate numerica & indiuiduali reali, quam quidem eſſe idem prorſus cum ipſa natura à parte rei abundè ſupra oſtenſum fuit, & hoc vlterius argumento (meo videri) conuincentiſſimo probatur ſic, in omni coordinatione prædicamentali ſunt omnia pertinentia, ad talem coordinationem, circumſcripto omni alio quod non eſt eſſentiale tali coordinationi; cum à primo talis coordinationis ad vltimum fiat prædicatio eſſentialis: iam ſic eſt quod ſicut ad coordinationem prædicamentalem pertinet primum prædicamētum de quo nihil ſuperius prædicatur, ita ad ipſum pertinet infimum ſubiectum cui nihil ſubiicitur, quod eſt ſingulare, indiuiduum numero vnum; Ergo indiuiduum ſingulare & numero vnum reperitur in qualibet coordinatione prædicamentali ſecluſo & circumſcripto omni eo quod non eſt eſſentiale tali coordinationi; ſubindeque vnumquodque per propriam eſſentiam & entitatem habet eſſe numero vnum

&

& non per vnitatem numericam realiter ſuperadditam.

Colliges 3. quod vbi eſt ſermo de diſtinctione actuali, non niſi diſtinctio per intellectum quæ dicitur rationis ratiocinatæ concedi debet inter vnitatem formalem & numericam, ſicut & inter ſuperiorem & inferiorem gradum; licet enim à parte rei virtualiter diſtinguantur, quatenus eſt fundamentum à parte rei, vt intellectus actualiter prædictas vnitates diſtinguat, inquantum videlicet prouenient à principiis à parte rei virtualiter diſtinctis nempe à forma ſingulari & ſpecifica, actualiter tamen non niſi per intellectum diſtinguuntur, ſicut non niſi per intellectum diſtinguuntur actualiter forma ſpecifica & ſingularis, ſiue natura & hæc natura; quantum vero ad extranea argumenta quæ ſolent aliqui hic aduerſus conclusionem proponere pro ſtabilienda diſtinctione media, deducta ſcilicet ex contradictoriis quæ verificantur de diuina eſſentia & relationibus &c. ex quo inferunt dari inter illas diſtinctionem aliquam à parte rei; ſed non realem; Ergo mediam inter realem & rationis; ad hæc inquam videantur quæ dicta ſunt in Metaphyſica circa diſtinctionem attributorum, vbi pro hâc ſoluenda difficultate de verificatione contradictoriarum plura protuli & (meo iudicio) conuincentiſſima.

Quanam fuerit mens D. Thomæ circa præfatam diſtinctionem mediam.

Reſpondeo diſtinctionem illam mediam fuiſſe à mente ſancti Doctoris omnino alienam & ab eodem exinanitam vſque ad fundamentum in ea.

Probatur autem dictum illud ex duplici fundamento præfatæ diſtinctionis & vtroque ex mente D. Thomæ futili atque ruinoſo: primum

namque

namque & magis tritum fundamentum ſupra quod ſtabiliunt aduerſarij mediam hanc inter realem & rationis dſtinctionem, eſt quia de pluribus quæ ſunt vnum realiter verificantur à parte rei contradictoria: iam ſic eſt quod nulla propterea arguitur diſtinctio à parte rei ſeu pluſquam rationis ex D.Thoma: ſic enim diſcurrit S. Doctor *q.7.de potentia, art.* 1. *ad* 5. *de eo quod eſt idem re & differens ratione, nihil prohibet contradictoria prædicari:* vt dicit Philoſophus 3. *Phyſic.* ſicut patet quod idem punctum re & differens ratione eſt principium & finis, & ſecundum quod eſt principium non eſt finis,& è contrario. Vnde cum diuina eſſentia & proprietates ſeu relationes ſint idem re & differant ratione, nihil prohibet quin vnum ſit communicabile & incommunicabile: Hæc D Thomas: Ergo ruinoſum eſt ex Diuo Thoma & futile primum illud fundamentum diſtinctionis mediæ deductum ex verificatione contradictoriorum

Quod autem ruinoſum ſit ex eodem ſancto Doctore ſecundum etiam fundamentum quo vti ſolent aduerſarij pro ſtabilienda ſua diſtinctione mediâ;oſtendo ſic.Ideo volunt aduerſarij diſtingui à parte rei naturam vniuerſalem à ſingulari, vel in Deo vnum attributum ab alio, quia ex vna parte conceptus obiectiuus vnius non eſt conceptus obiectiuus alterius, & ex altera obiecta per verum conceptum cognita, eo modo debent reperiri à parte rei ſiue in re, ſicut ab intellectu cognoſcuntur: iam ſic eſt quod aduertit D.Thomas 1. *part. quæſt.* 84. *art.* 1. hanc fuiſſe cauſam errandi Platoni, quando poſuit ideas ſeparatas; *Quia exiſtimauit obiecta eo modo debere reperiri in re, ſicut ab intellectu cognoſcuntur*: licet enim intellectus noſter intelligat res per hoc quod ſimilis eſt eis quantum ad ſpeciem intelligibilem per quam fit in actu, non tamen oportet quod eo modo ſit ſpecies in intellectu ſicut

cut in re, nec è conuerſo: ſiquidem omne quod eſt in aliquo, eſt per modum illius in quo eſt; & ideo ex natura intellectus, quæ eſt alia à natura rei intellectæ, neceſſarium eſt quod aliud ſit modus intelligendi quo intellectus intelligit, & alius ſit modus eſſendi quo res exiſtit: licet enim illud in re eſſe oporteat quod intellectus intelligit, non tamen eodem modo. Vnde quamuis intellectus noſter intelligendo naturas vniuerſales non intelligat ſingulares, non tamen propterea oportet quod in re naturæ vniuerſales ſint aliquid præter ſingulares: videmus namque quod & viſus percipit colores ſine ſapore, cum tamen in re ſimul inueniantur ſapor & color. Ergo ruinoſum eſt & futile ex eodem D. Thoma ſecundum illud fundamentum diſtinctionis mediæ ſupra expoſitum.

QVÆSTIO III.

Vtrum à parte rei & antecedenter ad operationem intellectus detur vniuerſale formaliter ſeu vnitas denominans naturam formaliter communem.

PRamittendum primò, duplicem hac de re extare ſententiam: prima eſt Scotiſtarum qui volunt, quod ſicut reperiuntur vnitates diſtinctæ in entibus rationis, ſeu Logicales: alia namque eſt vnitas indiuidui, alia vnitas ſpecifica, & alia vnitas generica; volunt inquam, quod illis vnitatibus rationis & Logicalibus correſpondeant in natura ſeu naturis vnitates, & quidem ex ipſa rei natura diſtinctæ, ita quod alia ſit vnitas numerica quæ eſt, inquiunt, maxima vnitatum realium & ſupra quam fundatur

datur illa vnitas indiuidualis Logicalis, quando ſcilicet indiuiduum accipitur à Logica ſecundo intentionaliter; & alia ſit vnitas ſpecifica quæ ſimiliter inquiunt reperitur à parte rei, minor tamen vnitate numerali, quæque correſpondet vnitati illius ſpecificæ rationis quam deinde format & fundat Logica dum naturam ſpecificam accipit & conſiderat ſecundo intentionaliter; & tandem alia ſit à parte rei vnitas generica quæ adhuc eſt minor, quamque volunt correſpondere vnitati illi rationis genericę quam ſimiliter format Logica in natura generica, quæ ſcilicet denominatur genus, ex quo vlterius volunt quod duo indiuidua vel de genere ſubſtantiæ, vt Petrus & Paulus, vel de genere qualitatis, vt albedo hæc & illa vel quæcumque alterius generis omni ſecluſa operatione intellectus in aliquo vno conueniant quod ſit vnum à parte rei, & formaliter ſumptum, vnum exiſtens in vtroque: vnde tandem inferunt, quod licet vniuerſale formale Logicum ſit dependenter ab operatione intellectus, inquantum ſcilicet mediis abſtractionibus Logicalibus ſeparantur aut quaſi ſeparantur per intellectum naturæ illæ ſeu quidditates, quæ à parte rei in vno & eodem realiter adunantur & identificantur, & ita ſeparatæ aut quaſi ſeparatæ accipiunt per quamdam rationis reſultantiam vnitates illas rationis Logicales & reſpectus rationis ad inferiora ex quibus denominantur vniuerſales Logicaliter: nihilominus independenter ab omni intellectus operatione datur inquiunt à parte rei vniuerſale formale Metaphyſicum, cum dentur à parte rei vnitates in natura ſeu in naturis correſpondentes vnitatibus illis ſpecificis & genericis Logicalibus, & ratione quarum verificatur quod indiuidua duo ſiue de genere ſubſtantiæ ſiue alterius cuiuſcumque generis in aliquo vno conueniant quod ſit vnum à parte

rei,

rei, & formaliter ſumptum vnum exiſtens in vtroque, adeo vt licet realiter multiplicetur hoc tamen non obſtet, cum ad hoc ſufficiat quod multiplicetur realitas ſiue Hæcceitas, nec propterea requiratur quod muliplicetur formalitas ſeu quidditas aut natura, quæ proinde manens in ratione naturæ & quidditatis ſeu formalitatis vna, verum conſequenter eſt dicere, quod eſt à parte rei vnum quid poſitiuè commune pluribus, adeoque & natura formaliter vniuerſalis.

Thomiſtæ verò è contra volunt quidem, dari & reperiri à parte rei vniuerſale fundamentale. Quod quidem, inquiunt, nihil aliud eſt quam conformitàs plurium in aliqua ratione, præbens proinde fundamentum, vt intellectus concipiens id in quo conformia ſunt, & abſtrahens ab his in quibus differunt, vnam concipiat naturam ſeu rationem illis communem & aptitudinem habentem ad eſſendum in pluribus & vt de illis prædicetur ſicque naturam efficiat formaliter vniuerſalem: Negant autem dari à parte rei vnitatem vllam ex qua natura dici poſſit formaliter vniuerſalis; ex eo, inquiunt, quod natura ſiue generica ſiue ſpecifica dum ſupponitur multiplicari realiter, hoc non fit tantum per hoc quod multiplicetur realitas ſiue Hæcceitas, ſed etiam per hoc quod realiter multiplicetur formalitas ſeu natura: *Nota.* vnde ad differentiam Scotiſtarum qui volunt quod multiplicitas quæ reperitur in præſenti caſu, fit in hoc quod multiplicetur realitas ſiue Hæcceitas in natura: Thomiſtæ è contra volunt in hoc eſſe multiplicitatem quod multiplicetur natura in realitate aut potius cum realitare ſeu hæcceitate. Pro quo

Præmittendum ſecundò. Non propterea negare Thomiſtas vnitatem formalem à parte rei, nec propterea velle quod nulla detur à parte rei vnitas præter numericam & indiuidualem. Quin imo hoc egregiè probant dicentes, quod ſicut

ſicut ſe habet ens rationis ad ens reale, ita & vnitas rationis, qualis, inquiunt, eſt vnitas vniuerſalis ad vnitatem realem: Iam ſic eſt quod omne Ens rationis eſt fictitium quod non habet fundamentum in ente reali: Ergo & omnis vnitas rationis eſt fictitia, quæ non habet fundamentum in vnitate reali: ſed nulla eſt realis vnitas ſupra quam poſſit fundari vnitas illa vniuerſalis præter vnitatem illam formalem, ſeu conformitatis: Ergo talis eſt inquiunt admittenda à parte rei formalis ſeu conformitatis vnitas. Quod autem non ſit alia realis vnitas ſupra quam fundari poſſit vnitas illa vniuerſalis quæ eſt rationis oſtendunt Thomiſtæ ſic, vel enim illa realis vnitas eſſet ipſa vnitas numeralis, & hoc non; Quandoquidem ipſa vnitas numeralis vt præcisè accepta eſt fundamentum vnitatis Logicalis quæ dicitur indiuidualitatis ſeu particularitatis vel eſſet vnitas aliqua diſtincta à parte rei ab vnitate numerali & immultiplicata manens ad eius multiplicitatem: ſed nec iſtud dici poteſt vt euidenter oſtenſum ſuit in articulo præcedenti, vbi reiecta fuit & demonſtratum reiiciendam præfatam diſtinctionem: ſequitur ergo vnitatem illam realem ſupra quam fundari debet vnitas illa vniuerſalis quæ eſt rationis, eſſe debere vnitatem aliquam formalem ſiue conformitatis. Non ergo negant Thomiſtæ dari vnitatem aliquam formalem à parte rei, ſed in hoc à Scotiſtis diſconueniunt, quod cum velint iſti eſſe inter Petrum & Paulum vnitatem formalem ſpecificam, vel inter Petrum & aſinum vnitatem formalem genericam, quia multiplicata vnitate numerica inter illos, immultiplicata manet formalis, ſiue quia natura quæ dicitur vna formaliter non multiplicatur cum Hæcceitate, ſed ſolum multiplicatur Hæcceitas in natura: Thomiſtæ è contra volunt eſſe à parte rei vnitatem formalem ſpecificam inter Petrum & Paulum vel vnitatem formalem genericã inter Petrum & equum per

hoc

hoc præcisè quod natura ſpecifica quæ dicitur vna formaliter inter Petrum & Paulum verbi gratia, vel generica quæ dicitur formaliter vna inter Petrum & equum, ſit quidem id quod multiplicatur cum hæcceitate, non tamen ſit id quo ſeu ex quo, aut ratione cuius multiplicatur cum Hæcceitate; cum id vnde oritur differentia inter Petrum & Paulum, non ſit quia ſunt homo, nec id vnde oritur differentia & diuiſio inter Paulum & equum non ſit, quia ſunt animal; ex quo concludunt Thomiſtæ quod eſt ibi vnitas formalis; etiam ſtante præfata multiplicitate, quia natura ſpecifica ſeu forma dans eſſe ſpecificum, quamuis ſit id quod multiplicatur & diuiditur, quia tamen non eſt id quo diuiditur, & aliunde non exerceat rationem formæ ſeu quidditatis niſi in quantum eſt id *quo*; ideo non propterea diuiditur & multiplicatur in ratione formæ ſeu ex ratione quidditatis ſpecificæ, ac proinde dici debet vna formaliter & reperiri ibi vnitas formalis, quantumuis ſit id quod cum hæcceitate multiplicatur: & ideo confundunt Thomiſtæ vnitatem hanc formalem naturæ cum vnitate conformitatis in natura, ad denotandum quod ſicut non dicuntur duo aliqua conformia à parte rei in aliqua ratione per hoc quod ratio ſit vna & in diuiſa manens in illis, quin imo per hoc excluditur vera & realis conformitas vt probant Theologi in myſterio de Trinitate, vbi quia vna & indiuiſa manet perfectio abſoluta in tribus perſonis, negant propterea veram & realem æqualitatem & conformitatem inter illas, & ſolum admittunt æqualitatem & conformitatem rationis; ſed dicuntur aliqua duo conformia in aliqua ratione per hoc quod ratio illa eſt quidem diſtincta ſeu alia & alia vt quod, non tamen vt quo, ſeu eſt quidem id quod multiplicatur & diſtinguitur, non tamen eſt id ex quo prouenit multiplicitas & diſtinctio, vnde ſequitur quod in tali ratione conformia ſint, cum ex

Nota. *Nota.* *Nota.*

tali ratione non diſtinguantur, ita ſimiliter, inquiunt, dicendum eſt de vnitate formali, adeoque in vnum coincidunt formalis vnitas naturæ & vnitas conformitatis in natura.

Præmittendum vltimo pro intelligentiâ principiorum, ad quæ conclusionis veritas reduci debet, quod hæc tria ſunt apud omnes receptiſſima ſubindeque & vim habitura principij reſpectu conclusionis inferendæ, puta quod *quantum ad vnitatem vniuerſalem à parte rei ſit par ratio de vna & altera natura*; quod *non ſit vera hæc propoſitio ita ſimpliciter prolata: Petrus eſt Paulus*; quod *vno ſaluato v. g. indiuiduo naturæ Humanæ, verum eſt dicere ſaluatur homo.* Primo quidem certum eſt & receptiſſimum primum illud dictum, puta quod quãtum ad vnitatem hanc vniuerſalem à parte rei par eſt ratio de vna & altera natura. Cum enim ex doctrina aduerſariorum fundetur præcipuè vnitas hæc vniuerſalitatis naturæ in diſtinctione quæ reperitur aut ſupponitur inter naturam & hanc naturam, conſequenter fit quod cum ſit par ratio de vna & altera natura quantum ad hanc diſtinctionem, ex eo ſcilicet quod in omni natura creata condiſtinguuntur conceptus naturæ & huius naturæ, faciuntque compoſitionem ex natura rei in doctrina aduerſariorum, & compoſitionem rationis in noſtrâ, docet etiam eſſe & par ratio de vna & altera natura creata quantum ad vnitatem hanc vniuerſalem à parte rei; adeo vt ſi hæc verificetur vnitas de natura aliqua, debeat & poſſit de omnibus & ſingulis naturis verificari.

Secundo receptiſſimum eſt & aliud dictum puta quod non ſit vera hæc propoſitio ita ſimpliciter prolata: Petrus eſt Paulus. Cum enim numerus qui exurgit ex pluribus indiuiduis ſit ſimpliciter & abſolutè loquendo numerus, quin imo eſſe numero differentia non verificetur ſimpliciter loquendo niſi de huiuſmodi indiuiduis; qua de cauſa dici ſolet & definiri ſpecies

id quod prædicatur de pluribus numero differentibus, proꝑterea fit quod cum ex his quæ ponunt in numero vnum non ſit aliud, quod vnum indiuiduum non ſit per conſequens ſimpliciter loquendo aliud, atque ita quod non ſit vna hæc propoſitio ita ſimpliciter prolata: *Petrus eſt Paulus.*

Tandem receptiſſimum eſt & aliud, ſeu tertium dictum, ſubindeque & vim habiturum principij reſpectu concluſionis inferendæ, puta quod vno ſaluato v. g. indiuiduo naturæ humanæ verificetur: ſaluatur homo; cuius ratio eſt quia vno ſaluato indiuiduo verificatur tunc quod ſaluatur hic homo; vnde cum hic homo ſit homo, ſiue non tantum dicat Hæcceitatem ſed etiam naturam per Hæcceitatem modificatam, vt volunt aduerſarij, euidenter ſequitur quod & verificetur tunc ſaluatur homo; alias non ſaluaretur hic homo ſecundum totum quod eſt in ipſo, ſed præcisè ſecundum Hæcceitatem, quod eſt ridiculum. His ergo tribus præmiſſis tanquam certis etiam ex doctrina aduerſariorum, & vt ab omnibus concedendis principiis, iam pro quæſiti reſolutione, & concluſionis ad eadem principia reductione ſit

CONCLVSIO: *vnitas qua dicitur natura formaliter vniuerſalis, ei non competit à parte rei, ſiue antecedenter ad operationem præciſiuam intellectus.*

Probatur 1. ex primo præmiſſo principio; puta quod *ſit par ratio de vna & altera natura quantum ad vnitatem hanc vniuerſalem à parte rei.* Sic ergo arguo: par eſt ratio de vna & altera natura quantum ad vnitatem hanc vniuerſalem à parte rei: Ergo nulla datur natura habens à parte rei vnitatem vniuerſalem. *Probatur conſequentia*: vna datur natura, hoſtiæ ſcilicet conſecrandæ, quæ non habet à parte rei vnitatem hanc vniuerſalem: Ergo hoc ipſo quod par eſt ratio de vna & alterâ natura, nulla datur talis

talis natura habens à parte rei hanc vnitatem. *Conſequentia* eſt euidens. *Probatur antecedens:* In tantum natura eſt vna vnitate vniuerſali, inquantum ad multiplicitatem hæcceitatum ſiue huius & illius manet ipſa immultiplicata: ſed natura hoſtiæ conſecrandæ non manet immultiplicata à parte rei ad multiplicitatem hęcceitatū, ſiue huius & illius: Ergo vna datur natura, hoſtię ſcilicet conſecrandæ, quæ non habet à parte rei præfatam vnitatem vniuerſalem. *Maior* eſt certiſſima, cum tunc ſolum verificetur definitio data ab Ariſtotele de vniuerſali, puta *quod ſit vnum in multis*; vnde & illâm vnanimiter concedunt aduerſarij vt videre eſt in præmiſſis. *Probatur Minor:* Quod manet immultiplicatum in pluribus, hoc ipſo quod tranſſubſtantiatur in vno, debet & tranſſubſtantiari in altero: ſed trāſſubſtantiatur natura hoſtiæ in hoſtia B; nec tamen tranſſubſtantiatur in hoſtia C, ſi nimirum hanc conſecrare non velim: Ergo nōn manet natura hoſtiæ immultiplicata ad multiplicitatē hæcceitatum, ſeu huius & illius. *Maior patet* ex terminis, alias idem à ſeipſo diuideretur & ſepararetur. *Probatur Minor* quoad primam partem, de qua ſolâ poteſt eſſe dubium. Conſecratio hoſtiæ B; v. g. eſt tranſſubſtantiatio, & non tantum transmodificatio: ſed ſi non tranſſubſtantiaretur natura hoſtiæ, ſed ſola eius hæcceitas, nō eſſet tunc conſecratio tranſſubſtantiatio, vt definiunt concilia; ſed potius trans-modificatio, cum ſolus ibi hæcceitatis modus variaretur & mutaretur: Ergo tranſſubſtantiatur natura hoſtiæ in hoſtia B. Nec tamen tranſſubſtantiatur in hoſtiâ C: ergo natura hoſtiæ non manet à parte rei immultiplicata ad multiplicitatem hæcceitatum, ſiue huius & illius hoſtiæ: Ergo vna datur natura, hoſtiæ ſcilicet conſecrandæ quæ non eſt vna à parte rei vnitate vniuerſali: Ergo hoc ipſo quod par eſt ratio de vnâ & alterâ naturâ quantum ad vnitatem hanc vniuerſalem, vt ex primo habetur principio, nulla datur natura cui com-

N peta-

petat à parte rei vnitas hæc vniuerſalis.

Probatur 2. Ex ſecundo præmiſſo principio: puta quod *propoſitio hæc ſimpliciter prolata, non ſit vera Petrus eſt Paulus*, vnde ſic arguo; nõ eſt vera hæc propoſitio ſimpliciter prolata: Petrus eſt Paulus: Ergo nec eſt natura à parte rei vna vnitate vniuerſali ſiue communi. *Probatur conſequentia*: ſi eſſet natura in Petro & Paulo vna à parte rei vnitate communi & vniuerſali, verum hoc eſſet ſimpliciter loquendo. *Petrus eſt Paulus*: Ergo hoc ipſo quod illa propoſitio: Petrus eſt Paulus, vera non eſt ſimpliciter prolata, nec eſt natura vna à parte rei vnitate vniuerſali. *Conſequentia* eſt euidens. *Probatur antecedens*, propoſitio quæ ſolum eſt falſa modaliter loquendo & quantum ad modum, eſt vera ſimpliciter loquendo: ſed ſi natura eſſet vna à parte rei vnitate vniuerſali, præfata propoſitio, Petrus eſt Paulus, eſſet ſolum falſa in ſenſu modali & quantum ad modum: Ergo ſi eſſet natura in Petro & Paulo vna à parte rei vnitate vniuerſali, vera eſſet hæc propoſitio ita ſimpliciter prolata. *Minor* eſt certiſſima cum hoc ipſo quod natura eſt vna à parte rei vnitate communi non differant tunc Petrus & Paulus; niſi in modo ſeu in hæcceitate, non autẽ in natura ſubindeque nec falſum ſit Petrum eſſe Paulum niſi modaliter loquendo & quãtum ad modum. *Probatur Maior*: propoſitio quæ ſolum eſt falſa cum addito, debet eſſe ſimpliciter loquendo vera; ſed propoſitio quæ eſt tantum falſa modaliter & quantũ ad modum eſt ſolum falſa cum addito: Ergo talis propoſitio debet eſſe ſimpliciter & abſolutè loquendo vera. *Maior* per ſe patet: cũ enim propoſitio ſimpliciter prolata debeat eſſe aut vera aut falſa; & propoſitio quæ eſt ſolum falſa cum addito, non ſit ſimpliciter falſa, conſequenter ſit quod propoſitio quæ eſt ſolum falſa cum addito, debeat eſſe ſimpliciter loquendo vera. *Probatur Minor*: ex eo quod res eſt vel non eſt, propoſitio dicitur vera vel falſa; ſed res quæ eſt ſo-

lum

lum talis modaliter ſiue per modum,eſt tantum talis cum addito, & non ſimpliciter, ſicut nec modus dicitur ens vel entitas ſimpliciter, ſed cum hoc addito ens vel entitas modalis: Ergo propoſitio quæ eſt tantum falſa modaliter & quantum ad modum eſt ſolum falſa cum addito: Ergo propoſitio quæ eſt tantum falſa modaliter ſeu in ſenſu modali,eſt vera ſimpliciter loquendo: Ergo verum eſſet ſimpliciter: Petrus eſt Paulus ſi natura eſſet in illis vna à parte rei vnitate communi, ſeu vniuerſali: Ergo hoc ipſo quod propoſitio hæc ſimpliciter prolata vera non eſt: Petrus eſt Paulus,vt habetur ex ſecundo præmiſſo principio,non eſt natura in illis vna à parte rei vnitate communi,ſeu vniuerſali.

Probatur 3. Ex tertio præmiſſo principio,puta quod *vno ſaluato indiuiduo naturæ humanæ verificetur: ſaluatur homo*; vnde ſic arguo. D. ſaluato Frãciſco v.g. verificatur: ſaluatur homo; Ergo homo non eſt vnus à parte rei vnitate cõmuni & vniuerſali. *Probatur Conſequentia*: ſi eſſet homo vnus vnitate vniuerſali in indiuiduis à parte rei, non verificaretur in D. Franciſco: *ſaluatur homo*, Ergo hoc ipſo quod in D. Franciſco verificatur, ſaluatur homo, nõ eſt hoc ipſo homo à parte rei vnus vnitate communi. *Conſequẽtia* eſt euidens. *Probatur antecedens*: hoc ipſo quod eſt idem & indiuiſus homo ſub hæcceitate D. Franciſci & ſub hæcceitate Iudæ, non poteſt verificari in D. Frãciſco: ſaluatur homo; ſed ſi eſſet homo vnus à parte rei vnitate vniuerſali, eſſet idem & indiuiſus homo ſub hæcceitate D. Franciſci & ſub hæcceitate Iudæ: Ergo ſi eſſet homo vnus à parte rei vnitate vniuerſali, nõ verificaretur in D. Franciſco: ſaluatur homo. *Minor* eſt certiſſima, & eſt iuxta doctrinam aduerſariorũ, tum quia nõ reperitur homo à parte rei, niſi ſub hæcceitatibus, atque ità hoc ipſo quod eſſet vnus & idem à parte rei, eſſet conſequenter vnus & idẽ prout ſtans ſub hæcceitatibus; tũ quia non multiplicatur homo ex aduerſariis per hæcceitates

ratione diſtinctionis ex natura rei quam habet ab illis,ac proinde ſi eſſet homo vnus à parte rei vnitate communi,eſſet vnus & idem ſub hæcceitate D.Frāciſci & ſub hæcceitate Iudæ. *Probatur Maior*:ſub ea ratione qua eſt idem homo in Iuda & D. Franciſco non poteſt aliquid verificari de homine in vno,quin de eodem verificetur in altero , vt patet ex terminis: Sed de homine prout ſtat ſub Hæcceitate Iudæ non verificatur, ſaluatur homo: Ergo nec poteſt de eo in Diuo Franciſco verificari , ſaluatur homo , hoc ipſo quod eſt idem & indiuiſus homo ſub Hæcceitate Diui Franciſci , & ſub Hæcceitate Iudæ: Ergo nec in Diuo Franciſco verificaretur , ſaluatur homo , ſi eſſet homo vnus & idem à parte rei vnitate communi : Ergo hoc ipſo quod in D.Franciſco , ſeu in vno naturæ indiuiduo verificatur , ſaluatur homo , vt habetur ex tertio præmiſſo principio , non poteſt natura eſſe vna à parte rei vnitate communi & vniuerſali.

Soluuntur obiectiones.

Videantur alia concluſionis fundamenta in ſolutionibus obiectionum.

Obiicies 1. non poſſunt Petrus & Paulus.v g. eſſe vnum & indiſtincti in aliquo reali , ſeu ex natura rei,& non dari vnitas vniuerſalis à parte rei ; Sed Petrus & Paulus ſunt vnum & indiſtincta in aliquo reali , ſiue à parte rei : Ergo & datur vniuerſalis à parte rei. *Maior* conceditur ab omnibus: dari namque vnitatem vniuerſalem à parte rei , nihil aliud eſt, nec aliud ſignificat , quam duo indiuidua , cuiuſcumque ſint generis in aliquo vno reali ſiue realiter formali conuenire,ita quod tale quid ſit formaliter in vtroque. *Probatur Minor.* Magis differunt Petrus & lapis,quam Petrus & Paulus;ſed niſi Petrus & Paulus eſſent vnum & indiſtincti in aliquo reali, non magis differrent Petrus & lapis vel Petrus, & albedo quam Petrus & Paulus : Ergo Petrus & Paulus debent eſſe quid vnum & indiſtincti in aliquo reali , ſeu realiter formali. *Maior* patet ex terminis. *Probatur*

tur Minor: non poſſunt duo aliqua magis differre, quàm vbi differunt per illud omne quod eſt in ipſis: Sed niſi Petrus & Paulus eſſent vnum & indiſtincti in aliquo reali ſiue realiter formali differrent per illud omne quod eſt in ipſis: Ergo niſi ita eſſent vnum non magis differrent ab albedine vel à lapide quam à ſeipſis. *Maior* videtur certa ex terminis. *Probatur Minor*: hoc ipſo quod eorum quæ ſunt in Petro à parte rei nihil eſt in Paulo, & eorum quæ ſunt in Paulo nihil in Petro, hoc ipſo differunt per illud omne quod eſt in ipſis: Sed ſi Petrus & Paulus non eſſent vnum & indiſtincti in aliquo à parte rei, hoc verificaretur: Ergò & differrent per illud omne quod eſt in ipſis.

Reſpondeo negando minorem primi & ſecundi argumenti. Ad tertium vero diſtinguo maiorem: non poſſunt duo aliqua magis differre, quam vbi differunt per illud omne quod eſt in ipſis, ſi differant per illud omne quod eſt in ipſis, & vt quo, & vt quod, concedo maiorem: ſin minus, Nego: ſimiliter diſtinguo minorem: Sed niſi Petrus & Paulus eſſent vnum & indiſtinctum in aliquo reali, differrent per illud omne quod eſt in ipſis, loquendo vt quod, concedo; loquendo vt quo, nego minorem & conſequentiam: ſenſus autem ſolutionis eſt, quod quamuis verum ſit dicere quod differant Petrus & Paulus per illud omne quod eſt in ipſis in hoc ſenſu, ita quod de omni quod eſt in Petro verificetur quod ſit id quod differt à Paulo, in quo conſiſtit ly differre vt quod, per id omne quod habet: nihilominus non propterea verificatur quod illud omne quod eſt in Petro ſit id quo, aut ex quo habeat Petrus differre à Paulo cum natura eius ſecundum ſe, & ſecundum prædicata ſua eſſentialia non ſit id quo aut ex quo prouenit differentia quam habet à Paulo, quamuis talis natura ſit etiã id quod diſtinguitur, ſed proueniat eius differentia loquendo vt quo ex ſingula- *Nota.*

ritate ſiue ex natura rei ſecundum quod ſingularifatâ: cum tamen conſiderando Petrum comparatiuè ad lapidem, ſit eius natura non tantum id quod differt & diſtinguitur in Petro à lapide, ſed etiam id quo aut ex quo differt Petrus à lapide, cum ex eo quod eſt homo habeat differre à lapide: iam ſic eſt quod quæ differunt per illud omne quod eſt in ipſis & vt quo & vt quod ſenſu expoſito, magis haud dubiè differunt quam quæ ſolum differunt vt quod: cuius ratio eſt quia hoc ipſo quod natura v.g. in Petro eſt id quod diſtinguitur à Paulo, non autem ex quo, aut quo differt Petrus à Paulo, euidenter ſequitur quod Petrus & Paulus, non obſtante tali differentia vt quod, habeant conformitatem in natura, cum hoc ipſo ſimilem habeant quidditatem, ſimile munus & per ſimilem definitionem explicari debeant, quod quidem dici non poteſt de Petro comparatiuè ad lapidem, in quo ſcilicet natura non eſt tantū id quod diſtinguitur, ſed etiā quo aut ex quo prouenit diſtinctio; tunc enim differentia non eſt tantum per negationē identitatis in aliquo, vt eſt in his quæ ſolum differunt vt quod, ſed etiam per negationem conformitatis ſeu ſimilis quidditatis, muneris & definitionis: Ergo quantumuis differant Petrus & Paulus per illud omne quod eſt in ipſis ſenſu ſupra expoſito, adhuc tamen ſtat quod magis differant Petrus & lapis, & magis adhuc Petrus & albedo.

Nota.

Inſtabis: hoc ipſo quod animalis formalitas quæ conuenit homini conuenit etiam realiter leoni, hoc ipſo datur à parte rei vnum commune quid Petro & leoni non differens nec multiplicatum etiam vt quod; ſed formalitas ſeu quidditas animalis quæ conuenit homini, conuenit illa etiam realiter leoni: Ergo datur à parte rei vnum commune quid Petro & leoni non differens nec multiplicatum etiam vt quod. *Probatur Minor*: ratio illa animalis, quæ cōuenit homini, aut conuenit leoni

leoni ſecundum rem, aut ſolum ſecundum rationem: Sed dici non poteſt quod ſolum conueniat ſecundum rationem: Ergo ratio illa ſeu formalitas animalis quæ conuenit homini conuenit etiam realiter leoni. *Maior* ſupponitur certa aliàs ratio animalis denominari non poſſet vniuerſalis in eſſendo, ſi vna manens non competeret homini & leoni ſeu pluribus ſpecie differentibus aut ſecundum rem aut ſaltem ſecundum rationem. *Probatur Minor:* leo eſt animal per rationem animalis ſibi conuenientem: Sed leo non eſt tantum animal ſecundum rationem, ſed etiam ſecundum rem: Ergo & ratio illa animalis quæ conuenit homini, non conuenit tantum leoni per rationem.

Reſpondeo negando minorem: etenim licet verum ſit & concedendum, quod ratio animalis ſit ratio realis, & quod ſicut ratio illa conuenit homini realiter, ſic etiam conueniat equo & leoni realiter, quia tam homo quam leo ſunt realiter animal: attamen illa ratio realis quæ competit realiter homini & leoni, non eſt vna realiter ſiue à parte rei in homine & in leone, vt ſupra demonſtratum puto, ſed eſt in eis vna ſecundum rationem; proindeque cum in minori propoſitione adductâ exprimatur ratio illa animalis ſecundum quod vna in illis, per ly *Quæ conuenit homini, conuenit etiam leoni;* conſequenter fit falſam eſſe Minorem illam, puta quod ratio animalis quæ conuenit homini, conueniat etiam realiter leoni, licet abſolutè loquendò ratio animalis conueniat etiam realiter leoni. Vnde ad probationem Nego ſimiliter Minorem, cum in ea ſermo ſit non de ratione ſeu formalitate animalis abſolutè loquendo, ſed de ratione animalis quæ etiam conuenit homini. Ad vltimum vero diſtinguo claritatis gratiâ Maiorem ſic: leo eſt animal per rationem animalis, ſibi conuenientem per productionem, concedo: ſibi conuenientem per abſtractionem ſeu prædica-

tionem Nego Maiorem, vel ſubdiſtinguo; eſt animal à parte rei Nego, per intellectum & ſecundum rationem Concedo; & conceſſa Minori Nego conſequentiam; ex eo ſcilicet quod in eâ cum ſermo ſit de animali quod etiam conuenit homini, non eſt per conſequens ſermo de animali conueniente leoni per productionem; cum producto animali quod eſt homo, non propterea ponatur animal quod eſt leo, ſed ſit ſermo de animali conuenienti leoni ſolum per prædicationem & media abſtractione, vel clarius diſtinguo Maiorem ſic: leo eſt animal per rationem animalis ſibi conuenientem ſimul & homini Nego; ſibi conuenientem non homini concedo; & conceſſa Minori Nego conſequentiam. Interim notetur diligenter, quod in iſta materia modica variatio in modo loquendi eſt variatio ſententiæ & ſenſus; vnde iſta loquutio eſt quidem vera: vna ratio realis conuenit homini & equo realiter, iſta tamen eſt falſa; ratio realis quæ conuenit realiter equo & homini eſt vna realiter, prima inquam eſt vera, quia in prima ly realiter, determinat & afficit extrema quæ de facto realia ſunt, ſecunda vero eſt falſa quia ibi ly, realiter determinat & afficit modum vnitatis, quæ quidem ibi nequit eſſe realis.

Nota.

Obiicies 2. hoc ipſo quod id quod intelligitur commune Petro & Paulo eſt quid reale, ſiue à parte rei, datur hoc ipſo vniuerſale formaliter à parte rei: Sed vnitas quæ intelligitur communis Petro & Paulo eſt quid reale ſiue à parte rei: Ergo & datur vniuerſale formaliter à parte rei. *Maior* patet ex terminis. *Probatur Minor*: ſi vnitas quæ intelligitur inter Petrum & Paulum realis non eſſet, ſiue realiter formalis, nec etiam realis eſſet diuerſitas quæ eſt inter hominem & aſinum in communi: Sed falſum eſt atque abſurdum quod diuerſitas quæ eſt inter hominem & aſinum non ſit realis: Ergo & falſum eſt quod realis non ſit ſiue à

parte

parte rei & illa vnitas quæ intelligitur inter Petrum & Paulum. *Probatur Maior:* ideo vnitas illa inter Petrum & Paulum nõ eſt realis ſiue à parte rei, quia nihil datur à parte rei cõmune pluribus indiuiduis: Sed prædicta diuerſitas quam habet homo ab aſino eſt etiam communis ſingulis indiuiduis: Ergo ſi vnitas illa inter Petrum & Paulum realis non eſſet, nec etiam realis eſſet diuerſitas quam habet homo ab aſino.

Reſpondeo negando minorem, cuius falſitas ſufficienter colligitur ex dictis ſupra in probandâ concluſione. Ad probationem vero nego ſequelam maioris & paritatem; cuius diſparitatis ratio eſt, quia quantumuis admittatur diuerſitas realis inter hominem & aſinum in communi, non propterea ſequitur dari aliquid realiter commune pluribus: ſiquidem vt verificetur dari diuerſitatẽ realem inter aſinum & hominem in communi, cum ly homo & ly aſinus in communi non ſupponant pro aliquo communi ſuis indiuiduis, ſed pro ipſiſmet indiuiduis ſpectatis ſecundum conformitatẽ quam habent, ſufficit quod ſit aliquid in quolibet indiuiduo hominis quod non ſit in vllo indiuiduo aſinino, quod quidem cum verificetur abſque eo quod detur quid vnum commune omnibus indiuiduis, ſed ſufficiat conformitas quam habent in his in quibus differunt ab aſino, conſequenter ſit quod ex tali diuerſitate reali inter hominem & aſinum in communi non ſequatur vnum quid realiter commune pluribus realiter differentibus, ſicut ſequeretur & ſupponitur ab aduerſariis ſequi, ſi admitteretur realis, vnitas inter Petrum & Paulum, ſeu natura in illis à parte rei formaliter vna vnitate vniuerſali. Quapropter neganda eſt ſequela maioris. Ad cuius probationem conceſſa maiori diſtinguo minorem: atqui illa diuerſitas quam habet homo ab aſino communis etiam eſt hominibus ſingulis, eo modo quo communis eſſet realis vnitas inter Petrum *Nota.*

&c Paulum; Nego Minorem: longe diuerſo modo concedo. Etenim diuerſitas illa ab aſino communis ſingulis hominibus, eſt & dicitur communis, non in hoc ſenſu, quod diuerſitas illa ſit aliquid ſiue aliqua formalitas quæ ſit vna prorſus & eadem ex natura rei in illis, quo modo vnitas illa inter Petrum & Paulum communis dicitur; ſed hoc tantum modo, quod omnia indiuidua puta homines ſinguli talem habent conformitatem, quod in quolibet indiuiduo reperiatur aliquid per quod ſit ſimili modo diuerſum ab aſino.

Inſtabis: quæcumque ſunt comparabilia ad inuicem habent aliquid vnum in quo comparentur: Sed Petrus & Paulus ſunt comparabiles ad inuicem à parte rei: Ergo & eſt in illis à parte rei vnum quid in quo comparentur.

Reſpondeo diſtinguendo maiorem: quæ ſunt comparabilia ad inuicem habent illa aliquid vnum in quo comparentur; quod ſit vnum per conformitatem aut per communitatem concedo: habent illa aliquid vnum quod ſit vnum de neceſſitate per communitatem Nego: & conceſſa minori, diſtinguo ſimiliter conſequens. Dico ergo quod ly vnum in quo comparari ſolent plura indiuidua poteſt ſupponere vel pro ly vno quod ſit tale per communitatem,
Nota. vel etiam, vt ſtatim oſtendam, pro ly vno quod ſit ſolum tale per conformitatem: hæc eſt autem differentia inter ly vnum per conformitatem & ly vnum per communitatem, quod ly vnum per communitatem determinat & ſignificat tertium aliquod ab extremis comparationis, ſeu aliud quid ab his quæ comparantur ad inuicem, eis indiuiſibiliter commune & tale vnum ſeu tale quid imaginatur opinio Scotiſtarum in hac materia: vnum vero quod eſt tale per conformitatem, tantum abeſt quod ſignificet aliquod tertium ab extremis, quin imo ipſa determinat & ſignificat extrema comparationis prout in his in quibus realiter plu-

ra ſunt, ſeruant proportionem quamdam & quamdam ſimilitudinem, ac proinde non importat quid indiuiſibiliter commune pluribus, cum potius importet in recto pluralitatem: iam ſic eſt, quod ad comparationem plurium ad inuicem abundè ſufficit, quod extrema comparationis in his in quibus plura ſunt ſeruent proportionem quamdam & quamdam ſimilitudinem, cum proportio ſit virtualiter comparatio quædam: Ergo quantumuis non detur inter Petrum & Paulum aliquid vnum indiuiſibiliter commune; adhuc tamen ſufficienter habent vnde poſſint ad inuicem comparari.

Obiicies 3. hoc ipſo quod natura non eſt id quod multiplicatur in indiuiduis, eſt hoc ipſo vna in illis vnitate vniuerſali: Sed natura à parte rei non eſt id quod multiplicatur in indiuiduis: Ergo natura à parte rei eſt vna vnitate vniuerſali. *Maior* conceditur *Probatur Minor*: non poteſt natura fundare relationem realem ſimilitudinis inter indiuidua & eſſe id quod à parte rei multiplicatur in indiuiduis: Sed natura fundat relationem realem ſimilitudinis inter indiuidua: Ergo natura non eſt id à parte rei quod multiplicatur in indiuiduis. *Minor* eſt certa; Petrus namque & Paulus dicunt ad inuicem relationem oppoſitam & oppoſitæ rationis ab ea quam dicunt ad equum, verbi gratia, ac proinde cum dicant ad equum relationem realem diſſimilitudinis ſeu diuerſitatis, debent conſequenter importare ad inuicem realem relationem ſimilitudinis. *Probatur Minor*: non poteſt natura fundare relationem ſimilitudinis & relationem diuerſitatis reſpectu eorumdem: Sed hoc ipſo quod eſt id quod multiplicatur in indiuiduis fundat in illis relationem diuerſitatis, cum ſit in illis tunc alia & alia, & conſequenter diuerſa: Ergo non poteſt natura fundare relationem realem ſimilitudinis inter indiuidua, & eſſe id quod à par-

te rei multiplicatur in indiuiduis.

Reſpondeo negando minorem, cuius falſitas abunde conſtat ex dictis ſupra, præcipuè in probationibus concluſionis. Ad probationem vero Nego Maiorem: tantum enim abeſt quod non poſſit natura fundare relationem realem ſimilitudinis ſiue conformitatis, & eſſe id quod multiplicatur in indiuiduis, quin imò eſt prorſus impoſſibile fundare poſſe naturam huiuſmodi relationem ſi non ſit id quod multiplicatur & quod reperitur multiplicatum in indiuiduis. Pro quo notandum eſt hoc eſſe proprium relationum primi generis quæ fundantur in vnitate, quales ſunt æqualitas ſimilitudo, & conformitas, quod ſcilicet ipſa etiam fundamenta proxima puta quantitas, qualitas aut natura ſint etiam extrema quæ primo referuntur: conuenit enim non tantum quanto, ſed etiam quantitati, quod ſit tricubita aut bicubita, ſiue æqualis & inæqualis; & conuenit albedini ſicut & albo quod ſit alteri ſimilis; & ſimiliter naturæ & non tantum habenti naturam conuenit eſſe conformem alteri: iam ſic eſt, quod non poteſt relatio eſſe realis, vbi extrema quæ refert non ſunt realiter diſtincta; Ergo impoſſibile eſt quod vbi eſt natura ibi ſit relatio realis conformitatis, niſi natura illa ſit diſtincta in vno & in altero extremo, ſubindeque & niſi ſit id quod eſt multiplicatum in indiuiduis. Neganda eſt igitur maior illa ſecundi argumenti. Ad tertium autem Nego ſimiliter Maiorem, aut claritatis gratiâ diſtinguo ſic, non poteſt natura fundare relationem ſimilitudinis ſeu conformitatis, & relationem diuerſitatis reſpectu eorumdem, ſi relatio illa diuerſitatis ſit alia relatio, ſiue oppoſita relationi ſimilitudinis ſeu conformitatis, tranſeat Maior: ſi vero relatio illa diuerſitatis non ſupponat pro alia relatione, ſed potius cum relatione & in relatione ſimilitudinis ſiue conformitatis confundatur

datur, Nego Maiorem; cuius quidem falſitas tunc per ſe patet: iam ſic eſt, quod relatio diuerſitatis, de qua eſt ſermo in Petro reſpectu Pauli, non habet ſupponere pro relatione quæ ſit alia à relatione ſimilitudinis ſeu conformitatis; ſed magis habet cum iſtâ & in iſta confundi; tum quia hæc non poteſt eſſe ſine tali diuerſitate, vt ſupra puto demonſtraſſe ex ratione propriâ relatiuorum primi generis; tum quia diuerſitas Petri à Paulo non eſt niſi diuerſitas numerica: Ergo eſt diuerſitas habens imbibitam proportionem & conformitatem in naturâ, ad differentiam diuerſitatis pluſquam numericæ: atqui talis diuerſitas eſt hoc idem quod dicimus conformitatem & ſimilitudinem, vt per ſe patet: Ergo relatio illa diuerſitatis inter Petrum & Paulum confunditur cum relatione conformitatis ſiue ſimilitudinis; ſicque non propterea fundat natura à parte rei aliam & aliam relationem reſpectu eiuſdem, ſed ſolum fundat relationem realem conformitatis, & relationem rationis identitatis.

Obiicies quartò, quod habet verificari de naturâ ſecundum ſe, habet verificari de natura à parte rei: Sed vniuerſale formale Metaphyſicum de quo ibi eſt ſermo, ſeu vnitas vniuerſalis verificatur de naturâ ſecundum ſe: Ergo & de natura à parte rei verificari debet. *Maior* ſupponitur certa. *Probatur Minor*: natura hoc ipſo quod non eſt determinata, eſt hoc ipſo formaliter vniuerſalis, loquendo vt loquimur de vniuerſali Metaphyſico; Sed natura ſecundum ſe eſt non determinata: Ergo & eſt ſecundum ſe formaliter vniuerſalis. *Maior* eſt certa; cum enim vniuerſale Logicum ſuperaddat vniuerſali Metaphyſico; & vniuerſale Logicum dicat naturam cum ordine poſitiuo ad plura, & propterea vt ad plura comparatam, conſequenter fit quod ad vniuerſale formale Metaphyſicum ſufficiat communitas naturæ

naturæ talem antecedens ordinem, quæ quidem eſt communitas naturę vt non determinatæ. *Probatur Minor*. Hoc ipſo quod natura ſecundum ſe non eſt determinata, eſt hoc ipſo non determinata ſecundum ſe; ſed natura ſecundum ſe non eſt determinata: Ergo eſt non determinata ſecundum ſe. *Maior* videtur certa: conſequentia enim videtur tenere à negatiuâ ad affirmatiuam, variato prædicato penes finitum & infinitum; vndè & valet dicere: *lapis non eſt homo, ergo lapis eſt non homo. Probatur Minor*: quod eſt determinatum ſecundum ſe, in nullo prorſus ſtatu poteſt eſſe indifferens, cum in omni ſtatu ea ſemper habeat quæ importat ſecundum ſe; ſed natura poteſt in aliquo ſui ſtatu eſſe indifferens, in ſtatu ſcilicet quem habet in anima ſeu per intellectum: Ergo natura non eſt determinata ſecundum ſe ad indiuidua.

Reſpondeo Negando minorem: ſi namque naturæ ſecundum ſe competeret eſſe vniuerſalem formaliter, id in quocumque ſtatu deberet illi conuenire, & oppoſitum in nullo ſtatu poſſet ei competere, cum varietas ſtatuum non variet rem ſecundum ſe; alias non eſſent ſtatus varij eiuſdem rei; Iam ſic eſt quod naturæ prout in ſingularibus non competit eſſe vniuerſalem formaliter, vt per ſe patet vel certè vt deduci poteſt ex probationibus concluſionis: immo competit illi oppoſitum, eſſe videlicet ſingularem: Ergo naturæ ſecundum ſe non conuenit eſſe formaliter vniuerſalem. Vnde ad probationem nego ſimiliter minorem; natura enim ſecundum ſe nec eſt determinata, nec non determinata, ſed vtrumque ei accidit, primum ſcilicet in ſingularibus, ſecundum verò vt eſt in intellectu, ad tertium verò in quo videtur ſita vis argumenti nego maiorem: non enim valet hic conſequentia à negatiuâ ad affirmatiuam facta, ita vt verum ſit dicere non eſt determinata ſecundum ſe; Ergo ſecundum ſe eſt

non.

non determinata Cuius ratio eſt quia regula illa dialecticorum : à negatiuâ ad affirmatiuam variato prædicato penes finitum & infinitum valet conſequentia,concludit ſolum generaliter quando propoſitiones ſunt abſolutæ , non autem quando fiunt cum appellatione & cum certo addito , vt patet in hoc exemplo : ſi namque dicatur abſolutè : *Petrus non eſt albus* - tunc valet conſequentia ad affirmatiuam mutato prædicato penes finitum & infinitum, ita vt liceat inferre : *Ergo eſt non albus* : ſi verò propoſitiones illæ duæ non proferantur abſolutè, ſed cum certo addito , ſeu cum appellatione vt ſi dicatur : *Petrus eſſentialiter non eſt albus* : *Ergo eſſentialiter eſt non albus* : non valet nec tenet tunc conſequentia à negatiuâ ad affirmatiuam, vt per ſe patet : Iam ſic eſt quod in præſenti caſu propoſitiones illæ inter quas prætendit arguens tenere à negatiuâ ad affirmatiuam conſequentiam, non proferuntur abſolutè ſed cum addito & cum appellatione ; ita vt prædicatum non appellet ſupra ſubiectum abſolutè ſumptum , ſed ſumptum dumtaxat ſecundum ſe : Ergo ſicut non valet : lignum ſecundum ſe non eſt calidum : Ergo ſecundum ſe eſt non calidum , nec etiam valere debet in præſenti caſu;natura ſecundum ſe non eſt determinata ; ergo ſecundum ſe eſt non determinata.

Inſtabis : non eſt potior ratio , cur cum tali addito & appellatione valeat hic conſequentia ab affirmatiua ad negatiuam, quam à negatiua ad affirmatiuam : ſed cum tali addito & appellatione tenet hic conſequentia ab affirmatiua ad negatiuam : valeret enim : *natura ſecundum ſe eſt non determinata* , *vel aqua ſecundum ſe eſt non ignis* : *Ergo natura ſecundum ſe non eſt determinata* , *vel Ergo aqua ſecundum ſe non eſt ignis* : Ergo cum ſimili addito & appellatione tenere debet conſequentia à negatiua ad affimatiuam variato prædicato pe-

nes

nes finitum & infinitum.

Reſpondeo negando paritatem maioris; ideo namque conſequentia à negatiua ad affirmatiuam in præſenti caſu cum appellatione prouenienie ab illa particula *ſecundum ſe* , eſt mala, quia ob eam appellationem arguitur virtualiter à disjunctiua ad partem, quia arguendi modus eſt ſemper falſus & vitiatus : etenim cum illa propoſitio negatiua: *natura ſecundum ſe non eſt determinata*, poſſit indeterminatè verificari, vel per id quod natura ſecundum ſe ſit non determinata, vel per id quod natura ſecundum ſe nec ſit determinata necnon determinata, ideo prædicta propoſitio negatiua eſt virtualiter disjunctiua, & illa propoſitio affirmatiua : *natura ſecundũ ſe eſt non, determinata* eſt pars illius: atque ita arguendo à prædicta negatiua ad affirmatiuã arguitur virtualiter ratione appellationis, ſeu ratione illius additi ſecundum ſe à disjunctiuâ ad partem, & ſic ea ibi appellatio falſificat & vitiat conſequentiam: è contra verò quia prædicta affirmatiua eſt, vt dictum fuit, velut pars illius disjunctiuæ quæ continetur virtualiter in prædicta negatiua, & hoc ratione præfatæ appellationis, propterea fit quod non vitiet ibi, ſed potius ædificet conſequentiam hæc appellatio proueniens ab illa particula ſecundum ſe , propterea quod facit quod virtualiter arguatur à parte disjunctiuæ ad totum, qui quidem arguendi modus eſt ſemper verus vt inductione patet ſicut alius à disjunctiua ad partem eſt ſemper falſus.

Colliges pro ſoluendis aliis quibuſdam ratiunculis quæ communiter in hac difficultate congeruntur, colliges inquam imprimis quod vniuerſale eſt quidem obiectum intellectus poſſibilis & omnem illius actionem præcedit, nõ quidem per hoc quod à parte rei detur vniuerſale formaliter , ſed per id quod per actionem intellectus agentis abſtracta natura à ſingularibus fit fundamẽtaliter vniuerſalis Metaphyſicè, & obiectum ſpecificatiuum intellectus poſſibilis.

lis. Quod ſi inſtent aduerſarij etiam vniuerſale formaliſſimè ſumptum eſſe obiectum intellectus, dico non propterea eſſe neceſſarium quod præſupponatur exiſtens ante omnem intellectus operationem, ſed ſufficere quod ſupponatur poſſibile ante omnem actualem actionem intellectus: potentia namque ſicut & ars factiua ſui obiecti non propterea illud ad omnem ſuam actionem ſupponit exiſtens; ſicut ars domificatoria, quia eſt factiua ſui obiecti, ipſius videlicet domus, non ſupponit ad omnem ſuam actionem domum exiſtentem, ſed ſolum vt poſſibilem, & per ipſam artis actionem fit domus. Item

Colliges quod quamuis materialiter & abſolutè loquendo detur à parte rei particulare, nihilominus loquendo in ſenſu formali, & prout ly particulare vel ſingulare habet eſſe correlatiuum vniuerſalis, cùm illud non habeat, niſi quatenus habet rationem ſubiicibilis reſpectu illius & hanc rationem ſubiicibilis non habeat à parte rei, ſed ſolum per actionem intellectus comparantis illud vt quid inferius ad vniuerſale, conſequenter fit quod particulare ſecundum quod petit cœxiſtentiam vniuerſalis non ſit à parte rei.

Tandem colliges quod aliquid poteſt dici commune dupliciter, vno modo ſecundum abſtractionem, vt homo in quantum abſtrahit à Petro & Paulo: alio verò modo per disjunctionem vel indifferentiam, qualiter aliquid dicitur commune, quando ſcilicet eſt hoc vel illud: vnde quando quærunt aduerſarij de appetitu equi v.g. an tendat à parte rei in cibum communem vel particularem, dico quod non tendit in cibum communem per abſtractionem, quia non abſtrahit, nec in cibum hunc particularem vt pote quem non cognoſcit, ſed tendit in cibum communem communitate indifferentiæ vel disjunctionis id eſt, in hunc vel illum cibum; proindeque quamtumuis detur

huiuſmo

huiuſmodi appetitus ſeclusâ intellectus operatione, non propterea ſequitur quod detur ſecluſa tali operatione natura communis communitate vniuerſali, quæ non eſt alia quam communitas per abſtractionem, cum tunc ſolum detur *vnum verſus alia*, quod quidem eſt id quod intelligendum venit per ly vniuerſale vt etymologia ſonat.

Quænam fuerit mens D. Thomæ circa præſentem difficultatem.

Reſpondeo D Thomam apertè fauere noſtræ ſententiæ Dicit enim Sanctus Doctor *cap. 4. de Ente & eſſentia* quod natura ſecundum ſe neque eſt vna neque plures. *Si quæratur*, inquit, *vtrum iſta natura poſſit dici vna vel plures, neutrum concedendum eſt, quia vtrumque eſt extra intellectum humanitatis, & vtrumque poteſt ſibi accidere, ſi enim pluralitas eſſet de ratione eius, numquam poſſet eſſe vna, cum tamen vna ſit ſecundum quod eſt in Socrate: ſimiliter ſi vnitas eſſet de intellectu & ratione eius, tunc eſſet vna & eadem natura Socratis & Platonis, nec poſſet in pluribus plurificari.* Hæc D. Thomas, ex quibus duo aut tria colligo ad intentum. Primo quidem rationem inde colligo, qua inſuper probatur noſtra concluſio, & quidem ſic ad formam reductam. Naturæ à parte rei & antecedenter ad ſtatum illius in intellectu non conuenit eſſe vniuerſalem formaliter ſecundum ſe, nec prout in ſingularibus Ergo nullatenus à parte rei id illi competit. *Conſequentia* patet, præter namque hos duos ſtatus in nullo alio poteſt conſiderari natura à parte rei. *Antecedens* autem quoad ſecundam partem videtur certum, quia natura prout in ſingularibus eſt determinata, contracta, & ſingularis; Ergo vt in ſingularibus non eſt vniuerſalis formaliter, cum vniuer

vniuerſale formaliter dicat indeterminationem, indifferentiam & communitatem ad plura; prima autem pars antecedentis probatur ſic: ſi naturæ ſecundum ſe competeret eſſe vniuerſalem formaliter, id in quocumque ſtatu deberet illi conuenire, & oppoſitum in nullo ſtatu ei poſſet competere: ſed in ſingularibus non competit naturæ eſſe vniuerſalem, immo competit illi oppoſitum, eſſe videlicet ſingularem: Ergo naturæ ſecundum ſe non conuenit eſſe vniuerſalem. Secundum verò quod colligo eſt, naturam eſſe in omni & pro omni ſtatu communem negatiuè, ſumpto ly communi negatiuè pro eo quod alicui non repugnat. Etenim naturæ ſecundum ſe competit eo modo eſſe communem: Ergo id etiam in omni ſtatu illi competit. *Conſequentia* patet, quia vt diximus quod competit naturæ ſecundum ſe, id ei & in quocumque ſtatu debet conuenire. *Antecedens* autem probatur, quia naturæ ſecundum ſe non repugnat eſſe communem; alias enim id etiam ei in quolibet ſtatu repugnaret, & non poſſet fieri communis etiam per intellectum: Ergo naturæ ſecundum ſe competit eſſe communem per non repugnantiam, id eſt competit quod ei non repuget eſſe communem; non tamen competit quod ſit poſitiuè communis, vt volunt Scotiſtæ: quod enim alicui conuenit ſecundum ſe, non ſolum in omni ſtatu ei debet conuenire, ſed etiam ſub nulla ratione poteſt ei repugnare: iam ſic eſt quod naturæ reduplicatiuè ſumptæ prout in indiuiduis repugnat eſſe pluribus poſitiuè communem: Ergo id non competit poſitiuè naturæ ſecundum ſe.

QVÆSTIO IV.

Per quam actionem intellectus fiat vniuerſale formaliter.

PRæmittendum primò vniuerſale formaliter ſumptum duo dicere, naturam ſcilicet quæ dicitur vniuerſalis formaliter; & ipſam vniuerſalitatem quæ eſt veluti forma, quæ naturam afficiens eam denominat & conſtituit formaliter vniuerſalem. Iam ergo dum inquiritur per quam actionem intellectus fiat vniuerſale formaliter, procedit & poteſt procedere quæſiti ſenſus de vtroque, ſiue tum de natura, & tunc dicitur procedere de vniuerſali formali Metaphyſico; vnde & tunc ſenſus eſt per quam actionem habeat natura in tali poni ſtatu, quod immediatè aut tribuat aut poſſit illi intellectus tribuere intentionem vniuerſalitatis: vel poteſt procedere Quæſiti ſenſus de ipſa intentione vniuerſalitatis, & tunc dicitur procedere de vniuerſali formali Logico: certum enim eſt quod per eamdem actionem per quam habet intellectus naturam ponere in eo ſtatu, cui immediate tribuat aut poſſit tribuere vniuerſalitatem, per hanc inquam eamdem actionẽ habeat & conferre ſiue conficere ipſam vniuerſalitatem, cum ſit vniuerſalitas reſpectus quidã rationis vt dicemus, qui quidem reſultare ſolet ſeu conſequi ad actionem qua ponitur proximum fundamentum qualis eſt natura in illo ſtatu. Dicitur autem in titulo: per quam actionem intellectus, circa quod vnum ſupponitur, & alterum inquiritur: ſupponitur namque vniuerſale formaliter, ſiue ſupponat pro natura cui immediatè tribuitur vniuerſalitas, ſiue pro ipſa

ipſa forma ſeu intentione vniuerſalitatis fieri non poſſe niſi per actionem intellectus; cum habeatur ex præcedenti articulo, quod non detur huiuſmodi vniuerſale à parte rei & antecedenter ad operationem intellectus: quod autem inquiritur, eſt vtrum actio illa intellectus per quam fit vniuerſale formaliter, ſit vel actio præciſiua, ſiue ex parte intellectus agentis, ſiue ex parte intellectus poſſibilis; qua ſcilicet natura habet vel repreſentari (ſi ſit actio præciſiua intellectus agentis) vel cognoſcitiuè attingi (ſi ſit actio præciſiua intellectus poſſibilis) ſecluſis à tali repræſentatione vel cognoſcitiuâ attingentiâ ſingularium diſtinſtiuis, per quæ plurificatur & diuerſificatur natura: an verò actio illa intellectus per quam ſupponitur fieri vniuerſale formaliter ſit, non quidem actio præciſiua, ſed potius comparatiua, non quidem compoſita quæ ſcilicet actu prædicat vniuerſale de ſingulari; hæc enim ſupponit de neceſſitate vniuerſale iam prædicabile, ſubindeque etiam vniuerſale factum, ſed an ſit actio comparatiua ſimplex, qua ſcilicet naturam iam à ſingularibus abſtractam attingit comparatiuè ad inferiora, ſiue vt vnum quid in quo ſingularia adunantur, ſiue vt dici ſolet, vt vnum quid aptum ineſſe ſingularibus.

Tramittendum ſecundò pro intelligentiâ principiorum ad quæ concluſionis veritas reduci debet, quod hæc tria ſunt apud omnes receptiſſima, ſubindeque & vim habitura principij reſpectu concluſionis inferendæ, puta, Quod *nihil eſt ſub certo genere quod non ſit ſub certa & determinatâ ſpecie*: quod *vniuerſalitas eſt reſpectiuum quid, ſiue reſpectus quidam rationis*: quod *vniuerſale eſt vnum in multis*. Primo quidem receptiſſimum eſt apud omnes, nihil eſſe ſub certo genere quod non ſit ſub certa & determinata ſpecie, quod quidem præter quam quod euidenter colligitur ab

te rei multiplicatur in indiuiduis.

Reſpondeo negando minorem, cuius falſitas abundè conſtat ex dictis ſupra, præcipuè in probationibus concluſionis. Ad probationem vero Nego Maiorem: tantum enim abeſt quod non poſſit natura fundare relationem realem ſimilitudinis ſiue conformitatis, & eſſe id quod multiplicatur in indiuiduis, quin imò eſt prorſus impoſſibile fundare poſſe naturam huiuſmodi relationem ſi non ſit id quod multiplicatur & quod reperitur multiplicatum in indiuiduis. Pro quo notandum eſt hoc eſſe proprium relationum primi generis quæ fundantur in vnitate; quales ſunt æqualitas ſimilitudo, & conformitas, quod ſcilicet ipſa etiam fundamenta proxima puta quantitas, qualitas aut natura ſint etiam extrema quæ primo referuntur: conuenit enim non tantum quanto, ſed etiam quantitati, quod ſit tricubita aut bicubita, ſiue æqualis & inæqualis; & conuenit albedini ſicut & albo quod ſit alteri ſimilis; & ſimiliter naturæ & non tantum habenti naturam conuenit eſſe conformem alteri: iam ſic eſt, quod non poteſt relatio eſſe realis, vbi extrema quæ refert non ſunt realiter diſtincta; Ergo impoſſibile eſt quod vbi eſt natura ibi ſit relatio realis conformitatis, niſi natura illa ſit diſtincta in vno & in altero extremo, ſubindeque & niſi ſit id quod eſt multiplicatum in indiuiduis. Neganda eſt igitur maior illa ſecundi argumenti. Ad tertium autem Nego ſimiliter Maiorem, aut claritatis gratiâ diſtinguo ſic, non poteſt natura fundare relationem ſimilitudinis ſeu conformitatis, & relationem diuerſitatis reſpectu eorumdem, ſi relatio illa diuerſitatis ſit alia relatio, ſiue oppoſita relationi ſimilitudinis ſeu conformitatis, tranſeat Maior: ſi vero relatio illa diuerſitatis non ſupponat pro alia relatione, ſed potius cum relatione & in relatione ſimilitudinis ſiue conformitatis confun-

datur

datur, Nego Maiorem; cuius quidem falſitas tunc per ſe patet: iam ſic eſt, quod relatio diuerſitatis, de qua eſt ſermo in Petro reſpectu Pauli, non habet ſupponere pro relatione quæ ſit alia à relatione ſimilitudinis ſeu conformitatis, ſed magis habet cum iſtâ & in iſta confundi; tum quia hæc non poteſt eſſe ſine tali diuerſitate, vt ſupra puto demonſtraſſe ex ratione propriâ relatiuorum primi generis; tum quia diuerſitas Petri à Paulo non eſt niſi diuerſitas numerica: Ergo eſt diuerſitas habens imbibitam proportionem & conformitatem in naturâ, ad differentiam diuerſitatis pluſquam numericæ: atqui talis diuerſitas eſt hoc idem quod dicimus conformitatem & ſimilitudinem, vt per ſe patet: Ergo relatio illa diuerſitatis inter Petrum & Paulum confunditur cum relatione conformitatis ſiue ſimilitudinis; ſicque non propterea fundat natura à parte rei aliam & aliam relationem reſpectu eiuſdem, ſed ſolum fundat relationem realem conformitatis, & relationem rationis identitatis.

Obiicies quartò, quod habet verificari de naturâ ſecundum ſe, habet verificari de natura à parte rei: Sed vniuerſale formale Metaphyſicum de quo ibi eſt ſermo, ſeu vnitas vniuerſalis verificatur de naturâ ſecundum ſe: Ergo & de natura à parte rei verificari debet. *Maior* ſupponitur certa. *Probatur Minor*: natura hoc ipſo quod non eſt determinata, eſt hoc ipſo formaliter vniuerſalis, loquendo vt loquimur de vniuerſali Metaphyſico; Sed natura ſecundum ſe eſt non determinata: Ergo & eſt ſecundum ſe formaliter vniuerſalis. *Maior* eſt certa; cum enim vniuerſale Logicum ſuperaddat vniuerſali Metaphyſico; & vniuerſale Logicum dicat naturam cum ordine poſitiuo ad plura, & proptereà vt ad plura comparatam, conſequenter fit quod ad vniuerſale formale Metaphyſicum ſufficiat communitas naturæ

naturæ talem antecedens ordinem,quæ quidem eſt communitas naturę vt non determinatæ. *Probatur Minor*. Hoc ipſo quod natura ſecundum ſe non eſt determinata, eſt hoc ipſo non determinata ſecundum ſe; ſed natura ſecundum ſe non eſt determinata: Ergo eſt non determinata ſecundum ſe. *Maior* videtur certa:conſequentia enim videtur tenere à negatiuâ ad affirmatiuam, variato prædicato penes finitum & infinitum.; vnde & valet dicere: *lapis non eſt homo, ergo lapis eſt non homo. Probatur Minor*: quod eſt determinatum ſecundum ſe,in nullo prorſus ſtatu poteſt eſſe indifferens, cum in omni ſtatu ea ſemper habeat quæ importat ſecundum ſe; ſed natura poteſt in aliquo ſui ſtatu eſſe indifferens, in ſtatu ſcilicet quem habet in anima ſeu per intellectum: Ergo natura non eſt determinata ſecundum ſe ad indiuidua.

Reſpondeo Negando minorem:ſi namque naturæ ſecundum ſe competeret eſſe vniuerſalem formaliter, id in quocumque ſtatu deberet illi conuenire, & oppoſitum in nullo ſtatu poſſet ei competere, cum varietas ſtatuum non variet rem ſecundum ſe; alias non eſſent ſtatus varij eiuſdem rei; Iam ſic eſt quod naturæ prout in ſingularibus non competit eſſe vniuerſalem formaliter, vt per ſe patet vel certè vt deduci poteſt ex probationibus concluſionis: immo competit illi oppoſitum, eſſe videlicet ſingularem: Ergo naturæ ſecundum ſe non conuenit eſſe formaliter vniuerſalem. Vnde ad probationem nego ſimiliter minorem; natura enim ſecundum ſe nec eſt determinata, nec non determinata, ſed vtrumque ei accidit, primum ſcilicet in ſingularibus, ſecundum verò vt eſt in intellectu, ad tertium verò in quo videtur ſita vis argumenti nego maiorem:non enim valet hic conſequentia à negatiuâ ad affirmatiuam facta, ita vt verum ſit dicere non eſt determinata ſecundum ſe; Ergo ſecundum ſe eſt

non.

non determinata Cuius ratio eſt quia regula illa dialecticorum : à negatiuâ ad affirmatiuam variato prædicato penes finitum & infinitum valet cõſequentia,concludit ſolum generaliter quando propoſitiones ſunt abſolutæ , non autem quando fiunt cum appellatione & cum certo addito , vt patet in hoc exemplo : ſi namque dicatur abſolutè : *Petrus non eſt albus* - tunc valet conſequentia ad affirmatiuam mutato prædicato penes finitum & infinitum, ita vt liceat inferre : *Ergo eſt non albus* : ſi verò propoſitiones illæ duæ non proferantur abſolutè, ſed cum certo addito , ſeu cum appellatione vt ſi dicatur : *Petrus eſſentialiter non eſt albus* : *Ergo eſſentialiter eſt non albus* : non valet nec tenet tunc conſequentia à negatiuâ ad affirmatiuam, vt per ſe patet : Iam ſic eſt quod in præſenti caſu propoſitiones illæ inter quas prætendit arguens tenere à negatiuâ ad affirmatiuam conſequentiam, non proferuntur abſolutè ſed cum addito & cum appellatione , ita vt prædicatum non appellet ſupra ſubiectum abſolutè ſumptum , ſed ſumptum dumtaxat ſecundum ſe : Ergo ſicut non valet : lignum ſecundum ſe non eſt calidum : Ergo ſecundum ſe eſt non calidum , nec etiam valere debet in præſenti caſu;natura ſecundum ſe non eſt determinata ; ergo ſecundum ſe eſt non determinata.

Inſtabis : non eſt potior ratio , cur cum tali addito & appellatione valeat hic conſequentia ab affirmatiua ad negatiuam, quam à negatiua ad affirmatiuam : ſed cum tali addito & appellatione tenet hic conſequentia ab affirmatiua ad negatiuam : valeret enim : *natura ſecundum ſe eſt non determinata* , *vel aqua ſecundum ſe eſt non ignis* : *Ergo natura ſecundum ſe non eſt determinata* , *vel Ergo aqua ſecundum ſe non eſt ignis* : Ergo cum ſimili addito & appellatione tenere debet conſequentia à negatiua ad affimatiuam variato prædicato pe-

nes finitum & infinitum.

Reſpondeo negando paritatem maioris; ideo namque conſequentia à negatiua ad affirmatiuam in præſenti caſu cum appellatione prouenienie ab illa particula *ſecundum ſe* , eſt mala, quia ob eam appellationem arguitur virtualiter à disjunctiua ad partem , quia arguendi modus eſt ſemper falſus & vitiatus : etenim cum illa propoſitio negatiua: *natura ſecundum ſe non eſt determinata*, poſſit indeterminatè verificari, vel per id quod natura ſecundum ſe ſit non determinata, vel per id quod natura ſecundum ſenec ſit determinata necnon determinata, ideo prædicta propoſitio negatiua eſt virtualiter disjunctiua, & illa propoſitio affirmatiua : *natura ſecundũ ſe eſt non determinata* eſt pars illius: atque ita arguendo à prædicta negatiua ad affirmatiuã arguitur virtualiter ratione appellationis, ſeu ratione illius additi ſecundum ſe à disjunctiuâ ad partem, & ſic ea ibi appellatio falſificat & vitiat conſequentiam: è contra verò quia prædicta affirmatiua eſt, vt dictum fuit, velut pars illius disjunctiuæ quæ continetur virtualiter in prædicta negatiua, & hoc ratione præfatæ appellationis, propterea fit quod non vitiet ibi, ſed potius ædificet conſequentiam hæc appellatio prouenienſ ab illa particula ſecundum ſe , propterea quod facit quod virtualiter arguatur à parte disjunctiuæ ad totum, qui quidem arguendi modus eſt ſemper verus vt inductione patet ſicut alius à disjunctiua ad partem eſt ſemper falſus.

Colliges pro ſoluendis aliis quibuſdam ratiunculis quæ communiter in hac difficultate congeruntur , colliges inquam imprimis quod vniuerſale eſt quidem obiectum intellectus poſſibilis & omnem illius actionem præcedit, nõ quidem per hoc quod à parte rei detur vniuerſale formaliter , ſed per id quod per actionem intellectus agentis abſtracta natura à ſingularibus fit fundamẽtaliter vniuerſalis Metaphyſicè, & obiectum ſpecificatiuum intellectus poſſibilis.

lis. Quod ſi inſtent aduerſarij etiam vniuerſale formaliſſimè ſumptum eſſe obiectum intellectus, dico non propterea eſſe neceſſarium quod præſupponatur exiſtens ante omnem intellectus operationem, ſed ſufficere quod ſupponatur poſſibile ante omnem actualem actionem intellectus: potentia namque ſicut & ars factiua ſui obiecti non propterea illud ad omnem ſuam actionem ſupponit exiſtens; ſicut ars domificatoria, quia eſt factiua ſui obiecti, ipſius videlicet domus, non ſupponit ad omnem ſuam actionem domum exiſtentem, ſed ſolum vt poſſibilem, & per ipſam artis actionem fit domus. Item

Colliges quod quamuis materialiter & abſolutè loquendo detur à parte rei particulare, nihilominus loquendo in ſenſu formali, & prout ly particulare vel ſingulare habet eſſe correlatiuum vniuerſalis, cùm illud non habeat, niſi quatenus habet rationem ſubiicibilis reſpectu illius & hanc rationem ſubiicibilis non habeat à parte rei, ſed ſolum per actionem intellectus comparantis illud vt quid inferius ad vniuerſale, conſequenter fit quod particulare ſecundum quod petit cœxiſtentiam vniuerſalis non ſit à parte rei.

Tandem colliges quod aliquid poteſt dici commune dupliciter, vno modo ſecundum abſtractionem, vt homo in quantum abſtrahit à Petro & Paulo: alio verò modo per disjunctionem vel indifferentiam, qualiter aliquid dicitur commune, quando ſcilicet eſt hoc vel illud: vnde quando quærunt aduerſarij de appetitu equi v.g. an tendat à parte rei in cibum communem vel particularem, dico quod non tendit in cibum communem per abſtractionem, quia non abſtrahit, nec in cibum hunc particularem vt pote quem non cognoſcit, ſed tendit in cibum communem communitate indifferentiæ vel disjunctionis id eſt, in hunc vel illum cibum; proindeque quamtumuis detur huiuſmo

huiuſmodi appetitus ſeclusâ intellectus operatione, non propterea ſequitur quod detur ſeclusâ tali operatione natura communis communitate vniuerſali, quæ non eſt alia quam communitas per abſtractionem, cum tunc ſolum detur *vnum verſus alia*, quod quidem eſt id quod intelligendum venit per ly vniuerſale vt etymologia ſonat.

Quænam fuerit mens D. Thomæ circa præſentem difficultatem.

Reſpondeo D Thomam apertè fauere noſtræ ſententiæ Dicit enim Sanctus Doctor *cap.* 4. *de Ente & eſſentia* quod natura ſecundum ſe neque eſt vna neque plures. *Si quæratur*, inquit, *vtrum iſta natura poſſit dici vna vel plures, neutrum concedendum eſt, quia vtrumque eſt extra intellectum humanitatis, & vtrumque poteſt ſibi accidere, ſi enim pluralitas eſſet de ratione eius, numquam poſſet eſſe vna, cum tamen vna ſit ſecundum quod eſt in Socrate: ſimiliter ſi vnitas eſſet de intellectu & ratione eius, tunc eſſet vna & eadem natura Socratis & Platonis, nec poſſet in pluribus plurificari.* Hæc D. Thomas, ex quibus duo aut tria colligo ad intentum. Primo quidem rationem inde colligo, qua inſuper probatur noſtra concluſio, & quidem ſic ad formam reductam. Naturæ à parte rei & antecedenter ad ſtatum illius in intellectu non conuenit eſſe vniuerſalem formaliter ſecundum ſe, nec prout in ſingularibus Ergo nullatenus à parte rei id illi competit. *Conſequentia* patet, præter namque hos duos ſtatus in nullo alio poteſt conſiderari natura à parte rei. *Antecedens* autem quoad ſecundam partem videtur certum, quia natura prout in ſingularibus eſt determinata, contracta, & ſingularis; Ergo vt in ſingularibus non eſt vniuerſalis formaliter, cum vniuer

vniuerſale formaliter dicat indeterminationem, indifferentiam & communitatem ad plura; prima autem pars antecedentis probatur ſic: ſi naturæ ſecundum ſe competeret eſſe vniuerſalem formaliter, id in quocumque ſtatu deberet illi conuenire, & oppoſitum in nullo ſtatu ei poſſet competere: ſed in ſingularibus non competit naturæ eſſe vniuerſalem, immo competit illi oppoſitum, eſſe videlicet ſingularem: Ergo naturæ ſecundum ſe non conuenit eſſe vniuerſalem. Secundum verò quod colligo eſt, naturam eſſe in omni & pro omni ſtatu communem negatiuè, ſumpto ly communi negatiuè pro eo quod alicui non repugnat. Etenim naturæ ſecundum ſe competit eo modo eſſe communem: Ergo id etiam in omni ſtatu illi competit. *Conſequentia* patet, quia vt diximus quod competit naturæ ſecundum ſe, id ei & in quocumque ſtatu debet conuenire. *Antecedens* autem probatur, quia naturæ ſecundum ſe non repugnat eſſe communem; alias enim id etiam ei in quolibet ſtatu repugnaret, & non poſſet fieri communis etiam per intellectum: Ergo naturæ ſecundum ſe competit eſſe communem per non repugnantiam, id eſt competit quod ei non repuget eſſe communem; non tamen competit quod ſit poſitiuè communis, vt volunt Scotiſtæ: quod enim alicui conuenit ſecundum ſe, non ſolum in omni ſtatu ei debet conuenire, ſed etiam ſub nulla ratione poteſt ei repugnare: iam ſic eſt quod naturæ reduplicatiuè ſumptæ prout in indiuiduis repugnat eſſe pluribus poſitiuè communem: Ergo id non competit poſitiuè naturæ ſecundum ſe.

ipſa forma ſeu intentione vniuerſalitatis fieri non poſſe niſi per actionem intellectus; cum habeatur ex præcedenti articulo, quod non detur huiuſmodi vniuerſale à parte rei & antecedenter ad operationem intellectus: quod autem inquiritur, eſt vtrum actio illa intellectus per quam fit vuiuerſale formaliter, ſit vel actio præciſiua, ſiue ex parte intellectus agentis, ſiue ex parte intellectus poſſibilis; qua ſcilicet natura habet vel repreſentari (ſi ſit actio præciſiua intellectus agentis) vel cognoſcitiuè attingi (ſi ſit actio præciſiua intellectus poſſibilis) ſecluſis à tali repræſentatione vel cognoſcitiuâ attingentiâ ſingularium diſtinctiuis, per quæ pluriticatur & diuerſificatur natura: an verò actio illa intellectus per quam ſupponitur fieri vniuerſale formaliter ſit, non quidem actio præciſiua, ſed potius comparatiua, non quidem compoſita quæ ſcilicet actu prædicat vniuerſale de ſingulari; hæc enim ſupponit de neceſſitate vniuerſale iam prædicabile, ſubindeque etiam vniuerſale factum, ſed an ſit actio comparatiua ſimplex, qua ſcilicet naturam iam à ſingularibus abſtractam attingit comparatiuè ad inferiora, ſiue vt vnum quid in quo ſingularia adunantur, ſiue vt dici ſolet, vt vnum quid aptum ineſſe ſingularibus.

Pramittendum ſecundò pro intelligentiâ principiorum ad quæ concluſionis veritas reduci debet, quod hæc tria ſunt apud omnes receptiſſima, ſubindeque & vim habitura principij reſpectu concluſionis inferendæ, puta, Quod *nihil eſt ſub certo genere quod non ſit ſub certa & determinatâ ſpecie*: quod *vniuerſalitas eſt reſpectiuum quid, ſiue reſpectus quidam rationis*: quod *vniuerſale eſt vnum in multis.* Primo quidem receptiſſimum eſt apud omnes, nihil eſſe ſub certo genere quod non ſit ſub certa & determinata ſpecie, quod quidem præter quam quod euidenter colligitur

ab

ab inductione : nihil namque eſt ſub genere animalis quod non ſit vel rationale vel irrationale, nec eſt aliquid ſub genere quantitatis, permanentis, quod non ſit vel linea vel ſuperficies aut corpus: præter quam quod, inquam, hoc ſufficienter colligitur ab inductione, poteſt vlterius ſuaderi ex eo quod ſola ſpecies habet per ſe participare genus, & quidem in primo modo dicendi per ſe, cum ea ſola ſit definibilis, ſubindeque & ea ſola includat genus in ſui definitione; vnde cum illud omne quod eſt tale, ſit tale per illud quod habet eſſe tale per ſe, conſequenter ſit quod illud omne quod participat rationem generis, non habet illam participare niſi ratione ſpeciei, ſiue quia ipſam participat ſpeciem in qua includitur per ſe genus; ac proinde veriſſimum eſt, & receptiſſimum dictum illud, quod nihil eſt ſub certo genere quod non ſit ſub certâ & determinata ſpecie.

Secundò receptiſſimum eſt illud aliud, puta quod vniuerſalitas ſeu intentio vniuerſalitatis eſt reſpectiuum quid ſiue reſpectus quidam rationis: Etenim vniuerſale ex etymologia nominis idem ſonat, ac vnum verſus alia: iam ſic eſt quod id vnde habet vnum quid eſſe verſus alia non eſt aliud quam reſpectus huius ad illa vt patet ex terminis: Ergo cum ex vniuerſalitate habeat natura eſſe vna verſus alia, debet vniuerſalitas eſſe reſpectus quidam: cumque non poſſit eſſe reſpectus realis, ex eo ſcilicet quod ly vnum & ly alia ſunt à parte rei & realiter idem, conſequenter ſit quod ſit vniuerſalitas reſpectus quidam rationis addo quod vniuerſale in eſſendo de quo eſt ſermo eſt ex Philoſopho & ex Philoſophis vnum in multis: Ergo vniuerſalitas eſt id ex quo habetur & ſaluatur in conceptu aliquo vnum cum multis: ſed tale quid vnde id habetur non eſt aliud quam reſpectus illius ad iſta, vel iſtorum ad illud, cum ſecluſo tali reſpectu ſe habeant

beant vnum & multa diſparatè, nec conſequenter poſſint vnum adintegrare conceptum: Ergo vniuerſalitas eſt reſpectus ſeu reſpectiuum quid: cumque eſſe non poſſit quid realiter; reſpectiuum vt dictum fuit: euidenter ſequitur vniuerſalitatem fore reſpectum ſiue quid reſpectiuum per rationem.

Denique receptiſſimum eſt & tertium illud, puta quod vniuerſale eſt vnum in multis: omne namque vniuerſale habet importare vnum & multa, & quidem vnum in recto, & multa in obliquo; iam ſic eſt quod vniuerſale in eſſendo non poteſt importare multa, niſi tanquam ea in quibus eſt, intellige vel actu, vel aptitudine, cum dicatur in eſſendo, per hoc quod poteſt vnum ineſſe multis; & per hoc ſolum quod habet ita ineſſe multis habeat poſſe prædicari de multis: Ergo veriſſima ſunt & receptiſſima tria illa ſupra adducta & pronunciatá tanquam principia: vnde pro quæſiti reſolutione, & concluſionis ad eadem principia reductione ſit

CONCLVSIO: *Per actum intellectus, qui dicitur puræ præciſionis natura non fit formaliter vniuerſalis; vnde ſequitur fieri tantum formaliter vniuerſalem per actum comparatiuum.*

Probatur primò ex primo præmiſſo principio, puta quod *nihil eſt ſub certo genere, quod non ſit ſub certa & determinata ſpecie.* Vnde ſic arguo. Nihil eſt ſub certo genere, quod non ſit ſub certa & determinatá ſpecie: Ergo natura ſub ſtatu puræ præciſionis non eſt ſub genere vniuerſalis, ſeu talis cui immediatè tribui poſſit intentio vniuerſalitatis. *Probatur conſequentia*: Natura in ſtatu puræ præciſionis ſub nulla determinatâ vniuerſalis ſpecie reponi poteſt immediatè: Ergo nec eſt in tali ſtatu ſub genere vniuerſalis, hoc ipſo quod nihil eſt ſub certo genere, quod non ſit ſub certâ & determinatâ ſpecie. *Conſequentia* eſt euidens.

Probatur

Probatur antecedens hoc ipſo quod natura plures reſpicit ſpecies indifferenter, ſub nulla reponi poteſt determinatâ immediatè: ſed natura in ſtatu puræ præciſionis plures reſpicit ſpecies vniuerſalis indifferenter: Ergo ſub nulla determinata ſpecie reponi poteſt in tali ſtatu immediatè. *Maior patet* ex terminis. *Probatur Minor*: Natura albedinis verbi gratia reducitur ad ſpeciem quinti prædicabilis, ſeu accidentis, hoc ipſo quod comparatur ad Petrum & Paulum; reducitur verò ad ſpeciem ſecundi prædicabilis ſeu ſpeciei, ſi comparetur ad hoc vel illud album: atqui natura illa albedinis in ſtatu puræ præciſionis poteſt indifferenter comparari ad Petrum & Paulum; vel ad hoc & illud album vt per ſe patet: Ergo natura in ſtatu præciſionis poteſt indifferenter reduci ad plures vniuerſalis ſpecies: Ergo natura in ſtatu puræ præciſionis ſub nulla determinata ſpecie vniuerſalis reponi poteſt immediatè; Ergo hoc ipſo quod nihil eſt ſub certò genere, quod non ſit ſub certa & determinatâ ſpecie, quod eſt principium primo præmiſſum, non eſt natura in ſtatu puræ præciſionis ſub genere vniuerſalis, ſeu talis cui immediatè tribui poſſit vniuerſalitatis intentio.

Probatur ſecundò ex ſecundo præmiſſo principio, puta quod *vniuerſalitas eſt reſpectiuum quid ſiue reſpectus quidam rationis*. Arguo ergo ſic: vniuerſalitas eſt reſpectiuum quid, ſiue reſpectus quidam rationis: Ergo natura in ſtatu puræ præciſionis non eſt formaliter vniuerſalis. *Probatur conſequentia*. Natura in ſtatu puræ præciſionis non eſt etiam per rationem relatiua: Ergo nec eſt in illo ſtatu vniuerſalis formaliter, hoc ipſo quod vniuerſalitas eſt quidam reſpectus rationis. *Conſequentia* eſt euidens. *Probatur antecedens*: pro eo ſtatu non eſt natura relatiua pro quo non habet ſuum quod habere debet correlatiuum: ſed non habet natura in ſtatu puræ præciſionis ſuum

quod

quod habere debet correlatiuum : Ergo non eſt natura in ſtatu præciſionis etiam per rationem relatiua , *Maior* eſt certiſſima : relatiuum enim & correlatiuum ſunt ſimul natura, tempore & cognitione ,ac proinde hoc ipſo quod non habetur in ſtatu aliquo id quod haberi debet correlatiuum , nec etiam habetur in illo relatiuum. *Probatur Minor*. Correlatiuum naturæ provt per rationem ſeu per vniuerſalitatem relatiuæ ſint ſingularia prout ſubiicibilia : ſed pro ſtatu puræ præciſionis non habentur ſingularia provt ſubiicibilia:Ergo pro ſtatu puræ præciſionis nō habet natura id quod habere debet correlatiuum: *Maior* per ſe patet:cum enim relatio quā importat natura per vniuerſalitatem ſit relatio prædicabilitatis, & correlatiuū prædicabilitatis ſit ſubiicibilitas, cum prædicatum non ſit niſi de ſubiecto, proptetea ſit quod correlatiuum naturæ ſecundum quod per rationem ſeu per vniuerſalitatem relatiuæ ſint ipſa ſingularia provt ſubiicibilia. *Probatur Minor* tunc tantum habentur ſingularia provt ſubiicibilia , quando attinguntur comparatiuè ad naturam cui ſubiiciuntur cum ſecundum quod ſubiicibilia habeant reſpicere talem naturam , nec habeant ita reſpicere à parte rei vt ſupponitur, ſed provt per rationem attinguntur vt reſpicientia ſeu reſpectiua:ſed pro ſtatu puræ præciſionis naturæ non ita attinguntur ſingularia vt per ſe patet , quin imo nec vllatenus attinguntur cum ab illis fiat præciſio : Ergo pro ſtatu puræ præciſionis non habentur ſingularia provt ſubiicibilia : Ergo pro ſtatu puræ præciſionis non habet natura id quod habere debet correlatiuum vt relatiua : Ergo pro ſtatu puræ præciſionis non eſt natura etiam per rationem relatiua : Ergo hoc ipſo quod vniuerſalitas eſt reſpectiuum quid ſiue reſpectus quidam rationis , vt habetur ex ſecundò præmiſſo principio , non eſt natura in ſtatu puræ præciſionis formaliter vniuerſalis.

Probatur 3. ex tertiò præmiſſo principio puta, *quod vniuerſale eſt vnum in multis*: ſic igitur arguo, vniuerſale eſt vnum in multis: Ergo non eſt natura in ſtatu præciſionis formaliter vniuerſalis. *Probatur conſequentia*: natura in ſtatu præciſionis non eſt vna in multis: Ergo nec eſt in illo ſtatu formaliter vniuerſalis, hoc ipſo quod vniuerſale eſt vnum in multis. *Conſequentia*: eſt euidens. *Probatur antecedens* non poteſt natura in ſtatu præciſionis eſſe vna in multis niſi per aptitudinem; Sed nec aptitudinem habet in illo ſtatu ad eſſendum vna in multis: Ergo nec eſt in illo ſtatu natura vna in multis. *Probatur Minor*: aptitudo naturæ ad eſſendum vna in multis non eſt niſi per rationem; Sed in ſtatu præciſionis haberi non poteſt hæc aptitudo per rationem: Ergo in ſtatu præciſionis non habet natura hanc aptitudinem. *Maior* ſupponitur certa, cum ſupponatur in præſenti quæſtione fieri ſolum vniuerſale, in quo hæc importatur aptitudo, per actum intellectus, & poteſt vlteriùs ſuaderi ex eo quod hæc aptitudo vtpote reſpectiua importat diſtinctionem aliquam inter naturam & ipſa ſingularia, quæ quidem diſtinctio eſſe non poteſt niſi diſtinctio rationis. *Probatur Minor*: quod eſt habitum per rationem in tantum eſt inquantum cognoſcitur eſſe; Sed in ſtatu præciſionis non cognoſcitur in natura hæc aptitudo: Ergo in ſtatu præciſionis haberi non poteſt hæc aptitudo per rationem. *Maior* patet ex terminis. *Probatur Minor*: quamdiu non cognoſcitur terminus ad quem aptitudinis cognoſci non poteſt hæc aptitudo: Sed in ſtatu præciſionis non cognoſcitur terminus ad quem, cum ibi non cognoſcantur illa multa ſaltem vt terminus ad quem, ſed hoc ſolum fiat per actum comparatiuum ad quem ſolum pertinere poteſt ly ad aliud: Ergo pro ſtatu præciſionis non cognoſcitur in natura hæc aptitudo: Ergo in ſtatu præciſionis

haberi

haberi non poteſt hæc aptitudo per rationem: Ergo in ſtatu præciſionis non eſt natura vna in multis per aptitudinem : Ergo in ſtatu præciſionis non eſt natura vna in multis : Ergo hoc ipſo quod vniuerſale eſt vnum in multis, vt habetur ex tertio præmiſſo principio, non eſt natura in ſtatu precíſionis formaliter vniuerſalis.

Dixi autem in concluſione : *vnde ſequitur fieri tantum vniuerſale formaliter per actum comparatiuum* ; quæ quidem patet ſequela, tum quia de his ſolum actibus præciſiuo ſcilicet & comparatiuo dubitari poteſt : tum quia tres ſupra adhuc hæ relationes excludentes actum præciſiuum , concludunt pro actu comparatiuo, vt conſideranti patebit ; tum denique quia per actum illum fit & conſtituitur vniuerſalitas ad cuius variationem diſtinguitur & variatur : Sed ad ſolam variationem actus comparatiui variatur vniuerſalitas : Ergo per actum comparatiuum fieri debet. *Maior* eſt certa per hoc enim quod variatur , aliud acquirit eſſe, ſubindeque cum fieri ſit acquirere eſſe , hoc ipſo quod vniuerſale ad variationem actus variatur , acquirit & accipit eſſe per talem actum, atque ita & ab illo fit. *Probatur Minor* : variatur vniuerſalitas , hoc ipſo quod res quæ denominatur vniuerſalis de vna tranſit vniuerſalis ſpecie ad alteram : Sed ad ſolam variationem actus comparatiui hoc accidit : Ergo ad ſolam variationem actus comparatiui variatur vniuerſalitas. *Maior* patet ex terminis. *Probatur Minor* : comparata riſibilitas ad Petrum & Paulum eſt ſub quarta ſpecie vniuerſalis , ſcilicet proprij : Sed comparata per variationem comparationis, ad hoc & illud riſibile reponitur tunc ſub alia ſpecie vniuerſalis, ſcilicet ſpeciei : Ergo ad ſolam variationem actus comparatiui tranſit res vniuerſalis de vna vniuerſalitatis ſpecie ad alteram. *Note.*

Soluuntur obiectiones.

Videantur alia concluſionis fundamenta in ſolutionibus obiectionum.

Obiicies 1. per actum illum fit vniuerſale formaliter, per quem habetur vnitas vniuerſalis : Sed vnitas vniuerſalis habetur in natura per actum præciſiuum : Ergo & per illum fit vniuerſale formaliter. *Maior* eſt certa. *Probatur Minor :* natura per actum præciſiuum aſſequitur vnitatem quandam:Sed vnitas illa quam aſſequitur non eſt alia quam vnitas vniuerſalis: Ergo habetur vnitas vniuerſalis in natura per actum præciſiuum. *Maior* eſt certa cum antecedenter ad actum præciſiuum eſſet multiplex, nec tamen ſit multiplex comparatiuè ad actum præciſiuum, ſiue prout per actum præciſiuum attingitur. *Probatur Minor :* ſola vniuerſalis vnitas opponitur vnitati ſingulari ; Sed vnitas quam aſſequitur natura per actum præciſiuum opponitur vnitati ſingulari , cum acquiratur per excluſionem principiorum numericè ſeu ſingulariter multiplicantium : Ergo vnitas illa quam aſſequitur natura per actum præciſiuum eſt vnitas vniuerſalis.

Reſpondeo Negando Minorem: vnitas namque vniuerſalis quæ afficit naturam reduci debet, ſeu debet poſſe immediatè reduci ad aliquam determinatam ſpeciem vniuerſalis, cum vnitas illa non ſupponat pro ipſa vnitate vniuerſali vt ſic, ſiue pro ipſa vniuerſalitate, ſed pro ipſa vnitate vniuerſali naturam afficiente, quæ quidem natura ſicut eſt determinata natura, eſt etiam ſemper ſub ſpecie determinata vniuerſalis vt per ſe patet , & cuiuis conſideranti patebit : iam ſic eſt, quod vnitas illa quam aſſequitur natura per actum præciſiuum reduci non poteſt immediatè ad aliquam vniuerſalis ſpeciem , vt patet ex dictis ſupra , & vlterius conſtat exemplo, rationabilitatis ſumptæ in concreto & abſtractæ à Petro & Paulo, quæ quidem vt talis , cùm indifferens ſit vt

com

comparetur ad Petrum & Paulum, vel ad hoc & illud rationale, eſt etiam indifferens vt reponatur ſub ſpecie tertij prædicabilis, aut ſub ſpecie ſecundi prædicabilis: Ergo vnitas illa quam aſſequitur natura in ſtatu præciſionis eſſe non poteſt vnitas vniuerſalis, cum ad nullam determinatam ſpeciem reduci poſſit immediatè. Vnde ad probationem Nego ſimiliter Minorem: ad tertium vero in quo videtur ſita vis argumenti, diſtinguo Maiorem: ſola vniuerſalis vnitas habet opponi vnitati ſingulari, ſumpta ſingulari vnitate materialiter nego, ſumptâ formaliter & in ſenſu formali concedo. Similiter diſtinguo minorem: ſed vnitas quam aſſequitur natura per actum præciſiuum opponitur vnitati ſingulari materialiter ſumptæ concedo: opponitur vnitati ſingulari ſumptæ formaliter & in ſenſu formali Nego Minorem & conſequentiam, ſenſus autem ſolutionis eſt quod ſingulare ſubindeque & vnitas ſingularis conſiderari poteſt vel materialiter prout ſcilicet conſideratur vt eſt à parte rei, nullo habito ſeu conſiderato reſpectu ad naturam ſuperiorem, vel poteſt conſiderari formaliter, dum ſcilicet conſideratur cum formali quodam reſpectu ſubiicibilitatis ad naturam ſuperiorem: hoc autem ſuppoſito tanquam certo & ab omnibus communiter conceſſo & concedendo dico, quod quamuis natura in ſtatu præciſionis vnitatem habeat oppoſitam vnitati ſingulari ſumptæ materialiter, à qua ſcilicet de facto præſcindit, non tamen oppoſitam vnitati ſingulari ſumptæ formaliter ſeu cum formali reſpectu ſubiicibilitatis, cum vnitas naturæ in ſtatu præciſionis ſit vnitas abſoluta, non relatiua vt per ſe patet, & ex dictis colligitur, vnitas vero illa ſingularis ſumpta formaliter, ſeu cum formali reſpectu ſubiicibilitatis ſit vnitas correlatiua: vt ſimiliter patet: iam ſic eſt, quod vnitas vniuerſalis eſt vnitas oppoſita vnitati ſingulari ita ſumptæ formaliter vt ſubiicibili, *Nota.*

cum ſit vnitas prædicabilis, & prædicabile & ſubiicibile opponantur correlatiuè: Ergo vnitas quam aſſequitur natura in ſtatu præciſionis, quantumuis oppoſita vnitati ſingulari non propterea eſt vniuerſalis vnitas.

Inſtabis: quomodocumque opponatur vnitas naturæ in ſtatu præciſionis vnitati ſingulari, non poteſt non eſſe vniuerſalis vnitas: Ergo nulla ſolutio. *Probatur antecedens*: vnitas hoc ipſo quod non eſt ſingularis eſſe tantum poteſt vniuerſalis vnitas: Sed hoc ipſo quod opponitur vnitati ſingulari, habet, quomodocumque opponatur, quod non ſit ſingularis: Ergo quomodocumque opponatur habere debet quod ſit vniuerſalis.

Reſpondeo negando antecedens, cuius negati ratio ſufficienter colligitur ex præcedenti ſolutione, & poteſt confirmari ex eo quod oppoſitio quam habet vnitas vniuerſalis ad vnitatem ſingularem reduci debet ad oppoſitionem relatiuorum, non autem ad oppoſitionem contrariorum aut alicuius alterius generis, cum vniuerſalitas ex proprio conceptu ſit reſpectiuum quid, ſeu quemdam importet rationis reſpectum, vt patet ex tertio præmiſſo principio: iam ſic eſt, quod vnitas naturæ in ſtatu præciſionis non habet oppoſitionem relatiuam ad vnitatem ſingularem, tum quia eſt vnitas abſoluta vt conſideranti patebit, tum etiam quia naturæ in tali ſtatu non correſpondet correlatiuum, cum illud ſit tantum ſingulare aut ſingularia vt ſubiicibilia, & ea in ſtatu præciſionis non attingantur, aut ſaltem non ita attingantur: Ergo falſum eſt præmiſſum illud antecedens, quod ſcilicet quomodocumque opponatur vnitas illa naturæ præciſæ vnitati ſingulari, habeat hoc ipſo eſſe vniuerſalis vnitas. Vnde ad probationem nego maiorem, vel claritatis gratiâ diſtinguo ſic: vnitas hoc ipſo quod non eſt ſingularis eſſe tantum poteſt vniuerſalis vel materialiter, vel formaliter, concedo:

Nota.

cedo: eſſe tantum poteſt vniuerſalis formaliter, qualis eſt ea de qua in præſenti loquimur Nego: cuius ſolutionis ratio eſt, quia vnitas illa habet, quod non ſit ſingularis per hoc præciſè quod habet opponi vnitati ſingulari ſumptæ materialiter, ſenſu in præcedenti reſponſione expoſito: atqui per hoc præciſè quod habet opponi vnitati ſingulari materialiter ſumptæ, non propterea eſt formaliter vniuerſalis, tum quia per hoc præciſè nondum habet eſſe vnitas relatiua, cum nondum habeat ſuum correlatiuum puta ſingularem vnitatem cum formali reſpectu ſubiicibilitatis: tum etiam quia quod habeat opponi vnitati ſingulari materialiter ſumptæ, hoc non ideo eſt quia eam reſpicit, ſed magis quia contrariè excludit, ſicut vnum excludit numerum, èique opponitur, cum tamen vnitas formaliter vniuerſalis non habeat excludere ſingulare niſi quia id reſpicit, vnde nec propriè excludit, ſed magis reſpicit tanquam illud in quo includitur: Ergo dato quod vnitas illa naturæ in ſtatu puræ præciſionis ex oppoſitione quam habet ad vnitatem ſingularem, dici poſſet materialiter vniuerſalis, ſiue id in quo per alium actum fundari & formari poteſt vnitas formaliter vniuerſalis, non tamen habet, vt talis eſt, & immediatè, quod dici poſſit vniuerſalis formaliter. *Nota.*

Obiicies 2., vniuerſale idem ſonat quod vnum verſus alia; Sed natura in ſtatu præciſionis eſt vna verſus alia: Ergo in ſtatu præciſionis eſt vniuerſalis. *Probatur Minor:* quod plura reſpicit ſub ratione termini à quo, habet hoc ipſo eſſe vnum verſùs alia: Sed natura in ſtatu præciſionis, ſiue vt præciſa à pluribus habet plura reſpicere ſub ratione termini à quo: Ergo in ſtatu præciſionis habet natura eſſe vna verſùs alia. *Maior* per ſe patet: nec enim minus verificatur ly verſus alia comparatiuè ad terminum à quo, quam compa-

ratiuè ad terminum ad quem, ſi tam termini à quo, quam ad quem ſupponantur plures. *Probatur Minor*: quod reſpicit natura vt terminum ad quem dum contrahitur, illud idem reſpicit per abſtractionem vt terminum à quo: cum abſtractio & contractio opponantur, ſubindeque & habeant verſari circa idem, cum hoc ſolùm diſcrimine, quod abſtractio eſt circa illud tanquam à quo, contractio vero tanquam ad quod, ſiue ad quem: atqui natura dum contrahitur plura reſpicit vt terminum ad quem: Ergo & plura reſpicit per abſtractionem ſiue in ſtatu abſtractionis tanquam terminum à quo

Reſpondeo negando minorem, cuius falſitas ſufficienter colligitur ex dictis ſupra. Ad probationem vero nego ſimiliter minorem: per ſpeciem namque per intellectum agentem abſtractam repræſentatur natura, aut per cognitionem præciſiuam intellectus poſſibilis cognoſcitur ſine vlla prorſus habitudine ad ea à quibus eſt abſtracta, nec tanquam ad terminum ad quem, nec tanquam ad terminum à quo; ſed præciſè repræſentatur & cognoſcitur natura non repræſentatis nec cognitis ſingularibus, nec aliqua habitudine ſeu reſpectu naturæ ad illa, vt enim colligitur ex Diuo
Nota. Thoma 1. *part. quæſt.* 85. *art.* 2. eodem modo ſe habet quantum ad hoc ſpecies abſtracta naturæ per intellectum agentem, & ſimplex ac præciſiua cognitio illius mediâ tali ſpecie, ſicut ſe habet viſus in pomo dum percipit colorem ſine ſapore: iam ſic eſt, quod viſus in pomo habet percipere colorem, non ſolum non percipiendo ſaporem, ſed nec percipiendo colorem cum aliqua habitudine ſeu reſpectu aliquo ad ſaporem, quia per ſpeciem mediâ qua viſus colorem percipit, non ſolum non repræſentatur ſapor, ſed nec repræſentatur color cum aliqua habitudine ad ſaporem: Ergo & in præſenti caſu præciſionis naturæ à ſingularibus

bus ſolum repræſentatur & cognoſcitur natura, non repræſentatis aut cognitis indiuiduis, aut aliqua habitudine ſeu reſpectu ad illa ſiue vt terminum ad quem, ſiue vt terminum à quo. Vnde ad tertium argumentum nego abſolutè maiorem; licet enim quia abſtractio & contractio vtpote contrariè oppoſitæ verſantur circa idem, verum propterea ſit quod illud idem quod eſt terminus ad quem contractionis ſit illud idem terminus à quo abſtractionis, falſum tamen eſt quod illud quod reſpicit contractio, ſeu natura per contractionem vt terminum ad quem, illud reſpiciat natura per abſtractionem vt terminum à quo, cuius diſparitatis ratio eſt quia contractio eſt actio quædam intellectus comparatiua & applicatiua, & proindeque non mirum quod natura ſe habeat per contractionem ad terminum ſuum per modum reſpicientis: abſtractio vero ſiue actio præciſiua, tantum abeſt quod ſit comparatiua actio, quin imo eſt actio potius ponens & attingens naturam in ſtatu ſolitudinis; ac proinde natura in ſtatu illo præciſionis & abſtractionis non debet ſingularia reſpicere vt terminum à quo, & ſi vt contracta aut contrahenda illa reſpiciat vt terminum ad quem.

Inſtabis: ſi abſtracta natura non cognoſceretur ſaltem in exercitio cum aliqua habitudine ad ea à quibus eſt abſtracta, non haberet intellectus principium aliquod ad talem comparandam naturam ad ea potius à quibus eſt abſtracta, quam ad quælibet alia à quibus non eſt abſtracta: Sed hoc communiter reputatur falſum, cum poſtea intellectus naturam comparet ad ea à quibus eſt abſtracta: Ergo & falſum eſt quod non cognoſcatur natura in ſtatu præciſionis cum habitudine aliqua ad ea à quibus eſt abſtracta, ſaltem vt terminum à quo.

Reſpondeo negando ſequelam maioris, licet enim hæc ita ſint, quod ſcilicet non re-

præſentatur nec cognoſcatur natura in ſtatu præciſionis cum habitudine aliqua ad ea à quibus eſt abſtracta: nihilominus adhuc habetur principium vnde potius comparet intellectus naturam abſtractam ad ea à quibus eſt abſtracta, quam ad alia, cuius ratio eſt; quia cum intellectus ſingularia non attingat nec conſequenter ad ea comparet niſi conuertendo ſe & reflectendo ſupra phantaſmata, propterea fit quod volens intellectus comparare naturam abſtractam, conuertat ſe ad phantaſmata à quibus intellectus agens naturam abſtraxit, & contemplando per reflectionem eadem phantaſmata comparet naturam ad ea potius ſingularia à quibus eſt abſtracta, cum eorum ſolum contempletur phantaſmata, eſt ergo habendum tanquam certum quod natura in ſtatu præciſionis non repræſentatur aut cognoſcitur cum habitudine aliqua ad inferiora vt terminum à quo: quod quidem quia negatur ab aliquibus ex noſtris, qui volunt cognoſci quidem naturam in ſtatu præciſionis cum habitudine ad ſingularia tanquam ad terminum à quo, non tamen tanquam ad terminum ad quem, ex quo concludunt non propterea fore vniuerſalem in illo ſtatu, hoc inquam poteſt & contra iſtos vlterius confirmari, ex eo quod ſi ita cognoſceretur natura in ſtatu præciſionis cum habitudine aliqua ad inferiora tanquam ad terminum à quo, ſequeretur quod in exercitio abſque neceſſitate, alterius reflexiuæ comparationis, cogoſceretur etiam natura cum habitudine ad eadem inferiora etiam vt terminum ad quem; cum non poſſit cognoſci naturam aliquam eſſe abſtractam ab indiuiduis, quin eo ipſo ſaltem in exercitio cognoſcatur illam eſſe realiter in indiuiduis, ac per conſequens, quin cognoſcatur ſaltem in exercitio habitudo illius ad indiuidua, in quibus eſt & de quibus prædicari poteſt, quod quidem

eſt

eſt cognoſcere cum habitudine ad ea tanquam ad terminum ad quem: Ergo cum hoc ſecundum à præfatis Thomiſtis non admittatur, nec conſequenter admitti debet primum, puta quod cognoſcatur natura in ſtatu præciſionis cum habitudine ad inferiora tanquam ad terminum à quo.

Obiicies tertiò, ſicut ſe habet contractio ad faciendum ſingulare, ſic ſe habet abſtractio ad faciendum vniuerſale: Sed per contractionem quam habet natura à parte rei fit ſingularis formaliter: Ergo & fit natura formaliter vniuerſalis per abſtractionem à ſingularibus. *Minor* videtur certa & indubitata. *Probatur Maior*: contractio & abſtractio procedunt modo oppoſito: Ergo & ad oppoſitos procedunt terminos; Sed contractio procedit ad ſingulare formaliter: Ergo debet abſtractio procedere ad terminum huic oppoſitum, quod eſt formaliter vniuerſale.

Reſpondeo negando minorem quam non probat arguens ſed improbatam relinquit tanquam ſuo iudicio, indubitatam, & noſtro nedum dubiam ſed etiam falſam. Vnde concedo quidem eodem vtique modo fieri vniuerſale per abſtractionem à ſingularibus, ac ſingulare per contractionem: ſed addo quod per contractionem fit ſolum natura materialiter ſingularis, non vero formaliter & Logicaliter, ſed ita formaliter ſumptum ſingulare quod quidem ita ſumitur, dum ſcilicet ſumitur & conſideratur cum formali reſpectu ſubiicibilitatis ad naturam ſpecificam ſiue ſuperiorem; ita, inquam formaliter ſumptum ſingulare fit ſolum per comparationem intellectus comparantis illud vt inferius ad naturam ſpecificam, & reſpectu illius naturæ, tribuentis ei intentionem indiuidui ſubiicibilis, per quam in ratione ſingularis Logici & formaliter ſumpti conſtituitur; ſic ergo proportionaliter per abſtractionem à ſingularibus ſolum fit na-

 tura

tura materialiter vniuerſalis, & per comparationem illius ad inferiora fit vniuerſalis formaliter.

Inſtabis: natura in ſtatu illo abſtractionis habet per intellectum quidquid haberet à parte rei, ſi eſſet realiter a ſingularibus ſeparata: Sed tunc eſſet natura non tantum materialiter ſed etiam formaliter vniuerſalis; ſiquidem eſſet vna indifferenter ſe habens ad plura: Ergo in illo ſtatu erit etiam per intellectum formaliter vniuerſalis

Reſpondeo negando maiorem: natura namque ſi eſſet à parte rei exiſtens realiter à ſingularibus ſeparata, quia in ea impoſſibili poſitione participaretur realiter à ſingularibus, & illa eſſent illius effectus in genere cauſæ realis exemplaris, diceret conſequenter aliquam habitudinem realem poſitiuam ad illa, ſubindeque cum in hoc ſtatu eſſet vna verſus alia, eſſet conſequenter vniuerſalis, eo modo quo nos per comparationem intellectus per quam natura accipit poſitiuum ordinem ad inferiora, dicimus illam fieri vniuerſalem: quia vero natura vtpote reuera indiſtincta realiter à ſingularibus non dicit poſitiuum reſpectum ad illa, niſi quatenus per intellectum eam ad illa comparantem concipitur aliquid ad modum reſpectus ad ſua inferiora, ideo antecedenter ad hoc non datur nec fit vniuerſale formaliter.

Obiicies vltimò: ſi non fieret vniuerſale formaliter per actum præciſiuum, nec etiam fieret per ſimplicem comparationem: ſed hoc ſecundum, non admittitur: Ergo neque illud admitti debet. *Probatur ſequela Maioris*, ideo per actum præciſiuum non fit natura formaliter vniuerſalis, quia non habet ab eo poſitiuum ordinem prædicabilitatis ad inferiora; ſed neque per ſimplicem comparationem habet natura poſitiuum hunc ordinem: Ergo nec etiam fieret formaliter vniuerſalis per ſimplicem comparationem. *Probatur Minor*: ordo poſi-

tiuus

tiuus prædicabilitatis eſt correlatiuus ad poſitiuum ordinem ſubiicibilitatis : ſed per ſimplicem comparationem naturæ ad inferiora non habetur in iſtis poſitiuus ordo ſubiicibilitatis, cum ad hoc alia ſimiliter requiratur comparatio inferiorum ad naturam : Ergo per ſimplicem comparationem non habet natura poſitiuum ordinẽ prædicabilitatis ad inferiora.

Reſpondeo negando ſequelam Maioris, cuius negati ratio abundè patet ex dictis ſupra ; & quidem præcipuè ex eo quod per actum præciſiuum & antecedenter ad primam comparationem non habet natura fundamentum proximum & immediatum determinatæ ſpeciei vniuerſalitatis, vt ſupra demonſtratum fuit : illud verò ſufficientiſſimè habet natura per primam comparationem, quia per illam in ordine ad determinata inferiora comparatur natura:Ergo male arguitur non fieri per ſimplicem comparationem naturam formaliter vniuerſalem, ſeu talem cui immediatè tribui poſſit vniuerſalitatis intentio, ex eo quod talis non fit per actum præciſiuum, vnde ad probationem nego minorem ad tertium verò in quo videtur ſit auis argumenti nego ſimiliter Minorem ; cum enim intellectus in ſuis cognitionibus ſit ſaltem in exercitio reflexiuus, propterea fit quod eadem prima comparatione qua cognoſcit & comparat naturam in ordine ad ſua inferiora, cognoſcit & comparat inferiora ad naturam, & ipſam vtramque comparationem cognoſcit in exercitio ; quod quidem ſufficit vt non ſolum per illam actionem ponatur fundamentum proximum vniuerſalitatis & ſubiicibilitatis, ſed & quod ipſa vtraque intentio ſeu vterque rationis ordo formaliter ad talem actionem reſultet ; licet non diffitear ego formalius & expreſſius fieri huiuſmodi intentiones rationis, cum per ſecundam actionem comparatiuam magis reflexè, & expreſsè & in actu ſecundo cognoſcuntur.

Qua

Quænam fuerit mens D. Thomæ circa propoſitam difficultatem.

Reſpondeo D. Thomam apertè fauere noſtræ ſententiæ. Etenim S. Doctor 1. *p. qu.* 28. *art.* 1. ita diſcurrit *aliquando reſpectus ſignificatus per ea quæ dicuntur ad aliquid, eſt tantum in ipſa apprehenſione rationis conferentis vnum alteri. Et tunc eſt relatio rationis tantum; ſicut comparat ratio hominem animali vt ſpeciem ad genus.* Hæc D. Thomas; Ex quibus hoc conficio argumentum Reſpectus qui eſt tantum in apprehenſione rationis conferentis vnum alteri, habetur tantum per actum comparatiuum, & non per actum ſolummodo præciſiuum; vt patet ex terminis: ſed reſpectus ſpeciei ad genus, ſubindeque & generis ad ſpeciem eſt ex D. Thoma tantummodo in apprehenſione rationis vt conferentis vnum alteri: Ergo reſpectus ille ex D. Thoma habetur tantummodo per actum comparatiuum, non autem per actum præciſiuum: ſed talis reſpectus importatur in natura formaliter vniuerſali, vt ſupra fuit demonſtratum, & communiter concedi ſolet, nec non vt colligi poteſt ex eodem D. Thom. in teſtimonio ſequenti: Ergo ex D Thoma non fit natura formaliter vniuerſalis niſi per actum comparatiuum.

Aliud verò teſtimonium ſancti Doctoris, ex quo ſimiliter colligi poteſt, ſecundam intentionem vniuerſalitatis fieri per comparationem, qua natura abſtracta ab indiuiduis, & ſic abſtractè cognita ad ſua comparatur inferiora, habetur inquam hoc teſtimonium *in opuſc.* 48. *cap.* 1. vbi hæc habet: *quia intellectus reflectitur ſupra ſeipſum, & ſupra ea quæ in eo ſunt, ſiue ſubiectiuè ſiue obiectiuè, propterea conſiderat iterum hominem ſic à ſe intellectum ſine conditionibus materiæ, & videt quod talis*

naturæ

natura, cum tali abſtractione intellectus, poteſt attribui huic & illi indiuiduo: & ideo format ſecundam intentionem de tali natura, & hanc vocat vniuerſale ſeu prædicabile. Hæc ſanctus Doctor, ex quibus licet ita arguere, actus ille quo intellectus naturam iam abſtractam cognoſcit vt potentem attribui huic & illi iudiuiduo, eſt actus quem dicimus comparatiuum & condiſtinctum ab actu præciſionis: ſed actus quo format intellectus ſecundam intentionem vniuerſalis & prædicabilis eſt ille ex D. Thoma verbis citatis, quo naturam iam abſtractam cognoſcit vt potentem attribui huic & illi indiuiduo: Ergo actus quo format intellectus ſecundam intentionem vniuerſalis & prædicabilis eſt ex D. Thoma actus comparatiuus condiſtinctus ab actu præciſionis.

Dices D. Thomam 1 *p.qu.* 85 *.art.* 2. aſſerere quod ad ipſum abſtrahi humanitatis à conditionibus indiuiduantibus ſequitur intentio vniuerſalitatis; ſed per illam actionem fit vniuerſale formaliter, ad quam ſequitur vniuerſalitatis intentio: Ergo ſentit D. Thomas fieri vniuerſale formaliter per ipſam abſtractionem ſiue præciſionem naturæ à conditionibus indiuiduantibus.

Reſpondeo ſolum intendere D. Thomam in hoc & aliis ſimilibus locis, quod ad ipſum abſtrahi naturæ à conditionibus indiuiduantibus ſequitur intentio vniuerſalitatis, quatenus ad talem abſtractionem, & cognitionem naturæ vt ſic abſtractæ ſequitur actio comparatiua intellectus per quam & ponitur fundamentum proximum vniuerſalitatis, & ipſa intentio vniuerſalitatis, in exercitio per eamdem actionem cognita, formaliter reſultat. Quod autem hæc ſit mens D. Thomæ id imprimis colligo ex primo teſtimonio pro noſtra ſententia ſupra adducto, vbi expreſſis terminis aſſerit D. Thomas, quod relatio rationis ſpeciei ad genus, ſiue generis ad ſpeciem, proindeque & ipſa vni-

uerſalitatis intentio eſt tantum in ipſa apprehenſione rationis conferentis vnum alteri: Ergo in tantum ſentire poteſt Diuus Thomas quod ad ipſum abſtrahi naturæ ſequitur vniuerſalitatis intentio, in quantum ad tale abſtrahi, præfata ſequitur apprehenſio conferens vnum alteri, in qua tantum ex D. Thoma hæc vniuerſalitatis intentio habet eſſe.

Secundò id colligo expreſsiùs adhuc ex ſecundo teſtimonio ſupra in fauorem noſtræ ſententiæ adducto vbi habet D. Thomas quod ad ipſam abſtractionem naturæ, ſequitur eiuſdem naturæ conſideratio vt potentis attribui huic & illi, quæ quidem conſideratio format intentionem vniuerſalis; iam ſic eſt quod talis conſideratio eſt comparatio: Ergo non ſentit D. Thomas quod ſequatur vniuerſalitas ad ipſum abſtrahi, niſi inquantum ad talem abſtractionem ſequitur comparatio intellectus, per quam & ponitur fundamentum proximum vniuerſalitatis, in quantum ſcilicet habet tunc natura fundamentum determinatum determinatæ intentionis vniuerſalitatis, per comparationem ſcilicet ad determinata indiuidua, & ipſa inſuper vniuerſalitatis intentio, in exercitio per eãdem actionem cognita formaliter reſultat: addo quod cum clariſſimè in teſtimoniis pro noſtra ſententia adductis & in aliis pluribus D. Thom. aſſerat fieri vniuerſale per operationem intellectus conferentem ſeu comparantem naturam ad ſua inferiora, & hæc teſtimonia intelligi non poſſint niſi de vniuerſali formaliter ſumpto & Logico, cum tamen alia teſtimonia quæ in oppoſitum adduci ſolent poſſint explicari de vniuerſali materialiter ſumpto, ſeu de natura in tali ſtatu poſita, quod per actum intellectus immediatè ſequentem accipiat ipſam intentionem vniuerſalitatis, propterea fit quod talia oppoſita teſtimonia in eo ſenſu intelligenda ſunt & explicanda, ne dicamus D. Thomam eſſe ſibi contrarium.

QVÆS

QVÆSTIO V.

Vtrum vniuerſale ſit Genus, ſiue vniuocum ad 5. prædicabilia.

P*Ræmittendum primò* ex triplici capite fieri poſſe, quod ratio aliqua ſit analoga, & deperdat vniuocationem, ſubindeque & rationem generis ad ea ad quæ comparatur. Primo quidem ex dependentiâ vnius ab alio in præfata ſeu participatâ ratione, ſi nimirum talis ſit dependentia, quod dependens non adæquet illud à quo dependet in tali ratione, tunc enim nomen ſignificans rationem illam, non ſignificat illam vt omnino eamdem, vt per ſe patet, nec etiam vt omnino diuerſam, cum in eâ communicent extrema; & ideo D. Th. 1. *p.q.* 13. *art.* 5. propter talem dependentiam creaturarum à Deo analogiam colligit inter Deum & creaturas.

Secundò prouenire poteſt analogia ac deperdi vniuocatio ex inæquali participatione rationis alicuius communis, etiam ſi abſque dependentia vnius participantis ab altero reperiatur; modo tamen inæqualitas ſit in ipsâ ratione communi participatâ, vt eſſe ſolet quando in vno participatur ſimpliciter; & in alio ſecundum quid, non tamen ſi ſit præfata inæqualitas in ipſis potius rationibus particularibus ſiue differentialibus participantium, qualis eſt inæqualitas animalis in equo & homine. Dixi autem (etiamſi abſque dependentia reperiatur hæc inæqualis participatio; Quod quidem patet in exemplo de ſpeciebus intelligibilibus, quæ non ſunt acceptæ à rebus, ac proinde ab illis non dependentes

pendentes, vt ſunt ſpecies angelicæ, & de earumdem obiectis, verbi gratia de ſpecie lapidis quam habet Angelus, & de ipſo lapide, quæ quidem duo in ratione lapidis, & vt hoc nomine *lapis*, ſignificantur analogicè conueniunt, & non vniuoce, ex eo ſcilicet quod ratio lapidis in lapide reperitur ſimpliciter, ſimpliciterque dicitur lapis; & in ſpecie ſolum reperitur ſecundum quid, nec niſi in eſſe intelligibili & intentionaliter dicitur lapis; nec tamen in ratione ſignificata reperitur inter hæc duo dependentia, vt per ſe patet.

Tertiò deníque prouenire poteſt ac deperdi vniuocatio ex ſolâ tranſcendentiâ, hoc eſt etiam ſi inter ea ad quæ ratio aliqua comparatur vt tranſcendens, non ſit vnius ab altero dependentia, nec inæqualis ſit inter ea participatio huiuſmodi rationis communis; ſed omnia illa ſimpliciter participent huiuſmodi rationem communem, ſola tamen tranſcendentia ſufficit, vt ratio ſic tranſcendens analogicè dicatur de illis & non vniuocè. Quod autem res ita ſit, ſufficienter colligitur ab exemplo accidentis ſumpti vt ſic & in communi, quod quidem cum non ſit genus ad nouem accidentium prædicamenta, alias illa non eſſent ſuprema genera, & inter ſe primo diuerſa, eſt conſequenter ad illa nouem analogum & non vniuocum: iam ſic eſt quod talis analogiæ nulla poteſt eſſe cauſa, niſi præfata tranſcendentia; cum inter accidentia in ratione communis accidentis non ſit aſſignabilis dependentia aliqua vnius ab altero, vel inæqualis participatio huiuſmodi rationis communis accidentis; ita quod vnum accidens ſit ſimpliciter accidens, aliud verò tantummodo ſecundum quid: Ergo dicendum eſt quod ſola tranſcendentia (etiam ſi abſque aliis analogiæ cauſis reperiatur) abundè ſufficit, vt ratio aliqua ſit analoga, & non vniuoca. Hinc autem.

Præmit

Præmittendum ſecundo tanquam certum & apud omnes indubitatum, vniuerſale comparatiuè ad 5 prædicabilia dici non poſſe analogum, ſeu non vniuocum ex primo capite, ſiue ex dependentia vnius prædicabilis ab altero in præfata ratione vniuerſalis, cum ſecluſis etiam per intellectum tum genere, tum ſpecie, tum proprio, tum differentia poſſit adhuc intellectus abſtrahere rationem communem albedinis, & illam comparando ad hunc & illum parietem eam denominare accidentaliter vniuerſalem, ſubindeque & ſine dependentia ab aliis prædicabilibus, vt pote quæ ſecluſa ſunt in tali caſu, & perinde ſe habent ac ſi non eſſent.

Item tanquam certum ſupponimus & indubitatum, quod neque ex ſecundo capite ſiue ex inæquali participatione dici poteſt vniuerſale analogum, & non vniuocum ad præfata prædicabilia. Hæc namque inæqualis participatio quæ analogiam cauſat tunc tantum eſt, aut eſſe ſolet quando ratio ab vno participatur ſimpliciter, & ab altero ſecundum quid: Iam ſic eſt quod hoc minimè verificatur de vniuerſali ſeu de vniuerſalitate comparatiuè ad quinque prædicabilia: cum vnumquodque prædicabile loquendo per intellectum habeat ſimpliciter eſſe ſiue denominari vnum in multis, ſicut habet vnumquodque ſimpliciter eſſe vnum quid abſtractum & præciſum à multis, & habeat vnumquodque ſimpliciter eſſe à parte rei vnum quid vnitate conformitatis, quæ quidem eſt primum vniuerſalitatis fundamentum. Non ergo ex hoc ſecundò capite, ſicut neque ex primo dicimus aut dicturi ſumus vniuerſale non eſſe genus ſiue vniuocum ad 5. prædicabilia, vt falſo exiſtimant ij ferè omnes qui nobis ibi aduerſantur, qui quidem non aduertentes ad hoc quod ſupra præmiſſimus, nimirum quod ex ſola tranſcendentiâ deperditur vniuocatio atque cau-

ſatur analogia, etiam ſeclusâ omni dependentia aut inæquali participatione, multa propterea proferunt & congerunt aduerſus noſtram ſententiam, cuius tamen nequidem primam cutem attingunt, cum ſolum probent quod ſupponimus, nec quod contendimus impugnent, puta quod quamuis vniuerſale non conueniat prædicabilibus cum dependentia, nec etiam inæqualiter participetur, adhuc tamen non ſit ad illa vniuocum, nec conſequenter genus, propterea quod adhuc tranſcendens eſt & tranſcendentaliter imbibitum in eorumdem differentiis ſiue differentialibus modis, ex qua quidem tranſcendentiâ ſufficienter cauſari analogiam ac deperdi vniuocationem, præter quam quod ſupra ab exemplo, eoque (meo videri) irrefragrabili oſtenſum eſt, ſtatim in exponendis, vt conſueuimus, principiis concluſionis probabo per rationem à priori. Vnde

Præmittendum tertiò & vltimo, hæc tria communiter admitti ab omnibus, ſubindeque & vim habitura principij reſpectu concluſionis inferendæ, puta quod *ex ſola tranſcendentia deperditur vniuocatio*; quod *accidens vt ſic non eſt vniuocum ad nouem genera accidentium*; quod *genus primum prædicabile dicit ex propria differentia prædicari de pluribus ſpecie differentibus.* Quantum autem ad primum, quod ſcilicet ex ſola tranſcendentiâ deperditur vniuocatio, præterquam quod ſufficientiſſime conſtat ab exemplo ſupra in præmiſſis adducto poteſt vlterius probari à priori, dicendo ſcilicet quod cum aliqua ratio eſt tranſcendens ad aliqua ita ex propria & quidditatiua ratione tranſcendentiæ imbibitur in omnibus quæ in illis ſunt, vt de omnibus illis formaliter prædicetur, nullumque illorum poſſit abſque tali ratione intelligi: id enim eſt rationem aliquam eſſe tranſcendentem: Ergo ratio tranſcendens imbibitur in eo in

quo

quo inferiora conueniunt , & in his per quæ inter ſe ſpecialiter differunt : Iam ſic eſt quod quatenus imbibitur in eo in quo inferiora conueniunt eſt illis principium conueniendi; & quatenus imbibitur in illis per quæ inter ſe differunt, eſt illis principium differendi : Ergo talis ratio communis & tranſcendens , hoc ipſo quod tranſcendens eſt , eſt hoc ipſo reſpectu inferiorum principium conueniendi ſimul & principium differendi , ac proinde hoc ipſo quod tranſcendens eſt , nec eſt in inferioribus omnino eadem , nec omnino diuerſa ; ſed partim eadem & partim diuerſa : atqui ex hoc euidentiſſimè deperditur vniuocatio & inducitur analogia : Ergo receptiſſimum eſt atque veriſſimum primum illud effatum , quod ex ſola tranſcendentiâ deperditur vniuocatio , quamtumuis ſecludatur quæcumque dependentia , aut inæqualis participatio.

Quantum verò ad ſecundum , puta quod accidens in communi non ſit genus ſiue vniuocum ad nouem genera accidentium , ex eo etiam euidenter conſtat quod nouem hæc genera accidentium ſunt genera ſuprema, & à ſe inuicem primo diuerſa vt communiter admittitur à Philoſophis, & exponi ſolet in libro prædicamentorum, quod quidem minimè verificaretur, ſi eſſet accidens genus ad illa & in illo conuenirent vniuoce.

Demum quantum ad tertium , quod ſcilicet genus quod eſt primum prædicabile petat ex propria & differentiali ratione prædicari de pluribus ſpecie differentibus, ex eo etiam euidenter patet quod cum genus in eo quod genus eſt,dicat naturam determinabilem & complebilem per differentias , conſequenter ſit quod ex propria & formaliſſimâ ratione generis petat & exigat prædicari de pluribus differentibus ſpecie , ita vt abſque eo reperiri nequeat ratio generis : in quo quidem ab aliis differt prædicabilibus : licet enim prædicari

de

de pluribus differentibus ſpecie competere poſſit & aliis à genere, materialiter tamen, non autem tanquam ex propriâ ratione petitum, quia nec differentia, nec proprium, nec accidens petunt ex ſua ratione formali prædicari de pluribus differentibus ſpecie, alias id omni differentiæ, proprio, & accidenti competeret, & abſque eo ratio differentiæ, proprij & accidentis ſaluari nullatenus poſſet, quod vtique non ita eſt, vt per ſe patet: Ergo habet genus ex propriâ & differentiali ratione quod petat prædicari de pluribus ſpecie differentibus. His ergo tribus præmiſſis tanquam certis & indubitatis principiis, iam pro quæſiti reſolutione, & concluſionis ad eadem principia reductione ſit.

CONCLVSIO: *vniuerſale non eſt genus, ſiue vniuocum quid ad 5. Prædicabilia.*

Probatur 1. ex primo præmiſſo principio, puta quod *ex ſola tranſcendentia deperditur vniuocatio ſiue ratio generica.* Sic igitur arguo, ex ſola tranſcendentia deperditur vniuocatio. Ergo vniuerſale non eſt vniuocum ad 5. prædicabilia. *Probatur Conſequentia*: quantumcumque æqualiter participetur vniuerſale, adhuc eſt tranſcendens ad præfata 5. prædicabilia: Ergo hoc ipſo quod ex ſola tranſcendentia deperditur vniuocatio, vniuerſale non eſt vniuocum ad prædicabilia. *Conſequentia* eſt euidens, *Probatur antecedens*: tranſcendens dicitur, quod prædicatur formaliter de formaliſſimâ rei differentiâ: ſed vniuerſale ita prædicatur de differentiis prædicabilium: Ergo vniuerſale tranſcendens eſt ad quinque prædicabilia: *Maior* admittitur communiter ab omnibus; & conſtat ex præmiſſis. *Probatur Minor* de eo prædicatur vniuerſale formaliter, quod eſt correlatiuum ad ſingulare formaliter ſumptum, ſiue ſumptum vt formaliter ſubiicibile: Sed quoduis prædicabile eſt ex propria differentia correla

correlatiuum ad ſingulare formaliter vt ſubiicibile: Ergo vniueſale prædicatur formaliter de quauis differentiâ prædicabilium. *Maior* eſt certiſſimâ: correlatiuum enim ſingularis formaliter ſumpti non aliud eſt quam vniuerſale formale, ſicut correlatiuum vniuerſalis formaliter ſumpti non aliud eſt quam ſingulare ita formaliter ſumptum. *Probatur Minor*: alia eſt ſubiicibilitas ſingularis ad totam eſſentiam, & alia ad partem eſſentiæ, ſicut & alia ad accidens eſſentiæ: Ergo habere ſe vel vt tota eſſentia vel vt pars eſſentiæ &c. eſt terminus ſubiicibilitatis ſingularis formaliter vt ſubiicibilis: Sed quoduis prædicabile habet ſe ex propria differentia vel vt tota eſſentia, vel vt pars eſſentiæ &c. Ergo quoduis prædicabile habet ex propria differentia eſſe terminum ſubiicibilitatis ſingularis: Sed talis terminus correlatiuus eſt vt conceditur; Ergo quoduis prædicabile eſt ex propriâ differentiâ correlatiuum ad ſingulare vt formaliter ſubiicibile: Ergo vniuerſale tranſcendentaliter imbibitur in differentiis prædicabilium: Ergo hoc ipſo quod ex ſolâ tranſcendentiâ deperditur vniuocatio (quod eſt primum præmiſſum principium) vniuerſale non eſt hoc ipſo vniuocum ad quinque prædicabilia.

Probatur 2. ex ſecundo præmiſſo principio: *accidens vt ſic & in communi genus non eſt ad nouem genera accidentium*; Ergo nec eſt vniuerſale genus ad quinque prædicabilia *Probatur conſequentia*: ratio quæ excludit rationem generis ab accidente vt ſic, concludit etiam pro vniuerſali: Ergo hoc ipſo quod accidens vt ſic genus non eſt ad nouem genera accidentium; nec ſimiliter genus eſt vniuerſale ad quinque prædicabilia. *Conſequentia* eſt euidens. *Probatur antecedens*: ideo accidens vt ſic non eſt genus ad nouem accidentia, quia horum differentiæ non ſe habent vt additum quid, ſiue vt additamentum ſuperaduenieus:

Sed

Sed etiam differentiæ prædicabilium non ſe habent ad vniuerſale vt additum quid, ſiue vt additamentum ſuperaduenìens: Ergo ratio quæ excludit ab accidente vt ſic rationem generis concludit etiam pro vniuerſali. *Maior* eſt indubitata; cum enim de ratione generis ſit eſſe ſolum in potentia inferiora, & eſſe quid contrahibile & determinabile, conſequenter ſit quod ipſæ inferiorum differentiæ debent eſſe quaſi extraneæ naturæ ad genus, eique ſuperaddi & ſuperaduenire, alias eſſent actu in genere, & genus eſſet actu in illis ſubindeque nec eſſet genus quid potentiale & complebile, nec eſſent differentiæ quid incompletum: debent ergo differentiæ generis ſe habere ad genus vt additum quid & vt additamentum ſuperaduenìens. Quod etiam colligitur ex D. Thom. de veritate, *quæſt. vnica art.* 2. vbi hæc habet: *enti non poteſt addi aliquid quaſi extranea natura, per modum quo differentia additur generi vel accidens ſubiecto:* Hæc ille; cum ergo quod accidens vt ſic non ſit genus vniuocum. hoc non proueniat ex inæquali participatione aut dependentia vnius ab altero vt per ſe patet, conſequenter ſit quod ideo tantum non ſit genus ad nouem accidentia, quia horum differentiæ non ſe habent ad illud vt additum quid, ſiue vt additamentum ſuperaduenìens. *Probatur Minor:* ideo accidentium differentiæ non ſe habent ad accidens vt ſic vt additamentum ſuperaduenìens, quia quacumque facta præciſione adhuc in iis importatur ratio entis in alio: ſed etiam in differentiis prædicabilium importatur ratio vniuerſalitatis: Ergo etiam differentiæ prædicabilium non ſe habent ad vniuerſale vt additum quid, ſiue vt additamentum ſuperaduenìens. *Maior* admittitur communiter, & patet in quantitate quæ quidem ex propria differentia dicit eſſe extenſiuum quid, in quo vt patet importatur ratio entis

in

in alio, cum dici non poſſit extenſiuum niſi entis in quo eſt. *Probatur Minor*: in qua ſita eſt difficultas, reſpicere plura ſpecie vel numero differentia prouenit ex propriis prædicabilium differentiis, cum in hoc differant genus & ſpecies, vt dictum eſt ſupra in præmiſſis: Sed in tali reſpicere, ſiue in tali reſpectu importatur vniuerſalitas, quin immo reſpectus ille eſt ipſa vniuerſalitatis relatio, vt per ſe patet: Ergo in differentiis prædicabilium importatur ratio vniuerſalitatis: Ergo differentiæ prædicabilium non ſe habent ad vniuerſale vt additum quid, ſicut nec differentiæ accidentium ad accidens vt ſic: Ergo ratio quæ excludit ab accidente vt ſic rationem generis, concludit etiam pro vniuerſali: Ergo hoc ipſo quod accidens vt ſic non eſt genus ſiue vniuocum ad nouem genera accidentium, (vt habetur ex ſecundo præmiſſo principio) nec eſt vniuerſale genus vniuocum ad quinque prædicabilia.

Probatur 3. ex tertiò præmiſſo principio, puta quod, *genus primum prædicabile petit ex propriâ differentia prædicari de pluribus ſpecie differentibus.*: vnde ſic arguo. Primum prædicabile petit ex propriâ differentiâ prædicari de pluribus ſpecie differentibus; Ergo vniuerſale non eſt vniuocum ad prædicabilia. *Probatur conſequentia*: intantum vniuerſale eſt vniuocum inquantum poteſt præſcindi & abſtrahi à differentiis prædicabilium: Sed hoc ipſo quod primum prædicabile petit ex propria differentia prædicari de pluribus ſpecie differentibus non poteſt abſtrahi ratio vniuerſalis à differentia primi prædicabilis: Ergo hoc ipſo quod primum prædicabile petit ex propria differentia prædicari de pluribus ſpecie differentibus non eſt vniuerſale vniuocum ad prædicabilia. *Maior* eſt certiſſima, vniuocum enim ſignificat & importat rationem omnino eamdem in vniuocatis, quod quidem fieri non

poſſet ſi ab ipſis differentiis non poſſet abſtrahi vt per ſe patet. *Probatur Minor:* ab eo non poteſt abſtrahi ratio vniuerſalis, in cuius conceptu inuoluitur vniuerſalitatis relatio: Sed hoc ipſo quod primum prædicabile petit ex propria differentia prædicari de pluribus ſpecie differentibus inuoluitur vniuerſalitatis relatio in ipſius differentiæ conceptu: Ergo hoc ipſo quod primum prædicabile petit ex propria differentia prædicari de pluribus vt ſpecie differentibus, non poteſt vniuerſalis ratio abſtrahi à differentia primi prædicabilis. *Maior* patet ex terminis, cum ipſa vniuerſalitatis relatio ſit ipſum vniuerſale in abſtracto, ſiue ipſa vniuerſalitas. *Probatur Minor:* in eo inuoluitur vniuerſalitatis relatio, in quo inuoluitur relationis terminus, cum relatio & correlatiuus terminus ſint ſimul natura, tempore, & cognitione: Sed hoc ipſo quod differentia primi prædicabilis petit prædicari de pluribus ſpecie differentibus, inuenitur ibi terminus relationis vniuerſalitatis, ly ſcilicet plura ſpecie differentia: Ergo hoc ipſo quod differentia primi prædicabilis petit prædicari de pluribus ſpecie differentibus inuoluitur vniuerſalitatis relatio in talis differentiæ conceptu: Ergo hoc ipſo quod primum prædicabile ex propria petit differentia prædicari de pluribus ſpecie differentibus, non poteſt ab eius differentiâ abſtrahi ipſa vniuerſalis ratio: Ergo hoc ipſo quod primum prædicabile petit ex propria differentia prædicari de pluribus ſpecie differentibus, (quod eſt tertium præmiſſum principium,) non eſt hoc ipſo vniuerſale vniuocum ad prædicabilia.

Soluuntur obiectiones.

Videntur alia concluſio-

Obiicies 1. quod æqualiter & immediatè participatur ab inferioribus, non poteſt non eſſe vniuocum; Sed vniuerſale æqualiter & immedia

immediatè participatur à quinque prædicabilibus; Ergo eſt vniuerſale quid vniuocum ad quinque prædicabilia. *Minor* conceditur, eaque euidenter oſtenſa fuit in præmiſſis. *Probatur Maior:* quando negatio eſt cauſa negationis, affirmatio eſt cauſa affirmationis; Sed cauſa cur aliquid non ſit vniuocum eſt, quia non participatur æqualiter & immediatè, vt patet in ente reſpectu ſubſtantiæ & accidentis, vel Dei & creaturarum: Ergo debet è contra aliquid eſſe vniuocum hoc ipſo quod æqualiter, & immediatè participatur.

nis fundamenta in ſolutionibus obiectionum.

Reſpondeo negando abſolutè maiorem, cuius falſitas patet euidenter in exemplo de accidente ſupra expoſito, quod quidem ſumptum in communi æqualiter & immediatè participatur ab inferioribus puta à tempore & vbi; & nihilominus conceditur communiter ab omnibus Philoſophis non eſſe accidens quid vniuocum ad talia accidentia, nec habere ad illa rationem generis, ſed eſſe quid analogum. Vnde ad probationem diſtinguo maiorem: quando negatio eſt cauſa negationis, affirmatio eſt cauſa affirmationis, ſi ſit negatio totalis & adæquata cauſa negationis, Concedo: ſin minus, Nego; & ſub eadem diſtinctione minoris nego conſequentiam. In hoc ergo decipiunt & decipiuntur aduerſarij, quod putent totalem & adæquatam cauſam cur aliquid non ſit vniuocum ſed analogum, eſſe, quia non æqualiter & immediatè participatur, ſed inæqualiter & dependenter, ex quo deinde inferunt (& quidem, meo iudicio, euidenter) eſſe debere vniuerſale quid vniuocum ad prædicabilia; in hoc, inquam, decipiunt & decipiuntur, cum datâ & conceſsâ æquali participatione, & omni ſeclusâ dependentiâ adhuc ſtet, quod ratio illa communis, de cuius vniuocatione eſt ſermo, poſſit tranſcendentaliter imbibi in inferioribus, vt patet in accidente vt ſic & in communi ſumpto comparatiuè ad nouem

genera accidentium ; ſubindeque & adhuc ſtet quod ſit in eis principium conueniendi inquantum imbibitur tranſcendentaliter in his per quæ conueniunt , & ſit etiam in eis principium differendi, inquantum ita ſimiliter imbibitur in iis per quæ differunt , ac proinde & adhuc ſtet quod non ſit in inferioribus omnino eadem , ſed partim eadem & partim diuerſa , ſicque quod ſit analoga & non vniuoca; quantumuis data ſit & conceſſa æqualis & immediata illius participatio ab inferioribus.

Inſtabis 1. hoc ipſo quod differentiæ prædicabilium non ingrediuntur conceptum vniuerſalis , eſt hoc ipſo vniuerſale quid vniuocum;Sed differentiæ prædicabilium non ingrediuntur conceptum vniuerſalis, hoc ipſo quod iſtud æqualiter participatur : Ergo hoc ipſo quod æqualiter participatur, eſt hoc ipſo vniuocum, *Maior* eſt certiſſima, cum tunc conceptum habeat ſimpliciter eumdem & ſimpliciter vnum, nec niſi in potentiâ contineat differentias inferiorum , in quo conſiſtit vniuocatio rationis alicuius communis. *Probatur Minor :* hoc ipſo quod vniuerſale habet participari æqualiter, non ingreditur inæqualitas eius conceptum ; Sed ſi differentiæ ingrederentur eius conceptum, ingrederetur & inæqualitas, cum differentiæ ſint inæquales : Ergo hoc ipſo quod vniuerſale participatur æqualiter, differentiæ prædicabilium non ingrediuntur eius conceptum.

Reſpondeo negando minorem , cuius falſitas euidenter patet in exemplo de accidente, quod quidem conceditur æqualiter participari à nouem generibus accidentium , & nihilominus, horum differentiæ eius ingrediuntur conceptum , cum ei non ſuperaduenianr vt additum quid & quaſi extraneæ naturæ , ſed importent etiam vt differentiæ ſunt rationem entis in alio , vt dictum fuit in ſecunda probatione concluſionis, licet minus expreſsè & implicitè.

citè. Ratio autem huius minoris negatæ eſt, quia tranſcendentia, quæ quidem reperitur & reperiri poteſt, vt dictum fuit ſupra, non obſtante æquali participatione, hæc inquam tranſcendentia non ſolum facit rationem tranſcendentem includi in modis ſeu differentiis inferiorum, ſed facit etiam quod ratio tranſcendens non poſſit ita abſtrahi ab inferioribus, quin actu (licet implicitè & inconfuſo) includat differentias ſeu modos inferiores; & hoc ideo eſt quia tales differentiæ & modi, cum non ſint extranei à ratione tranſcendenti; ſed aliquid de quo illa formaliſſimè prædicatur; & cum contrahatur per tales differentias vel modos, non tanquam per aliquid quod ſe habeat propriè vt additamentum illius, ſed ſolum tanquam per aliquid ab ipſa ratione tranſcendenti penes explicitum diſtinctum; propterea fit quod dum volumus talem rationem tranſcendentem abſtrahere, adhuc in illâ ſic abſtracta non poſſint non includi actu (licet non exprimantur nec explicentur) modi inferiorum; ſicque quamtumuis æqualiter participetur vniuerſale, adhuc ſtat & ſtare poteſt quod differentiæ inferiorum ſiue prædicabilium eius ingrediantur conceptum. Vnde ad probationem, diſtinguo maiorem. Hoc ipſo quod vniuerſale participatur æqualiter, non ingreditur inæqualitas eius conceptum, explicitum, concedo; implicitum, Nego: licet enim ratio accidentis vt ſic æqualiter participetur ab accidentibus inferioribus, adhuc tamen cum illo ſtat quod inæquales eorum differentiæ eius ingrediantur conceptum, non quidem explicitum, ſed implicitum, vel diſtinguo maiorem ſic: hoc ipſo quod vniuerſale participatur æqualiter, non ingreditur inæqualitas eius conceptum: ſi ſermo ſit de inæqualitate quæ oppoſita ſit æquali eius participationi, concedo; ſin minus Nego; & ſub eadem diſtinctione minoris nego conſequentiam. Pro quo notandum

eſt quod ly participari æqualiter, de quo eſt ſermo conſiſtit in hoc, quod vniuerſale ſiue ratio quæ dicitur participari æqualiter, ſit ſimpliciter in vtroque participante non autem ſimpliciter in vno, & ſolum ſecundum quid in altero: iam ſic eſt, quod inæqualitas differentiarum quæ eius ingreditur aut ingrederetur conceptum, non propterea impedit, quin talis ratio ſit adhuc ſimpliciter in vtroque, cum nulla ex differentiis excludat ſimpliciter loquendo rationem eſſendi in pluribus, quæ quidem eſt ratio participata: Ergo ex eo quod differentiæ prædicabilium ingrediantur conceptum vniuerſalis, non propterea ſequitur quod talis inæqualitas hunc ingrediatur conceptum, quæ eius opponatur æquali participationi.

Inſtabis 2. ideo ergo vniuerſale non eſt vniuocum, quia quantumuis æqualiter participetur, adhuc tranſcendens eſt: ſed tranſcendentia cum æquali participatione non excludit vniuocationem: Ergo falſum eſt non eſſe vniuerſale quid vniuocum. *Probatur Minor*: ratio entis realis tranſcendens eſt ad quæcumque comparetur, ſiue æqualiter, ſiue inæqualiter participantia: Sed ratio entis realis non excludit vniuocationem reſpectu quorumcumque: Ergo ſola tranſcendentia, ſiue tranſcendentia cum æquali participatione non excludit vniuocationem. *Maior* conceditur. *Probatur Minor*: ratio entis realis comparari poteſt ad duo indiuidua eiuſdem ſpeciei, v.g. ad Petrum & Paulum: Sed ad duo indiuidua eiuſdem ſpeiciei vniuoca eſt ratio entis realis, cum ad ea vniuoca ſit ratio ſpecifica in qua includitur ratio entis: Ergo ratio entis realis non excludit vniuocationem reſpectu quorumcumque.

Reſpondeo negando minorem, cuius falſitas abundè colligitur ex dictis ſupra. Ad probationem vero conceſſa maiori ſi nimirum ſermo ſit de ratione entis realis, vt abſtrahit ab ente cõpleto & incompleto; hæc enim ſola eſſe poteſt tranſ-

tranſcendens , cum hæc ſola reperiatur imbibita in omnibus formalitatibus rei, ſiue completæ ſint, ſiue incompletæ vt differentiæ. Conceſſa ergo maiori in tali ſenſu nego minorem intellectam de ratione entis realis in eodem ſenſu , & ad vltimum nego ſimiliter minorem. Vnde dico quod ratio entis realis vt abſtrahit à completo & incompleto eſt analoga ad quaſcumque res etiam eiuſdem prædicamenti; cuius ratio eſt quia cum non ſint aliquæ duæ res quantumuis eiuſdem prædicamenti, & ſpeciei athomæ , quæ in aliquo non conueniant, & per proprias differentias ſaltem indiuiduales non differant, conſequenter fit quod ratio entis intrinſecè tranſcendens & tranſcendentaliter imbibita in eo , in quo conueniunt , & in his in quibus differunt , ſit per conſequens ejs principium conueniendi & principium differendi , ac proinde non ſit omnino eadem nec omnino diuerſa , ſed partim diuerſa & partim eadem ; nec poſſit talis ratio ab illis abſtrahi, quin eorum diuerſas differentias, licet non explicet, actu tamen includat : ſicque quod ſit illis analoga hoc ipſo quod eſt ita tranſcendens. Néque obeſt quod ponitur in argumento in probationem minoris negatæ , puta quod ratio ſpecifica in qua inuoluitur ratio entis eſt vniuoca ad indiuidua eiuſdem ſpeciei : non inquam obeſt , ſiquidem ratio illa entis quæ inuoluitur in ratione ſpecifica eſt ratio entis completi , quæ quidem ratio non eſt tranſcendens , cum non prædicetur formaliter de quauis formalitate rei, vt de differentiis quæ vt tales ſunt , ſunt entia incompleta ; ſicque illud non obeſt quin ratio entis quæ tranſcendens eſt , ſit analoga reſpectu quorumcumque , vt probat ratio ibi adducta.

Inſtabis 3. non ergo alia de cauſa vniuerſale vniuocationem excludit reſpectu prædicabilium , niſi quia tranſcendens eſt ad illa ; Sed falſum eſt tranſcendens eſſe ad prædicabilia:

Ergo & falſum eſt quod vniuerſale non ſit vniuocum. *Probatur Minor* : vniuerſale de quo eſt ſermo ſupponit pro ente completo: Sed ſi eſſet tranſcendens, non ſupponeret pro ente completo : Ergo non eſt vniuerſale tranſcendens ad prædicabilia. *Maior* eſt certiſſima;cum ſupponat pro ente definibili,& pro quadam ſpecie aut quaſi ſpecie entis rationis, ſiue intentionis rationis. *Probatur Minor* : quod ſupponit pro ente completo prædicari non poteſt formaliter de ente incompleto, vt patet ex terminis : Sed ſi vniuerſale tranſcendens eſſet ad prædicabilia prædicaretur formaliter de ente incompleto, cum in hoc caſu prædicaretur de eorumdem differentiis, quæ quidem inquantum tales, ſunt quid incompletum : Ergo ſi vniuerſale eſſet tranſcendens, non ſupponeret pro ente completo.

Reſpondeo negando minorem, cuius falſitas abundè conſtat ex decurſu quæſtionis. Ad probationem vero nego ſimiliter minorem, ob rationem ſtatim afferendam. Vnde ad vltimum diſtinguo maiorem ſic:quod ſupponit pro ente completo prædicari non poteſt formaliter de ente incompleto, quod ſit reuera & de facto incompletum quid, Concedo : prædicari non poteſt de ente incompleto, quod ſit ſolum quoad modum ſignificandi quid incompletum, & reuera ſit quid completum, Nego ; & ſub eadem diſtinctione minoris nego conſequentiam Pro quo notandum eſt, & quidem ſeriò & diligenter ad ſolutionem plurium circa analogiam aut vniuocationem entium difficultatum, & alias ſolutu difficillimarum, notandum inquam eſt, quod ſicut differentiæ accidentium, diuerſa conſtituentium prædicamenta, quamuis quoad modum ſignificandi ſignificentur ad modum alicuius entis incompleti reuera tamen ſunt quid completum, inquantum ſcilicet nihil niſi maiorem expreſſionem & explicationem addentes ſupra ens in alio, idque

Nota.

reuera

reuera importantes implicitè, habent conſequenter ratione talis incluſionis quod ſint reuera ens completum, licet ſignificentur vt incompletum ens, inquantum non exprimunt rationem illam accidentis ſeu entis in alio quæ ad earum complementum requiritur; ex quo vlterius fit quod ſit accidens vt ſic quid tranſcendens ad nouem genera accidentium, & ad eorumdem differentias, licet ſupponat accidens vt ſic pro ente completo: ita ſimiliter philoſophandum eſt in præſenti caſu & dicendum quod quamuis vniuerſale ſupponat pro ente completo, adhuc tamen tranſcendens eſt & vt tranſcendens formaliter prædicatur de differentiis prædicabilium, quia ſcilicet huiuſmodi differentiæ, quamuis quoad modum ſignificandi ſint quid incompletum, inquantum non exprimunt nec explicant in expreſſa ſui ſignificatione relationem ſeu relatiuam vnitatem vniuerſalitatis, ſunt tamen reuera quid completum, cum reuera illam importent implicitè, nec poſſit talis vniuerſalitatis relatio ita ab illis abſtrahi, quin adhuc maneat in illis incluſa & imbibita, vt (meo iudicio) demonſtratum manet ex dictis ſupra in decurſu quæſtionis, præſertim in probandâ concluſione.

Inſtabis 4. ex conceſſis vniuerſale non exprimit differentias prædicabilium, nec in illis exprimitur: ergo debet vniuerſale eſſe genus ad prædicabila. *Probatur conſequentia:* hoc ipſo quod vniuerſale eſt in potentia ſeu potentiale quid ad differentias prædicabilium, eſt hoc ipſo genus ad illa, cum tunc verè faciat cum illis compoſitionem, quæ alia eſſe non poteſt quam generis & differentiæ: Sed hoc ipſo quod differentias non exprimit, nec in illis exprimitur, eſt ad illas quid potentiale, ſaltem in conceptu ſuo expreſſo: Ergo hoc ipſo quod vniuerſale non exprimit prædicabilium differentias, eſt hoc ipſo genus ad illa.

Reſpondeo negando conſequentiam, ob ra-

tionem in ſequentibus afferendam. Vnde ad probationem nego minorem; pro quo notandum, & eſt quidem ſeriò & diligenter, quod ad hoc vt aliquid ſit in potentia ſeu potentiale quid ad aliud, non ſufficit quod illud non exprimat in conceptu ſuo expreſſo & explicito, ſiue, quod in idem redit, ex eo quod vnum quid aliud non exprimit, non propterea ſequitur: Ergo eſt in potentia ad illud, quod quidem colligo ego & ex ratione, & ab exemplo, eoque duplici. Primo quidem hoc colligo ex ratione, ex eo ſcilicet quod potentia ſeu potentiale, cum faciat compoſitionem cum eo, ad quod comparatur vt potentiale, comparatur conſequenter ad illud, vt ad compartem; cumque de ratione partis ſit, non tantum quod non ſit expreſsè & explicitè ſua compars, ſed nec quod ſimpliciter ſit illa, vt per ſe patet; cum pars & compars ſimpliciterloquendo ſint aliud & aliud, conquenter ſit, quod hoc ipſo quod aliquid eſt aliud implicitè, nec diſtinguitur ab eo; niſi per hoc quod illud non exprimit nec explicat, non poſit ad illud comparare vt potentia, ſeu potentiale quid; cum ad illud comparari non poſſit tanquam pars ad compartem; ac proinde quod ad illud comparari non poſſit tanquam genus ad differentiam. Hoc autem poteſt exemplo confirmari, eoque duplici. Primum eſt de attributo diuinæ iuſtitiæ, quod quidem non comparatur haud dubiè ad perfectionem miſericordiæ, vt quid potentiale, cum ſit actus purus; & nihilominus illam non exprimit in ſuo conceptu: Hoc etiam patet in exemplo de definitio, quod quidem non eſt potentiale ad id quod importatur in definitione; homo namque non eſt ſolum in potentia animal rationale; & nihilominus nō habet definitū exprimere & explicare illud, quod in definitione importatur, alias definitum non eſſet in conceptu ſuo, ſed definitio; Ergo verum quod priùs.

Quæ:

Quanam fuerit mens D. Thoma circa propoſitam difficultatem.

Reſpondeo D. Thomam fauere haud dubiè noſtræ ſententiæ, adeò vt non poſſit ex doctrina S. Doctoris vniuerſale rationem habere generis, ſiue vniuoci ad quinque prædicabilia. Porrò id colligo ex quadam doctrinâ & quidem multùm ſuo more profundâ, quam affert ſanctus Doctor *de veritate quaſt. vnica art.* 2. *in corpore*, vbi hæc habet: *enti non poteſt addi aliquid, quaſi extranea natura, per modum quo differentia additur generi, vel accidens ſubiecto; quia qualibet natura eſſentialiter eſt ens; vnde etiam probat Philoſophus in* 3. *Metaphyſicorum; quod Ens non poteſt eſſe genus: ſed ſecundum hoc aliqua dicuntur addere ſupra Ens, inquantum exprimunt ipſius modum, qui nomine ipſius Entis non exprimitur.* Hæc D. Thomas: ex quibus duo conficio argumenta ad intentum.

Primò quidem ideo ex D. Thoma Ens non eſt genus ad inferiora, quia horum differentiæ Enti ſuperaddi non poſſunt quaſi extranea natura: Iam ſic eſt, quod nec differentiæ prædicabilium ſuperaddi poſſunt vniuerſali ſiue vniuerſalitati, quaſi extranea natura, cum reſpicere plura, quod competit vniuerſali ex conceptu vniuerſalis, & reſpicere plura ſpecie differentia, quod quidem competit generi ex propria differentia, ſiue ex propria ratione generis, vt ſupra demonſtratum eſt, non ſe habeant vt extranea, & extranea natura, vt patet ex terminis: Ergo ex præfata doctrina ſancti Doctoris non eſt vniuerſale genus ad prædicabilia

Secundò ex eodem ſancto Doctore ibidem: Ens non eſt genus ad aliqua, quia hæc non addunt ſupra Ens, niſi quia ipſius exprimunt modum,

modum, qui nomine entis non exprimitur: Iam ſic eſt quod nec addunt prædicabilia ſuper vniuerſale, niſi quia ipſius exprimunt modum eſſendi, qui nomine vniuerſalis non exprimitur; cum reuera illud actu includant implicitè, ſicut & inferiora entis includunt ens, illud inquam actu includant implicitè in ſuis differentiis, vt pote quæ correlatiuæ ſunt ad determinata ſingularia, formaliter vt ſubiicibilia ſunt: vt oſtenſum fuit ſupra; quod quidem eſſe non poſſet, niſi in eis actu & formaliter includeretur relatio prædicabilitatis, ſiue vniuerſalitatis: Ergo nec eſt vniuerſale genus ad prædicabilia, ex doctrina ſancti Doctoris; ac proinde & noſtræ fauet ſententiæ S. Thomas.

QVÆSTIVNCVLA.

De numero vniuerſalium ſiue prædicabilium.

R*Eſpondeo* dicendum vniuerſale adæquatè diuidi in quinque prędicabilia, ſcilicet Genus, Speciem, Dfferentiam, Proprium & Accidens. Pro huius autem intelligentiâ, nec non & pro ſolutione plurium, quæ aduerſus ſufficientiam huius diuiſionis poſſent obiici, aduertendum eſt vniuerſale hic accipi, non pro quocumque etiam vt ſuperiori de aliquibus prædicabili; (ſi enim ſic acciperetur, non eſſet difficilè plura quam præfata quinque aſſignare prædicabilia;) Sed accipitur vniuerſale pro eo quod eſt vnum in multis; ex quo quidem plures deducuntur ad vniuerſale requiſitæ conditiones: defectu quarum plura ab hoc diuiſo excluduntur. Prima quidem, quod vt aliquid ſit vniuerſale non ſit æquiuocum nec analogum reſpectu inferiorum; quia ſcilicet æquiuocum non eſt vnum, ſed ſimpliciter plura: analogum autem non habet vnitatem ſimpliciter, ſed ſolum

lum ſecundum quid: Et hac ratione ens & quodlibet prædicatum analogum, licet vt aliqualiter ſuperius prædicetur de pluribus, non continetur ſub diuiſo, nec ſub aliquo huius diuiſionis membro. Secunda autem requiſita conditio ad vniuerſale eſt, quod non ſit tranſcendens; vel quia omnis tranſcendentia inducit analogiam, ſubindeque & excludit vnitatem ſimpliciter; vel quia ſaltem prædicatum tranſcendens non poteſt totaliter abſtrahi nec præſcindi ab inferioribus, ſubindeque manens ſemper etiam per intellectum in illis imbibitum, non tam eſt vnum in multis, quam multiplex in multis. Tertia ad vniuerſale requiſita conditio, eſt quod non ſit prædicatum negatiuum, vt non lapis, non homo; tum quia prædicatum negatiuum dicit quodammodo tranſcendentiam; tum etiam quia cum non dicat naturam determinatam, nec de his de quibus prædicatur dicat, quid ſint, ſed potius, quid non ſint, non dicit propriè aliquid vnum. Quarta demum ad vniuerſale requiſita conditio eſt quod ſit quid incomplexum: vnum enim non poteſt eſſe niſi omnem excludendo complexionem; ex eo ſcilicet quod complexa cum ex pluribus non ſolum vocibus, ſed & conceptibus reſultent non habent conſequenter vnitatem ſimpliciter; & hac ratione excluditur à ratione prædicabilis definitio, & quodlibet aliud prædicatum complexum.

Porrò his ita ſuppoſitis tanquam certis & indubitatis, iam ſufficientiam diuiſionis adductæ oſtendo ſic. Quidquid vt vniuocum, determinatum, poſitiuum & incomplexum (quale ſupponitur vniuerſale) prædicatur de aliquibus, vel prædicatur de illis, vt dicens totam illorum eſſentiam, & ſic eſt ſpecies; vel prædicatur vt dicens partem eſſentiæ eorumdem. Et tunc vel dicens partem genericam determinabilem, & ſic conſtituit genus; vel vt dicens partem differentialem & determinantem,

nantem, & ſic conſtituit differentiam: vel prædicatur vt dicens aliquod accidens reſpectu illorum de quibus prædicatur; & ſic vel dicens accidens aliquod proprium & ab eorum profluens eſſentia, & tunc eſt proprium quartum prædicabile: vel tandem dicens commune accidens, & tunc ad accidens quintum prædicabile pertinet: Ergo cum nullus alius excogitari queat prædicandi modus, qui vel ad aliquem ex quinque aſſignatis directè vel reductiuè non pertineat, rectè per conſequens reſponſum fuit ſupra ad quæſiti reſolutionem, quod præfata diuiſio eſt adæquata, quodque nec plura nec pauciora quam quinque ſunt aſſignanda prædicabilia.

Dices primò quod indiuiduum vagum, verbi gratia aliquis homo, eſt verè prædicabile, ſiquidem prædicatur de pluribus: iſtæ enim ſunt veræ prædicationes, Petrus eſt aliquis homo, Paulus eſt aliquis homo &c. Sed ad nullum ex quinque aſſignatis prædicabilibus pertinet: Ergo non eſt adæquata præfata diuiſio. *Probatur Minor:* ſi enim ad aliquod pertineret ex enumeratis, maximè pertineret ad ſpeciem; ſed ad ſpeciem pertinere non poteſt, tum quia non dicit eſſentiam hominis, ſed modum particularem exiſtendi; tum etiam quia diuerſæ rationis eſt hæc prædicatio: *Petrus eſt homo*, ab iſta: *Petrus eſt aliquis homo:* Ergo cum illa ſit prædicatio ſpeciei, debet hæc eſſe alterius prædicabilis.

Reſpondeo, non quidem vt plures reſpondere ſolent qui quidem excludunt indiuiduum vagum à ratione prædicabilis eo quod, inquiunt, ſit æquiuocum & non importet aliquid vnum ſed plures modos particulares exiſtendi inter ſe primo diuerſos; vel ſaltem eo quod ſit analogum ſiue prædicatum tranſcendens. Non inquam ita reſpondeo ego; tum quia nullum iſtorum poteſt ſtare cum doctrina D. Thomæ qui *quæſt. 9. de potentia art. 2. ad 1.* docet quod

quod perſona & indiuiduum vagum dicunt modum aliquem particularem exiſtendi communem omnibus indiuiduis; tum etiam quia horum, vtrumque reputo falſum; & ratio eſt quia ſicut natura eſt communis vniuoce omnibus indiuiduis, ita & modus particularis exiſtendi abſtrahibilis, cum omnimoda vniiate à modo exiſtendi huius vel alterius indiuidui: Ergo indiuiduum vagum, perſona, ſuppoſitum, & Hypoſtaſis quæ dicunt modum exiſtendi naturæ, aliquid important commune vniuocum omnibus indiuiduis; ac proinde non ſunt prædicata propriè tranſcendentia: tum quia alias non eſſent vniuoca; tum etiam quia non prædicantur de natura humana in quolibet ſtatu: ſi enim daretur natura realiter ſeparata, vt exiſtimabat Plato, illa non eſſet aliquis homo, vt aſſerit D. Thom. loco citato, nec natura humana prout eſt in intellectu abſtracta â ſingularibus dicitur aliquis homo. Non igitur ob aliquod iſtorum indiuiduum vagum, perſona, ſuppoſitum, & hypoſtaſis excluduntur à ratione prædicabilis; vnde reſpondeo dicendum quod excluditur indiuiduum vagum & ſic de aliis enumeratis, quia non dicit in recto aliquam naturam, vel partem naturæ, nec aliquod accidens illius, ſed modum incomplexum naturæ vel alterius prædicati eſſentialis vel accidentalis, atque ita indiuiduum vagum (& idem dico de ſuppoſito hypoſtaſi vel perſona) non pertinet directè ad aliquod prædicabile, ſed reducitur ad illud prædicabile cuius naturæ modum exiſtendi importat; vt ad ſpeciem reducitur indiuiduum vagum ſpecificum, vt aliquis homo; ad genus indiuiduum vagum genericum, vt aliquod animal & ſic de cæteris.

Dices ſecundò prædicabilia diſtinguuntur ex diuerſis modis quibus aliquid de inferioribus prædicatur: Sed multo plures ſunt tales modi, quam quinque: Ergo & multo plura

præ

prædicabilia. *Probatur Minor*: diuerſus modus prædicandi ſumitur ex diuerſis modis eſſendi; quia enim ſpecies diuerſimodè eſt in indiuiduis, quam ſit proprium diuerſum etiam modum habet prædicandi de illis: ſed ſunt plures quam quinque modi eſſendi, decem videlicet diuerſa conſtituentes prædicamenta, quæ quidem ex diuerſis modis eſſendi diſtinguuntur: Ergo totidem erunt prædicandi modi, & conſequenter prædicabilia.

Reſpondeo negando minorem: ad cuius probationem nego ſimiliter minorem quod ſcilicet plures ſint modi quam quinque, quibus vniuerſale eſt in inferioribus. Vnde dico quod licet decem ſint modi eſſendi entis, decem conſtituentes prædicamenta, non propterea ad eorum numerum enumerari & multiplicari debent modi eſſendi quibus vniuerſale habet eſſe in inferioribus, ex eo ſcilicet quod omnes illi modi eſſendi prædicamentales materialiter ſe habent ad rationem vniuerſalis & prædicabilis; & ratio huius eſt quia ratio vniuerſalis & prædicabilis habet ſolum formaliter reſpicere, modum eſſendi in inferioribus eſſentialem vel accidentalem, ex eo ſcilicet quod ex ſola variatione illius modi eſſentialis vel accidentalis variatur vniuerſale ſecundum rationem vnius in multis, ſeu ſecundum comparationem ad inferiora, cum è contra ex variatione aliorum modorum eſſendi variatur in modo eſſendi abſolutè & ſecundum participationem entis, vnde cum omnia nouem prædicamenta accidentis conueniant in hoc, quod eſt dicere, aliquid extra eſſentiam ſubiecti, ſubindeque; & in modo conueniant accidentali: propterea fit quod omnis alia differentia inter ipſa reperta materialiter omnino, & per accidens ſe habeat ad rationem prædicabilis.

Dices tertiò omnia prædicabilia ad duo tantum poſſunt reduci, ſcilicet ad prædicabile in

in quid & ad prædicabile in quale: Ergo fruſtra quinque aſſignantur prædicabilia.

Reſpondeo quod licet poſſit vniuerſale diuidi in duo prædicabilia, prædibabile videlicet in quid, & prædicabile in quale, tanquam in ſpecies ſubalternas diuiſibiles in alias ſpecies; Hæc tamen aſſignata diuiſio in quinque eſt diuiſio vniuerſalis in ſuas ſpecies infimas, & ſic rectè diuiditur in quinque aſſignata prædicabilia.

Inſtabis: ſpecies infimæ prædicabiles plures ſunt quam quinque: Ergo ſi aſſignatur diuiſio vniuerſalis iuxta numerum ſpecierum eius infimarum, vt dicit præcedens ſolutio, inadæquata eſt & inſufficiens præfata diuiſio. *Conſequentia* eſt euidens, *Probatur antecedens*: differentia ſubalterna & differentia atoma, vt ſenſibile & rationale ad diuerſa pertinent prædicabilia: Ergo ſi ſermo ſit de ſpeciebus infimis prædicabilibus, plures ſunt quam quinque. *Probatur antecedens*: differentia ſubalterna prædicatur de pluribus differentibus ſpecie, & atoma de pluribus ſolo numero differentibus: Sed hac ſola ratione genus & ſpecies duo conſtituunt prædicabilia: Ergo differentia ſubalterna & infima ad diuerſa pertinere debent prædicabilia.

Reſpondeo negando antecedens, ad cuius probationem nego ſimiliter antecedens ad vltimum verò nego minorem. Neque enim genus & ſpecies præcisè per hoc duo conſtituunt prædicabilia, quia genus prædicatur de pluribus differentibus ſpecie, ſpecies verò de pluribus ſolo numero differentibus, ſed quia quod ita prædicetur genus, hoc habet & petit ex propriâ & quidditatiua ratione generis in eo quod genus eſt, cum in eo quod genus eſt prædicetur & prædicari debeat vt pars determinabilis, quę quidem vt talis habet & petit reſpicere differētias ſpecie diuerſas, vt per ſepatet; & ſimiliter quod ita prædicetur ſpecies de pluribus

bus ſolo numero differentibus hoc habet & petit ex propriâ & quidditatiua ratione ſpeciei in eo quod ſpecies eſt, cum in eo quod ſpecies eſt prædicetur vt tota eſſentia, quæ quidem vt talis habet ſolum reſpicere inferiora numero differentia vt per ſe patet, cum iis ſolum tota eſſentia poſſit eſſe communis; cum igitur differentia ſubalterna. Et infima, licet habeant prædicari de pluribus ſpecie & numero differentibus, hoc tamen non habeant nec petant ex propria & quidditatiua ratione differentiæ in eo quod differentia eſt, tum quia ab hoc abſtrahit ratio differentiæ, tum quia in ratione differentiæ vt differentia eſt, conueniunt differentia ſubalterna & infima, quæ tamen non conueniunt ſed potius differunt in prædicari de pluribus ſpecie aut numero differentibus, conſequenter fit quod quamuis genus & ſpecies duo conſtituant prædicabilia per prædicari de pluribus ſpecie aut numero differentibus, non tamen idem dicendum ſit de ſubalterna & infima; addo quod ſpecies ſubalterna & infima licet differant ex parte eorum de quibus prædicantur, conueniunt tamen in modo quo de illis prædicantur, cum vtraque prædicetur in quale quid, ac proinde cum ex modo diuerſo quo fit prædicatio oriatur diuerſitas prædicabilium, non debent per conſequens duo conſtituere prædicabilia differentia ſubalterna & infima, benè quidem genus & ſpecies, quæ non tantum ex parte eorum de quibus prædicantur diſconueniunt, ſed etiam ex parte modi quo de illis prædicari debent, cum genus prædicetur vt pars eſſentiæ, ſpecies verò vt tota eſſentia.

CAPVT

CAPVT
DE GENERE.
QVÆSTIO VI.

Vtrum compoſitio ex genere & differentia ſit compoſitio realis, ſeu ex natura rei an verò ſolum rationis.

P*Ræmittendum primò* genus primum prædicabile de quo præſens procedit quæſtio ſic à Porphyrio definiri: *genus eſt id quod prædicatur de pluribus ſpecie differentibus, in eo quod quid*. Hanc autem bonam eſſe definitionem cum communi ſententia aſſerimus, ex eo ſcilicet quod in illâ ponitur id, in quo genus cum omnibus prædicabilibus conuenit, ſcilicet, *prædicari de pluribus*; & ponitur in eadem definitione id per quod genus ab omni alio differat prædicabili, puta ly, *prædicari de differentibus ſpecie in eo quod quid*. Pro quo notandum eſt contra aliquos qui volunt quod etiam ens prædicetur in quid, notandum inquam quod ens non propriè prædicatur quidditatiuè, quia licet ſit prædicatum eſſentiale reſpectu cuiuſlibet, quia tamen eſt prædicatum tranſcendens & imbibitum in omni re, ſiue pertinente ad quidditatem, ſiue non, cum ſit commune quidditati & non quidditati, non poteſt conceptum quidditatiuum conſtituere, ſed potius præſupponitur conceptus entis ad conceptum quidditatis; nec minus pertinet ad interrogationem

De definitione generis.

tionem quale,quam ad quid : ſicut enim interroganti : quid eſt homo, rectè dicitur quod ſit ens, ita & inquirenti qualis ſit homo rectè reſpondetur quod eſt ens. Non ergo aliud à genere habet ita prædicari in *eo quod quid*; modo tamen ly prædicari in quid ſupponat pro aliquo vniuerſali, ac proinde pro aliquo vno & incomplexo, per quod excluditur definitio; nec non & vt dicens in actu ſolam partem eſſentiæ eorum de quibus prædicatur, per quod excluditur ſpecies, quæ quidem prædicatur in quid, ſed ly in quid ſupponente pro tota eſſentiâ. Quod ſi inſtes contra præfatam definitionem videri quod non poſſit genus prædicari de ſpecie, cum ex vna parte nulla pars poſſit prædicari de toto, & ex altera non poſſit genus de ſpecie prædicari vt totum etiam potentiale, cum de illa non prædicetur niſi ſecundum quod illam componit, & illam non componat niſi vt pars, non autem vt totum etiam potentiale, cum vt tale non diſtinguatur à differentia, ſed illam potius includat,à qua tamen diſtingui debet vt componens, alias compoſitio ex genere & differentia non ſolum non eſſet realis, ſed neque vera compoſitio: ad hoc ergo reſpondeo quod pars Phyſica, cum nullo modo ſit totum & conſequenter non includat aliquo modo omnia quæ in toto reperiuntur non poteſt de illo verè prædicari: at verò pars Metaphyſica,quia ſimul eſt totum potentiale imò eſſe totum potentiale conditio eſt vt ſit pars Metaphyſica, licet in actu & explicitè non includat quidquid eſt in toto, includit tamen illud in potentia & implicitè, adeoque poteſt optimè de toto quod componit prædicari. Ex quo patet quid ſit dicẽdum ad probationem,negatur enim quod pars Metaphyſica ſecundum quod totum potentiale eſt non componat,& ad vltimam probationem negatur ſimiliter quod genus ſecundum quod totum potentiale non diſtinguatur ab altera comparte, ſaltem ratione, quod ſufficit

ficit ad compoſitionem Metaphyſicam;nam licet differentia includatur in potentia in genere, non tamen includitur in actu, & conſequenter ab illo ratione, adeoque & ſufficienter diſtinguitur,vt cum illo verè componat.

Præmittendum 2. quod cum compoſitio ſit diſtinctorum vnio, duplex propterea circa compoſitionem ex genere & differentia extat ſententia,iuxta ſententiam duplicem quæ habetur circa eorumdem diſtinctionē,Thomiſtarum ſcilicet alteram,& alteram Scotiſtarum. Volunt nãque Thomiſtæ quod genus & differentia in eodem ſumpta indiuiduo non diſtinguantur, niſi actu per rationem,in quãtum ſcilicet videns intellectus ex diuerſis effectibus reperiri in bruto v. g.viuere & ſentire, non autem intelligere;& videns in homine viuere,ſentire & intelligere, inuenit fundamentum,vt in eadem forma indiuiſibili hominis diſtinguat gradum viuendi & ſentiendi, in quo conuenit cum bruto & à quo natura generica animalis deſumitur:& gradum intelligendi ſeu ratiocinandi in quo homo differt à brutis, & à quo differentia rationalitatis ſumitur:Ex quo cõſequenter fit(inquiunt)quod hæc duo,genus ſcilicet & differentia diſtinguãtur quidem à parte rei fundamentaliter ſiue virtualiter;actualiter tamen non niſi per intellectũ diſtinguantur:quia verò (addunt illi)ad verã & actualem ex aliquibus compoſitionẽ non ſufficit fundamentalis ſeu virtualis eorum diſtinctio,cũ ſtare non poſſit vera compoſitio ſine vnione, adeoque ſtare non poſſit cum ſola vnitate; & è contra fundamentalis diſtinctio,ſeu fundamentum actualis diſtinctionis per intellectum ſtet cum ſolã vnitate, adeò vt ſola vnitas & quidem perfectior & ſimplicior,puta eminentialis poſſit eſſe tale fundamentum,cum conſiſtat hoc fundamentum in eo quod vnum aliquid æquiualet pluribus, ſeu per vnum præſtat quod alia præſtant per plura, hinc enim ſumit intellectus fundamentum ad illa diſtinguenda plura in tali vno, conſequenter fit (conclu-

dunt iidem Thomiſtæ) quod compoſitio ex genere & differentia non ſit compoſitio à parte rei ſiue ex natura rei, ſed rationis tantum; cum non niſi per rationem & intellectum actualiter diſtinguantur genus & differentia. Scotiſtæ autem, cum velint & doceant genus & differentiam eſſe formalitates duas à parte rei & ex natura rei actu diſtinctas volunt propterea, quod compoſitio Metaphyſica ex illis ſiue ex eorumdem vt diſtinctorum vnione reſultans, ſit compoſitio, non rationis tantum, ſed realis ſiue ex natura rei.

Præmittendum vltimò, pro intelligentiâ & declaratione principiorum ad quæ concluſionis veritas reduci debet, quod hæc tria sũt apud omnes receptiſſima, ſubindeque & vim habitura principij reſpectu concluſionis inferendæ, puta quod; *quæ ſunt formaliter eadem vni tertio, ſunt eadem formaliter inter ſe*: quod *id quod eſt tale per ſe & ex natura rei, vbicumque ſit ſemper eſt tale*; quod *pars componens eſt ſemper ſimplicior compoſito.* Primum quidem receptiſſimum eſt, imò & per ſe notum: intantum enim duo aliqua dicuntur eſſe formaliter eadem vni tertio, inquantum formalitas tertij eſt ipſá formalitas vniuſcuiuſque; iam ſic eſt, quod non poteſt formalitas illa tertij eſſe formalitas vniuſcuiuſque, quin illa ſint idem formaliter inter ſe, cum hoc ipſo nón ſit in illis tribus niſi vna tantum formalitas, vt ex ipſis patet terminis: Ergo veriſſimum eſt & receptiſſimum primum illud dictum, quod ſcilicet quæ ſunt formaliter eadem vni tertio ſunt & formaliter idem inter ſe.

Quantum vero ad ſecundum puta quod idquod eſt tale per ſe & ex natura rei, vbicumque ſit, ſemper eſt tale, ex eo etiam euidenter patet quod cum vnumquodque ſit, loquendo ſimpliciter, per id quod dicit per ſe & ex natura rei, qua de cauſa ipſa natura vniuſcuiuſque dici ſolet forma totius, propterea ſit quod

cum

cum non poſſit aliquid eſſe alicubi ſine ſeipſo, ſiue à ſeipſo ſeparatum, nec etiam poſſit eſſe alicubi ſine eo quod dicit per ſe & ex ipſa rei natura, ac proinde quod id quod eſt tale per ſe & ex natura rei, vbicumque ſit, ſemper eſt tale.

Demùm quantum ad tertium, quod ſcilicet componens pars eſt ſemper ſimplicior compoſito, præter quod ex ipſis patet terminis inquantum ſcilicet componens vt tale ſe habet ad id quod componit, tanquam id quod non eſt compoſitum ad id quod compoſitum eſt, ex eo prætetea oſtenditur, quod componens pars ſe habet ad compoſitum tanquam ad id quod ipſam includit & aliquid aliud ab ipſa ſeu præter ipſam; adeoque cum careat pars componens illo alio ad compoſitum requiſito & in compoſito incluſo, conſequenter ſit quod non poſſit componens pars eſſe compoſita, æquè ac ipſum quod componit compoſitum, ſubindeque & quod ſit eo ſimplicior. His ergo tribus præmiſſis tanquam certis & indubitatis principiis iam pro quæſiti reſolutione, & concluſionis ad eadem principia reductione ſit.

CONCLVSIO: *compoſitio ex genere & differentia non eſt compoſitio realiter formalis, ſiue ex natura rei; ſed rationis tantum.*

Probatur 1. ex primo præmiſſo principio, *quæ ſunt formaliter eadem vni tertio ſunt eadem formaliter inter ſe*: Ergo genus & differentia non faciunt compoſitionem realiter formalem ſiue ex natura rei. *Probatur conſequentia*: genus & differentia ſunt eadem formaliter vni tertio, ſcilicet ſpeciei: Ergo hoc ipſo quod quæ ſunt formaliter eadem vni tertio ſunt eadem formaliter inter ſe, nõ faciunt inter ſe genus. Et differentia compoſitionem formalem ſiue ex natura rei: *conſequentia*, eſt euidens, cum hoc ipſo non diſtinguantur formaliter inter ſe genus & differentia,

rentia, quæ tamen diſtinctio eſſentialiter requiritur ad compoſitionem formalem, cum ſit compoſitio diſtinctorum vnio. *Probatur antecedens:* propoſitio hæc, homo eſt animal, homo eſt rationalis, eſt vera ſimpliciter & abſolutè loquendo; Sed ſi animal & rationale, ſiue genus & differentia non eſſent idem formaliter & ex natura rei, cum homine ſiue cum ſpecie, non eſſet vera hæc propoſitio ſimpliciter & abſolutè loquendo: Ergo genus & differentia ſunt eadem formaliter vni tertio ſcilicet ſpeciei. *Maior* conceditur ab omnibus, cum hæc concedi ſoleat propoſitio ita ſimpliciter prolata, homo eſt animal, vel homo eſt rationalis. *Probatur Minor*: ex eo quod res eſt vel non eſt, propoſitio dicitur vera vel falſa; Sed ſi homo non eſſet idem cum animali formaliter & ex natura rei, non eſſet homo animal ſimpliciter loquendo: Ergo nec vera eſſet ſimpliciter loquendo hæc propoſitio, homo eſt animal. *Maior* ſupponitur certiſſima. *Probatur Minor*: quod eſt ſolum animal modaliter loquendo, non habet eſſe animal loquendo, ſimpliciter, cum entitas modalis non ſit entitas niſi ſecundum quid, ſeu cum hoc addito, *modalis*; Sed ſi homo non eſſet idem cum animali formaliter & ex natura rei, non eſſet animal, ſiue idem cum animali, niſi modaliter ſiue realiter loquendo & quantum ad realitatem, quæ in hoc caſu & iuxta hanc ſententiam ſe habet tanquam modus naturæ: Ergo ſi homo non eſſet idem cum animali formaliter & ex natura rei, non eſſet animal ſimpliciter loquendo: Ergo ſi homo non eſſet idem formaliter & ex natura rei cum animali vel rationali, non eſſet vera hæc propoſitio ſimpliciter loquendo, homo eſt animal, vel homo eſt rationalis: Ergo rationale & animal, ſiue genus & differentia ſunt idem formaliter & ex natura rei, cum homine ſiue cum vno tertio: Ergo hoc ipſo quod quæ ſunt formaliter

ter

ter eadem vni tertio ſunt eadem formaliter inter ſe (quod eſt primum præmiſſum principium) non poſſunt hoc ipſo genus & differentia facere compoſitionem formalem, ſiue, quod in idem redit, ſunt hoc ipſo idem formaliter inter ſe.

Probatur 2. ex ſecundo præmiſſo principio, *quod eſt tale per ſe & ex natura rei, vbicumque eſt, ſemper eſt tale*: Ergo compoſitio ex genere & differentia non eſt talis ex natura rei. *Probatur conſequentia*: compoſitio ex genere & differentiâ non eſt talis ex natura rei, vbicumque reperitur; Ergo hoc ipſo quod id quod eſt tale ex natura rei, vbicumque ſit ſemper eſt tale, non poteſt vllibi, compoſitio illa eſſe talis ex naturâ rei. *Conſequentia*, eſt euidens. *Probatur antecedens*: par eſt ratio quantum ad hoc de compoſitione ex genere & differentia, & de compoſitione ex communi & proprio: Sed compoſitio ex communi & proprio, vbicumque, reperitur non eſt talis ex naturâ rei: Ergo nec compoſitio ex genere & differentiâ. *Maior* ſupponitur certa, cum non maior ſit diſtantia ſiue diſtinctio, inter genus & differentiam, quam inter commune & proprium, vt per ſe patet. *Probatur Minor*: in ente ſimplici, quod ſupponitur, aut ſupponeretur ex ipſa rei natura ſimplex, non adeſt compoſitio ex natura rei, vt patet ex terminis: Sed in tali ente ſimplici adhuc reperitur compoſitio ex communi & proprio; cum adhuc in eo diſtingui poſſit ratio entis vel entis ſimplicis per quod cum alio ente ſimplici conuenit aut conueniret, & ratio talis entis, ſiue entis taliter ſimplicis per quod differt aut differret: Ergo compoſitio ex communi & proprio vbicumque ſiue in quocumque reali ente reperitur, non eſt talis ex natura rei: Ergo compoſitio ex genere & differentia vbicumque ſiue in quocumque reali ente reperitur, non eſt talis ex natura

rei: Ergo hoc ipſo quod id quod eſt tale per ſe & ex natura rei, vbicumque eſt, ſemper eſt tale (quod eſt ſecundum præmiſſum principium) non poteſt compoſitio ex genere & differentia eſſe talis ex natura rei.

Probatur 3. ex tertio præmiſſo principio, *pars componens eſt ſemper ſimplicior compoſito:* Ergo compoſitio ex genere & differentia non eſt talis ex natura rei. *Probatur conſequentia:* ſi compoſitio ex genere & differentia eſſet talis ex natura rei, eſſet & genus, v. g. compoſitum ex natura rei æque ac ipſum compoſitum quod componeret: Ergo hoc ipſo quod pars componens eſt ſemper ſimplicior compoſito, non poteſt compoſitio ex genere & differentia eſſe talis ex natura rei. *Conſequentia*, eſt euidens. *Probatur antecedens*: ideo compoſitum ex genere & differentia eſt tale iuxtà aduerſariorum doctrinam ex natura rei, quia aſſignatur in eo per quod conuenit cum aliis ſpeciebus, & per quod ſpecificè differt: atqui in vna parte componente aſſignatur ſimiliter per quod ita conuenit, & per quod differt; cum per hoc quod ſit genus conueniat, & per hoc quod ſit tale genus differat: Ergo ſi eſſet compoſitum ex genere & differentia tale ex natura rei, eſſet & genus, v.g. compoſitum ex natura rei, æquè ac ipſum compoſitum quod componeret: Ergo hoc ipſo quod non poteſt genus eſſe æquè compoſitum ac ipſum compoſitum quod componit, non poteſt compoſitio ex genere & differentia eſſe talis ex natura rei: Ergo hoc ipſo quod pars componens eſt ſemper ſimplicior compoſito (quod eſt tertium præmiſſum principium) non poteſt hoc ipſo compoſitio ex genere & differentia eſſe talis ex natura rei.

Soluuntur obiectiones.

Videan- *Obiicies* 1. compoſitio eſt diſtinctorum vnio: Sed

Sed genus & differentia diſtinguuntur ex natura rei: Ergo & faciunt vnita compoſitionem ex natura rei. *Probatur Minor*: quæ fundantur ex natura rei ſuper aliud & aliud realiter, non poſſunt non diſtingui ex natura rei: Sed genus & differentia fundantur ex natura rei ſuper aliud & aliud realiter: Ergo & diſtinguuntur ex natura rei. *Maior* eſt euidens. *Probatur Minor*: materia eſt aliud à forma, ſicut & eſſentia aliud ab exiſtentia; Sed genus petit fundari ſuper materiam in entibus materialibus, & differentia ſuper formam; & in aliis entibus fundari petit ſuper eſſentiam, & differentia ſupra exiſtentiam: Ergo genus & differentia fundantur ex natura rei ſuper aliud & aliud realiter. *Probatur Minor*: ratio generis eſt ratio determinabilis & actuabilis, ſicut ratio differentiæ eſt ratio determinantis & actuantis: Ergo hoc ipſo quod habent fundamentum in re, fundari petunt ſuper determinabile; & determinans: Sed determinabile ſuper quod fundari poſſunt non aliud eſt quam vel materia vel eſſentia, & determinans quam vel forma vel exiſtentia: Ergo genus petit fundari ſuper materiam vel eſſentiam, & differentia ſuper formam vel exiſtentiam.

tur alia concluſionus fundamenta in ſolutionibus obiectionum.

Reſpondeo negando minorem primi, ſecundi & tertij argumenti. Etenim genus vniuocè dicitur de ſubſtantiis compoſitis, ſeu materialibus; de ſimplicibus ſeu immaterialibus, & accidentibus, vt concedunt omnes; ſiquidem licet nihil quidditatiuum dici poſſit vniuocè de decem generibus, bene tamen aliquid denominatiuum, ſcilicet eſſe intellectum, eſſe genus, eſſe ſpeciem, & alij ſimiles reſpectus rationis: iam ſic eſt, quod ſi in ſubſtantiis materialibus deſumeretur genus ex materia, & differentia ex forma; & in aliis non compoſitis ex materia & forma vt ſunt ſubſtantiæ immateriales & accidentia, ab eſſentia & exiſtentia, tunc genus non poſſet dici vniuocè de iis omnibus;

cum hoc ſemel admiſſo, de illis non diceretur genus ſecundum vnam cauſam, cum diceretur in vno genus ſecundum materiam, & in aliis ſecundum eſſentiam quæ cum ſit forma totius differt toto cœlo à materia : Ergo cum dici vniuocè de aliquibus hoc de neceſſitate requirat, quod de illis dicatur ſecundum vnam cauſam, dici non poteſt quod genus & differentia ita deſumantur ex alio & alio, ſiue fundari petant ſuper aliud & aliud realiter. Vnde diligenter notandum eſt pro reſolutione pleniori huius difficultatis & argumenti ſolutione quod quando dicit aliquando Diuus Thomas vel authores quod genus ſumitur à materiâ, debet hoc ita exponi, ideſt ab eo quod habet modum vel ſimilitudinem materiæ, ita tamen quod illa ſimilitudo ſit multum æquiuoca : quando namque concipitur res conceptu confuſo, vt quando concipitur homo conceptu animalis, vel corporis aut ſubſtantiæ, tunc dicitur haberi conceptus generis, & concipitur res conceptu generis ; quando autem concipitur determinatè & diſtinctè, & vt differens per rationale ab aliis ſpeciebus, à quibus per conceptum confuſum non differebat ſiue non intelligebatur differre, habetur tunc conceptus differentiæ : quia vero ille indiſtinctus & confuſus conceptus quaſi perficitur in eſſe intellecto per conceptum diſtinctum & determinatum, & ſic habet ad iſtum rationem potentiæ & conſequenter aliqualiter rationem materiæ, conſequenter fit quod id vnde habetur conceptus generis aliqualem habeat ſimilitudinem cum materia, ſed tamen multum imperfectam & æquiuocam. Ex quo patet ſolutio ad vltimum argumentum, ad quod addo quod fundatur intentio generis ſuper eſſe determinabile & confuſum, non quidem in eſſe reali, ſed in eſſe vt conceptum eſt ; neque propterea ſequitur, quod hæc intentio generis ſit fictitia & ſine fundamento in re ; habet namque in re fundamentum, non quidem il-

lud quod volunt aduerſarij, ſcilicet materiam vel eſſentiam; ſed ipſam rei naturam & indiuiſibilem entitatem, quæ quidem habet prius mouere intellectum poſſibilem, ad conceptum confuſum ſubindeque & determinabilem ac genericum, quam ad diſtinctum & determinatum ſeu differentialem.

Inſtabis: ſi conceptus eiuſdem confuſus vel diſtinctus fundarent genus & differentiam, nec Deus nec Angeli haberent de rebus conceptum generis: Sed hoc eſt falſum; Ergo & falſum eſt quod ſolus rei conceptus confuſus vel diſtinctus fundent genus & differentiam. *Minor* eſt certa, tum quia conceptus generis eſt de quidditate rei, quam perfectiſſimè penetrat Deus, tum quia omnes noſtras conceptiones comprehendit Deus, in quibus reperitur conceptus generis tanquam terminus & obiectum. *Probatur Maior*: diuinus vel angelicus intellectus non prius mouetur ad conceptum confuſum rerum, quam ad diſtinctum & determinatum, immò nec capax eſt diuinus intellectus conceptus confuſi, ſicut nec imperfecti: Sed ad habendum in hoc caſu, & iuxta hanc noſtram doctrinam conceptum generis illud requiritur: Ergo ſi conceptus generis fundaretur in conceptu confuſo rei, non haberet Deus conceptum generis de rebus.

Reſpondeo negando ſequelam maioris, cuius negati ratio eſt, quia quantumuis Deus diſtinctiſſimè cognoſcat, & diſtinctiſſimum conceptum habeat de rebus, eo nihilominus diſtinctiſſimo conceptu videt quod res habeat ex parte ſui & ex natura ſua quod poſſit confusè vel diſtinctè & determinatè concipi: iam ſic eſt, quod non poteſt hoc de re cognoſcere diuinus intellectus, quin habeat hoc ipſo de illa conceptum generis, cum cognoſci rem vt potentem confusè concipi ſit hoc ipſo cognoſci vt determinabilem in eſſe intellecto, potentialem, contrahibilem, quæ omnia ſunt

propria conceptus generici : Ergo quantumuis conceptus confuſus & diſtinctus rei fundent genus & differentiam, & Deus & Angeli habere poſſent de rebus conceptum generis. Neque propterea ſequitur habere Deum actum intelligendi confuſum & imperfectum, ex eo quod non habeatur conceptus generis
Nota. niſi quia concipitur res in confuſo ; & ratio huius eſt , quia ad habendum conceptum generis iuxta hanc doctrinam , non propterea opus eſt, quod ly concipi in confuſo determinet actum intelligendi , in quo quidem caſu eſſet actus intelligendi confuſus & imperfectus , ſed ſufficit quod determinet rem cognitam , adeo vt ſufficiat quod cognoſcatur rem intelligibilem eſſe in confuſo ex parte ſui, & ex ſui natura : iam ſic eſt , quod poteſt hoc Deus cognoſcere etiam per diſtinctiſſimum & minimè confuſum conceptum vt per ſe patet; alias de confuſo non poſſet haberi diſtinctus conceptus : Ergo non propterea ſequitur fore conceptum Dei aliquo modo imperfectum, habendo iuxta hanc doctrinam conceptum generis de ipſis rebus. Ex quo patet ſolutio ad argumentum vltimum

Obiicies ſecundò, taliter componunt genus & differentia qualiter diſtinguuntur ; ſed genus & differentia , verbi gratia , animal & rationale diſtinguuntur ex natura rei : Ergo & faciunt vnita compoſitionem ex natura rei: *Probatur Minor :* hoc ipſo quod de animali dicitur aliquid à parte rei quod non dicitur de rationali diſtinguuntur hoc ipſo ex natura rei ; Sed de animali dicitur aliquid à parte rei quod non dicitur de rationali : Ergo animal & rationale ſiue genus & differentia diſtinguuntur ex natura rei. *Maior* conſtat ex terminis. *Probatur Minor :* conuenire alteri ab homine , dicitur de animali à parte rei; Sed conuenire alteri ab homine non dicitur de rationali : Ergo de animali dicitur
aliquid

aliquid à parte rei, quod non dicitur de rationali.

Reſpondeo negando minorem, intellectam ſcilicet in ſenſu in quo procedit præſens quæſtio puta, de genere & differentia: verbi gratia, de animali & rationali in eodem ſubiecto ſiue ſuppoſito. Sic enim animal & rationale ſunt à parte rei vna omnino indiuiſibilis entitas, quæ non dicitur fundare & præcontinere hæc duo, genus ſcilicet & differentiam; niſi quia concipi poteſt & conceptu confuſo & potentiali, in quo caſu dicitur genus, & conuenire cum aliis ſpeciebus; & conceptu diſtincto ac determinato, in quo ſimiliter caſu dicitur differentia & ab illis differre; ac proinde cum hoc ſit penes intellectum, adeo vt à parte rei ſit vna prorſus indiuiſibilis entitas, vt relinquitur abundè probatum ſupra, conſequenter ſit falſam eſſe minorem illam primi argumenti, nec non & minorem ſecundi, ſi ſemper intelligatur vt intelligi debet de animali & rationali ſiue de genere & differentia in eodem ſubiecto ſiue ſuppoſito Pro cuius pleniori intelligentia notandum eſt, imo hoc vnum ferè notandum velim pro ſolutione omnium ferè argumentorum quæ ſolent hic ab aduerſariis obiici, quod ly genus in præſenti, verbi gratia, animal ſumi poteſt & conſiderari dupliciter, primo vt eſt contractum ad ſubiectum in quo incluſa manet differentia; ſecundo verò conſiderari poteſt, non quidem ſecundum quod ita contractum, ſed ſecundum ſuam indifferentiam ad ſua inferiora, inquantum ſcilicet ly animal ad aliquid ſe extendit per prædicationem quod negatur de determinato inferiori ſiue de inferiori vt determinato per rationale hoc autem ſuppoſito iam proſequor ſic. Certum autem eſt & indubitatum quod animal ita ſumptum ſecundum indifferentiam quam habet ad ſua inferiora diſtingui-

Nota. tur à rationali ; non quidem ita quod animal ſecundum omnia ſua inferiora, ſiue omnes particulares animalitates diſtinguatur à rationali à parte rei ; non enim per animalitatem hominis differt à rationali : ſed dicitur animal ſecundum ſuam indifferentiam ita diſtingui à parte rei, quia ſcilicet animal in ſua indifferentia quaſdam includit partes ſubiectiuas determinatas, verbi gratia, animalitatem bouis & aſini, ratione quarum diſtinguitur à parte rei à rationali : nihilominus de animali ita in ſuâ indifferentiâ ſumpto minimè procedit quæſitum, ſed procedit de animali vt contracto ad ſubiectum, cum ſit ſermo de animali vt componit vnum cum differentia, nec habeat ita componere, niſi inquantum eſt contractum ad illud.

Nota. Vnde in hoc verè plangendi ſunt Scotiſtæ, qui cum multum inſudauerint ad aliquid probandum contra Thomiſtas, adeò tamen infeliciter & parum vtiliter, vt hoc tantum probent, quod iſti vt indubitatum ſupponunt ; & quod probandum eſt, de eo ne quidem verbum habeant. Quæro namque vnde habent quod diſtinguantur animal & rationale in homine à parte rei, ſubindeque & quod faciant compoſitionem ex natura rei ? Reſpondent, & hoc nobis obiiciunt, quia aliquid dicitur de animali, à parte rei quod non dicitur de rationali. Quæro autem vlterius: vnde habent quod aliquid dicatur de animali hominis quod non dicitur de rationali ? Reſpondent, & ex hoc ſuum prætendunt probare intentum, quia animal prædicatur de animalitate bouis & aſini, de quibus non prædicatur rationale : iam ſic proſequor, & concludo : Ergo non differt animal à rationali, niſi quia includit animalitatem bouis & aſini, ſeu eis conuenit, quæ haud dubiè differunt à rationali : iam ſic eſt, quod illa differentia non eſt niſi ratione quarumdam partium ſubiecti

iectiuarum animalis in ſui indifferentia ſumpti, vt per ſe patet; Ergo tritum illud Scotiſtarum argumentum, quod quidem eſt omnium ferè aliorum fundamentum non probat, quod controuertitur, puta quod animal ad hominem contractum diſtinguatur à parte rei à rationali; ſed probat ſolum quod animal ſumptum ſecundum indifferentiam ſuorum inferiorum, ſiue ratione quarundam ſui partium ſubiectiuarum, de quibus ſcilicet prædicatur, diſtinguatur à rationali, quod quidem nos libenter concedimus

Inſtabis : ſumitur animal vt contractum, hoc ipſo quod ſumitur vt prædicatum hominis: Sed animal vt eſt hominis prædicatum, adhuc diſtinguitur à rationali à parte rei: Ergo & diſtinguitur à rationali vt contractum, & non tantum ſecundum indifferentiam ſuorum inferiorum, vt vult præcedens ſolutio. *Probatur Minor* : animal vt eſt prædicatum bouis diſtinguitur haud dubiè à rationali: Sed ex Ariſtotele in prædicamentis ſub eadem prorſus ratione eſt animal prædicatum hominis & bouis: Ergo & vt eſt prædicatum hominis habet animal diſtingui à rationali.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: ſed animal vt eſt hominis prædicatum adhuc diſtinguitur à rationali à parte rei; ſi ſumatur ly animal vt eſt prædicatum Logicale ſiue per rationem Logicaliter negotiantem circa illud, Tranſeat, ſi autem ſumatur ly animal vt eſt prædicatum hominis, non per rationem negotiantem, ſed per productionem, Nego quod ita ſumptum diſtinguatur vt prædicatum à rationali in homine à parte rei. Pro quo notandum eſt in hoc iterum hallucinari ac decipi aduerſarios, quod cum procedat quæſitum de diſtinctione animalis prout eſt hominis aut in homine per productionem, ex eo ſcilicet quod de eo procedit prout eſt hominis à parte rei, in quo quidem ſtatu nihil eſt nec habet homo

niſi per productionem, aliud tamen non controuerſum ſolum probent, puta quod animal provt eſt hominis per prædicationem Logicalem, ſiue per rationem circa illud Logicaliter negotiantem diſtinguatur à rationali, ex eo ſcilicet quod vt dicit Philoſophus, ita ſumptum animal ſub eadem prorſus ratione habet eſſe prædicatum bouis & hominis, inquantum ſcilicet per rationem Logicaliter circa illud negotiantem conſideratur ſecundum ſuam rationem præciſè ſumptam ſecluſis differentiis diuerſificantibus, ac proinde vt vnum quid indiuiſum in ſuis ſpeciebus: Dico autem in hoc iterum decipi & in vanum laborare aduerſarios cum datâ & conceſsâ diſtinctione animalis ita conſiderati à rationali, nihil propterea contra intentum concluſionis, ſiue in fauorem ſententiæ aduerſæ concludi poſſit, tum quia quod animal ita ſumptum diſtinguatur à rationali, ſiue alteri conueniat ab homine, hoc non eſt niſi quia per rationem Logicaliter negotiantem accipitur vt quid vnum in ſuo præciſo conceptu & indiuiſum in ſuis ſpeciebus, ac proinde cum vnitas illa non ſit niſi rationis, conſequenter ſit quod illa diſtinctio quæ exinde infertur non ſit etiam niſi rationis, non autem diſtinctio à parte rei: tum quia hoc non obſtante adhuc verificatur de animali prout eſt hominis per productionem, quod eſt idem conuertibiliter cum rationali, nec alteri conuenit à ſubiecto, ſiue ab homine; cum non minus verum ſit dicere, quod producto tali animali producitur homo, quam quod producto homine vel rationali producitur illud animal, quod ſcilicet eſt idem cum homine; iam ſic eſt, quod omne quod eſt in creatis à parte rei, eſt per productionem: Ergo hoc non obſtante adhuc verificatur quod animal prout eſt hominis ſit idem à parte rei conuertibiliter cum rationali ſeu quod à parte rei non conueniat alteri ab homine, ſubindeque.

que & quod à parte rei non diſtinguatur à rationali.

Dixi autem ſupra in diſtinguenda maiori *tranſeat* : neque enim eſt abſolutè loquendo verum quod animal ſumptum vt eſt hominis prædicatum per prædicationem logicalem diſtinguatur à parte rei à rationali, tum quia non eſt ita & taliter prædicatum à parte rei, ſed ratione tantum: tum etiam quia, cum vt prædicatum Logicale ſit totum quoddam potentiale & vniuerſale potentialiter ſeu in confuſo includens animalitates bouis, leonis & hominis tanquam partes ſui ſubiectiuas, licet diſtinguatur à rationali ratione quarumdam partium ſubiectiuarum, puta ratione animalitatis, leonis & bouis, non tamen ratione omnium ſuarum partium, cum non diſtinguatur, vel potius à nobis probetur non diſtingui à rationali per animalitatem hominis; ac proinde non eſt ita abſolutè loquendo verum quod animal vt eſt hominis prædicatum logicale, ſiue per rationem logicaliter negotiantem diſtinguatur à parte rei in homine à rationali; vnde merito dixi tranſeat.

Obiicies tertiò, vbi componentia ſunt reale quid, ibi compoſitio non poteſt eſſe tantum rationis: Sed in compoſitione ex gradu generico & differentiali componentia ſunt quid reale: Ergo compoſitio ex genere & differentia non poteſt eſſe compoſitio tantum rationis. *Minor* eſt certiſſima homo; namque & ſecundum quod animal & ſecundum quod rationalis eſt reale quid, cum ſit à parte rei ac per productionem & animal & rationalis. *Probatur Maior* : talis eſt compoſitio qualis extremorum componentium diſtinctio : Sed inter extrema realia non poteſt eſſe diſtinctio tantum rationis:Ergo nec ex illis fieri poteſt compoſitio tantum rationis. *Probatur Minor* : extrema non fiunt talia niſi per diſtinctionem, ſiue diſtinctio non eſt niſi inter extrema quæ

facit: Sed impoſſibile eſt quod diſtinctio tantum rationis faciat extrema realia: Ergo & impoſſibile eſt quod diſtinctio rationis ſit inter extrema realia.

Reſpondeo negando maiorem, cuius quidem falſitas conſtabit ex dicendis in hac & ſequenti ſolutione; ad probationem vero nego minorem, puta quod inter extrema realia impoſſibilis ſit rationis diſtinctio: poteſt namque idem & indiuiſibile reale ens à noſtro attingi intellectu duplici conceptu & vtroque ad idem terminato, ſed ſub alia & alia ratione, vno, verbi gratia, terminato ſub ratione corporis & altero ſub ratione viuentis; in quo caſu certum eſt intercedere inter has duas rationes, quæ quidem ſunt extrema realia, & quidem eadem realitate, intercedere inquam diſtinctionem rationis. Huius autem quod in hac materia eſt magni ponderis placet duplicem afferre rationem, & vtramque (meo iudicio,) euidentiſſimam. Prima eſt quia hoc ipſo quod inter extrema realia intercedere poteſt diſtinctio non realis, poteſt & inter ea intercedere diſtinctio rationis, cum hæc claudatur ſub diſtinctione non reali: iam ſic eſt, quod in doctrina aduerſariorum poteſt inter extrema realia intercedere diſtinctio non realis; cum apud eos diſtinctio formalis ſit diſtinctio non realis, & hæc intercedat inter formalitates reales, ſubindeque & inter extrema realia: Ergo ex ratione extremorum realium non propterea repugnat intercedere inter ea diſtinctionem rationis. Altera verò ratio eſt quia diſtinctio rationis & vnitas rationis quæ ſunt paſſiones rationis entis eodem currunt paſſu, nec vna magis ſequitur ens rationis quã altera, ſicut nec magis ſequitur vnitas realis, reale ens quam diſtinctio realis; iam ſic eſt quod vnitas rationis etiam in doctrina aduerſariorum repetitur inter extrema realia; Petrus namque & Paulus qui ſunt extrema realia, ſunt vnum ſpecificè,

Nota (margin, beside "ctrina aduerſariorum")

Nota. (margin, beside "magis ſequitur ens rationis")

quæ

quæ vnitas eſt rationis, vt ipſi etiam concedunt: Ergo & diſtinctio rationis poterit inter extrema realia reperiri. Sed pro Maiori huius intelligentiâ aduertatur diligenter ad ſequentem diſtinctionem multum acutam & ponderoſam. Ad vltimum ergo argumentum diſtinguo minorem ſic: ſed impoſſibile eſt quod diſtinctio ſolius rationis faciat extrema realia, in hoc ſenſu, ita quod faciat diſtinctio rationis quod quæ extrema ſunt fiant realia, Concedo: in hoc verò ſenſu, ita quod impoſſibile ſit quod faciat diſtinctio rationis, vt quæ realia ſunt fiant extrema, Nego minorem & conſequentiam. Etenim ea quæ realia ſunt etiam eadem realitate poteſt ratio ad inuicem comparare, ſub alia ſcilicet & alia ratione; & ſic ea conſtituere extrema realia, non quidem faciendo, quod quæ extrema realia ſunt fiant, ſed potius faciendo quod quæ ſunt realia, fiant extrema, in quantum ſcilicet fiunt per rationem ad inuicem comparata vt dictum fuit ſupra.

Inſtabis: hoc ipſo quod alicui repugnat actus primus, repugnat etiam actus ſecundus: ſed eſſe rationis & diſtinctio rationis rationem habent actus primi & actus ſecūdi: Ergo cui repugnat eſſe rationis repugnat & diſtinctio rationis: ſed eſſe rationis repugnat entibus realibus: Ergo & eis repugnare debet diſtinctio rationis.

Reſpondeo concedendo totum ſyllogiſmum, ſi nimirum intelligatur maior propoſitio (vt intelligi debet) vniformiter; ita quod ſenſus ſit quod eo modo quo repugnat actus primus, repugnare debeat & actus ſecundus. Iam verò ad ſubſumptū diſtinguo ſic: ſed eſſe rationis repugnat entibus realibus, loquendo ſubiectiuè & quidditatiuè, Concedo: loquendo obiectiuè, relatiuè & denominatiuè, Nego & ſub eadem diſtinctione nego conſequentiam. Etenim loquendo taliter de eſſe rationis, tantum abeſt quod repugnet enti reali, quin immo id quod

ita

ita afficit & denominat, eiuſque ſubſtractum & fundamentum non aliud eſſe ſolet quā ens reale; & propterea dici ſolet quod entia rationis Logicalia ſunt ſecundæ intentiones adiunctis primis. Quod ſi vlterius quæratur an extrema realia, ſint extrema diſtinctionis rationis reduplicatiuè vt res ſiue realia, vel vt non res; reſponderi debet, nec ſic nec ſic; ſiquidem ſi eſſent extrema diſtinctionis rationis reduplicatiuè vt res, tunc nihil diſtingueretur ratione niſi res: ſed nec etiam vt non res, quia tunc res non poſſent ratione diſtingui, vel illa ſolum quę non ſunt res poſſent ita ratione diſtingui, cuius oppoſitum probauimus: vnde quando inquiritur ſub qua reduplicatione extrema realia habent eſſe extrema diſtinctionis rationis, reſponderi debet quod ſub hac reduplicatione habent eſſe extrema, puta vt comparata per rationem.

Quænam fuerit mens D. Thomæ circa propoſitam difficultatem.

Reſpondeo D. Thomam apertè fauere noſtræ ſententiæ in duobus præcipuè locis; & in altero eiuſdem aſſignaſſe rationem. Primò quidem illud inſinuat euidenter ſanctus Doctor 1. *p. quæſt.* 46. *art.* 3. *ad* 4. vbi ait quod *genus & differentia ſolum differunt & diſtinguuntur ſecundum diuerſas eiuſdem rei conſiderationes*: Iam ſic eſt quod taliter componunt qualiter diſtinguuntur, cum compoſitio non aliud ſit quam diſtinctorum vnio: Ergo ex mente ſancti Doctoris compoſitio ex genere & differentia eſt compoſitio rationis tantum, ſeu compoſitio facta per conſiderationem rationis.

Hoc idem docet ſanctus Doctor *in* 3. *cap. de ente & eſſentia* §. *ex hoc patet*; vbi ait quod *hæc compoſitio non eſt ſicut ex duabus rebus tertia res: ſed ſicut ex duobus intellectis tertius intel-*

intellectus: Iam ſic eſt quod in eo quod aſſerit non eſſe iſtam compoſitionem ſicut ex duabus rebus tertia res, negat illam eſſe realem ſiue realiter formalem; & in eo quod dicit, quod eſt ſicut ex duobus intellectis tertius intellectus innuit illam eſſe compoſitionem rationis: Ergo idem quod priùs.

Denique huius rationem in altero aſſignat loco D. Thomas, ſcilicet 1. *p. quaſt.* 76. *art.* 3. vbi docet quod *eadem formaliter eſt anima Petri ſecundum quod dat eſſe ſenſitiuum, à qua prouenit animalitas, & ſecundum quod dat eſſe intellectiuum à qua prouenit rationalitas.* Vndeſic arguo: eodem modo diſtinguuntur animal & rationale inter ſe, ſubindeque & componunt, quomodo diſtinguuntur in anima, cuius ſunt effectus formales: ſed animal & rationale non diſtinguuntur formaliter & ex natura rei in anima, ſiue quod in idem redit, anima eſt formaliter vna & eadem ſecundum quod tribuit eſſe animal & eſſe rationale; cum ea duo tribuens, quia cum ſuperior ſit adunat in ſe, quæ ſunt in inferioribus diſperſa, ea conſequenter tribuat ſub ratione & formalitate vnius ſupplentis vicem plurium: Ergo & docet & probat D. Thomas compoſitionem illam ex animali & rationali ſiue ex genere & differentiâ ſicut & eorumdem diſtinctionem non eſſe compoſitionem realem ſiue realiter formalem, ſed rationis tantum, ſi ſermo ſit de compoſitione actuali: addo autem ex conſulto ſi ſermo ſit de compoſitione formali, vt ſcilicet innuam quod ſi ſermò ſit de compoſitione ſolum fundamentali, hæc hauddubiè non eſt tantum rationis ſiue per intellectum, ſed reperitur à parte rei, cum à parte rei inueniat intellectus fundamentum ad diſtinguendum deinde actualiter gradum genericum à differentiali, & ad illum tanquam determinabile quid, actualiter determinandum per

Nota.

iſtum

iſtum tanquam per determinatiuum; ſed nihil propterea inferre licet contra nos & in fauorem aduerſariorum, tum quia non eſt ſermo in præſenti quæſtione niſi de actuali compoſitione; tum etiam quia quod detur à parte rei fundamentalis compoſitio ſicut & fundamentalis diſtinctio, hoc arguit ſolum & ſolùm innuit dari à parte rei vnum quid, quod quia vnum eſt vnitate perfectiori eminentiori, adeoque & ſimpliciori, habet ſub ratione vnius vicem gerere plurium, ac proinde & fundare à parte rei compoſitionem & diſtinctionem rationis; ſicque tantum abeſt, quod fundamentalis illa compoſitio & diſtinctio à parte rei, arguant à parte rei dualitatem aliquam & aliquam pluralitatem in gradibus componentibus, vt volunt aduerſarij; quin immo ſummam arguunt à parte rei inter eos vnitatem, ſubindeque & indiſtinctionem.

QVÆSTIVNCVLA.

De Definito in definitione generis an ſcilicet per ſe definiatur ipſa intentio generis; an natura ſubiecta huic intentioni.

RESpondeo tres in hoc dubio diſtingui communiter ſententias; quarum prima aſſerit, id quod per ſe definitur in definitione generis eſſe naturam ipſam ſubiectam intentioni, non autem ipſam intentionem ſeu genereitatem. Secunda verò cui ſubſcribit Caietanus, docet è contra definitum per ſe in definitione generis eſſe ipſam ſecundam intentionem generis ſeu genereitatem, non autem naturam quæ huic ſecundæ intentioni ſubiicitur, & ab eadem denominatur genus. Tertia denique quam hodie ſequuntur communiter Thomiſtæ, eſt quod id

quod

quod per ſe definitur in hac definitione generis ſupra in quæſtione præcedenti adducta ex Porphirio ſit ipſa natuia v.g. animalis, non quidem ſecundum ſe, ſed vt ſubſtat intentioni generis, & ab eâ formaliter denominatur genus. His tamen tribus omiſſis ſententiis, eſt alia quarta ad veritatem diſcutiendam (meo iudicio) aptiſſima, cui propterea libenter ſubſcribo, & pro cuius expoſitione, hoc vnum præmitto, quod ſcilicet aliquid per ſe definiri, poteſt dupliciter intelligi, aut quia definitur tale quid per eſſentialia, ſubindeque & per ea quæ ei competunt in primo modo dicendi per ſe; vel certè quia, etſi per eſſentialia non definiatur, ſubindeque nec per ſe definiatur in eo ſenſu, eſt tamen id quod per ſe intenditur per definitionem explicari, & in hoc ſenſu dicitur per ſe definiri. Hoc autem poſito, iam pro quæſiti reſolutione.

Dico, quod ſumpto ly definito per ſe, pro eo quod per ſe intenditur in definitione explicari, ipſa intentio generis ſeu genereitas eſt id quod per ſe definitur in præfata definitione: ſumpto verò ly definito per ſe pro eo, quod per eſſentialia definitur, nihil habet rationem definiti per ſe in hac definitione.

Probatur prima pars: definitio datur ad habendam notitiam ſubiecti definiti: Ergo hoc ipſo quod aliquid eſt id cuius notitia per ſe intenditur à definiente, dicitur ſeu poteſt dici in hoc ſenſu definitum per ſe: Sed in præfata definitione generis (& idem dic de omnibus aliis definitionibus Logicalibus) ens rationis ſiue ſecunda intentio eſt id, cuius notitia per ſe intenditur à Logico definiente, cum in tota Logica ſiue incedatur via diuiſiua, ſiue via definitiua, non intendatur niſi perfecta cognitio entis rationis in ſe & in ſuis partibus & paſſionibus; adeò vt ſi quid aliud definiatur, non ſit niſi pro tanto, quia notitia eius ordinatur ad noti-

notitiam entis rationis ſupra illud fundati: Ergo ipſa ſecunda intentio generis ſeu genereitas rationem habet definiti per ſe in definitione generis, ſumpto ly definito per ſe ſenſu ſupra expoſito, pro eo ſcilicet cuius notitia per ſe intenditur in definitione.

Probatur verò ſecunda pars: ſi eſſet aliquid definitum per ſe in præfata definitione, ſumpto ly definito, per ſe pro eo quod per eſſentialia definitur, vel eſſet ipſa prima intentio ſeu natura prout ſubiicitur ſecundæ intentioni, vel eſſet ipſa ſecunda intentio: Sed neutrum dici poteſt: ergo nihil habet rationem definiti per ſe in præfata definitione, ſumpto ly per ſe in ſenſu ibi expoſito. *Probatur Minor*, & primo quidem quoad primam partem: ſecunda intentio non afficit primam eſſentialiter ſiue quidditatiuè, ſed denominatiuè tantum vt ab omnibus conceditur; non enim animal eſt eſſentialiter intentio illa generis ſed denominatiuè tantum: Ergo natura ſiue prima intentio definita per ea quæ ei competunt, prout ſubbiicitur ſecundæ intentioni, non habet definiri per eſſentialia: Sed ea quæ afferuntur in præfata generis definitione non conueniunt naturæ niſi prout ſubiicitur ſecundæ Intentioni generis, vt per ſe patet, cum ibi inuoluatur prædicari de pluribus, quod eſt paſſio ſiue proprietas ſecundæ intentionis, aut ſaltem primæ prout ſolum ſubiicitur ſecundæ: Ergo ſumpto ly definito per ſe pro eò quod per eſſentialia definitur, ipſa prima intentio etiam prout ſtat ſub ſecundâ non habet rationem definiti per ſe in præfata definitione. Quod autem nec ipſa ſecunda intentio rationem habeat in hoc ſenſu definiti per ſe, quod eſt altera pars præfatæ Minoris. Etenim non minùs imò magis ſunt extranea & extrinſeca enti rationis ſiue ſecundæ intentioni fundamenta, in quibus fundantur, quam accidentibus realibus ſubiecta in quibus ſubiectantur, cum hæc ſaltem conueniant

in

in hoc quod ſint reale ens; non autem illa: Sed quando definiuntur realia accidentia per ſua ſubiecta non dicuntur definiri per ſe in præfato ſenſu, ſiue per ea, quæ eſſentialiter & quidditatiuè eis competunt: Ergo & quando definiuntur entia rationis ſiue ſecundæ intentiones per ſua fundamenta non habent in hoc ſenſu definiri per ſe, ſiue per eſſentialia atque quidditatiuè conuenientia: iam ſic eſt quod in definitione quæ affertur de genere (& idem dic de omnibus definitionibus Logicalibus) definitur ſecunda intentio generis per ipſam naturam realem intellectam vt in pluribus ſpecificè diſtinctis eiſque conuenientem, *in quid*: Ergo ibi non definitur ſecunda intentio per ſe, ſumpto ly definito per ſe pro eo quod per eſſentialia definitur; ſed ſolum ſumpto in altero ſenſu, pro eo ſcilicet cujus notitia per ſe intenditur à definiente.

Dices primo contra primam partem: illud ſolum definitur per ſe, cui competunt partes definitionis: ſed partes definitionis generis non competunt ſecundæ intentioni: Ergo ſecunda intentio nullo modo & in nullo ſenſu rationem habet definiti per ſe in præfata definitione. *Probatur Minor.* In præfata definitione ponitur prædicari de ſpecie ſeu ſpeciebus: ſed hoc verificari nequit de ipſa ſecunda intentione generis; cum vnum diſparatum non prædicetur de ſibi diſparatè oppoſito; ſintque genus & ſpecies vt ſupponentia pro intentionibus, diſparatè oppoſita: Ergo partes huius definitionis generis minimè competunt ſecundæ intentioni.

Reſpondeo diſtinguendo maiorem: illud ſolum rationem habet definiti per ſe cui competunt definitionis partes, ſumpto ly definito per ſe in hoc ſenſu, pro eo ſcilicet quod per eſſentialia definitur, concedo: ſumpto in alio ſenſu pro eo ſcilicet quod per ſe intenditur in definitione explicari, ſubdiſtinguo: cui competunt

defini-

definitionis partes vel in recto vel in obliquo Concedo : cui competunt definitiones partes in recto tantum Nego : & ſub eadem ſubdiſtinctione Minoris nego conſequentiam vel diſtinguo,iuxta primam adductam diſtinctionem vnde dico , quod licet in definitione quæ datur per eſſentialia & quidditatiuè conuenientia debeant partes definitionis conuenire in recto ipſi definito , ex eo ſcilicet quod vnumquodque eſt in recto & abſolutè id quod eſt ipſa eius eſſentia , nihilominus vbi non datur definitio nec dicitur per ſe dari , in eo ſenſu nimirum per eſſentialia & quidditatiua , ſed ſolum, in quantum ly per ſe determinat ſubiectum cuius notitia & explicatio per ſe intenditur à definiente , ſufficit tunc quod ea quæ ponuntur in definitione dicantur in obliquo de definito, ex eo ſcilicet quod poteſt alicuius notitia haberi , non tantum per hoc quod eſt in recto , ſeu per hoc quod eſt id , ſed etiam per hoc quod eius vel illius eſt , vt patet in definitionibus deſcriptiuis. Iam ſic eſt quod ponitur in definitione quæ affertur de genere dicitur in obliquo de ipſa ſecunda intentione , cum natura illa quæ prædicatur in quid de pluribus ſpecie differentibus dicatur de tali intentione genereitatis vt eius fundamentum : Ergo præfatæ definitionis partes ſufficienter competunt ipſi ſecundæ intentioni , vt dicatur per eas definiri per ſe, ſumpto ly definito per ſe pro eo , quod per ſe intenditur explicari , ſeu cuius notitia per ſe intenditur à definiente.

Dices ſecundò contra ſecundam partem. Secunda intentio generis debet poſſe definiri per ſe, ſumpto ly definito per ſe pro eo quod per eſſentialia definitur:ſed dato quod in hoc ſenſu definiatur , non aliter videtur definiri poſſe , quam per definitionem adductam ex Porphirio , qua ſcilicet definitur , quod prædicatur de pluribus ſpecie differentibus in quid : Ergo

go in præfata definitione habet ſecunda intentio generis definiri per ſe, ſumpto ly definito per ſe in vtroque ſenſu, ſiue non tantum pro eo quod per ſe intenditur explicari, ſed etiam pro eo quod per eſſentialia explicatur.

Reſpondeo concedendo quidem Maiorem, quod ſcilicet ſecunda hæc intentio, & ſic de cæteris, debet poſſe per eſſentialia definiri & explicari. Cum conſtet ſecundas etiam intentiones in genere ſuo intrinſecè & formaliter diſtingui; addendo tamen, quod ſicut difficile eſt aſſignare differentias eſſentiales ſubſtantiarum, adeo vt ex mente Philoſophi non niſi de vnius ſubſtantiæ, ſcilicet hominis differentiâ eſſentiali certi ſimus; & inſuper ſicut difficilius eſt cognoſcere & aſſignare differentias eſſentiales accidentium ob magis diminutam eorumdem entitatem, ita & difficillimum eſt cognoſcere & aſſignare differentias eſſentiales entium rationis, ſeu ſecundarum intentionum in ſe, ſecluſa conſideratione fundamenti; ac proinde etſi abſolutè loquendo poſſit ſecunda intentio generis definiri per ſe ſiue per eſſentialia, adeo tamen difficulter hoc, fieri poteſt, vt vix putem fieri poſſe ab humano intellectu pro hoc mortali ſtatu. Conceſſa igitur abſolutè Maiori nego minorem. Etenim ſi definire velis ſecundam intentionem generis per ſe in hoc ſecundo ſenſu, ſiue per eſſentialia, non debes nec potes per præfatam Porphirij definitionem explicare, vt conſtat ex præfatione ſupra adductâ, ſed debes dicere: genus eſt ens rationis A, apponendo ly A pro differentia intrinſeca eſſentiali & quidditatiua quam ignoramus; & ſimpliciter loquendo de ſpecie debes dicere: ſpecies eſt ens rationis B, & ſic de cæteris.

Colliges pro complemento quæſtionis huius de genere, quod diuerſimodè accipitur genus à grammatico, qui ſcilicet dicit quod genus eſt

eſt exploratio ſexus, & à Logico qui dicit quod genus eſt quoddam prædicabile. Item quod nec accipimus hîc genus, prout dicitur aliquorum genealogia conſanguinitatis, vel prout eſt multorum collectio, ſed ſolum dicitus genus talis intentio quæ conuenit rei, prout ei plures ſpecies ſupponuntur, vt animali bos, homo, & aſinus. Genus autem ſic ſumptum diuiditur in generaliſſimum & ſubalternum. Generaliſſimum dicitur genus quod dicitur de illo, quod non habet aliquod genus ſupra ſe; & hoc modo quia ſubſtantia in genere non habet ſupra ſe genus aliud, dicitur genus generaliſſimum; ſed quia corpus, & animatum habent ſupra ſe ſubſtantiam dicuntur genera ſubalterna.

CAPVT DE SPECIE.

QVÆSTIO VII.

Vtrum intentio ſpeciei prædicabilis conuenire poſſit natura creata, cui plura repugnant indiuidua.

P*Ræmittendum primò*, quod cum duplex ſit reſpectus in ſpecie, alter ſcilicet ad genus, prout genus illi ſuperiùs de illa prædicatur, & ſecundum quem reſpectum dicitur ſpecies generi ſubiicibilis; alter verò reſpectus ad indiuidua quatenus ſpecies vt ſuperior reſpicit illa, & ſecundum quem dicitur ſpecies prædicabi-

prædicabilis ideo ſecundum duplicem iſtum reſpectum diuerſimodè definitur ſpecies à Porphyrio; quatenus enim ſubiicitur deficitur ſic; *ſpecies eſt quæ ſubiicitur generi, & de qua genus in eo quod quid prædicatur*: iuxta verò ſecundum reſpectum definitur ab eodem Porphyrio *id, quod prædicatur de pluribus differentibus numero in eo quod quid.* Vtramque autem prædictam definitionem bonam eſſe ſolet communiter concedi. Enim verò quia ſpecies in ratione ſubiicibilis eſt correlatiuum ad genus, non melius quam per ſubiectionem ad genus vt de ipſa in quid prædicabile poteſt talis eius ratio ſubiicibilis explicari: Ergo cum ſic per prædictam definitionem explicetur, optima conſequenter eſt talis definitio, ſiue vt diximus in quæſtiuncula præcedenti definitiua deſcriptio. Similiter quia in altera definitione definitur ſpecies vt vniuerſalis, optimè per conſequens definitur in ordine ad inferiora in quo cum omnibus vniuerſalibus conuenit: ſicut & in ordine ad certa inferiora, puta ſolo numero differentia; in quo ſimiliter vt in ſuperioribus dictum fuit ab iiſdem vniuerſalibus differt: nullum namque aliorum prædicabilium habet ex propria ratione prædicari exigere prædicari de pluribus ſolo numero differentibus, vt habet ſpecies; tum quia ſi hoc haberet differentia verbi gratia, & hoc haberet omnis differentia, quod tamen eſt falſum, cum hoc non habeat differentia ſubalterna; tum quia cum habeat ſpecies ex propria ratione prædicari & exigere prædicari vt tota eſſentia, conſequenter ſit quod plura de quibus prædicatur, cum conuenient in tota eſſentia, non poſſint niſi ſolo numero differre & plurificari; ideoque cum ſola hoc habeat ſpecies, prædicari ſcilicet vt tota eſſentia, ſola etiam habet ex propria ratione & exigentia prædicari de pluribus ſolo numero differentibus. Addo quod per ly *in eo quod quid*, quod quidem

ſupponit

ſupponit pro quidditate completa ſufficienter etiam diſtinguitur ſpecies ab aliis vniuerſalibus, ſiue prædicabilibus cum ergo in hac aſſignetur definitione per quid conueniat & differat, bona conſequenter eſt & hæc ſecunda definitio.

Nota. *Circa* tamen definitionem primam vna occurrit difficultas, quæ certè eo modo quo communiter ſoluitur, non plenè, meo iudicio, euacuatur. Hanc autem propono ſic: non tantum ſpecies, ſed etiam indiuiduum habet ſubiici generi, habetque genus de eo, in eo quod quid prædicari: Ergo prima illa definitio ſpeciei alteri competit à definito. Ad hoc ex communi ſolutione reſpondetur, quod indiuiduum mediate tantum ſeu mediante ſpecie ſubiicitur generi: in definitione autem præfata ſpeciei, de ſubiectione immediata ad genus & de generis immediata prædicatione fit ſermo: Sed contra: indiuiduum genericũ verbi gratia hoc animal, hoc corpus habet immediatè, non mediante ſpecie ſubiici generi: Ergo nulla ſolutio. *Probatur antecedens*: ſi hoc animal ſubiiceretur generi ſeu animali mediante ſpecie, vel ſubiiceretur mediis omnibus, vel media aliqua determinata: ſed non mediis omnibus, quia vnum indiuiduum non poteſt eſſe indiuiduum omnium ſpecierum, vt mediis illis omnibus ſubiiciatur: ſed neque ſubiicitur media aliqua ſpecie determinata, cum enim ly hoc animal non ſit magis indiuiduum ſpeciei humanæ, quam equinæ, non eſt cur magis media ſpecie humana quam equina ſubiiciatur generi; Ergo verum quod priùs.

Ad hoc argumentum reſpondent aliqui negando dari indiuidua illa generica, eo quod inquiunt indiuidua non reperiuntur niſi determinata per vltimas ſpecificas & indiuiduales differentias. Sed contra iſtud eſt inſtãtia manifeſta. Etenim viſo à Longè aliquo animali quod mouetur, concipimus illud eſſe aliquod indiuiduum

uiduum animalis, non concipiendo an illud ſit indiuiduum naturæ rationalis vel irrationalis: Ergo ſi à duobus indiuiduis animalis ſic in confuſo conceptis vellet aliquis abſtrahere naturam communem, ſolùm poſſet illam abſtrahere vt communem prædictis indiuiduis generis, non autem vt communem prædictis indiuiduis ſpecificis, quia non habuit ſpeciem alicuius indiuidui ſpecifici: Ergo quantumcumque à parte rei ſit determinatum omne indiuiduum per vltimas differentias ſpecificas & indiuiduales, ſiue quantumcumque ſint idem à parte rei & realiter & formaliter hoc animal & hoc rationale, adhuc tamen poſſumus per intellectum habere hoc animal abſtractum ab hoc rationali, ſicut & irrationali, ſubindeque & indiuiduum genericum. Vnde reſpondeo ego quód indiuidua illa generica ſubiiciuntur quidem generi etiam immediatè, non tamen quatenus genus eſt (quod requiritur ad ſubiectionem in hac ſpeciei definitione requiſitam) ſed quatenus genus illud eſt quædam ſpecies, ſeu rationem habet ſpeciei; cuius quidem ratio eſt, quia comparatum animal verbi gratia ad hoc animal, non accipitur tunc vt contrahibile per differentias, dicitque in actu totam talium indiuiduorum eſſentiam, ſiquidem animal actu dicit viuens ſenſibile, quod eſt tota eſſentia huius animalis inquantum hoc animal eſt.

Præmittendum 2. quod cum naturæ angelicæ tales ſint, aut in præſenti ſupponantur eſſe, quibus ſcilicet plura repugnet habere indiuidua, ſiue quibus repugnet numericè multiplicari, non multiplicatis ſpecificè; propterea quod cum tales naturæ vtpote immateriales ſeu carentes compoſitione ex materia & forma, habeant quod ſint omnino ſimplices in ratione naturæ, adeo vt minimè ſit compoſita natura à parte rei, nec conſequenter vt ſingularis, licet deinde ſit componens cum exiſtentia, conſe-

quenter fit quod in iis verificetur, quod per idem nedum formaliter & proximè (quod etiam reperitur in nobis) ſed etiam radicaliter conſtituantur & in eſſe naturæ & in eſſe huius naturæ; ac proinde cum idem ſit principium cõſtitutiuum & diſtinctiuũ, vlterius ſeqnitur quod non poſſint ab alio differre in eſſe huius ſeu talis naturæ, quod eſt differre numero, quin hoc ipſo & differant in eſſe naturæ, quod eſt differre ſpecificè, adeoque quod multiplicari non poſſint ſolo numero ſeu indiuidualiter tantum: cũ igitur naturæ angelicæ tales ſupponantur, quibus ſcilicet plura repugnant indiuidua, ſeu indiuidualiter ſolum diſtincta, de iis propterea procedit in præſenti quæſitum tituli; an illæ ſcilicet poſſint rationem ſeu intentionem habere ſpeciei prædicabilis. Procedit autem inſuper quæſitum de intentione ſpeciei, non ſubiicibilis ſed prædicabilis: ſupponitur namque vt indubitatum quamlibet naturam angelicam habere intentionem ſpeciei ſubiicibilis, cum quælibet talis natura vtpote potentialis & limitata in ſuo conceptu, nec actus purus, compoſita ſit ex genere & differentia, & immediatè ſub genere naturis omnibus angelicis communi & de omnibus illis prædicabili in quid collocetur, ac directè in prædicamento ſubſtantiæ quælibet illarum ponatur. Dubium igitur ſolum eſt de intentione ſpeciei prædicabilis, ſeu ſpeciei vt vniuerſalis: immo quia certum eſt poſſe illas habere intentionem ſpeciei ſubiicibilis, & ſub lite eſt, an etiam habere poſſint intentionem ſpeciei prædicabilis, præſens propterea difficultas ſub aliis terminis ſolet proponi, an videlicet omnis ſpecies ſubiicibilis poſſit etiam eſſe ſpecies prædicabilis. Porro etſi prima fronte videatur hîc concludendum negatiuè, propterea quod intentio hæc ſpeciei prædicabilis plura exigit indiuidua ad quæ poſſit comparari, & ita fieri vna in multis, quæ tamen vt diximus repugnant in natura angelica, nihilominus

lominus re ſeriò ponderata & examinata verior haud dubiè eſt affirmatiua, cum à nobis qui nihil habemus in intellectu quin priùs fuerit in ſenſu, non intelligantur naturæ illæ, niſi ad modum rei materialis atque corporeæ, ſubindeque nec niſi per abſtractionem ab indiuiduatione ſingulariſante intelligantur, ex qua ſolum videtur excludi vniuerſalitas à natura angelica ſiue referibilitas naturæ ad plura indiuidua. Vnde

Præmittendum vltimò pro expoſitione principiorum, ad quæ veritas concluſionis reduci debet, quod hæc tria ſunt apud omnes receptiſſima, ſubindeque & vim habitura principij reſpectu illatæ ſeu inferendæ concluſionis; puta quod *poteſt natura angelica in eo poni ſtatu, in quo ad plura comparari poſſit, ſi eſſent:* quod *non habet prædicatum latius patere ſuo ſubiecto, niſi ratione vniuerſalitatis:* quod *vniuerſalitas non competit naturæ ſecundum ſe, ſed ſecundum certum naturæ ſtatum.* Quantum autem ad primum, quod ſcilicet poſſit natura angelica in eo poni ſtatu in quo ad plura comparari poſſit ſi eſſent, patet euidenter ex eo quod natura quælibet quæ poni poteſt in ſtatu abſtractionis, habet hoc ipſo & ex vi talis ſtatus ita comparari ad ea à quibus eſt abſtracta, vt & ad alia indifferenter comparari poſſet ſi eſſent; ac proinde cum natura angelica poni poſſit, immo non poſſit non poni ab intellectu noſtro in ſtatu abſtractionis, ſeu attingi vt abſtrahens à ſuâ differentiâ indiuiduali, vt conceditur; & ex dictis ſupra colligitur: conſequenter fit quod poſſit natura angelica in eo poni ſtatu in quo ad plura comparari poſſit, ſi eſſent quantumuis impoſſibile ſit talia eſſe; hoc autem placet hoc confirmare argumento, quod quidem, meo videri, eſt irrefragabile; arguo ergo ſic. Non minùs implicat infinitas indiuiduorum in alia natura creata, quam pluralitas in natura an-

gelica : atqui hoc non obſtante verificatur adhuc quod natura illa hoc ipſo quod abſtracta ad infinita comparari poſſet , ſi eſſent : Ergo & non obſtante implicantia illa pluralitatis in natura angelica , adhuc verificari debet , quod natuta illa hoc ipſo quod abſtracta ad plura poſſit comparari, ſi eſſent.

Iam verò quantum ad ſecundum . quod ſcilicet non habeat prædicatum latius patere ſuo ſubiecto niſi ratione vniuerſalitatis , conſtat etiam euidenter : prædicatum enim non habet latius patere ſuo ſubiecto , niſi inquantum aliis conuenit à ſubiecto,& quidem ſub eadem ratione ; alias non eſſet idem prædicatum, nec conſequenter latius patens : iam ſic eſt quod poſſe prædicatum aliquod pluribus conuenire ſub eadem ratione, hoc tantum ex vniuerſalitate haberi poteſt , cum ſit hoc ipſo prædicatum vnum in multis ſeu vnum comparabile ad multa , in quo quidem conſiſtit ipſum vniuerſale : Ergo veriſſimum eſt & illud ſecundum, puta quod non habet prædicatum latiùs patere ſuo ſubiecto , niſi ratione vniuerſalitatis.

Tandem quantum ad tertium quod ſcilicet vniuerſalitas non competit naturæ ſecundum ſe , ſed ſecundum certum naturæ ſtatum , poteſt hæc huius adduci ratio , dicendo ſcilicet quod illud quod comitatur & afficit naturam ſecundum ſe , ipſam afficit & comitatur pro omni ſtatu , cum ex variatione ſtatuum naturæ non propterea varietur natura ſecundum ſe : patet autem , quod vniuerſalitas non habet comitari naturam pro omni ſtatu , cum pro ſtatu ſingularitatis , vel etiam à parte rei vt oſtenſum fuit ſupra, non ſit natura vniuerſalis : non ergo competit naturæ ſecundum ſe vniuerſalitas , ſed dumtaxat in certo quodam ſtatu. His ergo tribus præmiſſis tanquam certis & ab omnibus concedendis principiis , iam pro quæſiti reſolutione

reſolutione, & concluſionis ad eadem principia reductione ſit

Conclusio: *poteſt natura ſpecifica angeli fieri vniuerſalis, ſeu intentionem habere ſpeciei prædicabilis, quamuis in eâ plura repugnent indiuidua.*

Probatur primò ex primo præmiſſo principio, *poteſt natura angelica, verbi gratia Gabrielis in eo poni ſtatu, in quo ad plura comparari poſſit ſi eſſent:* Ergo poteſt natura angelica ſeu ſpecifica angeli fieri vniuerſalis. *Probatur Conſequentia*: natura quæ ad plura comparari poteſt per prædicationem ſub conditione concepta eſt vniuerſalis: Ergo hoc ipſo quod poteſt natura angelica comparari ad plura, ſi eſſent; eſt hoc ipſo vniuerſalis. *Conſequentia* eſt euidens; cum ly ſi eſſent ſupponat pro pluribus ſub conditione conceptis, *Probatur antecedens:* quod non poteſt compati cum natura vt ſingulari, comitatur naturam vt vniuerſalem: ſed poſſe per prædicationem comparari ad plura ſub conditione concepta. Non poteſt compati cum natura vt ſingulari: Ergo comparari poſſe per prædicationem ad plura ſub conditione concepta naturam arguit vniuerſalem. Maior patet terminis. *Probatur Minor*: comparari poſſe naturam ad plura indiuidua ſub conditione concepta, eſt illam fieri poſſe, hoc, illud, & iſtud, ſi eſſent: ſed quamdiu natura eſt ſingularis, non habet fieri poſſe, hoc, illud, & iſtud; cum tamdiu ſit hæc, & vt hæc neget illud, & iſtud: Ergo poſſe naturam ad plura comparari ſub conditione concepta, non poteſt compati cum naturâ vt ſingulari: Ergo poſſe comparari ad plura indiuidua ſub conditione concepta naturam arguit vniuerſalem Ergo natura quæ ad plura comparari poteſt, ſi eſſent, eſt vniuerſalis: Ergo hoc ipſo quod natura angelica poteſt in eo poni ſtatu, in quo ad plura comparari poſſit, ſi eſſent (quod eſt primum præmiſſum principium) eſt hoc ipſo vniuerſalis.

Probatur ſecundò ex ſecundo præmiſſo principio. *Non habet prædicatum latius patere ſuo ſubiecto, niſi ratione vniuerſalitatis*: Ergo natura ſpecifica Angeli rationem habet ſpeciei prædicabilis ſeu vniuerſalis. *Probatur Conſequentia*: habere poteſt natura ſpecifica Angeli rationem prædicati latius patentis: Ergo hoc ipſo quod non eſt prædicatum latius patens ſuo ſubiecto, niſi quia vniuerſale, habet hoc ipſo ſine habere poteſt ſpecies angelica rationem vniuerſalis ſpeciei. *Conſequentia* eſt euidens. *Probatur antecedens*: abſtracta ſpecies angelica à ſuo indiuiduo eſt reſpectu eiuſdem prædicatum latius patens: Sed poteſt ſpecies angelica à ſuo abſtrahi indiuiduo: Ergo & habere poteſt ſpecies angelica ſeu natura ſpecifica Angeli rationem prædicati latius patentis. *Minor* conceditur & ſupponitur ex dictis ſupra in præmiſſis. *Probatur Maior*: prædicatum quod poteſt aliis competere à ſubiecto, facta ſuppoſitione quod eſſent, non poteſt non eſſe latius patens; cum ſubiectum ex ſui limitatione nec abſolutè, nec ex ſuppoſitione aliqua poſſit aliis ita competere: Sed abſtracta ſpecies angelica à ſuo indiuiduo poſſet aliis competere à ſubiecto, ſeu à reali indiuiduo, ſi eſſent vt conceditur, & conſtat ex primo præmiſſo principio: Ergo abſtracta ſpecies angelica à ſuo indiuiduo eſt reſpectu eiuſdem prædicatum latius patens: Ergo habere poteſt natura ſpecifica Angeli rationem prædicati latius patentis erga ſuum indiuiduum: Ergo hoc ipſo quod non habet prædicatum latius patere ſuo ſubiecto niſi ratione vniuerſalitatis, (quod eſt ſecundum præmiſſum principium,) poteſt hoc ipſo natura angelica rationem habere ſpeciei prædicabilis, ſiue vniuerſalis.

Probatur 3. ex tertiò præmiſſo principio, *vniuerſalitas non competit naturæ ſecundum ſe, ſed ſecundum certum naturæ ſtatum*: Ergo

go poteſt natura ſeu ſpecies angelica fieri vniuerſalis. *Probatur conſequentia* : quantumcumque repugnet vniuerſalitas naturæ angelicæ ſecundum ſe conſideratæ, non repugnat tamen in certo quodam illius ſtatu : Ergo hoc ipſo quod vniueſalitas non competit naturæ ſecundum ſe, ſed ſecundum certum naturæ ſtatum, poteſt hoc ipſo natura angelica fieri vniuerſalis. *Conſequentia*, eſt euidens. *Probatur antecedens* : intantum repugnat vniuerſalitas naturæ angelicæ, inquantum repugnat plura in ea haberi ſeu concipi indiuidua : Sed non repugnat in certo quodam illius ſtatu plura in eâ concipi indiuidua : Ergo non repugnat vniuerſalitas naturæ angelicæ pro certo quodam illius ſtatu. *Maior* conceditur, immò eſt vnicum aduerſariorum fundamentum. *Probatur Minor* : repugnantia in natura angelica ad plura indiuidua non eſt niſi ratione indiuiduationis naturæ; Sed in certo quodam ſui ſtatu eſt natura illa, ſeu perinde ſe habet. ac ſi eſſet ſine indiuiduatione : Ergo in certo quodam illius ſtatu non repugnat plura in ea concipi ſiue haberi indiuidua. *Minor* eſt certiſſima : in ſtatu namque abſtractionis præſcindit huiuſmodi natura à ſui indiuiduatione, quod eſt perinde ſe habet, ac ſi eſſet ſine Indiuiduatione. *Maior* autem, præter quam quod eſt expreſſis terminis ex D. Thoma, *quæſt. de ſpiritualibus creaturis*, *art.* 8. *ad* 4. probatur ſic. Quod eſt per ſe primo tale, eſt ratio & cauſa, cur cætera ſint talia ; Sed immultiplicabilitas ſeu repugnantia multiplicabilitatis in plura indiuidua conuenit per ſe primo indiuiduo; cum hoc in eius ponatur definitione, vtpote quod definiri ſolet, quod de vno tantum prædicatur: Ergo repugnantia in natura angelica ad plura indiuidua non eſt niſi ratione indiuiduationis naturæ : Ergo non repugnat plura in eâ concipi indiuidua in certo quodam illius ſtatu, in ſtatu ſcilicet abſtractionis ab indiuiduatione: *Nota*

Ergo quamtumcumque repugnet vniuerſalitas naturæ angelicæ ſecundum ſe, ei tamen non repugnat pro certo quodam illius ſtatu: Ergo hoc ipſo quod vniuerſalitas non competit naturæ ſecundum ſe, ſed ſecundum certum naturæ ſtatum (quod eſt tertium præmiſſum principium,) poteſt natura ſpecifica fieri vniuerſalis, ſiue intentionem habere prædicabilis ſpeciei.

Soluuntur obiectiones.

Videntur alia conclusionis fundamenta in ſolutionibus obiectionum.

Obiicies 1. non poteſt eſſe prædicabile ſine ſubiicibili: Sed ſubiicibilitas correſpondens prædicabilitati ſpeciei eſſe non poteſt in natura angelica: Ergo nec eſſe poteſt in eâ prædicabilitas ſpeciei. *Maior* per ſe patet correlatiuorum enim (qualia ſunt prædicabile & ſubiicibile) vnum non poteſt eſſe ſine altero. *Probatur Minor*: ſubiicibilitas correſpondens prædicabilitati ſpeciei non eſt exiſtens niſi in pluribus indiuiduis prout ſubiicibilibus: Sed ſub nulla prorſus ratione ſunt in natura angelica plura indiuidua ſubiicibilia: Ergo nec eſſe poteſt in illa ſubiicibilitas correſpondens prædicabilitati ſpeciei, *Maior* eſt certa, cum terminus relationis prædicabilis ſiue vniuerſalis ſint multa, iuxta definitionem illam quæ afferri ſolet vniuerſalis, qua definiri ſolet vnum in multis & de multis. *Probatur Minor*: nulla alia imaginari poſſunt indiuidua quam vel realia exiſtentia aut poſſibilia, vel rationis: Sed nec illa nec iſta ſunt in natura angelica ſubiicibilia: Ergo ſub nulla prorſus ratione ſunt in natura angelica plura indiuidua ſubiicibilia. *Maior* per ſe patet, *Minor* quoad primam partem ſimiliter patet, cum talia realia indiuidua ſupponantur in natura angelica impoſſibilia. Vnde probatur quoad ſecundam partem de qua ſola videtur eſſe dubium: indiuidua ſubiicibilia debent eſſe talia, quod de iis & prædicetur natura ſpecifica, & de iis omnibus prædicetur

dicetur vniuocè ; Sed de indiuiduis rationis non poteſt natura realis qualis eſt angelica formaliter prædicari, vt per ſe patet ; nec de iis omnibus prædicari poteſt vniuocè, cum reali eius indiuiduo puta Gabrieli, & indiuiduis rationis nihil dari poſſit vniuocè commune, vt ſimiliter per ſe patet : Ergo eſſe non poſſunt in natura angelica plura indiuidua ſiue realia ſiue rationis ſubiicibilia.

Reſpondeo negando minorem primi & ſecundi argumenti : dantur namque in natura angelica plura indiuidua quantum ſcilicet requiritur dari ad ſubiicibilitatem quæ correſpondet prædicabilitati ſiue vniuerſalitati ſpeciei. Ratio autem huius eſt, quia ad hoc vt habeatur prædicabilitas ſpeciei, ſubindeque & ſubiicibilitas ei correſpondens, requiritur ſolum &ſufficit plura dari ſub conditione, ad quæ omnia ita ſub conditione concepta poſſit natura ſpecifica vna manens comparari & referri, ſiue de illis prædicari poſſe ; cum ita prædicari poſſe de pluribus ſub conditione conceptis competere non poſſit naturæ inquantum ſingulari, vt ſupra exiſtimo demonſtraſſe : iam ſic eſt,quod non obſtante repugnantiâ plurium indiuiduorum abſolutè loquendo in natura angelica,adhuc ſtat in ea dari indiuidua plura ſub conditione concepta ad quæ ita comparari poſſit natura angelica, cum adhuc ſtet poſſe naturam illam à ſuo abſtrahi indiuiduo, ex quo quidem abſtractionis ſtatu habet ita ad illud comparari per prædicationem, vt ad alia comparari poſſit ſi eſſent, ſicut & natura humana, verbi gratia, ex vi ſuæ abſtractionis ita habet comparari ad ſua, vt etiam ad infinita comparari poſſent, ſi eſſent, quantumuis hæc ſint in ea impoſſibilia : Ergo falſum eſt non dari in natura angelica plura indiuidua ; quantum requiritur vt ſint plura ſubiicibilia. Vnde ad tertium argumentum nego maiorem, ſiquidem præter indiuidua realia exiſtentia vt poſſibilia,

& indiuidua rationis dantur indiuidua realia ſub conditione concepta, quæ quidem ſufficiunt ad terminandam prædicabilitatem ſiue relationem vniuerſalitatis ſpeciei, ſubindeque & ad hoc ſufficiunt vt plura dentur in natura angelica ſubiicibilia. Quapropter concedo quidem indiuidua illa ad quæ vt ſubiicibilia refertur prædicabilitas ſpeciei, eſſe non poſſe indiuidua rationis, vt bene probat argumentum propoſitum, ſed nego quod præter iſta, eſſe non poſſint alia ad quæ poſſit terminari prædicabilitas ſpeciei, quandoquidem hæc ſufficienter terminatur ad plura realia, non quidem exiſtentia aut poſſibilia, ſed ſub conditione concepta, qualia adhuc admitti debent in natura angelica vt probatum fuit.

Inſtabis: indiuidua illa ita ſub conditione concepta ſunt indiuidua rationis, ſiue ab intellectu conficta: Ergo ex eo quod talia dentur indiuidua, non propterea dantur quæ ſint ſubiicibilia prædicabilitati ſpeciei. *Conſequentia*, euidenter colligitur ex dictis ſupra. *Probatur antecedens*: reale ens diuiditur ex prima ſui diuiſione in actum & potentiam, ſiue in ens in actu, & in ens poſſibile; Sed præfata indiuidua ita ſub conditione concepta nec ſunt in actu ſiue exiſtentia in natura angelica, nec in potentia, ſeu poſſibilia vt ſupponitur: Ergo indiuidua illa ita ſub conditione concepta non ſunt realia ſed rationis.

Reſpondeo negando antecedens. Etenim de inuiduis rationis, non tantum verificatur, ſi eſſent; ſed etiam verificatur quod ſunt: iam ſic eſt, quod de præfatis indiuiduis ita ſub conditione conceptis ſolum verificatur ſi eſſent: Ergo non ſunt nec dici debent indiuidua rationis. Addo quod de huiuſmodi indiuiduis conceptis ſub hac conditione, ſi eſſent, verificatur, verbi gratia, quod varias elicerent reales intellectiones, vt per ſe patet: hoc autem verificari non poſſe de indiuiduis rationis

patet:

patet ſimiliter per ſe: Ergo falſum eſt illud antecedens, quod ſcilicet præfata indiuidua ita ſub conditione concepta ſint indiuidua rationis. Vnde ad probationem diſtinguo maiorem, reale ens diuiditur in ens in actu & in ens poſſibile, loquendo de ente abſoluto, ſiue quod abſolutè eſt, Concedo: loquendo de ente conditionato, ſiue exiſtente ſolum ſub conditione, ſiue de ente reali vt abſtrahit ab abſoluto & conditionato, Nego; ens namque reale, quod eſt ſolum ſub hac conditione ſi eſſet, nec exigit eſſe in actu, nec etiam ſimpliciter exigit eſſe poſſe; ſed ſolum exigit quod aliquid reale de illo verificaretur ſi eſſet; cū hoc ipſo quod reale quid de illo verificaretur ſi eſſet, dici non poſſit ens tantum rationis, ex eo quod de hoc ſub nulla ratione verificari poſſit quid reale: quamuis ergo præfata indiuidua naturæ angelicæ nec ſint in actu, nec ſint poſſibilia, adhuc tamen realia dici debent ſub conditione, non rationis, cum de illis reale quid verificaretur ſi eſſent, puta cum de illis prædicaretur natura ſpecifica Angeli quæ realis eſt, vt dictum fuit ſupra.

Obiicies 2. hoc ipſo quod natura angelica etiam vt à nobis concipitur denudari non poteſt ab omni ſingularitate, non poteſt hoc ipſo fieri vniuerſalis, ſeu prædicabilis: Sed de facto ita ſe habet natura angelica, etiam vt à nobis concipitur: Ergo non poteſt vllo modo natura angelica fieri vniuerſalis. *Probatur Minor*: non poteſt natura angelica etiam à nobis concipi ſine prædicato ſuo generico: Sed ex prædicato ſuo generico importat ſingularitatem: Ergo non poteſt natura angelica etiam vt à nobis concipitur ab omni denudari ſingularitate, *Maior* per ſe patet alias conciperetur natura angelica, & tamen non conciperetur, cum conciperetur eſſe ſine eo quo habet eſſe, aut ſine quo non habet eſſe. *Probatur Minor*: eſſe irreceptibilē in materia eſt prædicatum ge-

nericum angeli : ſed angelus ſingulariſatur & indiuiduatur per eſſe irreceptibilem in materia : Ergo angelus ex prædicato ſuo generico importat ſingularitatem. *Maior* videtur certa, cum conueniant ſinguli angeli in eo quod ſint irreceptibiles in materia. *Probatur Minor* : & quidem ratione quam ad hoc probandum affert patronus meus amantiſſimus diuus Thomas *quæſt. vnica de ſpiritualibus creaturis, art.* 8. *ad* 4. non minus excludit communitatem vniuerſalis quod de multis prædicatur, ſubindeque & ſingularitatem importat non poſſe eſſe in aliquo, ſeu in materia, quam eſſe in aliquo, ſeu in materia, ſed ita eſſe in aliquo excludit communitatem vniuerſalis, & importat ſingularitatem ; forma namque quæ eſt in ſubiecto vel materia indiuiduatur per hoc, & per hoc excludit communitatem vniuerſalis : Ergo & indiuiduatur natura angelica per hoc quod non eſt nata in aliquo recipi, ſubindeque & per hoc quod eſt irreceptibilis in materia.

Reſpondeo negando minorem, natura namque angelica, & ſi à nobis non concipiatur corporea & materialis, ad modum tamen rei corporeæ & materialis concipitur, cum non niſi per ſpecies ſenſibilium & materialium ad eorum notitiam deueniamus ; ac proinde cum proprius modus concipiendi rem corpoream & materialem, ſit eam concipere per abſtractionem à ſingularitate, ſub ratione ſcilicet quidditatis ſiue naturæ, conſequenter fit quod natura angelica, vt à nobis concipitur, concipiatur denudata à ſingularitate. Negari ergo debet minor : ad cuius probationem nego ſimiliter minorem, ad tertium verò nego maiorem, licet enim eſſe formam irreceptibilem in materia, per quod ſingulariſatur & indiuiduatur angelus, ſit prædicatum eſſentiale naturæ angelicæ, quia vt dicemus, probabilius eſt ſingularitatem eſſe de eſſentia cuiuſlibet angeli:

tamen

tamen ſicut ipſa ſingularitas quantumuis eſſentialis non eſt prædicatum naturæ ſed indiuidui, alias non poſſet ab ea fieri abſtractio; ita & naturam angelicam eſſe formam irreceptibilem in materia, non eſt ſimiliter prædicatum pertinens ad naturam, nec conſequenter ad gradum genericum, ſed ad ſingularitatem, vt ad ſpeciale prædicatum. Quod autem hæc doctrina vera ſit & legitima colligitur ex D. Thoma in allegato loco quæſtionis de ſpiritualibus creaturis, vbi dicit & docet S. Doctor., quod naturam angelicam non eſſe natam recipi in aliquo ſubiecto (quod quidem idem eſt ac illam eſſe irreceptibilem in materia) non pertinet ad rationem naturæ ſed ad rationem indiuidui ; vnde cum natura angelica concipitur à nobis inadæquatè, vt natura videlicet , & non vt ſingularis & indiuidua , non concipitur vt forma irreceptibilis in materia ; quia ſolum concipimus tunc prædicata eſſentialia quæ naturæ per modum & ſub ratione naturæ conueniunt , & non per modum & ſub ratione ſingularitatis.

Inſtabis: prædicatum ſe tenens ex parte ſingularitatis, & non ex parte naturæ eſt prædicatum diſtinctiuum vnius ab altero , non autem aſſimilatiuum : Sed eſſe irreceptibilem in materia eſt prædicatum non diſtinctiuum tantum, ſed & aſſimilatiuum vnius angeli cum altero; cum ſit quilibet irreceptus & irreceptibilis in materia : Ergo eſſe irreceptibilem in materia non eſt prædicatum ſe tenens tantum ex parte ſingularitatis, ſed etiam ex parte naturæ.

Reſpondeo diſtinguendo maiorem : prædicatum ſe tenens ex parte ſingularitatis & non ex parte naturæ eſt prædicatum diſtinctiuum tantum , non autem aſſimilatiuum, ſumpto ly prædicato in actu exercito , Concedo : ſumpto in actu ſignato Nego. Similiter diſtinguo minorem: ſed eſſe irreceptibilem in materia eſt prædicatum non diſtinctiuum tantum, ſed etiam aſſimilatiuum , ſumpto ly irreceptibili in materia

in

in actu ſignato, Concedo minorem, quod ſcilicet ſit prædicatum aſſimilatiuum : ſumpto, vt in præſenti ſumitur, in actu exercito Nego minorem & conſequentiam. Pro quo notandum eſt quod ſicut ly recipi in materia, per quod dicitur forma materialis ſingulariſari & indiuiduari, imò & ipſa ſingularitas poteſt conſiderari dupliciter, vel in actu ſignato quando ſcilicet ſpectatur vt ſic & in communi, vel in actu exercito quando ſcilicet conſideratur vt exercet ipſum munus ſingularitatis, ſiue quando conſideratur vt exercet id quod eſt recipi in materia ſeu in ſubiecto; adeo vt licet conſideratum in communi & in actu ſignato, non ſit tantum diſtinctiuum ſed etiam aſſimilatiuum, cum omnes materiales formæ aſſimilentur in hoc quod eſt recipi in ſubiecto, nihilominus conſideratum in actu exercito ſit ſolummodo diſtinctiuum, cum per hoc & hoc ipſo quod exercet forma id quod eſt recipi in ſubiecto, non propterea aliæ formæ idem exerceant, cum hoc idem exercet etiam ſi vnica ſupponeretur forma : ita ſimiliter Philoſophãdum eſt in præſenti, & dicendum quod licet eſſe irreceptibilem in materia, quod quidem prædicatum diximus ſe tenere cum D. Thoma ex parte ſolum ſingularitatis, non autem ex parte naturæ, ſenſu ſupra in præcedenti ſolutione expoſito, licet inquam prædicatum illud conſideratum in actu ſignato ſeu ſecundum rationem ſuam communem & vt ſic, ſit aſſimilatiuum, inquantum ſcilicet in eo communicant ſinguli Angeli, nihilominus conſideratum hoc idem prædicatum in actu exercito eſt ſolummodo diſtinctiuum, ſubindeque & ſe tenens tantum ex parte ſingularitatis, non autem ex parte naturæ, cum per hoc & hoc ipſo quod exercetur in Gabriele, v.g. id quod eſt in nullo recipi ſubiecto, non propterea hoc in aliis exerceatur cum hoc idem in iſto exerceretur, & ſi alij non ſupponerentur Angeli.

Obiicies

Obiicies tertiò, vbicumque ſingularitas eſt prædicatum eſſentiale non poteſt ibi induci vniuerſalitas : ſed ſingularitas eſt prædicatum eſſentiale naturæ angelicæ : Ergo non poteſt natura angelica fieri vniuerſalis. Minor colligitur ex ratione ſupra adducta in præmiſſis ad probandam repugnantiam ad plura indiuidua in natura angelica ; & eſt haud dubiè iuxta mentem S. Doctoris *p.* 1. *quæſt.* 13. *art.* 9. vbi habet quod formæ ſubſiſtentes, ſcilicet Angeli ſi intelligerentur ſecundum quod ſunt in ſeipſis non poſſent communicari nec re nec ratione, ſubindeque nec ſine ſingularitate concipi. *Probatur Maior*: vniuerſalitas naturam afficit ſecundum certum naturæ ſtatum ; ſed nullus eſt aſſignabilis ſtatus in quo natura eſſentialiter ſingularis poſſit affici vniuerſalitate: Ergo vbicumque ſingularitas eſt eſſentialis non poteſt ibi induci vniuerſalitas *Probatur Minor*: & quidem ex D. Thoma *cap. de ente & eſſentia*:id,inquit ibi ſanctus Doctor; *quod eſſentialiter alicui competit,ſemper & in quocumq; ſtatu debet ei conuenire*:Ergo hoc ipſo quod ſingularitas eſt naturæ eſſentialis,debet ei competere in omni ſtatu : ſed in ſtatu pro quo eſt ſingularitas, induci non poteſt vniuerſalitas, ex eodem D. Thoma ibidem, vbi ait quod tunc oppoſitum in nullo poteſt ſtatu ei conuenire: Ergo nullus eſt aſſignabilis ſtatus in quo natura eſſentialiter ſingularis poſſit vniuerſalitate affici.

Reſpondeo negando Maiorem ita abſolutè prolatam, cuius ratio eſt, quia quamtumuis ſingularitas ſit prædicatum eſſentiale, poteſt tamen natura, cui ita eſſentialis eſt ſingularitas, adhuc inadæquatè concipi, cum poſſit adhuc attingi,imo & in præſenti caſu de facto attingatur per abſtractiuam cognitionem, quæ quidem ad differentiam intuitiuæ cognitionis attingentem rem vt præſentem & vt eſt in ſe & adæquate, poteſt rem ita inadæquatè attingere;

cum

cum ergo poſſit natura illa, cui ita eſſentialis eſt ſingularitas,adhuc attingi & concipi inadæquatè, conſequenter ſit quod poſſit hæc attingi ſub ratione naturæ præcisè, adeoque & quod in illo ſtatu poſſit vniuerſalitate affici. Vnde nego minorem ſequentis argumenti: ad tertium vero diſtinguo maiorem ſic. Id, inquit diuus Thomas, quod eſſentialiter alicui competit, ſemper & in quocumque ſtatu etiam in ſtatu per intellectum, compeeit: Et loquitur ibi Diuus Thomas de re prout adæquatè & quidditatiuè concipitur cōcedo:& loquitur de re ſiue adæquatè ſiue inadæquatè conceptâ nego antecedens: Et ſub eadem diſtinctione concedo & nego conſequentiam. Dico igitur quod illa propoſitio D. Thomæ, quod id quod conuenit naturæ ſecundum ſe, in quocumque ſtatu etiam prout in intellectu debet illi conuenire verificatur, ſi talis res adæquatè & quidditatiuè concipiatur, non autem ſi concipiatur inadæquatè; cum rei inadæquatè conceptæ minùs haud dubiè conueniat quam eidem vt conceptæ adæquatè; & totum quod exigitur conuenire naturæ adæquatè conceptæ; totum inquam illud ſit, quod illud quod ei conuenit ſecundum ſe,ei conueniat pro omni ſtatu: cum igitur natura angelica ſupponatur à nobis concipi inadæquatè, in quantum ſcilicet concepta ad modum rei corporeæ & per ſpeciem ſenſibilium concipitur ſub ratione naturæ, & non vt ſingularis, ex prima ſaltem & directa cognitione; conſequenter ſit quod non obſtante dicto illo D. Thomæ ſupra citato, ſeu non obſtante quod ſingularitas ſit eſſentialis, adhuc ſit aſſignabilis ſtatus, in quo ſit denudatus à ſingularitate & potens affici vniuerſalitate.

Inſtabis: Non poteſt naturæ angelicæ tribui vniuerſalitas niſi cum fundamento, n re: ſed hoc ipſo quod ſingularitas eſt ei eſſentialis non poteſt ei tribui cum fundamento in re: Ergo nec

nec poteſt ei abſolutè tribui , hoc ipſo quod ſingularitas eſt ei eſſentialis. *Maior* conſtat cum vniuerſalitas ſeu intentio ſpeciei prædicabilis annumeretur inter entia rationis Logicalia, quæ quidem ad differentiam aliorum quæ ſunt fictitia, habent fundamentum in re. *Probatur Minor*, loquendo in re & re ipſa non minùs eſt ſingularis Angelus quam Petrus : ſed quia Petrus eſt ita ſingularis , non adeſt fundamentum tribuendi illi vniuerſalitatem: Ergo nec poteſt tribui Angelo, quæ habeat fundamentum in re. *Minor* per ſe patet. *Probatur Maior*: eſſe tale eſſentialiter , eſt eſſe maximè tale : Ergo quod eſt tale eſſentialiter non poteſt eſſe minùs tale: ſed Angelus eſt & ſupponitur eſſentialiter ſingularis: Ergo non poteſt Angelus eſſe minùs ſingularis quam Petrus.

Reſpondent communiter Thomiſtæ diſtinguendo Maiorem , & illam quidem concedendo ſi ſermo , ſit de fundamento in re proximo vel remoto ; illam verò negando , ſi ſermo tantum ſit de fundamento proximo. Vnde dicunt fundamentum quidem proximum vniuerſalitatis in natura angelica non eſſe in re, ſiue in ipſa natura angelica, cum tale ſit ſtatus ipſe quē habet in intellectu noſtro rei veluti corporeæ & à ſingularitate abſtractæ ; eſſe tamen in re ſeu in ipſo Angelo fundamentum remotum, cum tale ſit fundamentum diſtinctio quædam virtualis naturæ ſpecificæ à ſingularitate ; ex qua quidem diſtinctione oritur , quòd natura illa ex modo noſtro concipiendi abſtrahi poſſit ab huiuſmodi ſingularitate, quæ ſola vniuerſalitatem impedit , quæque , diſtinctio reperitur, inquiunt, in ipſa natura angelica , vtpote quæ addunt ſecundum ſe importat primario ſua tantum prædicata eſſentialia, inter quæ non eſt ſingularitas ſiue immultiplicabilitas quæ ſolum ex illis conſequitur , ex ſpiritualitate ſcilicet & immaterialitate. Hæc tamen doctrina etſi olim multum placuerit, hodie tamen attentiùs perpen-

perpenſa & ad libram ſancti Doctoris iterum ponderata, non videtur mihi adeò firma, & multo minùs totum dicenda fundamentum huius noſtræ ſententiæ vt ſolent dicere præfati Thomiſtæ. Etenim certum eſt in via & doctrina Diui Thomæ deſumpta *ex prima parte qu. 13. art. 9 in corpore* quod formæ ſimplices ſiue Angeli intellecti vt ſunt in ſeipſis fieri non poſſunt communicabiles, nec conſequenter vniuerſales, nec re nec ratione. Iam ſic eſt quod ex præfata ſolutione videtur ſequi poſſe Angelos etiam intellectos vt ſunt in ſe fieri communicabiles & vniuerſales ratione, cum ex præfata ſolutione non ſit ſingularitas ſeu immultiplicabilitas inter prædicata quæ primariò tanquam eſſentialia importat, ſubindeque & poſſit per propriam ſpeciem ſubindeque & vt eſt in ſeipſum primarium Angeli ſiue ipſa Angeli eſſentia repreſentari, non repreſentatâ & intellectâ ipſa ſingularitate: Non ergo videtur præfata ſolutionis doctrina adeò aut ſatis conſona menti præceptoris noſtri Angelici. Vnde hac omiſsâ ſolutione.

Reſpondeo diſtinguendo Maiorem ſic: Non poteſt naturæ Angelicæ tribui vniuerſalitas, niſi cum fundamento in re, vel omni vel aliquo Concedo: niſi cum omni fundamento in re quod poteſt intentio vniuerſalitatis habere Nego: & ſub eadem diſtinctione Minoris nego conſequentiam; Dico igitur quod quamuis non poſſit vniuerſalitas naturæ Angelicæ omne in ea habere fundamentum in re, quod in aliis habere ſolet cum in tali natura non ſupponatur vnitas conformitatis ſeu conuenientiæ, vt in aliis naturis reperiri ſolet; adhuc tamen poteſt aliquod in eâ, habere fundamentúm, ipſam ſcilicet perfectionem naturæ Angelicæ, ſiue ſimplicitatem ſummam & omnimodam immaterialitatem, ex qua quidem fit quod, ab intellectu noſtro, qui corporeus eſt quantum ad modum, attingi non

poſſit

poſſit vt eſt in ſe ſiue vt Angelus ſimul & hic Angelus, ſed attingatur ſub ratione naturæ priuſquam attingatur ſub ratione ſingularis naturæ; cum autem in hoc eius fundetur vniuerſalitas, immo & ſuper hoc formetur, conſequenter fit, quod in natura angelica ſit fundamentum aliquod vniuerſalitatis: iam ſic eſt, quod ad vniuerſalitatem vnum abundè ſufficit fundamentum, nec requiritur quod omne habeatur quod haberi poteſt aut ſolet; cum per hoc præcisè quod aliquod habetur fundamentum condiſtinguatur ab entibus rationis fictitiis, ſubindeque & inter Logicalia annumeretur: Ergo poteſt vniuerſalitas naturæ tribui angelicæ cum fundamento in re, quantum ſaltem requiritur vt ſit vniuerſalitas logicalis & non fictitia. Vnde ad probationem diſtinguo claritatis gratia maiorem ſic. Loquendo in re & reipſa, non minùs ſingularis eſt Angelus quam Petrus: ſi fiat loquutio de re abſolutè ſumpta, & ſecluſo ordine ad eamdem vt conceptam & ſignificatam Concedo. Si autem loqutio illa fiat de re vt concepta & ſignificata Nego Maiorem, quod ſcilicet non minùs ſingularis ſit Angelus quam Petrus ſimiliter diſtinguo Minorem: ſed quia Petrus eſt ſingularis fundare non poteſt vniuerſalitatem, præcisè quia ſingularis eſt nego Minorem: quia ſingularis eſt & ſemper, ſignificatus talis per hoc nomen Petrus concedo minorem & nego conſequentiam. Non ergo dicitur Petrus excludere vniuerſalitatem præcisè quia eſt eſſentialiter ſingularis, cum in re eſſentialiter ſingulari adhuc detur locus duos formandi conceptus & quidem de natura ſub ratione naturæ, & alterum ſub ratione huius naturæ, vel ex dictis colligitur: ſed ideo dicitur Petrus fundare non poſſe vniuerſalitatem quia inquantum ſignificatur per hoc nomen Petrus, quod quidem eſt proprium nomen indiuidui ſignificatus

gnificatur ſemper,ſubindeque & ſemper concipitur vt ſingularis ; & hinc libenter concedo, quod nec poſſet concipi vt vniuerſalis ſeu vniuerſalitatem fundare Angelus vt ſignificatur per aliquod nomen proprium indiuidui aut per hoc nomen , hic Angelus ; bene tamen vt ſignificatur per nomen naturæ , quia licet naturæ ſignificatæ eſſentialiter competat ſingularitas , poteſt tamen intellectus ita ſignificatam illam concipere vt naturam , & non vt indiuiduam & ſingularem.

Obiicies quartò ſi poſſet naturæ angelicæ tribui vniuerſalitas , poſſet & tribui naturæ diuinæ : ſed falſum eſt poſſe tribui diuinæ naturæ : Ergo & falſum quod tribui poſſit naturæ angelicæ. *Minor* ſolet communiter admitti ab omnibus ; & patet ex eo quod vniuerſalitas importat potentialitatem & determinabilitatem , quæ quidem diuinæ naturæ etiam vt à nobis conceptæ repugnat , cum etiam vt à nobis concipitur concipiatur actus purus. *Probatur Maior* : ideo tribui poteſt naturæ angelicæ vniuerſalitas ex modo noſtro concipiendi , quia ex eo concipitur & attingitur vt natura , & non vt indiuidua : ſed hoc idem verificaretur de natura diuina : Ergo & poſſet naturæ diuinæ tribui vniuerſalitas , ſi tribui poſſet naturæ angelicæ. *Maior* conſtat ex dictis ſupra in probanda concluſione ; ex tali namque modo concipiendi ſub ratione naturæ , & non ſub ratione indiuidui , aſſumitur fundamentum illam comparandi ad plura indiuidua ſub conditione concepta , ſi darentur , ſubindeque & illi tribuendi intentionem vniuerſalitatis & ſpeciei prædicabilis. *Probatur Minor*: ideò à nobis concipitur natura angelica ſub ratione naturæ , & non ſub ratione indiuidui , quia abſtractiuè concipitur , & ad modum rei materialis : ſed etiam diuina natura à nobis abſtractiuè concipitur & ad modum rei materialis : Ergo & de diuina natura hoc

hoc idem verificaretur quod de natura angelica.

Reſpondent ad hoc communiter Thomiſtæ negando paritatem Maioris, pro cuius aſſignandâ diſparitate dicunt quod natura ſpecifica angeli ex modo noſtro intelligendi abſtrahitur à ſingularitate nedum exercitâ hic & nunc, quæ eſt ipſi, inquiunt, omnino accidentalis, ſed etiam ſignatâ & veluti vagâ, quæ non eſt de primaria eius ratione, ſed ſe habet, aiunt, vt proprietas eius Logicalis, quatenus ex eo quod eſt immaterialis conſequitur per modum cuiuſdam attributi neceſſarij, quod ſit numero immultiplicabilis & indiuidua; quemadmodum ex eo quod ſubſtantia non ſit in ſubiecto, conſequitur vt proprietas attributalis & indiſtincta, quod non habeat contrarium. At verò natura diuina, licet quâ parte concipitur à nobis imperfectiſſimè, ad modum etiam rei corporeæ, intelligatur vt abſtracta à ſingularitate exercitâ quæ eſt extra rationem eius ſic conceptæ, non abſtrahit tamen à ſingularitate ſignatâ quæ eſt ipſi eſſentialis etiam ex noſtro modo intelligendi, ita vt, inquiunt, ſiue illâ implicet formari conceptum Dei, quicumque ille ſit, cum nomine Dei intelligatur ab omnibus ens aliquod ſupra omne ens, ſubindeque aliquid quod non poteſt intelligi niſi vnum, adeoque & indiuiduum, Hoc vnum eſt quod ſemper audiui reſponſum & reſpondendum ad argumentum propoſitum, contra quod tamen duo inſtant argumenta non ita, meo iudicio, ſolutu facilia: primò namque inſto ſic. Ex hoc reſponſo nō poteſt Deus etiam ex noſtro concipiendi modo apprehendi & concipi ſine ſingularitate in actu ſignato: Ergo ſingularitas illa ſignata, ſine qua non poteſt à nobis Deus concipi, eſt Deus ipſe, ſeu ingreditur conceptum deitatis: ſed ſingularitas illa in actu ſignato rationem habet communis vniuerſalis & determinabilis comparatiuè ad

ad ſingularitatem exercitam, hanc ſcilicet vel illam: Ergo ex hoc reſponſo poteſt Deus ſeu aliquid ingrediens conceptum deitatis habere rationem vniuerſalis, ſicque contra reſponſi intentum, reſponſum militat: ſecundo, non minus eſſentialis eſt Deo ſingularitas in actu exercito, quam ſingularitas in actu ſignato: immò ſola exercita eſt illi eſſentialis, cum Deus ex eſſentialiſſimo ſui conceptu ſit actus purus, ex quo eſſentialiter petit omnia habere in actu exercito: ſed quantumcumque ſit hæc illi eſſentialis, adhuc ex præfato reſponſo poteſt Deus concipi ſine ſingularitate exercitâ, ex eo quod concipitur ad modum rei corporeæ: Ergo & quantumcumque ſit ei eſſentialis ſingularitas in actu ſignato, adhuc ex eodem capite poterit ſine tali concipi ſingularitate. Hâc ergo omiſsâ ſolutione.

Reſpondeo diſtinguendo maiorem ſic: ſi poſſet naturæ angelicæ tribui vniuerſalitas, poſſet & tribui diuinæ, loquendo vt de facto loquimur de vniuerſalitate determinatâ, puta pro aliqua ex quinque vniuerſalibus, Nego: loquendo de vniuerſalitate ſupponente pro aliqua communitate, Concedo; ſimiliter diſtinguo minorem: ſed falſum eſt tribui poſſe vniuerſalitatem naturæ diuinæ, loquendo de vniuerſalitate determinatâ & propriâ, Concedo: loquendo de vniuerſalitate ſupponente pro aliqua communitate, Nego minorem, & conſequentiam. Dico ergo quod quamuis cum communi Thomiſtarum ſententiâ ſtandum ſit, in eo ſcilicet quod aſſerit quod naturæ diuinæ vt ſic, etiam vt à nobis conceptæ non poteſt tribui nec accommodari intentio determinatæ ſeu propriæ vniuerſalitatis quæ ſcilicet in quinque diuidi ſolet prædicabilia, propterea quod nec aliqua intentio ex quatuor prædicabilibus poteſt illi attribui præter ſpeciem, cum ad id intellectus nullum in natura diuina, etiam vt ſic concepta inueniat fundamentum: ſed nec in-

tentionem

tentionem ſpeciei prædicabilis poteſt illi tribuere, quia ad huiuſmodi intentionem requiritur vt fundamentum in natura ab illâ denominabili compoſitio ex genere & differentia, quæ quidem nec per intellectum fieri poteſt in natura diuina, vt in præſenti ſupponimus; quamuis ergo in hoc communi Thomiſtarum ſolutioni ſtandum putem, cum hoc tamen ſtat quod ſi ſermo fiat de vniuerſalitate non propriâ & determinatâ, ſenſu expoſito, ſed prout ſupponit pro aliquali communitate, admittenda ſit ex noſtro modo concipiendi ad modum rei corporeæ, communitas ſeu vniuerſalitas aliqua in natura diuina, nec, vt ingenuè fatear, puto ego in eo aſſignari poſſe diſcrimen inter naturam angelicam & diuinam. Hoc autem colligo primo ex D. Thoma qui 1. *part. quæſt.* 13. *art.* 9. hoc toto ſuo diſcurſu infra citando videtur concludere; vnde & hoc idem concedit Caietanus fideliſſimus ſancti Doctoris interpres, *cap.* 5. *de ente & eſſentiâ q.* 9. *ad* 2. vbi poſtquàm dixit quod natura angelica eſt prædicabilis de pluribus, prout obiecta intellectui, ſubdit, *quin immò ipſa quidditas diuina hoc modo communis & vniuerſalis eſt* ſecundo hoc idem ex hoc colligo argumento, Hoc ipſo quod natura diuina ſine eâ ſingularitate concipi poteſt, quæ eſt illi eſſentialis, hoc ipſo poni poteſt ex tali concipiendi modo in ſtatu aliquo communitatis & vniuerſalitatis: ſed poteſt natura diuina ſine tali concipi ſingularitate quæ eſt ipſi eſſentialis; ergo & poni poteſt in ſtatu aliquo vniuerſalitatis ſeu communitatis. *Maior* patet ex dictis ſupra. *Probatur Minor:* non datur magis vel minus eſſentiale, cum omnis eſſentia conſiſtat in indiuiſibili: Ergo hoc ipſo quod poteſt concipi Angelus, verbi gratia, ſine ſingularitate ſibi eſſentiali, poteſt & ſine illa concipi Deus: Sed poteſt concipi Angelus ſine ſingularitate ſibi eſſentiali, ſiue quod in idem redit. Sed ſingula-

ritas, ſine qua poteſt angelus concipi eſt ipſi angelo eſſentialis vt patet ex dictis ſupra, & euidenter colligitur ex Diuo Thoma ſupra citato, vbi ait quod ſi forma ſimplex ſcilicet angelus conciperetur, vt eſt in ſe, non poſſet tunc ſine ſua concipi ſingularitate, quod quidem dici non poſſet ſi talis ſingularitas non competeret angelo ſecundum ſe, ſubindeque & eſſentialiter: Ergo & poteſt Deus ex noſtro modo concipiendi ſine ea concipi ſingularitate, quæ eſt ipſi eſſentialis, ſubindeque & in aliquo poni ſtatu communitatis & vniuerſalitatis, quamuis non propriæ, vt dictum fuit, ac determinatæ, & vt ſupponit pro intentione ſpeciei prædicabilis, de qua eſt in præſenti ſermo.

Inſtabis: pro præfata Thomiſtarum ſolutione. Quantumcumque concipiatur natura diuina ad modum rei corporeæ, adhuc concipitur à nobis actus purus: Ergo nulla poteſt affici vniuerſalitate ſiue communitate ex noſtro concipiendi modo. *Antecedens* patet, tum quia demonſtratur à nobis de tali natura quod ſit actus purus, tum quia ſecluſo actu puro à conceptu Dei, non amplius remanet Dei conceptus. *Probatur conſequentia*: omne & quodcumque vniuerſale ſiue commune, eſt hoc ipſo potentiale, cum ſit hoc ipſo determinabile: ſed omnis potentialitas repugnat actui puro: Ergo hoc ipſo quod à nobis concipitur Deus actus purus, non poteſt ex noſtro concipiendi modo fieri vniuerſalis.

Reſpondeo negando conſequentiam. Ad cuius probationem reſpondeo primo retorquendo ſic, omnis ſingularitas, imò & quoduis omne quod concipitur in actu ſignato & vt ſic, eſt hoc ipſo potentiale, cum ſit hoc ipſo determinabile per idẽmet ſumptum in actu exercito: Sed omnis potẽtialitas repugnat actui puro: Ergo hoc ipſo quod à nobis concipitur Deus actus purus, non poteſt ex noſtro concipiendi

di modo attingi cum ſingularitate in actu ſignato, qnod tamen negant præfati Thomiſtæ qui hanc proponunt inſtantiam, vt vidimus in eorumdem ſolutione ſupra relata; ſecundo aliter retorqueo argumentum, dicendo ſcilicet quod non minus repugnat angelo talis potentialitas & determinabilitas ad plura indiuidua, quam repugnet Deo vt actui puro omnis potentialitas & determinabilitas, cum & illa repugnet angelo ex intrinſecis ſicut & iſta actui puro, ſecundum ſe: ſed hac non obſtante repugnantiâ poteſt adhuc ex noſtro concipiendi modo attingi natura angelica vt ad modum potentialis & determinabilis ad plura indiuidua, vt nobiſcum fatentur præfati Thomiſtæ: Ergo & poterit Deus ex noſtro concipiendi modo attingi ad modum determinabilis, quantumuis repugnet potentialitas actui puro; vnde vt reſpondeam in forma diſtinguo maiorem ſic: omne & quodcumque vniuerſale ſiue commune eſt hoc ipſo potentiale, potentialitate ſe habente cum ſuo actu ſeu determinatiuo ad modum impliciti & expliciti, ſiue includentis & incluſi, Concedo: potentialitate ſe habente cum actu ſuo ad modum excludentis & excluſi, Nego maiorem. Similiter diſtinguo minorem: ſed omnis potentialitas repugnat actui puro, ſi ſermo ſit de ſecunda potentialitate habente ſe ad actum ſuum ad modum excludentis & excluſi, Concedo: ſi autem ſermo fiat de prima potentialitate per modum expliciti & impliciti: Nego minorem, & conſequentiam. Dico igitur quod quamuis omnis potentialitas quæ comparatur ad actum ſuum tanquam excludens ad excluſum repugnet actui puro, propterea quod cum talis comparetur ad actum tanquam pars ad compartem, facit compoſitionem, quæ quidem repugnat ſimplicitati actus puri, & aliunde conceptus talis potentiæ cum non includat ſed potius excludat actum eſt ſimpliciter loquen-

do potentialis & actuabilis, quod ſimiliter repugnat actui puro: nihilominus potentialitas illa quæ eſt ad actum tanquam implicitum ad explicitum minimè pugnat cum actu puro; cum ſit aliquid ita potentiale per hoc præcisè quod non explicet aliquid in conceptu ſuo, quod quidem non repugnat puro actui, cum adhuc cum hoc ſtet quod ſit actu illud, ſeu quod illud ſibi actu identificet, vt patet tum in definito quod eſt actu illud quod eſt in definitione, licet illud non explicet, tum in miſericordia diuina quæ eſt actu ipſa perfectio iuſtitiæ, eſtque actus purus. Ad illam licet illam in conceptu ſuo non importet explicitè: iam ſic eſt, quod potentialitas quod importat de neceſſitate vniuerſale ſeu commune, non eſt potentialitas primi generis ſeu excludentis & excluſi, ſed potentialitas ſecundi generis quæ eſt ad modum impliciti ad explicitum; tum quia vniuerſalitas illa prout ſupponit pro aliquali ſiue quacumque communitate conuenit enti vt ſic, vt pote quod eſt analogicè ſaltem commune, & tamen certum eſt ens non poſſe ſe habere ad ea ad quæ comparatur vt commune quid, tamquam excludens ad excluſum, cum ſit tranſcendens; tum quia vniuerſale ſeu commune prædicatur de eo ad quod vniuerſale eſt, quod verificari non poſſet ſi illud potius excluderet, aut ab illo excluderetur; tum denique quia vniuerſale prædicatur de eo ad quod vniuerſale eſt vt totum potentiale confuſum, ſeu vt in confuſo continens totum id quod in inferiori reperitur, vt concedi ſolet ab omnibus, quod haud dubiè non ita eſſet, ſi ab eo magis differret & diſtingueretur quam diſtingui ſolet implicitum ab explicito: Ergo potentialitas illa quam de neceſſitate importat vniuerſalitas ſeu communitas vt ſic, non eſt potentialitas quæ repugnet actui puro.

Qua

Quanam fuerit mens D. Thoma circa propoſitam difficultatem.

Reſpondeo D. Thomam apertè fauere noſtræ ſententiæ, eiuſque præcipuum inſinuaſſe fundamentum. Primo quidem id colligo ex his quæ habet, *quaſt. de ſpiritualibus creaturis art.* 8. *ad* 4. vbi hæc habet: *ſicut hac albedo non prohibetur habere ſub ſe multa indiuidua, ex hoc quod eſt albedo, ſed ex hoc quod eſt in hoc, quod pertinet ad rationem indiuidui; ita natura huius angeli non prohibetur eſſe in multis ex hoc quod eſt natura in tali ordine rerum, quod pertinet ad rationem ſpeciei; ſed ex hoc quod non eſt nata recipi in aliquo ſubiecto, quod pertinet ad rationem indiuidui.* Hæc diuus Thomas, ex quibus argumentor ſic, indiuiduo naturæ angelicæ, verbi gratia, Gabrieli vel huic angelo non repugnat ex diuo Thoma plura habere indiuidua ratione ſuæ naturæ ſpecificæ vt talis, ſed ratione ſuæ indiuiduationis, & quia hic angelus eſt: Sed vt à nobis concipitur natura Gabrielis, non concipitur ſub conceptu indiuidui, ſed præciſè ſub conceptu naturæ, cum à nobis concipiatur per abſtractionem à ſingularitate & ſub ratione quidditatis: Ergo natura Gabrielis vt ſic à nobis concepta non dicit ex diuo Thoma repugnantiam ad plura indiuidua, ſubindeque, & vt taliter à nobis concepta poteſt intentionem ſuſcipere ſpeciei prædicabilis.

Hoc idem ſecundò colligo, *ex prima parte quaſt.* 13. *art.* 9. vbi hæc habet ſanctus Doctor: *omnis forma in ſuppoſito ſingulari exiſtens communis eſt multis vel ſecundum rem, vel ſecundum rationem; ſicut natura humana communis eſt multis ſecundum rem & rationem; natura autem ſolis non eſt com-*

 munis

munis multis ſecundum rem , ſed ſecundum rationem tantum : poteſt enim natura Solis intelligi vt in pluribus ſuppoſitis exiſtens ; & hoc ideo quia intellectus intelligit naturam cuiuslibet ſpeciei per abſtractionem à ſingulari ; ex quo fit quod eſſe in vno ſuppoſito vel in pluribus eſt præter intellectum naturæ ſpeciei : vnde ſeruato intellectu naturæ ſpeciei , poteſt intelligi vt in pluribus ſuppoſitis exiſtens. Hæc ille , ex quibus arguo ſic. Ideo repugnat vniuerſalitas naturæ angelicæ , quia repugnat intelligi vt in pluribus indiuiduis exiſtentem: Sed ex diuo Thoma hoc non repugnat ſeruato intellectu ſeu conceptu naturæ ſpeciei: Ergo ſeruato intellectu naturæ ſpecificæ angeli non repugnat ex diuo Thoma fieri vniuerſalem : iam ſic eſt , quod vt à nobis concipitur angelus, ſeruatur ex eodem diuo Thoma intellectus naturæ ſpeciei , cum ſeruetur per hoc quod concipitur natura per abſtractionem a ſingulari , qui quidem concipiendi modus verificatur ex ſancto Doctore ſupra citato de qualibet ſpecie : Ergo ex diuo Thoma poteſt abſolutè loquendo fieri natura angelica vniuerſalis ex noſtro concipiendi modo.

Tertio tandem id colligo ex verbis , quæ poſt pauca ibidem ſubdit ſanctus Doctor : vbi hæc habet : *formæ vero quæ non indiuiduantur per aliud ſuppoſitum, ſed per ſeipſas , quia ſunt formæ ſubſiſtentes , ſi intelligerentur ſecundum quod ſunt in ſeipſis non poſſent communicari (pluribus ſcilicet)nec re nec ratione.* Hæc ille,ex quibus ſic argui poteſt. Ex D.Thoma non poſſunt formæ,quæ per ſeipſas indiuiduantur , vt ſunt angeli communes fieri per rationem hoc ipſo quod intelliguntur ſecundum ſe & vt ſunt in ſeipſis : Ergo ſentit diuus Thomas quod poſſent communes fieri per rationem hoc ipſo quod non intelliguntur vt ſunt in ſe , ſed adinſtar alterius puta ad modum rei corporeæ : Sed ita de facto à nobis intel

intelliguntur pro hoc mortali ſtatu: Ergo ſentit diuus Thomas abſolutè loquendo quòd poſſint naturæ angelicæ communes & vniuerſales fieri per rationem.

Colliges de ratione eſſe ſpeciei vt prædicabilis, ſiue ſecundò intentionaliter acceptæ plura habere indiuidua vel exiſtentia, vel poſſibilia, vel ſaltem conditionaliter accepta, ſenſu ſupra in decurſu quæſtionis expoſito; & quia omnino æquiparantur genus & ſpecies ſi ſecundo intentionaliter accipiantur, ideo ſicut ſpecies plura indiuidua, ita & genus plures exigit ſpecies, nec aliter ſaluari poſſunt ita ſecundo intentionaliter accepta; vt ex ipſis generis & ſpeciei definitionibus planè colligitur. Dico autem ſi ſecundo intentionaliter accipiantur: nam de iis primo intentionaliter acceptis, ſiue acceptis pro ſubſtracto ſeu pro natura quæ denominatur genus vel ſpecies, non ita æquiparantur genus & ſpecies, aliterque philoſophandum de genere & ſpecie, atque dicendum quod quamuis naturæ illæ ſecundum quod ſunt totum actuale, ſeu ſecundum quod dicunt actualiter in vno ſufficienter ſaluari poſſint: vnus enim Petrus includit totum quod dicit homo actualiter, puta animal rationale, & vnus homo includit totum quod dicit actualiter animal, puta viuens ſenſibile: ſi tamen naturæ illæ, generica ſcilicet & ſpecifica conſiderentur ſecundum quod ſunt totum quoddam potentiale, potentialiter continens ſua inferiora tanquam partes ſubiectiuas, erga quas poteſt ſuſcipere intentionem prædicabilis, dico quod licet ſpecies ita conſiderata in vno ſaluari poſſit indiuiduo, non tamen genus in vnica ſpecie. Ratio autem diſparitatis, ſubindeque & vtriuſque probatio conſiſtit in hoc, quod genus vt totum potentiale vtpote intrinſecè determinabile & contrahibile per ſpecies reſpicit tanquam intrinſecè in ipſius potentialitate contentas; Ergo totum ſuum

intrinſecum potentiale habere non poteſt niſi in omnibus & cum omnibus ſuis ſpeciebus:ſed ſaluari non poteſt ſub aliqua ratione, niſi habeat totum quod dicit intrinſecum ſub tali ratione: Ergo non poteſt genus ſaluari vt totum potentiale in vnica ſpecie. At ſpecies vtpote vltimò & intrinſecè completa, indiuidua non reſpicit vt aliqua in ſua intrinſecâ potentialitate contenta, ſed vt extrinſeca ipſius naturæ additamenta, per quæ ab extrinſeco & ratione diuerſæ materiæ poteſt natura ſpecifica determinari, limitari & multiplicari: Ergo ſpecies præter actuale intrinſecum quod dicit, nihil dicit intrinſecum potentiale: ſed ſaluatur in vnico indiuiduo vt totum actuale, quia habet in eo totum quod dicit actu intrinſecum: Ergo cum aliud non dicat intrinſecum vt totum potentiale, habet & in vnico indiuiduo ſaluari poſſe vt totum potentiale.

Nota. Vnde notandum eſt quod cum natura ſpecifica ſecundum ſua & ſibi intrinſeca nullam dicat potentialitatem, conſequenter fit quod quando dicitur quod ſpecies vt totum potentiale poteſt in vnico indiuiduo reperiri, debet (ſi propriè & in rigoroſiſſima veritate velimus loqui) debet inquam hoc dictum accipi in vi huius negatiuæ, quod ſcilicet ſpecies ſecundum potentialitatem ab intrinſeco ipſi conuenientem plura non exigat indiuidua, quia talis potentialitas ab intrinſeco ei non competit; & ita ea negatiua erit vera, quia quoad id quod ſubiectum dicit potentialitatis intrinſecæ, eſt de ſubiecto non ſupponente. Ex quo diligenter annotato manet plenè euacuata hæc difficultas de genere & ſpecie an ſcilicet ſaluari poſſint in vnica ſpecie & in vnico indiuiduo; & pro qua reſoluendâ multi multa congerunt, ſed ad veritatem conſequendam defectu præfati annotati parum (meo videri) vtiliter.

QVÆS.

QVÆSTIVNCVLA.

Vtrum ſpecies formaliter vt ſubiicibilis ſit etiam formaliter vniuerſalis.

R*Eſpondeo* dicendum, quod ſpecies formaliter vt ſubiicibilis non eſt formaliter vniuerſalis, ſiue quod ex vi eiuſdem actus intellectus non poteſt natura ſpecifica ſortiri duos illos reſpectus, ſubiicibilitatis ſcilicet in ordine ad ſuum genus, & prædicabilitatis in ordine ad indiuidua. Huius autem ratio poteſt quantum ad præſens ſpectat, afferri duplex; ex quarum primâ arguo ſic. Hoc ipſo quod natura eſt formaliter vniuerſalis eſt etiam determinatæ vniuerſalitatis, ſcilicet vel genericæ, vel ſpecificæ, vel differentialis &c. Sed natura ſpecifica formaliter vt ſubiicibilis non eſt determinatæ vniuerſalitatis: Ergo eſt formaliter vniuerſalis. Maior per ſe patet, alias eſſet aliquid ſub genere vniuerſalis, ſiue ſub certo genere, quod non eſſet ſub certa & determinata ſpeciè. *Probatur Minor:* Quod plures reſpicit ſpecies indifferenter, ſub nullâ immediatè reponi poteſt determinatâ: ſed natura ſpecifica formaliter vt ſubiicibilis plures indifferenter reſpicit ſpecies vniuerſalis: Ergo formaliter vt ſubiicibilis non eſt determinatæ vniuerſalitatis. Maior patet ex terminis. *Probatur Minor:* natura albedinis verbi gratia reducitur ad ſpeciem quinti prædicabilis ſeu accidentis, hoc ipſo quod comparatur ad Petrum & Paulum; reducitur verò ad ſpeciem ſecundi prædicabilis hoc ipſo quod comparatur ad hoc & illud album: atqui natura illa albedinis, vt eſt formaliter ſubiicibilis, ſeu vt conſideratur prout ſubiicitur colori, poteſt indifferenter comparari ad Petrum & Paulum, vel ad hoc

& illud album, vt per ſe patet: Ergo natura illa formaliter vt ſubiicibilis poteſt reduci indifferenter ad plures vniuerſalis ſpecies, proindeque vt talis non eſt determinatæ vniuerſalitatis, nec conſequenter formaliter vniuerſalis. Poteſt autem hoc confirmari, ex eo quod cum vniuerſale formale ſit reſpectiuum quid, ſuum habens correlatiuum, ſcilicet inferius ſiue inferiora prout formaliter ſubiicibilia; & tale relatiuum non ſit quamdiù non eſt correlatiuum, euidenter ſequitur non poſſe naturam ſpecificam dici formaliter vniuerſalem, quamdiù eius inferiora ſeu ſingularia non dicuntur formaliter ei ſubiicibilia: Iam ſic eſt quod non dicuntur ſingularia formaliter ſubiicibilia ſpeciei vt formaliter ſubiicibili, tum quia vt talia ei vt formaliter ſubiicibili non opponuntur oppoſitione diſquiparantiæ, qualiter ſupponuntur opponi prout ei ſubiiciuntur; tum etiam quia nec ſpecies, nec ſingularia dicuntur formaliter ſubiicibilia, niſi in quantum vt talia apprehenduntur ab intellectu vt ex dictis in quæſtionibus præcedentibus ſupponimus, & aliundè per eumdem actum intellectus attingi non poſſunt & ſubiicibilitas indiuiduorum & ſubiicibilitas ſpeciei], loquendo vt loquimur de ſubiicibilitate formali & exercitâ, cum ſint ad diuerſos & diſpares terminos, ſubindeque & diſparatè ſe habeant nec poſſint ſe habere ad modum vnius, qualiter requiritur vt eodem attingantur actu: Ergo dici non poteſt eſſe naturam ſpecificam formaliter vniuerſalem, ſub ea ratione qua eſt formaliter ſubiicibilis.

Dices: quod conuenit ſpeciei prout eſt formaliter ſubiectum, conuenit ſpeciei formaliter vt ſubiicibili: Sed eſſe formaliter vniuerſale ſpeciei conuenit formaliter & reduplicatiuè vt ſubiectum eſt: Ergo & ei conuenit formaliter vt ſubiicibili. *Maior* patet ex terminis. *Probatur Minor*: non poteſt vniuerſale

for

formale prædicari formaliter de ſpecie, & non eſſe ſpecies formaliter vniuerſalis: Sed non prædicatur vniuerſale formale de ſpecie, niſi prout formaliter ſubiectum eſt; cum non exerceatur formaliter prædicatum niſi reſpectu ſubiecti formaliter talis: Ergo eſſe formaliter vniuerſale ſpeciei conuenit formaliter vt eſt ſubiectum, ſubindeque & vt formaliter ſubiicibili.

Reſpondeo negando minorem, vt enim verificaretur quod eſſe formaliter vniuerſale ſpeciei conuenit formaliter & reduplicatiuè vt ſubiectum eſt, deberet hæc propoſitio verificari, quod ſcilicet quia ſpecies ſubiectum eſt, de ea prædicatur vniuerſale, quod tamen verificari non poteſt, cum ratio propter quam de ſpecie ſeu de naturâ ſpecificâ prædicatur intentio vniuerſalis, ſit quia hæc eſt vna in multis & de multis tanquam ſibi ſubiicibilibus & ſubiectis: Non ergo verum eſt quod eſſe formaliter vniuerſale ſpeciei conueniat formaliter & reduplicatiuè vt ſubiectum eſt. Vnde ad probationem nego ſimiliter Minorem, vel claritatis gratia diſtinguo ſic: ſed non prædicatur vniuerſale formale de ſpecie niſi prout eſt formaliter ſubiectum, ly prout denotante conditionem vt prædicetur Concedo: ly prout denotante rationem ex qua & ſub prædicetur Nego Minorem & conſequentiam. Etenim ſicut non valet hæc conſequentia: vniuerſale non prædicatur de ſpecie niſi prout hæc eſt formaliter pars propoſitionis: Ergo ſpecies non eſt formaliter vniuerſalis niſi provt eſt formaliter pars propoſitionis: vel ſicut non valet iſta animal non prædicatur de homine niſi prout eſt ſubiectum: Ergo non eſt homo animal niſi prout formaliter ſubiectum: ſicut inquam non valent hæ conſequentiæ, quia ly prout propoſitionis pars in primâ, & ly prout ſubiectum in ſecundâ denotant ſolum conditionem requiſitam vt prædicetur ly vni-

 uerſale

uerſale de ſpecie, vel ly animal de homine, non autem ſunt ratio ex qua & ſub qua talia de illis prædicantur: Ita ſimiliter Philoſophandum eſt in præſenti caſu. Vel tandem vno verbo reſpondeo ad totum argumentum, quod vniuerſale conuenit quidem ſpeciei formaliter vt ſubiectum eſt, ſub ratione communi prædicati, non autem ſub ratione exercitâ vniuerſalis ſeu talis prædicati; ſub hac enim ratione de qua ſolum eſt in præſenti ſermo ei ſolum conuenit, prout reſpicit inferiora, ſeu prout ſibi ſubiicit, non autem prout ſubiicitur, vt ex dictis ſupra colligitur.

Dices ſecundò: ratio ſpeciei ſubiicibilis conſiſtit in immediata ſubiectione ad genus: ſed ex immediatâ ſubiectione ad genus habet ſpecies quod ſit formaliter vniuerſalis: Ergo & hoc habet vt eſt formaliter ſubiicibilis. *Probatur Minor*: natura ex immediata ſubiectione ad genus aſſequitur vnitatem quamdam: ſed vnitas illa quam aſſequitur non eſt alia quam vnitas vniuerſalis: Ergo natura ſpecifica ex immediatâ ſubiectione ad genus habet eſſe formaliter vniuerſalis. *Maior* eſt certa ſiquidem natura vt in ſingularibus multiplicata & limitata non poteſt comparari ad genus vt immediatè illi ſuperius aut immediatè de illa prædicabile, vt per ſe patet; ac proinde ex immediata ſubiectione ad genus non poteſt non acquirere vnitatem quamdam. *Probatur Minor*: vnitas quæ habet opponi vnitati ſingulari non alia eſt quam vnitas vniuerſalis; Sed vnitas quam aſſequitur natura ex immediatâ ſubiectione ad genus, vnitati opponitur ſingulari, cum acquiratur per excluſionem principiorum numericè ſeu ſingulariter multiplicantium: Ergo vnitas illa, quam natura ſpecifica aſſequitur ex immediata ſubiectione ad genus, eſt vnitas vniuerſalis.

Reſpondeo negando Minorem; ad cuius probationem nego ſimiliter Minorem: vnitas namque

que vniuerſalis quæ afficit naturam ſpecificam debet poſſe immediatè reduci ad aliquam determinatam ſpeciem vniuerſalis, cum vnitas illa non ſupponat pro vnitate vniuerſali vt ſic, ſed pro ipſa vnitate naturam ſpecificam afficiente. Quæ quidem natura, ſicut eſt determinata natura, eſt etiam ſemper ſub determinata ſpecie vniuerſalis vt per ſe patet: Iam ſic eſt: quod vnitas illa quam aſſequitur natura ſpecifica ex immediata ſubiectione ad genus non poteſt immediatè & ſecluſo quocumque alio actu ad aliquam reduci determinatam ſpeciem vniuerſalis, vt euidenter patet in reſponſione ſupra expoſitâ ad reſolutionem quæſiti: Ergo vnitas illa quam natura aſſequitur ex immediata ſubiectione ad genus eſſe non poteſt vnitas vniuerſalis, cum ad nullam determinatam ſpeciem vniuerſalis reduci poſſit immediatè; vel ad ſummum dici poteſt materialiter vniuerſalis, ſiue id in quo per alium actum naturam comparantem ad determinata inferiora fundari & formari poteſt vnitas formaliter vniuerſalis, ſed pro hâc impugnanda ſolutione & doctrina.

Dices tertiò ſola vniuerſalis vnitas habet opponi vnitati ſingulari: Sed vnitas quam natura ſpecifica aſſequitur ex immediata ſubiectione ad genus habet opponi vnitati ſingulari, cum acquiratur per excluſionem principiorum numericè ſeu ſingulariter multiplicantium: Ergo vnitas illa quam natura ſpecifica aſſequitur ex immediata ſubiectione ad genus eſt vnitas vniuerſalis.

Reſpondeo diſtinguendo Maiorem ſola vniuerſalis vnitas habet opponi vnitati ſingulari, ſũptâ ſingulari illa vnitate materialiter: Nego, ſumptâ formaliter & in ſenſu formali, Cõcedo: ſimiliter diſtinguo Minorem: ſed vnitas quam natura aſſequitur ex immediatâ ſubiectione ad genus habet opponi vnitati ſingulari materialiter ſũptæ, Concedo: ſũptę formaliter & in ſenſu forma-

li, Nego Minorem & conſequentiam. Senſus autem ſolutionis eſt, quod ſingulare ſubindeque & vnitas ſingularis conſiderari poteſt vel materialiter, prout ſcilicet conſideratur vt eſt à parte rei, nullo habito ſeu conſiderato reſpectu ad naturam ſuperiorem; vel poteſt ſingulare conſiderari formaliter, dum ſcilicet conſideratur cum formali quodam reſpectu ſubiicibilitatis ad naturam ſuperiorem: hoc autem ſuppoſito tanquam certo & ab omnibus conceſſo & concedendo, dico quod quamuis natura ſpecifica ex immediata ſubiectione ad genus vnitatem habeat oppoſitã vnitati ſingulari ſumptæ materialiter, à qua ſcilicet præſcindit, & quam excludit, non tamen oppoſitam vnitati ſingulari ſumptæ formaliter ſeu cum formali reſpectu ſubiicibilitatis; cum vnitas hæc ſit relatiua petens ex parte ſpeciei vnitatem correlatiuam, quam tamen non habet ſpecies ex immediata ſubiectione ad genus, cum ex tali ſubiectione ſit ſolum correlatiua ad prædicabile, ſubindeque & ſolum correlatiua ad genus: Iam ſic eſt quod vnitas ſimpliciter vniuerſalis eſt vnitas oppoſita vnitati ſingulari ita ſumptæ formaliter vt ſubiicibili, cum ſit vnitas prædicabilis, & prædicabile, & ſubiicibile opponantur correlatiuè: Ergo vnitas quam aſſequitur natura ſpecifica ex immediatã ſubiectione ad genus quamtumuis oppoſita vnitati ſingulari non propterea eſt vnitas ſimpliciter vniuerſalis ſeu vniuerſalis formaliter, ſed materialiter ſolum ſiue fundamentaliter, in quantum ſcilicet eſt id in quo per actum ſubſequentem naturam comparantem ad determinata inferiora fundari & formari poteſt vnitas formaliter vniuerſalis.

Nota.

Quomodo comparentur ad inuicem prædicabilitas & ſubiicibilitas ſpeciei.

Colliges pro huius quæſiti complemento, quod licet intentio ſpeciei ſubiicibilis & prædicabilis materialiter in eadem ſpecie conueniant, vt ex dictis ſufficienter colligitur, nihilominus vna non oritur ex alterâ, neque è

conuerſo:

conuerſo: priùs tamen connaturaliter intelligitur intentio ſubiicibilis in ſpecie quam intentio prædicabilis. Ratio autem primæ partis huius dicti eſt, quia iſti duo reſpectus in ſpecie non ſolum ſunt diuerſi, ſed etiam quodammodo oppoſiti, vtpote alter reſpectus ad ſibi ſuperiùs, & alter habitudo naturæ ad ſibi inferiora: Ergo ſicut quando in eodem materiali vt in eodem homine reperitur relatio filiationis ad ſuum patrem tanquam ad ſui cauſam, & relatio paternitatis ad ſuum filium vt ad ſui effectum, quia iſtæ duæ relationes habent terminos non ſolum diuerſos ſed quaſi oppoſitos, relationes iſtæ non ſolum ſunt diuerſæ, ſed nec propriè vna habet oriri ex altera, vel è conuerſo: Ita ſimiliter dicendum de reſpectibus ſubiicibilitatis & prædicabilitatis, qui in eadem reperiuntur ſpecie. Ratio autem ſecundæ partis eiuſdem dicti eſt quia ſpecies ſuperiùs reſpicit vt aliquid ſibi intrinſecum & intrinſecam partem ſuæ eſſentialis conſtitutionis; inferiora autem ſcilicet indiuidua reſpicit ſpecies vt aliquid ſibi extrinſecum & à quibus extrinſecè determinatur & limitatur: ſed connaturaliter priùs eſt, vt comparetur ſpecies ad ſibi intrinſecum, quam ad extrinſecum, ſicut priùs intelligitur eam eſſe in ſe eſſentialiter conſtitutam, quam ab extrinſeco determinari & limitari: Ergo priùs connaturaliter reperitur in ſpecie ratio ſubiicibilitatis quam prædicabilitatis, cum priùs ipſa ſpecies intelligatur vt comparabilis ad ſibi ſuperiùs, quam vt comparabilis ad ſibi inferiora.

COROL.

COROLLARIVM.

De correlatiuo ſpeciei, ſiue de indiuiduo.

CVm vnius relatiui notitiâ ex ſui pendeat vt plurimum correlatiuo, ſitque indiuiduum correlatiuum ſpeciei vt prædicabilis, merito in capite de ſpecie hoc inſeritur corollarium de indiuiduo, in quo quidem corollario hoc vnum inquiri ſolet an ſcilicet definitiones indiuidui à Porphyrio aſſignatæ ſint bonæ: definiit autem Porphyrius indiuiduum dupliciter: primò quod ſit illud, *quod de vno tantum prædicatur*; & ſecundò definiit, *cuius collectio proprietatum in vno reperta, in alio reperiri non poteſt*. Circa quas definitiones notandum eſt quod in primâ definitur indiuiduum ſecundo intentionaliter acceptum: definitur namque per prædicabilitatem quæ non niſi per intellectum, ſeu vt ſtat ſub ſecunda intentione illi competit: in ſecunda verò definitione accipitur indiuiduum primo intentionaliter. Cum enim omnes illæ proprietates, de quarum collectione loquitur Prophyrius ſint proprietates reales, vt patet, per illas infra enumeratas diſcurrendo, conſequens eſt vt per illam definitionem indiuiduum realiter & primo intentionaliter definiatur. Pro habendâ autem huius quod hîc inquiritur reſolutione an ſcilicet bonæ ſint præfatæ definitiones non aliter melius probabitur & explicabitur quam eaſdem definitiones aliquibus argumentis examinando: vnde

Dices primò contra vtramque definitionem. Indiuiduum non poteſt definiri: Ergo neutra horum definitionum, immo & quarumcumque aliorum aſſignabilium poteſt eſſe

bona.

bona. *Probatur antecedens* : indiuiduum eſt ſingulare,ſed de ſingularibus teſte Philoſopho 7. *Metaph.cap.* 15. nec datur ſcientia nec definitio : Ergo indiuiduum non poteſt definiri.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens : indiuiduum non poteſt definiri, ſumptum in particulari, & vt tale determinatum, Concedo: ſumptum ſub ratione communi indiuidui omnibus indiuiduis competenti, Nego : licet ergo quodlibet ſingulare in particulari non ſit ſcibile nec definibile, propterea quod nihil habet certi & neceſſarij vt tale ; & hoc eſt quod ſolum intendit Philoſophus in adducto teſtimonio, ratio tamen communis indiuidui omnibus indiuiduis competens & ab omnibus illis abſtrahibilis bene poteſt ob oppoſitam rationem definiri : & ſic definiuit Porphyrius rationem communem indiuidui in vtraque prædicta definitione : immo & diuus Thomas rationem communem indiuidui primo intentionaliter ſumptam, ſeu indiuiduum in communi vt ab hoc & illo particulari abſtrahit, definiuit 1. *part. quæſt.* 29. *art.* 4. per id quod indiuiduum ſit ens indiuiſum in ſe & diuiſum à quolibet alio, Sed de hac in Metaphyſica, vbi de vnitate indiuiduali.

Dices 2. ſpecialiter contra primam aſſignatam indiuidui definitionem, definitio illa qua ſcilicet definitur, *quod de vno tantum prædicatur*, nulli competit indiuiduo : Ergo non eſt bona. *Probatur antecedens* : indiuiduum vel eſt vagum vt aliquis homo ; vel eſt indiuiduum ex ſuppoſitione ; vel eſt indiuiduum determinatum vt Petrus : Sed indiuiduum vagum non de vno tantum ſed de pluribus prædicatur ; ſicut & indiuiduum ex ſuppoſitione ; indiuiduum vero determinatum propriè prædicari non poteſt cum de alio à ſe diſtincto prædicari non poſſit ; & de ſeipſo non niſi
idem

identicè ſubindeque & non niſi impropriè prædicari poteſt : Ergo ly quod de vno tantum prædicatur , de nullo indiuiduo propriè verificatur.

Reſpondeo negando antecedens Ad cuius probationem nego minorem quoad tertiam partem, ly enim quod de vno tantum prædicatur propriè competit indiuiduo determinato, ſiue illud ſignificetur per nomen proprium ſingulare , ſiue per nomen commune cum pronomine demonſtratiuo , ſiue ſit indiuiduum ſubſtantiæ , ſiue accidentis , vt hæc indiuidua Petrus , hic homo , hoc album. Vnde ad id quod adducitur in minoris probationem dico, quod licet prædicari de vno tantum ſeu de ſeipſo verificetur ſolum identicè , quando ſcilicet per nomen proprium prædicatur indiuiduum de ſeipſo , vt ſi dicas, Petrus eſt Petrus, verificatur tamen minus identicè & magis artificiosè quando ſcilicet de ſingulari ſubſtantiæ per nomen proprium ſignificato prædicatur ſingulare demonſtratiuum , vt cum dicitur , Petrus eſt hic homo ; immò & verificatur omnino formaliter ſeu prædicatione minimè identica , ſed omnino formali , quando ſcilicet de indiuiduo ſubſtantiæ prædicatur indiuiduum accidentis; vt cum dicitur : Petrus eſt hoc album , vel hic homo eſt hoc album: quia ergo definitio illa adducta à porphyrio omnem prædicationem indiuidui de vno tantum comprehendit , vt ſcilicet excludat ab indiuiduo omnem prædicationem de pluribus , quod eſt præcipuum huius definitionis intentum , conſequenter fit quod præfata definitio ſumpta in omni ſua latitudine , & ſecundum id omne quod comprehendit , habeat de quo propriè verificetur.

Dices tertiò , ſpecialiter contra ſecundam aſſignatam definitionem. Quando in tali dicitur definitione , quod indiuiduum eſt cuius

Colle

Collectio proprietatum in vno reperta, in altero non reperitur, vel eſt ſermo de proprietatibus ſecundum ſpeciem, ſiue ſumptas ſpecificè, vel de illis eſt ſermo ſecundum numerum, ſiue ſumptis numericè: Sed neutrum dici poteſt: Ergo malè aſſignatur hæc definitio per proprietatum collectionem. *Probatur Minor*: & primò quidem quoad primam partem. Non inconuenit quod habeat Petrus omnia accidentia eiuſdem ſpeciei quæ habet Paulus; nec enim eſt aſſignabile tale inconueniens: Ergo ſi ſermo ſit de proprietatibus ſumptis ſpecificè, verificari non poteſt de indiuiduo, quod collectio proprietatum in vno reperta, in altero non reperiatur. Iam vero quod de illis ſumptis numericè non poſſit eſſe ſermo, quod eſt ſecunda pars minoris probandæ oſtenditur ſic. Hoc ipſo quod dicit Porphyrius collectionem proprietatum in vno repertam in alio reperiri non poſſe inſinuat hoc ipſo poſſe ſi non omnes, ſaltem aliquam in vno & altero reperiri: Sed ſi de illis eſſet ſermo ſumptis numericè, non ſolum non omnes ſeu collectio omnium,ſed nec aliqua in vno reperta poſſet in altero reperiri; cum repugnet idem numero accidens in duplici reperiri ſubiecto: Ergo nec de illis proprietatibus ſumptis numericè poteſt in hac definitione haberi ſermo.

Reſpondeo negando minorem quoad ſecundam partem. Vnde ad probationem nego ſimiliter minorem: licet enim accidentium quæ propriè dicuntur talia, ſiue quæ habent propriè ſubiectari in ſubiecto, non reperiatur idem numero in duobus numero indiuiduis, nihilominus quia earum proprietatum ſiue eorum accidentium quæ in tali annumerantur collectione, ſunt aliqua quæ propriè loquendo non ſubiectantur in ſubiecto, ſed ſunt accidentia ſolum extrinſeca ſeu denominationes extrinſecæ, vt eſſe talis patriæ,

habere

habere talem patrem &c. conſequenter fit quod loquendo de præfatis accidentibus numericè, poſſint eorum aliqua in vno reperta indiuiduo, in alio etiam reperiri; & ſic quia, etſi hoc verificetur de aliquibus, non tamen de omnibus collectiuè, propterea fit quod de iis loquendo accidentibus ſeu proprietatibus ſumptis ſecundum numerum, rectè aſſignauerit Porphyrius definitionem indiuidui dicendo, quod ſit id, *cuius collectio proprietatum in vno reperta, in altero non reperitur.* Dixi autem ſupra & quidem non ſemel, loquendo de accidentibus illis, ſeu proprietatibus, dixi inquam, vt ſcilicet inde intelligatur quod collectio illa proprietatum in prædicta indiuidui definitione non ſupponat nec ſit intelligenda de proprietatibus propriè ſumptis & condiſtinctis contra accidens commune, prout ſcilicet idem ſunt quod propriæ paſſiones, quia vnum indiuiduum non alias habet proprietates, præter illas quas habent omnia indiuidua eiuſdem ſpeciei, ſed intelligenda ſit de quibuſdam accidentibus indiuidualibus, quorum ſcilicet quamuis aliqua in vno indiuiduo reperta poſſint eſſe in altero, non ſolum ſpecie: ſed etiam numero, vt dictum eſt; non tamen omnia.

Tandem notandum eſt pro huius corollarij complemento eſt, quod quando ita definitur indiuiduum: per talia accidentia ſeu proprietates indiuiduales quas non habet vnus & alter, hinc quidem ſequitur quod huiuſmodi proprietates ſint erga indiuiduum principia indiuiduantia in cognoſcendo, non tamen ſequitur nec ſequi debet quod ſint principia indiuiduationis in eſſendo. Sic enim vnum quodque indiuiduatur per id, per quod eſt ens, cum in quantum ens ſit vnum; vnde cum res quælibet per propriam entitatem ſit ens, per illam etiam ſicut per principium totale intrinſecum indiuiduatur. Porro huiuſmodi acciden-

tia

tia quibus deſignari ac veluti definiri poteſt quodlibet indiuiduum ſunt præcipuè quæ his carminibus comprehenduntur.

Forma, figura, locus, tempus, cum nomine, ſanguis,
Patria, ſunt ſeptem quæ non habet vnus & alter.

CAPVT
DE DIFFERENTIA.
QVÆSTIO VIII.

Vtrum ratio differentiæ ſit vniuoca ad communem, propriam & propriiſſimam, an verò ſolum analoga.

P*Ræmittendum primò*, differentiam diuidi à Porphyrio in tota ſua latitudine in differentiam communem, Propriam & Propriiſſimam: differentia communis eſt accidens ſeparabile, per quod aliquid à ſeipſo vel ab alio differt; vt verbi gratia ſedere eſt differentia communis Petri, quia eſt aliquid ab ipſo ſeparabile, & per quod Petrus ſedens à Paulo non ſedente, immo à ſemetipſo quando non ſedet, accidentaliter differt: differentia verò propria eſt accidens inſeparabile per quod aliquis ab alio differt, vt naſi curuitas vel ceruleus oculorum color. Denique differentia propriiſſima eſt, per quam vnum eſſentialiter ab alio differt, vt eſt rationalitas per quam homo eſſentialiter differt ab equo. Hanc autem differentiæ diuiſionem eſſe ſufficientem, præter quam

quod

quod habetur ſufficienter ex autoritate Porphyrij, omniumque eius interpretum, poteſt vlterius ſuaderi ex duorum ſolutione quæ poſſent contra præfatam diuiſionem obiici: poteſt namque imprimis obiici quod genera ſuprema habent differre ab inuicem: Iam ſic eſt quod non habent differre per aliquam ex aſſignatis differentiis; & imprimis quod non differant per differentiam propriam, vel communm certum eſt; cum illæ ſolum faciant differre accidentaliter, ſuprema autem genera eſſentialiter differant: ſed nec poſſunt differre per differentiam propriiſſimam, cum illa teſte Porphyrio componat & conſtituat ſpeciem: differentia autem generis ſupremi non conſtituat ſpeciem: aliquam, cum ipſum genus nec ſit ſpecies atoma, nec ſubalterna Ergo datur differentia quæ non eſt ex enumeratis in præfata diuiſione, ſubindeque inſufficiens eſt talis diuiſio. Quod quidem confirmari poteſt, dicendo ſcilicet, quod propria paſſio eſt verè differentia, ſiquidem per illam vnum differt ab alio; homo namque verbi gratia, per viſibilitatem differt ab equo: Iam ſic eſt quod propria paſſio nec eſt differentia communis, quia non eſt ſeparabilis; nec differentia propriiſſima, quia nullam conſtitnit ſpeciem; nec etiam eſt differentia propria; quia licet differentia propria ſit accidens inſeparabile, eſt tamen proueniens à principiis indiuidualibus vt patet in exemplis ſupra adductis, cum tamen propria paſſio proueniat à principiis eſſentialibus ac ſpecificis; & non ſuſcipiat magis ac minùs, quod tamen magis & minus ſuſcipit teſte Porphyrio differentia propria: Ergo inſufficiens videtur aſſignata differentia diuiſio. Sed ad primum reſpondetur quod ſuprema genera propriè non differunt, ſed ſunt primo diuerſa, quia ſe totis diſtinguuntur, & in nullo niſi in gradu analogo entis & in omnibus eorum formalitatibus differentia

ferentiaibus imbibito conueniunt; ſicque non mirum quod per nullam ex aſſigna.is differentiis differant:ad ſecundum autem reſpondetur, quod licet propria paſſio non pertineat directè ad aliquam ex illis differentiis; reducitur tamen vel ad differentiam propriam, vt aliqui volunt, vel, quod verius eſt, ad propriiſſimam; quia quamuis non faciat differre eſſentialiter, nec conſtituat ſpeciem, dimanat tamen ab eſſentia & à differentiâ propriiſſimâ; ac proinde ſicut illa non niſi inter indiuidua diuerſæ ſpeciei diſtinctionem facit, ſic etiam & propria paſſio non niſi inter indiuidua diuerſæ ſpeciei facit diuerſitatem; quod quidem non habet differentia propria, vtpote quæ vnum indiuiduum ab altero eiuſdem ſpeciei facit differre. Reſtat ergo quod bona & ſufficiens ſit aſſignata diuiſio differentiæ in communem,propriam & propriiſſimam.

Tramittendum 2. quod differentia, de cuius analogia vel vniuocatione in præſenti inquiritur poteſt vſurpari dupliciter & in duplici ſenſu, ſcilicet & primò intentionaliter, & ſecundò intentionaliter. Dicitur autem vſurpari primo intentionaliter, quando ſcilicet vſurpatur pro ipſo ſubſtracto ſecundæ intentionis differentiæ, ſeu pro natura quæ à tali ſecundâ intentione denominatur: ſumitur verò ſecundo intentionaliter, quando ſumitur pro ipſa ſecunda intentione differentiæ, qua ſcilicet aliquid prædicatur de pluribus, faciens illa ab aliis differre. Hoc autem præmiſſo & prænotato,ſuppono iam tanquam certum & indubitatum, quod ſumpta differentia primo intentionaliter & vt à parte rei, ſiue in eſſe entis materialiter ſumpti, ſiue in eſſe entis vt formaliter facientis differre, ſuppono inquam hanc eſſe analogam & non vniuocam ad tres in quas diuiſa eſt differentias. Etenim tales præfatæ differentiæ poſſunt in eſſe entis aliæ eſſe ſubſtantiæ, & aliæ accidentia; aliæ entia realia

realia & aliæ entia rationis ; iam ſic eſt quod ſubſtantiæ & accidenti , enti reali & enti rationis nihil datur in eſſe entis vniuocum , vt in præſenti ſupponimus tanquam certum , & demonſtrabimus , Deo dante , in tomo ſecundo : Ergo accepta differentia primò intentionaliter in eſſe entis materialiter ſumpti , eſſe non poteſt vniuocè communis ad tres in quas diuiditur differentias : Sed nec eſſe poteſt vniuocè communis ſumpta in eſſe entis , non materialiter ſumpti , ſed formaliter vt facientis differre : facere namque differre , in quo ratio differentiæ primo intentionaliter formaliter conſiſtit ſimpliciter conuenit differentiæ propriiſſimæ & ſolum ſecundum quid differentiæ propriæ & communi , cum quæ differunt per differentiam propriiſſimam , ſimpliciter differant , & ſolum ſecundum quid quæ differunt per differentiam propriam vel communem , vt magis declarabimus in probationibus concluſionis : Ergo cum talis inæqualis participatio ſit vna ex cauſis analogiæ , quamuis non ſola, in quo hallucinantur plures, conſequens eſt quod ſumpta differentia primo intentionaliter non ſit vniuoca ſed analoga ad tres aſſignatas differentias. Non ergo procedit quæſitum tituli de differentiâ primo intentionaliter acceptâ , bene quidem de eadem acceptâ ſecundo intentionaliter ; de hac enim ita acceptâ videtur eſſe grauis difficultas ; cum ſecunda intentio differentiæ , qua ſcilicet aliquid prædicatur de pluribus , faciens talia ab aliis differre videatur ſimpliciter conuenire differentiæ communi & propriæ , æquè ac propriiſſimæ.

Præmittendum vltimò , pro declaratione principiorum , ad quæ concluſionis veritas reduci debet , quod hæc tria ſunt apud omnes receptiſſima, ſubindeque & vim habitura principij reſpectu concluſionis inferendæ & ad eadem reducendæ , pum quod *ſecunda intentio differentiæ*

differentia , ſeu differentia ſecundò intentionaliter accepta eſt relatio quædam rationis; quod, *differentia communis vniuocè participat intentionem quinti prædicabilis* ; quod *idem eſt quod conſtituit , & quod facit differre.* Quantum autem ad primum, puta quod ſecuuda intentio differentiæ , ſeu differentia ſecundò intentionaliter accepta ſit relatio quædam rationis , ex eo patet quod cum ſit forma quædam rationis afficiens naturam quam denominat vt comparatam & comparatiuè ad certa quædam inferiora , nec poſſit hoc competere niſi relationi ſiue formæ relatiuæ, vt per ſe patet, conſequenter fit quod huiuſmodi ſecunda intentio ſit relatio quædam, non quidem realis , cum extrema, quæ refert non ſupponantur realiter diſtincta , ſed rationis tantum.

Iam vero quantum ad ſecundum , quod ſcilicet differentia communis vniuocè participet intentionem quinti prædicabilis, ex eo colligitur, quod talis differentia eſt ſimpliciter & abſolutè loquendo accidens , reſpectu eorumdem , reſpectu quorum eſt differentia communis ; vnde cum intentio quinti prædicabilis ſimpliciter conueniat accidenti , ſubindeque & vniuocè , euidenter ſequitur quod differentia communis etiam ſimpliciter , ſubindeque & vniuocè participet intentionem quinti prædicabilis.

Tandem quantum ad tertium , quod ſcilicet idem ſit quod conſtituit & quod facit differre , ſiue quod idem eſt conſtitutiuum & diſtinctiuum , ratio eſt quia cum vnum quodque poſitiuè differat per id quod eſt, cum differre nequeat poſitiuè per id quod non eſt; & ſit id quod eſt per ſui conſtitutiuum in tali eſſe , ſequitur per conſequens quod idem ſit per quod vnumquodque conſtituitur & per quod differt. His ergo tribus præmiſſis tanquam, certis & ab omnibus conceſſis principiis , iam pro

quæſiti

quæſiti reſolutione & concluſionis ad eadem principia reductione ſit.

CONCLVSIO : *ſecunda intentio differentiæ ſeu tertij prædicabilis non eſt vniuocè communis differentiæ propriiſſimæ, propriæ & communi, ſed analogicè tantum.*

Probatur 1. ex primo præmiſſo principio, puta quod *ſecunda intentio differentiæ eſt relatio quædam rationis*, arguo ergo ſic. Secunda intentio differentiæ eſt relatio quędam rationis: Ergo ſecunda intentio differentiæ eſt analoga ad communem propriam & propriiſſimam. *Probatur conſequentia* : pari modo philoſophandum eſt in præſenti caſu de relationibus ac de earumdem fundamentis formaliter vt fundamenta ſunt ; Sed fundamentum intentionis differentiæ analogum eſt ad communem propriam, & propriiſſimam: Ergo hoc ipſo quod ſecunda intentio differentiæ relatio eſt, eſt hoc ipſo analoga ad communem propriam & propriiſſimam. *Maior* conſtat ; cum enim fundamentum relationis formaliter vt tale, ſit relatiuum, ſiue ad genus relatiui ſpectet ſaltem reductiuè tanquam eius initiatiuum, ad differentiam eiuſdem ſumpti ſolum materialiter, conſequenter ſit quod ſi hoc non participetur vniuocè & æqualiter, pari modo ſit dicendum de relatione. *Probatur Minor* : natura ſeu forma ſub munere facientis differre eſt formaliter fundamentum ſecundæ intentionis differentiæ : Sed natura ſeu forma ſub ratione facientis differre analogicè tantum conuenit communi, propriæ, & propriiſſimæ : Ergo & fundamentum intentionis differentiæ. *Maior* conceditur & ſupponitur certa ex dictis in præmiſſis. *Probatur Minor* : hoc ipſo quod ratio aliqua participatur ſimpliciter ab vno, non autem ab alio vel ab aliis, hoc ipſo analogicè tantum conuenit ; Sed forma ſub ratione facientis differre participatur ſimpliciter à differentia propriiſſima, non autem à communi aut pro-

propriâ

priâ: Ergo forma ſub ratione facientis differre analogicè ſolum conuenit communi, propriæ, & propriiſſimæ. *Maior* ſupponitur. *Probatur Minor*: Petrus ſanus differt differentiâ communi à ſeipſo ægroto, verbi gratia; Sed nihil ſub vlla ratione differt ſimpliciter à ſeipſo; cum ex terminis ſupponatur idem ſimpliciter, hoc ipſo quod eſt eiuſdem à ſeipſo: Ergo forma ſub ratione facientis differre non participatur ſimpliciter à differentiâ communi, ſicut participatur à propriiſſimâ: Ergo forma ſeu natura ſub ratione facientis differre analogicè ſolum conuenit communi propriæ & propriiſſimæ: Ergo fundamentum intentionis differentiæ formaliter vt tale analogum eſt ad differentiam communem propriam & propriiſſimam: Ergo cum pari modo philoſophandum ſit quantum ad vniuocationem vel analogiam de relatione vt de fundamento formaliter vt tali, hoc ipſo quod ſecunda intentio differentiæ eſt relatio, quod eſt primum præmiſſum principium, hoc ipſo & eſt analoga ad differentiam communem, propriam, & propriiſſimam.

Probatur 2. ex ſecundo præmiſſo principio, puta quod *differentia communis vniuocè participat intentionem quinti prædicabilis.* Vnde ſic arguo. Differentia communis vniuocè participat intentionem quinti prædicabilis: Ergo non poteſt vniuocè participare intentionem differentiæ, ſeu tertij prædicabilis. *Probatur conſequentia*: non poteſt idemmet etiam ſub alia & alia ratione duas vniuocè ſubinduere intentiones prædicabilium reſpectu eorumdem: Ergo hoc ipſo quod differentia communis vniuocè participat intentionem quinti prædicabilis non poteſt vniuocè participare intentionem tertij. *Conſequentia* eſt euidens cum hoc ipſo eas participaret reſpectu eorumdem inferiorum. *Probatur antecedens*: ſubinduere vniuocè duas intentiones prædicabilium ar-

guit & illas ex æquo & æqualiter fundare; Sed non poteſt idemmet etiam ſub aliâ & aliâ ratione fundare ex æquo & æqualiter duas intentiones prædicabilium reſpectu eorumdem: Ergo nec illas vniuocè ſubinduere ſeu participare. *Maior* eſt certa:cum enim vniuoca participatio arguat & inferat æqualitatem in participando;& ex alio capite intentiones prædicabilium petant ex propria ratione habere fundamentum in re,euidenter ſequitur quod in tantum vniuocè participentur inquantum ex æquo & æqualiter fundantur. *Probatur Minor*:quod importat & exprimit in ſui definitione fundamentum vnius , non autem fundamentum alterius , non fundat haud dubiè ex æquo & æqualiter : cum tunc primo & ſimpliciter vnum fundet , & non alterum ; Sed id omne quod fundat reſpectu eorumdem duas intentiones prædicabilium importat & exprimit in ſui definitione fundamentum vnius , & non alterius, vt patet in eo quod dicitur differentia communis, de qua eſt ſermo in præſenti quod quidem exprimit in ſui definitione ly contingenter adueniens quod eſt fundamentum intentionis quinti prædicabilis, non autem ly faciens differre,quod eſt fundamentum intentionis tertij prædicabilis : Ergo non poteſt idemmet etiam ſub alia & alia ratione fundare ex æquo & æqualiter duas intentiones , prædicabilium : Ergo non poteſt idemmet duas ſubinduere vniuocè intentiones prædicabilium reſpectu eorumdem : Ergo hoc ipſo quod differentia communis vniuocè participat intentionem quinti prædicabilis (quod eſt ſecundum præmiſſum principium) non poteſt hoc ipſo vniuocè participare intentionem differentiæ ſeu tertij prædicabilis.

Probatur 3. ex tertio præmiſſo principio, puta quod *idem eſt quod conſtituit & quod facit differre* : argumentor igitur ſic. Idem eſt quod conſtituit & quod facit differre : Ergo intentio diffe

differentiæ non conuenit vniuocè differentiæ communi, propriæ, & propriiſſimæ. *Probatur conſequentia*: intantum intentio differentiæ vniuocè conuenit differentiæ communi propriæ & propriiſſimæ, inquantum ex æquo & æqualiter participatur: Sed hoc ipſo quod idem eſt quod conſtituit & quod facit differre, non participatur intentio illa differentiæ ex æquo & æqualiter: Ergo hoc ipſo quod idem eſt quod conſtituit & quod facit differre non conuenit intentio differentiæ vniuocè communi, propriæ, & propriiſſimæ. *Maior* ſupponitur. *Probatur Minor*: intentio conſtituentis non participatur ex æquo & æqualiter à differentiâ communi, propria, & propriiſſimâ; Sed hoc ipſo quod idem eſt quod conſtituit & quod facit differre philoſophandum eſt de intentione differentiæ ac de intentione conſtituentis: Ergo hoc ipſo quod idem eſt quod conſtituit & quod facit differre, non participatur intentio differẽtiæ æqualiter à communi, propria & propriiſſimâ. *Minor* conſtat ex terminis, cum hoc ipſo quod idem eſt quod conſtituit & quod facit differre, ſit tunc eadem intentio conſtituentis & facientis differre. *Probatur Maior*: quod ab vno reductiuè ſolum & in obliquo, & ab alio directè in recto & per ſe participatur, impoſſibile eſt ſub vllâ ratione ex æquo & æqualiter participari, cum id quod eſt tale ſolum reductiuè ſub nulla ratione poſſit eſſe ſimpliciter tale vt conſideranti patebit: Sed intentio conſtituentis reductiuè ſolum & in obliquo participatur à differentiâ communi; cum hæc vt pote accidens ſubindeque & entis ens ſit propriè loquendo additamentum entis conſtituti, quod eſt eſſe conſtituens reductiuè ſolum & in obliquo: Ergo intentio conſtituentis non participatur ex æquo & æqualiter à differentia communi propria & propriiſſima: Ergo hoc ipſo quod idem quod conſtituit & quod facit differre non participatur æqualiter intentio differentiæ à

communi, propriâ & propriiſſima: Ergo hoc ipſo quod idem eſt quod conſtituit,& quod facit differre, (quod eſt tertium præmiſſum principium)non conuenit intentio differentiæ vniuocè communi, propriæ, & propriiſſimæ.

Soluuntur obiectiones.

Videantur alia concluſionis fundamenta in ſolutionibus obiectorum.

Obiicies primò: ſi non eſſet intentio differentiæ vniuocè conueniens communi, propriæ, & propriiſſimæ, nec eſſet intentio generis vniuocè communis generi, quod ſupponit pro ente reali & generi ſupponenti pro ente rationis: Sed hoc communiter reiicitur & negatur: Ergo & illud negari debet. *Minor* eſt certiſſima: intentiones namque rationis æquè fundari poſſunt ſupra ens rationis, ac ſupra ens reale; & propoſitio hæc ſubiectum non eſt prædicatum æquè eſt propoſitio, ac quæuis alia facta in materia reali. *Probatur Maior*: ideo non eſt intentio differentiæ vniuocè conueniens communi, propriæ, & propriiſſimæ, quia non conueniunt vniuocè hæc tria in fundamento talis intentionis; Sed minus adhuc vniuocè conueniunt ens reale & ens rationis in fundamento intentionis generis: Ergo ſi non eſſet intentio differentiæ vniuocè conueniens communis propriæ & propriiſſimæ, nec eſſet vniuoca intentio generis ad ens reale & ens rationis. *Maior* conſtat ex probationibus concluſionis. *Probatur Minor*: reale ens ſub ea ratione qua reale eſt, in nullo vniuocè conuenit cum ente rationis; Sed fundat intentionem generis ſub ea ratione qua reale eſt, cum ſub ea ratione qua fundat denominetur,& id quod denominatur in ente reali ab intentione generis ſit reale quid: Ergo in nullo vniuocè conueniunt ens reale & rationis in fundamento intentionis generis.

Reſpondeo negando ſequelam maioris: ens namque reale & ens rationis, quamtumuis diſtin

diſtincta & diuerſa in eſſe entis, & in nullo in tali eſſe vniuocè conuenientia, in hoc tamen vniuocè & æqualiter conueniunt quod dicant rationem eſſentialiter contrahibilem, ſiue illa ſit accidens ſiue ſubſtantia, ſiue reale quid, ſiue aliquid rationis; tam enim eſſentialiter contrahibilis eſt relatio rationis per relationem ſubiecti, prædicati, aut quorumlibet prædicabilium, quam relatio categorica & realis per relationem fundatam in vnitate aut diuerſitate; vnde cum intentio generis cadat ſupra naturam ſub ea ratione qua eſt eſſentialiter contrahibilis, eamque ſolum denominet ſub tali ratione, propterea fit quod ſub ea ratione qua afficit & denominat intentio generis, vniuocè conueniant ens reale & rationis, vel ſubſtantia & accidens, ſubindeque & quod eis vniuocè conueniat intentio generis: Econtra vero cum intentio differentiæ non denominet nec afficiat naturam niſi ſub ratione facientis differre, ſiue cum ſecunda intentio differentiæ ſit qua aliquid prædicatur de pluribus, faciens illa ab aliis differre, conſequenter fit quod cum ratio illa facientis differre ſub qua ſolum denominat intentio differentiæ, & quam propterea aliqualiter imbibit in ſuo conceptu, hæc inquam ratio facientis differre non conueniat vniuocè communi, propriæ & propriiſſimæ, vt abundè colligitur ex probationibus concluſionis, non mirum quod eis nec conueniat vniuocè intentio differentiæ, & ſi cōmunis ſit vniuocè intētio generis enti reali & rationis. Vnde negatur paritas & ſequela maioris. Ad probationem vero nego minorē. Ad tertium autem in quo ſita videtur difficultas, diſtinguo minorē ſic: ſed fundat ens reale intentione generis ſub ea ratione qua reale eſt, ita quod ly reale ſit ratio quæ fundat in ente reali intentionē generis, Concedo: ita quod ly reale ſit ratio ſub qua fundat reale ens intentionem gene-

ris, Nego minorem & conſequentiam: licet igitur ratio quæ fundat in ente reali intentionem generis ſit realis ratio, propterea quod ratio quæ fundat eadem eſt cum ratione quæ denominatur ab intentione generis, quæ quidem ratio denominata eſt realis ratio in ente reali, vt dicit & notat arguens; ratio tamen ſub qua fundat ens reale intentionem generis, cum ſit ſub ratione eſſentialiter contrahibilis, & hæc abſtrahat ab ente reali & rationis, cum vtrique (vt dictum fuit ſupra) ſimpliciter conueniat, adeò vt indifferenter & æqualiter dicatur ſiue de ente reali ſiue de ente rationis, conſequenter ſit quod in ratione ſub qua fundat ens reale intentionem generis vniuocè conueniat cum ente rationis, ſubindeque & in intentione generis vniuocè conueniat, vt pote quæ ſuum habet formale ſpecificatiuum ex ratione *ſub qua*, in qua conueniunt, non autem ex ratione *qua* in qua differunt, quæ quidem comparatiuè ad rationem ſub qua ſe habet ſolum materialiter & receptiuè.

Inſtabis: non minus vniuocè conueniunt tres aſſignatæ differentiæ in ratione ſub qua fundant intentionem differentiæ, quam ens reale & rationis in ratione ſub qua fundant intentionem generis: Ergo nulla ſolutio. *Probatur antecedens:* ratio ſub qua fundatur intentio differentiæ eſt ratio facientis differre vt ſic, non autem ratio facientis differre eſſentialiter: Sed in ratione facientis differre vt ſic, conueniunt omnimodè tres aſſignatæ differentiæ: Ergo non minus vniuocè conueniunt tres aſſignatæ differentiæ in ratione ſub qua fundant intentionem differentiæ, quam ens reale & rationis in ratione ſub qua fundant intentionem generis. *Minor* videtur certa, cum enim non diſconueniant tres aſſignatæ differentiæ niſi quia differre faciunt eſſentialiter atque accidentaliter, conſequenter ſit quod in ratione facientis differre vt ſic, & in communi ſumptâ

om

omnino conueniant *Probatur Minor*: ratio ſub quâ fundant tres aſſignatæ differentiæ præfatam intentionem eſt ratio quædam in vtraque differentiâ ſuo modo reperta; cum vtraque ſuniet; Sed ratio facientis differre eſſentialiter nullo prorſus modo reperitur in differentia communi vel propriâ: Ergo ratio ſub qua fundatur intentio differentiæ non eſt ratio facientis differre eſſentialiter, ſed ratio facientis differre vt ſic & in communi ſumpta.

Reſpondeo negando antecedens; enimuero talis eſt conuenientia entis realis & entis rationis, in ratione ſub qua fundant intentionem generis, vt eorumdem differentia & diuerſitas ſit omninò alienæ rationis & extraneæ lineæ à linea talis rationis ſub qua, cum non differant niſi per eſſe reale & eſſe rationis, quæ ſe habent merè materialiter ad eſſe eſſentialiter contrahibile quod eſt ratio, ſub qua intentionis generis, cum eſſe eſſentialiter contrahibile æquè ſimpliciter reperiatur in vno ac in altero; & ideò omninò & vniuocè conueniunt ens reale & rationis in ratione ſub qua fundant intentionem generis: at vero tres aſſignatæ differentiæ ita conueniunt in ratione ſub qua intentionis differentiæ, ſiue in ratione facientis differre, vt tamen differant & diuerſificentur in eadem ratione, ſiue in aliquo ſpectante & pertinente ad talem rationem; cum differant & diuerſificentur per hoc quod differre faciant ſimpliciter & ſecundum quid, & ly ſimpliciter & ſecundum quid imbibantur in ratione quam afficiunt, adeò vt ad eius ſpectent lineam; cum conſtituere nequeant propriam aliquam lineam, vt per ſe patet; eo quod ſcilicet ex propria ratione ſint modi: non ergo omnino & vniuocè cōueniunt tres aſſignatæ differentiæ in ratione ſub qua fundant intentionem differentiæ, ac conueniunt ens reale & rationis in ratione ſub qua fundant intentionem generis. Vnde ad probatio- *Nota.* *Nota.*

nem;nego maiorem:ratio namque ſub qua fundatur intentio differentiæ, eſt ratio facientis differre, non qualitercumque, ſed ſimpliciter; tum quia illa ſola habet fundare rationem prædicandi in quale quid,in quo tertium prædicabile ab omnibus aliis differt; tum quia intentio hæc tertij prædicabilis dicitur ſimpliciter & abſolutè loquendo intentio differentiæ, quod quidem dici non poſſet ita ſimpliciter & abſolutè, ſi ratio facientis differre ſub qua fundatur non eſſet ratio facientis differre ſimpliciter. Ad tertium autem quando dicitur quod ratio ſub qua fundatur talis intentio differentiæ debet ſuo modo in vtraque reperiri differentiâ, ad hoc reſpondetur concedendo maiorem & negando minorem:ſicut enim ly ſimpliciter reperitur aliqualiter & diminutè in ly ſecundum quid, cum ly tale ſecundum quid magis participet tale ſimpliciter, quam aliud quod nec ſecundum quid tale eſt, ita & ratio facientis differre ſimpliciter habet aliqualiter & modo diminuto reperiri in differentia communi, & ſufficienter in ea reperiri, vt fundet intentionem differentiæ, non quidem vniuocè & ex æquo ſibi vt differentiæ propriiſſimæ conuenientem, ſed analogicè & diminutè.

Obiicies 2. hoc ipſo quod intentio differentiæ eſt omninò eadem in communi, propria, & propriiſſima,eſt etiam hoc ipſo vninoca ſiue vniuocè conueniens:Sed intentio differentiæ eſt de facto omnino eadem in tribus illis differentiis! Ergo & illis conuenit vniuocè.*Maior* ſupponitur certa ;dicitur namque vniuocum,cuius nomen commune eſt,ratio vero per nomen ſignificata omninò eadem. *Probatur Minor:* omnis communis ratio quæ non importat in conceptu ſuo id per quod diſconueniunt inferiora, eſt & ſupponitur omninò eadē; Sed intentio differentiæ non importat in ſuo conceptu id in quo diſconueniunt tres aſſignatæ differētiæ:Ergo intentio differentiæ eſt omnino eadem in tribus

illis

illis differentiis. Maior eſt certa, ſicut & notatu digniſſima; Cum hoc ipſo quod communis aliqua ratio non importat in ſuo conceptu id in quo diſconueniunt inferiora, tunc verum ſit dicere, quod non diſconueniunt inferiora in tali ratione, ſed in aliquo quod eſt aliud ab ipſa, ac proinde quod talis communis ratio eſt omninò eadem in his à quibus participatur. *Probatur Minor*: tres aſſignatæ differentiæ non habent differre niſi per eſſe tales, ſiue niſi per ſuum eſſe tale; ſed intentio differentiæ non importat nec includit eſſe tale huiuſmodi differentiarum, cum ſit commune & vniuerſale quid; Ergo non importat intentio differentiæ in ſuo conceptu id in quo diſconueniunt tres aſſignatæ differentiæ. *Nota.*

Reſpondeo negando Minorem, cuius negati ratio abundè colligitur ex dictis ſupra: ad probationem verò conceſsâ Maiori ob rationem in eius declarationem & confirmationem adductam nego Minorem, puta quod intentio differentiæ non importet nec imbibat in ſuo conceptu id in quo diſconueniunt tres aſſignatæ differentiæ; cum enim præfata ſecunda intentio habeat primam intentionem adiunctam, ſiue adiunctum habeat ſuum fundamentum, cum explicetur ſecunda hæc intentio per id quo aliquid prædicatur de pluribus per modum facientis ea differre, conſequenter fit, quod de tali ſecunda intentione philoſophandum ſit eodem & ſimili modo, quo de ipſius fundamento; Iam ſic eſt quod eius fundamentum ſiue ly faciens differre habet imbibere & importare in ſuo conceptu id in quo diſconueniunt tres aſſignatæ differentiæ, ſiue (quod in idem redit) ly faciens differre non poteſt perfectè abſtrahere à differentiis inferioribus; cum vni conueniat ſimpliciter, & aliis ſecundum quid; & ab his quæ participant ita ſimpliciter & ſecundum quid rationem aliquam, non poſſit vna communis ab-

ſtiahi ratio, cum talia in eo ipſo in quo communicant, differant, differendo ſcilicet in ly
Nota. ſimpliciter & ſecundum quid, ſubindeque & in eo quod afficitur per ly ſimpliciter & ſecundum quid; cum dici non poſſit differre aliqua in ly ſimpliciter & ly ſecundum quid ſeorſim ſumptis à ratione quam afficiunt, aut in qua potius imbibuntur: falſa Ergo eſt illa minor, quod ſcilicet intentio illa differentiæ non importet in ſuo conceptu id in quo præfatæ differentiæ diſconueniunt, vt amplius patebit in reſponſione ad ſequentem inſtantiam: ad vltimum autem diſtinguo Minorem; ſed intentio differentiæ non importat eſſe tale huiuſmodi differentiarum, non importat explicitè; Concedo: nō importat implicitè Nego Cum enim eſſe tale huiuſmodi differentiarum ſit differre ſimpliciter & differre ſecundum quid; & ly ſimpliciter & ſecundum quid præſcindi non poſſint à ratione quam afficiunt, vt oſtenſum fuit ſu-
Nota, pra, & vt vlterius patet ex eo ſcilicet quod ſeorſim ſumpta nullam conſtituunt lineam, vt conſtituunt veræ differentiæ quæ præſcindunt à ſuo communi, conſequenter fit quod huiuſmodi intentio differentiæ importet, ſi non explicitè, implicitè ſaltem eſſe tale huiuſmodi differentiarum.

Inſtabis hoc ipſo quod aliquid verè contrahitur, verè etiam fuit abſtractum: ſed intentio differentiæ verè contrahitur, cum verè ſit vniuerſalis & prædicabilis: Ergo intentio differentiæ verè etiē abſtrahitur contra præfatā ſolutionē.

Reſpondeo diſtinguendo Maiorem: hoc ipſo quod aliquid verè contrahitur, verè etiam fuit abſtractum, ab his ad quæ verè contrahitur Concedo Maiorem; verè etiam fuit abſtractum ab his, ad quæ ſolum imperfectè & aliqualiter contrahitur Nego Maiorem. Similiter diſtinguo Minorem: ſed intentio differentiæ verè contrahitur, ad inferiora differentiæ eſſentialis, propriæ aut communis concedo: ve-

rè contrahitur ad ipſam differentiam eſſentialem, propriam aut communem Nego Minorem, & conſequentiam, vel diſtinguo ſimiliter conſequens. Eſt Ergo notandum, & quidem ſeriò & diligenter quod quando dicitur quod intentio differentiæ vnum conſtituit prædicabile & quod eſt verè prædicabilis & contrahibilis, & quod ibi intentio differētiæ non vſurpatur, nec vſurpari debet, nec poteſt pro intentione differentiæ comparatiuè ad tres aſſignatas differentias, adeò vt exerceatur eius contrahibilitas atque prædicabilitas reſpectu trium differētiarum tanquam reſpectu inferiorum ad quæ verè contrahitur, & contrahi debet: cum enim talis ſecunda intentio habeat ſibi adiunctam intentionem primam, ſuum ſcilicet fundamentum quod eſt ly faciens differre; & hoc reſpectu trium differentiarum vni conueniat ſimpliciter, & aliis ſecundum quid, & ex ly ſimpliciter & ly ſecundum quid non poſſit vna communis abſtrahi ratio quæ ab iis omninò præſcindat modis, cum hac ſuppoſita abſtractione remaneant ly ſimpliciter & ly ſecundum quid tanquam modi, cum eſſentialiter tales ſint, ſubindeque remaneant vt modificantes, adeoque & vt adhuc importantes rationem illam quæ ſupponebatur abſtracta, non autem ab illa præſcindentes; ſequitur de primo ad vltimum quod huiuſmodi ſecunda intentio non poſſit perfectè abſtrahi à tribus aſſignatis differentiis, nec conſequenter ad illa verè contrahi, nec exercere propriè ſuam prædicabilitatem tertij prædicabilis reſpectu earū. Vnde dico, quod quando dicitur quod intentio differentiæ vnum conſtituit prædicabile, quod ibi intentio differētię ſupponit ex primariâ ſui ſuppoſitione pro intentione differentiæ eſſentialis ſeu propriiſſimæ vt ſic tanquam pro famoſiori ſignificato & analogato; & ex ſecundariâ ſuppoſitione habet ſupponere pro intentione differentiæ propriæ & communis vt ſic, tanquam pro- *Nota.*

ſecundariis ſignificatis & analogatis, ſicut dici ſolet de ſano reſpectu animalis, ſani vrinæ & medicinæ; in hoc autem ſenſu verè quidem prædicabilis eſt intentio illa differentiæ, & verè contrahitur, ſubindeque & verè abſtrahitur, ea tamen ad quæ contrahitur non ſunt niſi ipſa inferiora differentiarum, non autem ipſæ differentiæ vt prætendit arguens; ſicque ex illa abſtractione intentionis differentiæ male concluditur fore vniuocam ſiue omninò eamdem comparatiuè ad tres aſſignatas differentias.

Inſtabis ſecundò, quodcumque comparatur ad aliqua tanquam ad differentias verè ab illis abſtrahit, & non tantum imperfectè ſiue ſecundum conceptum explicitum; ſed intentio differentiæ, ſiue quod in idem redit, ratio facientis differre comparatur ad ly ſimpliciter, & ly ſecundum quid trium differentiarum tanquam ad differentias: Ergo intentio differentiæ ſeu ratio facientis differre vere abſtrahit à ly ſimpliciter & ly ſecundum quid, quæ in præfatis differentiis imbibuntur. *Minor* videtur certa; ly namque faciens differre diuiditur & diſtinguitur in præfatis differentiis per ly ſimpliciter, & ly ſecundum quid. *Probatur Maior*: verè & perfectè abſtrahere ab aliquo eſt habere rationem ſuam extra illius rationem; ſed quodcumque comparatur ad aliqua tanquam ad differentias habet verè rationem ſuam extra eorum rationem, cum omne tale verè componat cum differentiis, quod fieri non poſſet ſi non eſſet extra earum rationem: Ergo quodcumque comparatur ad aliqua tanquam ad differentias, verè ab illis abſtrahit.

Reſpondeo negando Minorem, quod ſcilicet intentio differentiæ vel eius fundamentum puta ratio facientis differre comparetur vel comparari poſſit ad ly ſimpliciter & ly ſecundum quid. tanquam ad differentias; omnis

namque

namque differentia propriam dicit quidditatem ſeu rationem. propriamque conſtituit lineam, eamque ſuperaddit rationi communi ad quam comparatur vt differentia: Iam ſic eſt quod ly ſimpliciter & ly ſecundum quid nullam ex propriis rationem afferunt, nullam ,ue conſtituunt lineam propriam & aliã à linea & ratione quã afficiunt & modificant, vt per ſe patet: Non Ergo ly faciens differre quãtumcumq; diſtinguatur in tribus præfatis differentiis per ly ſimpliciter & ly ſecundum quid, poteſt propterea ad talia comparari tanquam ad differentias; ſed dici debet quod comparatur ad ly ſimpliciter differre & ad ly differre ſecundum quid tanquam ad modos exprimentes & explicitè importantes, quod ſolum implicitè importatur in ipſa intentione differentiæ, ſiue in ipſa ratione facientis differre, quæ quidem eſt præfatæ intentionis fundamentum.

Obiicies tertiò: ſi non eſſet intẽtio differentiæ vniuoca ad tres præfatas differentias, eſſet maximè quia inæqualiter participatur, puta ſimpliciter ab vnâ, & ſolum ſecundum quid ab aliis; ſed inæqualis hæc participatio non obſtat vniuocationi; Ergo intentio differentiæ dici debet vniuoca ad tres præfatas differentias. *Maior* patet ex probationibus concluſionis. *Probatur Minor*: in tantum inæqualis participatio obſtat vniuocationi, inquantum eius infert oppoſitum, ſcilicet analogiam; ſed præfata inæqualis participatio non infert oppoſitum vniuocationis ſcilicet analogiam; Ergo nec obſtat vniuocationi: *Maior* patet. *Probatur Minor*: Non infert inæqualis illa participatio analogiam, ſi reperiatur analogia in participantibus æqualiter; ſed reperitur analogia in participantibus æqualiter; cum accidens in communi ſit tantum analogum & non vniuocum ad nouem genera accidentium, aliàs non eſſent hæc ſuprema genera; & tamen æqualiter ſiue ſimpliciter à quolibet participetur: Ergo inæqualis

qualis illa participatio non infert analogiam.

Reſpondeo negando Minorem primi & ſecundi argumenti, cuius negati ratio ſufficienter colligitur ex iam ſolutis & reſolutis obiectionibus, ad tertium autem nego Maiorem. quod enim reperiatur analogia in participantibus æqualiter, hoc quidem probat quod inæqualis participatio non ſit ſola & adæquata cauſa analogiæ ſiue ſola analagiæ illatiua, non tamen probat quod non ſit ſufficiens cauſa; & quod non ſit cauſa ſed non ſola; & ſicut male ratiocinaretur qui diceret: generatio non producit hominem, ſi reperiatut homo productus qui non ſit genitus, quia quod reperiatur homo productus non genitus ſolum denotat non eſſe generationem vnicam hominis productionem, non tamen quod non ſit productio & ſufficiens productio, ita ſimiliter dicendum eſt in præſenti caſu. Vnde dico verificari quidem, quod vbicumque reperitur præfata inæqualis participatio, qua ſcilicet participatur aliquid & ſimpliciter & ſecundum quid, ibi etiam reperitur analogia atque excluditur vniuocatio, non tamen verificatur, quod vbi ſolum hæc reperitur inæqualis participatio ibi ſolum reperiatur analogia, vel quod vbicumque reperitur analogia, ibi etiam reperiatur hæc inæqualis participatio; Quia vt patet in exemplo ab arguente adducto accidens in communi ſupponitur analogum ad nouem genera accidentium, & tamen adhuc participatur æqualiter ſiue ſimpliciter à ſingulis; & in noſtra ſententia acutè ſatis & abundè probata vniuerſale eſt analogum, non verò vniuocum ad quinque prædicabilia, & tamen ſingula habent ſimpliciter eſſe vnum in multis, propterea quod præfata inæqualis participatio non eſt, vt iam non ſemel dictum fuit, ſola, vnica & adæquata cauſa analogiæ, quia ad hanc

hanc ſufficit ſola tranſcendentia rationis communis in iis ad quæ comparatur, vt ſatis acutè explicuimus iu præfata ſententia de analogia vniuerſalis & vlterius infra Deo dante explicabimus.

Quænam fuerit mens D. Thomæ circa agitatam difficultatem.

Reſpondeo D. Thomam fauere haud dubiè noſtræ ſententiæ, adeò vt non poſſit in via & doctrina ſancti Doctoris intentio differentiæ dici vniuoca ad tres aſſignatas differentias. Hoc autem colligo ex quadam doctrina & quidem multum ſuo more profundâ, quam affert ſanctus Doctor *de veritate quæſt. vnica art. 2. in corpore* vbi hæc habet: *Enti non poteſt addi aliquid quaſi extranea natura, per modum quo differentia additur generi vel accidens ſubiecto; vnde etiam probat Philoſophus in 3. Metaph. Quod ens non poteſt eſſe genus; ſed ſecundum hoc aliqua dicuntur addere ſupra ens, inquantum exprimunt ipſius modum, qui nomine ipſius entis non exprimitur.* Hæc D. Thomas, ex quibus duo conficio argumenta ad intentum,

Primò quidem argumentor ſic. Ideo ex D. Thoma ens non eſt genus ad inferiora: quia horum differentiæ enti ſuperaddi non poſſunt quaſi extranea natura: ſed par eſt ratio quantum ad hoc de genere, ac de communi vniuoco; cum omne commune vniuocum non minùs ſimpliciter contrahatut per differentias inferiorum quam genus, ſubindeque nec minùs exigat per differentias contrahi quæ ſint alterius & extraneæ naturæ quam genus: Ergo ex D. Thoma non poteſt aliquid eſſe commune vniuocum ad aliqua ſi horum differentiæ ei non ſuperaddantur quaſi extranea natura: Iam ſic eſt, quod ea per quæ differunt. tres aſſignatæ differentiæ.

differentiæ non habent ſuperaddi ipſi rationi communi facientis differre tanquam extraneá natura;cum ea per quæ differunt ſint ly ſimpliciter & ly ſecundum quid,vt dictum fuit,& hæc vt per ſe patet, nullam ex propriis naturam dicant, nec aliam afferant quam eam quam afficiunt & modificant: Ergo ex citata doctrina ſancti Doctoris non poteſt communis illa ratio facientis differre, nec per conſequens ipſa ſecunda intentio differentiæ cuius illa ratio eſt fundamentum proximum, & in eius conceptu imbibitum manens, non poteſt inquam eſſe vniuocè communis ad præfatas tres differentias.

Secundò ex eodem ſancto Doctore ibidem: ens non eſt genus nec conſequenter vniuocè commune,(vt in ſuperiori argumento notatum eſt)ad aliqua, quia hæc non addunt ſupra ens, niſi quia ipſius exprimunt modum,qui nomine entis non exprimitur; Iam ſic eſt quod nec addunt tres aſſignatæ differentiæ ſuper rationem communem facientis differre, ſubindeque & ſuper intentionem differentiæ,non addunt, inquam, niſi quia ipſius exprimunt modum faciẽtis differre,qui nomine ipſius facientis differre non exprimitur, cum non addant niſi ly ſimpliciter & ly ſecundũ quid,& hæc duo addi non poſſint niſi quia iam exprimuntur, cum antea non exprimerẽtur,ſiue niſi penes explicitum & implicitum,non autẽ addi poſſint ſimpliciter & abſolutè loquendo;cum omne tale additum etiã ſecluſo illo cui additur habeat terminare poſſe certum, diſtinctum & determinatum conceptum, & hoc verificari nequeat de ly ſimpliciter & ly ſecundum quid ſecluſâ ratione quam afficiunt,vt per ſe patet: Ergo ex præfatâ doctrinâ ſancti Doctoris non eſt intentio differentiæ,ſiue quod in idem redit, communis ratio facientis differre vniuocè communis tribus præfatis differentiis, adeoque & noſtræ fauet ſententiæ D. Thomas.

QVÆ-

QVÆSTIVNCVLA.

Vtrum differentiæ ſuperiores & genericæ includantur formaliter in differentiis inferioribus & atomis.

R*Eſpondeo* dicendum, quod quamuis loquendo realiter, materialiter, & entitatiuè differentia ſuperior & generica, v.g. ſenſibile includatur in differentia inferiori, puta in rationali, propterea quod gradus illi Metaphyſici, cum non niſi ratione diſtinguantur, vt abundè probatum fuit ſupra in quæſtione de diſtinctione formali, & de compoſitione ex genere & differentia, ſunt per conſequens vna, eadem & indiuiſibilis res, ſicque & ſenſibile eſt realiter in rationali, & rationale in ſenſibili, cum ſit vnum & idem quod eſt rationale & ſenſibile; Quamuis inquam loquendo realiter, materialiter, & entitatiuè hoc ita ſit, nihilominus formaliter loquendo falſum exiſtimo. Vnde dico differentias ſuperiores & genericas non includi formaliter in differentiis inferioribus & atomis, ſiue rationem aut conceptum obiectiuum differentiæ ſuperioris non reperiri imbibitum in ratione ſiue conceptu obiectiuo differentiæ inferioris, quamuis ſecundum realitatem maneat imbibita; ex quo vlterius infero quod quamuis in ſenſu identico, reali, & materiali verè prædicetur differentia ſuperior de inferiori, puta ſenſibile de rationali, loquendo tamen in ſenſu formali, ſiue quantum ad earumdem rationes & conceptus obiectiuos falſum eſt differentias ſuperiores verè prædicari de inferioribus & atomis.

Ratio

Ratio autem præfatæ reſponſionis eſt, quia differentia inferior ſupponitur ſimplex ex propria ratione, per excluſionem compoſitionis ex communi aliquo & aliquo differentiali, vel certè admittendus eſſet proceſſus in infinitum, cum illud differentiale ex quo conſtaret, eſſet ſimiliter compoſitum, ſubindeque & alio conſtans differentiali, & ſic in infinitum: Ergo ſi differentia ſuperior maneret formaliter imbibita in differentia inferiori eſſet in ea imbibita vt ipſa tota differentia, non autem tanquam pars eius contrahibilis & communis: Iam ſic eſt quod non poteſt differentia ſuperior manere formaliter incluſa in inferiori tanquam ipſa tota differentia inferior; alias vna ſpecies infima ab alia ſpecie differret per differentiam genericam in qua conueniret, & quidem ſine alio ſuperaddito: cum differat per differentiam inferiorem, & hæc non ſit in hoc caſu additum quid differentiæ genericæ, ſed potius ſit vt dictum fuit differentia genericæ ipſa differentia inferior tota & integra: Ergo dici non poteſt quod differentia ſuperior incluſa maneat in differentia inferiori loquendo in ſenſu formali ſenſu expoſito.

Addo quod par eſt ratio de differentia generica atque de genere in hoc caſu, cum ſit hæc conſtitutiua generis, adeoque reperiri nequeat alicubi incluſa, quin incluſum reperiatur & conſtitutum genus: Iam ſic eſt, quod genus dici non poteſt formaliter incluſum & imbibitum in differentia inferiori, adeò vt ſecundum propriam rationem & obiectiuum conceptum de illa prædicetur, cum hæc duo ſecundum proprias rationes & conceptus obiectiuos ſe habeant vt ſimpliciter contrahens & contrahibile, ſubindeque per modum partis & compartis, nec non & relatiui & correlatiui, adeoque & excludant ſe ex propriis rationibus, potius quam includant, & identificentur cum vt talia ſe habeant vt aliud & aliud: Ergo loquendo

do de differentia ſuperiori & inferiori in ſenſu formali, verum non eſt quod ſuperior incluſa maneat & imbibita in inferiori.

Dices primò quæ ſunt idem formaliter vni tertio, ſunt idem formaliter inter ſe; ſed differentia ſuperior & inferior ſunt idem formaliter vni tertio, ſcilicet ſpeciei. Ergo & ſunt formaliter idem inter ſe, ſubindeque & vna formaliter in alia imbibitur. Minor conſtat, ſenſibile namque & rationale formaliter prædicantur de homine, eſtque vera hæc prædicatio: homo eſt formaliter rationalis homo eſt formaliter ſenſibilis, alias nihil eſſet formaliter. *Probatur ſequela Maioris.* Non eſt maior ratio, quod ex identitate abſolutâ cum vno tertio ſequatur abſoluta identitas inter ſe, quam ex identitate formali cum eodem tertio ſequatur formalis eorumdem identitas: Sed quæ ſunt idē abſolutè cum vno tertio ſunt inter ſe abſolutè idem: Ergo & quæ ſunt formaliter idem cum vno tertio debent eſſe idem formaliter inter ſe.

Reſpondeo negando Maiorem; ſi nimirum ſumatur, vt ſumitur de facto, vniuerſaliter vel claritatis gratia diſtinguo ſic: Quæ ſunt idem formaliter vni tertio ſunt idem formaliter inter ſe, ſi ſeruent inter ſe eumdem reſpectum quem ſeruant comparatiuè ad tertium Concedo: ſin minùs Nego; & ſub eadem diſtinctione Minoris nego Conſequentiam. Senſus autem huius diſtinctionis nec non & ratio Maioris negatæ eſt, quia cum particula illa formaliter inuoluat ſemper reduplicationem, nec niſi in ſenſu reduplicatiuo verificetur vt conſideranti patebit; & omnis reduplicatio ſit ſemper ſub certo quodam reſpectu, vt ſimiliter conſideranti patebit, conſequenter ſit quod vt duo aliqua ſint formaliter talia inter ſe ex eo quod ſint formaliter talia in ordine ad tertium, debeant ad hoc eumdem inter ſe ſeruare reſpectum; ſiue ſub eodem reſpectu vſurpari poſſe, prout conſiderantur inter ſe, ſub quo vſurpantur

tur quandò conſiderantur cum tertio: Iam ſic eſt quod non eſt hoc abſolutè & vniuerſaliter verum, & in præſenti caſu eſt omninò falſum: ly namque ſenſibile & rationale reſpiciunt hominem per modum formalis prædicati; ex quo fit quod identificentur formaliter cum homine; è contra verò tantum abeſt quod inter ſe conſiderata reſpectum ſeruent formalis prædicati, quin immo ſe potius reſpiciunt ad modum determinabilis & determinatiui, ſubindeque partis & compartis, de quarum ratione & quidditate eſt, quod vna ſub tali formalitate non ſit alia: non ergo verum eſt vniuerſaliter & multo minùs in hoc caſu quod ea quæ ſunt formaliter idem vni tertiò, ſint idem formaliter inter ſe; & ſi in ſenſu abſoluto hoc abſolutè ſit concedendum ob rationem oppoſitam, ex eo ſcilicet quod in hoc ſenſu non attenditur reſpectus nec conſequenter attendi debet reſpectus variatio.

Dices ſecundò conceptus differentiæ inferioris non eſt ita ſimplex vt ſit actus purus: Ergo non eſt ita ſimplex differentia inferior quin adhuc imbibat quid potentiale; Sed tale potentiale aliud eſſe non poteſt quam differentia ſuperior: Ergo conceptus differentiæ inferioris, ſiue differētia inferior formaliter ſumpta habet imbibere ſuperiorem. *Probatur ſubſumptum*: illud quod in potentia & potentialiter continet differentiam inferiorem non aliud eſſe poteſt quam differentia generica ſiue differentiæ ſuperiores; Sed tale potentiale in differentia inferiori imbibitum eſt illud idem quod illam in potentiâ & potentialiter continet: Ergo tale potentiale aliud eſſe non poteſt, quam differentia ſuperior.

Reſpondeo concedendo antecedens & diſtinguendo Conſequens: Ergo non eſt conceptus differentiæ inferioris ita ſimplex quin adhuc imbibat quid potentiale, tanquam aliquid quod formaliter reſpiciat; Concedo; tanquam

quam aliquid quod ſibi formaliter identificet Nego, vel, quod in idem redit, quin adhuc imbibat quid potentiale tanquam aliquid cum quo componat, Concedo: tanquam aliquid ex quo conflet ur & componatur, Nego: pro cuius intelligentia dico, quod ad hoc vt aliquid condiſtinguatur in ſimplicitate ſuâ à ſimplicitate actus puri, nō propterea requiritur quod aliquam in ſe admittat cōpoſitionem, nec per cōſequens quod adunet in ſe rationem aliquam communem & potentialem, ſed ſufficit quod talis ſit naturæ in ſui ſimplicitate, quod quamuis in ſe non admittat potentiale quid, illud tamen reſpiciat actu &, compleat & cum eo componat; per hoc enim ſufficienter diſtinguitur ab actu puro, tum quia hoc ipſo quod componens cum aliquo potentiali tertiam naturam eſt hoc ipſo imperfectum & incompletum quid ex propria & quidditatiua ratione; tum etiam quia tale quid eſt & dicitur potentiale in obliquo, cum ſit alicuius potentialis, & ſit ad aliquid & propter aliquid potentiale, quæ etiam verificari non poſſunt de actu puro qui in conceptu ſuo eſt omninò abſolutus ab omni potentialitate: Non ergo ſequitur quod debeat conceptus differentiæ in ſe imbibere, admittere & identificare gradum generice communem & potentialem, quantumuis in ſui ſimplicitate recedat & concedatur recedere à ſimplicitate diuina, ſiue actus puri.

Dices 3. hoc ipſo quod præmiſſæ veræ ſunt in ſenſu formali, debet in eodē ſenſu verum eſſe & conſequēs. Sed in hoc diſcurſu: omnis homo eſt ſēſibilis: omnis homo eſt rationalis: ergo aliquod rationale eſt ſenſibile, veræ ſunt præmiſſæ in ſenſu formali, & formaliter loquēdo: Ergo & conſequens in quo differentia ſuperior prædicatur de inferiori verum ſimiliter eſt in ſenſu formali, & loquendo formaliter. *Minor* per ſe patet; homo enim vel nihil eſt formaliter, vel eſt formaliter ſenſibilis & rationalis, vt pote

quæ

quæ eius ſunt prædicata magis intima & eſſentialia. *Probatur Maior* : veritas præmiſſarum cauſa eſt veritatis conſequentis ; Sed eſſe non poteſt talis cauſa in alio ſenſu,quā in eo in quo ipſa veritas eſt : Ergo vbi præmiſſæ veræ ſunt in ſenſu formali, debet & conſequens in eodem ſenſu verificari. *Maior* eſt certa, iuxta regulam illam dialecticorum. Quod ex antecedenti verò ſequitur conſequens verum. *Probatur Minor* : cauſa quælibet hoc ipſo quod talis præcontinet & præhabet id cuius eſt cauſa : Ergo hoc ipſo quod veritas præmiſſarum cauſa eſt veritatis conſequentis debet illam præcontinere : Sed illam præcontinere nequit in alio ſenſu quam in ſuo ſeu proprio, cum illam præcontineat vt veritas, & in alio ſenſu veritas non ſit : Ergo veritas præmiſſarum eſſe non poteſt cauſa veritatis conſequentis, niſi in eo ſenſu, in quo ipſa veritas eſt.

Reſpondeo negando Maiorem, cuius quidem falſitatis ratio eſt, quia extrema conſequentis ſub alio vt plurimum vſurpantur reſpectu in conſequente, vbi conſiderantur ad inuicem, quam in præmiſſis vbi conſiderantur comparatiuè ad vnum tertium, vt patet ex reſponſione ad primum argumentum, atque ita, cum ibi non maneat idem reſpectus, non mirum quod locum non habeat illa particula formaliter ſiue verificatio in ſenſu formali, vt pote qui non eſt ſenſus abſolutus nec abſolutè verificatur, ſed ſemper cum aliqua reſtrictione,ſeu ſub certo quodam reſpectu,quatenus ſcilicet ſubeſt illi reſpectui extremorum. Vnde ad probationem conceſsâ Maiori nego Minorem, cuius patet falſitas in hoc exemplo ſeu ratiocinio: *omne lac eſt album ; ſed omne lac eſt dulce ; Ergo aliquod dulce eſt album* : in quo quidem diſcurſu rectè concluditur atque verum eſt conſequens, ſicut & antecedens, & tamen non niſi materialiter & ratione identitatis ſubie-

cti eſt verum, licet præmiſſæ ſupponantur veræ formaliter & in ſenſu formali, propterea quod ly album, quod reſpiciebat lac ad modum prædicati formalis, & ideo de illo prædicabatur formaliter, non habet ſic reſpicere dulce ſumptum formaliter, cum non ſit albedo prædicatum dulcedinis, & ideo præfatum conſequens vbi dicitur quod aliquod dulce eſt album, verificari non poteſt formaliter, etſi præmiſſæ ſint formaliter veræ; ſed materialiter ſolum & ratione ſubiecti, adeò vt ſenſus ſit: Ergo ſubiectum aliquod habens dulcedinem eſt album: ad tertium autem, conceſſo primo enthimemate diſtinguo ſubſumptum: ſed veritas præmiſſarum præcontinere nequit veritatem conſequentis in alio ſenſu quam in ſuo ſeu proprio, ſi ly quam in ſuo, hunc faciat ſenſum, id eſt quam in vi & virtute proprij ſenſus, Concedo; ſi autem ly quam in ſuo, hunc faciat ſenſum, quam in eodem ſenſu in quo ipſa veritas eſt Nego. Non igitur veritas præmiſſarum ex eo quod cauſa eſt veritatis conſequentis inferre debet conſequens verum in eodem ſenſu in quo ipſæ præmiſſæ dicuntur veræ; cum propriè dicatur cauſa veritatis conſequentis, eamque præcontinere vt cauſa per hoc præcisè quod antecedens ex vi & virtute proprij ſenſus in quo ipſum eſt verum infert conſequens verum, & ad hoc neceſſe non ſit quod illud inferat verum in eodem ſenſu in quo ipſum verum eſt, tum quia, vt ex ipſis patet terminis aliud haud dubiè eſt inferre conſequens verum ex vi & virtute proprij ſenſus, & aliud inferre conſequens verum in eodem ſenſu; tum quia ex vi formalis ſenſus qui ſupponitur in antecedenti poteſt de facto ſequi materialis ſenſus in conſequente; cum reuera ex comparatione duorum ad tertium aliquod, ad modum prædicati formalis (in quo caſu fit & verificatur ſenſus formalis) ſequatur duo illa comparari poſſe inter ſe vt in ſubiecto conue-

nientia,

de differentibus inter ſe, ſed ab alio; tunc talis definitio omni competit differentiæ: Sed poteſt hæc particula in præfata definitione ita venire intelligenda, immo & debet: Ergo intellecta præfata definitio in ſuis particulis, ſicut debet, adhuc omnibus competit differentiis, ſubindeque & eſt ſufficientiſſima. *Maior* eſt certa, ſiue enim differentia ſubalterna ſit, ſiue atoma, verificatur ſemper, quod prædicatur de illis, quæ ab aliis ſpecificè per talem differentiam differunt. *Probatur Minor*: in eo ſenſu intelligenda venit illa particula in quo non ineptè, ſed potius magis iuxta ſuam naturam differentia definitur: Sed ſic intellecta illa particula, de pluribus ſcilicet non inter ſe ſed ab alio per talem differentiam ſpecie differentibus, non ineptè ſed, magis iuxta ſuam naturam definitur tunc differentia: Ergo talis particula ita intelligenda venit in præfata definitione. *Maior* patet ex terminis. *Probatur Minor*: tunc magis iuxta ſuam naturam definitur differentia ſeu differentiæ intentio, quando explicatur in ordine ad ſuum fundamentum, vt ſuppoſuimus ſupra; cum non aliter nobis huiuſmodi intentiones innoteſcant, quam per ſua fundamenta: Sed intellectà particulâ illâ in præfato ſenſu, explicatur ibi intentio differentiæ in ordine ad ſuum fundamentum, cum explicetur in ordine ad ipſam differentiam vt facientem differre ab alio eſſentialiter: Ergo ſic intellecta illa particula, de pluribus ſcilicet, non inter ſe ſed ab alio per talem differentiam ſpecie differentibus non ineptè, ſed magis iuxta ſuam naturam definitur tunc intentio differentiæ, ſeu differentia vt prædicabilis.

CAPVT DE PROPRIO.

QVÆSTIO IX.

Vtrum proprium conſtituatur vniuerſale ſeu quartum prædicabile per ordinem ad ſpeciem, cuius eſt proprium, an verò per ordinem ad indiuidua.

PRamittendum primò pro intelligentiâ naturæ & quidditatis proprij, quatuor enumeraſſe Porphirium acceptiones proprij. Vocat autem Porphirius proprium primo modo, illud quod competit ſoli ſpeciei, ſed non omni indiuiduo illius ſpeciei, quo quidem modo eſſe medicum aut geometram dicimus proprium hominis; & ratio huius eſt quia cum de ratione proprij ſit oriri & profluere ex ſpecie iam conſtitutâ, & tale proprium oriatur ex propriis principiis ſpeciei, ideo dicitur proprium ſoli competens ſpeciei; ſed quia oritur contingenter, quia ſcilicet homo contingenter ſe applicat ad ſtudium geometriæ verbi gratia, ideo dicitur proprium ſoli competens ſpeciei, non omni eius indiuiduo, ſed illis ſolum, qui talibus ſtudent artibus. Proprium verò ſecundo modo dicitur illud quod omni conuenit, ſed nō ſoli, ſeu quod conuenit indiuiduo contento ſub ſpecie, non tamen ſoli huic ſpeciei, ſicut eſſe bipedem omni conuenit homini, ſed non ſoli; &

Nota. *Nota*

& huius ratio eſt, quia tale proprium conſequitur ad principia communia ſpeciei ex neceſſitate; vnde fit quod quia conſequitur principia communia, ideo non ſoli conueniat ſpeciei, ſed etiam aliis quibus principium illud commune ad quod conſequitur commune eſt; ſed quia conſequitur ex neceſſitate, ideo omni conuenit contento ſub huiuſmodi ſpecie ad quam conſequitur. Proprium autem tertio modo dicitur, quod conuenit omni & ſoli, ſed non ſemper, ſicut caneſcere propriè ſumptum conuenit omni & ſoli homini, non tamen ſemper conuenit; & ratio huius eſt, quia tale proprium conſequitur ad principia propria ſpeciei, & ideo conuenit ſoli; conſequitur & neceſſariò & ideo conuenit omni; ſed conſequitur tranſmutabiliter ſiue ſecundum quod ipſa ſpecies ſe habet in certa tranſmutatione & diſpoſitione, & ideo non conuenit ipſi ſecundum omne & quodcumque tempus & ſemper. Tandem proprium quarto modo quod quidem eſt proprium perfectiori modo, & quod vt plurimum intelligendum venit nomine proprij à Porphirio definitur quod conuenit omni, ſoli, & ſemper. Quo modo riſibile dicitur proprium reſpectu hominis; cuius quidem ratio eſt, quia tale proprium conſequitur principia propria ſpeciei, conſequitur neceſſariò, conſequitur & intranſmutabiliter; & quia conſequitur principia ſpeciei propria, ideo conuenit ſoli; Quia verò neceſſariò conſequitur ideo conuenit omni; Quia demum conſequitur & intranſmutabiliter, ita quod non oporteat quod ſubiectum ſic vel ſic diſponatur, ad hoc ſuſcipiendum, propterea fit quod non tantum ſoli, nec tantum omni, ſed etiamquod ſemper conueniat.

Notæ

Notæ

Tramittendum ſecundò pro intelligentiâ propoſitæ difficultatis, quod vbi inquiritur an conſtituatur proprium in ratione vniuerſalis ſeu quarti prædicabilis per ordinem ad ſpe-

ciem, cuius eſt proprium, an verò per ordinem ad indiuidua quod per ly indiuidua non veniunt intelligenda propria eius indiuidua, prout ſcilicet per nomen ipſius proprij ſignificata, vt hoc & illud riſibile, hoc & illud admiratiuum: iam enim ſupra diximus quod omne prædicabile reſpectu ſuorum hoc modo indiuiduorum habet formaliter rationem & intentionem ſpeciei, quia riſibile verbi gratia non prædicatur *in quale* de hoc & illo riſibili, ſed *in quid*, & vt dicens in actu totam eſſentiam, quam explicat hoc & illud riſibile: Non ergo riſibile conſtituitur in ratione quarti prædicabilis in ordine ad hoc & illud riſibile; vnde nec in ordine ad talia indiuidua procedit præſens difficultas, ſed in ordine ad indiuidua propria ſpeciei, à qua proprium dimanat; an videlicet in ordine ad illa, an verò in ordine ad ipſam ſpeciem conſtituatur proprium in ratione quarti prædicabilis. Quia verò proprium poteſt eſſe vel proprium atomum ab ſpecie infimâ & atoma dimanans: vt riſibile; vel proprium ſubalternum ab ſpecie dimanans ſubalternâ vt auditiuum, ideo vbi de proprio agitur ſubalterno tunc quod in præſenti inquiritur eſt an conſtituatur tale proprium in ordine ad ſpeciem ſubalternam à qua dimanat; an verò in ordine ad ſpecies inferiores talis ſubalternæ ſpeciei: vbi verò de proprio agitur atomo & infimo, tunc quæſtio eſt, an conſtituatur vniuerſale, ſeu quartum prædicabile in ordine ad ſpeciem atomam à qua profluit, an verò in ordine ad indiuidua talis ſpeciei. Porrò quod hic diximus de proprio proportionabiliter dicturi ſumus de differentia, de qua ſimiliter idem inquiri ſolet, an ſcilicet conſtituatur tertium prædicabile in ordine ad ſpeciem quam conſtituit, an verò in ordine ad eius indiuidua de quibus prædicatur; eadem namque eſt difficultas ſiue de differentia ſiue de proprio, eædemque

denique pro vno & altero militant rationes vt conſideranti patebit.

Præmittendum tertiò pro declaratione principiorum ad quæ concluſionis veritas reduci debet, quod hæc tria ſunt apud omnes receptiſſima, ſubindeque & vim habitura principij reſpectu concluſionis inferendæ, puta quod *ordo ad multa non ſe habet materialiter ſolum ad vniuerſale, ſed formaliſſimè & conſtitutiuè*; quod *ſtatus vniuerſalitatis eſt ſtatus quidam abſtractionis*; quod *nihil eſt ſub certo genere, quod non ſit etiam ſub certa ſpecie*. Primò quidem receptiſſimum eſt apud omnes, quod ordo ad multa non ſe habet materialiter ſolum ad vniuerſale, ſed formaliſſimè & conſtitutiuè; ordo namque ad multa ingreditur definitionem ipſius vniuerſalis, cum ab omnibus definiri ſoleat vnum in multis, vel vnum aptum ineſſe multis; Ergo cum nihil magis formaliſſimè & conſtitutiuè competat alicui quam, quod eius conflat & ingreditur definitionem, vtpote quæ non niſi eſſentiam & rei eſſentialia explicat, euidenter ſequitur, quod ordo ad multa non ſe habet materialiter ſolum ad vniuerſale, ſed formaliſſimè & conſtitutiuè.

Quantum verò ad ſecundum, quod ſcilicet ſtatus vniuerſalitatis ſit ſtatus quidam abſtractionis patet etiam euidenter, tum quia vt probatum ſupponimus ex dictis ſupra in quæſtionibus de vniuerſali in communi non reſultat vniuerſalitas niſi mediante actu præciſiuo intellectus, eoque præſuppoſito; tum quia ſtatus vniuerſalitatis naturæ, eſt ſtatus quidam, in quo natura indifferenter reſpicit plura; Ergo eſt ſtatus oppoſitus ſtatui contractionis, in quo ſcilicet natura eſt ad vnum determinata; iam ſic eſt quod ſtatus oppoſitus ſtatui contractionis non eſt alius quam ſtatus abſtractionis: Ergo ſtatus vniuerſalitatis eſt ſtatus quidam abſtractionis.

Tandem quantum ad tertium, quod ſcilicet nihil eſt ſub certo genere, quod non ſit etiam ſub certâ ſpecie, præter quam quod euidenter colligitur ab inductione; nihil namque eſt ſub genere animalis, quod non ſit vel rationale, vel irrationale, nec eſt aliquid ſub genere quantitatis permanentis, quod non ſit vel linea, vel ſuperficies aut corpus; præterquam quod inquam hoc ſufficienter colligitur ab inductione, poteſt præterea vlterius ſuaderi ex eo ſcilicet, quod ſola ſpecies habet per ſe participare genus, & quidem in primo modo dicendi per ſe; cum ea ſola ſit definibilis, ſubindeque & ea ſola includat genus in ſui definitione; vnde cum illud omne quod eſt tale, ſit tale per illud quod habet eſſe tale per ſe, conſequenter fit quod illud omne quod participat rationem generis, illam ſolum participet ratione ſpeciei, ſiue quia ipſam participat ſpeciem, in qua per ſe includitur genus, ac proinde veriſſimum eſt & receptiſſimum, quod nihil eſt ſub certo genere, quod non ſit etiam ſub certa ſpecie. His ergo tribus præmiſſis tanquam certis & apud omnes indubitatis principiis, iam pro quæſiti reſolutione & concluſionis ad eadem principia reductione ſit

CONCLVSIO: *Non habet proprium conſtitui in ratione vniuerſalis, ſeu quarti prædicabilis ex reſpectu quem dicit ad ſpeciem, ſed ex reſpectu ſolum ad indiuidua.*

Probatur primò ex primo præmiſſo principio, puta quod *ordo ad multa non ſe habet materialiter ſolum ad vniuerſale, ſed formaliſſimè & conſtitutiuè*, arguo ergo ſic. Ordo ad multa non ſe habet materialiter ſolum ad vniuerſale, ſed formaliſſimè & conſtitutiuè: Ergo non habet proprium conſtitui vniuerſale per ordinem, quem dicit ad ſpeciem. *Probatur conſequentia* proprium prout reſpicit ſpeciem non niſi materialitèr dicit ordinem præfatum ad multa; Ergo hoc ipſo quod ordo ad multa non ſe

ſe habet materialiter ſolum ad vniuerſale, non habet proprium ex reſpectu ad ſpeciem cōſtitui vniuerſale, *Conſequentia* eſt euidens. *Probatur antecedens:* proprium prout reſpicit ſpeciem nō aliter dicit hunc ordinem ad multa, quam ipſa ſpecies quam reſpicit; Sed ſpecies ſecundum quod à proprio reſpicitur non dicit ordinem ad multa niſi materialiter: Ergo nec niſi materialiter dicit proprium ordinem hunc ad multa, prout reſpicit ſpeciem. *Maior* conceditur ab aduerſariis, qui propterea volunt quod dicat proprium ordinem ad multa ex reſpectu ad ſpeciem, quia immediatè reſpiciens ſpeciem reſpicit mediatè, ſeu mediāte ſpecie ipſa ſpeciei inferiora. *Probatur Minor*: ſpecies ſub ratione totius actualis non niſi materialiter dicit ordinem ad multa, non autem formaliter & per ſe; Sed ſpecies reſpicitur à proprio ſub ratione totius actualis: Ergo ſpecies ſecundum quod à proprio reſpicitur, non dicit ordinem ad multa niſi materialiter. *Maior* conceditur communiter à Philoſophis, qui propterea diſtinguunt in ſpecie rationem totius actualis & rationem totius potentialis ſeu potentialiter continentis omnia ſua inferiora, & docent ſub hac tantum ſecunda ratione eſſe ſpeciem formaliter vniuerſalem, ſubindeque & ſub ratione tantum totius potentialis dicere formaliter ordinem ad multa, nec niſi materialiter ſub ratione totius actualis. *Probatur Minor*: ſub eâ ratione reſpicitur ſpecies à proprio, ſub quâ proprium ab ea profluit & dimanat, vt per ſe patet cum ſub ratione profluentis ſit proprium ſpeciei; Sed non profluit proprium à ſpecie, niſi ſub ratione totius actualis; cum ab eâ profluat prout conſtitutâ per differentiam eſſentialem, & hæc componat & conſtituat ſpeciem in ratione totius actualis vt per ſe patet, & communiter cōceditur: Ergo ſpecies reſpicitur à proprio ſub ratione totius actualis; Ergo ſpecies ſecundum quod à proprio reſpicitur non niſi materialiter *Nota*,

dicit ordinem ad multa : Ergo non dicit proprium ordinem ad multa prout reſpicit ſpecie, niſi materialiter ; Ergo hoc ipſo quod ordo ad multa non ſe habet materialiter ſolum ad vniuerſale, ſed formaliſſimè & conſtitutiuè (quod eſt primum præmiſſum principium,) non habet proprium conſtitui vniuerſale ſeu quartum prædicabile ex reſpectu quem dicit ad ſpeciem.

Probatur ſecundò ex ſecundo præmiſſo principio, puta quod *ſtatus vniuerſalitatis eſt ſtatus quidam abſtractionis*, ex quo argumentor ſic. Status vniuerſalitatis eſt ſtatus quidam abſtractionis : Ergo non habet proprium conſtitui vniuerſale ex reſpectu quem dicit ad ſpeciem. *Probatur conſequentia* : non habet poni proprium in ſtatu abſtractionis ex reſpectu ad ſpeciem : Ergo hoc ipſo quod ſtatus vniuerſalitatis eſt ſtatus abſtractionis, non habet poni proprium in ſtatu vniuerſalitatis ex reſpectu quem dicit ad ſpeciem. *Conſequentia*: eſt euidens. *Probatur antecedens*: abſtractio & contractio verſantur circa idem ; ſed non habet proprium poni in ſtatu contractionis comparatiuè ad ſpeciem , ſiue quando prædicatur de ſpecie : Ergo nec habet ex reſpectu ad ſpeciem poni in ſtatu abſtractionis. *Maior* eſt euidens cum opponantur abſtractio & contractio eorumque oppoſitio conſiſtat in hoc, quod terminus, *ad quem* contractionis ſit terminus *à quo*, abſtractionis. *Probatur Minor*: res per hoc quod contrahitur deperdit communitatem & generalitatem ſuam , ſeu quaſi illimitationem quam habet vt abſtracta; Sed per hoc quod proprium de ſpecie prædicatur nihil, prorſus deperdit communitatis ſuæ aut quaſi illimitationis , vt per ſe patet ; cum adhuc his omnibus indifferenter conuenire poſſit , quibus poterat priuſquam prædicaretur : Ergo non habet proprium poni in ſtatu contractionis comparatiuè ad ſpeciem , ſiue quando prædicatur de ſpecie: Ergo non habet proprium poni in ſtatu abſtractionis

nis ex reſpectu ad ſpeciem : Ergo hoc ipſo quod ſtatus vniuerſalitatis eſt ſtatus quidam abſtractionis, (quod eſt ſecundum præmiſſum principium ,) non habet proprium ex reſpectu ad ſpeciem conſtitui vniuerſale , ſeu quartum prædicabiſe.

Probatur 3. ex tertio præmiſſo principio, puta quod , *nihil eſt ſub certo genere , quod hoc ipſo non ſit ſub certa & determinatâ ſpecie.* Vnde ſic arguo. Nihil eſt ſub certo genere, quod non ſit etiam ſub certa ſpecie : Ergo non habet proprium poni ſub genere vniuerſalis ex reſpectu quem dicit ad ſpeciem. *Probatur conſequentia* : proprium ex reſpectu ad ſpeciem ſub nulla determinata vniuerſalis ſpecie reponi poteſt immediatè ; Ergo nec ponitur ex vi talis reſpectus ſub genere vniuerſalis,hoc ipſo quod nihil eſt ſub certo genere , quod etiam non ſit ſub certa & determinata ſpecie. *Conſequentia* eſt euidens.*Probatur antecedens:* hoc ipſo quod proprium plures reſpicit ſpecies indifferenter, ſub nulla reponi poteſt immediatè ; Sed ſub reſpectu quem dicit ad ſpeciem plures vniuerſalis ſpecies indifferenter reſpicit:Ergo ex reſpectu quem dicit proprium ad ſpeciem ſub nulla determinatâ ſpecie vniuerſalis reponi poteſt immediatè. *Maior* patet ex terminis. *Probatur Minor :* natura proprij reducitur ad ſpeciem ſecundi prædicabilis, hoc ipſo quod comparatur ad hoc & illud proprium ; reducitur vero ad ſpeciem quarti prædicabilis , hoc ipſo quod comparatur ad inferiora ſpeciei ſeu indiuidua ; atqui etiam ſub reſpectu ad ſpeciem poteſt adhuc ab intellectu noſtro comparari , vel ad hoc & illud proprium , vel ad ipſa indiuidua ſeu inferiora ſpeciei . Ergo natura proprij etiam ſub reſpectu ad ſpeciem poteſt reduci indifferenter ad plures ſpecies : Ergo proprium ex reſpectu ad ſpeciem , ſub nulla poteſt determinata ſpecie reponi immediatè ; Ergo hoc ipſo quod nihil eſt

ſub certo genere, quod non ſit ſub certa & determinatâ ſpecie (quod eſt tertium præmiſſum principium) non habet proprium ex reſpectu ad ſpeciem conſtitui vniuerſale, ſeu poni hoc ipſo ſub genere vniuerſalis.

Soluuntur obiectiones.

Adeantur alia conclusionis fundamenta in ſolutionibus obiectorum.

Obiicies primò: per illud vnumquodque conſtituitur, per quod diſtinguitur; Sed proprium non diſtinguitur in eſſe prædicabilis, niſi ex reſpectu ad ſpeciem: Ergo ex reſpectu ad ſpeciem conſtituitur proprium vniuerſale & prædicabile. *Probatur Minor:* non diſtinguitur proprium in eſſe prædicabilis, niſi per eſſe inter prædicabilia quartum; Sed eſſe inter prædicabilia quartum illud non habet proprium niſi ex reſpectu ad ſpeciem: Ergo nec habet proprium diſtingui in eſſe prædicabilis, niſi ex reſpectu ad ſpeciem. *Probatur Minor:* eſſe inter prædicabilia quartum, illud non habet proprium, niſi quia eſt proprium quarto modo; Sed quod proprium ſit proprium quarto modo hoc non habet niſi ex reſpectu ad ſpeciem; cum hoc habeat vt dictum fuit in præmiſſis, quia conſequitur ad principia ſpeciei, & propriè, & neceſſariò, & intranſmutabiliter: Ergo eſſe inter prædicabilia quartum, illud non habet proprium niſi ex reſpectu ad ſpeciem.

Reſpondeo negando minorem: non enim poteſt diſtingui proprium (loquendò vt loquendum eſt de diſtinctione formali) in eſſe prædicabilis ex reſpectu illius in ordine ad quod non habet eſſe prædicabile, ſed ſolum prædicatum; iam ſic eſt, quod proprium comparatiuè ad ſpeciem non habet eſſe prædicabile, ſed ſolùm prædicatum, cum prædicabile ad differentiam prædicati debeat poſſe contrahi ab eo reſpectu, cuius dicitur prædicabile; & proprium contrahi non poſſit per hoc quod de ſpecie prædicatur, cum per hoc nihil prorſus deperdat

perdat communitatis ſuæ & quaſi illimitationis, vt dictum fuit ſupra in prima probatione concluſionis: falſa ergo eſt illa minor, quod ſcilicet non diſtinguatur proprium in eſſe prædicabilis niſi ex reſpectu ad ſpeciem. Ad probationem vero Nego ſimiliter Minorem, cuius quidem falſitas euidenter colligitur ex tertiâ probatione, vbi oſtenſum fuit naturam proprij etiam ſub reſpectu ad ſpeciem poſſe indifferenter reduci ad plures vniuerſalis ſpecies, nec ad vllam ſub tali reſpectu reduci poſſe determinatam, cum ad nulla determinata inferiora comparetur, ſed ad varia comparari poſſit indifferenter: falſa igitur eſt hæc ſecunda minor, quod ſcilicet eſſe inter prædicabilia quartum illud non habeat proprium niſi ex reſpectu ad ſpeciem.

Vnde ad vltimum vbi dicitur, quod eſſe inter prædicabilia quartum, illud non habet proprium niſi quia eſt proprium quarto modo, reſpondeo diſtinguendo ſic: loquendo fundamentaliter, Concedo: formaliter loquendo, vt de facto loquimur, Nego Maiorem, quod ſcilicet habeat proprium eſſe formaliter prædicabile quartum, quia eſt proprium quarto modo. Dico igitur, (& hoc præ cæteris notatum velim, & quidem ſeriò & diligenter) quod quamuis proprium quarto modo in ratione prædicabilis quarti conſtituatur formaliter, per ſolum ordinem ad indiuidua, propterea quod ſolum in ordine ad illa rationem habet ſuperioris, & per illam ſolum habet poſſe contrahi & deſcendere è ſtatu ſuo abſtractionis ad ſtatum partiularem, vt dictum fuit ſupra, fundamentum tamen prædicabilitatis eius in ordine ad indiuidua ſumitur ex reſpectu quem habet ad ſpeciem, inquantum ſcilicet proprium quatenus ab ſpecie dimanans neceſſariò dat fundamentum & occaſionem intellectui illud referendi ad talis ſpeciei indiuidua; & ita ratio proprij quarto modo quæ

conceditur ſumi ex reſpectu ad ſpeciem, eſt fundamentum illius vniuerſalitatis in ordine ad indiuidua. Vnde quando ab aduerſariis dicitur, & repetitur toties, quod differentia inquantum differentia propriiſſima conſtituitur in ratione tertij prædicabilis, & quod proprium inquantum proprium quarto modo conſtituitur in ratione quarti prædicabilis, id quidem verum eſt, ſi ly *inquantum* dicat rationem fundandi eas relationes prædicabilium, non autem ſi dicat rationem formalem relationis; hæc enim ſumitur in ordine ad inferiora, quamuis cum præſuppoſitione fundamenti, quod in ipſa relatione refunditur, vt diuerſimodè prædicabilia hæc reſpiciant indiuidua.

Inſtabis: proprium non habet formaliter conſtitui in ratione quarti prædicabilis, niſi in ordine ad terminum, cum quo habet dici ad conuertentiam; Sed cum indiuiduis diuiſiuè ſumptis non dicitur proprium ad conuertentiam: Ergo nec habet formaliter conſtitui in ratione quarti prædicabilis per ordinem ad indiuidua ſed per ordinem tantum ad ſpeciem. *Minor* per ſe patet: non enim valet: *eſt aliquid riſibile; Ergo eſt Petrus*; benè tamen, *Ergo eſt homo. Probatur Maior*: per ordinem ad illum terminum habet proprium formaliter conſtitui vt quartum prædicabile, per ordinem ad quem definitur prædicabiliter: Sed definitur proprium prædicabiliter ſumptum ab Ariſtotele, per ordinem ad terminum, cum quo conuertitur; definitur namque 1. *Topicorum cap. 4. id quod conuerſim prædicatur*: Ergo non habet proprium formaliter conſtitui in ratione quarti prædicabilis niſi in ordine ad terminum, cum quo habet dici ad conuertentiam.

Reſpondeo Negando Maiorem, ſi nimirum, ſumatur (vt ab arguente ſumitur & ſumi debet) ly quartum prædicabile formaliter, & non tantum fundamentaliter, eo ſcilicet ſenſu, in quo

fuit

fuit declaratum in reſponſione ad obiectionem. Vnde ad probationem, diſtinguo Maiorem: per ordinem ad illum terminum habet proprium formaliter conſtitui vt quartum prædicabile per ordinem ad quem definitur prædicabiliter, ly prædicabiliter hunc faciente ſenſum, in ratione prædicabilis, Concedo Maiorem; ly prædicabiliter hunc faciente ſenſum, in ratione prædicati, Nego Maiorem. Similiter diſtinguo minorem: Sed definitur proprium prædicabiliter ſumptum ab Ariſtotele per ordinem ad terminum ad quem conuertitur: ly proprio prædicabiliter ſumpto ſupponente pro proprio vt prædicato, Concedo; ſupponente pro proprio vt prædicabili, Nego minorem & conſequentiam. Non ergo definiit Ariſtoteles nec definite intendit proprium in præfata definitione ſub ratione prædicabilis, ſed ſolum ſub ratione prædicati, quod quidem patet tum ex eo quod in eadem definitione priuſquam dicat: *& conuerſim prædicatur*, præmittit, *quod ſoli ineſt*, quæ particula haud dubiè verificari nequit de proprio vt prædicabili, vt pote quod ſub tali ratione eſt vnum in multis, ſeu vnum aptum ineſſe multis; tum etiam quia per hoc quod definit per ly *conuerſim prædicari*, ſeu per ly dici ad conuertentiam excludit hoc ipſo inferius ſiue inferiora à tali prædicatione proprij; Ergo & excludit hoc ipſo correlatiuum inferioris, ſiue inferiorum: Sed correlatiuum inferioris eſt ipſum ſuperius; Ergo per hoc quod definit Philoſophus ipſum proprium per ly conuerſim prædicari excludit ſuperioritatem à proprio definito, ſiue ſub ratione qua definitur; ac proinde & excludit ab eo ita ſumpto ſtatum abſtractionis & vniuerſalitatis, ſubindeque & rationem prædicabilitatis.

Obiicies 2. non poteſt proprium rationem habere quarti prædicabilis per ordinem ad terminum, de quo mediatè ſolum prædicatur; Sed prædicatur proprium de indiuiduis mediatè ſolum,

lum, ſeu mediante ſpecie: Ergo non per ordinem ad indiuidua conſtituitur proprium quartum prædicabile, ſed per ordinem ſolum ad ſpeciem. *Minor* conſtat; ideo namque Petrus eſt riſibilis, quia homo eſt riſibilis. *Probatur Maior:* par eſt ratio quantum ad hoc de proprio ac de genere; Sed genus rationem non habet primi prædicabilis per ordinem ad ea de quibus mediatè tantum prædicatur: Ergo nec habet proprium per ordinem ad illa rationem quarti prædicabilis. *Probatur Minor:* genus mediatè prædicatur de indiuiduis ſpecificis; eſt enim vera hæc prædicatio: Petrus eſt animal; Sed genus non conſtituitur primum prædicabile per ordinem ad indiuidua ſpecifica, vt ex eius colligitur definitione: Ergo genus rationem non habet primi prædicabilis per ordinem ad ea, de quibus ſolum mediatè prædicatur.

Reſpondeo diſtinguendo maiorem: non poteſt proprium rationem habere quarti prædicabilis per ordinem ad terminum, de quo mediatè ſolum prædicatur, ſi de illo mediatè ſolum prædicetur ſub ratione ſuperioris, Concedo: ſi vero de illo mediatè prædicetur ſub alia ratione, & immediatè ſub ratione ſuperioris, Nego Maiorem; & ſub eadem diſtinctione minoris Nego conſequentiam. Vnde dico, verum quidem eſſe, quod vbi aliquid mediatè ſolum prædicatur de aliquibus ad modum ſuperioris, adeo vt eius ſuperioritas immediatè exerceatur comparatiuè ad aliquid aliud, non habet in hoc caſu tale quid conſtitui vniuerſale & prædicabile per ordinem ad ea de quibus ſolum mediatè prædicatur, propterea quod primarium eius tanquam ſuperioris correlatiuum, in ordine ad quod deſumitur vniuerſalitas, eſt tunc aliud ab iis de quibus ſolum mediatè prædicatur; & hâc de cauſa dicitur genus non conſtitui in ratione primi prædicabilis per ordinem ad indiuidua, quia de aliquo alio ab-

indi

indiuiduis prædicatur etiam vt ſuperius immediatè, puta de ſpeciebus; & ideo cum non habeat in indiuiduis primarium ſui tanquam ſuperioris correlatiuum, non mirum quod non conſtituatur primum prædicabile comparatiue ad talia indiuidua, at vero quando dicitur quod proprium mediatè ſolum de indiuiduis prædicatur, hoc non poteſt verificari de proprio ſub ratione ſuperioris; cum non ſit aliud de quo immediatiùs prædicetur tanquam ſuperius; ex eo ſcilicet quod ad ſpeciem de qua etiam prædicatur, non comparatur tanquam ſuperius, ſed magis tanquam æquale, & æquè latè patens; ac proinde cum non obſtante mediatâ hac prædicatione, quæ fit de proprio tanquam prædicato reſpectu indiuiduorum, adhuc verificetur quod de illis immediatè prædicatur tanquam ſuperius, ſubindeque, quod in illis habeat primarium ſuæ ſuperioritatis correlatiuum, conſequenter fit, quod adhuc dici debeat conſtitui vniuerſale, ſeu quartum prædicabile per ordinem ad indiuidua. *Nota.*

Inſtabis: non poteſt proprium immediatè de indiuiduis prædicari vt ſuperius, ſi vt ſuperius prædicetur de ſpecie; Sed proprium prædicatur vt ſuperius de ſpecie; Ergo non poteſt ſub ratione ſuperioris immediatè prædicari de indiuiduis, vt aſſerit præcedens ſolutio. *Maior* ſupponitur; cum ſub ea omni ratione ſub qua proprium prædicatur de ſpecie & de indiuiduis, de iſtis prædicetur quia prædicatur de illa, adeoque de illa ſolum immediatè, & de iſtis mediatè tantum. *Probatur Minor*: eadem indiuiſibili relatione refertur proprium ad ſpeciem & ad indiuidua; Sed ad indiuidua conceditur referri relatione vniuerſalis & ſuperioris: Ergo & ad ſpeciem refertur ſimiliter vt ſuperius. *Probatur Maior*: ad duo aliqua ſibi ſubordinata vna tantum & indiuiſibilis ſufficit relatio: Sed indiuidua ſubordinantur & ſubſunt ſpeciei: Ergo eadem & indiuiſi-

diuiſibili relatione refertur proprium ad ſpeciem & indiuidua.

Reſpondeo negando minorem primi argumenti; ad cuius probationem Nego Maiorem; & ad vltimum diſtinguo maiorem ſic: ad duo aliqua ſibi ſubordinata vna tãtum & indiuiſibilis ſufficit relatio, quando vnum & alterum ſub eadem ratione reſpicitur, Concedo: ſi verò ſub aliâ & aliâ ratione reſpiciantur Nego; cum enim multiplicetur & varietur relatio ex variatione rationis formalis, ſub qua terminatur, euidenter ſequitur quod quamtumcumque duo aliqua ſint inter ſe ſubordinata, ſi tamen ſub alia & alia ratione formali reſpiciantur, ibi non ſufficiat vna & indiuiſibilis relatio: Iam ſic eſt, quod ſpecies & indiuidua quæ ſupponuntur inter ſe ſubordinationem inuoluere, ſub alia & alia ratione, & quidem ratione arguente diuerſitatem relationum reſpiciuntur; cum ſpecies reſpiciatur à proprio vt quid æquale, & æquè latè patens, & indiuidua reſpiciantur vt quid inferius; & æquale & inferius ſint rationis adeò diſparis: Ergo quamtumcumque indiuidua ſubordinentur ſpeciei, & quatumcumque immediatè de iſta & mediatè de illis dicatur proprium prædicari, non propterea ſequitur quod vna & eadem relatione & vnâ & indiuiſibili prædicatione ad talia referatur, nec conſequenter quod etiam vt ſuperius de ſpecie prædicetur immediatè.

Vrgebis: hoc ipſo quod proprium prædicatur de ſpecie, & ſpecies de indiuiduis, hoc ipſo eodem prædicationis genere de vno & altero prædicatur; Sed ſic eſt, quod proprium de ſpecie, & ſpecies de indiuiduis prædicatur: Ergo eodem prædicationis genere debet de vno & altero prædicari, & ſubindeque de ſpecie prædicari debet prædicatione vniuerſalis, ſeu ſuperioris *Minor* conceditur. *Probatur Maior:* quodcumque prædicatur de aliquo quod de altero prædicatur in tali aliquo virtualiter & implicitè prædi

prædicatur de illo altero ;cum tunc tale quid ſit implicitè illud alterum ; Ergo hoc ipſo quod proprium prædicatur de ſpecie & ſpecies de indiuiduis , prædicatur in ſpecie virtualiter & implicitè de indiuiduis : Sed hoc verificari nequit ſi alio genere prædicationis de ſpecie & alio prædicetur de indiuiduis , cum vnum prædicationis genus , non ſit aliud genus implicitè : Ergo hoc ipſo quod proprium prædicatur,de ſpecie , & ſpecies de indiuiduis , hoc ipſo eodem prædicationis genere de vno & altero prædicatur.

Reſpondeo negando maiorem , vel claritatis gratiâ diſtinguo ſic : hoc ipſo quod proprium prædicatur de ſpecie, & ſpecies de indiuiduis, hoc ipſo eodem prædicationis genere prædicatur proprium de vno & altero , loquendo de genere prædicationis eſſentialis , vel accidentalis , Concedo ; loquendo de genere prædicationis vniuerſalis & prædicabilis Nego , & conceſsâ minori diſtinguo ſimiliter conſequens , nec non & ſequens argumentum quod affertur in probationem Maioris ; quod quidem eſt totum concedendum ſi intelligatur de genere prædicationis eſſentialis vel accidentalis , totum verò negandum ſi loqui intendat de genere prædicationis vniuerſalis & prædicabilis , licet igitur vbi ſermo eſt de genere prædicationis eſſentialis vel accidentalis verum haud dubiè ſit & omnino concedendum, quod quando vnum quid prædicatur de altero , & illud alterum de altero eodem prædicationis genere prædicetur , tunc tale quid de vtroque, adeò vt ſi de primo prædicetur eſſentialiter vel accidentaliter , de ſecundo ſimiliter prædicetur ; propterea quod ly eſſentiale vel accidentale rem afficiunt ſecundum quod eſt à parte rei,adeoque cum duo illa quorum vnum ſupponitur prædicari de altero ſint hoc ipſo vnum prorſus & idem à parte rei, conſequenter ſit quod ſi tertium aliquod de vno illorum prædi- *Nota.*

prædicatur eſſentialiter vel accidentaliter, de altero ſimiliter prædicetur, ſubindeque & eodem prædicationis eſſentialis vel accidentalis genere; & hoc eſt quod intenditur in illa regula anteprædicamentali, vbi ſcilicet dicitur, *cum quidpiam de quopiam prædicatur &c.* at vero ſi ſermo ſit non de genere prædicationis eſſentialis vel accidentalis, ſed vniuerſalis & prædicabilis, tunc falſum eſt & omnino negandum quod vbi aliquid prædicatur de alio, & iſtud de altero; quod ſi de vno prædicatur tale quid prædicatione vniuerſalis, debeat ſimiliter prædicari de altero; cuius ratio eſt quia iſta duo, licet à parte rei ſint vnum & idem, inquantum vnum ſupponitur prædicari de altero, adhuc tamen diſtinguuntur comparatiuè ad intellectum, adeoque comparatiuè ad intellectum poſſunt ſubinduere & de facto ſubinduunt in noſtro caſu varias rationes, cum ſpecies ſubinduat rationem æqualis reſpectu proprij & indiuiduum rationem inferioris. Iam ſic eſt, quod prædicatio vniuerſalis ſeu prædicabilis non afficit rem vt eſt à parte rei, ſed ſecundum rationem quam induit reſpectu intellectus, & ab eodem accipit, vt per ſe patet: Ergo ex eo quod vnum quid prædicetur de alio, & iſtud de altero, minimè ſequitur debere tale quid eodem prædicationis genere de vtroque prædicari, ſi ſermo ſit, vt eſt in præſenti, de genere prædicationis vniuerſalis & prædicabilis.

Obiicies 3. per illud conſtituitur proprium vniuerſale, ex quo per bonam conſequentiam infertur & arguitur in proprio vniuerſalitas; Sed ex reſpectu proprij ad ſpeciem infertur per bonam conſequentiam vniuerſalitas in proprio: Ergo ex reſpectu ad ſpeciem conſtituitur proprium vniuerſale. *Maior* videtur certa, ſola namque alicuius cauſa & ratio habet illud inferre per bonam conſequentiam, *Probatur Minor*: reſpectus proprij ad ſpeciem

eſt

eſt reſpectus æqualis ad æquale; Sed æqualitas cum ſpecie infert per bonam conſequentiam vniuerſalitatem; Ergo ex reſpectu proprij ad ſpeciem infertur per bonam conſequentiam vniuerſalitas in proprio. *Maior* ſupponitur certa. *Probatur Minor*: eſſe cum ſpecie æquale, eſt eſſe æquè late potens ac ipſa ſpecies: Sed eſſe aliquid æquè latè patens ac ſpecies non poteſt non inferre vniuerſalitatem in illo, cum non ſit ſpecies latè patens, niſi quia vniuerſalis: Ergo æqualitas cum ſpecie infert per bonam conſequentiam vniuerſalitatem,

Reſpondeo 1. negando maiorem, puta quod per illud conſtituatur proprium vniuerſale, ex quo per bonam conſequentiam infertur & arguitur vniuerſalitas, ſiquidem non tantum ex illo quod conſtituit vniuerſale poteſt argui & inferri vniuerſalitas, ſed etiam ex illo quod ſolum concomitatur vniuerſale; vera namque & bona eſt hæc conſequentia: *eſt quantum; Ergo eſt locatum*, aut vice verſâ, & tamen ly quantum ſeu quantitas non eſt ratio conſtitutiua locati, ſed vbicatio, & eſt ſolum concomitans: Ergo quamuis daretur inferri per bonam conſequentiam vniuerſalitatem in proprio ex reſpectu quem dicit ad ſpeciem, non propterea ſequitur aut ſequeretur, conſtitui proprium in ratione vniuerſalis per talem reſpectum quia ad talem illationem & conſequentiam ſufficit ſimultas vniuerſalitatis cum tali reſpectu; vnde conceditur quidem aut concederetur eſſe proprium vniuerſale cum tali reſpectu ad ſpeciem, non tamen eſſe vniuerſale ex tali reſpectu, aut per talem reſpectum. Sed reſpondeo ſecundò diſtinguendo minorem ſic: atqui ex reſpectu proprij ad ſpeciem infertur per bonam conſequentiam vniuerſalitas in proprio, loquendo de vniuerſalitate Metaphyſica, aut de proximè fundamentali Logicâ, Concedo Minorem: loquendo vt in præſenti loquimur de vniuerſalitate

for

formaliter logicali, Nego Minorem & conſequentiam; licet igitur ex reſpectu æquali cum ſpecie inferatur vniuerſalitas in proprio Metaphyſica, ſiue materialis aut fundamentalis, inquantum ſcilicet ſub tali reſpectu præſcindit & abſtrahit proprium, ſicut & ſpecies à ſingularitate, vnde fit, quod vtrumque ſub tali reſpectu ſit latè patens; non tamen eſt verum quod ſub tali reſpectu ſiue ſpecies ſiue proprium ſint formaliter & logicaliter vniuerſalia, tum quia vt dictum eſt ſupra in probanda concluſione proprium non habet per ſe & formaliter reſpicere ſpeciem, niſi ſub ratione totius actualis, nec niſi materialiter reſpicit illam vt totum potentiale & vt dicentem ordinem ad inferiora, adeoque ordo ad multa qui eſt conſtitutiuum uniuerſalitatis logicalis non niſi materialiter ſe habet ad illum reſpectum quo proprium reſpicit ſpeciem, & quo per conſequens ſpecies proprium reſpicit; tum etiam quia proprium ſub tali reſpectu ad ſpeciem eſt adhuc indifferens vt comparetur ab intellectu vel ad hoc & illud proprium, quæ ſunt propria eius inferiora, vel ad hoc & illud indiuiduum, quæ ſunt propria inferiora ſpeciei: Ergo ſub tali reſpectu poteſt adhuc indifferenter reduci ad plures vniuerſalis ſpecies, cum comparatum ad propria inferiora rationem habeat ſpeciei, & comparatum ad inferiora ſpeciei rationem habeat quarti prædicabilis: Ergo ſub tali reſpectu ad nullam adhuc pertinet vniuerſalis ſpeciem determinatam; Ergo nec habet ex tali reſpectu poni formaliter ſub genere vniuerſalis.

Inſtabis: definitio tradita à Porphirio ipſum explicat vt eſt formaliter vniuerſale & quartum prædicabile, & non tantum materialiter aut Metaphyſicè; ſed definitio tradita à Porphirio proprium explicat per ordinem ad ſpeciem: Ergo ex ordine & reſpectu ad ſpeciem

ciem habet proprium eſſe formaliter vniuerſale. *Maior* videtur certa, tum quia definiit Porphirius proprium, ſecundum quod ſpectat ad Logicum, adeoque & vt formaliter vniuerſale; tum quia alia quæ definiit prædicabilia definiit etiam vt ſunt formaliter vniuerſalia vt conſideranti patebit; Ergo & idem eſt dicendum de proprio: *Probatur Minor :* proprium quod præcipuè intendit definire eſt propium quatto modo; ſed proprium quarto modo explicatur per ordinem ad ſpeciem; Ergo definitio tradita in præſenti à Porphirio proprium explicat per ordinem ad ſpeciem. *Maior* ſupponitur certa. *Probatur Minor :* proprium quarto modo explicatur in definitione Porphyrij per conuenire non tantum omni & ſoli, ſed etiam ſemper; Sed conuenire ſemper verificari nequit de proprio per ordinem ad indiuidua, ſed per ordinem tantum ad ſpeciem, cum indiuidua vtpote exiſtentiam importantia non ſint pro ſemper, ſed pro certo tantùm tempore; bene tamen ſpecies, quæ abſtrahit à tempore: Ergo proprium quarto modo explicatur in definitione Porphirij per ordinem ad ſpeciem.

Reſpondeo negando Minorem primi & ſecundi argumenti: etenim cū in præfata definitione adducta à Porphirio de proprio quarto modò dicitur quod proprium conuenit omni, certum eſt & pro certo ſupponi debet, illud non eſſe intelligendum, ita quod conueniat omni ſpeciei; aliàs huiuſmodi definitio non competeret proprio ſpeciei infimæ, cum ſola ſit & vnica ſpecies cui tale competat proprium; ſed eſt intelligendum, ita quod conueniat omni indiuiduo ſpeciei à qua proprium dimanat ſimiliter cum dicitur quod proprium *conuenit ſoli,* etiam intelligitur conuenire indiuiduis, non quidem determinatè vni vel alteri, ſed omnibus & ſolis indiuiduis ſpeciei, à qua proprium dimanat; ita vt ſenſus definitionis ;

pro

proprium eſt quod conuenit omnibus inferioribus ſpeciei, à qua dimanat, & ſolis illis, ac ſemper illis. Et ratio huius eſt quia de eodem loqui intelligit Porphyrius, dum dicit quod conuenit ſoli & ſemper, de quo intelligit dum dicit, quod conuenit omni; aliàs ſi tres illæ particulæ omni, ſoli, & ſemper pro alio & alio ſupponerent, verificari poſſent de proprio tum primo tum ſecundo tum tertio modo, vt conſideranti patebit: iam ſic eſt quod ly, *omni*, hauddubiè intelligitur de omni indiuiduo ſpeciei, vt dictum fuit, ſubindeque in ordine ad indiuidua, & non in ordine ad ſpeciem: Ergo & aliæ particulæ in eodem ſenſu procedunt; ſubindeque falſæ ſunt minores illæ duæ, quod ſcilicet proprium quod intendit præcipuè Porphyrius definire, explicetur in præfata definitione per ordinem ad ſpeciem & non per ordinem ad indiuidua, etſi proprium illud quod præcipuè intenditur definiri ſit & eſſe concedatur proprium quarto modo; quod quidem facilè concedo ego, propterea quod proprium quod intendit præcipuè Porphyrius definire eſt hauddubiè proprium quod eſt tale ſimpliciter, & ſimpliciter condiſtinctum ab accidenti communi, quod quidem ſoli proprio quarto modo poteſt competere, cum id ſolum quod conuenit omni, ſoli, & ſemper tale ſit, quod in eius definitione ponatur ſubiectum à quo profluit; & per hoc vt notat D. Thomas 1. *poſte. cap.* 4. *lect.* 10. condiſtinguatur ab accidenti communi in cuius ſcilicet definitione non ponitur, ob eius ſeparabilitatem ſubiectum; nec enim homo ponitur in definitione bipedis; nec cygnus in definitione albi. Conceſsâ igitur Maiori illa, quod ſcilicet proprium quod præcipuè intendit definire Porphyrius ſit proprium quarto modo Nego Minorem, vnde ad tertium Nego ſimiliter Minorem, tum quia ly ſemper debet vt dictum eſt de proprio verificari in ordine ad

id,

id, in ordine ad quod verificantur aliæ duæ definitionis particulæ, puta ly omni & ſoli, quæ quidem vt oſtenſum eſt verificantur in ordine ad indiuidua; tum etiam quia cum hæc particula (conuenire) ſemper dicatur de proprio vt eſt formaliter vniuerſale, vt ſupponit arguens, ac proinde ſupponat ly conuenire ſemper, non pro actuali conuenientia, ſed pro aptitudine ad conueniendum, conſequenter fit quod ad verificationem huius particulæ in ordine ad indiuidua, exigatur dumtaxat quod ſemper ſint poſſibilia indiuidua, quod haud dubiè ita eſt.

Quænam fuerit mens D. Thomæ circa agitatam difficultatem.

Reſpondeo D. Thomam fauere haud dubiè præfatæ reſolutioni, quod quidem ex duobus ſatis apertè colligo primò quidem ex his quæ habet S. Doctor *opuſc.* 48. *cap.* 1. vbi ſic loquitur. *Quia intellectus reflectitur ſupra ſeipſum & ſupra ea quæ in eo ſunt, ſiue ſubiectiuè, ſiue obiectiuè, conſiderat iterum naturam ſic à ſe intellectam ſine conditionibus materiæ, & videt quod talis natura cum tali vniuerſalitate ſeu abſtractione intellecta poteſt attribui, huic & illi; & ideo format ſecundam intentionem de tali natura; & hanc vocat vniuerſale ſeu prædicabile.* Hæc D. Thomas ex quibus arguo primo ſic.

Ideo ex D. Thomâ format intellectus ſecundam intentionem vniuerſalitatis in natura, quia hanc comparatiuè conſiderat vt potentem attribui huic & illi; Sed quamdiu conſiderat naturam proprij reſpectiuè ſolùm ad ſpeciem, illam non conſiderat vt potentem attribui huic & illi, cum ſub tali reſpectu non attingat intellectus ly hunc & illum, vt ſupponitur; Ergo ex D. Thomâ non format intellectus intentio-

nem

nem vniuerſalitatis in natura proprij per hoc quod conſiderat illam reſpectiuè ſolum ad ſpeciem.

Secundò non format intellectus ex eodem D. Thoma ibidem intentionem vniuerſalitatis in naturâ, niſi quia naturam iam cum abſtractione intellectam iterum conſiderat vt potentem attribui &c. Sed de natura proprij reſpectiuè ad ſpeciem verificari nequit quod naturam cum abſtractione intellectam conſiderat; cum ab eodem abſtrahat aliquid ad quod contrahitur, & proprium comparatiuè ad ſpeciem non contrahatur, cum ſuam omnem ibi retineat communitatem & generalitatem; Ergo ex D. Thoma non poteſt intellectus formare intentionem vniuerſalitatis in natura proprij ex ſolo reſpectu ad ſpeciem, ſubindeque verum quod priùs.

CAPVT DE ACCIDENTE.

QVÆSTIO X.

In quo ſenſu definitio de accidente tradita ſit bona.

PRamittendum 1. definitionem à Porphyrio traditam de accidente, & de qua in præſenti controuertitur hanc eſſe: *accidens eſt quod adeſt & abeſt ſine ſubiecti corruptione*; circa quam aliqua prænotanda ſunt primo quidem quod ly adeſt & abeſt non ſupponunt ibi pro inhæ

inhærere vel non inhærere, ſed pro conuenire aut non conuenire; ly namque inhærere proprium eſt accidentis prædicamentalis; quod contra diſtinguitur contra ſubſtantiam, adeoque & inhærere petit, non autem accidentis prædicabilis de quo eſt ſermo in præſenti, quod quidem cum contra diſtinguatur contra prædicatum eſſentiale & neceſſarium, propterea fit quod ſiue inhæreat, ſiue non, ſiue ſit de genere ſubſtantiæ, ſiue de genere accidentis, modo ſit extra rei eſſentiam, neque neceſſario conueniat, adhuc de illo verificetur ly adeſt & abeſt. Aliud vero quod eſt notandum in præfatâ definitione, eſt quod quamuis definitio hæc accommodari poſſit accidenti ſumpto ſecundo intentionaliter, ſiue ſecundæ intentioni illius, ſi nimirum in eâ ſubintelligatur particula *de multis*, dicendo ſcilicet aut ſubintelligendo, quod *accidens eſt quod prædicatur de multis vt prædicatum: quod adeſt & abeſt præter ſubiecti corruptionem*, dicendum tamen puto huiuſmodi definitionem prout ſonat in terminis applicandam fore primæ intentioni huius quinti prædicabilis, ipſi ſcilicet naturæ accidentis, & quidem quodcumque illud ſit, ſiue reale ſiue rationis. Cuius ratio eſt quia ly adeſſe & abeſſe à ſubiecto, etiam conuenit accidenti, vt ſingulari & indiuidualiter accepto: vt conſideranti patebit; quod haud dubiè dici non poſſet, ſi hîc ſolum definiretur ſecunda intentio quinti prædicabilis & vniuerſalis, cum ad ſingularia non deſcendat ſecunda hæc intentio. His ergo prænotatis iam quod in præſenti inquiritur eſt in quo ſenſu accipienda ſit hæc definitio vt ſit bona, cum in pluribus accepta ſenſibus mala ſit. Etenim ſi per ly *adeſt, & abeſt* intelligatur realis præſentia & abſentia, videtur inſufficiẽs tunc definitio, cum accidens inſeparabile vt eſt nigredo reſpectu corui non habet realiter abeſſe. Si verò per ly *adeſt & abeſt* intelligatur ſecundo intentionaliter pro affirma-

ti & negari, videtur etiam verificari non poſſe de accidente inſeparabili, cum quod in veritate affirmatur abeſſe, in re & realiter abſit, & ly accidens inſeparabile, quod etiam hic ſupponitur definiri vt dicemus, in re & reipſa non abſit. Quod ſi dicatur non eſſe intelligendum adeſſe & abeſſe de affirmatione & negatione per modum iudicij ſeu compoſitionis, ſed ad modum ſimplicis præciſionis vnum intelligentis ſine alio; etiam in hoc ſenſu non videtur definitio hæc eſſe bona & legitima cum in eo aliis competat à definito, proprio ſcilicet, quod quidem per præciſiuam & ſimplicem cognitionem adeſſe poteſt & abeſſe à ſuo ſubiecto ſine ſubiecti corruptione.

Præmittendum ſecundò pro declaratione principiorum ad quæ concluſionis veritas reduci debet quod hæc tria ſunt apud omnes receptiſſima, ſubindeque & vim habitura principij reſpectu inferendæ puta quod *definitum in præfata definitione idem eſt quod in alterâ, in qua definit Porphirius accidens, per nec eſſe genus, nec ſpeciem, nec proprium, nec differentiam:* Item quod *accidens definitum aliud eſt ſeparabile, aliud inſeparabile*, denique quod *in definitione accidentis omnia conueniunt & adunantur particularia accidentia.* Primò quidem certum eſt, & apud omnes indubitatum definitum in præfata definitione de qua eſt quæſtio, idem eſſe quod in altera, in qua dicit Porphirius quod accidens eſt quod neque eſt genus, nec ſpecies, nec proprium nec differentia; idem inquam eſt ibi definitum, & pro eodem ſupponunt hæ duæ definitiones, tum quia duas illas affert Porphirius definitiones in eodem capite de accidenti, ſubindeque & illas affert ad explicandum accidens, de quo in illo agit capite, quod quidem ſub vna & eadem ac indiuiſibili ratione ibi conſideratur, vt ſcilicet potens inducere intentionem quinti prædicabilis;

dicabilis; tum etiam cum in primâ ſupponatur agere de accidenti quinto prædicabili, & in ſecunda in qua illud diſtinguit ab aliis quatuor prædicabilibus, de illo etiam vt quinto prædicabili ſimiliter agat, vt per ſe patet euidenter ſequitur idem eſſe definitum in vna & altera definitione.

Iam verò quantum ad ſecundum, puta quod accidens definitum aliud eſt ſeparabile, aliud inſeparabile ex eodem.cap 5. de accidenti colligitur, vbi poſtquam definiit Porphirius accidens, illud deinde diuidit dicendo: accidens aliud eſt ſeparabile vt dormire, ambulare, aliud inſeparabile vt nigredo corui, vel Æthiopis; & ratio huius eſt quia accidens quod cauſatur ex principiis indiuidui ſiue indiuidualibus ſui ſubiecti, aliud eſt ſeparabile, vt eſt illud quod habet tranſeuntem & non permanentem cauſam, & aliud inſeparabile, illud ſcilicet quod principiis indiuidualibus ſubiecti, ex quibus ſupponitur cauſari, cauſam habet non tranſeuntem ſed permanentem, vt habent verbi gratia eſſe maſculinum vel fœmininum; iam ſic eſt quod definitum accidens pro eo ſupponit quod cauſatur ex principiis indiuidualibus ſubiecti, ad differentiam accidentis proprij quod dicitur cauſari ex ipſis principiis ſpeciei, quam propterea neceſſariò comitatur: Ergo pro certo haberi debet quod definitum accidens aliud eſt ſeparabile & aliud inſeparabile.

Tandem quantum ad tertium, puta quod in definitione accidentis omnia adunantur particularia accidentia, ratio eſt quia definitio non eſt nec datur, niſi de natura, in qua quidem conueniunt & communicant particularia, cum eam contrahant, ſubindeque communem & abſtractam ſupponant: vnde notat profundè Diuus Thomas quod quando definitur ſubſtantia per eſſe per ſe, & accidens prædicamentale per eſſe in alio, non eſt hîc vera de-

Nota. finitio; propterea quod, inquit, eſſe, vt dicit Auicenna; poni non poteſt in definitione generis alicuius aut ſpeciei, eo quod, inquit, omnia particularia vniuntur in definitione generis vel ſpeciei, cum tamen genus & ſpecies non ſint ſecundum vnum eſſe in omnibus; & ideo addit, non eſt hîc vera definitio ſed circumlocutio deſcriptionis quæ talis intelligitur, ſubſtantia eſt res cuius naturæ debetur eſſe per ſe. His ergo tribus præmiſſis tanquam certis & apud omnes indubitatis principiis, iam pro quæſiti reſolutione & concluſionis ad eadem principia reductione ſit.

Conclvsio: *Senſus in quo verificari debet præfata definitio, eſt quod accidens ſit quod adeſt & abeſt ſine ſubiecti corruptione in ſui quidditate.*

Probatur primò: ex primo præmiſſo principio, puta quod *definitum accidens aliud eſt ſeparabile, aliud inſeparabile*: arguo ergo ſic. Definitum accidens aliud eſt ſeparabile, aliud inſeparabile: Ergo ſenſus in quo verificari debet præfata definitio eſt quod accidens ſit, quod adeſt & abeſt ſine ſubiecti corruptione in ſui quidditate. *Probatur conſequentia*: non intellectâ definitione de corruptione ſubiecti in ſui quidditate, in ea non comprehenderetur accidens inſeparabile: Ergo hoc ipſo quod accidens in eâ definitum aliud eſt ſeparabile, aliud inſeparabile, debet in præfato ſenſu verificari definitio. *Conſequentia* eſt euidens. *Probatur antecedens*: intellectâ definitione de corruptione ſubiecti in ſua indiuiduali entitate, in eâ non comprehenderetur accidens inſeparabile; Sed hoc ipſo quod non intelligitur de ſubiecti corruptione in ſui quidditate, intelligenda venit, de corruptione ſubiecti in ſuâ indiuiduali entitate: Ergo non intellectâ definitione de ſubiecti corruptione in ſuâ Indiuiduali entitate, in ea minimè comprehenderetur accidens inſeparabile. *Maior* conſtat ex præmiſſis: nec enim abeſſe poteſt nigredo à

coruo

coruo ſine ipſius entitatis indiuidualis deſtru-ctione, & hoc ob rationem in præmiſſis expo-ſitam. *Probatur Minor:* non poteſt ſubiectum dici ſimpliciter corrumpi niſi vel corruptione ſui in ſui quidditate, vel in ſui indiuiduali en-titate, cum nonniſi ratione horum duorum vt-pote per ſe ſtantium ſubindeque & ſubſtentan-tium dicatur ſimpliciter ſubiectum: ſed corrup-tio ſubiecti de qua in præfata definitione fit ſermo eſt corruptio ſubiecti ſimpliciter dicta, vt patet ex terminis: Ergo hoc ipſo quod non intelligitur de ſubiecti corruptione in ſui quid-ditate, intelligenda venit de corruptione ſub-iecti in ſuâ indiuiduali entitate: Ergo non intellecta hac definitione de ſubiecti corrup-tione in ſui quidditate, in ea non comprehen-deretur accidens inſeparabile: Ergo hoc ipſo quod definitum accidens aliud eſt ſeparabile, aliud inſeparabile, (quod eſt primum præmiſ-ſum principium) ſenſus in quo verificari debet definitio eſt quod accidens ſit, quod adeſt & abeſt ſine ſubiecti corruptione in ſui quidditate.

Probatur ſecundò ex ſecundò præmiſſo prin-cipio, puta quod *definitum in præfata defini-tione ſit idem quod in altera, in qua de acci-dente dicitur quod nec ſit genus nec ſpecies, nec proprium nec differentia:* Ex quo ſic arguo: idem eſt definitum in præfatâ definitione, quod in altera in qua de accidente dicitur, quod nec ſit genus, nec ſpecies, nec proprium, nec differentia: Ergo ſenſus in quo verificari debet præfata definitio eſt quod accidens ſit quod adeſt & abeſt ſine ſubiecti corruptione in ſui quidditate, *Probatur conſequentia:* non intelle-cta præfatâ definitione de corruptione ſubiecti in ſui quidditate, non habet definitum accidens condiſtingui à proprio: Ergo hoc ipſo quod de-finitum accidens eſt idem cum eo quod neque eſt genus, neque propriũ &c. debet ſenſus defi-nitionis eſſe de ſubiecti corruptione in ſui quidditate. *Conſequentia* eſt euidens. *Probatur*

antecedens : in tantum condiſtinguitur definitum accidens à proprio, in quantum ex definitione excludit differentiale proprij; Sed non intellectâ hâc definitione de corruptione ſubiecti in ſui quidditate non excludit definitum accidens ex definitione differentiale proprij : Ergo non intellectâ hac definitione de corruptione ſubiecti in ſui quidditate non habet definitum accidens condiſtingui à proprio. *Maior* patet ex terminis. *Probatur Minor* : negatiuum non excluditur niſi per affirmatiuum oppoſitum; ſed proprium ex ſuo differentiali dicit non poſſe abeſſe ſine ſubiecti corruptione in ſui quidditate ; cum ex propria differentiâ reſultantiam dicat ex ipſis quidditatis principiis, eaque per conſequens inſeparabiliter comitatur Ergo non intellectâ præfatâ definitione de ſubiecti corruptione in ſui quidditate, non excludit hæc definitio differentiale proprij : ergo non intellectâ de corruptione ſubiecti in ſui quidditate non habet definitum accidens condiſtingui à proprio; Ergo hoc ipſo quod definitum in hac definitione eſt idem quod definitur in alterà, in qua de accidente dicitur, quod neque eſt genus, nec ſpecies, nec proprium, nec differentia, debet hæc intelligi definitio de corruptione ſubiecti in ſui quidditate.

Probatur 3. ex tertio præmiſſo principio, puta quod *in definitione omnia adunantur particularia*; argumentor ergo ſic. In definitione accidentis omnia adunãtur in particularia accidẽtia: Ergo ſenſus in quo verificari debet lata definitio eſt quod accidens ſit quod adeſt & abeſt ſine ſubiecti corruptione in ſui quidditate. *Probatur conſequentia* : non intellecta hac definitione de corruptione ſubiecti in ſui quidditate , in eâ non conueniunt omnia accidentia particularia : Ergo hoc ipſo quod in definitione omnia adunantur particularia , debet in præfato ſenſu verificari & intelligi definitio. *Conſequentia* eſt euidens. *Probatur* *antecedens* :

antecedens: ibi non adunantur particularia accidentia, à quo ſecluditur, in quo adunantur; Sed non intellecta hac definitione de corruptione ſubiecti in ſui quidditate, ſecluditur ab eo, in quo particulari accidentia adunantur: Ergo non intellectâ hac definitione de ſubiecti corruptione in ſui quidditate, in eâ non adunantur omnia particularia accidentia. *Probatur Minor*: conueniunt & adunantur particularia accidentia in eo quod ab alio quam à ſubiecti quidditate cauſentur: Ergo iſto ſecluſo ſiue non intellecto, ſecluditur & id in quo particularia accidentia adunantur: Sed hoc ipſo quod non intelligitur hæc accidentis definitio de abſentiâ à ſubiecto, ſine ſubiecti quidditatis corruptione, nec intelligitur cauſari accidens ab alio quam à ſubiecti quidditate; cum vnum de neceſſitate aliud inferat vt per ſe patet: Ergo non intellectâ hac definitione de ſubiecti corruptione in ſui quidditate, ſecluditur ab ea, in quo particularia accidentia adunantur: Ergo non intellectâ hac definitione de ſubiecti corruptione in ſui quidditate, in eâ non conueniunt particularia accidentia: Ergo hoc ipſo quod in definitione omnia conueniunt & adunantur particularia, debet in præfato ſenſu verificari & intelligi definitio, ſcilicet de abſentia à ſubiecto ſine ſubiecti corruptione in ſui quidditate.

Soluuntur obiectiones.

Obiicies primò: ſenſus in quo verificari debet definitio, debet eſſe talis, qui explicet naturam definiti: Sed per præfatam definitionem etiam intellectam de corruptione ſubiecti in ſui quidditate non explicatur natura accidentis: Ergo non debet nec poteſt in præfato ſenſu verificari definitio. *Probatur Minor*: accidens ſicut & quoduis aliud eſt determinatæ naturæ; Sed in præfata definitione etiam præfato modo intellecta non explicatur determi- *Videantur alia concluſionis fundamenta in ſolutionibus obiectionum.*

nata natura; Ergo nec in ea explicatur natura accidentis. *Maior* conſtat, cum quæuis natura conſtituatur per differentiam tanquam per determinatiuum. *Probatur Minor*: non poteſt determinata natura explicari per indeterminatam diſiunctionem vnius vel alterius; Sed præfata definitio etiam vt in præfato ſenſu intellecta datur per indeterminatam diſiunctionem vnius vel alterius, puta per adeſſe vel abeſſe ſubiecto: Ergo in præfata definitione etiam præfato modo intellecta, non explicatur determinata natura.

Reſpondeo negando minorem, primi & ſecundi argumenti; licet enim detur præfata definitio diſiunctiuè, vna tamen & determinata natura accidentis prædicabilis per illam explicatur, quia in ea ſignificatur natura accidentis indifferentem eſſe, vt ſubiecto conueniat vel non conueniat abſque illius in ſui quidditate corruptione, vnde cum hæc indifferentia ſit quid determinatum; conſequenter fit, quod illa definitio aliquid explicet determinatum, & determinatam naturam. Vnde ad vltimum diſtinguo maiorem ſic: non poteſt determinata natura explicari per indeterminatam diſiunctionem vnius vel alterius, tanquam per aliquid in quo conſiſtat talis natura, Concedo; tanquam per aliquid, ad quod indifferens ſit, & in qua indifferentia conſiſtat, Nego Maiorem; & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam. Non ergo definitur & explicatur natura accidentis prædicabilis, per ly abeſſe vel adeſſe, quaſi in aliqua præfati diſiuncti parte conſiſtat; & hoc ſolum eſt, quod probat ſiue improbat argumētum, ſed explicatur per ly adeſſe vel abeſſe, vt denotetur cōſiſtere eius naturam in quadam indifferentia, ad vtramque partem talis diſiuncti; quod quidem colligo ex eo quod, cum verba in definitionibus poſita non dicant actum, ſed aptitudinem, ly per conſequens adeſſe vel abeſſe ſupponunt ibi pro

potentia

potentia ad vtrumque, ſubindeque & pro præfata indifferentia.

Inſtabis: non poteſt etiam in tali indifferentiâ conſiſtere natura accidentis: Ergo nulla eſt ad præcedens argumentum ſolutio. *Probatur antecedens*: nulla poteſt conſtitui natura per indifferentiam ad oppoſita; Sed præfata indifferentia eſt ad oppoſita; Ergo in præfata indifferentiâ conſiſtere non poteſt natura accidentis. *Minor* patet, adeſſe namque & abeſſe, conuenire & non conuenire ſibi inuicem opponuntur. *Probatur Maior*: per indifferentiam ad ea conſtitui non poteſt natura, quæ ab eadem natura ſeſe excludunt; Sed oppoſita ſe excludunt ab eadem natura; cùm dicantur oppoſita quæ ab eodem ſubiecto ſe expellunt: Ergo nulla poteſt conſtitui natura per indifferentiam ad oppoſita.

Reſpondeo negando antecedens: ad cuius probationem diſtinguo maiorem, nulla poteſt conſtitui natura per indifferentiam ad oppoſita, ſumpta copulatiuè, Concedo: ad oppoſita diſiunctiuè, & diuiſiuè ſumpta, Nego; & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam. Quamuis igitur non poſſit aliqua conſtitui natura per indifferentiam ad oppoſita, ſumpta copulatiuè, adeò vt conſtituatur natura accidentis per indifferentiam ad abſentiam & præſentiam, propterea quod cum nuſquam dentur oppoſita, de quarum ratione eſt ſe inuicem excludere, ita copulata, nec vlla per conſequens datur talis indifferentia, poteſt nihilominus aliqua conſtitui natura, v. g. natura accidentis, per indifferentiam ad oppoſita, ſumptâ diſiunctiuè & diuiſiuè, puta ad adeſſe vel abeſſe, propterea quod, cum taliter oppoſita non ſint habenda, niſi ſucceſſiuè & pro diuerſis temporibus, non repugnat per conſequens, quod eidem conueniant ſubiecto & naturæ, adeoque & quod detur indifferentia ad illa ita habenda, ſicque & quod per talem indifferentiam,

rentiam, certa conſtituatur natura, cum omnis certa & determinata potentia, ſiue indifferentia ad aliqua, non poſſit non eſſe certæ alicuius & determinatæ naturæ.

Obiicies 2. ſenſus, in quo verificari debet prædicta definitio, debet verificari poſſe de quibuſuis accidentibus: Sed aſſignatus ſenſus non habet (omni alio ſecluſo) verificari poſſe de quibuſuis accidentibus: Ergo nec eſt ſenſus, in quo verificari debet præfata definitio. *Probatur Minor:* aſſignatus definitionis ſenſus eſt, quod adſit vel abſit, ſine ſubiecti corruptione, in ſui quidditate: Sed dantur accidentia definita, quæ abeſſe non poſſunt ſine ſubiecti corruptione in ſui quidditate: Ergo aſſignatus definitionis ſenſus non habet verificari poſſe de quibuſuis accidentibus. *Probatur Minor:* non poteſt corrumpi ſubiectum in ſua indiuiduali entitate, quin ſimul corrumpatur & in ſua quidditate: Sed dantur accidentia definita, quæ abeſſe non poſſunt ſine ſubiecti corruptione, in ſuâ indiuiduali entitate: Ergo & dantur, quæ abeſſe non poſſunt ſine ſubiecti corruptione in ſui quidditate. *Minor* ſupponitur certa ex dictis ſupra; accidentia namque inſeparabilia, quæ talia dicuntur, quia habent permanentem cauſam in ſubiecto, ſeparari non poſſunt reali ſeparatione, pro qua ſupponit ly abeſſe ita ſimpliciter prolatum, ſine deſtructione ſubiecti. *Probatur Maior:* quandocumque duo aliqua ſunt realiter idem, quod dicitur realiter de vno, dici debet realiter de alio: Sed quidditas ſubiecti, & indiuidualis ſubiecti entitas ſunt realiter vnum & idem, ly enim *hic homo* eſt realiter homo, & ly *hic coruus* eſt realiter coruus; Ergo quod dicitur realiter de indiuiduali entitate, dici debet de quidditate: Sed ly corrumpi, ly deſtrui, ſicut & ly produci dicuntur & afficiunt realiter: Ergo non poteſt corrumpi ſubiectum in ſuâ indiuiduali entitate, quin ſimul corrumpatur & in ſui quidditate.

Reſpondeo negando minorem primi, & ſecundi argumenti. Ad tertium autem diſtinguo maiorem: non poteſt corrumpi ſubiectum in ſua indiuiduali entitate, quin ſimul corrumpatur & in ſui quidditate, loquendo de quidditate quoad eius realitatem, Concedo: loquendo vt in præſenti loquimur de quidditate, quoad eius rationem ſpecificam, & prout ſpecies eſt, Nego Maiorem; & conceſſa minori, Nego conſequentiam, aut diſtinguo ſimiliter conſequens. Pro quo notandum eſt, quod quando dictum fuit in concluſione, quod ſenſus, in quo verificari debet prædicta definitio, eſt quod accidens ſit, quod adeſt vel abeſt ſine ſubiecti corruptione in ſui quidditate, notandnm inquam eſt quod ibi quidditas vſurpatur pro ipſa ratione ſpecifica, ſiue pro ipſa ſpecie, vt ſpecies eſt, vel quod in idem redit, pro ipſa connexione prædicatorum eſſentialium, ſub qua quidem ratione, quod de vna dicitur quidditate dicitur & de omnibus ſimilibus quidditatibus; vnde & valet conſequentia: *Petrus ex quidditate habet eſſe riſibilis*; Ergo *quidditas Pauli eſt riſibilis*; Ergo *& quidditas Iacobi eſt riſibilis*; propterea quod cum quidditas ſub ratione ſpecifica & vt ſupponit pro connexione prædicatorum eſſentialium, ſit id in quo conueniunt & adunantur, quæ habent quidditatem, perinde ſe habet, ac ſi in illis omnibus vna tantum & vnica eſſet quidditas, quod dici non poteſt de eius realitate, ſiue de quidditate, prout conſideratur, vt eſt realis entitas, vt per ſe patet: Iam ſic eſt, quod ex corruptione & deſtructione ſubiecti in ſui reali entitate, non propterea diſſoluitur nec deſtruitur quidditas, prout ſpecies eſt, & prout eſt connexio prædicatorum eſſentialium, cum vno mortuo & corrupto homine, adhuc verum ſit dicere, *homo eſt rationalis, homo eſt riſibilis*; Ergo poteſt ſubiectum in ſua indiuiduali entitate corrumpi, abſque eo quod neceſſe ſit corrumpi in ſui

quidditate, loquendo de quidditate in ſenſu, in quo hic vſurpatur, licet neceſſe ſit corrumpi in quidditate, prout hæc realis entitas eſt.

Inſtabis: quidditas, corui v.g ſub ratione ſpeciei, ſiue connexionis prædicatorum eſſentialium, diſtinguitur tantum ratione à ſeipſa, vt eſt realis entitas: Ergo hoc ipſo quod diſſoluitur & corrumpitur, vt eſt realis entitas, corrumpitur hoc ipſo & vt eſt ſpecies, ſiue ſub ratione connexionis prædicatorum eſſentialium. *Antecedens* ſupponitur certum. *Probatur conſequentia:* diſſolui & corrumpi ſunt prædicata realiter afficientia: Ergo verificari debent de quidditate vt ſpecies eſt, eiuſque entitate, prout ſunt hæc reale quid; Sed diſtinctio rationis earumdem ſub ratione ſpeciei, & ſub ratione realis entitatis, non obeſt vnitati earum reali, vt patet ex terminis; Ergo nec obeſt, quin de quidditate, vt ſpecies eſt, verificetur diſſolui & corrumpi hoc ipſo quod de eadem vt eſt realis entitas verificatur.

Reſpondeo diſtinguendo claritatis causâ antecedens ſic: quidditas ſub ratione ſpeciei, diſtinguitur tantum ratione à ſeipſa, vt eſt realis entitas; loquendo de ſpecie inadæquatè ſumptâ, & vt determinata ad vnum ex ſuis inferioribus, Concedo: loquendo de ſpecie adæquatè ſumpta, & ſecundum indifferentiam ſuorum inferiorum, Nego quod quidditas corui ſub ratione ſpeciei ratione ſolum diſtinguatur à ſeipsâ, vt eſt realis ſiue indiuidualis entitas; cuius quidem ratio eſt, quia quidditas ſiue ratio ſpecifica ita adæquatè ſumpta includit quidditatem ſiue rationem ſpecificam tum huius, tum etiam illius, & alterius corui, ac proinde includit reale quid, quod non includit prout eſt hæc indiuidualis entitas, adeoque ita adæquatè ſumpta, realiter & pluſquam ratione diſtinguitur à ſeipſa, vt eſt hæcindiuidualis entitas: Iam ſic eſt, quod vt verificetur corrumpi atque diſſolui quidditatem ſub ratione ſpeciei, atque conne- *Nota.*

xionis

xionis prædicatorum eſſentialium requiritur corrumpi ſiue diſſolui, non tantum prout inadæquatè ſumptam, & vt determinatam ad tale inferius, ſed etiam prout ſumptam adæquatè,& prout extenſam ad omnia inferiora; quod quidem patet ex eo quod, quamdiu in aliis inferioribus intacta manet & integra, valet hæc conſequentia *:talem participat ſpeciem :* Ergo *& habet tale & tale prædicatum eſſentiale*, quæ tamen conſequentia non valeret, ſi eſſet diſſoluta ſpecies, ſiue connexio prædicatorum eſſentialiũ,vt per ſe patet & conſideranti magis patebit:Ergo quamtumcumque de quidditate, vt eſt realis entitas, verificetur diſſolui & corrumpi, & quamtumcumque realia ſint & realiter afficientia hæc prædicata, non propterea ſequitur diſſolui atque corrumpi ſub ratione ſpecifica quidditatis, atque connexionis prædicatorum eſſentialium, cum non propterea corrumpatur nec diſſoluatur in aliis indiuiduis, in quibus tamen ſub ratione ſpecifica quidditatis æquè & pari modo reperitur.

Obiicies 3. poteſt in alio ſenſu verificari definitio,quam in ſenſu in concluſione expoſito: Ergo ſenſus ille expoſitus dici non debet ſenſus, in quo debet intelligi definitio· *Probatur antecedens* :.adeſſe poſſe accidens vel abeſſe reſpectu diuerſorum ſubiectorum, intra tamen adæquatam eorum ſphæram, quibus conuenit, eſt alius definitionis ſenſus à ſenſu expoſito; Sed in hoc ſenſu verificari poteſt definitio:Ergo in alio verificari poteſt à ſenſu expoſito. *Maior* patet; cum in eo ſenſu nulla fiat nec intelligatur fieri mentio de ſubiecto in ſui quidditate. *Probatur Minor* : in eo ſenſu verificatur definitio, in quo omni competit accidenti; Sed omni competit accidenti ſiue ſeparabili, ſiue inſeparabili, totam adæquationem ſubiecti tranſilire non poſſe, intra tamen illam adæquationem alicui determinato abeſſe, alicui vero adeſſe; Ergo in præfato ſenſu

habet

habet verificari poſſe definitio accidentis.

Reſpondeo negando antecedens, cuius quidem falſitas colligitur ex probationibus concluſionis, & præcipuè ex ſecunda, vbi oſtenſum fuit, quod non intellecta præfata definitione de corruptione ſubiecti in ſui quidditate, non importabitur in definitione, per quod excludatur differentiale proprij, quod tamen importari debet, cum accidens in ea definitum ſit idem quod in altera, in qua ſcilicet definitur quod neque eſt genus, nec ſpecies, nec differentia, nec proprium, ſemper autem ineſt. Vnde ad probationem Nego minorem, nec non & minorem tertij; tum quia loquitur ibi Porphirius de accidente ſeparabili & inſeparabili tanquam de diuerſis; in hoc autem ſenſu ſit omne accidens tum inſeparabile tum ſeparabile, inſeparabile quidem ab adæquatione omnium ſubiectorum; ſit vero ſeparabile ab inadæquatis ſuis ſubiectis: tum etiam quia dari poteſt accidens aliquod ſeparabile à tota adæquatione ſui ſubiecti, vt patet ſi ſupponantur duo tantum homines in mundo, tunc enim dormire quod eſt accidens habet poſſe ſeparari in tali caſu ab omni ſuo ſubiecto, dum ſcilicet vterque homo vigilaret: Ergo ſaltem reſpectu talis accidentis verificari non poteſt præfatus definitionis ſenſus, eadēque remanet difficultas de modo quo ſcilicet intelligenda eſt definitio, quod adeſt & abeſt ſine ſubiecti corruptione.

Inſtabis: intelligendo per adeſſe & abeſſe ly affirmari vel negari verificatur definitio, nullo habito reſpectu ad quidditatem ſubiecti; Sed poteſt intelligi & rectè intelligitur per ly adeſſe & abeſſe ly affirmari vel negari: Ergo & poteſt definitio verificari in alio ſenſu quam in ſenſu expoſito de quidditate ſubiecti. *Maior* eſt certa: nullo namque habito reſpectu ad quidditatem ſubiecti, immo loquendo de facto de eius indiuiduali entitate poteſt accidens affirmari & negari de ſuo ſubiecto ſine ſubiecti corruptione.

ptione etiam in indiuiduali entitate, cum operationes intellectus nihil ponant in re. *Probatur Minor:* rectè haud dubiè intelligitur per verba in definitionibus poſita, quod intelligendum voluit qui definiuit: Sed Porphirius qui definiuit, accidens intelligendum voluit per ly adeſſe vel abeſſe ly affirmari & negari: Ergo ly affirmari & negari rectè intelligendum veniunt per ly adeſſe vel abeſſe. *Probatur Minor:* loquens Porphirius in eodem capite de accidente inſeparabili definito ait: *mente namque cogitationeue coruus albus, & Æthiops non niger ſine ſubiecti corruptione concipi poteſt:* Sed per ly concipi non intelligit ſolum Porphirius cognitionem præciſiuam, alias in hoc ſenſu comprehenderet proprium: Ergo intelligendum voluit Porphirius per ly adeſſe & abeſſe cognitionem affirmatiuam & negatiuam.

Reſpondeo negando maiorem: neque enim intelligendo per ly adeſſe & abeſſe ly affirmari & negari propterea verificari debet nec poteſt definitio, ſi non habeatur reſpectus ad ſubiecti quidditatem, hoc eſt ſi per corruptionem ſubiecti non veniat intelligenda ſubiecti corruptio in ſui quidditate; cuius ratio eſt quia affirmatio hæc & negatio vel eſt vera vel falſa; ſi falſa, Ergo falſum eſt quod accidens adſit & abſit ſine ſubiecti corruptione; ſi autem eſt vera, vt ſupponitur; Ergo ita eſt à parte rei, quod adeſt & abeſt in re, adeoque intelligere per ly adeſſe & abeſſe ly affirmari & negari, eſt hoc ipſo intelligere præſentiam realem & realem abſentiam: Iam ſic eſt, quod intelligendo per ly adeſſe & abeſſe realem præſentiam & abſentiam verificari non poteſt præfata definitio, ſi per ly ſine corruptione ſubiecti non veniat intelligendum ſine corruptione ſubiecti in ſui quidditate, cum de facto abeſſe non poſſit realiter accidens quod dicitur inſeparabile, v.g. nigredo in coruo ſine corruptione ſubiecti in entitate ſuâ indiuiduali: Ergo quamtumuis per

adeſſe

adeſſe & abeſſe intelligatur ly affirmari vel negari non propterea verificatur definitio, ſi nullus habeatur aut ſubintelligatur reſpectus ad quidditatem ſubiecti; non quidem quia ly affirmari aut negari ſeu intellectus operationes aliquid ponant in re, (in quo hallucinatur arguens,) ſed quia in re ſupponunt illud quod verè affirmant aut verè negant, quod quidem ſupponendo verificari nequit vt dictum eſt ly ſine corruptione ſubiecti, niſi addatur aut ſubintelligatur; *in ſui quidditate.*

Quænam fuerit mens D. Thomæ circa præſentem difficultatem.

Reſpondeo D. Thomam apertè fauere præfatæ noſtræ reſolutioni, vt colligitur ex eodem, *quæſt.2.de anima art.12. ad 7.* vbi totam difficultatem reſoluit ſic: *tria,*inquit, *ſunt genera accidentium; quædam cauſantur ex principiis ſpeciei & dicuntur propria, ſicut riſibile homini; quædam cauſantur ex principiis indiuidui, & hoc dicitur vel quæ habent cauſam permanentem in ſubiecto, & hæc ſunt accidentia inſeparabilia ſicut maſculinum & fœmininum & alia ſimilia; quædam vero habent cauſam non permanentem in ſubiecto, & hæc ſunt accidentia ſeparabilia,vt ſedere & ambulare;ſpecies autem intelligi non poteſt ſine accidentibus quæ conſequuntur principium ſpeciei,poteſt tamen intelligi ſine accidentibus indiuidui etiam inſeparabilibus; ſine ſeparabilibus vero eſſe poteſt non ſolum ſpecies ſed etiam indiuiduum.* Hæc S. Doctor ex quibus argumentor ſic.

Ex D.Thoma ibi poteſt ſpecies intelligi ſine accidentibus indiuidui etiam inſeparabilibus, non autem indiuiduum; Sed per ly poſſe intelligi intelligit D. Thomas poſſe eſſe, vel poſſe in veritate affirmari vel negari quæ inferunt ſimiliter ly poſſe eſſe, vt dictum eſt ſupra: cum poſtquam dixit ſanctus Doctor:*poteſt intelligi,* ſtatim addat: *ſine ſeparabilibus vero eſſe poteſt;*

teſt non ſolum ſpecies, &c. Ergo ex diuo Thoma poteſt ſpecies eſſe ſine accidentibus indiuidui inſeparabilibus, non autem indiuiduum: ſed poſſe eſſe ſpeciem ſine accidentibus indiuidui inſeparabilibus, non autem illa indiuiduum, idem eſt ac poſſe accidentia inſeparabilia adeſſe vel abeſſe ſine ſubiecti corruptione in ſui quidditate ſpecifica, non autem in ſui indiuiduali entitate: Ergo præfata accidentis definitio quæ datur per adeſſe vel abeſſe ſine ſubiecti corruptione in ſui quidditate debet ex Diuo Thoma intelligi de corruptione ſubiecti in ſui quidditate, vt ſcilicet communis ſit accidentibus tum ſeparabilibus tum etiam inſeparabilibus.

QVÆSTIVNCVLA.

Reſpectu quorum inferiorum conſtituatur accidens quintum prædicabile.

R*Eſpondeo* dicendum, inferiora quinti prædicabilis in quantum talis eſſe ipſa ſubiecta de quibus dicitur denominatiuè & accidentaliter, non autem ipſa conſtituta ex accidente & ſubiecto: adeo vt conſtituatur album in ratione quinti prædicabilis, non per ordinem ad hoc & illud album, ſed per ordinem ad parietem, papyrum, & alia ſimilia ſubiecta. Ratio autem huius eſt, quia ea ſolum ſunt inferiora accidentis in ratione quinti prædicabilis, de quibus prædicatur in quale accidentaliter: ſed non prædicatur accidens in quale accidentaliter de conſtitutis ex accidente & ſubiecto, ſed ſolum de ſubiectis: Ergo nec niſi ſubiecta reſpicit tanquam inferiora, in ratione quinti prædicabilis. *Maior* per ſe patet; cum modus ille prædicandi

prædicandi in quale accidentaliter ſit diſtinctiuus ab aliis quatuor prædicabilibus. *Probatur Minor:* ſicut ſe habet albedo ad hanc & illam albedinem in modo prædicandi accidentaliter, vel eſſentialiter, ita ſe habet album ſeu conſtitutum ex accidente & ſubiecto ad hoc & illud album ſiue ad hoc & illud conſtitutum ex accidente & ſubiecto: ſed comparata albedo ad hanc & illam albedinem non prædicatur accidentaliter ſed eſſentialiter: Ergo nec prædicatur accidens accidentaliter de hoc & illo conſtituto ex accidente & ſubiecto. Minor per ſe patet, *Probatur Maior.* Non minus hoc & illud album eſſentialiter participant album ex parte formæ, quam hæc & illa albedo participant eſſentialiter albedinem; cum & album ex parte formæ ſit albedo, & hoc & illud album ſint ex parte formę hæc & illa albedo; ſed hoc & illud album ſupponuntur inferiora albi ex parte formæ quam dicit ſicut hæc & illa papyrus ſupponuntur inferiora albi ex parte ſubiecti quod includit: Ergo ſicut ſe habet albedo ad hanc & illam albedinem in modo prædicandi accidentaliter vel eſſentialiter, ſic ſe habet album ſeu accidens ad hoc vel illud album, ſiue ad hoc vel illud conſtitutum ex ſubiecto & accidente. Vnde hoc vnum pro huius reſolutione notandum eſt, quod cũ accidens puta album dicat albedinem in concreto poteſt reſpicere vel inferiora ipſius albedinis. quæ ſunt inferiora ex parte formæ, vel ipſa inferiora ex parte ſubiecti quod connotatur ab albo: quod ſi comparetur ad ipſa inferiora formæ, haud dubiè de illis prædicatur eſſentialirer & amittit rationem quinti prædicabilis, quia vt dictum fuit ſicut hæc & illa albedo eſſentialiter participat albedinem, ita & hoc & illud album eſſentialiter participat. album ex parte formæ: ſi autem comparetur ad inferiora quæ talia ſunt reſpectu ſubiecti quod connotat, de illis ſolum accidentaliter prædicatur; & conſequenter per ordinem

ordinem ad illa conſtituitur & conſtitui debet in ratione quinti prædicabilis.

Dices primò : omne & quoduis prædicabile habet tantum conſtitui prædicabile per ordinem ad ea à quibus habet abſtrahi : ſed accidens puta album non habet abſtrahi à ſuis ſubiectis verbi gratia ab hoc & illo pariete : Ergo nec habet per ordinem ad illa conſtitui quintum prædicabile. *Probatur minor :* non poteſt album abſtrahi ab hoc & illo pariete, niſi vel vt conſideratis ſecundum ſe, vel vt ſunt albi : ſed non habet poſſe ab illis abſtrahi conſideratis ſecundum ſe, cum ſecundum ſe nec albedinem nec vllum aliud includant accidens : Ergo habet tantum ab illis abſtrahi prout ſunt albi : Sed parietes prout ſunt albi, ſunt hoc & illud album ſeu conſtitutum ex ſubiecto & accidente, & non ſubiecta tantum : Ergo accidens puta album non habet abſtrahi à ſuis ſubiectis, ſiue à ſuis inferioribus ex parte ſubiecti quod dicit.

Reſpondeo negando Minorem, ad cuius probationem diſtinguo Maiorem ; non poteſt album abſtrahi ab hoc & illo pariete niſi, vel vt conſideratis ſecundum ſe, vel vt ſunt albi, aut ſpecificatiuè aut reduplicatiuè Concedo: vel vt ſunt albi reduplicatiuè tantum Nego & ſub eadem diſtinctione ſubſumpti nego conſequentiam. Vnde dico, quod quamuis non poſſit album abſtrahi ad modum quinti prædicabilis, ſeu prædicabilis in quale accidētaliter à parietibus reduplicatiuè vt albis ; propterea quod cū cadat ibi reduplicatio ſupra formam, fit quod ita reduplicatiuè conſiderati, conſiderentur tunc vt inferiora albi ex parte formæ, ſubindeque & vt eſſētialiter participantes albedinem vt ſupra oſtensū eſt; hoc tamen non obeſt quo minùs adhuc poſſit album abſtrahi à parietibus albis ſpecificatiuè, ſiue à parietibus non vt, vel prout, ſed vndè & ſimpliciter loquendo habentibus albedinem, cum ita ſpecificatiuè loquendo adhuc

in

in illis reperiatur incluſa albedo : Iam ſic eſt quod parietes ita ſolum ſpecificatiuè albi non extrahuntur extra puram rationem ſubiecti reſpectu albi, nec induunt rationem inferioris albi ex parte formæ, ſicut induunt hoc & illud album, cum ibi forma ſe habens ſolum ſpecificatiuè; ſolum etiam ſe habeat minùs principaliter, & ſuppoſitio & appellatio cadat ſemper ſupra ſubiectum : Ergo ſufficienter abſtrahi poteſt ly accidens verbi gratia album ad modum quinti prædicabilis à ſuis ſubiectis de quibus denominatiuè prædicatur ſiue à ſuis inferioribus quæ inferiora ſunt ipſius albi ex parte ſubiecti quod connotat, non autem ex parte formæ quam dicit.

Inſtabis reſpectù ſolum eorum conſtituitur aliquid in ratione prædicabilis, à quibus habet abſtrahi abſtractione totali : Sed accidens puta album non habet poſſe abſtrahi à ſuis ſubiectis abſtractione totali, ſed tantum abſtractione formali : Ergo non habet accidens conſtitui quintum prædicabile per ordinem ad ſua ſubiecta. *Maior* eſt certiſſima, cum enim abſtractio vniuerſalis debeat eſſe talis quod abſtractum prædicari poſſit prædicatione identitatis de eo à quo abſtrahitur, qualiter prædicari non poteſt niſi ſit totum potentiale reſpectu illius, ſeu niſi in potentia & in confuſo contineat totum quod eſt in illo, cum pars prædicari non poſſit prædicatione identitatis de eo, cuius eſt pars, conſequenter ſit quod reſpectu ſolum eorum conſtituatur aliquid vniuerſale ſeu prædicabile, à quibus habet abſtrahi abſtractione totali & non tantum formali. *Probatur Minor* : taliter ſolum poteſt album abſtrahi à ſuis ſubiectis, qualiter ea reſpicit: ſed non reſpicit ſubiecta niſi ad modum formæ & tanquam forma : Ergo nec niſi abſtractione formali poteſt ab illis abſtrahi, non autem abſtractione vniuerſali ſeu totali.

Reſpondeo negando Minorem : licet enim albedo

bedo in abſtracto, quia eſt forma ſubiecti in quo eſt, non poſſit abſtrahi niſi abſtractione formali ab illo, ſicut humanitas, quia eſt forma conſtitutiua Petri, ſumpta ſimiliter in abſtracto non poteſt ab illo abſtrahi niſi abſtractione formali, nihilominus ſicut humanitas ſumpta deinde in concreto, ſiue homo poteſt à Petro abſtrahi abſtractione totali & ad modum totius, propterea quod in concreto non ita exercet rationem conſtitutiui, quin etiam habeat rationem conſtituti ſubindeque & rationem totius potentialis & confuſi reſpectu huius & illius conſtituti in eſſe hominis, ita ſimiliter Philoſophandum eſt de albo ſiue albedine ſumpta in concreto. Vnde ad probationem nego ſimiliter Minorem: reſpicere namque præcisè ad modum formæ & tanquam forma eſt reſpicere per modum abſtracti, cum forma ſit eſſentialiter id *quo*, & eſſe id *quo* ſoli conueniat abſtracto, cum concretum ſit id *quod* vt ab omnibus concedi ſolet, & ſolet explicari in Dialectica: Iam ſic eſt quod album non reſpicit Petrum & Paulum niſi ad modum quo concretum habet reſpicere hoc & illud concretum: Ergo habet album poſſe abſtrahi à ſuis ſubiectis ſiue à partibus ſuis ſubiectiuis abſtractione etiam totali, ſubindeque & abſtractione vniuerſali.

Vrgebis: omne & quoduis prædicabile habet immediatè prædicari de iis, per ordinem ad quæ conſtituitur prædicabile; Sed accidens puta album non habet immediatè prædicari de ſuis ſubiectis, cum immediatiùs prædicetur de hoc & illo albo; ideo namque Petrus eſt albus quia hoc album quod eſt Petrus eſt album: Ergo non poteſt accidens conſtitui per ordinem ad ſua ſubiecta in eſſe quinti prædicabilis.

Reſpondeo negando, Minorem vel claritatis gratia diſtinguo ſic: ſed album non habet immediatè prædicari de Petro & Paulo, ſed de hoc & illo albo, loquendo de prædicatione

qualicum

qualicumque, id eſt ſiue *in quid*, ſiue *in quale*, Concedo: loquendo vt loqui debemus de prædicatione in quale accidentale Nego. Dico igitur, quod ſicut dum dicitur quod quodlibet prædicabile conſtitui debet in ratione prædicabilis per ordinẽ ad ea de quibus immediatè prædicatur, fit ibi ſermo de prædicabili conſtituto in ratione *ſpecialis* prædicabilis, ita & quando additur quod debet immediatè prædicari de iis per ordinem ad quæ conſtituitur in ratione prædicabilis ſcilicet ſpecialis, hoc eſt intelligendum, ita vt ſecundum ſpecialem modum prædicandi illius ſpecialis prædicabilis debeat de iis immediatè prædicari, taliter quod ſecundum illum ſpecialem prædicandi modum de nullo alio immediatiùs prædicetur: Iam ſic eſt quod ly album ſecundum modum illum ſpecialem prædicandi per quem conſtituitur quintum prædicabile, ſiue ſecundum modum prædicandi in quale accidentale immediatè prædicatur de ſuis ſubiectis verbi gratia de Petro & Paulo, cum de hoc & illo albo prædicetur quidem immediatè vel immediatiùs, ſed non ſecundum illum prædicandi modum, ſecundum alterum ſcilicet *in quid*: Ergo non per ordinem ad hoc & illud album conſtituitur album in ratione quinti prædicabilis, ſed per ordinem tantum ad ſua ſubiecta, de quibus ſcilicet denominatiuè ſolum & accidentaliter prædicatur.

QVÆSTIO VLTIMA.

De modo prædicandi abſtracta di concretis, & concreta de abſtractis.

CVm prædicationes ſint prædicabilium actus, & cognitâ rerum naturâ facilius habeatur eorum

eorum notitia, ideo cognitâ iam prædicabilium natura quæſtionem hanc de variis concretorum & abſtractorum prædicationibus, meritò in hunc locum diſtulimus, in quo quæ de prædicationibus inquiri ſolent quæſitis aliquibus breuiter reſoluemus, præmiſſis prius aliquibus ad pleniorem intelligentiam non parum conducentibus igitur.

Præmittendum primò prædicationem eſſe & diſtingui triplicem, ſcilicet identicam, diſparatam, & medio modo ſe habentem, id eſt quæ nec identica eſt nec diſparata. Prædicatio identica eſt illa in qua idem de ſeipſo prædicatur, vel medio eodem nomine, vel mediis nominibus ſynonimis; quales ſunt hæ prædicationes, *homo eſt homo: gladius eſt enſis.* Prædicatio autem diſparata eſt, in qua formæ repugnantes ad inuicem, in abſtracto vel in concreto prædicantur; vt ſi dicas *homo eſt lapis, rationale eſt irrationale vel rationalitas eſt irratiotionalitas,* Prædicatio denique medio modo ſe habens, ſeu nec identica nec diſparata, eſt in qua non non prædicatur idẽ de ſeipſo nec formæ repugnantes, ſed in qua prædicantur formæ quæ eidem ſimul conuenire poſſunt. Porro hæc prædicatio de qua præcipuè controuertitur alia eſt directa, alia indirecta. Prædicatio directa eſt illa in qua prædicatum ſignificat aliquid quod ſe habet vt forma reſpectu ſignificati ſubiecti; & è contra prædicatio indirecta eſt illa in qua prædicatum ſignificat aliquid quod habet vt materia reſpectu ſignificati ſubiecti: cum enim in qualibet prædicatione prædicatum ſe habeat vt forma aut quaſi forma reſpectu ſubiecti, propterea fit quod tunc ſolum ſit directè prædicatio, cum id quod reuera eſt forma alterius habet in prædicatione locum ſibi debitum, ſcilicet rationem prædicati; & è contra indirecta erit prædicatio ſi non habeat; & quia omne prædicatum ſuperiùs, quatenus in inferiori *Nota.*

riori quaſi recipitur & determinatur ſe habet vt forma reſpectu inferiorum, ideò & directè de inferiori prædicatur, & inferius indirectè de ſuperiori. Vnde omnis prædicatio directa eſt ſuperioris de inferiori, vel æqualis de æquali; & hac de cauſa, & quia exiſtimauit Porphirius (vt in re ita verum eſt) quod ſola prædicatio directa eſt ſimpliciter prædicatio, dixit in capite de ſpecie, quod *paria de paribus aut maiora de minoribus prædicentur oportet, minora verò de maioribus non oportet.*

Præmittendum ſecundò: quod licet nomina concreta & abſtracta in ſignificatione formali conueniant, quod eamdem ſignificent formam, vt hæc nomina homo & humanitas eamdem humanitatem, & hæc album & albedo eandem albedinem; differunt tamen ſecundum diuerſum ſignificandi modum; quia nomen concretum ſignificat formam vt in ſubiecto vel ſubiecto; nomen verò abſtractum ſignificat formam abſolutè, & ex modo ſignificandi eam ſignificat quaſi per ſe ſtantem & ſubſiſtentem. Ex quo oritur quod nomina abſtracta pro eadem ſupponant formà quam ſignificant, quia ex modo ſignificandi non ſignificant nec connotant aliud pro quo ſupponere poſſint: nomina vero concreta, licet formam ſignificent, ſupponunt tamen pro ſuppoſito vel ſubiecto cui ipſa competit forma, & hoc ob rationem oppoſitam; & ſic ly homo ſupponit pro ſuppoſito naturæ humanæ, ſiue pro habente humanitatem, & ly album pro ſubiecto albedinis, ſiue pro habente albedinem.

Præmittendum, tertiò, quod vt aliqua prædicatio affirmatiua ſit vera, debent extrema ſupponere pro eodem, hoc eſt quod idem realiter ſit id pro quo ſupponit vnum, ac id pro quo ſupponit alterum. Etenim vt prædicatio affirmatiua quæ ſcilicet fit per verbum *eſt* in quo importatur identitas, vt inquam prædicatio hæc vera ſit, debet eſſe identitas inter extrema,

trema, identitas inquam in eo quod ſignificatur, explicatur vel connotatur per nomina mediis quibus fit prædicatio: nam quamuis aliquæ duæ formæ v.g. albedo & dulcedo in eodem ſubiecto conueniant; ac proinde hæc ſit vera prædicatio: album eſt dulce, quia extremæ ſupponunt pro ſubiecto quod eſt & ſupponitur idem vtriuſque formæ, & per ipſa nomina extremorum inſinuatur & connotatur; hæc tamen eſt falſa prædicatio: albedo eſt dulcedo, quia per hæc abſtracta nomina ſolum ſignificantur formæ realiter diſtinctæ, & non importatur nec explicatur aliquid ſeu aliquod vnum, in quo vno & eodem vtraque conueniat forma.

Præmittendum vltimo ex Diuo Thoma 3. *p. quæſt.* 16. *artic.* 7. *ad* 4. quod terminus in prædicationibus poſitus ex parte ſubiecti, ſi ſit concretus terminus ſupponit materialiter pro ſubiecto vel ſuppoſito quod connotat, & è contra terminus poſitus ex parte prædicati tenetur formaliter pro forma ſignificata. Et hinc eſt quod iſtæ prædicationes: *album eſt dulce, dulce eſt album*, ſi in eodem reperiatur ſubiecto dulcedo, in quo reperitur albedo; non ſolum ſint veræ prædicationes, ſed vtraque etiam eſt directa, quia cum ſubiectum vtriuſque prædicationis ſupponat materialiter pro ſubiecto, quod in re eſt ſubiectum vtriuſque formæ, ſiue prædicetur album de dulci, ſiue dulce de albo; ſemper tamen prædicatur forma de ſuo ſubiecto, ac proinde ſemper eſt prædicatio directa, iuxta doctrinam ſupra præmiſſam. His autem præmiſſis, iam pro expoſitione & reſolutione dicendorum.

Quæres primò vtrum abſtracta de concretis & concreta de abſtractis mediis nominibus primæ intentionis verè prædicentur.

Reſpondeo & dico primo quod mediis nominibus ſignificantibus formas particulares creatas ſiue ſubſtantiales ſiue accidentales, nec

abſtracta de concretis nec concreta de abſtractis poſſunt prædicari; vnde falſæ ſunt hæ prædicationes, *homo eſt humanitas, album & eſt albedo*, & è conuerſo ſi concreta de abſtractis prædicentur. Ratio autem primæ partis, ex qua ſimiliter deducitur ſecunda pars, eſt, quia ad veram prædicationem requiritur quod ſaltem implicitè & in potentiâ prædicatum includat quidquid includitur in ſubiecto, vt patet ex præmiſſis: iam ſic eſt quod in præfati abſtracti prædicatione de concreto, prædicatum non includit nec in actu nec in potentia quidquid includit ſubiectum: Ergo vera pars illa prima reſponſionis ad quæſitum. *Probatur Minor*: prædicatum, ibi verbi gratia, humanitas ſolum includit id quo homo eſt homo, & per quod in eſſe hominis eſſentialiter conſtituitur, & albedo ſolum includit id quo album eſt album, & per quod in eſſe albi album conſtituitur: iam ſic eſt quod ſubiectum verbi gratia includit homo ſuppoſitū quod non includit humanitas, & album includit corpus & ſuppoſitum, quorum neutrum dicit albedo: Ergo aliquid includitur in concretis illis, quod in abſtractis nec implicitè nec in potentia clauditur; ac proinde talia abſtracta de concretis prædicari verè non poſſunt. Ex quo ſimiliter patet & altera pars, puta quod nec concreta huiuſmodi poſſint de abſtractis prædicari, ſiquidem vt prædicatio affirmatiua ſit vera debet eſſe identitas inter extrema prædicationis vt ſuprà prænotauimus Iam ſic eſt quod ſignificatum abſtracti & concreti in prædictis formis realiter diſtinguuntur; quandoquidem, licet tam abſtractum quam concretum eamdem ſignificent formam, concretum tamen ſignificat vel connotat aliquid realiter ſuperadditum formæ ſcilicet ſuppoſitum, quod in rebus creatis realiter à natura diſtinguitur vt nunc ſuppono, & Deo dante in Metaphyſica demonſtrabimus: Ergo nec talia abſtracta de concre-
tis

tis nec talia, concreta de abſtractis poſſunt in veritate prædicari.

Reſpondeo & dico ſecundò pro quæſiti reſolutione, quod In nominibus ſignificantibus formas generales & tranſcendentes, vt ens & entitas, bonum & bonitas poſſunt ad inuicem abſtracta de concretis prædicari. Cuius ratio eſt, quia de qualibet re primò concipitur quod ſit ens; quia nihil prorſus poteſt rationem entis ſubterfugere: Ergo de quacumque re ſiue, quomodocumque. vel in abſtracto vel in concreto conſideretur verè prædicatur quod ſit ens: iam ſic eſt quòd paſſiones entis verum bonum, & vnum ita late patent & æquè generales ſunt & tranſcendentes, ac ipſum ens; Ergo de omnibus de quibus illud prædicatur, prædicantur & illæ: ac proinde omnes prædictæ generales & tranſcendentes formæ, etiam in concreto ſignificatæ prædicantur de qualibet re, ſiue in abſtracto, ſiue in concreto ſignificentur.

Reſpondeo & dico tertiò pro adæquata quæſiti reſolutione, quod in nominibus ſignificantibus naturam diuinam, abſtracta de concretis, & concreta de abſtractis in ſenſu identico verè prædicantur: non tamen in ſenſu propriiſſimo & formali: ratio autem primæ partis eſt; quia in diuinis non diſtinguitur realiter ſuppoſitum à natura, nec id quod eſt, ab illo quo eſt, alias Deus aut diuina non eſſent ſua perfectio, ſed ab alio perficerentur & formarentur: Ergo quamuis ex modo ſignificandi etiam in diuinis abſtracta ſignificent id quo eſt, & concreta id quod eſt, & abſtracta ſignificent ſolùm formas, & concreta ſignificent formas connotando ſuppoſitum: adhuc tamen in ſenſu ſaltem identico verè prædicantur abſtracta de concretis & concreta de abſtractis, & in ſenſu ſaltem identico iſtæ ſunt veræ: Deitas eſt Deus, Deus eſt deitas; pater eſt paternitas, paternitas eſt pater. Quod autem non ſint veræ in ſenſu formali

ſeu propriiſſimo inſinuat, Diuus Thomas ; & quidem more ſuo profundè *prima parte quæſt. 39. art. 5.* ex cuius doctrina hoc conficio argumentum; mala eſt hæc conſequentia : Deus generat ; ſed Deus eſt deitas : Ergo deitas generat ; ſed non niſi quia in illa arguitur à ſenſu identico ad formalem, vt conſideranti patebit, quod vtique non eſſet, ſi minor non ſolum in ſenſu identico, ſed etiam in ſenſu formali & propriiſſimo eſſet vera : Ergo non eſt vera hæc prædicatio in ſenſu formali & propriiſſimo, deitas eſt Deus, Deus eſt deitas, & ſic de cæteris.

Quæres ſecundò vtrum abſtracta de abſtractis mediis nominibus primæ intentionis verè prædicentur.

Reſpondeo pro reſolutione & dico primò quod forma generica nedum accidentalis ſed etiam ſubſtantialis verè & formaliter de ſpecifica in abſtracto prædicatur ; adeoque ſicut iſtæ communiter concedi ſolent etiam in ſenſu formali : albedo eſt color, gratia eſt qualitas, ſcientia eſt habitus : ita & hæc humanitas eſt animalitas : Hoc autem præter quam quod videtur ſufficienter patere ex paritate in forma accidentali, ad quam certè non video quæ poſſit adduci diſparitas, probatur inſuper ex eo ſcilicet quod forma generica & ſpecifica ſubſtantiales, puta animalitas, & humanitas nullatenus actualiter à parte rei, ſed ſolum per intellectum ratione ratiocinata ſupponuntur diſtingui, vt olim fuſe probauimus contrà Scotiſtas : Iam ſic eſt quod diſtinctio rationis, niſi cum reduplicatione vel in actu ſignato ponatur, non ſufficit ad falſificandum formaliter propoſitiones ; Cuius quidem doctrinæ ratio eſt, quia in tantum falſificari poſſunt formaliter hæ prædicationes in abſtracto, quia ex modo ſignificandi in abſtracto, videntur hunc facere ſenſum : ratio humanitatis eſt ratio animalitatis, & ita ponere diſtinctionem ſuam rationis in actu ſignato, & facere reduplicatiuum

plicatiuum ſenſum;atqui hoc eſt falſum:alias ſequeretur hanc prædicationē, humanitas eſt entitas,hunc etiam facere ſenſum:ratio humanitatis eſt ratio entitatis ſeu id quo homo eſt homo eſt id quo homo eſt ens,cum huius prædicationis extrema etiā in abſtracto ſignificentur;quod tamen communiter negatur, alias ea in ſenſu formali non concederetur, cum tamen illam nullus in ſenſu formali negēt: Ergo nec altera propoſitio,humanitas eſt animalitas, hunc facit ſenſum ex modo ſignificandi in abſtracto, ratio humanitatis eſt ratio animalitatis;atque ita non videtur negandas fore huiuſmodi prędicationes in ſenſu formali. Quod quidem confirmari poteſt ex D.Thoma *opuſc.7.ſuper Boetium* dicente quod nihil poteſt abſtrahi abſtractione formali ab aliquo,de cuius eſſentia eſt;ſed animalitas eſt de eſſentia humanitatis vt patet; Ergo non poteſt abſtractione formali ab humanitate abſtrahi,licet ob rationem oppoſitam poſſit formali abſtractione abſtrahi à ſuppoſito:Ergo animalitas non niſi abſtractione totali ſeu ad modum totius potentialis & confuſi poteſt abſtrahi ab humanitate;Ergo cum totum potentiale formaliter prædicetur de his reſpectu quorum eſt totum,verè & formaliter prędicari poteſt de humanitate animalitas ſicut & de homine animal.

Reſpondeo & dico ſecundò pro quæſiti reſotione, quod forma generica in abſtracto prædicatur etiam formaliter de forma differentiali etiam in abſtracto ſignificata. Quod quidem probari poteſt ex iiſdem rationibus, quibus præcedens dictum probauimus; præſertim ex eo quod forma generica vt ibi oſtendimus continet implicitè & in potentia totum, quod in actu dicit forma ſpecifica, nec niſi abſtractione totali ab illa abſtrahit; Iam ſic eſt quod forma ſpecifica habet includere in actu differentiali formam tanquam ipſius conſtitutiuum. Ergo forma generica, puta animalitas ſe habet ad formam differentialem vt totum

potentiale, eam implicitè & in confuſo continens, ac proinde habet de illa etiam prout in abſtracto & conſequenter in ſenſu formali de illa verè prædicari. Neque obſtant tria illa quæ hic afferri ſolent in contrarium, quorum quidem primum eſt quod differentiæ ſunt omnino extra conceptum generis, ac proinde cum in natura generica in abſtracto ſignificatâ non includantur, nec poteſt de illis natura generica in abſtracto prædicari: ſecundum verò quod quælibet differentia eſt conceptus ſimplex; iam ſic eſt quod non eſſet conceptus ſimplex, ſed reſolubilis in conceptum ipſius differentiæ & conceptum formæ genericæ in illa incluſæ, ſi de illa prædicaretur forma generica in abſtracto; cum tunc in illa in abſtracto conſiderata includeretur: tertium denique quod nulla forma in abſtracto prædicatur de illo, de cuius eſſentia non eſt, forma autem generica non eſt de eſſentia formæ differentialis, cum illam non conſtituat: non inquam obſtant illa tria, primò quidem quia ſi quid probarent, probarent etiam quod nec forma generica in concreto prædicaretur de differentiali, cum eodem modo differentiæ ſint extra conceptum generis & differentia etiam in concreto, licet habeat connotare ſuppoſitum, ſignificet tamen formam ſimplicem. Vnde ad primum dico quod licet differentiæ ſint extra conceptum generis, loquendo in actu, ad differentiam ſpeciei, quia tamen quodammodo educuntur ex potentialitate generis, ideo in ipſa natura generica quantumuis in abſtracto conſiderata continentur implicitè & potentialiter differentiæ, quod ſufficit vt de qualibet illarum forma generica etiam in abſtracto vt ſuperiùs de inferiori prædicetur, licet quia differentia habet ſe vt forma determinans potentialitatem generis, nec in abſtracto nec in concreto de illo prædicetur prædicatione directâ ad ſecundum verò dico quod ex eo

quod

quod ſit differentia conceptus ſimplex ſequitur quidem quod in actu & explicitè non includat formam genericam, in quo ab ipſa diſtinguitur ſpecie, non tamen ſequitur quod eam implicitè & in potentia non contineat, cum concedatur continere implicitè & in potentia ſpeciem ipſam, ſeu totum quod eſt in ſpecie, & hanc implicitam ad inuicem incluſionem habeant huiuſmodi formæ, ex eo quod realiter & formaliter idem ſint, & ſolum per intellectũ ratione diſtinguantur, vt dictum eſt ſupra. Ad tertium denique dico quod licet forma generica non ſit de eſſentia differentiæ immediatè, eſt tamen de eſſentia ſpeciei, de cuius eſſentia eſt differẽtia, quod quidẽ ſufficit vt etiam in abſtracto de differẽtia prędicari poſſit; propterea quod hoc ipſo quod forma generica eſt de eſſentiâ ſpeciei, & differẽtia eſt etiã de eſſentia, non poteſt forma generica abſtrahere abſtractione formali à natura ſpecifica, ſed ſolum abſtractione totali ſeu ad modum totius potentialis & ita forma generica in abſtracto de natura ſpecifica, & de forma differentiali prædicari poteſt.

Quæres tertiò vtrum mediis nominibus ſecundæ intentionis concretum de concreto, & abſtractum de abſtracto prædicari poſſit.

Reſpondeo & dico primò quod nomina concreta ſecundæ intentionis, quæ ſignificant formas ſimul eidem ſubiecto conuenientes poſſunt ad inuicem formaliter prædicari, non tamen quæ ſignificant formas quæ eidem ſubiecto ſimul conuenire non poſſunt. Ratio primæ partis eſt, quia cum nomen concretum ſignificans formam aliquam realem vel rationis ſupponat pro ſubiecto talis formæ, pro ſubiecto videlicet inhæſionis, ſi fuerit forma realis, & pro ſubiecto denominationis ſi fuerit forma rationis, quales ſunt formæ ſignificatæ per nomina ſecundæ intentionis, euidenter ſequitur verè de ſe inuicem huiuſmodi concreta prædicari, ſi nimirum formas ſignificent eidem

ſubiecto conuenientes, & ſic veræ ſunt hæ prædicationes *hoc genus eſt genus, genus eſt prædicabile &c.* non autem hoc eſt verum ſi formas ſignificent quæ eidem ſubiecto conuenire non poſſunt: tunc enim non poſſunt extrema prædicationis ſupponere pro eodem ac proinde nec poſſunt tales formæ in concreto ad inuicem prædicari, vnde & hæc erit falſa prædicatio: ſubiectum eſt prædicatum, quia extrema formas ſignificant, quæ eidem ſubiecto conuenire non poſſunt.

Reſpondeo & Dico ſecundò quod mediis nominibus ſecundæ intentionis abſtracta generica de ſpecificis & differentialibus, & differentialia de ſpecificis verè ad inuicem prædicantur, non tamen alia abſtracta, etiam ſi ſignificent formas eidem ſubiecto conuenientes: ratio primæ partis eſt quia etiam in his formis rationis ſignificatis per terminos ſecundæ intentionis dantur formæ genericæ & ſpecificæ vt vniuerſalitas in ſententia communiori eſt forma generica ad genereitatem & ſpecieitatem aliaſque formas ſpecificas prædicabilium; imò & in his ſunt formæ etiam differentiales, licet nomina ad illas ſignificandas non habeamus: Ergo eiſdem rationibus quibus ſupra oſtendimus in formis realibus prædicari formam genericam in abſtracto de ſpecificâ & differentiali probatur idem eſſe dicendum de his formis rationis. Vnde & hæc erit vera prædicatio: *genereitas eſt vniuerſalitas.* Ratio autem ſecundæ huius dicti partis eſt quod in prædicatione per nomina abſtracta ſecundæ intentionis ſignificantia formas diuerſas quamuis eidem ſubiecto ſimul conuenientes non poſſunt extrema ſupponere pro eodem, nec pro ſubiecto, nec pro forma, non quidem pro ſubiecto, cum talia nomina ſecundæ intentionis in abſtracto nec ſubiectum ſignificent nec connotent; Sed nec etiam pro forma cùm ſupponamus diuerſas formas ſignificare: Ergo prædicationes huiuſmodi

huiuſmodi eſſe non poſſunt veræ; vnde & falſæ ſunt iſtæ: *vniuerſalitas eſt prædicabilitas, ſpecieitas eſt genereitas.*

Quæres 4. vtrum mediis nominibus ſecundæ intentionis concreta de abſtractis verè prædicentur.

Reſpondeo & dico primò, quod de ſecunda intentione rationis quæ ab alia ſecunda intentione poteſt denominari, & eſſe ſubſtractum reſpectu illius, etiam in abſtracto conſideratâ poteſt prædicari in concreto ſecunda illa intentio denominans; atque ita iſtæ & ſimiles propoſitiones ſunt veræ: *genereitas eſt ſpecies, ad hanc ſcilicet & illam genereitatem: ſpecieitas eſt ſpecies, &c.* Ratio autem huius eſt, quia in prædictis propoſitionibus prædicatum ſiue definitio prædicati verè conuenit ſubiecto: Ergo prædictæ prædicationes ſunt veræ. *Probatur antecedens*: etenim ſpecies eſt & dicitur quæ prædicatur de pluribus numero differentibus in eo quod quid: Iam ſic eſt, quod hoc idem conuenit genereitati & ſpecieitati: genereitas enim prædicatur in quid de hac & illa genereitate, quæ ſolo numero differunt: Ergo definitio prædicati, ac proinde & ipſum prædicatum ſubiectis conuenit prædictarum propoſitionum, ſicque veræ ſunt hæ propoſitiones Addo quod extrema prædictarum propoſitionum ſupponunt pro eodem, ſiquidem licet genereitas, cum ſit nomen abſtractum ſupponat pro ipſa forma quam ſignificat, & hoc nomen ſpecies cum ſit concretum ſupponat pro materiali & ſubſtracto intentionis ſpeciei; quia tamen ipſa genereitas, ſeu forma generis eſt ibi materiale & ſubſtractum intentionis ſpeciei, inde eſt quod hoc nomen *genereitas*, & hoc nomen *ſpecies* pro eodem ſupponant; ac proinde quod ſint veræ huiuſmodi prædicationes, cum ſint affirmatiuæ, vt colligitur ex præmiſſis.

Reſpondeo & dico 2. quod ſecunda intentio in abſtracto vt genereitas non poteſt prædi-

cari de altera ſecunda intentione in concreto, puta de genere, etiam ſi intentio ſignificata per concretum ſit denominabilis à ſecunda intione ſignificatâ per prædicatum, vt accidit in exemplo ibi de genereitate & genere adducto. Ratio autem huius dicti eſt quia in iſtis prædicationibus, *genus eſt genereitas*, *genus eſt ſpecieitas*, in nullo ſupponunt extrema pro eodem; in illis enim ſubiectum ſupponit pro ſubſtracto generis, cum ſit concretum nomen; quod vtique non eſt idem cum ſecunda intentione genereitatis & ſpecieitatis pro quibus ſupponit prædicatum primæ & ſecundæ prædictæ propoſitionis: Ergo prædictæ prædicationes non ſunt veræ. Ab hac tamen generali reſolutione excipitur hæc prædicatio: *ſpecies eſt ſpecieitas*; propterea quod quamuis verum ſit quod prædicatum vtpote nomen abſtractum ſupponat pro ipsâ forma ſpecieitatis quam ſignificat; & ſubiectum vtpote nomen concretum ſupponat pro materiali & ſubſtracto intentionis ſpeciei: quia tamen yt diximus ſuprà aliquod materiale intentionis ſpeciei poteſt eſſe ipſa ſpecieitas, vt cum diximus: *ſpecieitas, quæ ſcilicet abſtrahitur ab hac & illa, eſt ſpecies*, propterea illa propoſitio indefinita eſt vera, quia eſt idem ac dicere, aliquod materiale ſpeciei eſt ſpecieitas.

Quæres vltimò, vtrum ſecundæ intentiones vniuerſalium de primis intentionibus ſingularibus, & ſecundæ intentiones ſingulares de primis vniuerſalibus prædicari poſſint.

Reſpondeo & dico primò, quod quamuis ſecunda intentio in abſtracto de prima intentione in concreto non poſſint verè prædicari, vt ſi dicas homo eſt ſpecieitas, animal eſt genereitas; propterea quod cum ſubiectum talium propoſitionum vtpote concretum ſupponat pro materiali & ſubſtracto, quod eſt diſtinctum ab ipsâ ſecunda intentione, pro qua prædicatum vtpote nomen abſtractum ſupponit, conſe-

quenter

quenter fit quod extrema prædictarum propoſitionum non ſupponant pro eodem, ac proinde quod illæ non ſint veræ; dico tamen quod nomen ſecundæ intentionis in concreto prædicatur de naturis primæ intentionis, quas ſecunda intentio per prædicatum ſignificata denominat; & ita nomen ſecundæ intentionis ſignificans intentionem generis de naturis genericis, & ſignificans intentionem ſpeciei de naturis ſpecificis, & ſignificans intentionem ſingularis verè prædicatur de natura ſingulari, ſicque veræ ſunt iſtæ prædicationes licet accidentales, *animal eſt genus*, *homo eſt ſpecies*, *Petrus eſt indiuiduum*. Ratio autem huius eſt duplex, tum ſcilicet quia quodlibet accidens reale ſeu rationis denominans ſubiectum aliquod prædicatur accidentaliter de illo, qua de cauſa hæc ſolet admitti prædicatio, *homo eſt albus*: Ergo cum animal ab intentione generis denominetur, homo ab intentione ſpeciei, & Petrus ab intentione indiuidui, genus conſequenter de animali, ſpecies de homine, & indiuiduum de Petro verè prædicantur; tum etiam quia in talibus prædicationibus definitio prædicati conuenit, licet accidentaliter ſubiecto: animal enim habet eſſe id quod prædicatur de pluribus differentibus ſpecie in quid: Ergo & ipſum prædicatum verè, licet accidentaliter prædicatur de ſubiecto, ſiue genus de animali.

Reſpondeo & dico ſecundò: non poſſunt ſecundæ intentiones vniuerſalium de primis intentionibus ſingularibus, nec ſecundæ intentiones ſingulares de primis vniuerſalibus prædicari; vnde & hæ ſunt falſæ propoſitiones: *homo eſt genus*, *Petrus eſt ſpecies*, ſicut & iſtæ, *homo eſt indiuiduum*, *animal eſt indiuiduum*. Etenim vt habetur ex dialectica cum prædicatū ſecundæ intentionis conueniens rebus & non vocibus appellet ſupra proprium conceptum, & faciat illum ſupponere ſimpliciter pro eo quod

quod primò & per ſe & formaliter ſignificet, propterea fit quod ſenſus prædictarum propoſitionum ſit, inter videlicet, *homo eſt genus*, quod homo ſub conceptu proprio hominis ſit genus, & ſic de cæteris; iam ſic eſt, quod ſenſus illi ſunt falſiſſimi: Ergo omnes prædictæ propoſitiones in ſenſu formali, quem ex vi prædicati ſecundæ intentionis & appellationis ab illo prouenientis faciunt, ſunt falſæ.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Google